ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 13

REDAKCIONI ODBOR

Karlo Mrazović, Ivo Rukavina, Anka Berus, Nikola Sekulić, Mile Počuča, Fabijan Trgo, pukovnik, Zdenko Cvrlje, potpukovnik, Franjo Biljan, potpukovnik, Šandor Kaufer, major, Boško Čavić, kapetan I klase

Odgovorni urednik
Fabijan Trgo, pukovnik

IZDAJE
VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM
V

KNJIGA 13

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

BEOGRAD
1956

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

— OŽUJAK —

I

DOKUMENTI JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA

BR. 1

IZVJEŠTAJ VRŠIOCA DUŽNOSTI NAČELNIKA ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 1 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA O NEKIM AKCIJAMA ČETVRTE NOU BRIGADE I STANJU NA PODRUČJU KORDUNA I BANIJE[1]

V. d. načelnika štaba Korpusa
1. III. 1943.

ŠTABU I KORPUSA[2]

Stigao sam u štab IV Udarne brigade u Cekinoviće i održao konferenciju sa štabom i komandantom K.P.O.[3] Tu smo pretresli zadatke pred kojim stoje Brigada i Odred.

25/26. II dva bataljona Brigade izvršili su neuspjeli napad na Tuk gdje je bilo oko 100 četnika. Kad su sljedeću noć htjeli ponoviti napad, četnici su iz Tuka pobjegli, te su partizani iz četničkih sela dognali oko 50 komada blaga.[4] Jedan četnik iz Tuka prebjegao je na našu stranu.

26. II jedinice Brigade napale su blindirani vlak kod Latina te su od posade koja se razbježala i pomoći koja im je stigla zarobili 9 Talijana, 9 domobrana, 3 ustaše, 1 žandara i 13 četnika i zaplijenili 34 karabina.

Odred od zadnjeg operativnog izvještaja vršio je samo diverzione akcije manjeg značaja.

IV Brigada ima svega zarobljenih 40 Talijana, među kojima 1 kapetan, te je poslala parlamentarca u Plaški radi raz-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7—4, k. 421 B.
[2] Prvi korpus NOV i PO Hrvatske
[3] Mihajlo Blažević, komandant Kordunaškog NOP odreda
[4] Riječ je o stoci.

mjene. Javite nam odmah koga bi sve trebalo tražiti za razmjenu, ako Talijani na nju pristanu.

U IV Udarnoj brigadi nema ništa mina za teški bacač, a za top ima samo par granata bez upaljača, zato šaljemo po njih. Neka akcija razoružanja bez tog oružja bila bi teška, zato dok ne stignu mine i granate, sutra 2. III će IV Brigada rušiti prugu Plaški—Rudopolje koja je popravljena. Nastojaćemo da je temeljito uništimo da bi time olakšali Vaše operacije.[5] Dva bataljona Odreda otići će na zasjedu na prugu Karlovac—Metlika gdje svaku noć prolaze cisterne sa benzinom i naftom te nastojati da istoga uhvate u kante i burad koju će ponijeti. U Bosiljevu je formiran bataljon Odreda,[6] tako da isti imade sad pet bataljona.

Pošta koju smo slali za IV Brigadu u Žumberak nije njima uopće stizala, osim naredbe o postavljanju Krajačića[7] za politkomesara V Brigade.[8] Tako nisu dobili ni naređenje za skupljanje benzina pa se je i dogodilo da su bili nepripravni na to i radi pomanjkanja posuda zapalili velike količine istoga.

4 ispravna kamiona razmontirana su i spremljena. Kod njih je nađeno ukupno oko 200 litara benzina. Teški tenk kod Cvitovića razmontiran koliko je moguće a ostatak leži i dalje na cesti. Neke dijelove neprijatelj je već prije izvadio.

Tačno brojno stanje Brigade i Odreda još nemam, ali po prilici Brigada ima 1.313 boraca, 14 teških mitraljeza, 50 puškomitraljeza, 860 pušaka, 1 teški bacač, 4 laka bacača, top, a municije na karabin 50—60 metaka, na puškomitraljez 2—300, a na teški mitraljez oko 800.

Odred ima oko 900 boraca, 14 puškomitraljeza, 700 pušaka, a municije na karabin oko 40 metaka.

Za vezu sa Vama postoje relejne stanice u Sertić Poljani, u Bjeljevinama i Vrelu Mrežnici.

Što se tiče popunjavanja Proleterske brigade[9] mišljenja sam da bi trebalo provesti po brigadama kampanju za mobilizaciju. Na primjer u IV Brigadi ima sigurno boraca koji bi se javili.

---

[5] Riječ je o napadu na Babin Potok i Crnu Vlast. Vidi dok. br. 10.

[6] Peti bataljon Kordunaškog NOP odreda

[7] Đuro Krajačić. Poginuo na Trošmariji 1943 god. u borbi protiv Nijemaca, kao politički komesar brigade.

[8] Odnosi se na Petu NOU brigadu Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

[9] Riječ je o Trinaestoj proleterskoj NOU brigadi „Rade Končar".

Jučer je održan dobro uspjeli zbor u Tržiću. Narod je u ovom kraju bio nešto pokoleban, ali to sve nije ništa opasno. Mali broj je prešao za vrijeme ofanzive[10] u četnike (najviše iz Primišlja — 16). Međutim danas povratkom naših snaga ta je opasnost minula..

Za vrijeme čitave ofanzive ovdje je izdan samo jedan letak od O. K.[11] protiv četnika. Mislimo da izdamo sada letak povodom razbijanja neprijateljske ofanzive.

Bolnica u Petrovoj Gori je potpuno cijela.

Banijski odred je stigao na svoj teren[12] i preko Komande Kordunskog područja traži vezu, koju ćemo odmah uspostaviti. On je već uhvatio vezu s jednim satnikom koji nudi razoružanje posade.[13] Na Baniji u jednoj kući ostavio je neprijatelj dva puškomitraljeza i oko 30.000 metaka. Ovo su našli politički radnici. Tražiću istu municiju odmah i poslati Vama. Jedino ako Odred nema ništa municije nešto ću im ostaviti. Ujedno sada šaljemo oko 8.000 rezervne municije od IV Brigade, a poslije ćemo poslati još oko 2.000 rezervne municije K. Odreda.

Talijani[14] su napustili Dubrave, Tounj i Košare i zamijenjeni su sa domobranima, a u Oštarijama se još uvijek nalazi obkoparska bojna. O svemu ćemo ovome prikupljati podatke i malo se pozabaviti sa njima, a naročito obratiti pažnju na Globornički most.

Neprijatelj je ponovno napustio Lasinju[15] a po još nepotvrđenim vijestima i Kladušu gdje su se nalazile tri satnije ustaša iz Topuskog.[16] Inače neprijatelj nema posade sjeverno od Slunja u nijednom selu.

Za Rakovicu, Drežnik [Grad] i Vaganac nema ovdje još nikakovih podataka i naredio sam da se isti odmah prikupe.

U Plaškom ima oko 700 četnika, 450 Talijana[17] i 40 žandara i domobrana. U Plavča Dragi ima oko 300 četnika.

---

[10] Odnosi se na Četvrtu neprijateljsku ofanzivu.

[11] Okružnog komiteta (Komunističke partije Hrvatske za Kordun).

[12] Vidi dok. br. 6.

[13] Riječ je o domobranskoj posadi u Hajtiću. Vidi dok. br. 99 i 121.

[14] Odnosi se na dijelove 227 teritorijalnog mobilnog bataljona.

[15] Lasinju je napustila jedna satnija Tridesete ustaške bojne.

[16] Vjerovatno Jedanaesta ustaška bojna.

[17] Odnosi se na dijelove 121 pješadijskog puka divizije „Lombardia".

U Saborskom posada nepoznata ali izgleda da nema mnogo, po prilici oko 140, [Lič.] Jesenica oko 100 četnika, a Begovac i Blata zajedno oko 100 četnika.

Mišljenja sam da bi trebalo pohvaliti Kordunaški odred za njegovu aktivnost za vrijeme ofanzive.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. načelnika štaba:
Bogdan[18]

Po podatcima Bućana[19] na Baniji ima samo jedna nepr. posada i to navodno u Rujevcu.

Ovaj čas je stigao odgovor od Talijana u Plaškom čiji prepis prilažemo.

Hitno javite koga treba tražiti![20]

[18] Oreščanin
[19] Mile Bućan
[20] Posljednje rečenice dopisane su mastilom.

BR. 2

IZVJEŠTAJ ŠTABA KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 1 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA U DRUGOJ POLOVINI VELJAČE[1]

ŠTAB I KORDUNAŠKOG ODREDA
I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. službeno
Dne 1. III. 1943 g.

Operativni izvještaj

ŠTABU I KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

I. Neprijatelj na sektoru ovoga odreda dosta je aktivan, a naročito na sektoru 3. bataljona ovog odreda, te svojim izlaskom na naš slobodni teritorij pljačka i pali.

Neprijateljska avijacija na ovome sektoru, t.j. sektoru ovog odreda, posljednjih dana neaktivna, jedino što kruži i prođe po neki avion preko našeg teritorija. 25. pr. mj. bombardirao je Gornje Dubrave i tom prilikom ranjeno je nekoliko žena i ljudi, dočim drugih šteta nije pričinjeno.

II. Ovaj odred predvidio je akcije i to: čišćenje Cetingrada, Kladuše i okolnih hrvatskih sela od bandita, koji se još zadržavaju u tim krajevima, također ima se u vidu jedna veća akcija na neprijateljsku posadu u Vukmaniću, ali ovaj odred ne bi mogao ovu akciju sam izvesti već ćemo zamoliti da bi zajednički sa IV udarnom brigadom.

III. Dana 17. II jedinice 4. bataljona ovog odreda razoružale su jednu neprijateljsku posadu na vaktarnici[2] između Generalskog Stola i Zvečaja.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/11, k. 1613.

[2] Stražarnica na pruzi.

U ovoj posadi zarobljeno je 14 domobrana, 1 željezničar. Zaplijenjeno je 19 karabina, 700 metaka, 13 noževa, 14 opasača, 14 fišeklija, 1 mali kazan, 2 ćebeta, 3 torbice. Po izvršenom razoružanju zapaljena je vaktarnica.

Borba je trajala kao i pregovori 3 sata, nakon čega su se domobrani predali. U isto vrijeme kada je vršen napad na vaktarnicu srušena je pruga na 2 mjesta kao i potrgana telefonska veza i sasječeno 40 bandera.

Gubitaka kako na neprijateljskoj tako i na našoj strani nije bilo.

Noću između 18 i 19. II jedinice 2. bataljona, t.j. 3 četa srušila je 70 bandera na željezničkoj pruzi između Zvečaja i Belavića, ovo je urađeno bez borbe.

Iste noći 2 četa istog bataljona krstareći kroz hrvatska sela Cvitović uhvatila 3 sumnjiva čovjeka, od kojih su dvojica ustaški organizatori i pomagači te su likvidirani, a jedan pušten; plijena ni gubitaka nije bilo.

19. II jedinice 2. bataljona, u jačini od 120 karabina, 2 p. mitraljeza, postavile su zasjedu na cesti Krnjak—Veljun radi dočeka neprijatelja, koji se kreće ovom cestom kamionima. Zasjeda je postavljena u 6 časova ujutro, te oko 8 časova naišao je od Krnjaka jedan kamion na kojega je otvorena vatra i poslije kratke borbe savladan. Nakon kratkog vremena, naišla su još 3 kamiona čija je posada također savladana. Peti kamion, koji je naišao u pozadini, primetivši borbu zaustavio se i iz njega su iskočile ustaše te prihvatile borbu i počeli se povlačiti u pravcu Krnjaka ostavivši kamion na cesti.

U ovim kamionima uhvaćeno je 19 ustaških omladinaca živih, a poginulo je 28, među kojima 3 njemačka oficira . . .

Zaplijenjeno je: 2 p. mitraljeza, 1 šmajser, 1 ruska poluautomatska puška, 15 karabina, 2 pištolja, 1500 metaka, i raznog ratnog materijala i spreme, kao i 24.150 kuna, 1070 maraka i srpskih dinara, kao i 4 ispravna kamiona, a jedan je zapaljen na licu mjesta.

Na našoj strani nije bilo mrtvih ni ranjenih. Municije je utrošeno u ovoj borbi 2000 metaka, a dobito je 1500. Obzirom na dobitu municiju od 1500, manjak je 500 metaka.

Dana 20. II jedinice 4. bataljona i 2. bataljona uz pripomoć IV udarne brigade postavile su zasjedu neprijatelju koji bi se kretao iz Barilovića; zasjeda je postavljena u 6 sati ujutro, te oko 10 časova naišao je neprijatelj u jačini od 2 satnije ustaša, t.j. oko 250 do 300.[3] Prilikom nailaska neprijatelja iz Barilovića prema Krnjaku naš 4. bataljon uz pripomoć jedne čete 2. bataljona primio je borbu sa neprijateljem, ali znajući da 4. bataljon IV brigade čeka neprijatelja na ulazu u Krnjak uspio je da se povuče sa strane, pa potom dođe za leđa neprijatelju i išao je skoro sve do Krnjaka za neprijateljem; ali kada je jedna jedinica 4. bataljona IV brigade otvorila vatru na neprijatelja sa čela, neprijatelj primjetivši da ima naših snaga i za leđima uspio se provući i zauzeti vrhove, t.j. nadvišavajuće tačke, te se nije mogao potući do nogu, već nam je uspjelo da istoga natjeramo da u paničnom bijegu pobjegne za Tušilović, a koga je naš 4. bataljon pratio do Tušilovića.

U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i više ranjenih. Na našoj strani nije bilo niti mrtvih niti ranjenih. Sa ovim napadom na neprijatelja, koji je imao namjeru da se nastani u Krnjaku sa jednom satnijom, a i da prođe za Slunj sa jednom satnijom, zadat mu je veliki udarac, tako da je u paničnom bijegu pobjegao čak za Karlovac i povukao sa sobom posadu koja se nalazila u Brezovoj Glavi, tako da je sa ovom zasjedom uspjelo očistiti i posadu iz Tušilovića. Tako je sada na ovom sektoru čisto od neprijateljskih posada sem Vukmanića i Cerovca gdje se neprijatelj ukopava.

U ovoj borbi zaplijenjeno je 6 kola u kojima je bilo oko 25.000 metaka, 4 karabina, 61 mina za mali bacač, 22 ćebeta, kao i dosta ostalih sitnih stvari. Kola i stoka vraćena su vlasnicima,[4] a ostala sprema podijeljena je našim jedinicama kao i jedinicama IV brigade.

Noću između 20 i 21. ov. mj. jedinice 1. bataljona potrgale su telefonsku vezu od Tušilovića do Slunjskih brda i

[3] Odnosi se na dijelove Desete ustaške bojne.

[4] Seljacima, koji su od ustaša mobilisani za prevoz materijala.

iste noći izvršile su fingirani napad na neprijateljsku posadu u Trebinji, te je posada odmah sutradan pobjegla iz Trebinje za Vukmanić.

Dana 21. II jedinice 1. bataljona ovog odreda dočekale su neprijatelja u Dugom Selu koji je pošao iz Lasinje, u jačini od 200 ustaša iz Lasinje, radi pljačke.[5] Borba se vodila oko 2 sata i naše jedinice uspjele su neprijatelja odbiti da se morao povući u Lasinju i tom prilikom neprijatelj je imao 4 mrtva i više ranjenih. Na našoj strani nije bilo mrtvih ni ranjenih.

22. II jedinice 1. bataljona postavile su zasjedu na Bučici neprijatelju koji bi krenuo iz Bučice, ali kako neprijatelj niie nailazio, naše jedinice povukle su se i prilikom povlačenja kretale se kroz hrvatsko selo Taborište gdje su uhvatile 3 ustaše koji su na licu mjesta likvidirani i od ustaških bandita zaplijenile su 21 grlo rogate stoke, 4 para konja, jedno prase i oko 30 kg. masti. Ovo je bilo u neposrednoj blizini Bučice ali neprijatelj se uopće nije javljao, tako je ovo sve prošlo bez borbe. Sva stoka predata je Kotarskom N.O.O. Vrginmost.

22. II jedinice 4. bataljona uz pripomoć civila porušile su sve mostove na cesti Tušilović—Krnjak, kao i telefonsku vezu ispod Slunjskih brda kao i duž ceste prema Veljunu. te prekopana cesta Tušilović—Krnjak—Veljun, razmontirane[6] u Tušiloviću sve zidane zgrade u koje bi se mogao neprijatelj nastaniti. Telefonska žica pokupljena je i predata komandi područja, crep koji je skinut sa kuća dat je narodu.

26 i 27. II jedinice 3. bataljona ovog odreda sudjelovale su u akciji na četnike i Talijane između Latina i Vojinovca.[7] a koju je akciju izvodila IV brigada. Detaljnog izvještaja šta su oni od plijena u ovoj akciji dobili nismo još do danas primili, sem što smo dobili izvještaj da su i oni sudjelovali zajedno sa IV udarnom brigadom.

IV. Vojnička obuka izvodi se po planu i ista uspijeva dobro, s obzirom na današnje prilike.

---

[5] Vidi dok. br. 159.

[6] Vjerovatno skinuli krovove, prozore i vrata, da se neprijatelj ne bi mogao koristiti tim zgradama.

[7] i [8] Vidi dok. br. 1.

V. Ovaj odred ima u vidu da formira od ljudstva kojim raspolaže te sa četom koja se nalazi u Bosiljevu 5. bataljon,[8] koji bi se nalazio na sektoru Bosiljeva, jačine od 80 do 100 karabina sa 2 p. mitraljeza.

VI. Štabovi bataljona ovog odreda funkcionišu dobro obzirom na ofanzivu[9] i u ovoj ofanzivi pokazali su se dobri.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.[10] Dejanović

Komandant:
Mih.[11] Blažević

(M. P.)[12]

[8] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi
[10] Milić
[11] Mihajlo
[12] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 3

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA ŠESTE NOU BRIGADE PETE OPERATIVNE ZONE HRVATSKE OD 2 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

BROJNO STANJE

VI N. O. Brigade Hrvatske

Jedinica	Brojno stanje						Naoružanje																		
	po spisku		u rashodu		na licu		Topova	Bacača		Teških mitr.			P. mitr.			Pušaka						Revolvera	Ručnih bombi
	muški	ženske	muški	ženske	muški	ženske		Lakih	Teških	Švarcloze	Breda	Flat	Semenjen	Zbrojovka	Šoša	Flat	Mauzer	Talijanske	Manlicher	Francuske	Mašinke		
Štab	19	—	—	—	19	—											7	2	1		2	11	10
Intendant.	11	2	—	—	11	2											2	1	1	1		2	
Sanitet	1	1	—	—	1	1																1	
Tehn. četa[2]	66	—	12	—	54	—	1										44	7	5			2	7
I bataljun	175	3	—	—	175	3		1			2			5	1	3	138	14	5		1	15	64
II bataljun	173	7	1	—	172	7		1		1		1		2		5	137	14	3		1	13	38
III bataljun	158	6	—	1	158	5		1					1	4	1	2	128	14	3	2		15	56
IV bataljun	152	5	—	—	152	5				1			1	5		6	115	19	7			8	32
Svega:	755	24	13	1	742	23	1	3		2	2	1	2	16	2	16	571	71	25	3	4	67	197

Politkomesar:
Ranko Mitić

(M. P.)[3]

---

[1] Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—2, k. 105.

[2] Tehnička (pionirska) četa

I NAORUŽANJE

2. III. 1943.

M U N I C I J A												K o n j i		
	za bacače		za teške mitraljeze			za puško mitraljeze								
Topovska	Lake	Teške	Svarcloze	Breda i Fiat	Sentenljen	Zbrojovka i Soša	Fiat	Mauzer	Talijanske	Manliher	Francuske	Jahači	Komora	Oružje
								120	35	15			4	
								79	20	10	20		7	
70								1200	180	125				6
	12			2000		1650	1250	4920	560	235		1	2	6
	15		1000	870		650	1200	3782	220	80			2	5
	13				1500	1510	800	5582	575	85	130		2	4
			1100		1300	1490	870	4392	558	150			2	5
70	40		2100	2870	2800	5300	4120	19975	2148	700	150	1	19	26

Komandant:
Savo Vukelić

[3] Pogrešno zbrojeno. Treba: 207.
[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 4

IZVJESTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 3 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU MOGORIĆA[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE
3. III. 1943.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

1. ov. mj. ujutro oko 6 časova neprijatelj[2] je krenuo iz Ploče i zaposjeo položaj Lipač,[3] zato [što] odredski bataljon[4] koji je trebao da drži taj položaj nije bio na svom mjestu. Ovladavši ovim položajem neprijatelj je dalje nastavio nadiranje i došao do linije Mogorićka crkva—Đurin Vrh.

Slijedećega dana neprijatelj je nastavio nadiranje preko Mogorića—[Vreb.] Pavlovca—Vrebca i otstupio u pravcu Vrebac—Medak, Vrebac—Bilaj.

Prema izjavi zarobljenog Talijana bilo je 11 bataljona.

2 ov. mj. kada je neprijatelj otpočeo daljnje nadiranje od Mogorića prema Vrebcu, jedna kolona neprijatelja krenula je od Gospića prema Barletama i bila zaustavljena od snaga IX Brigade uz gubitke.

2 ov. mj. kada je neprijatelj krenuo od Mogorićke crkve prema Vrebcu istovremeno je napustio i sjeverne kote, tako da je III Bataljon IX Brigade otpočeo gonjenje i nanio neprijatelju osjetljive gubitke, zarobivši 2 mitraljeza i 5 puškomitraljeza i do 60 karabina sa mnogo ostale spreme.

U Vrebcu I i II Bataljon IX Brigade, te III Bataljon I Brigade izvršili su protujuriš na neprijatelja nanijevši mu gubitaka i zarobivši dva neispravna tenka. Potrebno je poslati odmah tenkiste da ih izvuku.

Bataljoni IX Brigade nisu mogli dati uporan otpor niti progoniti vatrom neprijatelja, jer su borci ostali sa minimalnim

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—2, k. 796.
[2] Iz sastava divizije „Re".
[3] Vidi dok. br. 50.
[4] Odnosi se na Četvrti bataljon Ličkog NOP odreda.

Fotokopija dokumenta br. 4

brojem municije i zato su i uspjesi a i gubici neprijatelja minimalni prema mogućnostima.

U ovim borbama naročito se istakao bataljon „Mirko Štulić", t.j. III Bataljon IX Brigade, koji je samoinicijativno uz najveće napore do iscrpljenja fizičkih snaga progonio neprijatelja.

U svome nadiranju neprijatelj je kretao bataljonskom kolonom usiljenim maršem tako, da je vrlo velikom brzinom prokrstario čitavu dužinu. Bataljonske kolone kretale su se paralelno bez naročitih zaštitnica.

Pošto u diviziji raspolažemo sa vrlo malim brojem mauzerove municije, a po naređenju treba da dademo 9 mitraljeza „Fiat", to će vatrena snaga naših brigada u mnogome opasti, te u vezi s time molimo da se uzme u obzir.

Zbog ponovnih dvodnevnih borbi naša divizija neće moći biti osposobljena za pretstojeće operacije, te molimo da se uzme u obzir.

Neprijatelj je svojim prodiranjem popalio sva sela.[5] Tako da ona danas više ne pretstavljaju baze.

Detalji plijena i gubitaka neprijatelja u ovim borbama biti će naknadno dostavljeni. Mi smo imali vrlo mali broj gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
sl. otsutan

Komandant
Manola[6]

[5] Riječ je o selima istočno od Gospića.
[6] Srećko

BR. 5

IZVJEŠTAJ ŠTABA LIČKOG NOP ODREDA OD 3 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U TOKU ČETVBTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB LIČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
Op. br. 68
3 marta 1943 god.

5. III. 43[2]

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dostavlja se operativni izvještaj u vremenu od početka neprijateljske ofanzive[3] na naš oslobođeni teritorij, od 19 januara do 1 marta t. g., u slijedećem:

I udarni bataljon.

25 januara 1943 g. ovaj je bataljon u sastavu II proleterske brigade vršio akciju na selo Plavno (zaselak Dragašići) i [dobio zadatak] da zauzme kote Zabinac i Kitu, i da spriječi neprijateljsko nadiranje od Prljeva i Bendera prema Plavnu.[4] Napad je otpočeo istoga dana u 14 časova, koji je trajao nekoliko časova, gdje su neprijateljske snage bile likvidirane. Po likvidaciji bataljon je ostao na pročišćenim položajima. 26 januara neprijatelj je napao snage ovog bataljona od sela Rastičeva i Prljeva istog dana u 7 časova. [Borba] je trajala do 16 časova poslije podne kada se je neprijatelj ponovo povukao u svoje polazne položaje. Istog dana u 18 časova neprijatelj sa Bendera — Talijani i četnici — pokušao je ponovni napad na snage ovog bataljona ali je ponovno bio odbijen. 27 januara neprijatelj je ponovno pokušao napad od Bendera da zauzme kote koje su držale naše snage, ali je u višesatnoj borbi bio primoran da se povuče ponovno u Bender.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/34, k. 1611 A.
[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.
[3] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.
[4] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 75.

28 januara 1943 g. snage II proleterske brigade povukle su se iz sela Plavna i krenule prema svom zadatku. Snage ovog bataljona ostale su i dalje na svojim položajima, s tim što je jedna četa povučena u samo selo Plavno kod crkve, koja je imala zadatak konfiskaciju četničke imovine po naređenju II proleterske brigade. Istoga dana neprijatelj je oko 8 časova počeo tući naše položaje bacačkom vatrom sa Bendera i topovskom vatrom sa Pribudića. Zbog jake topovske i bacačke vatre i jačeg nadiranja neprijatelja snage ovog bataljona su se povukle i to: jedna četa prema Pleševici a jedna prema Bobiji i zauzele iste položaje. Na ovim položajima borba je trajala cijeloga dana, neprijatelju nije uspjelo zauzeti ove položaje istog dana. Neprijatelj se je zadržao u zaseoku Dragašići, Vunduci i Dubajice preko cijele noći.

29 januara 43 g. neprijatelj[5] je produžio svojim nadiranjem na svim sektorima I i II udarnog bataljona koji su u zajednici držali ove položaje, t.j. sa južne i zapadne strane sela Plavna, i to pravcem Pleševica, Bobija, Konjska Glava, kao i na samo selo. Borba je otpočela ujutru rano i trajala sve do 18 časova istog dana. Neprijatelj je dobivao na ove položaje stalna pojačanja sa Otrića, kao i 3 bacača, te sa svojim pojačanim snagama uspio da potisne četu sa Bobije i zauzme isti položaj koji je ta četa držala. Pomenuta četa povukla se je u sastav II udarnog bataljona koji je držao Konjsku Glavu, sa kojih je položaja neprijatelj uspio potisnuti dvije čete II udarnog bataljona i pomenutu četu i zauzeti njihove položaje. Dvije čete koje su se nalazile u samom selu Plavnu i držale bezimenu kotu istočno od crkve u Plavnu ostale su na svojim položajima do prvog sumraka, poslije čega su se iste čete povukle pravcem Orlovica, D. Tiškovac. Neprijatelj[6] je istoga dana od Knina prodro u Strmicu, o čemu ovaj bataljon nije bio izviješten od strane štaba bataljona koji se je tamo nalazio na odbrani Strmice. Iako je neprijatelj zašao s leđa ovim četama, iste su se uspjele povući bez gubitaka i sukoba s neprijateljem.

Ratni plijen u ovoj akciji bio je sljedeći:

Zarobljenih četnika sa oružjem tri, a po zauzeću samoga sela Plavna bilo ih je više koji su se nalazili kod svojih kuća i sami donosili oružje predavati, tako da je zarobljeno 17 pušaka francuskih sa 500 komada metaka, kao i dvije jugoslovenske puške i dvije civilne.

[5], [6] i [9] Riječ je o četnicima popa Momčila Đujića.

Gubitci neprijatelja: Bilo ih je dosta mrtvih i ranjenih, ali se nije mogao ustanoviti tačan broj.

Sopstveni gubitci: Kod ovog bataljona bilo je 11 ranjenih drugova i dva mrtva za koje se prilaže lista gubitaka.

Na dan 7-II-1943 g. ovaj bataljon sa jednom četom II udarnog bataljona dobio je zadatak od strane komandanta[7] sektora Bosansko Grahovo da napadne ponovo četničko uporište Plavno i da sa istim likvidira, kojih je bilo prema dobivenim podatcima oko 150 mještana koji su držali položaje: kota 686 (Kita), zaselak Dragašići, Vunduci, Grmuše i kosu Pleševicu. Za pomenutu akciju stvoren je plan i napad je trebao otpočeti tačno u 6 časova 7 februara, ali pošto neprijatelja nije bilo u pomenutom mjestu, nije ni došlo do borbe, pošto su se četnici iz ovoga mjesta još na dan 5 februara koncentrisali na Benderu i otišli prema Otriću, a za koje nije bilo podataka do ulaska u samo selo Plavno. Pošto su dobiveni podatci u istome mjestu da se neprijateljske snage koncentrišu na Otriću sa namjerom da udare prema Srbskom Klancu kao i Gornjem Tiškovcu, bataljon se je povukao oko 10 časova i zauzeo položaje: sa dvije čete G. Tiškovac a sa jednom četom Zavlaku i Kaldrmu.

Na dan 10 februara 43 g., prema naređenju štaba X krajiške brigade kome je toga vremena stavljen isti bataljon na raspoloženje, krenule su dvije čete pravcem D. Tiškovac na Stožište, gdje je neprijatelj istoga dana napao položaje I udarnog bataljona X krajiške brigade. Kada su pomenute čete stigle u D. Tiškovac, neprijatelj je uspio zauzeti Stožište i krenuo sa svojim snagama prema zaseoku Duler, D. Tiškovac. Čete su zauzele položaje, bezimenu kotu zapadno od sela Duler, gdje je neprijatelj oko 22 časa pokušao prodrijeti dalje a što mu nije uspjelo; isti se je povukao u Duler. Iste noći oko 4 časa izvršena je priprema a poslije toga napad na četničke bande u istom zaseoku; ovo je izvršeno po naređenju štaba X krajiške brigade. Pošto je istovremeno slijedio napad na neprijatljske položaje na Stožištu od strane jedinica I bataljona X krajiške brigade, a pošto pomenuti bataljon nije napao snage u Stožištu, neprijateljska vatra bila je uperena uglavnom na dvije čete I udarnog bataljona L.P.O.[8] koje su u tome momentu vršile juriš na neprijatelja u Duleru. Zbog jake neprijateljske vatre bacača i automatskog oružja i neprijateljskog zaobilaženja sa našeg desnog krila, koji je prispio iz Strmice

[7] Veljko Knežević
[8] Ličkog partizanskog odreda

kao pomoć bandi koja se je nalazila u Duleru, pomenute dvije čete bile su primorane da se povuku i zauzmu položaje koji su predviđeni za povlačenje, iznad sela Ševe. Neprijatelj je ponovo produžio sa nadiranjem, borba je trajala od jutra pa sve do 12 časova. I pored neprijateljskog jakog nadiranja i njegove premoći u oružju nije mu uspjelo potisnuti naše borce sa položaja. Oko 12 časova neprijatelj se je povukao pravcem: Crni Potoci, selo Vagan za Otrić sa jednom kolonom, a sa drugom za Strmicu. Pošto je bilo izgleda da će neprijatelj preko Vagana udariti na Gornji Tiškovac, dvije čete I udarnog bataljona su se povukle u Gornji Tiškovac i zauzele položaje predviđene za obranu istog sela. Ali pošto je neprijatelj iz Vagana krenuo pravcem za Otrić, a u isto vrijeme dobiven je izvještaj da neprijatelj nadire prema Srbskom Klancu, cio bataljon dobio je zadatak da se krene i da zauzme položaje selo Kunovac, Bosanski Osredci i da svojim snagama spriječi neprijateljsko nadiranje u ta sela, kao i tučenje neprijatelja bočnom vatrom koji je prodirao u pravcu Srba.

Ratni plijen: Ratnog plijena u ovoj akciji nije bilo.

Gubitci neprijatelja: nisu poznati.

Sopstveni gubitci: 6 lakše ranjenih drugova od bacača.

Na dan 13-II banda[9] iz Srba krenula je u napad prema Krčkom Brdu i napala desno krilo II udarnog bataljona. Jačina neprijatelja je bila oko 100 bandita koje je predvodio bandit Jovo Keča iz Srba. Napad je otpočeo u 14 sati, a završen je u 18 sati. Neprijatelj nije uspio da potisne naše snage sa položaja, već su iste prešle u protivnapad prema neprijatelju i neprijatelj je u paničnom bjegstvu pobjegao prema Srbu.

14-II-43 neprijatelj je napao istim pravcem u 12 sati a napad je trajao do 19 sati. Neprijatelj je svim silama pokušavao da zauzme Bosanske Osredke i dalje napreduje prema Dugom Polju. Razvila se ogorčena borba, poslije koje se neprijatelj povukao prema Srbu. Istoga dana, tj. 14-II, 4 voda konbinirana od 1. i 2. čete istog bataljona napravili su zasjedu u selu Kupirovu i ovom prilikom uhvatili bandita popa Miću Breka, glavnijeg četničkog organizatora u Zrmanji. Isti su uhvatili nekoliko civila pljačkaša koji su išli pljačkati u selo Kunovac. Isti pljačkaši upućeni su komandi mjesta.[10] a pop Mićo Breka Komandi područja Drvar. Poslije hapšenja naišla je talijanska kolona[11] od Srba prema Otriću i na pomenutom

[10] Srb

[11] i [12] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 153.

mjestu naša je zasjeda na njih otvorila brzu paljbu, na što je neprijatelj odmah odgovorio svojom vatrom. Kod neprijatelja bilo je dosta mrtvih i ranjenih, ali pošto su naišli tenkovi i kamioni, nije se moglo izvući nikakav plijen. Ista zasjeda oslobodila je dvije drugarice koje su četnici potjerali u zarobljeništvo.

Na dan 15-II-43 neprijatelj[12] je napao na položaje I udarnog bataljona u 9 sati sa snagama koje su prodirale prema Ličkim Doljanima i povratile se sa namjerom da prodru preko Ličkih Osredaka i Trubara za [Bos.] Grahovo. Jačina neprijateljskih snaga prema podatcima dobivenim bile su oko 2200 bandita. Neprijatelj je nadirao pravcem Bosanski Osredci, Lički Osredci, Kunovac sa više kolona uz pripomoć dva talijanska aviona koji su stalno kružili i tukli mitraljeskom vatrom naše položaje. Na istom položaju borba se razvila tako da je prvi napad uslijedio u pravcu crkve i prema Bosanskim Osredcima preko Krčkog Brda, uslijed čega je bila četa iz Kunovca povučena na položaj kod crkve. Neprijatelj je sa dvije kolone krenuo iz Srba prema Kunovcu i uspio da zauzme Bogutovac i sa tim snagama ugrozio lijevi bok snaga koje su držale položaj kod crkve u Ličkim Osredcima poslije čega jedinice istog bataljona su se morale povući i zauzeti položaje bezimene kote istočno od sela Osredci. Povlačenje je bilo postepeno, tako da je neprijatelj bio zadržavan i nije mogao prodrijeti do Dugoga Polja, dok njegove snage nisu preko Bogutovca spustile se u Zavlaku i Kaldrmu. Poslije čega se bataljon povukao prema Dolovima i tamo se koncentrisao.

16-II u 4 sata bataljon je krenuo iz Dolova prema neprijatelju koji se nalazio u Dugom Polju. Pri pokretu snage istog bataljona naišle su na neprijateljsku zaštitnicu koju je neprijatelj ostavio u Dugom Polju, a sa ostalim snagama povukao se prema Gornjem Tiškovcu. Bataljon je otvorio vatru na neprijateljsku zaštitnicu, koja je u paničnom bijegu pobjegla prema Gornjem Tiškovcu i dalje za Strmicu. Po dolasku bataljona u Dugo Polje jedna je četa produžila za neprijateljem prema Kaldrmi, a druge dvije prema Kunovcu sa zadatkom da postave zasjedu u Kupirovu neprijatelju koji se povlači iz Srba; pošto je neprijatelju uspjelo da se prije izvuče, isti nije bio sačekan na pomenutom mjestu.

17-II patrola istog bataljona je uhvatila jednog izbjeglicu s Kamenica koji je imao namjeru pobjeći četnicima. Isti je predan komandi mjesta Srb. Istog dana druga patrola uz pri-

pomoć stražara iz sela Dolova ubila je dvojicu izbjeglica iz Kamenica koji su pošli četničkoj bandi i na svom putu razoružali jednog stražara i istog ranili.

Ratnog plijena u ovim akcijama je bilo 2 puške i jedan pištolj.

Gubitci neprijatelja iznose 16 mrtvih i više ranjenih, koliko se moglo ustanoviti.

Sopstveni gubitci: jedan drug ranjen, jedan mrtav, jedan zarobljen i dvojica koji su prebjegli u četnike.

Na dan 22-og isti bataljon sa dvije čete III bataljona I udarne brigade i dvije čete II udarnog bataljona L.P.O. vršio je akciju na selo Rastičevo u kome se nalazilo prema dobivenim podatcima oko 110 bandita. Bataljon je dobio zadatak da u pomenutom selu napadne zaselak Bogunovići, Starčevići i Škundrići. Akcija je u pomenutom selu otpočela u 23 sata i završila se u 0,30 sati. Prilikom samog povlačenja naših jedinica neprijatelj je blagovremeno uočio i pobjegao prema s. Nad Vrelom. U zaseoku Škundrići neprijatelj je davao manji otpor koji je brzo bio likvidiran. Neprijatelj je uspio pobjeći. Uhvaćen je svega jedan četnik, kao i jedan teški mitraljez, dvije francuske puške i jedna četnička zastava, kao i izvjesna količina municije francuske i „mauzer". Po likvidaciji istih zaselaka bataljon se povukao prema predviđenom planu na svoje stare položaje.

Ratni plijen u ovoj akciji: 1 t. mitraljez (francuski), 3 pištolja, 2 civilne puške, 4 para talijanskih cipela i nekoliko komada talijanskih hlača, bluza i šinjela, 640 francuskih metaka za t. mitraljez, 380 „mauzer" metaka, 30 raznih bombi i 150 talijanskih metaka.

Utrošak municije u svim ovim akcijama je sljedeći: za jug. puške 3400 metaka, za francuske puške 150 metaka, za p. mitraljeze talijanske 860 metaka, za p. mitraljeze jug. 1080 metaka, za teške mitraljeze talijanske 460 metaka.

II udarni bataljon.

Na dan 11-II-1943 g. oko 12 časova, snage ovog bataljona napadnute su od strane četničke bande, koja je bila potpomognuta sa Talijanima, kao i topovima, bacačima i tenkovima. Neprijatelj je bio u jačini od oko 1.500 bandita. Pri samom napadu od strane neprijatelja, raspored bataljona bio je sljedeći: III četa bataljona nalazila se je na položajima Maglaj (kota 1207), Debelo Brdo, Kurozeb i Miškovića Vrh. II četa

bataljona dobila je zadatak da udari neprijatelja bočno od Kurozeba i to u slučaju njegovog nadiranja na Klanac, a I četa Bataljona nalazila se je na položajima Durljaj i istovremeno isturala svoje patrole u pravcu Maglaja, a pored toga imala je u zadatak da u slučaju neprijateljskog nadiranja pritekne u pomoć III četi koja je držala položaj Maglaj i udari neprijatelja bočno.

Neprijatelj je pod zaštitom jake artiljeriske i minobacačke vatre, potpomognut sa tenkovima, uspio odbiti naše snage sa Klanca i Debelog Brda, dok je zašao kroza šume našim malim snagama za leđa i primorao ih na povlačenje. II četa nije uspjela u svom dobivenom zadatku, jer je neprijatelj sa svojim jakim snagama uspio zaposjesti dominirajuće tačke. I četa koja se je bila utvrdila na Maglaju, morala se je povući, jer su jače četničke snage zašle bočno i za leđa od Koraćuše, tako da se je četa povukla u selo Ajderovac gdje je i prenoćila. Jako neprijateljsko nadiranje i njegovo manevrovanje omogućilo mu je da se nesmetano spusti u samo mjesto Srb.

12-II-43 g. oko 1 sat prebačena je II četa sa djelovima III čete na čelo neprijateljskih snaga sa zadatkom da zaustavi nadiranje neprijatelja, a ostatak III čete i I čete zaposjeo je položaj desno iznad Senja, na Ajderovcu prema Dabašnici, ali kako je neprijatelj sa snagama od oko 800 četnika zaišao od Dabašnice i Pustog Polja na Čemernicu, pred ove neprijateljske snage poslata je I četa bataljona sa zadatkom da istog zadrži, koja je sa istim stupila i u borbu. Uslijed nadmoćnosti neprijatelja koji je bio i opkolio neke djelove pomenute čete, četa se je morala povući na položaje iznad Suvaje u G. Zaklopac, a neprijatelj je zanoćio na Čemernici. II i III četa uslijed neprijateljskog zaobilaženja morala se je povući pred neprijateljskom kolonom koja je nadirala iz Srba, poslije čega je zauzela nove položaje od Suvaje do G. Zaklopca.

13-II-43 g. neprijatelj je produžio sa napredovanjem preko Čemernice i tako napao I četu bataljona na G. Zaklopcu; tu je neprijatelju uspjelo poslije kraće borbe satjerati pomenutu četu sa položaja. Istovremeno kada je neprijatelj došao u sukob sa I četom, druga neprijateljska kolona počela se je prebacivati preko unskog mosta, gdje je naišla na II četu kojoj je uspjelo da za kraće vrijeme zaustavi njegovo prebacivanje, ali se je za kratko vrijeme morala povući, jer joj je prijetila opasnost od neprijateljskih dijelova koji su joj se već bili pojavili sa leđa.

14-II-43 g. snage ovog bataljona zauzele su položaje Lipovaču i Kozjaču, a III batalion I udarne brigade, koji je stigao kao pojačanje, zauzeo je položaje ispred Doljana, Gradinu i Dabinu Stranu. Neprijatelj je ponovo napao naše snage odbacivši I četu koja je držala položaj Lipovaču, kao i III bataljon I udarne brigade, poslije čega se je povukao na Zaklopac i Brotnju.

Na dan 15-II-43 g. 1 i 2 četa izvršile su napad na neprijatelja koji se je bio utvrdio na Stražbenici više Suvaje u 5.30 časova ujutro, dok je III četa dobila zadatak i prešla preko G. Suvaje da prečisti selo i ugrožava neprijatelja bočno. Neprijatelj je snažnim jurišom potjeran sa Stražbenice, gdje je našim snagama uspjelo zarobiti francuski teški mitraljez, 3 puške i 1.200 komada metaka.

U 12 časova noću sa istim snagama napadnuto je i mjesto G. Suvaja iz koje se je neprijatelj već bio povukao. Napad ranije nije mogao uslijediti iz razloga što III bataljon I udarne brigade nije na vrijeme likvidirao sa četničkom bandom na Međeđaku.

16-II-43 g. naše snage krenule su naprijed i uspjele protjerati neprijatelja koji je bio zauzeo položaje lijevo i desno od Unskog vrela; tom prilikom ubijen je jedan četnik, zarobljena jedna puška sa 150 komada metaka. Poslije toga neprijatelj je naglo otstupio ne smijući dočekati naše snage, nakon čega su naše snage ušle u Srb bez borbe, a neprijatelj se naglo povukao za Otrić.

Ratni plijen u svim ovim akcijama bio je sljedeći:

Zaplijenjen je jedan francuski teški mitraljez, 4 puške i oko 1.550 komada metaka, dok je utrošeno 1.607 komada metaka i 4 bombe.

Gubitci neprijatelja: Bilo ih je 20 mrtvih, dok za broj ranjenih nije se moglo saznati.

Sopstveni gubitci: Kod ovog bataljona bila su 2 lakše ranjena druga.

21-II-43 g. ovaj bataljon u zajednici sa I udarnim bataljonom i III bataljonom I udarne brigade dobio je zadatak da napadne četničko uporište Rastičevo.[13] Tom prilikom bataljon je dobio zadatak da napadne selo Veštice i selo Novakovići. Pri napadu na pomenuto selo neprijatelj je pobjegao jer je znao da će se vršiti napad, i isti je pobjegao u pravcu sela Nad Vrelom.

[13] i [15] Vidi dok. br. 186.

I partizanski bataljon.

Na dan 24 januara 1943 godine porušena je željeznička pruga na liniji Medak—Ribnik u dužini od 400 metara. Prilikom rušenja iste naišao je neprijateljski vlak koji se na srušenoj pruzi prevrnuo. Vlak je prevozio mrtve i ranjene neprijateljske vojnike koji su poginuli u borbi na Pločanskom Klancu. Mrtvih je bilo 4, a ranjena 3 . . . Vlak sa vagonima je zapaljen. Od spreme je nađeno 10 ćebadi, 2 šatorska krila i još nešto spreme.

28 januara 1943 godine porušena je željeznička pruga na liniji Ribnik—Medak u dužini 500 metara. Saobraćaj je bio prekinut više dana.

9 januara 1943 godine jedna patrola 3. čete 1. bataljona, u zajednici sa terenskim radnicima za kotar Gospić, sačekala je na cesti kod Rizvanuše 9 domobrana sa oružjem i spremom, koje je razoružala i po upoznavanju sa ciljem naše borbe iste pustila svojim kućama.

Na dan 6, 7 i 8 januara neprijatelj[14] koji se je nalazio u selu Ploči pokušao je napad u nepopaljeni dio sela Ploče, zbog pljačke, ali je bio uz gubitke odbijen. U ovoj borbi poginula su dva partizana i 3 ranjena.

Noću između 11 i 12 februara t. g. porušena je željeznička pruga na liniji Medak—Ribnik u dužini 800 metara, koja nije radila više dana, jer se opravak iste ometao od strane naših snaga.

23 februara 1943 godine oko 13 časova neprijatelj je iznenada napao na naše dijelove koji su se nalazili u nepopaljenom selu Ploče[15] i u tom vremenu uspio je zapaliti oko 25 zgrada sa štalama, ali je bio odbijen od strane naše jedne čete i jedne čete bataljona „Mirko Štulić". U ovoj borbi neprijatelj je imao do 15 mrtvih, a ranjenih broj je nepoznat. Uhvaćen je jedan ustaša živ, koji je odmah strijeljan. Zarobljeno je nešto spreme i jedan puškomitraljez, kojeg su partizani iz bataljona „Mirko Štulić" oduzeli od jednog našeg partizana koji je ovaj puškomitraljez zarobio od poginulog ustaše.

II partizanski bataljon.

Ovaj bataljon je jačine svega jedne čete. Od početka neprijateljske ofanzive, jedan vod ove čete bio je u sastavu bataljona „Bićo Kesić", a drugi vod u sastavu bataljona „Marko Orešković", koji su bili za sve vrijeme trajanja ofanzive u

[14] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 50.

pomenutim bataljonima i sve borbe koje su vodili navedeni bataljoni vodili su i ova dva voda. U ovoj borbi bio je jedan ranjen drug. a jedan je pobjegao u četnike.

III partizanski bataljon.

Ovaj bataljon od početka neprijateljske ofanzive bio je u sastavu II udarne brigade, raspoređen po bataljonima: „Ognjen Prica", „Mićo Radaković" i Udarni bataljon. U svim akcijama koje su izvodili bataljoni učestvovale su i snage ovog bataljona. Operativni izvještaj o vođenim operacijama dostavljen je od strane ovoga bataljona štabu II udarne brigade. Broj ranjenih u toku ove borbe bio je 28, i 4 mrtva.

U toku ove neprijateljske ofanzive štab odreda nalazio se sa svega jednim bataljonom u selu Mogoriću i Vrebcu, dok su ostali bataljoni bili u sastavu i pod komandom pojedinih brigada, te se nije mogao pratiti rad pojedinih štabova bataljona, ali se primjećuje po njihovim izvještajima i na konferencijama da još skoro svi štabovi bataljona nemaju iskustva dovoljnog u rukovođenju sa svojim jedinicama u toku borbe. Ovo iz razloga što su štabovi bataljona ovog odreda većinom drugovi mladi, koji su još neiskusni i do sada nisu učestvovali u zamašnim akcijama kao što je to slučaj sada bio — s obzirom na to što neprijatelj prilikom nastupanja pri vršenju napada ne nastupa kako je to do sada radio, već isti nastupa sa dubokim marševskim kolonama, zauzimajući najistaknutije tačke-kote na pravcu nastupanja, pa tek onda nastupa cestom ili pak ulazi u naseljeno mjesto. Isto tako neprijatelj više puta primjenjuje partizansku taktiku ratovanja vršeći zaobilazak naših snaga — opkoljavanje; ovakav način upotrijebio je prilikom talijansko-četničkog napada na Srbski Klanac. U toku ove neprijateljske ofanzive, iako su vremenske prilike bile nepovoljne, tj. zima, neprijatelj je ipak bio uporan u svom nastupanju, naročito ustaše koje su u toku ofanzive vršile nastupanje, pa čak i jurišanje na naše položaje i noću, što do sada to nisu radili, već danju.

Sadašnji raspored jedinica ovog odreda je sljedeći: I udarni bataljon nalazi se na položajima: Drenovača, Lohovska Brda, Lohovo naspram Bihaća. II udarni bataljon nalazi se na položajima: Srbski Klanac i G. Tiškovac. III bataljon (dosadašnji I bataljon) nalazi se na položajima na Pločanskom Klancu a sa jednom četom nalazi se preko pruge u selu Divoselu. IV bataljon nalazi se na položajima naspram Gračaca i to: u drazi

Čankovića [Brda] i u Glogovu, dok se sa jednom četom nalazi u selu Kalatima naspram Kulen Vakufa.

Brojno stanje i naoružanje kao i lista mrtvih i ranjenih dostaviće se naknadno pošto još nismo primili sve podatke od štabova bataljona, koji su najhitnije traženi.

Isto tako političko-obavještajni i informativni izvještaj dostavit će se naknadno najhitnije. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
St.[16] **Maoduš**

Komandant,
Popović[17]

(M. P.)[18]

[16] Stevo
[17] Tomica
[18] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 6

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 3 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U TOKU ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

10. 3 43.[2]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
3. III. 1943 god.
Op. br. 8. —

Dostavlja operativni izvještaj
u vremenu od 20. I do 1. III. 43 g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Opis akcija i operacija.

Pred samu ofanzivu naš Odred nalazio se stalno na položaju oko Kamenskog Mosta, tako da i nije vršio za to vrijeme akcija predviđenih planom.

21. I. Neprijatelj[3] nastupa iz Gline prema našim položajima u Balincu. Neprijatelj je iskoristio smrznutu rijeku Glinu i prešao preko nje prema našim položajima. Dočekan od našeg I bataljona odbijen je nazad; na našoj strani nismo imali gubitaka, dok prema dobivenim podacima neprijatelj je imao dva mrtva i tri ranjena vojnika.

22. I. Neprijatelj ponovo nastupa iz Gline prema našim položajima u Balincu. Borba je počela u 12 sati. Na strani neprijatelja u borbi su učestvovale dvije bojne, na našoj strani u toj borbi učestvovao je jedan bataljon sa 120 karabina, 6 p. mitraljeza i jednim teškim mitraljezom. Borba je trajala do mraka. U toj borbi naši borci su se povlačili po 200 metara na nove položaje. Neprijateljski gubici u toj borbi su deset mrtvih

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—3, k. 421 a.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Treći bataljon 369 pješadijskog puka 369 legionarske divizije.

i oko dvadeset ranjenih vojnika, naši gubici su tri mrtva i četiri ranjena druga.

Iste noći u zajednici sa jednim bataljonom VII brigade Hrvatske izvršili smo napad na neprijateljske dvije satnije legionara koje su zanoćile u Balincu. Neprijatelj je bio jačine dvije satnije, na našoj strani u borbi su učestvovale dvije čete sa 120 karabina i 6 p. mitraljeza.

Borba je počela u 3.30 sati, zadatak je izvršen po predviđenom planu, tom prilikom zarobljeno je živih 32 legionara, od kojih su trojica strijeljana, a ostatak pušten kućama, u borbi je pobijeno oko 70 neprijateljskih vojnika prema tačnim podacima koje smo dobili od zarobljenih oficira.

Plijen: 2 mala bacača mina koje smo po naređenju VII divizije dali XVI brigadi, 5 njemačkih lakih mitraljeza, 15 karabina, 5 njemačkih pištolja, oko 4.000 metaka i ostale spreme.

Naši gubici u toj borbi iznose: mrtvi: Zvrkan Stanko, nije izvučen iz borbe; Mišević Jovan, nije izvučen iz borbe, pao kad je izvlačio mrtvog druga Zvrkana koji je pao nekoliko sekundi prije njega; Roksandić Pero, odličan i neustrašiv borac, sahranjen u Borovitoj; Jerković Mile, srednji borac, neizvučen iz borbe; Dmitrović Jovo, neizvučen iz borbe; Tarbuk Milan, neizvučen iz borbe.

Ranjeni: Vladić Stojan, ranjen teže u ruku; Vučetić Vujo, ranjen lakše u ruku; Orelj Vasilj, teže ranjen u leđa; Martin Mićo, teže ranjen u nogu; Keraica Simo, teže ranjen u ruku; Babić Dragan, teže ranjen u kuk; već po drugi put ranjeni Čučković Mile umro od rane, sahranjen u Balincu; Miljević Mirko, lakše ranjen u nogu; Mraković Mile, teže ranjen u ruku, odbijena mu dva prsta; Stamenić Dragan, teže ranjen u trbuh; Solar Mile, teže ranjen u petu; Argavac Mile, teže ranjen u glavu; Milaković Đuro, lakše ranjen u ruku; Meandžija Stanko, lakše ranjen u ruku; Sević Pajo, lakše ranjen u krsta. Svi ranjeni drugovi odmah su upućeni u bolnicu. Na tim položajima Obljaj—Vranovina nalazili smo se do 24. I, gdje smo dobili naređenje od VII divizije da se po mogućnosti probijemo u pozadinu neprijatelja. 25-og isto na položaju Obljaj—Vranovina, naveče, pokret za Žirovac i odatle smo mislili da ćemo moći preko Ćorkovače prebaciti se na Dvorski srez, ali čim smo mi stigli u Žirovac i uputili naše patrole prema Ćorkovači, neprijatelj[4] je već bio sa jednom bojnom na Ćorkovači, a imali

[4] Dijelovi 369 legionarske davizije.

su snaga i u Kosnoj i Majdanu tako da je naše probijanje bilo nemoguće. Odatle smo krenuli prema Bužimu i u Bužimu smo našli jednu četu VIII krajiške brigade, preko telefona smo uspostavili vezu sa Štabom brigade koji se nalazio u Otoki. Štab VII kr. brigade odmah je izvjestio Vrhovni štab[5] o našem dolasku i Vrhovni štab stavio nas je pod komandu VIII kr. brigade. Tu smo dobili zadatak da držimo položaje Jezerski Grad, Trkačica, Perčin[6] i Dijelovi. Na tim položajima ostali smo i drugi dan. Neprijatelj nastupa od Bužima i Konjodora prema položajima našeg drugog bataljona. batalion je primio borbu. ali kolona neprijateliska koja je išla iz Konjodora zaobišla je položaje naše i bataljon je bio prisiljen da se povuče. U toj borbi imali smo tri ranjena druga.

28. I. Dobili smo naređenje od Vrhovnog štaba da sa Odredom krenemo za Bos. Krupu, jer smo još samo mi bili ostali s lijeve strane Une.[7] Po dolasku u Krupu tu smo našli komandanta[8] VIII kr. brigade i on nas je rasporedio u sela Suvaju i Mosoru radi odmora.

29. I. Na odmoru u gore pomenutim selima.

30. I. I i III bataljon kreću na položaj V. Radić i Grmuša, naveče se vraćaju, jer neprijatelj nije naišao.

31. I. I batalion na položaju prema Radiću II i III bataljon na odmoru. Naveče zajednički napad sa VIII kr. brigadom na neprijatelja koji je zaposjeo položaje Alat, Lipik i Ostrožnicu; napad nije uspio, gubitaka nismo imali.

1. II. II bataljon na položaju Alat, Vučijak i Lipik, I i III bataljon na odmoru.

2. II. I i III bataljon na položaju Obljaj i V. Radić a II bataljon na položaju Lipik—Vučijak.

3. II. Na istim položajima neprijatelj[9] sa jačim snagama nastupa, prihvatamo borbu, ali zbog neprijateljske motorizacije i jačeg pritiska neprijatelja povukli smo se prema Grmeču.

4. II. Dobijamo naređenje da zauzmemo položaj Risovačka Greda,[10] Gorinjski Vrh i Suvajsko Međugorje; na tim polo-

---

[5] Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije

[6] Vjerovatno Pecka.

[7] Na desnu obalu Une prebacile su se samo jedinice Sedme divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

[8] Hamdija Omanović

[9] i [11] Dijelovi 369 legionarske divizije.

[10] Risova Greda

žajima ostajemo svega jedan dan, jer neprijatelj[11] nailazi i naš I i III bataljon primaju borbu, a druge neprijateljske kolone koje su već bile ušle u Grmeč zaobilaze nas i morali smo se povući. U toj borbi imali smo 4 ranjena druga i jednog mrtvog — svi iz III bataljona. Odatle se povlačimo prema Risovcu i Krnjeuši gdje saznajemo za VIII brigadu Hrvatske.[12] U to vrijeme nismo imali veze sa nikim štabom niti ma sa kojom jedinicom. VIII kr. brigada pod čijom smo komandom do tada bili uputila nas je da idemo tražiti VII diviziju Hrvatske jer da oni ne mogu ići nazad dalje, pošto nisu znali nego samo za jedan bataljon. Mi smo uspostavili vezu sa VIII brigadom Hrvatske i s njom smo držali položaj na cesti Krnjeuša—[Bos.] Petrovac dva dana, neprijatelj nije naišao.

6. II. Dobijamo naređenje od Štaba VII divizije Hrvatske da se sa odredom povučemo za Drinić, u Driniću smo se odmorili jedan dan i 8. II dobijamo naređenje od Vrhovnog štaba preko VII divizije da se prebacimo u pozadinu neprijatelja, s tim da što prije stignemo na Baniju. U Driniću smo dobili uputstva od I bosanskog NOU korpusa kojim ćemo pravcem moći najlakše da se probijemo i 8 februara mi smo krenuli iz Drinića preko Bravskog Vaganca, Gudelja[13] i Jelašinovaca za Rujišku, sve do ceste Bos. Krupa—Sanski Most. Prošli smo dobro u putu, nismo nigdje naišli na neprijatelja, ali krivnjom komandanta III bataljona zakasnili smo i uhvatio nas je dan, tako da kad smo naišli na cestu, naišli su neprijateljski tenkovi i pješadija,[14] nismo mogli tada prijeći, već smo morali čekati cijeli dan i iduće noći se prebacivati. Te noći prelaz je bio teži, jer je neprijatelj tenkovima kontrolisao cestu a i pješadija je naišla i posjela sela pored kojih smo mi trebali proći, ali ipak smo uspjeli da se probijemo bez borbe između neprijateljskih posada. U Rujišku stižemo 12. II. Računali smo da ćemo moći niže Otoke kod Dobretina da se prebacimo preko Une, ali je neprijatelj zaposjeo desnu obalu Une i prelaz je bio nemoguć. Tu smo čekali još dva dana računajući da će se neprijatelj odatle povući; neprijatelj je odmah drugi dan saznao za nas i već 14. II kreće prema nama sa dvije satnije. Mi smo zaposjeli položaj iznad V. Rujiške i neprijateljska jedna kolona naišla je na naš položaj; borba je počela oko 14 sati, u toj borbi neprijatelj je imao 7 mrtvih i 7 živih zarobljе-

[12] Riječ je o Osmoj NO brigadi Sedme divizije.
[13] Vjerovatno Gornji i Donji Budelj.
[14] Iz sastava njemačke 717 pješadijske divizije.

nih legionara, na našoj strani gubitaka nismo imali. Od plijena smo dobili 2 njemačka laka mitraljeza, 7 karabina, 3 pištolja, 7 konja natovarenih sa municijom.

Neprijatelj je doznao da smo mi sa Banije i sigurno je znao naše namjere pa je još jače kontrolisao Unu. Vidjeli smo da je tuda prelaz nemoguć i da ne vrijedi čekati. Mi smo vijećili da idemo preko Sane na Kozaru, pa sa Kozare preko Une u Trokut[15] i preko pruge više Majura i eto nas na Baniju. Tako smo i učinili: krenuli smo na Kozaru sa V kozarskom brigadom i niže Kostajnice prešli Unu i 22-og bili smo na Baniji.

23. II. Izvršili smo akciju na općinu u Kukuruzarima, u općini nije niko bio, od stvari je nađena jedna pisaća mašina i nešto kancelarijskog materijala.

24. II. Bataljoni na odmoru i sređenju u Umetiću, Mečenčanima i Borojevićima. Neprijatelj[16] je naišao iz Kostajnice preko Babine Rijeke i sišao u Mečenčane, I bataljon nalazio se je na položaju Ratkovića Grm, II bataljon bio je u selu Borojevići, a III bataljon na položaju više Mečenčana. Neprijatelj je naišao upravo do Mečenčanske crkve i III bataljon je imao sjajne prilike i na bliskom otstojanju da im nanese velike gubitke, ali nije vatru otvorio čekajući da I bataljon prvi počne borbu kako je bilo naređeno, međutim I bataljon bez ičijeg naređenja napušta položaj i povlači se prema Komogovini, tako da je neprijatelj nesmetano ušao u selo. Jedna četa II bataljona, koja je upućena niz selo u slučaju potrebe da iz sela otvori vatru, naišla je na neprijatelja na oko pedeset metara, tu je počela borba na putu u selo, u toj borbi mi smo imali jednog mrtvog, tri ranjena, jednog ranjenog neprijatelj je uhvatio i odvezao za Kostajnicu, šta je s njim da'je [bilo] ne znamo.

26. II. Snage našeg odreda izvršile su akciju na neprijateljsku satniju koja se je nalazila kao posada u selu Hajtiću više Gline; neprijatelj[17] je bio jačine oko 120 domobrana. Na

[15] Teritorija u trouglu Sunja—Kostajnica—Dubica.
[16] Druga bojna Drugog gorskog zdruga
[17] Prvi sat Prve bojne. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 203.

našoj strani u toj akciji učestvovala su dva bataljona. Napad je izvršen 26-og u 23 sata, napad je izveden po predviđenom planu i dogovoru sa zapovjednikom satnije.[18] Borba je trajala svega oko 20 minuta i neprijatelj je bio razbijen. Napad je izvršio I bataljon sa dvije čete, dok je drugi bataljon bio na osiguranju prema Glini i na blokadi ceste Šašava—Glina da bi spriječio bježanje domobrana u Glinu.

U toj borbi neprijatelj je imao 10 mrtvih, 71 zarobljenog domobrana, 2 oficira i jednog vodnika.

Naši gubici u toj borbi su samo jedan mrtav i to komandir I čete I bataljona Arbutina Stanko, rodom iz V. Gradca, vrlo dobar borac i komandir, nije se nigdje naročito istakao, isti je sahranjen u svom rodnom mjestu.

Plijen u toj akciji bio je: 2 laka bacača mina sa 20 bombi, 1 teški mitraljez, 4 puškomitraljeza, 5 šmajsera, 53 karabina, jedan sanduk ručnih bombi, oko 20.000 puščanih metaka, jedna poljska kuhinja sa zapregom, 100 komada ćebadi i ostale spreme.

Vojna i politička situacija.

Za vrijeme ofanzive, dok smo se borili i povlačili preko Banije, borbenost i moral kod partizana bila je dosta dobra, a i disciplina bila je prilična, ali prelaskom u Bosnu moral i borbenost kod partizana opala je; na sve to po malo uticala je i slaba ishrana, što Banovci nisu naučni, a naročito partizani našeg odreda koji nisu imali još tako većih pokreta do sada. Povratkom nazad na Baniju i poslije ove uspjele akcije u Hajtiću stanje se popravlja.

Sadašnji raspored naših bataljona.

Raspored bataljona je sljedeći: I bataljon nalazi se na Glinskom srezu, II bataljon nalazi se na Dvorskom srezu a III bataljon nalazi se na Petrinjskom i Kostajničkom srezu. Bataljoni su upućeni na svoje sektore poslije izvedene akcije u Hajtiću da bi se malo sredili jer ima dosta bolesnih drugova koje treba zamijeniti i da bi se malo odmorili. Poslije toga mislimo bataljone prikupiti i vršiti akcije sa čitavim odredom.

[18] Zdenko Saršon

Ishrana, odjeća i obuća.

Ishrana partizana vrši se iz ekonomata kuvanjem na zajedničkom kazanu, hrana je dosta dobra. Odjeća i obuća partizana dosta je slaba, naročito obuća je slaba, jer i ono što je valjalo potrgano je u Bosni, tako da sada imamo oko 100 partizana potpuno bosih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dušan Jandrić

Komandant:
Milan Trninić

BR. 7

PREGLED BROJNOG STANJA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 3 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

SPISAK

Datum: 3. marta 1943

JEDINICE		Brigada						1 Bataljon						
		Štab	Intendantura	Sanitet	Diverz. grupa	Agitprop	Svega	Štab	Intendantura	Sanitet	1 četa	2 četa	3 četa	Svega
Po spisku	Muških	7	5	57	23	9	101	6			129	97	93	325
	Ženskih			31		1	32				6	4	5	15
U rashodu	Muških							1			56	29	20	106
	Ženskih										1			1
Na licu	Muških	7	5	57	23	9	101	5			73	68	73	219
	Ženskih			31		1	32				5	4	5	14

Muški prirašta														69
Ženski														11
Muški manjak							3							
Ženski														

Polit. komesar:
Grbić Čedo

[1] Original, u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2/I, k. 892.

BR. 1

XII Brigada N.O.V. Hrvatske

a taljon							III Bataljon							IV Bataljon							Ukupno u brigadi
Štab	Intendantura	Sanitet	1 četa	2 četa	3 četa	S v e g a	Štab	Intendantura	Sanitet	1 četa	2 četa	3 četa	S v e g a	Štab	Intendantura	Sanitet	1 četa	2 četa	3 četa	S v e g a	
6	6		66	70	67	215	6	8		89	94	91	274	5			79	80	60	224	1139
			5	5	3	13		1		3	3	4	11				2	1	3	6	77
	1		3	3	1	8				28	30	30	88	1			11	34	3	49	163[2]
																					1
6	5		63	67	66	207	6	8		61	64	61	200	4			68	46	57	175	902
			5	5	3	13		1		3	3	4	11				2	1	3	6	76
						15															84
						7							3								
													8								11

Komandant:
Antolović Josip

[2] Pogrešno zbrojeno. Treba: 251.

BR. 8

UPUTSTVO ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA O NEKIM NEDOSTACIMA I O NAČINU IZVOĐENJA OBUKE SA BORCIMA[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 293/1943
dana 5 marta 1943 u 17.20 h.

Naređenje za planski rad s borcima

ŠTABOVIMA XII, XVI i XVII BRIGADE

Položaj

Dragi drugovi!

Od formiranja naše Divizije[2] pa do danas mi smo izvršili više akcija, mi smo uništili i izbacili iz stroja mnogo neprijateljskih vojnika, mi smo oteli od neprijatelja dobar broj karabina, puškomitraljeza, mitraljeza i municije. To su činjenice. Međutim, vodeći svoje jedinice iz akcije u akciju i osmatrajući ih u borbi, mi smo mogli uočiti mnoge naše nedostatke i doći do zaključka da bi nakon odklanjanja istih naši borci mogli učiniti daleko više i da bi naši uspjesi mogli biti daleko veći ako bismo odklonili neke nedostatke koji to priječe.

Na našim savjetovanjima mi smo već više puta uočili gdje leže te prepreke našeg podpunog uspjeha i konstatovali smo da pored nedostataka u tehničkim sredstvima za likvidaciju uporišta, te pored nedovoljnog iskustva i znanja kod našeg nižeg komandnog kadra, leži razlog tome dobrim dijelom i kod naših mladih i neiskusnih boraca.

Već mnogo puta imali smo prilike vidjeti da je moral i borbenost naših mladih boraca u borbi upravo za divljenje, ali isto tako pokazalo se da to samo za sebe nije dovoljno da

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7—1/I, k. 892.

[2] Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 48, 49, 70 i 87.

se s jedne strane potpuno uspije likvidirati neprijatelja, a s druge strane da se izbjegne velikim našim gubitcima u ljudstvu i oružju.

Jednom riječi: našim borcima potrebno je dati što prije i što je moguće u većoj mjeri vojničkog znanja, u prvom redu iz borbene obuke.

Zato je ovaj štab riješio da štabovima brigada daje sugestije, upute i naređenja kako i u čemu treba obučavati naše borce, a štabovi brigada dužni su to dalje razrađivati, detaljizirati, izdavati štabovima bataljona, koji će uz pomoć štabova brigada te upute i naređenja provoditi u djelo.

Istina je da je za svaku vojsku najbolja škola sama borba, ali je istina i to da je naš propust i naš grijeh prema našoj borbi, vojsci i narodu ako se ne koristimo u borbi stečenim iskustvima, i ako ta iskustva smjesta ne prenosimo na naše borce i naše niže rukovodioce. Ne smijemo dozvoliti da se jedanput učinjena greška opetuje kod naših boraca i da zbog toga trpimo nepotrebne gubitke. Dužnost je svih rukovodilaca da, pored upravljanja borbom, uočavaju, pamte i bilježe sve nedostatke i greške koje su učinile naše jedinice u borbi. Niži rukovodioci da s borcima poslije borbe prodiskutuju o toku borbe i da skrenu pažnju borcima na učinjene pogreške. Isto tako da odmah poslije borbe referiraju svojim višim rukovodećim drugovima koji se ne nalaze u prvoj borbenoj liniji o svemu što su u borbi uočili dobro ili loše. Viši rukovodioci da sakupljaju, sređuju i planski razrađuju sakupljeni materijal i da odmah daju nižima upute što, kako i koliko treba raditi s borcima da te upute usvoje i da se u praksi imaju tim služiti.

Osim toga treba planski (ali ratnim tempom!) obučavati borce u pitanjima iz borbene obuke koja su se već odavno iskustvom pokazala potrebna i korisna i koja su prešla u stalnu vojnu nauku. To su, među ostalim, pitanja pravilne upotrebe svog oružja, izviđačke patrolne službe i stražarske službe koje treba u prvom planu da razradimo s našim borcima.

Prvo i jedno od najvažnijih pitanja jest pravilna upotreba svog oružja (brzo punjenje i pražnjenje, nišanjenje, uklanjanje zastoja itd.). Ne smijemo dozvoliti da se opetuje slučaj iz borbe kod Okučana[3] kad jedan puškomitraljezac napušta svoj položaj i povlači se do divizijske rezerve samo zato

[3] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 76.

što on i drugi oko njega ne znaju odkloniti zastoj u puškomitraljezu.

Zatim pitanje patroliranja. Naše daleko isturene izviđačke patrole kako za vrijeme borbe, tako i za vrijeme odmora nadopunjuju našu informativnu službu ili je ponekad i potpuno zamjenjuju. No nužno je obučiti borce u tom kako se pravilno vrši ta patrolna služba. Malo ili ništa ne vrijedi patrola koja, na primjer, vidjevši negdje raketu vraća se kompletna natrag s raportom da ide banda. Prije odašiljanja patrole potrebno je, pored ostalog, uvijek odrediti vođu patrole koji je odgovoran za izvršenje zadatka, dati mu konkretan zadatak i uvijek upute kako će najbolje izvršiti taj zadatak. Najbitnije je kod izvršenja zadatka izviđačke patrole da uhvati kontakt s neprijateljem i da ga stalno održava. Izvještaj koji se odmah nakon toga šalje samo po jednom ili dvojici drugova, mora sadržavati, pored ostalog, približan broj neprijateljske vojske, njen raspored, pravac kretanja i eventualne namjere.

Isto tako važno je za sigurnost naših boraca i štabova pri odmoru valjano i pravilno vršenje stražarske službe. Pored svih opomena i pouka usmenih i pismenih ovog štaba, a i štabova brigada, primjećuje se da u 80% slučajeva naši borci ne umiju da vrše pravilno stražarsku službu. U ratno vrijeme jedan od najbitnijih momenata, osobito kod vanjskih straža, jest to da si stražar izabere valjan zaklon barem od oka, ako ne može uvijek od metka. Treba uvjeriti borce da, vršeći svoju stražarsku dužnost, treba uvijek da polaze sa predpostavke da im prilazi neprijatelj.

Da bi se dakle temeljito obučilo borce, pored ostalog, u te tri osnovne stvari: brza i pravilna upotreba vlastitog oružja, patrolna služba i stražarska služba, štabovi brigada treba odmah da stvore detaljan plan sa uputama i dostave ih štabovima bataljona, da se u roku od tri sljedeća dana (do 8. III. o. g. zaključno) obrade sa svim borcima ta pitanja.

Ukoliko komandanti bataljona nemaju u tom pogledu dovoljno znanja (osobito što se tiče same metode obuke), treba da to učini komandant brigade, odnosno njegov zamjenik ili načelnik štaba.

Za uspjeh pri toj obuci važno je da se uvijek partizanima objasni zašto se to baš tako treba raditi i kakve štetne posljedice ima ako se tako ne radi. Svako pitanje popratiti konkretnim slučajevima iz naše borbe.

Da ne bi obuka postala monotona, jednolika, i potom dosadna, treba istovremeno obučavati borce i u drugim nekim stvarima, na primjer iz egzercira, ali glavno težište položiti na spomenuta tri pitanja.

Sva ta pitanja izvoditi što je moguće više u vidu praktične obuke. Na primjer: poslati unaprijed jedan vod negdje na neku kosu, u šumu ili na cestu sa zadatkom da se kreće u izvjesnom marševskom ili borbenom poretku, a zatim poslati jednu izviđačku patrolu sa zadatkom da to izvidi i da o tom podnese izvještaj.

Napominjemo štabovima brigada da se ne treba ustaviti na samom svom naređenju bataljonima, nego stalno kontrolisati njegovo izvršenje i pri izvršenju na umjestan način pomagati našim mladim vojnim rukovodiocima.

Ovaj štab sa svoje strane vršiće također kontrolu potome.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik komandanta:
M.[4] Jerković

[4] Mato

BR. 9

PISMO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU BANIJSKOG NOP ODREDA O DOSTAVLJANJU IZVJEŠTAJA O POSTIGNUTIM USPJESIMA JEDINICA KORPUSA U TOKU ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

5. III. 1943

ŠTABU BANIJSKOG ODREDA

Potvrđujemo primitak vašeg dopisa od 24. II. o. g.

Mi smo vam pred izvesno vrijeme uputili jedan dopis u kome smo tražili da nam uputite operativni, informativni i politkomesarski izvještaj. Ujedno smo vam javili da uspostavite vezu sa Kordunaškim odredom, koji se čitav nalazi na svome sektoru. Isto tako da uspostavite vezu sa načelnikom Štaba Korpusa[2], koji se također nalazi na Kordunu.

Situacija u Lici slijedeća je: Talijani su se nakon bitke kod G. Lapca[3], u kojoj je bio razbijen jedan talijanski puk, gdje je zaplijenjeno mnogo oružja i municije, počeli povlačiti i ovih dana izvršili su još jedan napad na sela uz prugu, Mogorić i Vrebac[4], koja su popalili. I ovdje su naše jedinice u borbi sa Talijanima zaplijenile između ostalog 2 tenka, sa 4 mitraljeza, 8 p. mitraljeza, 3 t. mitraljeza, 60 pušaka i 15000 metaka, kao i ostale ratne spreme. Neprijatelj je imao 150 mrtvih. Borbi na ostalim sektorima Like nije ovih dana bilo.

Ovih dana Talijani su počeli napuštati južni dio Like[5]. Vlast u mjestima preuzimaju ustaše i domobrani. Četnici, kod kojih se osjeća velika pometnja, neki odlaze u sjevernu Dalmaciju i tamo se koncentrišu, a neki opet sa puškama bježe u svoja sela i šume.

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/1, k. 419.

[2] Bogdan Oreščanin

[3] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.

[4] Vidi dok. br. 4 i 50.

[5] Talijani su tada napustili sljedeća mjesta: Vrebac, Bruvno, Mazin, Srb, Veliku Popinu i dr.

Naše jedinice koje su vodile teške odbranbene bojeve odmaraju se i pripremaju za ofenzivu[6], koja će naskoro doći. U čitavoj ofenzivi[7] jedinice I Hrvatskog korpusa zaplijenile su 8 tenkova ispravnih, među njima i 1 teški tenk od 15 tona. Zaplijenjeno je nekoliko desetaka t. mitraljeza, p. mitraljeza i dosta ostalog ratnog materijala.

Kao što smo vam već rekli, povežite se sa Kordunaškim odredom, jer postoji mogućnost da ćete moći izvršiti neke akcije zajednički. Bilo bi dobro da vaša diverzantska grupa koju imate bude aktivna na glavnoj pruzi. Prugu Petrinja—Glina, koju je neprijatelj navodno počeo da popravlja, morate ponovo rušiti i ne dozvoliti da se promet sa istom uspostavi[8]. Kao što ste i sami javili, potrebno je da izgradite i jednu bolnicu u Šamarici kraj koje ćete imati gotove zemunice za smještaj ranjenika u slučaju dolaska neprijatelja. Isto tako spremajte magazine sa hranom, a izvijestite nas da li su pali magazini koji su na Baniji već prije postojali.[9]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

[6] Vidi dok. br. 10, 17, 33, 37 i 59.
[7] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.
[8] i [9] Vidi dok. br. 38.

BR. 10

ZAPOVIJEST STABA OSME DIVIZIJE PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ČETNIKE U DONJEM BABINOM POTOKU I U CRNOJ VLASTI[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 11.
dne 5-III-1943 g.
u 23 h

(VRATIMO NEPRIJATELJU UDARAC ZA UDARAC)

ZAPOVIJEST
(Sekcija: Gospić 1 : 100.000)

Prema prikupljenim podacima neprijateljske posade nalaze se u slijedećim mjestima:

Rudopolje-stanica: oko 200 Talijana[2] koji su smješteni u staničnim zgradama i po bunkerima. Ograđeni su žicom i dobro utvrđeni. Težeg naoružanja nemaju, a ostalo naoružanje nije poznato.

Selo Rudopolje: 120 četnika, sa naoružanjem: 5 mitraljeza, 3 puškomitraljeza i puške. Utvrđeni su u školi, a ispred škole imaju 3 bunkera. Ograđeni su jednostrukom žicom.

Donji Babin Potok: 100 četnika, sa naoružanjem: 6 mitraljeza, 3 puškomitraljeza, 2 laka bacača i puške. Smješteni su u 5 zgrada koje su utvrdili i ogradili žicom, a pored toga imaju 4 bunkera i to: 2 na brdu Metla a dva u neposrednoj blizini kuća.

Crna Vlast: 160 četnika, naoružanih sa 6 mitraljeza, 2 puškomitraljeza, 1 lakim bacačem i puškama. Utvrđeni su u crkvi, školi i popovom stanu, koje su povezali sa cik-cak rovovima.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1, k. 826 A.

[2] Željezničku stanicu Rudopolje branila su dva eskadrona Osamnaestog diviziona „Vittorio Emanuele".

Vrhovine: oko 1000 Talijana[3] i 130 četnika. Naoružani su sa 2 haubice, 4 brdska topa, većim brojem bacača mina, mitraljeza, puškomitraljeza i pušaka. Razmješteni su i utvrđeni u samom mjestu, na stanici i na brdu Panos imaju svoju posadu sa osmatračnicom. Dobro su utvrđeni i ograđeni žicom.

Veliki Tunel kod Vrhovina čuva 13 Talijana, naoružanih sa jednim puškomitraljezom i puškama.

Zalužnica: 200 četnika, sa naoružanjem: 4 mitraljeza, 6 puškomitraljeza, 2 laka bacača mina i puške. Nalaze se u crkvi, popovom stanu i kući Mare Miščevića. Imaju više bunkera i dosta su dobro utvrđeni.

[Želj.] stanica Sinac: 100 Talijana[4], sa naoružanjem: 10 mitraljeza, 10 puškomitraljeza, 1 laki i 1 teški bacač i puške. Utvrđeni su na samoj stanici.

Selo Sinac: 105 domobrana[5] i 7 žandara, sa naoružanjem: 1 mitraljez, 2 puškomitraljeza, 3 šmajsera i puške. Stanuju u školi, crkvi, žandarskoj kasarni i u još dvije kuće gdje su se utvrdili.

Moral kod četnika uslijed našeg uspješnog razbijanja ofanzive je dosta slab, a među njima ima veći broj prisilno naoružanih.

Naša divizija dobila je zadatak da uz pripomoć jednog dijela snaga II udarne brigade[6] napadne i razoruža četnike u Donjem Babinom Potoku i Crnoj Vlasti, te da poruši prugu između stanica Janjče i Lešće.

Za izvršenje prednjeg

NAREĐUJEM:

1. VI brigada[7] ojačana sa jednim bataljonom II udarne brigade, pratećom četom i jednim brdskim topom 65 mm.

Komanda: Štab VI brigade.

Zadatak: sa jednim bataljonom napasti četničku posadu u Crnoj Vlasti sa jugozapadne i jugoistočne strane. Sa dva bataljona postaviti osiguranje prema Rudopolju i Vrhovinama i to: od k. 827 preko ceste Babin Potok—Vrhovine na [M.] Obljaj (k. 835), zatim od Obljaja preko ceste Babin Potok—Vrhovine na zaselak

[4] Iz sastava divizije „Re".
[4] Jedna četa Šestog posadnog bataljona divizije „Re".
[5] Jedna satnija iz sastava Dvanaeste pješačke pukovnije.
[6] Druga NOU brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske.
[7] Šesta NOU brigada Pete operativne zone.

sjeverozapadno od crkve ispod kote 1074. Minirati cestu Babin Potok—Vrhovine ispred raskrsnice Crna Vlast—Babin Potok—Vrhovine.

Sa bataljonom II udarne brigade koji je pridodat osigurati bok i leđa od Vrhovina i zaposjesti položaje od k. 1074 do k. 1082, te vršiti fingirani napad na brdo Panos sa jednom četom toga bataljona i time vezati neprijateljsku vatru za sebe.

Topove i teške bacače postaviti ispod zaselka Pupovci, protukolske topove postaviti na takva mjesta odakle mogu tući neprijatelja i sa svima tući školu, crkvu i popov stan.

Jedan bataljon zadržati u rezervi kod štaba brigade.

Veza:

Sa XV brigadom vezu održavati telefonom preko Štaba divizije, kuririma na k. 910 (kod Trtica) i kod Perušića (k. 765).

Komandno mjesto u prvo vrijeme ima biti ispod k. 827, a kasnije prema nahođenju.

2. XV brigada ojačana sa dva brdska topa 65 mm i tri tenka.

Komanda: Štab XV brigade.

Zadatak: Sa jednim bataljonom napasti četničku posadu u Donjem Babinu Potoku sa južne i jugoistočne strane.

Sa dva bataljona postaviti osiguranje prema Vrhovinskom Rudopolju i stanici, tj. od k. 920 na k. 970, 913 i 765, sa zadatkom da slomi svaku eventualnu pomoć koja bi bila pružena neprijatelju od željezničke stanice Rudopolje i sela Rudopolje. Pored toga postaviti zasjedu pored Babinog Potoka duž puta, sa zadatkom da onemogući

eventualno bjegstvo četnika iz njihove kasarne u zaselak ispod Perušića i prema Rudopolju. Ove zasjede trebaju napraviti sebi zaklone odmah po zauzimanju položaja, tako da ne bi bile tučene našim kuglama lutalicama od Metle.

Jedan bataljon zadržati u rezervi kod Štaba brigade.

Bateriju brdskih topova postaviti kod slova „T" od riječi Potok i tući neprijateljska uporišta. Bateriji brdskih topova dati osiguranje jačine jedne čete.

Tenkove ostaviti do početka artiljerijske vatre kod Čudina Klanca, a čim počne artilierijska vatra imaju da se krenu cestom do jedan kilometar ispred samoga mjesta odakle će krenuti u napad kad prestane artiljerijska vatra. Tenkovi imaju da ruše bodljikavu žicu i tuku svojom vatrom neprijateljska uporišta.

Veza: Sa VI brigadom vezu održavati telefonom preko Štaba divizije i kuririma na k. 910 i kod Perušića. Mjesto Štaba brigade nalaziće se u početku borbe u prvim kućama zapadno od k. 901, a kasnije će se pomjeriti naprijed prema potrebi i prethodno obavijestiti Štab divizije.

3. II udarna brigada **Zadatak:** Prema usmenom dogovoru od 5. III. 43, tj. sa dva bataljona rušiti željezničku prugu i sakupljati telefonsku žicu između ž. stanice Lešće i [ž. st.] Janjče. Jedan bataljon uputiti pod komandu VI brigade radi osiguranja od Vrhovina.

4. Teške mitraljeze postaviti na najpogodnija mjesta odakle će se moći tući neprijateljska uporišta, a isto tako organizirati aktivnu protiavionsku odbranu.

5. Štabovi brigada osiguraće saradnju tenkova, artiljerije i pješadije na taj način, da se pješadija pod zaštitom artiljerijske vatre podvlači k neprijatelju, osigurati vezu između topova i pješadije radi vršenja korekture, odrediti znakove za prestanak dejstva artiljerije i za juriš tenkova i pješadije. Vezi između tenkova i pješadije posvetiti naročitu pažnju i iskoristiti tenkove za lomljenje neprijateljskih uporišta i privlačenje naših boraca.

6. Prije početka napada pokidati telefonsku vezu sa kojom je neprijatelj međusobno povezan, a naročito između Crne Vlasti i Vrhovina.

7. Početak napada u noći između 6 i 7. III. 1943. Čas napada odrediće se naknadno. Prije određenog roka za napad sve jedinice imaju biti na svojim polaznim položajima.

8. Evakuacija plijena vršiće se iz Donjeg Babinog Potoka u Gornji Babin Potok, a iz Crne Vlasti za Turjanski. Odrediti specijalna odjeljenja koja će imati brigu za evakuaciju, a borci se ne smiju zadržavati, već produžavati svoje napredovanje. Sve zarobljenike svezati i sprovoditi pod stražom u selo Trnovac.

9. Divizijska prihvatna bolnica nalaziće se u Gornjem Babinom Potoku, a brigadna prihvatilišta u blizini štabova brigada, u kući koja je zaklonjena od neprijateljske vatre.

10. Suve hrane ponijeti za jedan dan i za to se blagovremeno postarati preko svojih intendanata.

11. Znaci raspoznavanja i ugovoreni znaci dostaviće se naknadno.

12. Štabovi brigada uputiće u Štab divizije po 4 kurira koji moraju znati gdje je smješten Štab brigade.

13. Štab divizije nalaziće se u zaselku Trtice.

14. Po izvršenom zadatku brigade će se smjestiti i to:

XV brigada u Gornjem i Donjem Babinom Potoku, a VI brigada u Crnoj Vlasti, zaselak Bogdanović, Pupovci, a dva bataljona u Hinićima i Turjanskom.

Bataljon Druge udarne brigade uputiti u sastav njegove brigade.

15. Zgrade će se paliti [samo] po naređenju Štaba divizije.

Prilikom stanovanja osigurati se mrtvim stražama i daljim patrolama prema neprijatelju i to svaka brigada u svom

pravcu. Patrole moraju stalno krstariti u raznim pravcima. Predviditi položaje za odbranu u slučaju neprijateljskog napada i iste utvrditi za odbranu. Stalnim patrolama održavati vezu između jedne i druge brigade.

Civilima zabraniti prilaz za vrijeme operacija u mjesta gdje se vode borbe.

Prijem zapovjesti potvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. otsutan

Komandant:
V. Ćetković[8]

(M. P.)[9]

Dostavljeno: Štabu I korpusa na znanje.
Štabu II, VI i XV brigade i komandiru prateće čete[10] i brdske baterije[11] na postupak.

PRILOG ZAPOVIJESTI BROJ 11/43

Referentima saniteta VI i XV brigade

Sanitetska služba prilikom akcije na Donji Babin Potok i Crnu Vlast biti će organizovana na slijedeći način:

I. 1. Brigadna previjališta obrazovaće se uz štabove brigada.

2. Divizijska prihvatnica nalazit će se u Gornjem Babinom Potoku.

3. U Turjanskom nalazit će se trijažni centar za ranjenike iz VI brigade i II udarne brigade.

II. Evakuacija ranjenika mora da bude što hitnija i to:

Od brigadnog previjališta XV udarne brigade cestom pravo u divizijsku prihvatnicu u Gornjem Babinom Potoku.

Od VI i II udarne brigade sve ranjenike slati u trijažni centar u Turjanskom, odakle će se lakši ranjenici upućivati u Trnovac, a teži u divizijsku prihvatnicu Gornji Babin Potok.

---

[8] Narodni heroj Vlado Ćetković. Poginuo 20 listopada 1944 god. kao komandant Osmog korpusa NOV i PO Jugoslavije.

[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[10] Rade Dobrosavljević

[11] Stanko Svilar. Poginuo na Kneji kod Plaškog 1944 god., kao komandant brdske baterije Osme divizije.

(Ovaj centar u Turjanskom organizovati će referent saniteta Divizije.)

III. Referenti saniteta brigada pobrinuće se:

1. da mobilišu pri svojim previjalištima dovoljan broj kola za hitnu evakuaciju ranjenika;

2. da se preko brdovitih terena i loših puteva svi teži ranjenici prenose na nosilima (VI i II brigada);

3. da ranjenici budu dobro opremljeni pokrivačima, te da imaju pratioce do trijažnog centra, odnosno do divizijske prihvatnice.

IV. Referenti saniteta brigada voditi će za vrijeme ove operacije naročitu kontrolu rada bataljonskih bolničara i po završenoj akciji podnijeti će ovome štabu izvještaj o radu svakog pojedinog bataljonskog bolničara u ovoj akciji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Referent saniteta
VIII divizije:
D-r S.[12] Ćetković

[12] Slava

BR. 11

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA KOD MALE TRNOVITICE I PAVLOVCA[1]

ŠTAB
XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 169/43
Dana: 5. III. 1943 9.40 sati

Desetodnevni izvještaj

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Na položaju

1.) Dana 27. II. 1943 jedinice naše Brigade krenule su, po naređenju Štaba IV divizije, prema Bilo Gori. Sve jedinice skupile su se u selu V.[2] Mlinska i pošle preko Trnovitičkih Vinograda u pravcu V.[3] Barne. Banditske snage[4] koje su se nalazile u Trnovitici krenule su da nas napadnu. Jedan dio snaga banditske vojske postavio nam je zasjedu u šumi više M.[5] Trnovitice. Jedinice našeg I bataljona koje su išle u prethodnicu na vrijeme su opazile neprijateljsku zasjedu, razvile se u strijelce i u jurišu razbile neprijateljsku zasjedu. Neprijatelj je bio razbijen, ali je ipak sa jednim dijelom snaga kontrolisao prelaz preko rijeke[6] ispred M. Trnovitice; mi smo morali promijeniti pravac kretanja i pošli smo preko sela N.[7] Ploščica—Dražica—pruga Garešnica—V. Pisanica—Ladislav—pruga Grubišno Polje—V. Grđevac—Pavlovac—V. Barna.

Na prelazu ceste V. Zdenci—Pavlovac naš II bat.. koji je bio prethodnica kolone, postavio je zasjedu na cesti i sačekao

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/2, k. 907.
[2] Velika
[3] Velike
[4] Odnosi se na dijelove Prve gorske divizije. Vidi dok. br. 31.
[5] Male
[6] Trnovotice
[7] Nova

neprijateljski kamion, koji je vozio municiju i mine za minobacač 81 mm. Jakom vatrom iz naših pm[8] posada u kamionu bila je uništena i plijen je pao u naše ruke.

Iz V. Barne krenuli smo za Topolovicu i Gakovo gdje smo se zadržali tokom dana 28. II. 1943 i noću 28 na 1. III.

Iz Topolovice i Gakova krenuli smo za Voćin i na tome putu nismo se nigde sukobili sa bandom.

2.) U međuvremenu od 25. II. 1943 do 5. III. 1943 jedinice naše Brigade zarobile su slijedeći plijen:

1 pm
1 šmajser
17.000 mauzer metaka
120 granata za minobacač 81 mm
50 defanzivnih bombi
12 okvira za pm
2 bandita i druge spreme.

3.) U razdoblju od 10 dana neprijatelj je imao 10 mrtvih koje je ostavio na bojnom polju. Njegovi gubitci su daleko veći i u mrtvima i u ranjenima, ali ih je banda uspjela izvući.

4.) Za 10 dana mi smo imali 3 ranjena druga. Prilikom prebacivanja ranjen je drug Seljo,[9] nepažnjom jednog druga, koji je likvidirao bandita. Imena ranjenih drugova dostaviti će referent saniteta[10] ove Brigade.

5.) Naknadno umrlih od rana nema.

6.) Kako nismo imali gubitaka u mrtvima, smrću heroja nije niko pao.

U zasjedi kod Pavlovca treba pohvaliti držanje puškomitraljesca III čete II bataljona druga Miščevića, koji je stao nasred ceste i iz stojećeg stava sa puškomitraljezom dotukao bandite u kamionu i time doprineo da plijen padne u naše ruke.

7.) Maršrutu koju smo imali u toku posljednjih dana izveli smo, u glavnom, po planu. Prilikom borbi sa bandom opazili su se nedostaci, kao n.pr. nedisciplina vatre, trčanje u koloni onda kad ne treba, bježanje iz kolone i slično. Nedostatke smo na vrijeme uočili i po svim tim pitanjima dali pismene upute našim bataljonima.

8.) U svim borbama prilikom posljednjeg prebacivanja utrošili smo 1000 metaka. Gubitka u oružju nismo imali, jedino

[8] Puškomitraljeza
[9] Milan Popara
[10] Ekrem Maglajlić

što nam je još prilikom akcije na Garešnicu[11] sa našim ranjenicima[12] otišlo 12 karabina.

9.) Za vrijeme odmora sa našim jedinicama radi se i vojnički i politički. Drugovima se pokazuje kako treba da se hvataju zakloni, napadaju utvrđene kuće i rovovi, zauzimaju ćuvici, a pored toga uči ih se pravilnom vršenju stražarske i patrolne službe, kretanju u marševanju i upoznavanju sa svim vrstama oružja.

Moral kod naših drugova je na visini, disciplina i borbenost također.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pol. komesar.
Krajačić Joco[13]

Komandant,
Radojica Nenezić

(M. P.)[14]

---

[11] Vidi dok. br. 31.

[12] Ovi ranjenici upućeni su u bolnicu na Papuku.

[13] Poginuo 1945 god. nesrećnim slučajem, kao politički komesar Dvanaeste divizije.

[14] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 12

PISMO ŠTABA OSME DIVIZIJE PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 6 OŽUJKA 1943 GOD. STARJEŠINAMA PODREĐENIH JEDINICA O NEKIM NEDOSTACIMA I STEČENIM ISKUSTVIMA U ČETVRTOJ NEPRIJATELJSKOJ OFANZIVI[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE
I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE
Dne 6. III. 1943.

SVIM STARJEŠINAMA VIII DIVIZIJE

Protekla ofanziva[2] na naš oslobođeni teritorij bez sumnje je predstavljala do sada najozbiljniji i najodlučniji pokušaj neprijatelja da nas uništi. Nije potrebno naglašavati prema tome da razbijanje te ofanzive koje je uslijedilo pred nekoliko dana predstavlja baš jedan od najvećih uspjeha narodno-oslobodilačke borbe od njenog početka. Međutim, taj uspjeh nije potpun i on upravo ne može biti potpun, ako ćemo mi i dalje trpiti one nedostatke u redovima naše vojske koji su se u toku napornih i krvavih borbi ove ofanzive ispoljili i koji su nam, uprkos činjenice da smo ofanzivu razbili, osujetili da neprijatelju zadamo udarce koje smo mu mogli i morali zadati. —

Pronicljivost u uočavanju tih nedostataka, a zatim energično nastojanje na njihovoj likvidaciji treba ovog momenta da stavimo u prvi red. U tome će se upravo ovog časa i ogledati ozbiljnost nas rukovodilaca, ozbiljnost koja treba da opravda povjerenje koje nam daje naš napaćeni narod i naši bezgranično odani borci. —

Mi moramo prije svega sagledati karakteristike protekle ofanzive, jer su one odredile naše zadaće u njoj, a prema tim zadatcima se tek mogu utvrditi naši uspjesi, a i naši nedostatci. —

Dva momenta predstavljaju osnovne karakteristike protekle neprijateljske ofanzive, koji su upravo uslovili naše zadatke u njoj. —

---

[1] Mikrofilm u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. H. 4/541—544.

[2] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.

1. Momentalni odnos antifašističkog i fašističkog fronta, koji se izrazio u defanzivi fašizma, prvoj istovremeno fašističkoj defanzivi na njegovim svim spoljnim frontama od početka rata, defanzivi koju je tako odlučno odredila u historiji ratova nezapamćena ofanziva naše bratske Crvene armije. Samim time je opasnost II fronta za fašiste postala veća nego ikada, a naš oslobođeni teritorij se ispoljio kao stvarni drugi front, kako po perspektivi daljnjeg jačanja narodno-oslobodilačkog pokreta, tako i po mogućnosti iskrcavanja savezničkih snaga. —

Dati prema tome u ovoj ofanzivi neprijatelju takve udarce koji će nas potvrditi kao stvarnu snagu drugog fronta i time pokazati našim saveznicima, a i čitavom svijetu da smo stvarna antifašistička snaga i kao takva vrijedna pomoći i priznanja, a samim time zadati najodlučniji udarac svim izdajnicima naših naroda. To je naš prvi osnovni zadatak u ovoj neprijateljskoj ofanzivi. —

2. Golemi uspjesi narodno-oslobodilačke borbe u posljednje vrijeme, ogroman oslobođeni teritorij, AVNOJ, golemi porast naših jedinica i njihove udarne snage visoko su podigli autoritet i povjerenje naših naroda u narodno-oslobodilačku borbu, povjerenje da ga naš pokret, naša hrabra vojska može bolje zaštititi od fašističkih krvnika nego ranije, povjerenje koje je bilo opravdano u odnosu na naše snage. —

Dati neprijatelju u toku ove ofanzive takve udarce koji će opravdati to povjerenje i nadu naših naroda bio je naš drugi osnovni zadatak, zadatak koji je između ostalog bio presudan za daljni uspješan razvoj narodno-oslobodilačke borbe, presudan za daljnu likvidaciju uticaja izdajnika svih reakcionarnih klika na naš narod.

Ovi politički zadatci diktirali su i vojničku taktiku naših jedinica u ovoj neprijateljskoj ofanzivi, taktiku koja prelazi granice partizanskog načina ratovanja koje smo do sada primjenjivali u neprijateljskim ofanzivama. Radilo se o tome, da se neprijatelju dade najjači mogući i što dulji otpor. To se je moglo postići samo tako da svaku stopu naše zemlje neprijatelj što skuplje plati, t.j. moralo ga se tući tamo gdje se nalazio — u nastupanju. Ovaj otpor nije bio postavljen bezuslovno, t.j. pod opasnošću uništenja naših jedinica. Kruta frontalna borba se trebala izbjegavati i zamjenjivati elastičnim borbama sa jakim manevrom na bokove i leđa neprijateljskih kolona. Na taj način neprijatelju zadajemo najjače udarce, iscrpljujemo i otupljujemo njegovu udarnu snagu, štitimo i dajemo vremena narodu za spremanje hrane i povlačenje. Takve za-

datke su pred nas i postavila naša viša politička i vojna rukovodstva. —

Iz prednjih momenata vide se i ciljevi neprijatelja u njegovoj protekloj ofanzivi. Uništiti naš slobodni teritorij i time smanjiti opasnost drugog fronta, a ujedno likvidirati žarište iz koga plamen oslobodilačkog rata zahvata sve porobljene narode Evrope. Iz ovoga se vidi međunarodni karakter ove protekle neprijateljske ofanzive za razliku od svih ranijih. Učestvovanje gotovo isključivo okupatorskih snaga, njemačkih i italijanskih trupa, to potvrđuje. —

Zašto ofanziva nije uspjela i pored toga što je neprijatelj uspio da okupira veliki dio oslobođenog teritorija?

1. Zato, jer [je] politika i stav našeg višeg političkog i vojnog rukovodstva u protekloj neprijateljskoj ofanzivi bila pravilna, što su zadatci koje smo naprijed iznijeli, a koje su naša rukovodstva postavila pred nas, tačno odgovarali interesima narodno-oslobodilačke borbe, interesima naših naroda, odgovarali stvarnim mogućnostima ostvarenja s obzirom na snage sa kojima mi raspolažemo. —

2. Zahvaljujući toj pravilnoj politici narodne mase oslobođenog teritorija ostale su čvrsto uz narodno-oslobodilačku borbu. Odstupajući stopu po stopu naša vojska dala je narodu vremena za spremanje hrane i povlačenje, a ujedno iza svojih leđa ostavila je slobodan teritorij kamo se narod povlačio. Poslije, kad je uslijed našeg stalnog otpora otupila oštrica neprijateljskih napada i kad se on rasplinuo po planinskim predjelima Like i Bosne, opasnost za narod od neprijatelja bila je u mnogom smanjena. Držeći stalno borbu sa neprijateljem mi smo svu njegovu snagu obratili na sebe, i spriječili mu time u velikoj mjeri palež i pljačku naših sela koja je osvojio. Da nije toga bilo, narod ne bi imao ni vremena, a ni kuda da se povuče, pao bi neprijatelju sav u ruke. — U tom slučaju, kako opasnost za uništenje naših vojničkih jedinica nije postojala, okupator, četnici i ostali izdajnici naših naroda, pored nasilja koje bi vršili nad našim narodom, koristili bi tu činjenicu, da odvrate narod od njegove vojske, od narodno-oslobodilačke borbe. Odstupajući zajedno sa našom vojskom, vezani krvavim jedinstvom borbe, narod i vojska osjetili su se jedno, čvrsto riješeni da prebrode sve poteškoće. —

3. Zato, što je naša vojska u ovoj ofanzivi pokazala čvrsto jedinstvo svojih redova. Napori koje su naši borci u ovim borbama izdržali nemogu se zamisliti bez bezgranične odanosti

oslobodilačkoj borbi svojih naroda. U tom smislu kod naših boraca uopće nije bilo kolebanja. Pravilna politika našeg višeg političkog i vojnog rukovodstva još je više ojačala i onako čvrste redove naših boraca. —

Kakav značaj ima slom ove neprijateljske ofanzive, kako će se ona odraziti kod slobodoljubivih naroda svijeta, kako na oslobodilačku borbu naših naroda, a kako na naše neprijatelje?

Prije svega ona će značiti potvrdu naše narodno-oslobodilačke borbe, njenog antifašističkog karaktera u međunarodnom opsegu. U toku same ofanzive razbojnička fašistička štampa i radio morali su priznati veliki otpor naših jedinica i ogroman broj žrtava koje su imale fašističke horde. Od tada i radio London po prvi puta otvoreno govori o partizanima Jugoslavije i njihovom otporu okupatorskoj ofanzivi. —

Dalje, nakon razbijanja ove ofanzive neizbježno je daljnje jačanje narodno-oslobodilačkog pokreta naših naroda. Porast povjerenja narodnih masa u naša rukovodstva i snagu naših jedinica biće jedan od najjačih udaraca svim izdajnicima naših naroda, počev od ustaša, četnika, vodstva HSS-a pa do izdajničke vlade u Londonu, i njihovom raskrinkavanju i gubljenju uticaja kod još neoslobođenih i zavedenih narodnih masa. —

Naša vojska izašla je moralno jača, sa čvrstim povjerenjem u ostvarenje ciljeva za koje se bori, sa pojačanim povjerenjem u iskusna i prekaljena svoja rukovodstva. —

Ona je izašla i materijalno jača, stekla je brojno naoružanje i povećali su se njeni redovi. —

Da bi ove mogućnosti za daljnji razvitak i jačanje naše vojske pravilno iskoristili potrebno je da se što savjesnije osvrnemo na naše nedostatke u protekloj ofanzivi. —

U prvom redu tu dolaze politički nedostatci koji su se ogledali u gubljenju perspektive, u neshvatanju karakteristika ofanzive, a samim tim i zadataka, kako je to već naprijed izloženo. Ne samo borci nego i odgovorniji drugovi govorili su: zašto se povlačimo? — zašto se ne bacimo neprijatelju za leđa?, itd. — Takva shvatanja slabila su otpornu moć naših jedinica, razvodnjavala su jedinstvenost volje da se neprijatelju može i mora dati baš takav otpor kakav se u danoj situaciji morao dati. U tom gubljenju perspektive grešio je naš cjelokupni starješinski kadar, i tu leži osnovni uzrok njegovoj glavnoj grešci, da u dovoljnoj mjeri nije ni bio rukovodilac, po starješinskoj svojoj dužnosti, bez obzira na nedostatak vojničke izobrazbe.

Ovo je imalo za posledicu neodlučno i kolebljivo držanje starješina u mnogim situacijama. Prirodno je, da se tako držanje starješina moralo odraziti i na borce koji su gubili povjerenje u starješinski kadar. Tu leži jedan od glavnih uzroka kolebanja do kojih je dolazilo kod nekih jedinica. —

Drugo su vojnički nedostatci koji su se ogledali u nedovoljnoj vojničkoj izobrazbi starješinskog kadra i boraca. —

Vojnički nedostatci pojavljivali su se po svim pitanjima ratne službe i borbene obuke, i zato ćemo samo najvažnije navesti. Tu se ispoljila naša nedovoljna pažnja u vojničkoj izobrazbi naših jedinica prije ove neprijateljske ofanzive. —

Da napomenemo samo: slab rad izviđačkih patrola i time gubljenje kontakta sa neprijateljem, nesvjesno i nevojničko obezbjeđenje naših jedinica, te vrlo slaba služba veze dali su redovno neprijatelju mogućnost da nas iznenadi. —

Naša odstupanja nisu bila vojnička odstupanja nego su se često pretvarala u rasulo. Jedinice su gubile vezu među sobom i trebalo je iza toga mnogo vremena da se povežu. —

Iako je neprijatelj bio premoćan u automatskom i teškom oruđu, te municiji, mi nijesmo iskoristili našu vatru ni izdaleka prema mogućnostima. Organizovanje pojedinih položaja za odbranu, plan vatre, utvrđivanje itd. vršili smo tek pod kraj ofanzive, tek kad smo na vlastitoj koži iskusili naš nemar po tom pitanju. —

Nedovoljno iskustvo naših jedinica i štabova u frontalnim, manevarskim i defanzivnim borbama također je dalo neprijatelju mnogo prednosti. Ovi nedostatci vojničke izobrazbe i iskustva u manevarskim borbama onemogućili su nam, osim u dva do tri navrata, da neprijatelju nametnemo svoju taktiku i preuzmemo inicijativu. Naprotiv neprijatelj je svoja preimućstva i naše nedostatke dobro znao iskoristiti. On je uspio da zabija klinove, da prolazi kroz sredinu naših rasporeda i da vrši obuhvate. Ovi nagli i iznenadni prodori neprijatelja, uzrokovani našim vojničkim nedostatcima, bili su također jedan od činilaca kolebanja pojedinih jedinica. —

Mi vojnički nijesmo bili dorasli da pariramo te njegove poteze, pogotovo pod uslovima njegove brojčane i vatrene premoći. Borbenost naših boraca i starješina morala se u takvim uslovima ispoljiti kao gotovo isključiva snaga našeg otpora. — Juriš je imao svoje vojničke prednosti, t.j. onemogućavao je manevrisanje neprijateljske premoćnije pješadijske vatre, a i vatre teških oruđa. U njima smo imali srazmjerno manje gubitaka. — To je bilo tamo gdje su oni bili koliko toliko dobro

pripremljeni i upotrebljeni gdje je situacija zahtjevala. Ali smo mi juriš, radi svojih vojničkih nedostataka, upotrebljavali i tamo gdje se neprijatelja moglo tući i drugim taktičkim potezima. Osim toga su se juriši vršili bez potrebne pripreme. —

Mi u budućnosti ne smijemo dozvoliti da radi naših vojničkih nedostataka vršimo juriše i onda kada oni nijesu pripremljeni, i kad se neprijatelju i drugim taktičkim radnjama mogu nanijeti jači udarci i sa manje žrtava. —

Borbenost i izdržljivost naših boraca u mnogom su nadmašile neprijatelja. Mi starješine u buduće moramo nastojati da te odlike naše vojske upotpunimo dovoljnim vojničkim znanjem i iskustvom iz proteklih borbi i tako osposobimo našu vojsku za sve teže zadatke koji pred nama stoje, a koji će sve češće biti jednaki zadatcima koje smo imali da riješimo u ovoj protekloj neprijateljskoj ofanzivi. —

Koji neposredni zadatci u vezi sa svim naprijed izloženim stoje pred nama, a kojima starješine i borci moraju ovladati?

1. Koristiti razbijanje ofanzive za jačanje povjerenja naših boraca i starješina u naša viša politička i vojna rukovodstva, na osnovu potvrde njihove pravilne politike i stavova u protekloj neprijateljskoj ofanzivi. Njegovati to povjerenje za izvršenje idućih zadataka. —

Zvjerstva koja je okupator počinio koristiti za razvijanje osvetničke mržnje, protiv njega. Izdajstvo ustaša, četnika i ostalih izdajica koje se je tako bjelodano ispoljilo baš u ovoj ofanzivi, koristiti za daljnje raskrinkavanje i razvijanje mržnje protiv istih. —

2. Objasniti borcima nužnost naše ofanzive. To je naročito važno u vezi sa težnjama naših boraca da se vrate na Kordun,[3] što ne smijemo ni u kojem slučaju dozvoliti. Poslije razbijanja neprijateljskih planova u ovoj ofanzivi nužno mora nastati kod njega izvjesna demoralizacija, a naročito kod četnika i ostalih izdajica naših naroda. Taj momenat je najpogodniji za naš narod. — Međutim, samo veća koncentracija naših snaga na jednome mjestu može zadati neprijatelju jači udarac. — Koncentracija naših snaga[4] pokazala se kao najbolja za razbijanje i prošle neprijateljske ofanzive. Pa iako smo

[3] Ljudstvo ove divizije bilo je uglavnom sa Korduna.

[4] Na području Like bile su tada koncentrisane sljedeće jedinice: Šesta divizija (Prva, Druga i Deveta NOU brigada). Osma divizija (Peta i Petnaesta brigada i Prvi bataljon Četvrte NOU brigade), Šesta NOU brigada Pete operativne zone i Lički NOP odred.

se borili u Lici mi smo vezali neprijateljske snage za sebe i spriječili ga da pljačka i pali Kordun, a sprečavanjem neprijateljskog prodora u Lapačku kotlinu[5] omogućili povratak preko Lapca na Kordun kordunaškim izbjeglicama iz Bosne. Naša viša politička i vojna rukovodstva znaće ocijeniti na kom će mjestu naša ofanziva nanijeti neprijatelju najjače udarce. —

S tim u vezi pripremiti borce na nedostatke ishrane, što je sasvim prirodno i razumljivo s obzirom na pljačku i uništavanje hrane od strane neprijatelja u protekloj ofanzivi. Ne smijemo nasjedati neraspoloženju boraca radi slabe ishrane, ako je uzrok toj slaboj ishrani u nedostatku hrane. Naprotiv, na toj činjenici treba razvijati njihovu mržnju prema neprijatelju, jer je samo on i niko drugi uzrok nestašici koju trpimo. Kraj toga ni u kom slučaju ne smijemo dozvoliti da ishrana boraca bude neredovna radi naše neorganizovanosti i nemarnosti odgovornih drugova po tom pitanju. To je najosjetljivija točka za gubljenje povjerenja boraca u svoja rukovodstva i starješine, a to je ujedno i najvažniji momenat za razvijanje pljačke. — Jer kad borac osjeti da se o njegovu snabdijevanju ne vodi računa i da ne može dobiti ono čega ima, on će nastojati da se snabdije sam. —

3. Napregnuti sve snage za vojničku izobrazbu boraca i starješina. Iskustva iz proteklih borbi moraju biti jasna svakom borcu.

Mi starješine narodno-oslobodilačke vojske snosimo glavnu odgovornost pred našim napaćenim narodom, da naša narodna vojska ima što veću udarnu snagu i borbenu gotovost. To je interes našeg naroda, a interes našeg naroda mora biti za nas zapovjed. Na nama prema tome leži i odgovornost, da na stečenim iskustvima iz ove prošle neprijateljske ofanzive podignemo tu borbenu gotovost i udarnu moć naših jedinica za jedan stepen više. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
A.[6] Turkulin

Komandant:
V.[7] Ćetković

---

[5] Vidi dok. br. 50.
[6] Artur. Umro u Beogradu 1945 godine.
[7] Vlado

BR. 13

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 6 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA U VEZI S FORMIRANJEM ČEHOSLOVAČKOG BATALJONA I NJEMAČKE DESETINE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 299/1943.
Dana 6. III. 1943.

ŠTABU XII, XVI I XVII N. O. BRIGADE

Položaj

Štab III operativne zone pismom svojim od 4. III. 1943 dostavio je slijedeće:

„Kako smo postavili sebi u zadatak, da od naših boraca češke i slovačke narodnosti formiramo jedan čehoslovački narodno-oslobodilački bataljon,[2] odnosno brigadu,[3] to odmah po prijemu ovoga pisma sve borce u vašim jedinicama koji su češke i slovačke narodnosti pošaljite u Zvečevo za 11. marta 1943 gdje ćemo vidjeti sa kojim brojem takvih boraca raspolažemo i pristupiti formiranju jedinice.

Napominjemo vam, da budete u ovome točni. pošto je formiranje čehoslovačke brigade od međunarodnog značaja.

---

[1] Original, pisan na mašini. latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/5, k. 907.

[2] Čehoslovački bataljon formiran je 3 svibnja 1943 god. Komandant bataljona bio je narodni heroj Josip Ružička (poginuo u selu Šumećani kod Orahovice, siječnja 1945 god., kao komandant Čehoslovačke NO brigade „Jan Žiška". u borbi protiv Nijemaca). Politički komesar bataljona bio je Josip Hancl. Bataljon je dejstvovao pod neposrednom komandom Treće operativne zone. Vidi tom V, knj. 15, naređenje štaba Treće operativne zone od 3 svibnja 1943 godine.

[3] Čehoslovačka NO brigada „Jan Žiška" formirana je na Bučju 26 listopada 1943 god. od Čehoslovačkog bataljona, jednog dijela Daruvarskog NOP odreda i Protučetničkog bataljona. Komandant brigade bio je Milan Joka a politički komesar Josip Vojaček. (Podaci: Istorijat Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske, u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/6, k. 881).

Drugovi koji dođu, neka se jave Štabu zone preko komandira straže Zvečevo. Nastojte gdje god budete prolazili mobilisati što više Čeha i Slovaka".

Drugim svojim dopisom od 4. ov. mj. Štab III operativne zone izvještava nas, da je svojom odlukom od 4. ov. mj. odredio da se formira jedna njemačka partizanska jedinica pri Štabu II odreda. Radi toga odmah sve borce njemačke narodnosti sa oružjem uputite u Štab II odreda, koji će od pridošlih partizana njemačke narodnosti formirati najprije desetinu, a potom vod. koji će u prvo vrijeme služiti samo za propagandni rad po njemačkim i drugim selima.[4]

Ove drugove partizane njemačke narodnosti uputiti tako, da se 10. ov. mj. jave Štabu II odreda u selu Pušini.

Postupite po prednjim pismima Štaba III operativne zone i sve drugove šaljite neposredno na mjesta koja su gore označena sa popratnim pismom i karakteristikama. Ako bi se neki od ovih drugova nalazio na odgovornom rukovodećem položaju kao komandir, polit. komesar i t. d. a neophodno je potreban za naše jedinice — ne slati sada, već kada mu se nađe dobra zamjena.

O izvršenju prednjeg podnesite izvještaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
Mil.[5] Stanivuković

---

[4] Prikupljanje ovih drugova izvršeno je u Drugom NOP odredu. Oni su se borili u sastavu jedinica ovog odreda do 15 kolovoza 1943 god. kada je od ovih boraca — pripadnika njemačke nacionalne manjine formirana njemačka četa „Ernest Te'man", jačine 40 ljudi. Komandir čete bio je Rudolf Vampotić političkl komesar Johan Muker. Zamjenik komandira bio je Jozef Kiršner, a zamjenik političkog komesara Adam Štajnbrikner-Žan. Četa je dejstvovala u sastavu Drugog NOP odreda.

U naređenju Štaba Drugog korpusa NOV i PO Jugoslavije od 15 kolovoza 1943 god., koje je upućeno svim jedinicama i ustanovama na teritoriji Slavonije, kaže se da je svrha formiranja čete: uvlačenje svih pripadnika njemačke nacionalne manjine u NOV, a za borbu protiv fašizma i uspostavu istinske demokratije. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7—3, k. 470).

[5] Milan

...ZAO
IV.DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj: 299./1943.
DANA 6.III.1943.

...TAB III.,XVI,i XVII.K.U.KNIN

...ovijed

...tab III.Operativne zone primorje ovojio ed 4.III.1943 dostavio je slijedeću:

"Kako smo postavili sebi u zadatak,da od naših boraca češke i slovačke narodnosti formiramo jedan čehoslovački narodno-oslobodilački bataljon,odnosno brigadu,to onak po prijemu ovega pisma sve borce u vašim jedinicama,koji su češke i slovačke narodnosti,pošaljite u Zvečevo na 11.marta 1943 gdje ćemo vršiti za koji broj tačnih boraca raspoloženo i pristupiti formiranju jedinice.

Napominjemo vam,da budete u ovome tačni,pošto je formiranje čehoslovačke brigade od međunarodnog značaja.

Drugovi koji budu,neka se jave štabu zone preko komandira grada Zvečeva.Zastanite gdje god budete prolazili mobilisati i više Čeha i Slovaka."

Drugim svojim dopisom od 4.ov.mj.štab III.operativne zone izvještava nas,da je ovojen odlukom od 4 ov.mj.odredio da se formira jedna njemačka partizanska jedinica pri štabu II.odreda, kadi toga olmah ove borce njemačke narodnosti sa oružjem uputiti u štab II.odreda,koji će od pridošlih partizana njemačke narodnosti formirati najprije desetine,a one tek one,koji će u prvo vreme služiti samo za propagandni rad po njemačkim i drugim selima.

Dve za drugove partizane njemačke narodnosti uputiti tako, da se ...ov.mj.jave štabu II.odreda u selu Pušini."

Postupite po prednjem pismu štaba III.operativne zone i ove drugove šaljite neposredno na njenta koja su gore označena sa popratnim pismom i karakteristikama. A ako bi se neki od ovih drugova nalazio na odgovornom rukovodećem položaju kao komandir polit.komesar i t.da.neophodno je potreban za naše jedinice ne slati nama,već kada se nađe dobra zamjena.

O izvršenju prednjeg potrudite izvještaj.

...ert fašizmu - ...lobodu narodu !

Načelnik štaba:

Fotokopija dokumenta br. 13

BR. 14

OBAVJEŠTENJE ŠTABA TREĆE OPERATIVNE ZONE OD 6 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O STAVLJANJU OSAMNAESTE NO BRIGADE POD KOMANDU DIVIZIJE[1]

ŠTAB
III OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODIL. PARTIZ. ODREDA
HRVATSKE
Broj: 94 — 1943
Dana: 6 marta 1943

ŠTABU IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Prema odluci druga Vlade[2], XVIII brigada[3] ulazi u sastav Vaše Divizije i biti će pod Vašom komandom do daljnjeg naređenja. O tome ste već i Vi obaviješteni. Na osnovu toga, mi smo izdali naređenje XVIII brigadi da krene put Voćina. Štab XVIII brigade poslati će jednog svog člana sa kojim ćete se dogovoriti gdje da se smjeste jedinice XVIII brigade.

Sva naređenja kao i upute, koje ste u posljednje vrijeme dali Vašim brigadama, pošaljite također i XVIII brigadi, kako bi i oni bili s tim upoznati.

XVIII brigada je jedna od najmlađih, sa mladim rukovodećim kadrom, koja još nije bila u većim okršajima. Njima kao takvim treba posvetiti više pažnje i prenijeti na njih borbeno iskustvo u predstojećim akcijama, kako bi postali dobri i iskusni borci. Vjerojatno da će oni u sastavu Divizije ostati jedno izvjesno vrijeme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
otsutan.

V. d. komandanta:
Vinko Antić

(M. P.[4])

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/8, k. 907.
[2] Vladimir Popović sekretar CK KPH
[3] O formiranju ove brigade vidi tom V, knj. 12, dok. br. 5.
[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 15

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA O FORMIRANJU TENKOVSKE ČETE I POSTAVLJANJU RUKOVODILACA[1]

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Br. sl.
Dne 7. III. 1943

ŠTABU I KORPUSA N. O. VOJSKE HRVATSKE

Dosadašnji se tenkovski vod pretvara u četu.

Za komandira se tenkovske čete imenuje drug Vlajko Vlaisavljević, dosadašnji vodnik tenkovskog voda.

Za političkog se komesara tenkovskog voda imenuje drug Stanislav Boršić, dosadašnji zamjenik političkog komesara Auto-čete[2].

Tenkovska četa potpada pod direktnu komandu Štaba I korpusa N. O. Vojske Hrvatske.

Organizaciju tenkovske čete provest će Štab I korpusa N. O. Vojske Hrvatske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
V.[3] Bakarić

Komandant:
Ivo Rukavina

(M. P.[4])

Dostavljeno:
Štabu I. Korpusa N. O. Vojske Hrvatske
Vodniku tenkovskog voda
Zamjeniku politkomesara Auto-čete.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 26—1, k. 104.

[2] Riječ je o Auto-četi Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

[3] Vladimir

[4] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 16

NAREDBA ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. O POHVALI KORDUNAŠKOG NOP ODREDA ZA POSTIGNUTE USPJEHE U TOKU ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

sl.
7. III. 1943

ŠTABU KORDUNAŠKOG ODREDA

Za vrijeme neprijateljske ofanzive na oslobođeni teritorij Korduna[2], Partizanski odred Korduna pokazao se u svim borbama na dostojnoj visini čisteći svoj teritorij od mrskih okupatora i izdajnika našeg naroda, ustaša i četnika. Partizanski odred Korduna za vrijeme tih bojeva organizaciono se je učvrstio i pojačao, kako brojčano, tako i oružjem[3]. Uslijed toga Štab I korpusa NOV Hrvatske **pohvaljuje Partizanski odred Korduna i njegov Štab.**

Zahvaljujemo se borcima, komandirima, komandantima i politkomesarima, koji su ponovno dokazali kako se čisti naša zemlja od okupatora i izdajnika našeg naroda, ustaša i četnika.

Ova toliko spremana neprijateljska ofanziva slomljena je jedinstvom našeg naroda i njegove Narodno-oslobodilačke vojske. U njoj naša Narodno-oslobodilačka vojska nije bila uništena kao što su očekivali okupatori i izdajnici našeg naroda, ustaše i četnici, već je ona iz te borbe izašla ojačana brojčano, bolje oružana i iskusnija za buduće borbe.

Ovo pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—4, k. 420.

[2] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

[3] U Odredu je početkom ožujka 1943 god. formiran i Peti bataljon. Vidi dok. br. 26.

BR. 17

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE DA UPUTI PRVI BATALJON PRVE NOU BRIGADE NA PODRUČJE GRAČACA[1]

7 mart 1943´

ŠTABU VI DIVIZIJE

Južno od Gračaca u nekoliko sela nalazi se izvjestan broj četnika, koji je sa odlaskom Talijana[2] ostao uz prugu u tim selima. Koliko smo izviješteni, broj četnika iznaša oko 400. Moral je kod njih vrlo slab, oni su potpuno dezorijentisani. Pošto nisu htjeli udaljiti se sa Talijanima iz svojih sela, oni su u njima ostali, ali svjesni da pretstavljaju premalu snagu da se sami tamo održe. Pojedine grupe tih četnika već izjavljuju da su spremni boriti se protiv okupatora i ustaša i sarađivati sa partizanima, ali naglašuju da bi oni htjeli ostati kao četnici sa svojom vlastitom komandom. Među tim četnicima nalaze se niži vođe i agitatori koji sprečavaju prelaženje četnika na našu stranu. Oni misle sa obećanjima da će se boriti protiv okupatora i ustaša dobiti na vremenu, da bi se organizaciono sredili, povezali i konačno sačekali razvitak događaja.

Južno od Gračaca nalaze se dva bataljona Ličkog odreda[3]. Bataljon koji se nalazio u Srbu ušao je u Otrić[4], ali pošto se je nelagodno tamo osjećao, on je iz njega opet izašao. Ova dva bataljona su preslaba da potpuno iskoriste novonastalu situaciju odlaskom Talijana sa tog sektora. Da bi pravovremeno iskoristili ovu povoljnu priliku za razbijanje četničkih jedinica na tom sektoru i ovlađivanja njime, kao i tendence daljnjeg našeg prodiranja u Dalmaciju, potrebno je **hitno** intervenisati sa našim snagama. Radi izvršenja ovog zadatka, vi treba da naredite da bataljon I udarne brigade „Marko Orešković" smjesta pođe na taj sektor[5].

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1, k. 419.

[2] Riječ je o dijelovima divizije „Sassari" koji su se povukli u pravcu Knina poslije Četvrte neprijateljske ofanzive. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 180 i 185.

[3], [4] i [5] Vidi dok. br. 69.

Zadatak će mu biti da se poveže sa tamošnja dva odredska bataljona i da u zajednici s njima otpočne sa čišćenjem tamošnjeg kraja. Sa ovim bataljonom potrebno je da se pošalje neko od vašeg štaba koji će rukovoditi sa svim tim akcijama. Ove akcije će nas vjerovatno zadržati za koji dan u izvršenju našeg predviđenog plana, ali mi moramo tome pristupiti radi iskorištavanja za nas do sada najpovoljnijih mogućnosti za ovladivanje južnom Likom, glavnom prugom Zagreb—Split prodiranjem u Dalmaciju.

Najhitnije ćete izvaditi sve Dalmatince koji se nalaze u vašoj diviziji i zajedno sa borcima koji su sa sektora Zrmanje, a koji se nalaze u bataljonu „Marko Orešković", formirati jednu jedinicu od istih[6]. Ova južnoličko-dalmatinska jedinica biti će pripojena za prvo vrijeme Ličkom odredu i ona treba da bude jezgro oko koga će se okupljati novomobilisani i pridošli borci na tom sektoru. Sa našim potpunim ovladivanjem južnom Likom, a obzirom na povoljne uslove mobilizacije u Dalmaciji, mi imademo perspektiva da formiramo u tom kraju jednu novu brigadu. Pristupite hitno koncentrisanju svih Dalmatinaca, koje ćete spojiti sa borcima „Marka Oreškovića", kada taj bataljon završi sa ostala dva odredska bataljona čišćenje južne Like od četničkih grupa.

Bataljon „Marka Oreškovića", koji će biti oslabljen odlaskom boraca sa sektora Zrmanje, popunite sa četnicima koji će vjerovatno u većem broju preći na našu stranu.

Napominjemo vam da ovo treba provesti **najhitnije,** dok se ne bi situacija okrenula na našu štetu. Za sprovođenje svega toga, odnosno za čišćenje južne Like i formiranje pomenute čete od Dalmatinaca i Zrmanjana, potrebno je da pošaljete takvog čovjeka koji će biti u stanju da izvrši taj zadatak. Sa četnicima, gdje oni na to pristaju ili traže, treba voditi pregovore i kombinirati s time vojne akcije. Za ovo treba dobro pripremiti komesarske kadrove. Bilo bi dobro da ih predhodno snabdijete sa propagandnim materijalom, letcima itd.

---

[6] Riječ je o Sjevernodalmatinskom NOP odredu, koji je formiran krajem travnja 1943 god. od sljedećih jedinica: Primorske čete bivšeg Sjevernodalmatinskog bataljona, Biogradskog partizanskog voda, grupe boraca i rukovodilaca iz Splitskog NOP odreda i novodošlih boraca iz južne Like i sjeverne Dalmacije. Početkom svibnja Odred je imao tri bataljona sa oko 300 boraca. Komandant je bio Šime Ivas a politički komesar Ilija Radaković. (Podatke dao Šime Ivas).

Ukoliko je moguće da naređenje „Marku Oreškoviću“ dostavite motorkotačem, to učinite.

Ovaj dopis vam upućujem radi toga što telefonska linija opet ne radi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 18

IZVJEŠTAJ ŠTABA KALNIČKOG NOP ODREDA OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O STANJU U ODREDU I O IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 12 VELJAČE DO 7 OŽUJKA[1]

ŠTAB
KALNIČKOG
NAROD. OSLOBODILAČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
Br. OP
7 ožujak 1943

KOMANDANTU[2] II OPERATIVNE ZONE

1. Stanje neprijatelja na terenu Kal. part. odreda.

Neprijatelj se nalazi u istim bazama kako je već spomenuto i u dosadašnjim izvještajima[3]. Njihovo brojno stanje nije se znatno promijenilo. Neprijatelj je u tim mjestima utvrđen. Na pruzi Koprivnica—Križevci nalaze se također posade i to Velika Mučna, Sokolovac, Donjara i Carevdar. Njihovo brojno stanje teško je utvrditi budući da se isto svakim danom mijenja. Čas iz Donjare odlaze u Sokolovac (danju i noću) patrole u jačini od 30 ljudi dobro naoružanih. S druge strane pak iz Mučne odlaze u Sokolovac (danju i noću). Te posade kad su u mjestu ukopane su i naoružane su teškim auto-

[1] Original, pisan na mašini. latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/3, k. 1600.

[2] Dužnost komandanta vršio je tada politički komesar Marko Belinić.

[3] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 45.

matskim oružjem. Zbog čestih napada na vlakove, neprijatelj u najnovije vrijeme prakticira uz svaki osobni vlak dodati jedan utvrđeni marvinski vagon[4] s kojim kani obraniti vlak od napada. U novije vrijeme pokušava napadati noću legija iz Križevaca. Po svemu izgleda da je legija uopće dobila zadatak da napada noću (Ivanec). Naše veze sa neprijateljskim garnizonima su ojačale. Sve više prilaze u naše redove domobrani iz neprijateljskih garnizona sa željom da se bore u našim redovima (Ludbreg). Po njihovim izjavama vidi se da u domobranskim garnizonima vlada nezadovoljstvo i da još mnogi i mnogi domobrani kane prebjeći na našu stranu. Isto tako mnogi zarobljeni domobrani ostaju u našim redovima.

Neprijateljski garnizoni pokušavaju ubaciti, odnosno ubacili su u naše redove svoje špijune, no ti su našom budnošću vrlo brzo otkriveni i likvidirani. Još uvijek ima na našem sektoru u pojedinim selima ponešto bandita koji nas špijuniraju i dojavljivaju neprijateljskim garnizonima.

Na sektoru Bilo Gora nalaze se još uvijek iste posade kako je javljeno i u prošlim izvještajima. Skoro mjesec dana imali smo mira, neprijatelj se zadovoljio manjim napadajima (Ivanec. Botinovac). Sve je to bilo tako do 26 veljače ove godine, dok nismo dobili obavijest da se sprema na kalničke partizane ofanziva koja bi trebala započeti već 27 rano u zoru.

2. Akcije.

12-II- Zasjeda na vlak između Sokolovca i Velike Mučne. Akcija nije uspjela s razloga što je mina prerano eksplodirala.

13-II- Akcija na teški mitraljez na crkvi u Selniku. Akcija nije uspjela.

14-II- Akcija na posadu na željezničkoj stanici Mučna Reka. Akcija nije uspjela s razloga što je među partizanima a dijelom i kod komandnog kadra mišljenje da je nemoguće osvojiti mjesta koja [su] ukopana i utvrđena bez težeg oružja.

17-II- Zasjeda na željezničkoj pruzi između Sokolovca i Velike Mučne. Naša zasjeda bila je opažena i neprijatelj je došao iz Koprivnice sa većim snagama, sa zadatkom da našu zasjedu opkoli i uništi. Naše snage izvršile su juriš i kod toga razbile neprijatelja i nanijele mu teške gubitke (9 mrtvih, 6 ranjenih); kod toga su naše snage zarobile 7 karabina, 700 metaka, pištolj, šest pari odjeće i obuće. Naša su tri druga nestala.

[4] Za prevoz stoke

18-II- Naš jedan vod poslan u Sv. Petar Orehovec da razoruža žandarmerisku stanicu. Žandari pobjegli. Tom prilikom zaplijenjeno oko 150 kg masti i 2.000 kuna. Isti dan zasjeda na vlak kod Carevdara. Vlak izbačen iz tračnica. Zarobljeno 8 karabina. 400 metaka i tri pištolja. Zarobljeno 10 domobrana, 2 Njemca, 2 legionara, 1 ustaša. Na našoj strani nije bilo ni ranjenih ni mrtvih. Kod te akcije naša zasjeda prema Koprivnici borila se sa legijom iz Donjare koja je pokušavala doći u pomoć napadnutom vlaku.

19-II- Napad na osobni vlak između Donjare i Carevdara. Akcija nije uspjela, premda je vlak zaustavljen, s razloga što je banda tom zgodom imala jedan utvrđeni marvinski vagon u tom vlaku i nije dopustila prilaz samome vlaku.

20-II- Akcija na Selnik. Zarobljeno 5 karabina, 150 metaka, 4 domobrana. Iste noći sabotaža na pruzi Koprivnica—Ludbreg. Uništeno oko 5 km telefonske veze kako na pruzi tako i na cesti. Te noći dignuta je također pruga na 6 mjesta.

21-II- Naš jedan vod krenuo je na hapšenje bandita u mjestima Martijanec i Vrbanovac. Ti banditi stalno su špijunirali naše terenske radnike i dojavljivali vlastima. U općini Martijanec zaplijenjeno 9470 kuna.

22-II- Napad legije iz Križevaca na Ivanec[5] gdje se nalazio štab odreda i obrazovana popunidbena četa. Po svemu izgleda da je banda bila točno obaviještena da obrazovna četa nije potpuno naoružana i da nije sposobna da dade neki otpor i da bi na taj način najlakše uhvatila čitav štab odreda. Napad je izvršen noću. Štab odreda i obrazovna četa su se odmah poslije večere prebacili u Malu Rijeku. Kad je banda naišla noću u Ivanec, naših snaga u Ivancu više nije bilo. Kod tog napadaja ipak je stradao jedan naš drug koji je bio pomoćnik odredskog ekonoma i koji je zaostao u selu zbog nekih svojih poslova. Formiran III b. i 2/1 — bolnica (K)[6].

24-II- Upad u garnizon u Ludbregu. Akcija je zamišljena tako da jedan dio naših snaga napravi klin u samo mjesto tako da se banda iz rovova ne može povući u same kasarne koje su sve jednokatnice i dvokatnice. Ostale naše snage imale su očistiti i uništiti željezničku stanicu, žandarsku stanicu, mlin i kolski most prema Koprivnici. Po izvršenju toga zadatka trebao je štab odreda odlučiti da li će se nastaviti čišćenje i ostalih objekata u samom mjestu. Zadatak nije u ci-

[5] Vidi dok. br. 115.

[6] Riječ je o formiranju Trećeg bataljona i bolnice na Kalniku.

jelosti uspio. Naše snage koje su napadale na kolski most nisu mogle osvojiti kolski most jer je isti bio dobro branjen i što je na istom noću postavljena kao prepreka žica. Lijevo i desno od kolskog mosta također naše snage nisu mogle proći zbog nabujalosti rijeke Bednje. Napadačka grupa koja je trebala napadati mlin uspjela je na juriš osvojiti taj mlin. Kod mlina zarobljeno 24 domobrana, 19 karabina, 1 puškomitraljez, 1 prsni mitraljez i 1300 metaka. U samom mlinu pao je jedan neprijateljski zastavnik. Po izvršenom čišćenju toga mlina trebala je ta napadačka grupa [očistiti] žandarmerijsku stanicu zajedno sa drugom napadačkom grupom koja je trebala doći od kolskog mosta prema Koprivnici. Druga jedna naša napadačka grupa imala je očistiti i uništiti željezničku stanicu. Ta napadačka grupa nije uspjela. Ta grupa zarobila je jednog domobrana sa karabinom i municijom. Domobrani koji su se nalazili u rovovima pobjegli su i sakrili se. Kod čitavog napada na Ludbreg osjetilo se da su otpor davali samo puškomitraljezi i teški mitraljezi i gdjegdje koja puška. Napad je počeo u 22 i 30 minuta a povlačenje izvršeno u 3 sata. Kod čitavog napada mi smo imali 2 mrtva i 3 ranjena. Napad nije uspio jer je uglavnom proizišlo mišljenje da se utvrđeni objekti ne mogu osvajati bez teškog oružja. Napad je djelomično uspio. Što nisu likvidirani svi objekti koji su bili predviđeni treba pripisati donekle netačnim podacima koji su nam dostavljeni o fortifikaciji i broju ljudstva u pojedinim uporištima, a napose neodlučnosti partizana i štabova bataljona koji još uvijek osjećaju nemoć pred utvrđenim zgradama.

26-II primio je naš štab obavještenje da će 27 rano u zoru započeti ofanziva. U toj ofanzivi trebalo bi sudjelovati: čitava koturaška bojna iz Koprivnice, prvi i drugi pohodni sat iz Bjelovara, 14 protuoklopni sat iz Bjelovara, 11 pješačka pukovnija, legija iz Križevaca, neke njemačke postrojbe, oružnička satnija, dvije satnije topnika kao strijelaca, topništvo iz Varaždina kao i svi ustaše, žandari i financi sa sektora Kalnik—Bilo Gora[7]. Mi smo još prije samog obavještenja o ofanzivi stvorili odluku da krenemo u pravcu Sv. Ivana Zeline a isto tako da stupimo i u kontakt sa Moslavačkim odredom sa ciljem da vršimo neke zajedničke akcije, a isto tako da djelujemo politički kroz ta mjesta jer tuda još nisu prolazile partizanske formacije većeg obima. Mi smo ostali kod te svoje odluke i krenuli prema mjestu Kamešnici—Kalnik. 27-II dr-

[7], [8] i [9] O neprijateljskim snagama u ovoj ofanzivi vidi dok. br. 136.

žao je čitav dan jedan naš bataljon zasjedu u Kamešnici. Oko 4 sata po podne naišao je neprijatelj[8], kojega je taj bataljon razbio i protjerao. Neprijatelj je kod toga imao oko 10 što mrtvih što ranjenih. Borba je trajala do mraka. Mi smo imali jednoga ranjenoga. Mi smo krenuli sa čitavim odredom prema Velikoj i Gornjem Tkalcu. Još pred samim mjestom Gornji Tkalec došla je obavijest da će Njemci oko 5 sati po podne zaposjesti to mjesto. Mi smo odmah uputili na glavnu državnu cestu koja vodi iz Križevaca prema Zagrebu naše snage da naprave zasjedu. No u taj čas već su dolazili kamioni iz Križevaca. Razvila se teška borba. Njemci su upotrijebili i bacače. Naše snage su vršile juriš na neprijatelja i kamione, no Njemci su odmah iza toga vršili protujuriš. Njemcima su stalno stizala pojačanja i tukli naše snage s desnog boka. Kod te žestoke borbe uništili smo 3 kamiona a Njemci su imali oko 15 što mrtvih što ranjenih. Mi smo imali 1 mrtvog i 5 ranjenih. Naše snage povukle su se već u mraku. U noći napravili smo pokret prema Gradecu gdje smo uz put na željezničkoj stanici uništili telegrafske i telefonske uređaje. Potom smo sa čitavim odredom kao i sa ranjenim drugovima krenuli u pravcu Bojane gdje smo se te noći odmarali. Ujutro, nekoliko časaka prije nego što su nas napali Njemci, žandari i domobrani[9], obavijestio nas jedan seljak iz Mikleuša da su tamo noću stigli kamioni sa vojskom i tankete. Odmah smo naredili zbor i pokret. no naš odred nije se uspio razviti jer su neprijateljske tankete i kamioni stizali u selo Bojanu. Neprijatelj se odmah dao u potjeru za našim odredom i stalno je stiskao obruč oko naših snaga u šumi zvanoj Pijesak. Neprijatelj uspio je razbiti naš odred.

Dva bataljona zajedno sa štabom odreda nastojali su da se izvuku iz obruča. No kako to nije uspjelo. to su se konspirirali u šume i tokom noći izvukli se iz tog obruča i krenuli u pravcu Šamarice—Podgarić. III bataljon zajedno sa svojim štabom odijelio se od glavnine i s njim do danas nismo uhvatili vezu. Kola sa ranjenicima ostala su također i za njihovu sudbinu do danas ne znamo ništa konkretnije. Prema nekim još nepotvrđenim podacima naš III bataljon prebacio se prema Bilo Gori. Broj gubitaka kod neprijatelja nije nam poznat. Broj poginulih i ranjenih naših također nam nije poznat ali računamo da bi se mogao kretati oko 20.

4-III stigao je naš odred sa dva bataljona u selo Podgarić gdje je uhvatio vezu s Moslavačkim odredom i organizirao

odmor u selu Gornja Garešnica odakle će naš odred ponovo krenuti na svoj sektor.

3. Opća situacija u odredu.

Od prošlog izvještaja pa do danas povećao se naš odred na oko 400 partizana. To povećanje izvršeno je djelomično mobilizacijom a djelomično s dobrovoljcima sa sektora Kalnik i iz Zagreba. Naoružanje je izvršeno sa već prije otetim oružjem koje je bilo zakopano a djelomično sa novozadobivenim. Naglo povećanje odreda predstavljalo je izvjesnu slabost. Zbog toga je naš štab donio odluku da se formira obrazovna četa čiji bi bio zadatak da sa svim novodolazećim ljudstvom izvrši obuku. To obrazovanje novodolazećeg ljudstva trebalo je po prilici trajati 10 do 20 dana. U toj četi radilo se vojnički i politički. Ta obrazovna četa dala je donekle i svojih rezultata. Borbenost i disciplina u našem odredu popravila se od zadnjeg našeg izvještaja ali ipak naš odred još nema neke naročite udarne snage. Kod partizana a dijelom i kod komandnog kadra prevladava mišljenje da se utvrđeni objekti ne mogu osvajati sa lakim naoružanjem već da treba za osvajanje tih objekata teže oružje. Isto tako pojavilo se među partizanima i paničarstvo. Od strane neprijatelja ubacivane su stalno neke alarmantne vijesti. Naš odred je povodom toga održao niz sastanaka sa vojnopolitičkim kadrom kao i sa partijskim organizacijama, s tim da oni nastoje pronaći izvor tih vijesti i da ih oni u zametku uguše. Osim toga štabovi bataljona održali su kad je god bilo prilike vojničke časove (borbena obuka, ratna služba itd.). Isto tako je jedan član štaba učio štabove bataljona čitanje karata, orijentaciju karte kao i upotrebu busole.

Povodom 25-godišnjice osnivanja Crvene armije organizirali smo februarsko natjecanje. To natjecanje nije dalo nekih naročitih rezultata. Istina je da smo tokom mjeseca februara dobili više oružja nego u januaru, no ipak to nije dovoljno. Po našem mišljenju razlog je u tome što nismo prepustili inicijativu pojedinim bataljonima, da samostalno djeluju, a u isto vrijeme da pripravljamo odredske akcije. U tom natjecanju pokazao se boljim naš II bataljon. Naš II bataljon predstavlja udarnu snagu našeg odreda. Taj štab je saživljen, dok štab I bataljona nije. Niže komandno osoblje uglavnom zadovoljava. Po svemu se vidi da našim bataljonima treba posvetiti još veću pažnju i davati im punu pomoć.

Dan prije nego što smo primili obavijest o ofanzivi na Kalnik organizirali smo naš III bataljon koji je trebao djelovati na sektoru Bilo Gore, te smo tako ispunili svoje obećanje u februarskom natjecanju. Zbog ofanzive krenuo je i taj III bataljon zajedno sa ostalim bataljonima i štabom odreda na put. Prije ofanzive organizirali smo našu bolnicu i spremili naše bolesnike i s njima ostavili potrebno sanitetsko osoblje. S njima je ostao i odredski ekonom koji se treba brinuti za ishranu bolnice kao i za ljudstvo koje je uposleno kod kopanja zemunica. Već prije spomenuti su razlozi zbog kojih smo krenuli na put za Moslavinu. To putovanje obogatilo nas je sa novim iskustvom. Vidjeli smo sve dobre i slabe strane našega odreda kao i rukovodstva, misleći kod toga i na samoga sebe. Držimo da smo stvarno učinili grešku prije našega puta u Moslavinu što nismo ostavili jedan bataljon na Kalniku te time vezali izvjesne neprijateljske snage na Kalniku a s druge strane povećala bi se pokretnost glavnine koja se probijala za Moslavinu. Poslije bitaka koje smo imali od Kalnika do Moslavine pokazalo se da ne raspolažemo sa čvrstim i neustrašivim borcima. Naše borce poslije ovih borbi zbunjuje svaki šum motora misleći da nailaze tenkovi. Držimo da ćemo morati osposobiti desetine za borbu protiv tenkova. Na taj način držimo da bi naše borce učinili borbenijim i neustrašivijim. Uopće u pridizanju borbene snage naših partizana moramo biti oprezni. Mi smo naš odred koji se nalazi u Gornjoj Garešnici pročistili i riješili se balasta. Mi se ponovo spremamo na svoj sektor s tim da će jedan bataljon operirati na sektoru Bilo Gora dok će drugi bataljon operirati na sektoru Kalnik. III bataljon ponudili smo IV diviziji[10] na raspoloženje. budući da mi možemo sa preostala dva bataljona i nadalje izvršivati svoj zadatak.

Perspektive našega odreda.

Dolaskom toplijih dana operirati ćemo u Hrvatskom Zagorju, s tim da ćemo u Zagorje slati jednu četu, odnosno bataljon da djeluje kako vojnički tako i politički. Jedan naš bataljon djelovati će stalno na sektoru Bilo Gore.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Horvat[11]

Komandant:
Štrok[12]

[10] Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske operisala je u Slavoniji.
[11] Josip
[12] Izidor

BR. 19

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O TOKU BORBE ZA GORNJI BABIN POTOK I CRNU VLAST[1]

7./III. 43 u 13 h[2]

ŠTAB VIII DIVIZIJE
7. III. 43
7 č.

ŠTABU I KORPUSA

VI i IX[3] brigada otpočele su sa napadom.[4] VI brigada, pošto je predviđeno, otpočela je sa artiljerijskom pripremom. Brdski top imao je dobre pogodke, dok protukolski imaju slabo dejstvo. Uputili su četnicima ultimatum da u roku od 45 minuta predaju oružje. Kod XV brigade isto se čuje pucanje. Linija slabo funkcioniše te sa njima nemamo dobru vezu. Dok nas izvijeste podrobnije odmah ćemo vas obavijestiti. Tenkovi nam još nisu stigli pa vas molimo da im izdate hitno naređenje da se upute, pošto snijeg nije tako veliki koji bi ometao njihov pokret i rad. a vrlo je važno da dođu radi rušenja prepreka od bodljikave žice. Neprijatelj tuče sa artiljerijom iz Vrhovina,[5] ali dalje od naših položaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
V.[6] Četković

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36—5, k. 421 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vjerovatno omaška. Treba: XV. Vidi dok. br. 10.

[4] Riječ je o napadu na četnike u Gornjem Babinom Potoku i Crnoj Vlasti. Vidi dok. br. 10, 20 i 42.

[5] U Vrhovinama su se nalazili dijelovi divizije „Re".

[6] Vlado

BR. 20

IZVJESTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA O TOKU BORBE ZA GORNJI BABIN POTOK I CRNU VLAST[1]

Primlj. 8. III. 43
u 1 sat

ŠTAB VIII DIVIZIJE
I KORPUSA N.O.V.
7/III. 1943 g. 13 h

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. [I P.O.] HRVATSKE

Prema izvještaju XV brigade promjena nema nikakovih.[2] Od sela Rudopolja uputile su se bile 2 manje grupice od po 15—20 (ljudi) vojnika prema D.[onjem] B.[abinom] Potoku, ali su bili suzbijeni. — Talijani iz Rudopolja nijesu vršili nikakovih pokreta, tako nas izvještava zasjeda koja je prema stanici. Talijani ne miču iz bunkera.

VI brigada nema nikakovih promjena.

Municije za teške bacače je ponestalo, ako je moguće da se nešto **mina** prebaci do G.[ornjeg] B.[abinog] Potoka, dobro bi bilo, jer ćemo pred veče izvršiti napad na Crnu Vlast uz pripomoć topova, minobacača i tenkova. — Municije smo imali za minobacače 30 kom. ispravnih, to je bilo za ovu akciju dovoljno, ali drugovi nijesu pravilno iskoristili teža oružja.

Ovog momenta dobili smo izvještaj od VI brig. da je neprijatelj, Talijani i četnici, uspio potisnuti I bat. VI brig. sa položaja, koji se nalazio na osiguranju Babin Potok—Obljaj, i bat. se povukao bez da je obavijestio Komandanta brigade,[3] i bataljon koji se nalazio lijevo od njega, od k. 825—k. 827; na taj [način] ugrožene su jedinice koje su sa zapadne strane napadale crkvu. Izdali smo naredbu da se povuku ove jedinice, koje su napadale po kućama iza kote 827, a III bat., koji se nalazio na ovoj koti kao osiguranje od Vrhovinskog Rudopolja, isturio je nekoliko odjeljenja sa automatskim oružjem na ovu kotu i tuče vatrom četnike koji bi pokušali izvući se

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39—5, k. 421 B.
[2] Vidi dok. br. 10, 19, 21 i 47.
[3] Savo Vukelić

iz crkve i škole. Isto tako tuče neprijatelja koji bi pokušao doći u pomoć sa M. Obljaja. Ostale zasjede, koje su se protezale od Blanuša do k. 1082, imaju i dalje ostati na svojim položajima, te povući neprijatelja za svojom vatrom. Iz Vrhovina neprijatelj tuče jakom artiljerijskom vatrom k. 835, zato smo naredili da se isture odjeljenja sa automatskim oružjem i utvrde na položaju kako bi kod ostalih boraca izbjegli gubitke.

U prošlom izvještaju XV brigada nas je izvijestila da je 1 tenk stigao jutros u 7.10 h, a 2 da stižu svojom snagom, jer su se kamioni pokvarili.

U izvještaju od 10.30 koji smo primili od XI[4] brig. [javlja se] da na sektoru I i III bat., koji se nalaze prema stanici Rudopolje, nema promjena, samo što [neprijatelj] tuče iz škole Rudopolje položaj III bat. Perušić. Tu smo imali jednog mrtvog druga. Inače javlja da je borcima strahovito zima uslijed snježne oluje.

Izdali smo naređenje za pripremu ponovnog napada na D. B. Potok, još prije dolaska tenkova, ali su oni sami u tom smislu bili izdali naređenje jedinicama. Sada pošto su stigli tenkovi vjerujemo da će napad uspjeti, potom ćemo ih prebaciti u C. Vlast i izvršiti protunapad na neprijatelja koji se nalazi na Malom Obljaju i na četnike u crkvi i školi.

Linijom sa XV brig. ne možemo se uopće služiti zbog toga što slabo funkcioniše, tako da se moramo služiti preko kurira, a ta je veza prilično spora.

S. F. — S. N.

Komandant,
V.[5] Četković

P. S.

Ukoliko tenkovi nijesu ponijeli sa sobom dovoljno benzina neka se istog dopremi sa ovim kamionom koji je vozio tenkove. —

---

[4] Vjerovatno omaška. Odnosi se na Petnaestu NO brigadu (vidi dok. br. 42).

[5] Vlado

BR. 21

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O TOKU BORBE ZA GORNJI BABIN POTOK I CRNU VLAST[1]

7-III-43 u 15,30 s.[2]

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. I P.O. HRVATSKE

U napadima na četnike još do sada nismo postigli uspjeha.[3] I kod jednog i drugog mjesta naši borci prišli su sasvim blizu neprijatelju ali nam mnogo smeta bodljikava žica, kojom su se ogradili. Artiljerija i bacači dosta dobro gađaju.

Iz Rudopolja bili su krenuli četnici u pomoć za Crnu Vlast, ali su naišli na zasjedu I bataljona VI brigade, koji ih je razbio i vratio. Zarobljena su dva četnika i zaplijenjen jedan puškomitraljez i dva karabina sa municijom.

Tenkove nam na svaki način hitno uputite jer su potrebni za rušenje bodljikave žice.

Baš sad XV brigada javlja da se od Rudopolja čuje neka pucnjava, ali se još ne zna šta je na stvari. Telefonska veza sa XV brigadom je postavljena, ali ima neke prekide pa se sada ponovo ispituje. Kurirska veza kojom se sada služimo je spora. Sada postavljamo releje za vezu sa XV brigadom.

ŠTAB VIII DIVIZIJE
7. III. 43 u 10 sati

Komandant
V.[4] Ćetković

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37—5, k. 421 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Riječ je o napadu na četnike u Gornjem Babinom Potoku i Crnoj Vlasti. Vidi dok. br. 10, 19, 20 i 47.

[4] Vlado

BR. 22

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 8 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA VLAK KOD DELNICA I O KONCENTRACIJI TALIJANSKIH SNAGA NA PODRUČJU GORSKOG KOTARA[1]

13. III 1943[2]

ŠTAB V OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODILAČKE PARTIZANSKE VOJSKE
HRVATSKE
8. III. 1943.

KOMANDANTU[3] NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREĐA HRVATSKE

Primili smo vaš dopis i razumjeli. Osobito nas veseli vijest da ćete nam dodijeliti dva tenka. Za benzin kod nas neće biti nikakav problem i već smo sada poduzeli sve mjere za nabavku istoga. Bit će nam najteže transportovati ga dovdje. Uglavnom mi imamo benzin, samo vi dajte nama tenkove. Uporedo vas molimo da bi nam se dodijelio jedan ili dva kamiona, koje bismo mi preradili na ćumur, a majstora za to imamo. Utoliko su nam više potrebni što ovdje ni seljaci, a ni mi nemamo zaprežne stoke, jer je propala u toku prošle ofanzive, a i ukoliko je bilo, nije bilo sijena za prezimiti, a sada će nam proraditi dvije nove pilane.

Prije nekoliko dana XIV brigada napala je jedan vlak kod Delnica sa zadatkom da ga zaplijeni. Zadatak su potpuno izvršili, samo na našu nesreću u cijelom vlaku od 20 vagona nađeno je 30 kg pasulja, 4 Italijana i desetak željezničara. Eto, to je cio plijen. Svi smo bili ogorčeni, jer smo se nadali poći punih ruku. Istina, lokomotiva i vagoni su uništeni.

Prekjučer pokušali smo opet da bi zaplijenili vlak. Na postavljenu minu naišla je italijanska patrola od 8 ljudi i počela

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2, k. 105.
[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.
[3] Ivo Rukavina

dizati minu. 4 Italijana ubijena su, a 4 zarobljena. Pored ostale spreme zaplijenjen je i jedan puškomitraljez. U tom momentu krenuo je blindirani vlak iz Vrbovskoga u pomoć, ali je i njemu bila napravljena stupica, te je iskočilo iz tračnica nekoliko vagona. Razvila se žestoka borba u kojoj je poginulo 50 Italijana,[4] dok je sa naše strane bio ranjen komandant[5] jednog bataljona, ali oružje nije moglo biti zaplijenjeno. Prilikom akcije kod Delnica također se survao jedan blindirani vlak, koji je kretao u pomoć onome vlaku kojega su naši zaplijenili. Imamo nadu da će biti nešto i od XIV brigade. Već prvi rezultati reorganizacije tu su.

Za VI brigadu[6] uputili smo do sada 200 novomobilisanih Primoraca i Istrana.[7] Imamo namjeru novomobilisane i dalje šiljati u VI brigadu kako bi ih mogli otuda kasnije primati i popunjavati sadašnji odred,[8] koji će biti brigada, kao i XIV. Vjerujemo da će se tamo naoružati. Za Žumberak smo uputili oko 80 drugova[9] i nemamo više rezerve da šiljemo. Srce me boljelo kad su odlazili za Žumberak, jer pored traženja najmanje deset puta oružja od njih, nisu htjeli otkriti nijednu zemunicu, niti poslati nam oružja.

Postoji velika neprijateljska koncentracija[10] u Ogulinu, Delnicama, Vrbovskom, Lokvama i Mrkoplju. U tim garnizonima ima najmanje 15.000 Italijana. Jedno dosta povjerljivo obavještenje, da u samim Lokvama ima 15.000. Kako im god drago, zaista ćemo se tući ovoga puta ako krenu. Imamo dobre položaje, pa kome obojci, kome opanci, i pravo vam reći, jedva ih čekamo, neka krenu.

---

[4] Iz sastava grupacije Fabbri

[5] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

[6] Ova je brigada tada operisala na području Like, u sastavu Osme divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 35.

[7] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 87.

[8] Prvi NOP odred Pete operativne zone

[9] Upućeni su u Štab Druge operativne zone radi popune Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar".

[10] U cilju izvođenja ofanzive na Gorski Kotar neprijatelj je koncentrisao sljedeće snage: Grupu Fabbri, sastava: Sedamdeset četvrti pješadijski puk (bez jednog bataljona), jedan bataljon Dvadeset šestog sektora granične straže, Šesnaesti bataljon crnih košulja, Prateća četa Sedamdeset trećeg pješadijskog puka, Treća četa Pedeset sedmog minobacačkog bataljona, mehanizovana četa „Zara", Prva i Treća četa Prvog bataljona Trideset prvog tenkovskog puka, Sedma i Osma baterija Trećeg diviziona Pedeset sedmog artiljerijskog puka, Sto dvanaesti artiljerijski divizion (bez dvije baterije), Trideset treća ustaška bojna i dijelovi Sedamnaeste ustaške bojne. Vidi dok. br. 68, 118, 126 i 132.

Mi svakim danom očekujemo kada će otpočeti vaša ofanziva na ovu stranu.[11] Ukoliko ne bi bilo napada na nas, i mi bismo mogli malo odovuda pogurati, samo ne znamo vaše namjere. U Letincu ima oko 250 ustaša, i to 200 ustaša iz Senja; a 50 domaćih naoružanih, i žive partizanskim životom, preseljavaju iz jednog brda na drugo, te ih ne možemo nikako pronaći, gdje bi ih najlakše napali, ali momentana situacija ne dozvoljava nam da povučemo brigadu[12] iz Gorskog Kotara. „Krnjo"[13] bi nam vrijedio nebrojenog blaga.

Očekujemo jači priliv u partizane uslijed mobilizacije koju je Pavelić proglasio. Također očekujemo novi priliv iz Istre.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant
Veljko Kovačević

(M. P.)[14]

[11] Vidi dok. br. 82, 93 i 96.
[12] Četrnaesta NO brigada
[13] Riječ je o topu.
[14] Okrugli pečat: Štab Pete operativne zone Hrvatske

BR. 23

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA POSTAVE OBEZBJEĐENJA NA PRAVCIMA PODRAVSKA SLATINA, ĐULAVEC, BORKI[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: službeno/1943.
dana 9 marta 1943, 11.15 h.

ŠTABOVIMA XII, XVI I XVII BRIGADE

Položaj

Odmah po prijemu ovog naređenja isturiti jaka obezbjeđenja u pravcima neprijateljskih uporišta P.[2] Slatina, Đulavec i Borki i to:

XII brigada jednim bataljonom da osigura pravac od Mikleuša. Hvata vezu sa bataljonom XVII brigade, koji kontroliše sektor Hum—Popovac—Macute.

XVII brigada jednim bataljonom da kontroliše pravac prema P. Slatini i Sladojevcima. Hvata vezu desno sa bataljonom XII brigade, a lijevo s bataljonom XVI brigade.

XVI brigada jednim bataljonom da osigura pravac od Đulavca, a jednim pravac od Boraka. Hvata vezu s bataljonom XVII brigade.

Pred osiguranje isturati daleke izviđačke patrole.

Ova osiguranja mogu se po potrebi i pojačati. Nikako se ne smije dozvoliti da nas neprijatelj iznenadi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik komandanta:
M.[3] Jerković

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25—1/I, k. 892.

[2] Podravska

[3] Mato

BR. 24

UPUTSTVO ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU OSAMNAESTE NO BRIGADE U VEZI S PRIPREMAMA ZA NAPAD NA VELIKU I OSTALA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA U POŽEŠKOJ KOTLINI[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Dana 9. III. 1943 god. 18 sati

ŠTABU XVIII BRIGADE N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Primili smo vaš dopis upućen ovome štabu i odgovaramo na njega:

1) Jedinice vaše brigade neka ostanu u mjestima gdje se nalaze jer je to na pravcu našeg pokreta za pretstojeće akcije.

2) Što se tiče akcije na Veliku,[2] vi sakupljajte podatke kako za Veliku tako i za ostala uporišta u Požeškoj kotlini. Ukoliko je situacija u Velikoj takva da bi akciju mogla s uspjehom izvršiti jedna brigada, vi možete postupiti prema vašim namjerama. Ukoliko nije tako, ne poduzimajte ništa, jer su namjere divizije da likvidira sva ta uporišta na sjevernoj strani Požeške kotline.[3] U vezi s tim dostavite nam sve podatke i planove uporišta u toj kotlini najhitnije, pa ćemo načiniti plan širih razmjera i zajedničkim snagama udariti na tu bandu.

3) Pošto je prema prikupljenim podatcima neprijatelj navodno skoncentrisao neke snage oko našeg slobodnog teritorija s namjerom da vrši tu reakciju,[4] vaša brigada imaće za zadatak da dalekim izviđačkim patrolama kontrolira pravac od Čačinaca i da, ako se ukaže potreba, isturi u tom pravcu po-

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 57/1, k. 907.
[2] Vidi dok. br. 44.
[3] Vidi dok. br. 58 i 63.
[4] Riječ je o neprijateljskoj ofanzivi „Braun" koja je počela 20 ožujka 1943 god. Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 67.

trebne snage da spriječi nadiranje neprijatelja s te strane, dok mi ne načinimo plan za pretstojeću akciju. U vezi s tim povežite se sa XII brigadom koja ima za zadatak da kontrolira pravac od Mikleuša. Štab XII brigade nalazi se na Bokanima.

4) Što se tiče ishrane, intendant vaše brigade neka se poveže sa intendantom divizije,[5] koji će mu dati po tim pitanjima potrebna uputstva i naređenja.

5) Na posljednjem uspjehu[6] kao i na ostalim uspjesima naše najmlađe brigade čestitamo i vjerujemo da će borci vaše brigade i dalje nastaviti ovakvim i većim koracima u uništavanju neprijatelja i otimanju od njega oružja.

6) Pošto vaša brigada potpada pod komandu divizije[7] dok smo na ovom terenu, potrebno je da odmah odredite dva kurira, koji će biti pri ovom štabu za pravilno održavanje veze s vašom brigadom. Uputite ih odmah u ovaj štab. Odaberite dva najbolja borca, kako je to pravilo za izbor kurira, tako da se ne desi da se za vrijeme akcije kurir vrati sa našim naređenjem ili izvještajem uz motivaciju da se nije mogao probiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik komandanta:

---

[5] Đuro Terzić. Zbog nesavjesnog rada, neizvršenja naređenja, nemorala i zloupotrebe svog položaja osuđen je 18 svibnja 1943 god. na smrt od vojnog suda Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske i strijeljan.

[6] Vidi dok. br. 27 i tom V, knj. 12, dok. br. 86.

[7] Vidi dok. br. 14.

BR. 25

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA I BORBAMA PODREĐENIH JEDINICA NA PODRUČJU MOSLAVINE, KALNIKA I ŽUMBERKA[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Broj: Op...../43.
Dne 9. III. 1943.

Operativni izvještaj.

GLAVNOM ŠTABU NAR.-OSL. VOJSKE I PARTIZ. ODREDA HRVATSKE

Moslavina:

Pošto je veći dio snaga Moslavačkog odreda ušao u sastav IV Divizije,[2] prišlo se reorganizaciji odreda. Vršena je mobilizacija, koja je brojčano ojačala odred, ali su kroz to vrijeme bile vezane snage tako, da je bilo poteškoća u vršenju akcija.

20. XII. 1942 izvršen je napad na vlak na pruzi Zagreb—Novska, sa snagama od dva bataljona. Uslijed nesporazuma s prometnim činovnikom željezničke stanice Gračanica, napadnut je krivi vlak koji je vozio tenkove i kamione, a u sastavu kompozicije nalazila su se dva blindirana vagona. Kad je vlak stao, izvršen je juriš, koji je neprijatelj dočekao jakom vatrom iz blindiranih vagona i tenkova, što nije u prvi mah smelo naše borce, te su pojedinci uspjeli uskočiti u lokomotivu i pojedine vagone. Nakon toga, neprijatelj se prebacio preko nasipa i jakom vatrom automatskih oružja prisilio naše snage na povlačenje. Naši gubitci su 5 mrtvih i 6 ranjenih, dok su neprijateljski gubitci daleko veći. Tom prilikom poginuo je herojskom smrću drug Božić Nikola, operativni oficir I bataljona, jedan od najhrabrijih boraca ovog odreda. Njemu je uspjelo da prvi uđe u lokomotivu, nožem likvidira strojovođu Nijemca i još nekoliko njemačkih vojnika. Zatim je skočio u

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br 4/3, k. 1472.
[2] i [3] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 66.

drugi vagon gdje je nastavio borbu nožem, dok nije pao izrešetan neprijateljskim metcima.

Akcija nije uspjela zbog nesporazuma s prometnim činovnikom i što nije određeno vrijeme za sam napad.

28. XII. 1942 otposlano je u sastav IV Divizije 300 boraca,[3] naoružanih s puškama „Mauzer", 7 puškomitraljeza i 2 prsna mitraljeza, tako da je u odredu ostalo oko 100 dobrih pušaka, 3 puškomitraljeza, te nešto pušaka francuskih, „Manliher" i lovačkih duplica.

Ljudstvo koje je ostalo u odredu, bilo je uglavnom sastavljeno od novopridošlih drugova, koji nisu imali borbenog iskustva i nisu dovoljno osposobljeni za rukovodioce četa i vodova, ali je ipak od najboljih formiran Štab bataljona i komandni sastav četa. Kako Štab bataljona, tako i Štab odreda, u stalnom obilaženju četa, ulaže truda da od ovih mladih partizana stvori što prije dobre vojnike. Tražene su akcije, kako bi u njima što bolje osposobili i očeličili mlade borce. Od tih akcija neke su uspjele, dok one koje su slovile kao teže, nisu uspjele. U nizu tih akcija zarobljeno je: 10 „Mauzer" karabina, 34 francuske puške sa 954 metka, 33 duplice, oko 50 bombi, 16 pištolja, 36 šinjela, 22 hlače i bluze, 39 ćebadi, 18 pari čizama, 59 pari cipela i druge spreme.

Veće akcije nisu uspjele, od kojih su napadi na žandarmerijske stanice Ivanska i Vojni Križ. Akcija na željezničkoj stanici kod Husajina uspjela je, ali poslije izvršene akcije naši borci iznenađeni su od jakih neprijateljskih snaga, koje su ih opkolile. U toj borbi palo je 6 drugova, a među njima zamjenik komandanta bataljona, te komesar i komandir čete. Ovaj neuspjeh kao i ostali leži u tome, što su mladi borci kao i komandni kadar još neiskusni.

Uz oružje stečeno u akcijama, pridolazi puška za puškom sa raznih strana. U odred došlo je nekoliko domobrana i 4 legionara, koji su pobjegli iz neprijateljskih jedinica.

29. I jedna satnija I Gorskog zdruga napala je naše jedinice u selu Popovcu, u cilju da dopre do Velikog Prokopa. Naši borci prihvatili su borbu i nakon dulje borbe odbacili neprijatelja.

13. II izvršen je napad na mjesto Šarampov kraj Ivanić Grada, koji je uspio prema predviđenom planu. Plijen je slijedeći: 2 puškomitraljeza s 4.000 metaka, 108 pušaka s 5.000 metaka, 2 sanduka bombi, 25 ćebadi i ostale spreme. Zarobljeno je 70 domobrana.

Isti dan, neprijatelj je s 5.000 vojnika[4] krenuo prema našim jedinicama, koje su o tome bile obaviještene 12 sati ranije. Kako se naše snage nisu spojile sa snagama koje su vršile akciju kod Ivanić Grada, a među njima bilo je mnogo nenaoružanih drugova te bolesni drug sekretar Vlado,[5] odlučeno je da napuste svoj sektor i krenu u pravcu Bilo Gore. Radi odmora, zadržali su se u Grbovcu kraj Grubišnog Polja. Na cesti Vel. Zdenci—Vel. Grđevac, naša zasjeda zarobila je jedan kamion, koji je vozio sir i maslac za njemačku vojsku. Na odmoru u Grbovcu, napao je neprijatelj naše jedinice sa jednom satnijom Gorskog zdruga pojačanim snagama iz Grubišnog Polja. Neprijatelj, koji je bio vođen po civilima, uspio je proći mimo naših zasjeda i ući u selo. U toku borbe koja je trajala četiri sata, naši borci imali su 8 mrtvih i 8 ranjenih drugova, dok je neprijatelj imao 4 mrtva i nepoznat broj ranjenih. Našim borcima uspjelo je za vrijeme borbe evakuirati mrtve i ranjene drugove, kao i plijen iz kamiona, te su potom napustili selo.

Istog dana, naše jedinice došle su u kontakt s IV Divizijom, koja se poslije akcije na Viroviticu[6] prebacila u Bilo Goru. Drug Vlado prebačen je na oslobođeni teritorij u Slavoniju.

19. II povratile su se naše jedinice u Moslavinu, gdje je haračio neprijatelj,[7] opljačkao čitavo selo Vel. Prokop i zapalio nekoliko kuća.

Pošto ovaj odred stalno jača, pristupit će se formiranju drugog bataljona.

Razne diverzne akcije koje je trebao izvršiti ovaj odred nisu izvršene, pošto nemaju eksploziva. Kako smo već napomenuli, mobilizacija je dosta ometala u vršenju akcija, jer najbolje snage bile su na putu u Slavoniju kao pratnja mobilisanih drugova. Za vrijeme vršenja mobilizacije odred je brojčano ojačao, a u Slavoniju je otposlano oko 500 vojnika.

U vezi s daljnjim akcijama, predviđeno je djelovati u pravcu Čazme, Ivanić Grada i Bjelovara.

Dolaskom IV Divizije u Moslavinu,[8] iako ne znamo kakova su dobili naređenja, dali smo im naše mišljenje prema kome treba da djeluju i vrše operacije na komunikacijama Zagreb—Novska i Zagreb—Koprivnica, te Koprivnica—Varaždin

---

[4] i [7] Odnosi se na dijelove Prve gorske divizije.

[5] Vladimir Popović, sekretar Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske

[6] Vidi dok. br. 31.

[8] Vidi dok. br. 31.

i Varaždin—Zagreb, a bilo bi potrebno da na svom putu prođu i kroz Hrvatsko Zagorje.

Kalnik:

Na sektoru Kalničkog odreda nalazi se neprijatelj s jačim posadama u većim mjestima, a manjih posada nema. Neprijatelj je dobro utvrđen, te je bez teškog oružja teško doći do oružja.

1. II izvršena je akcija na željezničku stanicu Kunovec—Subotica.[9] Zapaljena je stanica i minirane skretnice, a posada u bunkeru na potoku Gliboki kod Subotice razoružana je. Zaplijenjeno je: 10 francuskih trometaka s 250 metaka, te nekoliko šinjela i bluza.

Zasjeda na vlak kod Donjare nije uspjela, jer je mina eksplodirala mnogo ranije nego je vlak naišao.

3. II jedinice tog odreda napale su željezničku stanicu Čukovec,[10] te u cijelosti uspjele. Zarobljeno je 29 domobrana, a zaplijenjeno: 25 karabina „Mauzer", 1 pištolj, 3500 metaka, 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez i 1 prsni mitraljez. U isto vrijeme minirane su skretnice. Porušeno je oko 50 bandera na pruzi i cesti. Na našoj strani nije bilo gubitaka, a neprijatelj je imao jednog mrtvog.

5. II noću u tri sata, pokušao je neprijatelj s 1000 vojnika napasti naše jedinice u Vel. Botinovcu i Malom Pogancu,[11] ali je odbijen. Ujutro oko 7 sati, neprijatelj je pod zaštitom magle izvršio ponovno napad, te su se naše jedinice nakon jednosatne borbe povukle, zadavši neprijatelju gubitke. Neprijatelj je imao 8 mrtvih. od toga 4 Nijemca, 3 legionara i 1 žandara, a broj ranjenih je nepoznat. Naši gubitci su 2 mrtva i 3 ranjena, od kojih 2 lakše ranjena, a teže je ranjen komandir čete.

7. II snage odreda napale su neprijateljsko uporište u Rasinji,[12] ali bez uspjeha. Neprijatelj nam je nanio jednog mrtvog i 3 ranjena druga. Općinska arhiva zapaljena je, a zaplijenjeno je: 1800 kuna, jedna pisaća mašina i šapirograf. Uništeni su telefonski i telegrafski uređaji.

10. II postavljena je zasjeda na putu između Prnjavora i Sokolovca,[13] ali neprijatelj nije naišao.

11. II postavljena je zasjeda na vlak na pruzi Koprivnica—Križevci.[14] Mina koja je bila postavljena na pruzi prerano je eksplodirala, te zasjeda nije uspjela.

---

[9] do [14] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 45.

Jedna četa srušila je bandere u duljini od tri kilometra na pruzi Ludbreg—Koprivnica.[15]

Stanje u odredu dosta se popravilo. U zadnje vrijeme odred je porastao u 20 dana od 160 na 350 boraca i sada višak u oružju ne leži neiskorišten. Borbeni duh boraca nije na visini, pošto imade dobar dio omladinaca i novog ljudstva koje nije služilo vojsku, ali će uz stariie borce pravilnim radom i uspješnim akcijama očeličiti i postati borbeniji.

U vezi s budućim akcijama, predviđene su diverzne akcije na komunikacije, kao i na manje neprijateljske posade. Pošto je neprijatelj utvrđen, date su odredu upute kako će moći uništiti neprijateljske posade, t.j. da se za takove akcije jedinice dobro pripreme, da se organiziraju mineri i snabdije ih se potrebnim materijalom (eksplozivom, granatama i benzinskim flašama), čime će uništiti neprijatelja u utvrdama.

Prema nekim vijestima, neprijatelj sprema ofanzivu[16] na sektor Kalničkog odreda, te smo u tom smislu dali upute i izdali naređenje našim jedinicama. Jedinice tog odreda preći će u ofanzivu u pravcu Hrvatskog Zagorja, u čemu će ih pomoći IV Divizija, koja operiše u pravcu sektora tog odreda.[17]

Žumberak:

26. II izvršila je XIII Prol. ud. brigada „Rade Končar" i Ud. br. „Ivana Cankarja" napad na neprijateljsku posadu u Stojdragi.[18] Snage neprijatelja i raspored jedinica vide se u priloženoj zapovjedi.

XIII P. U. Brigada stigla je na položaj sa zakašnjenjem od dva i pol sata, te kad su dvije čete ove brigade stigle u neposrednu blizinu neprijateljskih rovova, primile su jaku vatru neprijatelja. U tom momentu nije bilo odlučnosti kod četa da izvrše juriš, te da na taj način istjeraju neprijatelja iz rovova i zbiju u kuće u selu. Snage koje su bile u napadu povukle su se pred zoru na pogodne položaje sa zadatkom da drže blokadu neprijatelja tokom dana. U. B. „Ivana Cankarja" dijelom svojih snaga napadala je neprijateljsku posadu sa zapadne strane, ali također nije uspjela u svojim namjerama, radi neodlučnosti boraca.

Za vrijeme blokade neprijatelja u garnizonu u Stojdragi, II Bataljon XIII P. U. B. dao je osiguranje prema Samoboru, od neprijatelja koji bi pokušao krenuti u pomoć neprijateljskoj

[17] U toku mieseca veljače Četvrta (slavonska) divizija operisala je na području Moslavine i Bilo Gore. Vidi dok. br. 31.

[18] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 83.

posadi. Oko 10 sati jedna desetina toga bataljona odkrila je zasjedu svojim kretanjem po selu ispred zasjede i time je propao cijeli plan zasjede. Neprijatelj odkrivši raspored snaga u zasjedi, počeo je spretno manevrisati, i potisnuo je bataljon iz početnih položaja, a nakon toga pošlo mu je za rukom da probije osiguranje II Bataljona, te tako ugrozi I Bataljon koji je držao blokadu. III Bataljon XIII P. U. B., kao i ugroženi I Bataljon dali su dio svojih snaga II Bataljonu, te je tako odbijena namjera neprijatelja da dovede pojačanje opkoljenom neprijatelju. Neprijatelj je kasnije vršio sve veći pritisak u namjeri da se na svaki način spoji sa neprijateljskom posadom u Stojdragi. Pošto je XIII P. U. B. bila skoro sva na osiguranju, nije joj preostalo dovoljno snaga za napad na neprijateljsku posadu, koju je trebalo likvidirati tokom noći, te je Štab brigade povukao na svoju ruku u 21 sat brigadu s položaja u Novo Selo.

Neprijateljski gubitci u ovoj borbi iznose navodno 40 mrtvih i isto toliko ranjenih. Naši gubitci bili su jedan poginuo i 9 ranjenih, od čega 2 teško ranjena, a ostali lako. Od ranjenih drugova jedan je nakon dva dana umro.

Akcija nije uspjela iz sljedećih razloga: XIII P. U. B. zakasnila je na položaj dva i pol sata, jer Štab brigade nije uočio težak i dosta neprohodan teren. Jedinice obiju brigada bile su vrlo neodlučne u najodlučnijem momentu, kada je trebalo izvršiti juriš na neprijatelja, što je glavni uzrok da posada nije likvidirana još prve noći. Štab II bataljona XIII P. U. B. bio je vrlo neoprezan i dozvolio je da ga neprijatelj iznenadi. Komandir 1. čete istog bataljona uputio je jednu desetinu u selo ispred zasjede i time odkrio zasjedu.

4. III. izvršen je napad na neprijateljsku posadu u Metlici. Broj snaga, raspored snaga i njihovi zadatci vide se iz priložene zapovjedi.[19]

Brigade bile su u tačno određenom vremenu na svojim položajima. Jedinice koje su učestvovale u samome napadu, dobro su osmotrile bunkere i žicu koja se nalazila ispred bunkera i cijele Metlike. Tačno u 20 časova U. B. „Ivana Cankarja" prekinula je prema naređenju svjetlo koje je osvjetljavalo bunkere, žicu i cijelu Metliku. Napadne jedinice privukle su se neprimjetno do žice, presjekle žicu i dijelom uspjele proći između bunkera, ali je sada nastala neodlučnost kod boraca i tako nisu napali bunkere s leđa, kako je bilo

[19] Opširnije o napadu na Metliku vidi u VI tomu.

predviđeno u planu. U tom momentu neprijatelj je bio vrlo iznenađen, jer nije u opće otvarao vatru, ali neodlučnost boraca dala mu je dovoljno vremena da se pribere i otvori vatru iz bunkera. Naši borci su se nakon neprijateljske vatre povukli van žice, a pred jutro na nove položaje.

U. B. „Ivana Cankarja" koja je bila u zasjedi prema Karlovcu, porušila je prugu između postaje Rozalnice i Metlike. U. B „Matije Gubca" porušila je prugu i jedan most na pruzi Metlika—Črnomelj.

U toku dana odlučeno je, da se napad ne ponovi, jer je neprijatelj čekao spreman na borbu, te je izdato naređenje da se brigade povuku s položaja.

Naši gubitci iznose 7 mrtvih i 18 ranjenih, od koga broja XIII. P. U. B. imade 4 lako ranjena. Gubitci neprijatelja su nepoznati.

Akcija nije uspjela iz slijedećih razloga: I ako je neprijatelj bio jako utvrđen s cijelim nizom zidanih bunkera i opleten oko cijelog mjesta žicom, uspjelo se probiti našim snagama neopaženo kroz žicu i doći u neposrednu blizinu bunkera i tako iznenaditi neprijatelja. Ali u tom momentu nastala je neodlučnost kod naših boraca, te nisu prišli likvidaciji bunkera. Neprijatelj je iskoristio to vrijeme i prisilio naše borce na povlačenje. Ista neodlučnost osjećala se kod štabova bataljona i komandi četa, ali u manjoj mjeri kod XIII. P. U. B., dok kod U. B. „Toneta Tomšiča" osjećali su se ti nedostatci kod štaba brigade, bataljona i komandi četa. Štab te brigade pokazao je uz to nedovoljno vojno iskustvo, misleći da će jurišem pod neprijateljskom vatrom borci likvidirati neprijatelja, mjesto da se neopaženo privlače k bunkerima, kako je to bio slučaj kod XIII. P. U. B. Iz tog razloga gotovo svi ranjeni i mrtvi borci pripadaju Tomšičevoj brigadi.

Poslije ove akcije krenule su tri slovenske brigade preko Krke prema naređenju svog Glavnog štaba. XIII. P. U. Brigada smjestila se na prostoriji Krašić—Pribić.

Kako je XIII Proleterska ud. brigada brojčano dosta oslabljena, povedena je kampanja za popunjavanje iste u Moslavačkom i Kalničkom odredu, kako bi se javili dobrovoljci, a priljev u partizane je iz dana u dan sve veći i veći, tako da imade izgleda da će brigada do skora brojčano ojačati. Udarna kvaliteta brigade pala je samo obzirom na broj boraca.

Naše slijedeće akcije:

Prema dobivenim podacima o kretanju neprijatelja izgleda da neprijatelj ne kani u dogledno vrijeme vršiti ofanzivu na oslobođeni teritorij Žumberka. Neprijateljske posade u garnizonima su uglavnom nepromijenjene. Kako se na oslobođenom terenu nalazi zajednička bolnica[20] hrvatskih i slovenskih partizana, a čiji je broj oko 180 (od toga broja su većinom Slovenci, a jedan dio imade boraca IV U. Brigade), terenske jedinice Komande žumberačkog područja i Vzhodnodolenskog[21] odreda svojim patrolama osiguravat će bolnicu, kako XIII P. U. Brigada ne bi bacala svoje snage na to, nego bi bila slobodna u vršenju akcija. U vezi s time, imademo namjeru s XIII P. U. B. prokrstariti kroz neko vrijeme Pokupljem, t. j. terenom između Kupe, pruge Zagreb—Sisak i pruge Zagreb—Karlovac. Na tom terenu razoružali bi neke neprijateljske posade i vršili mobilizaciju, za koju imade uslova prema dobivenim podacima.

P o k u p l j e :

Od naše terenske jedinice u Pokuplju[22] nismo dobili izvještaja.

Komanda mjesta Bosiljevo:

Rad terenske jedinice ove komande je dosta slab, pošto su to sve mladi i dosta neiskusni drugovi, te ćemo na taj teren poslati nekoliko iskusnijih drugova. Do sada izvršili su nekoliko rekvizicija od narodnih neprijatelja za vlastite potrebe, te vrše mobilizaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar i
v. d. komandanta:

---

[20] Ova bolnica Druge operativne zone nalazila se u selu Jezernice kod Sošica.

[21] Zapadnodolenjskog

[22] To je bila samostalna partizanska četa „Kljuka".

BR. 26

IZVJEŠTAJ ŠTABA KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 1 DO 9 OŽUJKA[1]

15. 3. 43
Op, br. 32/43[2]

ŠTAB I KORDUNAŠKOG ODREDA
I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 2
Dne 9. III. 1943 g.

Operativni izvještaj

ŠTABU I KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Dostavlja Vam se operativni izvještaj ovog odreda u vremenu od 1. III do 9. III t. g.

I. Neprijatelj na sektoru ovog odreda dosta je bio aktivan, a naročito na sektoru 1 i 3 bataljona, te svojim izlaskom pljačkao je većinom rogatu stoku.

Neprijateljska avijacija bila je naročito aktivna na terenu 3 bataljona te je na dan 3. III bombardirala položaje našeg 3 bataljona.

II. Ovaj odred predvidio je slijedeće akcije: rušenje pruga između Vojnovca i Plaškoga, Ličke Jesenice i Blata, Vojnovca i Josipdola i Gornjih i Donjih Dubrava, razoružavanje manjih neprijateljskih posada, izašiljanje manjih odjeljenja duboko u neprijateljsku pozadinu, te rušenje neprijateljskog saobraćaja i telefonskih stubova.

III. Na dan 2. III jedinice 4 bataljona ovog odreda sudarile su se na putu između Topuskog i Velike Kladuše kod Kamenskog Mosta.[3] Neprijatelj je bio u jačini od 3 satnije ustaša sa više kola, praćenih sa 2 tenka, te nekoliko bacača mina.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20—3, k. 421 a.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske i broj pod kojim je zaveden.

[3] Vidi dok. br. 103.

Borba je trajala neprekidno 4 sata i nakon ogorčene borbe neprijatelj je raspršen i povukao se nazad u Topusko.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 27 mrtvih i mnogo više ranjenih; pošto je borba vođena u odstojanju svega 30 metara, a neprijatelj je bio praćen tenkovima, do plijena se nije moglo doći. Na našoj strani gubitaka nije bilo. U borbi se nitko nije naročito istakao. U ovoj borbi utrošeno je sa naše strane 1650 metaka.

Na dan 3 ov. mj. jedinice našeg 2 bataljona uhvatile su dvojicu ustaša u neposrednoj blizini Generalskog Stola. Plijen: 2 karabina, 120 metaka i 2 para odijela. Ustaše su likvidirani.

Noću između 2 i 3 ov. mj. jedinice 3 bataljona ovog odreda, u sastavu IV Udarne brigade srušile su prugu između Blata i [Lič.] Jesenice 3 km. Poslije rušenja pruge čekana je neprijateljska reakcija, koja je uslijedila između 9 i 10 sati. U ovoj borbi dobiven je jedan p. mitraljez „Šoša", te 640 metaka za talijanski mitraljez „Bredu". Na neprijateljskoj strani bilo je više mrtvih i ranjenih, dok na našoj strani bila su 4 druga ranjena. U ovoj borbi naročito se istakao vodnik drug Obsenica Ilija, koji je skočio na njihovog p. mitraljesca te mu oteo p. mitraljez.

Na dan 3 ov. mj. jedinice 1 bataljona izvršile su akciju u selu Rečici, udaljenom 7 km od Karlovca, kojom je prilikom uhvaćen jedan žandar. Plijen: 10 metara ustaških kukuruza, jedna pisaća mašina, 3 šapirografa, 1 karabin, 1 bomba, 30 metaka i odijelo.

Dana 4. III jedinice 4 bataljona ovog odreda pretresale su sela Cetingrada i okoline radi hvatanja nekih bandita, te je u ovoj akciji uhvaćen jedan karabin, 1 pisaći stroj sa kancelarijskim materijalom.

Na dan 4. III jedinice 1 bataljona ovog odreda zapalile su općinu i školu u Stankovcima gdje je bio smješten neprijatelj a koji se je prije par dana povukao. Vraćajući se iz Stankovaca zaplijenjena su 2 konja, 2 vola i jedna krava. U općini stankovačkoj zaplijenjeno je nešto kancelarijskog materijala i 1720 kuna u gotovom novcu.

Na dan 5. III 1 četa 1 bataljona postavila je zasjedu između Borodske vaktarnice i Topuskog kolodvora na koju je naišla jedna terezina sa 3 neprijateljska vojnika. Po opaljenom plotunu sva trojica su skočila iz terezine, našto su dvojica nakon 20 koraka ostala mrtva na licu mjesta, dočim je jedan ranjen uspio pobjeći. Plijen: 2 karabina, 1 ćebe, 1 poljski kazan. Uslijed jake neprijateljske vatre iz teških mitra-

ljeza, a pored neposredne blizine neprijatelja, terezina se nije mogla zapaliti niti ustaše svući.

Pored gore navedenih akcija jedinice ovog odreda uništile su sve ceste na Kordunu uz pripomoć civilnog stanovništva, te porušile telefonske veze i pokupile žice.

IV. Vojnička obuka izvodi se po planu i ista uspjeva dosta dobro.

V. Ovaj odred formirao je 5 bataljon na sektoru Bosiljeva u jačini 120 karabina i 2 p. mitraljeza.

VI. Štabovi bataljona ovog odreda funkcionišu dosta dobro s obzirom na svakodnevnu borbu sa neprijateljem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **M.[4] Dejanović**

Komandant: Sl. otsutan

AKCIJA DIVERZANTSKE GRUPE OVOG ODREDA:

Na dan 1. III. t. g. postavljena je nagazna mina na pruzi između Kamanja i Bubnjaraca na koju je naišao neprijateljski vlak. Lokomotiva je podpuno uništena, a promet je obustavljen 16 sati.

4. III. t. g. porušen je jedan km električnih stubova (betonskih) između Ozlja i Karlovca te je Karlovac ostao bez osvjetljenja. Stubovi još nisu dovršeni.

6. III. Između Zvečaja i Generalskog Stola postavljene su dvije nagazne mine na koji je naišao vlak te su uništena 3 vagona i 1 lokomotiva, u vagonu je poginuo 1 poručnik, 1 nadporučnik i 2 vojnika koji su ostali na mjestu mrtvi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **M. Dejanović**

Komandant: sl. otsutan

(M. P.)[5]

[4] Milić

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 27

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE NO BRIGADE OD 10 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA LJESKOVICU[1]

ŠTAB
XVIII BRIGADE NAR. OSLOB. VOJ. HRVATSKE
O. broj: 11/1943
dana 10. III. 1943

Predmet: Operativni izvještaj u vremenu od 1 do 10. III. 1943 godine

ŠTABU III OPERATIVNE ZONE

Dostavlja se naslovu Operativni izvještaj XVIII Brigade o izvršenim akcijama za vrijeme od 1. III. 1943 do 10. III. 1943 godine.

Kako je neprijatelj sakupio veće snage na sektoru istočne Krndije i Dilja,[2] to smo se morali prebaciti na Krndiju. Naše prebacivanje morali smo izvršiti što naši borci nisu raspolagali sa dovoljno municije a teren je vrlo pogodan za neprijatelja da nas napadne. Po prebacivanju stigli smo u selo Gradište gdje smo saznali da u selu ima mnogo pete kolone, i da banda iz okolnih uporišta svakodnevno obilazi ovo selo. Zbog dugačkog puta koji je trajao cijelu noć povukli smo se u šumu na odmaranje. I zaista jedan sat poslije našeg prolaska kroz selo banda kulturbundaška[3] iz Bekteža već je bila obaviještena i pošla je u Gradište. U selu se nalazio naš jedan vod koji je osiguravao sakupljanje hrane i na svome povlačenju došao je u sukob sa bandom. Tom prilikom ranjena su dva druga lakše, tako da nisu ni morali odlaziti u ambulantu već ostali u jedinicama dobivši ljekarsku pomoć u Bolničkoj četi. Jedan drug koji je samovoljno na prolasku kroz selo zaostao iza jedinice izgleda da je pao u ruke bandi pošto se još nije u jedinicu javio. Ostale jedinice nisu ni dolazile u dodir sa neprijateljem jer

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—2, k. 1484.
[2] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 188.
[3] Odnosi se na pripadnike njemačke nacionalne manjine.

Z a p

XVIII.[illegible] NOV.ODLOD.VOJ.

N a r e d b a

O.Broj:_____/1943.

dne 10.III.1943.

Predmet: Operativni izvještaj u vremenu
od 1.do 10.III.1943.godine.

Štabu III.OPERATIVNE ZONE.

Dostavlja se izvještaj Operativni izvještaj XVIII.Brigade o izvršenim akcijama za vrijeme od 1.III.1943.do 10.III.1943.godine.

Kako je neprijatelj koncem veljače započeo ofenzivu protiv Kozare i Dilje to smo se morali prebaciti na Kozaru.Naše prebacivanje moralo smo izvršiti što noći borci nisu raspoloženi za marš jer je na terenu jako mnogo snijega.Po prebacivanju stigli smo u selo Orahovicu gdje smo namjerili na velike poteškoće,i da bismo iz neke upotrebljivo sve kolone,i da bismo iz neke upotrebljivo sve kolone obišli ovo selo.Zbog [illegible] koji je trajao oko noć povezli smo se u šumu na odmaranje.I zaista jedan sat poslije se [illegible] kroz selo borna kolona [illegible] vod je bio obezbjeđenja pošao je u Orahovicu.U selu se nalazio neki jedan vod koji je opljačkao [illegible] i na svoje [illegible] dosad je u sukobu sa [illegible].Tom prilikom ranjena su dva borca i kako tako da nismo mogli o ispriti u neprijatelju već ostali u jedinicama obilazi 1-karaku pomoć u Bolničkoj četi.Jedan [illegible] koji se [illegible] na povratku kroz selo zaostao iz jedinice izgleda da je [illegible] [illegible] [illegible] jedinici javio.Ostale jedinice nisu ni [illegible] u sukob sa neprijateljem jer se isti povukao.Tom prilikom neprijatelj je bio [illegible] a broj ranjenih nije utvrđen.

2.,3. i 4.or.bj.jedinice su ostale na odmaranju u selima sjeverno od Orahovice.

Dana 8.or.maj.jedinice ove Brigade izvršile su napad na neprijateljsko uporište Ljeskovica.[illegible] U uporištu je bilo oko 100,ustaša.Napad je izvršen u 21.čas i 30.minuta.U napadu sudjelovao je II.bataljon i dio snaga III.bataljona.Uporište je bilo [illegible] sa 21.bunkera u kojima se nalazili ojačanom posadom.Napad je izvršen na prepad tako da je u roku od 10.minuta bilo likvidirano 5.bunkera u kojima su se nalazili teški mitraljez, puškomitraljez i bacač.Borba se razvijala velikom brzinom,neprijatelj se pokušao braniti no [illegible] i odlučnost stvorili su kod njega zabunu te je pobjeda bila sigurna.Kriticnom jačinom vodiše jedan vod koji je napadao željezničku stanicu stigao je kasnije 1.sat tako,da se je ovaj bio skoro potpuno jedan dio snaga te dio žestoki otpor tako da stanica nije osvojena.Ali i borci osvojili su 21.bunker.Za vrijeme borbe došla je pomoć iz sela Orahovca čiji bunkeri bili su udaljeni svega ispod 200.metara.Zahvaljujući prisebnosti komandira naši borci ušli su u bunkere i iz njih stvorili vatru.Bandi je bilo nekoliko.Oslobođenje bunkera koji još nisu bili zauzeti nastavljeno je.Konačno oko 5.sata izjutra oslobođeni su i posljednji bunkeri kao i žandarmerijska stanica.U ovoj akciji naši borci zarobili su, 110.karabina,9.duplora,1.teški mitraljez,1.puškomitraljez, 1.bacač mina,i 1.automatic,10.000.metaka,4.kistre mina za bacač,nekoliko bombi, oko 200.pari odijela,41.demoliran zarobljen te zapljenjeno mnogo i druge ratne [illegible].U ovoj borbi naša [illegible] bili su jedan mrtav i 8.ranjenih.Gubitci neprijatelja nisu nam poznati.

Poslije ove akcije jedinice su se povukle na odmaranje u selo Orahovicu. Spremljena je nova akcija za 12.III.1943.jedinice su već bile na putu kada je stiglo naređenje iz Divizije da se u akciji neće zbog [illegible] koje spremaju Divizija.

Kako je po naređenju Štaba III.Operativne Zone naša Brigada stavljena pod komandu IV.Divizije to će buduće akcije biti sve po planu Divizije.

./.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 27

se isti povukao. Tom prilikom neprijatelj je imao 3 mrtva a broj ranjenih nije utvrđen.

2, 3 i 4 ov. mj. jedinice su ostale na odmaranju u selima sjeverno od Krndije.

Dana 5 ov. mj. jedinice ove Brigade izvršile su napad na neprijateljsko uporište Ljeskovicu. U uporištu je bilo oko 170 domobrana.[4] Napad je izvršen u 21 čas i 20 minuta. U napadu sudjelovao je II Bataljon i dio snaga III Bataljona. Uporište je bilo osigurano sa 24 bunkera u kojima se nalazila cjelokupna posada. Napad je izvršen na prepad tako da je u roku od 10 minuta bilo likvidirano 5 bunkera u kojima su se nalazili teški mitraljez, puškomitraljez i bacač. Borba se razvijala velikom brzinom. Neprijatelj se pokušao braniti, no naša brzina i odlučnost stvorili su kod njega zabunu te je pobjeda bila sigurna. Krivicom jednoga vodiča jedan vod koji je napadao željezničku stanicu stigao je kasnije 1 sat, tako da se je ovdje bio skoncentrisao dio snaga te dao žestoki otpor tako da stanica nije osvojena. Naši borci osvojili su 21 bunker. Za vrijeme borbe došla je pomoć iz sela Darkovca čiji bunkeri bili su udaljeni svega ispod 200 metara. Zahvaljujući prisebnosti komandira naši borci ušli su u bunkere i iz njih otvorili vatru. Banda je bila odbijena. Osvajanje bunkera koji još nisu bili zauzeti nastavljeno je. Konačno oko 3 sata izjutra osvojeni su i posljednji bunkeri kao i žandarmerijska stanica. U ovoj akciji naši borci zarobili su: 110 karabina, 9 duplona,[5] 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez, 1 bacač mina i 1 askericu,[6] 18.000 metaka. 4 kištre[7] mina za bacač, nešto bombi, oko 200 pari odijela, 61 domobran zarobljen, te zaplijenjeno pešta hrane i druge ratne spreme. U ovoj borbi naši gubitci bili su jedan mrtav i 5 ranjenih. Gubitci neprijatelja nisu nam poznati.

Poslije ove akcije jedinice su se povukle na odmaranje u selo Orahovicu. Spremljena je nova akcija za 12. III. 1943, jedinice su već bile na putu kada je stiglo naređenje iz Divizije da se u akciju ne ide zbog plana koji sprema Divizija.

Kako je po naređenju[8] Štaba III Operativne zone naša Brigada stavljena pod komandu IV Divizije, to će buduće akcije biti sve po planu Divizije.

---

[4] Vidi dok. br. 116.
[5] Lovačke puške-dvocijevke
[6] Automat
[7] Sanduci
[8] Vidi dok. br. 14.

U dosadašnjim akcijama neki su se drugovi kao i drugarice naročito istakli svojom hrabrošću. No kako vodimo računa hoće li ta hrabrost i dalje uslijediti, kontrolišemo njihov rad, to ćemo tek poslije nekoliko ovakvih akcija da Vam dostavimo njihova imena.

Ove drugove i drugarice mi smo poslije svake akcije istakli i pohvalili.

U slobodno vrijeme sa borcima je rađena vojna obuka jer naši su borci mladi i potrebno je da što više steknu znanja.

U akcijama koje smo do sada izvršili mi smo zadovoljni jer naši borci kao i vojno rukovodstvo pokazali se dosta dobro svojom borbenošću i odlučnošću, te u slijedećim akcijama njihovo iskustvo biti će veliko i nadamo se da ćemo imati dobre i jake jedinice. Istina, nismo još sposobni da vršimo neke teže i veće akcije zbog suviše malo kadra sa malo iskustva. Štabovi bataljona rade sa puno volje i naša svakodnevna pomoć stvoriće od njih dobre rukovodioce.

Pošto u I Bataljonu nismo imali komandanta kao ni zamjenika, to smo za komandanta I Bataljona imenovali dosadašnjeg zamjenika III Bataljona Petra Romanića koji po svom dosadašnjem radu daje nam dobre garancije da će I Bataljon srediti i usposobiti jer do sada ovaj bataljon nije izvršio nijedan zadatak.

Borbenost kao i moral partizana su dobri, što se vidjelo u posljednjim akcijama a zatim u njihovoj želji da se što prije ide u novu akciju jer ne vole ovako dugo ležanje koje imamo sada.

Naš ulazak u sastav Divizije koristiće mnogo borcima kao i nama ali mislimo da bi bilo potrebno da naši borci prođu još kroz dvije tri lakše akcije kako bi sa punom odgovornošću i sigurnošću mogli izvršavati zadatke koje će pred nas postaviti Divizija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Milan Tomić

Komandant:
Popara Uroš

BR. 28

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA DALMACIJE OD 10 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O FORMIRANJU DEVETE DALMATINSKE DIVIZIJE I STANJU U DALMACIJI[1]

ŠTAB
GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
DALMACIJE
Br. 133/43. Dne 10/III-1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

I. — Upućujemo Vam ovaj dopis u **svrhu hvatanja veze.** U posljednje vrijeme **izgubili smo veze sa Štabom IV Operativne zone,** koji je na čelu IX Dalmatinske divizije prihvatio ogorčene borbe sa Talijanima, Njemcima, ustašama i četnicima oko Imotskog, Metkovića, Prozora, Duvna i Livna. Za rezultate borbe, sadašnje položaje brigada i smještaj Štaba zone nemamo nikakovih podataka.

2. — Polovinom mjeseca februara po naredbi Vrhovnog štaba od III, IV i V Dalmatinske brigade formirana je IX Dalmatinska divizija[2] a za rukovođenje svim manjim partizanskim jedinicama na terenu Dalmacije formiran je ovaj Štab.

3. — Do sada u Dalmaciji postoje slijedeće partizanske grupice:

U Sjevernoj Dalmaciji dvije četice sa ukupno 70 boraca.

U Srednjoj Dalmaciji 5 jedinica sa ukupno 400 boraca, ali dobar dio nema pušaka.

U Južnoj Dalmaciji znamo da je ostao Odred ratne mornarice, koji je također pod komandom ovoga Štaba, ali ne znamo još ni njegovo brojno stanje, a ni to da li se na Biokovu zadržao još koji manji partizanski odred.[3] Sada upravo sa Biokovom uspostavljamo vezu.

4. — Sredinom januara po odobrenju Vrhovnoga štaba izvršena je u Dalmaciji široka mobilizacija. Rezultati mobilizacije po negdje su bili vrlo dobri. Neprijateljska ofenziva[4]

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 30—2, k. 105.

[2] O formiranju ove divizije vidi tom V, knj. 12, dok. br. 41.

[3] Na Biokovu je ostao Biokovski NOP odred.

[4] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.

onemogućila je da se do kraja planski svi novomobilisani rasporede po većim jedinicama. U posljednje vrijeme je čak nastala nemogućnost da se odašilju prema Zoni ili Vrhovnom štabu. Bili smo prisiljeni da u takvoj situaciji donekle obustavimo daljnu mobilizaciju, jer je prijetila opasnost da veliki broj novomobilisanih koji se skupljao na, još uvijek slobodnom, Mućkom području ne padne neprijatelju goloruk u ruke. Sjevernu Dalmaciju, gdje još ima mogućnosti mobilisanja, uputili smo da stvori vezu sa Likom i ukoliko tamo postoji mogućnost i potreba primanja novih boraca da ih pošalju u Liku.

5. — Vojno-politička situacija u Dalmaciji je od prilike slijedeća:

U Sjevernoj Dalmaciji, koju Talijani smatraju anektiranom, još uvijek harače „Antikomunističke bande[5]", a i okupator[6] vrši redovne masovne racije i blokiranja čitavih krajeva. Uprkos tome male partizanske jedinice, naročito u Primorju, žilavo se drže i nanose neprijatelju udarce.

U Srednjoj Dalmaciji između Knina—Drniša—Trogira—Splita i Sinja još se uvijek drži slobodna općina Muć—Leševica, no odlaskom naših snaga situacija se u mnogome promijenila. Četničke, a naročito ustaške bande regrutovane od samih mještana podižu u posljednje vrijeme glavu i same poduzimaju ofenzivne akcije protiv slobodnog teritorija. U okolini Vrlike došlo je do oružane borbe između četnika i ustaša, gdje je palo i dosta žrtava.

U posljednje dane u okolini Splita i Sinja vrše [se] upravo ogromne koncentracije talijanskih i četničkih trupa, municije i hrane.[7] Prvi su transporti već otišli u pravcu Sinj—Trilj—Imotski. Ob. služba iz Splita nam javlja da su to vjerojatno pripreme za suzbijanje engleskog iskrcavanja, u Grčkoj, Albaniji ili na Jadranu. Postoji mala vjerojatnost da će tolike koncentrisane snage i u Drnišu i u Splitu i u Sinju i dalje trpjeti slobodni partizanski prostor na Muću.

U Livanjskom Polju skoncentrisale su se veće snage Njemaca i ustaša. Već su počeli krstariti i Dinarskim grebenom. Ogromne mase izbjeglica[8] iz Banije, Korduna i Bosanske Krajine pale su u strašan položaj lutanja, gladovanja i umiranja po dinarskim planinama.

---

[5] Tzv. dobrovoljna antikomunistička milicija

[6] Talijani

[7] Odnosi se na koncentraciju jedinica divizije „Bergamo".

[8] Riječ je o narodu izbjeglom pred neprijateljem u toku Četvrte neprijateljske ofanzive.

6. — Molimo Vas da nam omogućite čim prije stvaranje veza s Vama i bližim partizanskim jedinicama, jer će nam to vjerojatno u mnogome koristiti.

S drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
otsutan

Komandant:
Milić[9]

BR. 29

OBAVJEŠTENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 11 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU ŠESNAESTE NO BRIGADE O ULASKU PRVOG KALNIČKOG BATALJONA U SASTAV BRIGADE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 305/1943
dana 11 marta 1943, 13 sati.

Kalničkog bataljona pripojenje
XVI brigadi.

ŠTABU XVI i XVII BRIGADE N. O. V. HRVATSKE

Položaj

1.) I kalnički bataljon,[2] koji je upućen 10. III. 1943 od Štaba Kalničkog partizanskog odreda u sastav ove divizije, ulazi u sastav XVI brigade.

Ovaj bataljon stiže u toku današnjeg dana u Voćin i Štab XVI brigade neka mu osigura ovdje smještaj i ishranu. Brojno stanje tog bataljona jest oko 80 ljudi.

[9] Maks Bače

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/1, k. 907.

[2] Vidi dok. br. 77.

Kad taj bataljon stigne u Voćin, neka se štab toga bataljona (komandant,[3] polit. komesar[4] i njihovi zamjenici[5]) javi u ovaj štab.

2.) Bataljon XVII brigade koji se nalazi u Voćinu davaće osiguranje prema Đulavcu i Pivnici u jačini od jedne do dvije čete. Smjenu bataljona XVI brigade koji je do danas davao osiguranje u tom pravcu izvršiti danas u 16 časova.

Osiguranje prema Slatini na pravcu Slana Voda—Popovci—Macute davaće bataljon XVII brigade koji se nalazi u Macutama. Smjenu bataljona XVI brigade na tom sektoru izvršiti danas u 16 sati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik komandanta:
M.[6] Jerković

P. S. XVI brigada patroliraće u pravcu Crni Vrh (kota 805) (sekcija Slatina 1 : 100.000).

---

[3] Stevo Došen. Poginuo kod Pitomače 1944 god., kao komandant brigade „Matija Gubec".

[4] Tomo Kostelac

[5] Zamjenik komandanta bataljona bio je Šime Hudek a zamjenik političkog komesara Rudolf Štorh.

[6] Mato

BR. 30

IZVJEŠTAJ KOMANDE MJESTA LIČKO PETROVO SELO OD 11 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O ZLOČINIMA NIJEMACA I USTAŠA NA PODRUČJU LIČKOG PETROVOG SELA[1]

KOMANDA MJESTA
LIČKO PETROVO SELO
Položaj, 11-III-1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Negdje u Lici

Izvještavam gornji naslov o novostima na sektoru ove komande, i to slijedeće:

Prilikom drugog napada od strane neprijatelja,[2] ustaša i Nijemaca, većinom su bili Nijemci i nekoliko domaćih bandita. Mi smo se borili od 4 sata ujutro do 8 i po ujutro, kad su ušli u selo Željavu, Deriguz i L. P.[3] Selo, palili su sve od reda, kuću po kuću i nijesu narodu dali iz kuća ništa iznositi, čak su neke babe i starce bacali natrag u zapaljene kuće u kojima su izgorjeli. To su bili većinom Hrvati, koje ću imenice u ovom izvještaju dostaviti.

1. Dane Perak, Hrvat, star 53 god., mučen i zaklan, iza vrata više svoje kuće nađen, koja je izgorjela.
2. Drugarica Marica Perak, st. 50 god., žena poginulog Dane Peraka, izgorjela sa kućom zajedno.
3. Evica Grubić, žena Rade Grubića, Srpkinja, izgorjela u kući Petra Barića.
4. Marica Sorak, stara 70 god., Srpkinja, izgorjela u kući isto.
5. Marija Sorak, stara 60 godina, Srpkinja izgorjela u kući Mile Kurolta.
6. Mlada majka, koja se taman porodila, zapaljena u kući zajedno sa malim djetetom, izgorjela, mlada 23 god., Hrvatica, ali ime joj ne znamo, nego Anica.

---

[1] Mikrofilm se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—8, k. 327.

[2] Odnosi se na dijelove njemačke SS divizije „Prinz Eugen".

[3] Ličko Petrovo

Ovi su svi iz sela Deriguza.
7. Mile Mrkša iz Rešetara, Srbin, st. 63 god., ubijen i bačen u zapaljenu kuću, ali kako se vodila borba iz neposredne blizine, naši su borci spazili stradalog druga Milu kad su ga bacili Nijemci u kuću, pripucali su i odbili bandite; pošto je ta kuća u vrh Petrovog Sela, Nijemci su pobjegli i naši su stigli pred zapaljenu kuću i vukli staroga van, ali je stari prije ubijen pa onda u kuću bačen da izgori.
8. Također je izgorjela u kući stara 70 god. Hrvatica Jela Antonović iz L. P. Sela.
9. Isto je nađena zaklana nožem jedna dosta mlada drugarica, može imati oko 17 god., na njoj crvena majica domaćeg pletiva, zaklana više same crkve u L. P. Selu.
Ima još može biti leševa i više ali sva zgarišta još nisu razgrnuta.
Ostali narod su sav skupili i otjerali ga na Vaganac i Izačić i Bihać, ali koga su u Bihać otjerali to su za njih sumnjivi, te će vjerovatno potući tamo.

Ja sam ulagao truda i govorio da narod bježi ali Hrvati se nisu bojali Nijemaca niti ustaša. Kad sam im tako govorio, oni su govorili i nama, iz kaputa vadili letke u kojima nas Nijemci pozivaju na predaju i oni sami su nam govorili da prekinemo borbu protiv Nijemaca i ustaša kao i četnici. Mi smo im tumačili ulogu četnika i ustaša, davali im i čitali radio-vijesti svaki dan, ali su jako pokvareni. Šta ćeš kad svaka kuća od njih ima ustašu ili je ustaški nastrojen, pa su vjerovali ustašama i Nijemcima, ali su sad slabo ipak od njih prošli. I čim je neprijatelj otstupio, mi držimo položaje stare samo sa manjim snagama, ali se na više mjesta prebacujemo, od Selišta pa do Baljevca, prebacujemo se i pomalo napadamo njih. Tako sam otišao u Rastovaču i tom prilikom sa jednim vodom spustio se iznenada u selo Smoljanac. Bilo je 8. III ov. g. Imali su banditi stalnu izvidnicu i čim su opazili nas odmah su bježali put Vaganca, Drežnika i Čatrnje. Imali su neki oružje ali nisu pucali odmah nego kad su odmakli onda su pucali, naročito od Vaganca, ali smo mi zauzeli odmah zgodne položaje a imali smo i puškomitraljez. Prema Vagancu pretresli smo i nekoliko sumnjivih kuća koje su ustaške. Po kućama smo našli najviše žito, spakovano u vreće tako da je spremno za selidbu. Kad sam pitao pojedince zašto su svi spakovali žito i ostale stvari, kažu da imadu naređenje od Nijemaca i ustaša da će ih sviju iseliti iz Smoljanca, Čatrnje i Selišta i kuće popaliti samo da nemaju veze sa partizanima. Do-

Komanda mjesta

Lisko Petrova selo

Položaj,11.-III- 1943

Glavnom Štabu Hrvatske

ngdje u Limi

Izvještavam gornji naslov o novostima na sektoru ove komande. i to slijedeći:

Prilikom drugog napada od strane neprijatelja,ustaša i Nijemaca,ve-ćinom su bili Nijemci i nekoliko domaćih.bandita.Mi smo se borili od 4 sata ujutro do 8 i po ujutro,kad su ušli u selo Željavu,Derigusa i L.P.Selo,palili su sve od reda,kuću po kuću i nijesu narodu dali iz kuća ništa iznositi,čak su meke babe i starce bacali natrag u zapaljene kuće u kojima su izgorjeli .To su bili većinom Hrvati koje ću imenice u ovom izvještaju sastaviti.

1.Dane Perak, rvat,star53 god,muškarac i zaklan,iza vrata ulaza više svoje ku kućemadjen,koja je izgorjela.

2.Drugarica Marica Perak,st.50 god,žena pogiuulog Dane Peraka,izgorila sa kućom zajedno.

3.Evica Grubić,žena Rade Grubića ,Srpkinja,izgorila u kući Petra Šarića.

4.Marica Perak,rkgn stara 70 god.Srpkinja,izgorila u kući isto

5.Marija Perak staruša 60 god. Srpkinja,izgorila u kući Mile Karolta.

6.Mlada majka koja se tamam porodila zapaljena u kući zajedno su malim dje tetom izgorila mlada 25-god Hrvatica ali ime joj ne znamo,nego Anica.

Ovi su svi iz sela G Derigusa.

7.Mile Iv Mrkša iz Medetara,Srbin,St.63 god. ubijen i bačen u zapaljenu kuću ali kako se vodila borba iz neposredne blizine naši su borci opazili strmoglavog drugu Milu.kad su ga bacili Nijemci u kuću pripucali su i odbili bandite pošto je ta kuća u vrh Petrova Sela,Nijemci su pobjegli i naši su stigli prva zapaljenu kuću i vukli staroga van ali je stari prije ubijen pa onda u kuću bačen da izgori.

8.Također je izgorila u kući staruša 70 god.Hrvatica Jela Antonović iz L.P.Sela

9.Isto je mađjena zaklana nožem jedna dosta mlada drugarica može imati oko 17 god.na njoj crvena majica domaćeg platna,zaklana više same crkve u L.P.Selu.

Ima još može biti leševa i više ali sva zgarišta još nisu razgrnuta. Ostali narod su sav skupili i otjerali go za Vaganac i Izačić i Bihać ali su kuge su u Bihać otjerali te su za njih sumnjivi te će vjerovatno po-

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 30

nijeli smo radio-vijesti od više dana i više primjeraka i dali po cijelom selu koga smo god našli. Kada je okupator sa ustašama došao u selo Baljevac, strijeljan je kod svoje kuće predsjednik N. O. O. Baljevac, drug Ivica Uremović, i njegova žena drugarica Mara. Strijeljali su ih Nijemci po nagovoru domaćih ustaša. Na strijeljanju se drug Ivica držao junački pošto je rekao: Strijeljajte me ali vam to ne pomaže, vi dobiti rata nećete, vi ste ga izgubili a mene će drugovi dobro osvetiti.

Primio sam pismo od drugarice Boje Grgić iz Turjanskog i piše da nije mogla ništa uspjeti pošto su je neki poznali tamo na neprijateljskoj strani a još usto što se sprema s naše strane napad na neprijatelja, pa nije smjela.

Sa drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Kom.[4] mjesta
Dmitar Leka

[4] Komandant

BR. 31

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE OD 12 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O STANJU U DIVIZIJI I O IZVRŠENIM AKCIJAMA NA PODRUČJU SLAVONIJE, MOSLAVINE I BILO GORE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 2/1943
dana 12 marta 1943. 10.40 h.

Operativni izvještaj dostavlja

GLAVNOM ŠTABU
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH
ODREDA HRVATSKE

Položaj

Od našeg prvog izvještaja[2] koji je poslan 23. I. 1943 god. pa do danas naša divizija imala je mnogobrojne borbe i izvršila je mnoge pokrete. Zadnji izvještaj poslali smo vam baš u vrijeme kada smo vršili akciju na glavnu prugu Beograd—Zagreb.[3]

Redovne 10-dnevne izvještaje nismo vam slali radi toga što je veza sa vama bila nesigurna i što je postojala opasnost da izvještaji padnu neprijatelju u ruke. Izvještaje o izvršenim akcijama slali smo preko drugova u Zagrebu da bi se mogli objaviti, ali njima su se potkrale izvjesne netačnosti, koje su umanjile uspjehe borbi koje smo vodili, pa bismo vas molili da se na osnovu ovog našeg izvještaja izvrše ispravke ako je moguće. Također nas je ražalostila vijest, koja je izašla u „Borbi", gdje se kaže da smo vodili borbu 6 sati, dok smo je stvarno vodili 6 dana.[4] Sada, kada je ponovno uspostavlje-

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37—2, k. 908.

[2] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 80.

[3] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 65, 72, 76, 77, 78, 79, 80, 85, 86, 93, 94, 100, 104 i 118.

[4] Riječ je o borbi za Voćin. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 80.

na redovita veza, mi ćemo se držati naređenja i slati ćemo vam redovne izvještaje.

U ovom izvještaju O. broj 2/1943 mi ćemo napraviti pregled vojničkog djelovanja divizije, rada štabova, stanja u našim jedinicama, kao i sveg ostalog što je potrebno da biste mogli dobiti što jasniju sliku o našoj diviziji.

Rad jedinica. Jedinice naše divizije u vremenu od 23. I do 12. II. 1943 imale su ofanzivne bojeve na glavnoj pruzi Beograd—Zagreb, [napade na] Pakrac,[5] Viroviticu,[6] Veliku Pisanicu[7] i Garešnicu.[8] Pored ovih akcija, za vrijeme našeg zadržavanja na prostoru Nova Gradiška—Lipik—Banova Jaruga—Nova Gradiška (sekcija Pakrac 1 : 100.000), kao i za vrijeme našeg zadržavanja na Moslavini imali smo borbe obranbenog karaktera sa neprijateljem koji nas je napadao, a koji se skoncentrisao na prostoru oko nas. U vremenu od 5. II do 2. III. 1943 g. naša divizija je vršila pokret: Psunj—Papuk—Bilo Gora—Moslavina—Papuk (Pakrac—Voćin—Velika Pisanica—Garešnica—Voćin). Od 5. II do 8. II. 1943 naše jedinice trebile su se od vašiju i imale su odmor. Od 2. III pa do danas, jedinice naše divizije nalaze se na odmoru koji je iskorišten za reorganizaciju u svakom pogledu. Za vrijeme pokreta naše divizije, počev od 30. I. 1943 pa do 12. II. 1943 naša divizija bila je stalno praćena, uznemiravana i bombardovana od neprijateljske vazduhoplovne eskadrile, koja se sastojala iz 13 štuka i 2 teška bombardera.

Pokret i manevri neprijatelja. Uporedo sa pokretom naših jedinica, obično u zakašnjenju od 1 do 2 dana, vršio je i neprijatelj pokrete svojih snaga. Nas su stalno pratile, željezničkim prugama i cestama, jedinice I gorske divizije, kao i njemačka grupa u jačini 6 do 8 stotina, tzv. „West Stoss[9]". Ukupna snaga ove stalne pratnje iznosi oko 3.000 vojnika sa artiljerijom i bacačima. U akcijama protiv nas, oni svoje djelovanje kombinuju sa snagama koje se nalaze u garnizonima odakle oni polaze u napad. Glavni cilj ovog pokreta neprijatelja jeste da spriječi naše ofanzivne operacije i da nas na zgodnom mjestu opkole, razbiju i unište. Neprijatelj zna da postoji IV divizija Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske i u

[5] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 119.
[6] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 36.
[7] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 62.
[8] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 72 i 73.
[9] Odnosi se na Grupu „West" (zapad) iz sastava njemačke 187 rezervne divizije. Vidi u arhivi Vojnoistoriskog instituta, k. br. 15.

svojim dopisima naziva nas „neprijatelj broj 1". Glavni zadatak neprijatelja je da razbije i uništi diviziju.

Disciplina i moral jedinica. Kako borbena tako i formalna disciplina zadovoljavaju. Naročito potrebno je istaći borbenu disciplinu naših drugova boraca. Ta velika borbena disciplina ogleda se u spremnosti da se izvrši svaki zadatak, a najviše je ona došla do izražaja u borbi sa oklopnim vlakom na pruzi Beograd—Zagreb, u borbi sa oklopnim vlakom kod Virovitice, kao i u borbi sa tenkovima prilikom akcije na Garešnicu. Formalna disciplina, t. j. pozdravljanje i odnosi između starješina i boraca, zahvaljujući radu političkih komesara u zadnje vrijeme također zadovoljava. Što se tiče komandnog osoblja u štabovima bataljona i četama poslije akcije na glavnu prugu, kod njih je borbena disciplina u mnogome popustila. To se ogledalo u tome što su mnogi drugovi komandanti bataljona povlačili svoje bataljone i u tome što drugovi rukovodioci u bataljonima i četama nisu davali sve od sebe da bi ispunili zadatak koji im je postavljen. Ali poslije strijeljanja komandanta III bataljona XVI brigade zbog toga što nije ispunio naređenje u akciji na Viroviticu,[10] borbena disciplina mnogo se poboljšala.

Moral naših boraca je zadovoljavajući. To se ogleda u tome da su oni u svakom trenutku spremni da polože svoje živote u borbi, to se vidi iz požrtvovanosti u borbi, a najviše se ogleda u tome što u najtežim momentima koje je imala divizija nije bilo dezertiranja. Od formiranja divizije pa do danas, dezertiralo je svega 2 borca koji su i ranije bili poznati kao nevaljalci. Što se tiče morala pojedinih rukovodilaca ne možemo reći to što smo rekli za naše drugove borce. Slabijeg su morala nego drugovi borci, a to se ogleda u tome što sumnjaju u svoje drugove borce. Ne vjeruju da bi ovi bili sposobni da izvršavaju postavljene zadatke. Ovih pojava ima u XVI brigadi.

Ova nenormalna pojava da su u nekim jedinicama borbena disciplina i moral boraca viši nego kod njihovih starješina dolazi uslijed toga što je u borbama izginulo mnogo, a i bolest je mnoge izbacila iz stroja, srednjeg i nižeg komandnog kadra. U takvim jedinicama na rukovodećim mjestima nalaze se mladi i neiskusni drugovi, koji su dobri borci, ali se straše da rukovode jedinicama, da ih se ne bi uništilo, kako

[10] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 60.

oni kažu. Pored ovoga uzrok je još i taj što na rukovodeće položaje nisu izabrani ni postavljeni najbolji drugovi.

Rad štabova. Ocjenu rada štaba divizije ostavljamo našem Glavnom štabu, a mi ćemo napraviti samokritički osvrt na naš rad. Glavni nedostatak je taj što nismo održavali redovite sastanke štaba. Nismo u dovoljnoj mjeri organizaciono učvrstili iskustvo koje se steklo u borbi. Nismo u dovoljnoj mjeri zahtijevali odgovornost od štabova brigada za njihov rad. tako da mnogobrojnim uputstvima i direktivama štabovi brigada još nisu ovladali. nismo dovoljno posvetili pažnje razvijanju naših diverzantskih grupa i vršenju diverzija na prugama i cestama koje nam ostaju iza leđa i preko kojih prelazimo. Prilikom akcija na uporišta nismo određivali glavni zadatak i na njega usmjerili naš glavni udar i za isti odredili najbolje jedinice. Nismo uložili sav trud da vojnički uzdignemo naše borce i starješine. Nije nam razvijena obavještajna služba. tako da nemamo potpuni pregled o radu neprijatelja u našim jedinicama. Nismo imali organizovanu informativnu službu (nismo imali informativca u diviziji) te nas je uslijed toga neprijatelj više puta iznenadio.

Za informativca u štabu divizije do vašeg odobrenja postavljen je drug Ranko Zec (postavljen je 2. III. 1943). Svoju dužnost obavlja veoma savjesno.

Na savjetovanju sa drugom Vladom[11] donesena je odluka da se dosadanji obavještajni oficir drug Slobodan Ilić stavi na raspoloženje III operativnoj zoni. uslijed toga što nije zadovoljio i što nema izgleda da će uopšte zadovoljiti na svojoj dužnosti. Za sada ovo mjesto ostaje upražnjeno.

Drug politički komesar divizije[12] razbolio se od pjegavog tifusa. Za vršioca dužnosti političkog komesara u dogovoru sa drugom Vladom postavljen je drug Franc Knebl, zamjenik polit. komesara XVII brigade.

Drugarica šef kancelarije[13] razbolila se od trbušnog tifusa. Njojzi nismo našli zamjenu, što u mnogome koči rad u kancelariji.

Svi drugovi uglavnom su se snašli na svojoj dužnosti.

U štabu XII brigade izvršene su izmjene. Komandant drug Vinko Antić postavljen je za komandanta III operativne zone, a na njegovo mjesto postavljen je drug Antolović Josip,

[11] Vladimir Popović
[12] Jefto Šašić
[13] Nada Drapšin

zamjenik komandanta XII brigade. Drug Vlado Janić, polit. komesar XII brigade, uzet je na politički rad u štab divizije, a za polit. komesara XII brigade postavljen je drug Čedo Grbić, polit. komesar IV bataljona XII brigade. Za zamjenika komandanta XII brigade postavljen je drug Dako Puač, komandant IV bataljona XII brigade. Drugovi su se uglavnom snašli na svojim dužnostima a naročito se ističe svojom vrednoćom drug zamjenik komandanta brigade.

Štab XVI brigade nije u potpunosti zadovoljio. On je najmanje napredovao iako je drug komandant[14] XVI brigade jedan od naših najsposobnijih komandanata. Uzrok je tome nedovoljan rad i sitničavost zamjenika političkog komesara XVI brigade.

Štab XVII brigade najviše je napredovao. Njegov rad karakteriše i polet. U tom se ističu naročito komandant[15] i njegov zamjenik.[16] Za zamjenika polit. komesara XVII brigade, t. j. za vršioca dužnosti postavljen je drug Aleksandar Jovanović, zamjenik polit. komesara III bataljona.

Veza. Za vrijeme akcije kao i za vrijeme bivakovanja i pokreta. veza se održava kuririma. Do sada je veza zadovoljavajuća između štaba divizije i štabova brigada. Međutim veza između štabova bataljona i štabova brigada u borbi ne zadovoljava. Štabovi bataljona šalju neredovne izvještaje, tako da štabovi brigada nemaju uvijek jasan pregled o stanju svojih jedinica koje su u borbi, kao ni o stanju na sektoru svojih jedinica. Uslijed slabe veze između štaba III bataljona i štaba XVI brigade u akciji na Viroviticu mi smo pretrpjeli jedan težak poraz. Uslijed pokretnosti divizije nismo se služili telefonskom vezom, dok se veza radio-stanicama održavala vrlo kratko vrijeme. Iz našeg priloženog dopisa „Rad IV divizije" možete vidjeti da je pitanje sigurne veze jedno od najglavnijih koje imamo da riješimo.

Slabost i nedostatci unutar jedinica divizije. Iz priloženog akta „Rad IV divizije" (greške i nedostatci) moći ćete vidjeti koji su neposredni problemi koje moramo da rješavamo.

Izvedene akcije.

Akcija na glavnu prugu Beograd—Zagreb (sekcija Pakrac 1 : 100.000). Zapovijesti se prilažu.

---

[14] Rade Knežević
[15] Radojica Nenezić
[16] Nikola Demonja

U akciji su učestvovale sve snage naše divizije, te jedinice I partizanskog odreda III operativne zone. Neprijateljske snage oko 500 vojnika (250 Nijemaca, 100 ustaša, 30 žandara i 120 domobrana). Osim toga neposredno prije našeg napada ušao je u željezničku stanicu jedan transportni vlak sa njemačkim vojnicima, koji je bio osiguravan sa dva oklopna voza, jedan ispred vlaka koji je došao iz Novske u Rajić, jedan iza vlaka koji je došao prema Dragaliću.

Borba na glavnoj pruzi bila je jedna od najžešćih koje smo imali. Nijemci su u Okučanima napravili nekoliko protivjuriša s ciljem da zarobe naše borce, ali svaki pokušaj platili su velikim gubitcima. Borba je trajala 8 sati, dok je I bataljon XVI brigade vodio borbu 16 sati. U potpunosti izvršila je zadatak XVI brigada koja je likvidirala uporište Dragalić i uništila transportni voz sa lokomotivom. dok su Okučani i Rajić likvidirani djelimično.

Ratni plijen: Zarobljeno je 108 domobrana. ustaša, žandara i Nijemaca. Zaplijenjeno je: 70 pušaka, 1 puškomitraljez, 1 laki njemački mitraljez, 5 ručnih mitraljeza, 6000 puščanih metaka, 30 ručnih bombi, 3 vagona duvana i 2 vagona suvih šljiva, 500 klg. soli i mnogo drugog materijala i opreme. Uništena je lokomotiva i 20 vagona sa raznim materijalom. Razorena je pruga na oba kolosjeka na 6 mjesta. Ovom prvom akcijom obustavljen je promet 52 sata. **Gubitci neprijatelja:** 128 mrtvih Nijemaca i kulturbundaša i veliki broj ranjenih.

Naši gubitci: 47 mrtvih i 61 ranjen.

Utrošeno 30.000 metaka i 45 ručnih bombi.

Izgubljeno 5 pušaka.

U borbi su se istakle omladinske čete XII i XVII brigade, te I bataljon XVI brigade. Zatim bolničari i bolničarke bolničkih četa, koji su izvlačili ranjene drugove ispod najžešće neprijateljske vatre. Od pojedinaca istakao se svojom okretnošću, snalaženjem i ratnim lukavstvom hrabri komandant I bataljona XVI brigade Stojan Komlenović,[17] koji je u 2 sata po podne uspio bez gubitaka da prebaci svoj bataljon preko glavne pruge pored samih Okučana, a koju su bili zaposjeli Nijemci. Prilikom ovoga probijanja Nijemci su pretrpjeli ve-

[17] Narodni heroj Stojan Komljenović - Čoka. Poginuo prilikom napada na Viroviticu 1943 god., kao komandant Prvog bataljona Šesnaeste NO brigade.

like gubitke uslijed toga što nisu znali da li se njima približavaju partizani ili ustaše.

Kritički osvrt: Akcija nije završena onako kako je bilo predviđeno u planu. Tomu su najviše doprinijele objektivne okolnosti: snijeg a naši borci bez dovoljnog broja bijelih čaršava, vedro i pun mjesec. Ovo je onemogućilo pravilno privlačenje naših boraca. Neprijateljska posada u Rajiću opazila je jedinice XVII brigade na vrlo velikom odstojanju i 15 minuta ranije nego što je bilo predviđeno otvorila je vatru na njih. Ova pucnjava alarmirala je posadu u Okučanima, koja je već prije dolaska bila zaposjela bunkere i sačekala naše borce. Ono glavno na što smo računali, a to je iznenađenje, nije uspjelo. Likvidirano je samo uporište Dragalić, dok su ostala dva uporišta likvidirana djelimično. U ovoj borbi naši borci prvi put su imali sukob sa njemačkom vojskom i oklopnim vlakovima.

Akcija na glavnu prugu Beograd—Zagreb (sekcija Pakrac 1 : 100.000):

Snage naše divizije izvršile su diverziju na glavnoj pruzi Beograd—Zagreb. Zapovijesti se prilažu. Glavni cilj ove akcije bio je da se ometa saobraćaj na pruzi i da se privuku što veće neprijateljske snage. Zahvaljujući prvoj akciji na prugu (Dragalić—Okučani—Rajić) te diverzijama koje smo izveli na glavnoj pruzi na ovoj komunikaciji obustavljen je promet za ukupno 106 sati.

U međuvremenu, dok smo vršili akcije na glavnu prugu, pripremili smo akciju na Pakrac. Za ovo vrijeme naše jedinice su vodile borbe na tom terenu sa bandama koje su napadale iz uporišta na glavnoj pruzi, te iz Lipika i Pakraca.

Jačina neprijatelja koji nas je napadao bila je oko 6000 do 7000, dok je ukupan broj neprijateljskih vojnika koji su se skoncentrisali za odbranu pruge iznosio oko 12.000 do 15.000.

Akcija na Pakrac:

Noću 1 na 2 februara naše snage su napale uporište Pakrac. Nisu učestvovale sve jedinice uslijed toga što su jedinice sviju brigada vodile borbu sa neprijateljem koji nas je napao 1. II u 3 sata po ponoći. Iako su naše jedinice do krajnjih granica bile premorene, riješili smo da bandu napadnemo da bi na taj način spriječili ih da nas progone. U uporištu se nalazilo oko 500 vojnika.

Ratni plijen: 30 pušaka, 3 ručna mitraljeza, 6000 metaka, 3 sanduka ručnih bombi, 200.000 kuna. Uhvaćena su tri anti-

tenkovska topa i mnogo ratne spreme, ali je to palo nazad bandi u ruke uslijed toga što zasjede nisu mogle da izdrže napad neprijateljske vojske na zasjedama, koji su nadirali u velikom broju i sa tenkovima (6 tenkova). U ovim borbama onesposobljen je jedan tenk. Zarobljeno je 25 domobrana.

Neprijateljski gubitci: 30 mrtvih i neodređen broj ranjenih.

Naši gubitci: 14 mrtvih i 39 ranjenih.

Utrošeno municije: 16.900 metaka, 6 mina za laki minobacač, 60 ručnih bombi; izgubljeno: 2 puške i jedan ručni mitraljez koji je odnio dezerter Ibrahim Marjanović, bivši domobranski vodnik.

Kritički osvrt: Dva osnovna motiva nagonili su nas da izvedemo akciju na Pakrac: 1. Da uhvatimo 3 protivtenkovska topa i 2. da spriječimo gonjenje naših jedinica od strane neprijatelja. Prvi cilj nismo postigli, dok je drugi postignut u potpunosti. Banda se povratila u Pakrac i Lipik i zauzela obranbeni stav.

Akcija nije uspjela više usljed objektivnih okolnosti (napad neprijatelja) nego subjektivnih okolnosti kod rukovodilaca i boraca. Uslijed toga što pojedine jedinice nisu stigle na vrijeme, a neke nisu uopšte došle, bila je veza u ovoj akciji slaba.

Uslijed toga što su se na tome sektoru nagomilale velike snage neprijatelja koji nas je napadao, uslijed stalnog bombardovanja avijacije, uslijed slabe ishrane (osiromašena i popaljena sela) kao i uslijed pojave tifusa u selima, i pojedini slučajevi u jedinicama, nakon savjetovanja sa drugovima iz III operativne zone, štab divizije je donio odluku da napravi mali predah (3 dana). Poslije odmora od 3 dana pošlo se na izvršenje akcije protiv neprijateljskog uporišta Virovitica.

Akcija na Viroviticu:

U ovoj akciji učestvovale su sve jedinice naše divizije. Prema prikupljenim podatcima snage neprijatelja bile su oko 475 neprijateljskih vojnika. Podatke o naoružanju nismo imali. Znali smo da ne postoji oklopni vlak.

Ratni plijen: Zarobljeno je 56 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno je 107 pušaka, 2 puškomitraljeza, 2 ručna mitraljeza, 85.000 metaka, 10 mitralj. cijevi, 100 pari odijela, 100 pari cipela i čizama, 40 debelih svinja i rogate marve, te mnogo druge spreme. Uništeno je 74 stoga sena (zapaljeni), 300 sedala, 1 kamion, gradsko poglavarstvo, i pilane, te željeznič-

ka stanica u Lukaču. Razorena je na dužini od 500 metara pruga Virovitica—Pitomača.

Gubitci neprijatelja: 70 mrtvih i veliki broj ranjenih.

Vlastiti gubitci: 54 mrtva i 8 ranjenih, 6 puškomitraljeza (1 XII brigade i 5 XVI brigade), 54 puške, 8000 metaka, oštećen 1 laki njemački mitraljez, dok su pogrešnim rukovanjem uništena 2 laka minobacača zajedno sa drugovima — uslijed pogrešnog rukovanja ili uslijed same eksplozije bacača. To nismo mogli ustanoviti.

Utrošak municije: 15.600 metaka, 30 ručnih bombi.

Istakli se u borbi: Herojskom smrću poginula su 44 druga II bataljona XVI brigade koji su vodili borbu na život i smrt sa 3 oklopna vlaka na brisanom prostoru. Među njima su se istakli komandir čete Boško Zmijanac i komesar čete drug Ivan Gajdek, kao i vodni delegat drug Đuka Šrac koji je skočio na stepenice oklopnog vlaka, oteo pušku iz ruke jednom Nijemcu i ubio ga. Istakli su se kao borci dostojni svake pohvale drugovi Joža Justement, bivši domobran, koji je iz najtežeg okršaja uspio da izvuče svoj puškomitraljez, i zamjenik komandira drug Pane Nježić koji je smišljenom vatrom omogućio ostatku drugova (12) da se povuku.

Kritički osvrt: Akcija je počela da se izvodi po planu. Likvidirana su 4 uporišta i u zoru (6 sati) 12. II ostalo je još samo tri uporišta da se likvidiraju. Prema izvještajima koje smo dobili od štabova brigada, kao i s obzirom na stanje neprijatelja, štab divizije je donio odluku da se borba produži i u toku dana, sve do konačnog likvidiranja neprijatelja. Kada smo izdali naređenje da se borba nastavlja i u toku dana, faktičko stanje naših jedinica bilo je ovako: III bataljon XII brigade napustio je svoje mjesto bez naređenja i o tome nije obavijestio svoj štab brigade. I bataljon XVI brigade napustio je svoje mjesto bez naređenja, II bataljon je također napustio svoje mjesto, a III isto tako. Štab XVII brigade naredio je povlačenje svojih bataljona koji su bili u gradu, dok je bataljon koji je ostao u Špišić Bukovici i na pruzi Virovitica—Bjelovar zadržan na svojim položajima čitavog dana. Prema našem naređenju zasjede su se trebale pojačati a pored svakog nelikvidiranog uporišta ostaviti po jedan bataljon, koji bi vodio u toku dana borbu, a naveče bi pršao njegovoj likvidaciji. Međutim uslijed povlačenja stvorene su sljedeće posljedice: Uporišta su ostala bez blokade, tako da se naređenje štaba divizije nije moglo ispuniti onako kako je to pred-

viđeno. Jedino je XII brigada uspjela da izda potrebna naređenja štabovima bataljona, ali uslijed dolaska oklopnih vlakova bataljoni se nisu mogli povratiti na svoje zadatke. Isti je slučaj bio i sa XVII brigadom. Katastrofa je došla od XVI brigade. Štab XVI brigade izdao je naređenje svome drugom bataljonu da se povrati na željezničku stanicu na izvršenje zadatka, jer se dotični bataljon povukao bez naređenja. Štab brigade je pri tome znao da postoji na pruzi jedan oklopni vlak, ali taj jedan vlak nije bio smetnja, jer su se naši drugovi, iako je on tamo bio, prebacivali preko pruge Suhopolje—Virovitica. Štab II bataljona je formirao četu u jačini 60 boraca sa 6 pm i poslao je na izvršenje zadataka, tj. da likvidira željezničku stanicu. Međutim kada se četa približila pruzi (oko 50 metara) na njoj su bili Nijemci. Ovdje je komandir čete napravio jednu fatalnu grešku: nije naredio juriš, nego je naredio četi da legne. Četa je legla na brisan prostor, a Nijemci su otvorili vatru na naše drugove sa pruge. Poslije pauze od 1 do 2 minuta došao je oklopni vlak koji je također otvorio vatru po našima. Tada je komandir naredio juriš i borci su stvarno dospjeli do samog vlaka. Bandi su u toku borbe došli još 2 oklopna vlaka i otvorili bočnu vatru na naše drugove, jer je na tom mjestu pruga imala malu okuku. Ovi oklopni vlakovi — ukupno 4 (jedan se oko 9 sati 12. II povratio) došli su iz Čačinaca i Podravske Slatine. Njih je propustio III bataljon XVI brigade, koji je trebao razrušiti prugu Virovitica —Suhopolje i tamo postaviti zasjedu. Međutim taj bataljon uopšte nije razrušio prugu, niti je na pruzi postavio zasjedu. Također bataljon nije održavao vezu sa štabom brigade. 12. II u 3 ili 4 sata III bataljon se povukao i ostavio na milost i nemilost svoje drugove, a o svome povlačenju nije nikoga obavijestio. Glavnu krivicu za povlačenje ovog bataljona, kao i za neizvršenje zadatka snosi komandant bataljona (drugi članovi štaba nisu ni pročitali naređenje i nisu znali kakav ima zadatak bataljon) Zijad Čamdžić. Njegovom krivicom desila se strašna katastrofa. Zbog toga je izveden pred ratni sud i strijeljan je. Ostali članovi štaba degradirani su i poslati kao borci u četu.

Veza: Služba veze u ovoj akciji bila je slaba. Bila je slaba veza između štabova brigada i štabova bataljona. Također je bila slaba veza između štaba divizije i štabova XVI i XVII brigade, krivicom štabova brigada. Da je veza bila redovna, vjerovatno je da bi i akcija imala drugi tok jer bi štab divi-

zije znao da su u Viroviticu došli vlakovi, kao i da pruga nije razrušena. Vezu je bilo teško održavati i uslijed brisanog prostora kojim su se morali kretati kuriri, a i uslijed toga što štabovi još uvijek ne daju najbolje drugove za kurire.

U samoj Virovitici primili smo naređenje[18] Vrhovnog komandanta druga Tita da napadamo neprijateljska uporišta koja su oslabljena. U vezi sa tim naređenjem kao i u vezi sa našim savjetovanjem sa drugovima iz II O. Z.[19] krenuli smo preko Bilo Gore dublje u Hrvatsku. U selima na Bilo Gori u sređivanju naših jedinica zadržali smo se do 19. II. U isto vrijeme neprijatelj je koncentrisao u Bjelovaru, Velikoj Pisanici, Velikom Grđevcu, Grubišnom Polju, Zdencima, Ivanovom Selu i u Đulavecu oko 6000 vojnika[20] sa ciljem da očisti teren Bilo Gore, tj. da ga opljačka. Ova koncentracija je izvršena ne znajući da će na teren Bilo Gore doći divizija. Ali neprijatelj je doznao za njezino zadržavanje na tom terenu. Da bi ga spriječili u tim ofanzivnim namjerama, donijeli smo odluku da ga mi napadnemo u Velikoj Pisanici.

U selu Topolovici našli smo i druga Vladu bolesnog, kojeg smo uz pomoć našeg bataljona prebacili na oslobođeni teritorij.

Akcija na Veliku Pisanicu: U ovoj akciji učestvovale su sve snage naše divizije izuzev 2 bataljona XVI brigade. Neprijateljske snage u Pisanici bile su oko 200 vojnika (zdrugovci). Glavne snage naše divizije date su na zasjede uslijed toga što se u okolnim mjestima nalazile velike snage. Glavne bitke su se održale na zasjedama.

Ratni plijen: Zarobljen 1 oficir i 10 vojnika. Zaplijenjeno: 14 pušaka, 1 ručni mitraljez, 3.100 metaka i nešto vojničke spreme.

Gubitci neprijatelja: Preko 100 mrtvih i veliki broj ranjenih. Najviše ima mrtvih Nijemaca koji su naišli na selo Bedenička u kojem je bila zasjeda XVII brigade (tu je bilo malih otstupanja od plana). Oružje nije pokupljeno uslijed toga što se naš bataljon koji je sačekao Nijemce morao povući.

---

[18] Odnosi se na zapovijest Vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije od 7 veljače 1943 god. Vidi tom V, knj. 1, str. 226 i 227.

[19] Na savjetovanju su iz Druge operativne zone bili obavještajni oficir Dane Livada i Štab Moslovačkog NOP odreda.

[20] Riječ je o dijelovima Prve gorske divizije i njemačke 187 rezervne divizije, koji su 19 veljače započeli napad na područje Bilo Gore. Vidi dok. br. 115.

U samom uporištu u školskoj zgradi izgorjelo je oko 70 bandita, zajedno sa 4 pm[21] i 1 tm.[22] Isti se nisu htjeli predati.

Naši gubitci: 4 mrtva i 24 ranjena druga. Izgubljene 2 puške.

Kritički osvrt: Akcija je izvođena prema planu, ali se nije moglo dugo zadržavati oko same Pisanice, jer bi time doveli naše jedinice u nezgodan položaj; bili bismo opkoljeni i morali bismo voditi obrambeni boj na vrlo nezgodnom terenu. Povukli smo se u 5 sati ujutru 20. II. 1943. Od V. Pisanice povukli smo se u pravcu Moslavine.

Veza: Veza u ovoj akciji bila je uglavnom zadovoljavajuća. Bataljoni su dejstvovali više po samoinicijativi nego po uputama koje su dobijali vezom od štabova brigada. Ovdje se primjetilo da drugovi iz štabova bataljona umiju da organizuju dobro zaštitnu vatru za bombaše i omoguće privlačenje drugova. Komandant[23] III bataljona XII brigade u ovome se naročito istakao.

Razbješnjeli Nijemci, koji su nagazili na zasjedu XVII brigade, popalili sela Bedeničku i Bačkovicu. Ubili su 18 Hrvata i 7 Srba.

Naš manevar je uspio jer banda nije uspjela da sprovede svoju namjeru nego se najbrže uputila za nama u Moslavinu. Po dolasku na Moslavinu stupili smo u vezu sa Moslavačkim partizanskim odredom i pripremili akciju na Garešnicu.

Akcija na Garešnicu:

U ovoj akciji učestvovale su snage naše divizije i Moslavački odred. Snage neprijatelja iznosile su: jedna satnija gorskog zdruga (IV gorski zdrug I gorske divizije), 50 ustaša i oko 20 žandara.

Borba za ovo uporište trajala je 2 noći i 1 dan.

Ratni plijen: Zarobljeno 17 legionara. Zaplijenjeno 30 pušaka, 3 puškomitraljeza, 1 laki italijanski mitraljez, 9000 metaka, 75000 kuna, 1 vagon bijelog brašna i pasulja, 2500 kg šećera, kože za oko 400 pari cipela, jedna apoteka.

Gubitci neprijatelja: 88 mrtvih i preko 200 ranjenih. Ovaj veliki broj mrtvih kod neprijatelja bio je uglavnom na zasjedama XVII brigade, gdje su se vodile ogorčene borbe. Sa strane Hercegovca neprijatelj je napadao u jačini 1200 vojnika, 7 tenkova i artiljerijom. Kroz čitavo vrijeme bili su odbijeni uz

[21] Puškomitraljeza
[22] Teškim mitraljezom
[23] Ivan Jergović

velike gubitke. Tom prilikom naši su zaplijenili top zajedno sa kamionom, ali ga je neprijatelj u protivjurišu oteo. Među ranjenim neprijateljima nalazi se i 6 tenkista.

Naši gubitci: 21 mrtav i 58 ranjenih drugova. Utrošeno 12.000 metaka, 36 ručnih bombi. Izgubljeno 10 pušaka i jedan laki mitraljez.

Kritički osvrt: Akcija nije u potpunosti uspjela uslijed toga što je bataljon Moslavačkog odreda napustio svoja uporišta kada je svanulo i time omogućio bandi da naše ostale jedinice napadne sleđa i da kasnije izvrše koncentraciju u dvije najutvrđenije zgrade. Daljnji razlog leži u tome što u bataljonima koji su napadali nalazilo se mlado niže rukovodstvo, koji se nisu u akciji osjetili. Isto tako za vrijeme boravka na Moslavini obolio je veći broj drugova, među kojima je bilo nekoliko zamjenika komandanata bataljona. I ovo je također uticalo na ishod borbe. Primjetilo se dalje da naši borci još uvijek ne znaju dobro voditi borbu u naseljenim mjestima; nikako neće da uđu u zgrade i odande da napadaju neprijatelja. Kod njih postoji strah od kuća. Kao osobiti razlog neuspjeha akcije ističemo još i to, da nismo imali raspoloživih tehničkih sredstava za uništenje utvrđenih zgrada.

Veza u ovoj akciji savršeno je funkcionisala, kako između štabova bataljona i štabova brigada, tako i štabova brigada i štaba divizije. U svakom momentu imali smo jasnu situaciju. Naređenje za povlačenje izdali smo 24. II u 4 sata ujutro, uslijed toga što je postojala opasnost da neprijatelj probije naše zasjede prema Hercegovcu i prema Gojilu.

Akcija na cesti Grubišno Polje—Veliki Grđevac:[24]

25. II o. g. snage naše XVII brigade postavile su zasjedu na koju je naišao jedan kamion. Borba je trajala svega nekoliko minuta.

Ratni plijen: 4 puške, 1 ručni mitraljez, 1 puškomitraljez, 17.000 metaka, 120 mina za teški bacač 81 mm (na ovaj način možemo ponovo upotrebljavati teški bacač), zarobljeno je 4 neprijateljska vojnika, a ubijeno 3. Mi smo imali 2 ranjena druga. Uništen je kamion.

Kad ovim akcijama pridamo još i borbe koje su vođene na terenu gdje je također zarobljeno oružje i municija i kada uzmemo akciju na Voćin,[25] mi možemo zaključiti izvještaj o plijenu i dati njegov pregled.

[24] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 80.
[25] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 11.

Sveukupni ratni plijen: Zarobljeno 450 neprijateljskih vojnika i 7 oficira; zaplijenjeno 6 teških mitraljeza, 18 puškomitraljeza, 2 laka mitraljeza, 31 ručni mitraljez, 600 pušaka, 3 laka minobacača, 2 sanduka mina za lake minobacače, 120 mina za bacač 81 mm, preko 180.000 metaka, oko 300 bombi, 2 tenka (od kojih je jedan osposobljen), 3 radio-stanice; uništena 3 kamiona, 1 lokomotiva, 20 vagona. Pored toga zaplijenjene su velike količine živežnih namirnica, stoke i svake druge opreme.

Gubitci neprijatelja: Oko 600 mrtvih i dva do tri puta toliki broj ranjenih.

Sopstveni gubitci: 181 mrtav i 307 ranjenih drugova, 1 laki mitraljez, 6 puškomitraljeza, 1 ručni mitraljez, 81 puška, 3 laka minobacača. U borbi je utrošeno 126.000 metaka, 9 topovskih granata 65 mm, 25 mina za teški bacač 81.

Čist dobitak u oružju: 516 pušaka, 6 teških mitraljeza, 2 laka mitraljeza, 12 puškomitraljeza, 30 ručnih mitraljeza, 1 tenk, 54.000 metaka, 120 mina za teški minobacač.

Stečena iskustva i kritički osvrti: Za vrijeme djelovanja brigada, naši borci osposobili su se da napadaju neprijateljska uporišta, bunkere i da ih savladavaju. Oni još nemaju dovoljno iskustva za borbu sa neprijateljem koji je zaposjeo tvrdu zgradu. Borci su se osposobili za borbu protiv tenkova. Nailazak tenkova kod njih više ne izaziva paniku, ali još nemaju dovoljno vještine za uništavanje tenkova. Borci su stekli iskustvo kako je moguće onesposobiti za pokret oklopni vlak i sa koje strane ga je najlakše zaposjesti. Drugovi bez straha polaze na svako neprijateljsko uporište, bez obzira kolike su snage u njemu. Kroz mnogobrojne borbe, silno je porasla borbenost, a opšte ratno iskustvo, kada znamo da je preko 60% naše divizije skoro došlo iz mobilnih centara, možemo reći da je poraslo. Moral i raspoloženje drugova za borbu je na vrlo visokom stupnju, ali vojnička sposobnost, ratna vještina izostaje iza toga. To se najbolje ogleda u velikom broju ispaljene municije. Za borbenost naših drugova karakteristično je: utrošen veliki broj ručnih bombi.

Naša divizija srazmjerno je podnijela velike žrtve, ali to je jedini put i način da se stekne borbeno iskustvo, da se borci očeliče i da se osposobe da uništavaju neprijatelja uz male gubitke.

Jedna od važnih karakteristika naših boraca i rukovodilaca je ta, da su daleko jači, da osjećaju daleko više samopouzdanja kada vršimo mi napad na neprijateljska uporišta.

Kod njih postoji izvjestan strah od napada neprijatelja i u takvim prilikama naši rukovodioci i borci ne snalaze se onako kao prilikom napada.

Naši drugovi rukovodioci također su pokazali veliki napredak u vještini rukovanja svojim jedinicama. Ovaj napredak i znanje treba posmatrati relativno, vodeći računa da još do nedavno na ovom terenu nije bilo velikih i krvavih borbi, te uslijed toga nije se ravnomjerno razvijao komandni kadar.

Divizija do sada nije ispunila svoj glavni zadatak: mobilizaciju i podizanje hrvatskog naroda ovih krajeva i krajeva oko Zagreba na oružani ustanak, ali smo uvjereni da ćemo to učiniti u našem sljedećem pohodu. Uslijed vojničke nedoraslosti boraca i rukovodilaca u štabovima bataljona i četama, mi, napadnuti od neprijatelja, nismo smjeli da produžimo put prema Kalniku, nego smo se povratili na oslobođeni teritorij da izvršimo potrebnu reorganizaciju i učvršćenje naših jedinica.

Mjesta gdje se nalaze jedinice naše divizije, i u kakvom su stanju:

Jedinice naše divizije nalaze se smještene u selima od Voćina do Slatinskog Drenovca. Izvršena je popuna četa i bataljona, zatim je popunjen, odnosno izmijenjen komandni kadar tamo gdje je to bilo potrebno. Drugovi su očišćeni od vašiju, okupani i opran im je veš. Oni koji su bili bez košulja i bosi, dobili su košulje i obuveni su, zahvaljujući pomoći III operativne zone. Raspoloženje boraca i starješina za borbu je dobro.

Daljnje operativne namjere sa obrazloženjem:

Naša prva akcija biće izvedena na obroncima Papuka.[26] Izabraćemo takvo uporište gdje će biti obezbijeđen potpun uspjeh, makar uporište bilo sasvim malo. Ovo nam je potrebno radi toga da učvrstimo borbeno raspoloženje i moral naših boraca i starješina. Dalje imamo namjeru da potpuno izbacimo iz prometa prugu Zagreb—Osijek i da vršimo diverzije i napade na glavnu prugu Beograd—Zagreb. Ovo je radi toga da neprijatelju zadajemo udarce na najosetljivijem mjestu. Ove akcije vršili bi sa jednim dijelom snaga, dok bi sa jačim snagama, boljim jedinicama, krenuli u srce Hrvatske

[26] Vidi dok. br. 44.

za izvršenje jednog veoma važnog vojničkog i političkog zadatka.[27]

Mogućnosti za izvođenje akcija: Na ovom terenu postoje odlične mogućnosti za akcije. Postoji mogućnost, ako bi se na ovaj teren prebacila još jedna divizija, da se očisti čitav teren od Drave do glavne pruge Beograd—Zagreb, od Vinkovaca, pa sve do Ivanić Grada. Pored pješadijskih snaga koje su potrebne, neophodno bi bilo da se prebaci i nekoliko topova, a naročito protivtenkovskih topova sa probojnim i oskulačnim[28] granatama. Vojno-političke posljedice ovih akcija bile bi nedogledne. Hrvatski narod u ovim krajevima Hrvatske digao bi se na oružani ustanak, a naša Narodno-oslobodilačka vojska uvećala bi se i naoružala svakovrsnim oružjem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara: Komandant:

Prilozi izvještaju:

1. — Lista o brojnom stanju i naoružanju (spisak br. 1, 2 i 3)
2. — Organizacija i rad informativne službe
3. — Organizacija i rad obavještajne službe
4. — Uputstvo: prvi zadatak
5. — Uputstvo za vojničku djelatnost
6. — Uputstvo za rad štabova brigada i bataljona
7. — Ocjena rada štabova brigada
8. — Naređenje za akciju na Okučane, Rajić, Dragalić
9. — Naređenje za diverzije na pruzi Beograd—Zagreb
10. — Naređenje za akciju na Viroviticu

---

[27] Odnosi se na predaju domobranskog topničkog sklopa (artiljeriskog diviziona) u Jalkovcu jedinicama NOV i PO Hrvatske. Komandant ovog diviziona bio je bojnik Demetar Varda, koji je od početka 1942 god. održavao vezu sa rukovodstvom NOP u Zagrebu. Na sastancima održanim u Zagrebu sa bojnikom Vardom, u prisustvu drugova: Ive Ribara-Lole, Marka Belinića, Dragutina Sailija i Ivana Krajačića, izrađen je plan o predaji diviziona našim jedinicama. Osnovno u ovom planu bilo je upućivanje jačih jedinica NOV na područje Varaždina. 7 srpnja 1943 god. stigla je tamo Dvanaesta divizija NOV i PO Hrvatske i Kalnički NOP odred, i tada je gotovo cio divizion (sa naoružanjem i opremom) s Vardom na čelu prešao na stranu jedinica NOV. U ruke naših jedinica palo je 8 haubica od 100 mm, 2 vagona municije, 250 pušaka, 2 teška mitraljeza, 40.000 puščanih i mitraljeskih metaka i dr. (Podaci: dokumenti u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/4 i 5/4, k. 1472; i knjiga Milana Brunovića „Kalnik u borbi", izdanje „27 srpanj", Zagreb, 1953).

[28] Riječ je o granatama trenutnog dejstva.

11. — Naređenje za akciju na Veliku Pisanicu
12. — Naređenje za akciju na Garešnicu
13. — Spisak poginulih drugova
14. — Spisak ranjenih drugova
15. — Naređenje za akciju na Pakrac
16. — Rad IV divizije (Greške i nedostatci)
17. — Plan Virovitice
18. — Plan V. Pisanice
19. — Plan Garešnice
20. — Operativni izvještaj broj jedan, koji je prošli put poslan.

BR. 32

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 12 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA SUNJU[1]

20. 3. 43
Op. br. 37/43[2]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
Op. br. sl.
12. III. 1943 god.

Dostavlja operativni izvještaj
o izvršenoj akciji u Sunji.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

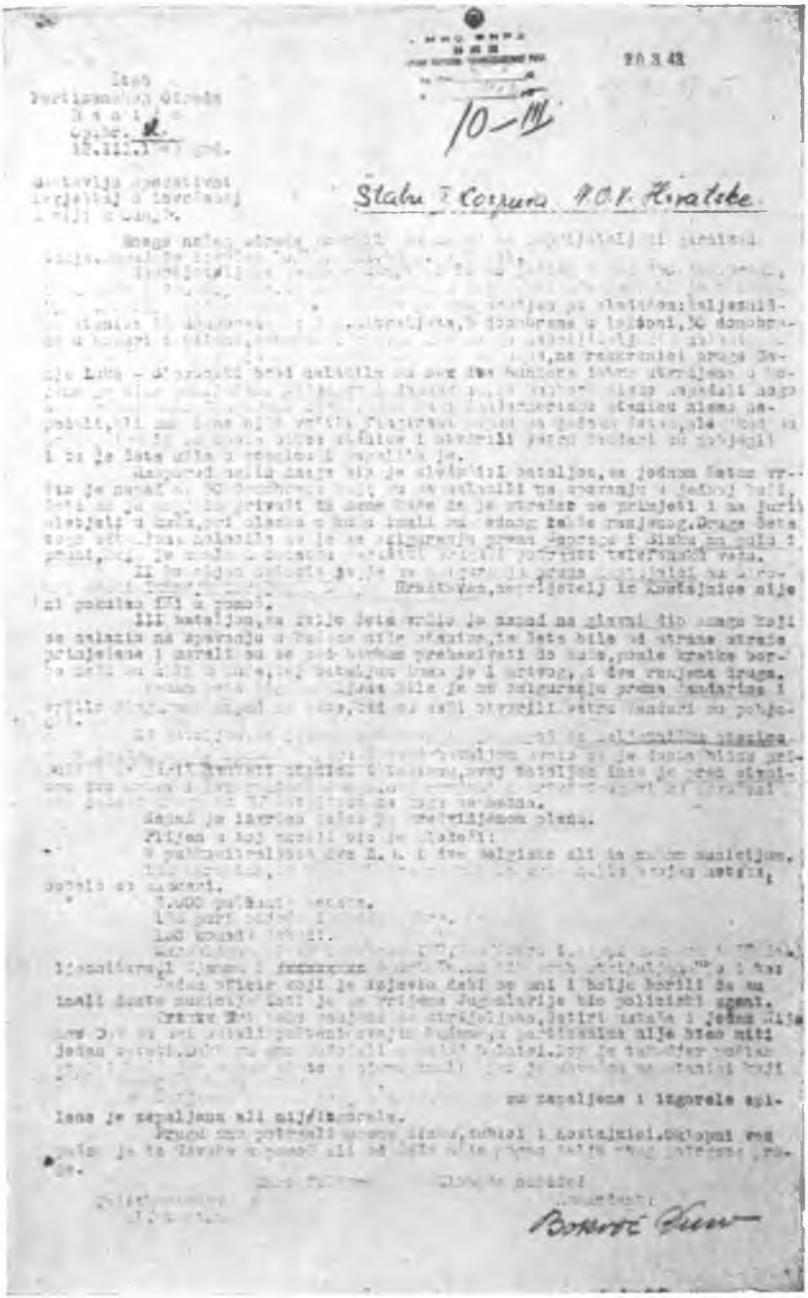
Snage našeg odreda izvršile su napad na neprijateljski garnizon Sunja. Napad je izvršen 10/11. III. 43 g. u 1 sat.

Neprijateljske snage u Sunji bile su jačine i to: 250 domobrana, 18 ustaša i dva Nijemca.[3] Na našoj strani u toj borbi učestvovalo je 4 bataljona. Neprijatelj u samom mjestu bio

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45—5, k. 421 B.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 128 i 131.

Fotokopija dokumenta br. 32

je raspoređen po sljedećem: željeznička stanica 16 domobrana sa 3 p. mitraljeza, 5 domobrana u ložioni, 30 domobrana u kožari i pilani, ostatak i glavni dio snaga neprijateljskih nalazio se preko noći na spavanju u trima kućama niže stanice. Na raskrsnici pruga Banja Luka—Slavonski Brod nalazila su se dva bunkera dobro utvrđena u kojima je bilo pomiješano Nijemaca i domobrana; te bunkere nismo napadali nego smo vršili samo fingirani napad; isto tako žandarmerisku stanicu nismo napadali, ali smo i na nju vršili fingirani napad sa jednom četom, ali kad su se naši privukli dosta blizu stanice i otvorili vatru, žandari su pobjegli i ta je četa ušla u stanicu i zapalila je.

Raspored naših snaga bio je sljedeći: I bataljon sa jednom četom vršio je napad na 50 domobrana koji su se nalazili na spavanju u jednoj kući. Četa se je uspjela privući do same kuće da je stražar ne primjeti i na juriš uletjela u kuću. Pri ulasku u kuću imali su jednog lakše ranjenog. Druga četa toga bataljona nalazila se je na osiguranju prema Capragu i Sisku, na putu i pruzi, koja je imala u zadatku porušiti prugu i potrgati telefonsku vezu.

II bataljon nalazio se je na osiguranju prema Kostajnici, na širokoj cesti između Gornjeg i Donjeg Hrastovca. Neprijatelj iz Kostajnice nije ni pokušao ići u pomoć.

III bataljon sa dvije čete vršio je napad na glavni dio snaga koji se nalazio na spavanju u kućama niže stanice. Te čete bile od strane straže primjećene i morale su se pod borbom prebacivati do kuća. Poslije kratke borbe naši su ušli u kuće. Taj bataljon imao je 1 mrtvog i dva ranjena druga.

Jedna četa tog bataljona bila je na osiguranju prema žandarima i vršila fingirani napad na iste; kad su naši otvorili vatru, žandari su pobjegli.

IV bataljon sa jednom četom vršio je napad na željezničku stanicu a sa jednom na ložionu i kožaru i ovaj bataljon uspio se je dosta blizu privući i na juriš zauzeti stanicu i ložionu. Ovaj bataljon imao je pred stanicom dva mrtva i dva ranjena druga. Svi ranjeni i mrtvi drugovi su izvučeni sem jednog druga iz IV bataljona za koga se ne zna.

Napad je izvršen tačno po predviđenom planu.

Plijen u toj akciji bio je sljedeći:

4 puškomitraljeza — dva Z.B.[4] i dva belgiska, ali sa našom municijom.

[4] Zbrojovka

132 karabina, od toga 85 francuskih sa vrlo malim brojem metaka; ostalo su mauzeri.

3.000 puščanih metaka.

198 pari odjeće i obuće dobre.

100 komada ćebadi.

Zarobljeno živih domobrana 157, 3 oficira, 1 pop, 1 doktor i 37 željezničara, 1 Njemac i 4 ustaše. Od tih svih strijeljano je i to:

Jedan oficir koji je izjavio da bi se oni i bolje borili da su imali dosta municije; isti je za vrijeme Jugoslavije bio policiski agent...

Dok su svi ostali pušteni svojim kućama, u partizanima nije htio niti jedan ostati. Doktora smo zadržali u našoj bolnici. Pop je također pušten svojoj kući jer nismo ništa o njemu znali, jer je uhvaćen na stanici, koji je čekao voz da putuje nekuda dalje.

Željeznička stanica, ložiona, kožara su zapaljene i izgorjele a pilana je zapaljena ali nije izgorjela.

Prugu smo potrgali prema Sisku, Dubici i Kostajnici. Oklopni voz pošao je iz Novske u pomoć ali od Šaša nije mogao dalje zbog potrgane pruge.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant:
Bakrač Đuro

BR. 33

ZAPOVIJEST ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKE POSADE U SVETOM ROKU I RADUČU[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE

ZAPOVIJEST

Sekcija: Knin—Novigrad 1 : 100.000, jugoslovenske izrade

Zapoviješću od 12 marta 1943 god. predviđena operacija na mjesto Lovinac i okolinu odgađa se iz razloga što [prema] naknadno dobivenim podacima u samom mjestu Lovincu situacija se izmijenila i mi sa tom akcijom ne bismo izišli ojačani za pretstojeće teže operacije. Da bismo ipak zadali neprijatelju udarac i okrnjili neprijateljski garnizon u Lovincu potrebno je uništiti neprijateljske posade u Sv. Roku i Raduču i tako u toku te borbe navući neprijateljsku posadu iz Lovinca na intervenciju u pravcu Raduča i pokušati je uništiti.[2]

Podaci o neprijatelju:

Prema dobivenim podacima u selu Sv. Rok ima jedna satnija od 80 ljudi.[3] Naoružanje samo pješadijsko. Na želj. stanici Raduč ima jedna satnija od 80—100 ljudi.[4] Naoružanje samo pješadijsko.

Zadatak divizije:

Izvršiti napad na neprijateljske posade u selu Sv. Rok i na želj. stanicu Raduč i uništiti ih.

Za izvršenje ovog zadatka izvršiće se i obezbjeđenje prema Medku i Gospiću i prema Lovincu u cilju sprečavanja dolaska pomoći kao i njezinog uništenja.

Sastav Divizije: IX brigada, I brigada bez jednog bataljona, II brigada bez jednog bataljona, baterija haubica, bate-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24—1, k. 419.

[2] Vidi dok. br. 140.

[3] i [4] Odnosi se na dijelove Trideset prve ustaške bojne.

rija brdskih topova 75 mm, četa pratećih oružja, inžinjerska četa i četa za vezu.

Prema gore izloženom

NAREĐUJEMO:

I brigada:

Sa dva bataljona napasti neprijatelja u Sv. Roku i uništili ga. Jedan bataljon postaviti ovako: jednu četu u Vrace, jednu četu u Gračac, a jednu četu na Volaricu i Razvolu i to sa zadatkom da obezbjeđuje snage svoje brigade sa pravca Lovinca. Također postaviti osiguranje prema Lovincu i Sv. Roku.

II brigada:

Postaviće osiguranje prema Medku, i to na liniji Bogunica—rijeka Kruškovac, i ne dozvoliti da neprijateljske snage, koje bi pošle iz Gospića i Medka u pomoć snagama u Raduču, prodru i ometu sam napad. Sa jednom četom prekinuti prugu između Medka i Ribnika, na liniji Plantaža—kota 583 sačekati neprijatelja, otvoriti vatru i povući se u sastav svoga bataljona. Ta zasjeda jeste više demonstrativnog karaktera.

Ukoliko stigne III bataljon te brigade poslati ga u brigadnu rezervu.

Za izvršenje zadatka pridodaje se protukolni [top] i protukolni mitraljez.

IX brigada:

Sa jednim bataljonom napasti i uništiti neprijateljsku posadu na želj. stanici Raduč. Također sa ostalim snagama postaviti obezbjeđenje u pravcu Lovinca, na liniji Rarčić —kota 602, sa zadatkom da spriječi neprijateljsku pomoć iz Lovinca i da je pokuša uništiti. Za svoje bočno osiguranje sa dijelom snaga držati kote Debeljak i Kik.

Za izvršenje zadatka pridodaje se vod teških bacača i baterija brdskih topova 75 mm.

Čete za vezu:

Čete za vezu II i IX brigade uspostaviće telefonsku liniju između Štaba divizije i Štaba svoje brigade. Također uspostaviti telefonsku liniju između baterije brdskih topova i Štaba IX brigade kao i Štaba IX brigade sa svojim bataljonima. Sve čete za vezu, pored uspostavljanja veze između štabova brigada i štabova bataljona, organizovaće vezu putem releja i signalnih stanica.

Radi efikasnijeg održavanja veze Štabu I brigade dodjeljuje se jedna rađio-stanica.

Štab divizije nalaziće se na Ziru.

Divizijska bolnica nalaziće se u kući Grgića u Mogoriću.

Referenti saniteta brigada organizovaće na najzgodnijim mjestima brigadna previjališta i odatle transportovati ranjenike u divizijsku bolnicu. U tu svrhu mobilisati dovoljan broj kola i nosilaca ranjenika.

Rad po završenoj operaciji:

Po završenoj operaciji jedan bataljon I brigade ostaće u Sv. Roku, a ostale snage te brigade povratiće se u Gračac. IX brigada, kao i II brigada ostaju na položajima do daljnjeg naređenja.

Operacija počinje dana 15 ov. mj. u 5.30 časova ujutro.

Znaci raspoznavanja: za noć između 14 i 15 ov. mj. i za 15 ov. mj. jesu:

Vodnik—Vjazma.

Za noć između 15 i 16 ov. mj.:

Komandir—Kerč.

Ugovoreni znaci: noću: 13—3; danju: pozivni: dizanje ruku u vis sa partizankom, odzivni: dizanje puške u vis sa partizankom.

Sve zarobljenike odmah sprovoditi u Štab divizije, a ne smiju se niti svlačiti niti im oduzimati njihovu spremu osim oružja i municije.

Prilikom zarobljavanja treba voditi računa da se zarobljena municija ne razvlači.

Napomena: Štabovi brigada, odnosno bataljona prema dobivenim zadacima organizovaće osmatračnice, koje će imati za zadatak da osmatraju neprijatelja i teren na dodijeljenom sektoru. Voditi računa da te osmatračnice budu dobro vojnički organizovane i da na njima mora uvijek biti jedan odgovoran drug. To naročito važi za osmatračnice na obezbjeđenjima. Također pravilno sprovoditi i izviđačku službu slanjem podoficirskih i oficirskih izviđačkih patrola u pravcu neprijatelja.

U slučaju padanja kiše operacija će se odgoditi, a odgađanje operacije javiće se putem veze.

13 marta 1943 god.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Žigić s. r.

Komandant:
Manola[5] s. r.

Da je prepis vjeran originalu
tvrdi i ovjerava

Načelnik:
M.[6] Lj. Šakić

(M. P.)[7]

[5] Srećko
[6] Mićun
[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju

BR. 34

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ŠESNAESTE I SEDAMNAESTE NO BRIGADE DA SPRIJEČI PRODOR NEPRIJATELJA NA RAVNU GORU[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 311/1943, u 21,15 sati
Dana 13 marta 1943.

Naređenje za obranu Ravne Gore

VRLO TAJNO!

OPERATIVNOM ŠTABU
ZA XVI I XVII BRIGADU N. O. V. HRVATSKE

Položaj

Prema dobivenim izvještajima od Štaba III operativne zone neprijatelj[2] namjerava ponovo da ugrozi neke zapadne dijelove naše slobodne teritorije uopšte, a posebno Ravnu Goru (bolnicu broj 3).

Vjerojatni pravci neprijatelja za taj podmukli podvig su:

a) Od Daruvara preko Dobre Kuće i Poganog Vrha na Gornje Borke i dalje na Zajle i Ravnu Goru (lijeva kolona).

b) Od Sirača dolinom Pakre preko Piljenice na Gornje Borke i dalje na Ravnu Goru (srednja kolona).

c) Od Pakraca preko Španovice na Veliki Javornik i dalje na Metlu i Ravnu Goru (desna kolona).

Dakle, svima kolonama je vjerojatan cilj Ravna Gora.

U cilju suzbijanja neprijateljskog nadiranja i uništenja te bande ovaj štab

NAREĐUJE:

(Sekcija Bjelovar, Slatina, Pakrac, Požega 1 : 100.000)

1.) Bataljoni XVI brigade da posjednu dominantne tačke linije: Petrov Vrh (615), Pogani Vrh (639) i Zelena Lokva

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/2, k. 907.

[2] Odnosi se na dijelove Prvog gorskog zdruga.

(561), sa zadatkom da upuste neprijateljsku lijevu kolonu u cijep jedinica te brigade i da je vještim manevrom unište, odnosno da joj nanesu što veće gubitke i spriječe je u njenim namjerama.

2.) Bataljoni XVII brigade da posjednu dominantne tačke linije Mali Javornik (564), Veliki Javornik (718), Metla (778), te da u zajednici sa desnokrilnim snagama ove operativne jedinice unište srednju neprijateljsku kolonu i desnu kolonu, odnosno da im vještim manevrima nanesu što veće gubitke i spriječe ih u njihovim namjerama.

3.) Operativni štab[3] čim dođe u Zajle, odnosno u G. Borke, treba da uhvati vezu sa Štabom I odreda III operativne zone, koji se nalazi u Bijeloj, u cilju prikupljanja podataka o neprijatelju i o terenskim prilikama, kao i o rasporedu jedinica tog odreda.

Zasad se jedinice tog odreda nalaze na Petrovom Vrhu, Selištima, Javorniku i Piljenici. O tome treba Operativni štab da obavijesti svoje jedinice, koje će prema njegovom naređenju zauzeti iste, odnosno susjedne položaje.

4.) Glavni zadatak svih jedinica na tom sektoru, kako naše divizije tako i III operativne zone, jeste da pod svaku cijenu spriječe neprijatelja u izvršenju njegovih namjera na tom sektoru.

5.) Operativni štab izdaće svojim naređenjem detaljan raspored svojim jedinicama i jedan primjerak tog naređenja dostaviće ovome štabu.

6.) Vezu s ovim štabom održavaće Operativni štab preko radio-stanice, odnosno preko kurira.

Redovne izvještaje treba slati ovom štabu kao i Štabu III operativne zone svaka 4 sata, a izvanredne izvještaje treba slati najhitnije i bez obzira na vrijeme.

7.) Pokret jedinica iz Voćina izvršiti u što većoj tajnosti. Na put treba krenuti večeras 13. III. 1943 najkasnije do 24 sata.

8.) Za ishranu te operativne jedinice staraće se intendant divizije u saglasnosti sa Ekonomskim sektorom u Borkima.

9.) Kao prilog ovom naređenju dostavlja se tom štabu informativni izvještaj druga Zorana,[4] informativca za Da-

[3] Formiran od štabova Šesnaeste i Sedamnaeste NO brigade.
[4] Branko Bosanac

ruvarski srez, koji se odnosi na neku neprijateljsku regrutnu komisiju.[5] Operativni štab. ukoliko ne bude ometen drugim pothvatima neprijatelja, treba da preduzme sve da mu ta neprijateljska komisija padne u ruke. U vezi s izvršenjem tog zadatka Operativni štab treba da se poveže s drugom Zoranom preko Štaba I odreda III operativne zone.

V. d. pol. komesara
Franc Knebl

P. S. Za izvršenje ovoga zadatka dodjeljuju se tom štabu na raspored još 4 teška mitraljeza.

Broj 311
1943

[5] Prema primljenim podacima, trebalo je da jedna domobranska regrutna komisija izvrši regrutaciju u nekim selima na području Daruvarskog kotara. Da bi zarobila ovu komisiju, Prva četa Trećeg bataljona Dvanaeste NOU brigade postavila je zasjedu na pruzi Sirač—Daruvar i čekala vlak kojim je komisija putovala. Ali vlak nije naišao.

BR. 35

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE NOU BRIGADE OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA I BORBAMA BRIGADE OD 7 SIJEČNJA DO 6 OŽUJKA[1]

ŠTAB
VI NO BRIGADE HRVATSKE
13. III. 1943.

*15. 3. 43.[2]

Operativni izvještaj

ŠTABU VIII DIVIZIJE [NOV I PO HRVATSKE]

Dne 7. I naša brigada izvršila je pokret iz Ravne Gore za Drežnicu,[3] gdje se zadržala jedan dan.

Dne 9. I izvršen je pokret iz Drežnice za selo Kunić, gdje su jedinice bile smještene na odmor, dok je III bataljon bio na položaju Troj Vrh iznad Vojnovca sa zadatkom da ometa popravljanje pruge. Dana 10. I naišli su Talijani[4] iz Josipdola da oprave prugu. Odmah se razvila borba koja je trajala 2 sata. Na strani neprijatelja bilo je 7 ranjenih.

Dne 11. I Drugi bataljon nalazio se na položaju kod Cerovnika da spriječi paljenje sela Popovića. I i IV bataljon bili su na odmoru. III bataljon izvršio je rušenje pruge između Vojnovca i Plaškoga u dužini od 1 i pol kilometar.

Dne 12. I neprijatelj[5] je počeo nadirati od Vojnovca na brdo Troj Vrh u namjeri da odbaci naše jedinice IV bataljona sa tog položaja, kako bi mogao popraviti prugu. Jedinice IV bataljona vodile su borbu i natjerale neprijatelja u bijeg. Na strani neprijatelja bilo je 8 mrtvih. Na našoj strani bio je jedan mrtav i dva ranjena. 13. I jedinice III bataljona izvršile

[1] Dokumenat, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/2, k. 826 A.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 14.

[4], [5] i [7] Odnosi se na dijelove divizije „Re". Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 154.

su rušenje pruge između Vojnovca i Josipdola u dužini 150 metara.

14. I naša brigada izvršila je akciju na pruzi između Vojnovca i Josipdola s tim da sačeka vlak blindirani koji je dolazio iz Josipdola svakog dana na popravljanje pruge. Raspored naših jedinica bio je slijedeći: I bataljon zaposjeo je k. 606 sa zadatkom da tuče neprijatelja u leđa. II bataljon zaposjeo je selo Popoviće, k. 621 i selo Vetrenice pored same pruge. Top 37 mm bio je plasiran kod sela Popovića sa zadatkom da tuče blindirane vagone. III bataljon bio je na položaju prema Plaškom a IV bataljon bio je u rezervi. Talijani su naišli u selo Popoviće u namjeri hapšenja i pljačke. II bataljon izvršio je juriš i natjerao Talijane u bijeg, a jedna četa toga bataljona tjerala ih je u samo mjesto Josipdol i zarobila na tržnici 6 talijanskih vojnika. Jedna talijanska oficirska patrola naišla je na zasjedu Prvog bataljona, koja je primjetila zasjedu i počela bježati, nekoliko ih je potučeno, dok su ostali uspjeli pobjeći a jedan je zarobljen. U samoj borbi zaplijenjena su 2 puškomitraljeza i 1 teški mitraljez „Breda", 3 puške, 1200 metaka i druge spreme. Zarobljeno je 7 talijanskih vojnika, . . . Na strani neprijatelja bilo je još 6 mrtvih i ranjenih Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Za cijelo ovo vrijeme dok se brigada nalazila na tome terenu neprijatelj nije uspio uspostaviti saobraćaj, niti popraviti prugu.

15. I. jedinice naše brigade krenule su iz Kunića preko pruge, sela Vukelića, Tobolića i Zbjega za Saborski, kamo su stigle istoga dana u noći 16. I. II bataljon upućen je za Ravni Lug i Čorkovu Uvalu i zaštitio taj položaj sa te strane, dok su ostale jedinice vršile pripremu za napad na Ličku Jesenicu.

17. I. u pola noći, naš I bataljon u zajednici sa jedinicama XV brigade[6] izvršio je napad na Ličku Jesenicu, ali je neprijatelj već ranije bio pobjegao. Ostale jedinice bile su na osiguranju. 18. I Prvi bataljon sa jednim bataljonom XV brigade vršio je napad na stanicu Lička Jesenica. Podilaženje položajima počelo je ujutro pa do 12 sati, kad je izvršen napad na želj. stanicu. Istoga dana uvečer Prvi bataljon izvršio je juriš na želj. stanicu, koji nije uspio, pošto su neprijateljske snage[7] dosta jake, koje su utvrđene u zidanim zgradama i bunkerima a okolo su bila 2 reda bodljikave žice. Na strani neprijatelja

[6] Petnaesta NO brigada Osme divizije NOV i PO Hrvatske

bilo je nekoliko ranjenih. Na našoj strani bila su 2 mrtva i 2 ranjena. Od 19 do 21. I III i IV bataljon držali su blokadu stanice. 20. I I i II bataljon sa tehničkom četom vršili su pokret za Zbjeg, a 21. I izvršen je pokret za Slunj i produžili za selo Cvitovići. Istoga dana IV bataljon izvršio je pokret iz Saborskog za Slunj, a III bataljon ostao je u Saborskom sa zadatkom da spriječi eventualno nadiranje neprijatelja sa te strane.

22. I I i II bataljon sa Štabom brigade upućeni su za Veljun.[8] Istoga dana noću ove jedinice zaposjele su položaj: I bataljon k. 234 iznad Veljuna, a II bataljon desno od njega. Front koji su trebale držati ove jedinice bio je velik. Ujutro počeo je neprijatelj nadirati sa svojim glavnim snagama na položaje našeg I bataljona.[9] Snage neprijatelja kretale su u dvije kolone, koje su puštene na blisko otstojanje pred naše položaje, te je otvorena žestoka vatra iz našeg mitraljeza i pušaka. Neprijatelj je bio drzak i produžio je dalje kolonama, ali poslije uporne borbe od jednog sata neprijatelj je natjeran u bijeg. Tom prilikom na strani neprijatelja bilo je oko 200 mrtvih i preko 150 ranjenih. Poslije toga naše jedinice vršile su pripreme za protivjuriš, tako da se II bataljon sa svojim desnim krilom spustio da tuče u bok neprijatelja, dok bi ostale jedinice izvršile juriš. Ta priprema nije uspjela, pošto je u 10 sati stigla neprijateljska avijacija u jačini od 10 aviona bombardera i jedan izviđač. Neprijateljski su avioni cijelu svoju vatru upravili na položaj I bataljona, koji je uspio držati položaj do 13 sati. Za vrijeme bombardovanja, koje je trajalo 1 sat i 45 minuta, neprijatelj je vršio podilaženje i u 13 sati uspio prodrijeti u naš raspored. Tada je nastala borba prsa u prsa, ali brojna nadmoćnost kao i njegova tehnika nije se mogla savladati. Naš I bataljon bio je razbijen na dva dijela, a nakon 2 sata bio je sakupljen na Velikom Liscu gdje se organizirala 2 linija odbrane. II bataljon pomagao je I bataljonu tući neprijatelja bočnom vatrom. Poslije toga II bataljon bio je povučen na položaj iznad rijeke Glinice kod Bandina mosta. Pionirski vod srušio je Bandin most.

U ovoj borbi direktnim pogotkom iz aviona uništen je naš teški mitraljez i 2 puškomitraljeza sa poslugom. Na našoj strani u I bataljonu bilo je 19 mrtvih i 39 ranjenih, od kojih je jedan naknadno umro. U ovoj borbi borci I i II bataljona pokazali

[8] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 117 i knj. 12, dok. br. 90.
[9] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 122.

su smjelost, visoku svijest i požrtvovanje. I poslije ovako velikih gubitaka moral i borbenost kod jedinica I bataljona ostao je na visini. III bataljon nalazio se u Saborskom, a IV bataljon po naređenju Štaba korpusa vraćen je iz Slunja ponovno u Saborski.

Po naređenju Štaba korpusa,[10] 24. I, sa I i II bataljonom, u 0.30 sati, krenuli smo u pravcu Slunja, gdje je Drugi bataljon stigao u 5.30 sati, a I bataljon stigao oko 7 sati, kada je već Slunjski most bio dignut u zrak, i uslijed čega je bataljon prelazio preko rijeke sa poteškoćama, tako da su konji sa spremom gazili vodu. Iz Slunja ovi bataljoni krenuli su u pravcu Močila. III bataljon bio je u Saborskom, a IV bataljon krenuo je iz Sertić Poljane za Saborski, gdje je stigao u 13 sati, a u 18 sati dobio je naređenje da se vrati natrag u Poljanak 25. I. I i II bataljon nalazili su se u Močilima razmješteni po kućama, III bataljon u Saborskom a IV u Poljanku.

26. I. 1943 I bataljon zaposjeo je položaj Čardak, k. 411, Lipar sa zadatkom da spriječi eventualno nadiranje neprijatelja od Zbjega.[11] II bataljon zaposjeo je položaj kod Oštarskih Stanova, k. 363. Uvečer kada su snage XV brigade sa k. 341 i k. 448 izvršile protivjuriš,[12] dvije čete II bataljona potpomogle su juriš neprijatelju u bok. Neprijatelju je uspjelo da ispred položaja XIV brigade[13] prodre na položaje koje je držala XV brigada, na taj način uspjelo mu je prodrijeti u Rakovicu. Ovaj bataljon ostao je na položaju do 4 sata drugoga dana kada se je povukao u šumu iznad Močila. I bataljon ostao je na položaju do 19 sati kada je već neprijatelj uspio prodrijeti kroz položaje IV brigade[14] u Močila. Toga dana III bataljon izvršio je fingirani napad na selo Lička Jesenica i odmah krenuo za Plitvička Jezera. IV bataljon po naređenju Štaba korpusa krenuo je iz Poljanka za Močila i tu se iznenadno sukobio sa neprijateljem. Na našoj strani imali smo 1 mrtvog i 1 ranjenog. Na strani neprijatelja bilo je nekoliko mrtvih i ranjenih.

27. I. 1943 III bataljon držao je položaje iznad Plitvičkog Ljeskovca i Jezerca, pošto je neprijatelj počeo nadirati već sa te strane. I, II i IV bataljon putovali su preko Male Kapele za Plitvička Jezera i stigli u 21 sat u Sertić Poljanu, odakle su 22. u 4 sata krenuli za Prijeboj.[15] II i III bataljon zauzeli

[10] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 74.
[11], [13], [15] i [18] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 117.
[12] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.
[14] Vjerovatno omaška. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 117.

su položaje iznad ceste Ljeskovac—Prijeboj odakle su nadirali na neprijateljske snage. Borba se vodila do 16 sati dok je neprijatelju uspjelo da odbaci sa položaja III bataljon VI brigade zbog nedostatka municije, a istovremeno neprijatelj je nadirao iz Ličkog Petrovog Sela cestom za Prijeboj. Toga dana uveče naše jedinice povukle su se na položaje Javornik, k. 697 i na položaje iznad Prijeboja i Jezerca. U tome boju na strani neprijatelja bilo je oko 60 mrtvih i 80 ranjenih. Na našoj strani nije bilo ranjenih.

29. I I bataljon nalazio se u Korenici. II i III bataljon bili su na položajima, a IV bataljon bio je u rezervi u selu Kapeli.[16] Oko 7 sati naišla je talijanska prethodnica, oko 80 vojnika, koja je bliskom vatrom natjerana u bijeg. Na strani neprijatelja bilo je 9 mrtvih i oko 15 ranjenih, zaplijenjene su 4 puške, 2 ranca municije i 600 metaka za Bredu. Na našoj strani bilo je 6 ranjenih. Ostale jedinice toga dana nijesu vodile borbe.

30. I naša brigada dobila je zadatak od Operativnog štaba[17] da izvrši napad u 5 sati ujutro na talijansku posadu u Prijeboju.[18] Jačina neprijatelja bila je oko 400 vojnika. Naš raspored bio je slijedeći: I i II bataljon imali su izvršiti napad na posadu. III bataljon nalazio se u Ćujića Krčevini u rezervi. IV bataljon bio je na položaju k. 697 i k. 791. Napad je počeo u 5.20 sati, neprijatelj je bio već utvrđen u zidinama od kuća. Naši borci izvršili su juriš i zauzeli nekoliko zgrada, ali se neprijatelj uporno branio. U samom mjestu bila su dva tenka sa kojima je neprijatelj tukao naše borce. Ovaj napad nije uspio i naše jedinice bile su prinuđene na povlačenje. Na strani neprijatelja bilo je oko 30 mrtvih i ranjenih. Na našoj strani bila su tri mrtva i 27 ranjenih. Naš topovski vod koji je bio angažiran u borbi direktnim pogotkom u prozor tornja oborio je neprijateljski mitraljez.

U ovoj borbi jedinice I i II bataljona pokazale su hrabrost i požrtvovanje. Naročito se istakao u borbi vršilac dužnosti komandanta I bataljona koji je na čelu svog bataljona jurišao i pao je pogođen iz neprijateljskog mitraljeza na oko 5 m ispred mitraljeza, čiju je posadu namjeravao zarobiti. To nije bio prvi slučaj druga Ilije Milanovića, već je u svakoj borbi bio prvi na jurišu.

---

[16] Koreničkoj

[17] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 88.

31. I IV bataljon držao je položaje iznad Prijeboja. Istoga dana u 18 sati I, II i III bataljon krenuli su u pravcu Ljubova. 1. II. 1943 stigli su u 5 sati u Debelo Brdo gdje su ostali do 16 sati. Istoga dana neprijatelju[19] je uspjelo da prodre kod Prijeboja i da odbaci naš IV bataljon sa položaja.

2. II naša brigada dobila je zadatak da u 6 sati ujutro napadne neprijatelja na Ljubovu i da razbije neprijateljsku kolonu koja je nadirala u pravcu Bunića.[20] Jačina neprijatelja je bila preko 3000 ustaša i Talijana. II i III bataljon imali su zadatak da napadnu neprijatelja na kotama koje je već prije neprijatelj utvrdio. I bataljon bio je u rezervi. Borba je počela u 6 sati ujutro. Našim jedinicama uspjelo je da zauzmu neprijateljske položaje, ali nije uspjelo zauzeti i susjedne kote odakle je neprijatelj tukao bacačima i teškim mitraljezima sa kojima je neprijatelj raspolagao u velikom broju.

I bataljon IX brigade i I bataljon II brigade, koji su imali vršiti pritisak na neprijatelja sa druge strane, nisu izvršili svoj zadatak niti su pak pokušali da ga izvrše, uslijed čega je neprijatelj mogao uperiti vatru iz ovih oružja na položaje našeg II i III bataljona, te su se naše jedinice morale povlačiti. Na strani neprijatelja bilo je oko 30 mrtvih i ranjenih. U našem II bataljonu bilo je 14 mrtvih i 11 teže ranjenih, a u III bataljonu 4 mrtva i 6 ranjenih.

U ovoj borbi naročito se istakao svojom hrabrošću komandir 3 čete II bataljona drug Hero Tomislav, koji je na čelu svoje čete jurišem zauzeo prve neprijateljske bunkere i tu je bio smrtno pogođen od neprijateljskog mitraljeza. Svi borci ovih dvaju bataljona u toj borbi držali su se primjerno i moral je ostao na visini i pored velikih žrtava.

Po naređenju Štaba korpusa krenula su ova tri bataljona za Frkašić. IV bataljon poslije neprijateljskog prodora na Prijeboju otstupio je u pravcu Vrela za Homoljac.

3. II. I, II i III bataljon držali su položaje kod Frkašića i Klašnice sa zadatkom da se spriječi prodor neprijatelja u pravcu Kamenskog. IV bataljon držao je položaje na Pogledalu gdje je neprijatelj nadirao.[21] U borbi od nekoliko sati neprijatelj je imao 50 mrtvih i veći broj ranjenih, dok na našoj

---

[19] i [23] O neprijateljskim snagama koje su napadale na tom pravcu vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 50.

[20] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.

[21] Vidi dok. br. 50.

strani nije bilo gubitaka. Taj bataljon bio je prisiljen na povlačenje u Glave, odakle je krenuo za Frkašić.

4. II I bataljon zaposjeo je položaje na Gorici u blizini Debelog Brda, sa zadatkom da napadne neprijateljsku kolonu[22] koja je nadirala od Udbine. III bataljon nalazio se na položajima iznad sela Jošana prema Udbini, sa zadatkom da zatvori sve pravce kako neprijatelju ne bi uspjelo prodirati sa te strane. II i IV bataljon pravili su utvrđenja iznad sela Klašnice i Frkašića.

Oko 10 sati neprijatelj je počeo nadirati preko kota u pravcu Gorice na položaje našeg I bataljona, gdje je otpočela borba koja je trajala do 16 sati. Na strani neprijatelja bilo je oko 30 mrtvih i oko 25 ranjenih. Na našoj strani bila su dva mrtva i pet ranjenih.

5. II I bataljon otpratio je ranjenike za Drežnicu, a istovremeno je izašao iz sastava naše brigade u sastav XIV brigade. Ostale jedinice držale su položaje od Frkašića do sela Jošana. Topovski vod bio je plasiran sa topom u selu Frkašić, sa zadatkom da tuče neprijateljske tenkove koji bi pokušali nadirati. Ovi položaji držani su 7. II. Toga dana II i IV bataljon krenuli su preko Grabušića u pravcu Korenice i dalje prema Prijeboju, sa zadatkom da spriječe neprijatelja koji je ponovno pokušavao da nadire preko Prijeboja.[23] Još prije nailaska naših jedinica neprijatelj se povukao u Plitvički Ljeskovac. Ovi bataljoni nalazili su se na tome putu do 10. II.

9. II III bataljon vodio je borbu sa ustašama i Talijanima kod sela Jošana,[24] gdje je neprijatelj zadržan nekoliko sati, ali mu je uspjelo prodrijeti do sela Pećani sa tenkovima. Na strani neprijatelja bilo je 10 mrtvih i preko 20 ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka. 11. II naši bataljoni držali su položaje od Frkašića do Jošana. Neprijatelju je uspjelo prodrijeti na položaje XIV brigade, tako da mu je uspjelo ući u Bjelo Polje, odakle su nadirali prema Frkašiću sa tenkovima i pješadijom. Topovski vod otvorio je vatru na tenkove iz topa „Krnje" i prisilio neprijateljske tenkove da se povrate nazad. Ostali borci tehničke[25] čete sudjelovali su u borbi prilikom gonjenja neprijatelja. Na strani neprijatelja bilo je nekoliko ranjenih.

---

[22] Kolonu su sačinjavali dijelovi iz sastava grupacije „Sassari". Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 50.

[24] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.

[25] Odnosno: pionirske.

Po naređenju Štaba II sektora, jedinice naše brigade držale su položaje od Frkašića, selo Klašnica, preko Gorice do sela Jošana prema Udbini sve do 24. II. Sa ovih položaja vršeni su razni pokreti u pravcu neprijatelja sa zadatkom da ga se negdje sačeka i potuče, ali uvijek naše jedinice morale su se zadržavati u blizini određenih položaja.

17. II IV bataljon dobio je zadatak da u zajednici sa bataljonom „Stojana Matića" napadne talijansku posadu na **Kuku,**[26] ali neprijatelj se već odatle bio povukao te su ga naše jedinice stigle u Visuću. IV bataljon u zajednici sa bataljonom „Stojana Matića" napao je neprijatelja ali ovaj napad nije uspio iz razloga što su jedinice „Stojana Matića" zakasnile, te nisu potpomogle ovaj napad kako je bilo predviđeno. Jedna četa našeg IV bataljona izvršila je juriš i zauzela neprijateljske kamione, ali pošto su te snage bile jako male, neprijatelj se snašao i ponovno osvojio kamione. Na strani neprijatelja bilo je preko 30 mrtvih i toliko ranjenih. Na našoj strani bila su tri mrtva i dva lakše ranjena. Zaplijenjen je jedan puškomitraljez, 300 metaka, nekoliko ćebadi i šatorskih krila.

25. II vršene su pripreme za pokret, a 26. II ujutro po naređenju Glavnog štaba Hrvatske naša brigada krenula je na Končarev Kraj i Turjanski. U tome vremenu do 6. III izvršena je reorganizacija naše brigade. Istovremeno vršila se vojnička obuka i držani su politički časovi.

U toku neprijateljske ofanzive[27] naš minerski vod srušio je 5 mostova i to: Bandin most, dva mosta u Slunju, jedan most kod Vaganca i jedan kod Kulen Vakufa. Kad su Nijemci sa tenkovima doprli na oko 100 metara do mosta i tukli mitraljeskom vatrom minere koji su polagali mine, ovi su i pod vatrom izvršili svoj zadatak, te ispred neprijateljskih tenkova na oko 50 metara most je bio dignut u vazduh.

Pored ovih akcija bilo je još manjih akcija kao vršenje fingiranih napada na neprijatelja, pripucavanja itd.

Za vrijeme trajanja neprijateljske ofanzive u borbama bilo je nedostataka kako kod boraca tako i kod komandnog kadra. U više slučajeva mi nismo uspjeli pomoću naših jedinica da održavamo stalni kontakt sa neprijateljem niti smo uspjeli da prikupimo podatke o snagama neprijatelja. Naši borci nisu znali izrađivati zaklone niti su ih pak koristili, što je u mnogome povećalo gubitke u našoj brigadi. Nailazak većeg broja

[26] Vidi dok. br. 50.
[27] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.

aviona za naše borce bio je iznenađenje. Naš Štab u borbi u Veljunu nije predviđao odbranu po dubini, tako kad je neprijatelj prodro u prve linije našeg položaja, moralo se povlačiti sa svih ostalih položaja. Iako smo imali malo snaga za držanje tih položaja, ipak smo morali makar jedan mali dio ostaviti kao drugu odbranbenu liniju. Komandni kadar, počev od štabova bataljona pa niže, na položajima gdje su bili samostalni nisu znali organizirati plan vatre i razmjestiti automatska oruđa, tako da svaki dio terena može biti tučen ubitačnom vatrom, te se dešavalo da je neprijatelj to iskoristio i tim pravcem prodirao. Korištenje svoje vlastite vatre u borbi za pokret u nastupanju i otstupanju bilo je slabo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: (M. P.)[28] Komandant:
Ranko Mitić s. r. Savo Vukelić s. r.

Da je prijepis vjeran originalu tvrdi i ovjerava:

(M. P.)[31] Načelnik Štaba[29]
M.[30] Šumonja

[28] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[29] Osme divizije NOV i PO Hrvatske
[30] Miloš
[31] Okrugli pečat: Štab Osme divizije NOV Hrvatske

BR. 36

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 13 OZUJKA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR" DA SRUŠI PRUGU ZAGREB—KARLOVAC[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Broj: 272
Dne 13. III. 1943.

ŠTABU XIII UDARNE PROLETERSKE BRIGADE[2]

U toku današnje noći Vaše će jedinice izvršiti rušenje pruge i telefonskih i telegrafskih stupova Zagreb—Karlovac na mjestu koje ćete sami u svojoj zapovijesti[3] odrediti. Rušenje pruge treba biti brzo izvedeno i temeljito, tako da se pruga onesposobi za saobraćaj. Ako imate na raspolaganju potrebnu količinu eksploziva pristupite rušenju mostova. Kakve ste mjere u tom pravcu poduzeli, odmah po primitku ovog naređenja nas obavijestite.

U toku današnjeg dana pristupite sređivanju Vaše brigade i to tako da one borce (novomobilisane) koji su zaista u cijelosti nesposobni, kako fizički tako i duševno, odstranite iz Vaše brigade, sastavite spisak i pošaljete ih u Komandu područja. Pri tome se rukovodite, da iz brigade otstranite zaista samo one koji su potpuno nesposobni. Drugi dio slabih i manje sposobnih boraca zadržat ćete u brigadi i odmah ćete pristupiti formiranju pionirske čete. Ovu četu snabdjet ćete potrebnim alatom za razaranje cesta, rušenje pruga i ostalih objekata. Pionirskoj četi, pošto su to borci nesposobni za pješačke i borbene jedinice, uzet ćete puške i naoružati sve one koji su sposobni za borbene jedinice. Ovu četu, tj. pionirsku, treba odmah obučavati i u pontoneriji, tako da ona bude sposobna i za izgradnju prevoznih sredstava za prelaz preko rijeka i potoka.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21/1, k. 1472.

[2] Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar"

[3] Redakcija ne raspolaže ovom zapovješću. Vidi izvještaj o izvršenoj akciji, dok. br. 61.

U toku sutrašnjeg dana uputit ćemo u Vašu brigadu sve dobrovoljce koji se sada nalaze na kursu u Kaštu, a s njima ćemo također uputiti i komesara Donkovića i komandira kursa.

Brigada mora biti u cijelosti organizirana i sređena u ponedjeljak 15 o. mjes. O sređivanju brigade, odmah ćete nas obavijestiti da li ste pristupili i izvršili ovo naređenje. Također ćete nas obavijestiti čim primite dobrovoljce iz kursa o brojnom stanju na licu u Vašoj brigadi, zatim koliko ima eventualno nenaoružanih ljudi. Tu nećete uzeti u obzir one koji su u pionirskoj četi bez pušaka. Obavijestit ćete nas također o tome koliki broj ljudi ste odstranili iz brigade. Obavijestite nas u kojem pravcu šaljete patrole i kakva su bila zapažanja Vaših patrola.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar i v. d. komandanta:
M.[4] Belinić

[4] Marko

BR. 37

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE NOU BRIGADE OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA PLAVČU DRAGU[1]

ŠTAB
IV UDARNE BRIGADE
VIII DIVIZIJE N.O.V.
13. III. 1943.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

IV Udarna brigada sa dva bataljona I K.P.O.[2] oslobodila je 10. III Plavču Dragu od četničke bande. Četnici su u Plavči bili vrlo dobro utvrđeni. Nekoliko zidanih kuća bilo je uređeno za odbranu a oko sviju iskopani rovovi za stojeći stav u cik-cak liniji. Na ćoškovima bili su zidani bunkeri. Okolni prostor bio je očišćen i uravnjen te dobro brisan. Bilo ih je oko 120 sa 4 teška mitraljeza i nekoliko puškomitraljeza. Napad koji je na njih izvršio naš 4 i dio 1 bataljona prve noći odbijen je. Mi smo pri tom imali 3 mrtva i 10 ranjenih. Za naš napad znali su i sačekali nas u rovovima. Talijani[3] sa pruge također su mitraljeskom vatrom tukli prilaze Plavči.

Prije nego je uslijedio naš ponovni napad, naš top tukao je posred mjesta. To ih je izgleda pokolebalo i oni su pod zaštitom talijanske vatre sa pruge stali da bježe. Iako je to bilo po danu, naš 4 bataljon preuzeo je odmah gonjenje. Četnici su odstupili u neredu prema pruzi a potom u Plaški. Ostavili su ili usput bacili nešto materijala. Zaplijenjeno je: 2 teška mitraljeza (jednome je oštećen zatvarač), 2 postolja, 21 puška, 20.000 metaka (uglavnom za francuske puške). Od hrane u četničkom magazinu nađeno je: 35 vagana[4] graha, 12 vagana makarona, 6 vagana riže itd. Hranu smo poslali Komandi područja[5] i bolnicama, puške i veći dio municije [dali smo] I K.P.O. a za nas zadržali ispravni mitraljez. Četnici su imali 2 mrtva i desetak ranjenih.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—6, k. 424 C.
[2] Prvi kordunaški partizanski odred
[3] Odnosi se na dijelove divizije „Re". Vidi dok. br. 129 i 137.
[4] Vagan — mjera za težinu, oko 50 kg
[5] Riječ je o Komandi područja za Kordun.

Odmah po ulasku u Plavču izvršili smo rušenje želj. pruge između Plaškog i Plavče.

12. III, brigada je sa jednim bataljonom I K.P.O. izvršila pokret iz Plavče preko Skrada prema Saborskom. Po danu je izvršeno izviđanje i stvoren plan, a u prvi mrak bataljoni su otpočeli opkoljavanje Saborskog i podilaženje ka utvrđenim točkama. U Saborskom je bilo oko 200 domobrana i žandara. Znali su za naš dolazak. Nisu dali skoro nikakav otpor i uspjeli su da pobjegnu u nepoznatom pravcu.[6] Uhvaćena su svega dva-tri sa puškama. Jednovremeno je napao jedan bataljon na Biljevinu, ali su i otud pobjegli. Sa bataljonom „Mićo Radaković" uhvatili smo prije akcije vezu i on je imao da napadne Kuselj. Nemamo još izvještaja šta je uradio.

Brigada je zanoćila u Saborskom, a danas 13 o. mj. nalazi se u Saborskom i na okolnim položajima. Nema izgleda da će danas doći do reakcije jer su talijanske posade na pruzi dosta male a u [Lič.] Jesenici ima svega oko 60 četnika. Pitanje ishrane ovdje je teško jer je i narod iz sela od straha pred bombardovanjem pobjegao u šumu, pa ćemo ovaj teren brzo napustiti.

Po usmenom naređenju koje smo dobili od načelnika[7] I Korpusa, mi ćemo krenuti prema Ogulinu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Martinović[8]

Komandant:
Pet.[9] **Kleut**

---

[6] Vidi dok. br. 137.

[7] Bogdan Oreščanin

[8] Mile. Poginuo nesrećnim slučajem 1944 god. kao član Okružnog NOO za Kordun.

[9] Petar

BR. 38

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O STANJU NA BANIJI[1]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
13. III. 1943 god.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Primili smo vaš dopis od 7. III o. g. u kome nam javljate da su politički radnici na Baniji našli 2 p. mitraljeza i 30.000 metaka, međutim mi o tome ne znamo ništa jer nismo dobili niti puškomitraljeze niti municije, od municije dobili smo oko 4.000 svega i to su seljaci donosili svaki dan po nekoliko komada. Dok smo stigli iz Bosne[2] čuli smo da je u Glinici bilo oko 19.000 metaka i da su to odnijeli drugovi sa Korduna; mi o tome nismo se raspitivali više pa i ne znamo tačno koliko su odnijeli.

U akciji Hajtić[3] dobili smo preko 20.000 metaka, ali naš odred vratio se je iz Bosne tako rekuć bez municije, bilo je partizana koji su imali svega pet metaka i svu tu municiju smo podijelili bataljonima.

Neprijatelj[4] reagira na izvršenu akciju u Sunji[5] i već dva dana vodimo borbu s njime. Jedna bojna iz Kostajnice krenula je još prije dana da nam otsječe put pri povratku sa akcije, druga bojna krenula je iz Dvora preko Šamarice za Komogovinu i Borojeviće i treća bojna krenula je iz Gline preko Bijelih Voda, tako da vam mi za sada ne možemo poslati ni najmanje municije.

Benzina još do sada nismo nigdje uhvatili, bačve koje ste uputili VII diviziji mi ne znamo gdje su ali ćemo se još raspitati.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42/1—3, k. 419.

[2] Vidi dok. br. 6.

[3] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 88.

[4] Drugi gorski zdrug i dijelovi Jedanaeste pješačke pukovnije. Vidi dok. br. 128.

[5] Vidi dok. br. 32.

Operativne izvještaje od početka ofanzive poslali smo.[6]

Stanje na Baniji je isto kako smo vam već javili, s tim što je neprijatelj poslije izvršene akcije u Sunji ubacio tri bojne koje zajedno krstare po Baniji.

Potrebno bi bilo, ako je moguće, da se neka kordunaška brigada prebaci na Baniju jer ima mogućnosti za izvođenje većih akcija na pruzi.

Diverzantske grupe mi nemamo jer ju uzela VII divizija pred ofanzivu i nije se vratila. Pruga Petrinja—Glina, koja je bila dovršena i trebao je da otpočne promet, potpuno je porušena u dužini oko 10 km.[7]

Magazini sa hranom, koji su već postojali prije ofanzive, nisu pronađeni od strane neprijatelja.[8]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant:
Đura Bakrač

[6] Vidi dok. br. 6.
[7] i [8] Vidi dok. br. 9.

BR. 39

IZVJEŠTAJ ŠTABA MOSLAVAČKOG NOP ODREDA OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA GAREŠNICU I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

ŠTAB
MOSLAVAČKOG ODREDA
N. O. P. O. H.
13. III. 1943.

IZVJEŠTAJ O AKCIJAMA

18. II. 1943 mogao se naš odred povratiti sa Bilo Gore u svoju staru bazu Moslavinu, jer se neprijateljske snage koje su na tom sektoru vršile reakciju povukle. Krenuli smo ranije dva dana nego IV divizija kojoj smo trebali da pripremimo dolazak i sve što je bilo potrebno u vezi izvršenja zajedničke akcija na jača neprijateljska uporišta našega terena.[2] U samoj Bilo Gori naš odred stavio se pod jedinstvenu komandu štaba divizije. U par dana zajedničkog života na Bilo Gori ušle su naše snage u sastav jedne složene akcije za okruživanje manjih neprijateljskih snaga. ali naš manevar neprijatelj je na vrijeme primjetio i umakao. Nakon našeg povratka u Moslavinu stigla je 20. II. 1943 za nama i IV divizija.

22. II. 1943 otpočela je zajednička akcija divizije i našeg odreda na sresko mjesto Garešnicu. Neprijateljske snage u mjestu bile su slijedeće: 1 satnija I gorskog zdruga u jačini od 160 vojnika. 50 ustaša. 30 žandara i oko 50 dan ranije naoružanih civila. Naš I bataljon imao je da likvidira tri uporišta. dok je naš II bataljon imao zadatak da postavi zasjedu duž željezničke pruge i da je istovremeno ruši. Akcija je započela u 21 sat. Do jutra nije nijedno uporište bilo likvidirano osim jednog manjeg koje su savladali dijelovi jedne brigade[3] koja je sudjelovala u napadu. Uslijedilo je naređenje da se napad nastavi i tokom dana dok se ne likvidiraju sva uporišta. Neprijatelj je pokazao žilavu borbenost a jaki visoki blokovi zgrada mnogo su mu pomogli pri samoj odbrani. Naš I bata-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/3, k. 1472.
[2] Vidi dok. br. 31.
[3] Riječ je o Četvrtom bataljonu Dvanaeste NOU brigade.

ljon, krivo shvativši naređenje o produženju borbe danju, povukao se sa svojeg položaja do kojeg je dopro tokom noći jer je bio na brisanom prostoru i time načinio pogrešku. U toku ispravljanja te greške naišla je putem od Velikih Zdenaca preko Klokočevca i Tomašice neprijateljska formacija u jačini od 800 ljudi, potpomognuta topovima. U taj čas na toj zasjedi nalazio se svega 1 pojačani vod XVII brigade. Iz tog pravca nije se predviđao dolazak neprijatelja pa je tu postavljena svega jedna četa. Od te čete otišla su dva voda kao pojačanje zasjedi na cesti Garešnica—Hercegovac, gdje je banda već ranije napala sa još jačim snagama, nastojeći da razbije naš obruč i dopro do Garešnice. Na tom sektoru neprijatelj je bio poduprt sa 7 tenkova. Oslabljeni vod na zasjedi Veliki Zdenci—Tomašica bio je brzo odbačen sa svoga položaja od daleko premoćnijih neprijateljskih snaga. Pošto se štab našeg odreda nalazio u selu Kajgani, tj. baš na putu kojim je neprijatelj nadirao, poduzeli smo sve da se neprijatelj zaustavi. Naše dvije čete, koje nisu više mogle da promijene situaciju u samom mjestu jer se po danu nije više dalo približiti onim objektima koje su trebali osvojiti, naš štab je povukao u pomoć vodu XVII brigade koji je bio u odstupanju. Dolaskom tih dviju četa neprijatelj je bio zaustavljen. Borba je vođena preko cijeloga dana. Poslije podne istoga dana dobili smo pojačanje jedne čete XII brigade i pred večer zajedničkim jurišem odbacili neprijatelja gotovo kilometar i pol natrag. Treća četa našeg I bataljona, koja je ostala u samom mjestu, ušla je u sastav XII brigade i zajedno s njima nastavila likvidiranje uporišta.

Bandi je uglavnom uspjelo da se koncentrira u dvije jake zgrade, koje je bilo teško zauzeti bez topa ili eksploziva. Uslijed velikog potroška municije, izmorenosti partizana i novoočekivanog pritiska neprijatelja na naše zasjede donesena je odluka o povlačenju 24. II. u 4 sata ujutro. Povlačenje izvršeno, a da ni jednu od dviju zgrada nije uspjelo likvidirati.

U toj borbi imali smo 5 mrtvih i 9 ranjenih drugova. Plijen u oružju nije nam u tančine poznat, ali je malen.

25. II. 1943 njemačka vojska[4] koja je došla iz Bjelovara preko Ivanske napala je iznenada djelove XVI brigade koji su se nalazili u selu Oštri Zid. U jakim borbama neprijatelj se probio u pravcu Popovca gdje se nalazio štab divizije i štab našeg odreda. U selu je bila svega jedna oslabljena četa našeg

[4] Odnosi se na dijelove njemačke 187 rezervne divizije.

II bataljona i 2 teška mitraljeza. Razvila se kratka borba i mi smo se povukli jer je banda naišla i glavnom cestom Berek—Garešnica. Neprijatelj je uspio sa iznenađenjem zbog gotovo nikakvih veza među jedinicama, jer je štab divizije dobio obavijesti o bandi svega nekoliko minuta prije njenog dolaska. Jedan naš bataljon dobio je istoga dana zadatak da prebaci ranjenike za Slavoniju. Iste noći, nakon konsultovanja, odlučeno je da se divizija, kao i naš odred, povuče za Slavoniju.

27. II. 1943 naš I bataljon, koji je pratio ranjene drugove, a koje su na putu preuzeli drugovi iz brigade, prebacio se rano ujutro natrag na poprište jučerašnjih borbi, zajedno sa štabom odreda. Cilj povratka bio je da se neprijatelju postave zasjede, a i da se umiri stanovništvo koje je dolaskom Nijemaca bilo zastrašeno. Međutim neprijatelj se je isti dan povukao tako da se nismo nigdje sa njim sukobili.

Nijemci su zapalili hrvatsko selo Šimljanik, a u selu Oštri Zid pobili su oko 40 ljudi (6 Srba, 6—8 Mađara, a ostalo Hrvati); tim zvjerskim postupkom Nijemaca narod je bio strahovito zastrašen.

U vremenu od 20. II. do 5. III jedan naš vod vršio je akciju u prostoru Ivanić Grad—Čazma. Jedna akcija izvršena je na stražu željezničkog mosta na Česmi kod sela Deanovec. Zaplijenjeno je: 1 belgijski puškomitraljez, 20 ruskih pušaka i oko 1.500 metaka. Gubitaka nije bilo.

Isti vod izvršio je akciju na žandarmerijsku stanicu u Posavskim Bregima. Zaplijenjeno je 8 karabina, 3 pištolja, 20 ćebadi i druge spreme. Isto tako je izvršena akcija u Sesvetama gdje je zaplijenjeno 10 pušaka tipa „Manliher".

Vraćanjem II bataljona iz Slavonije i voda koji je vršio akcije na prostoru Ivanić Grad—Čazma proveli smo reorganizaciju odreda, jer je po naređenju druga sekretara Vlade,[5] koji se nalazi u Slavoniji, ostavljeno 180 ljudi bez oružja.

10. III. 1943 provedena je reorganizacija odreda i formiran je ponovno II bataljon. Imademo mnogo posve novih drugova, ali su to uglavnom proleteri koji će se brzo snaći i priviknuti radu i životu u partizanskim redovima. Njih smo proporcionalno razredili u čete tako da budu u sastavu starijih drugova.

Naši borci pošli su u akciju na Garešnicu kroz dobro krštenje i njihova je borbenost s time porasla.

[5] Vladimir Popović

Svaki bataljon podijeljen je na tri čete od 50 do 60 ljudi.

Štabovi nam još nisu potpuni, a isto tako u četama nam nedostaje par delegata.

Što se tiče novopridošlih drugova mišljenja sam da je to dobar materijal iz kojega ćemo za najkraće vrijeme moći izvući dobre komandire i niže političke rukovodioce.

Izradili smo operativni plan po kome treba da razvijemo jaču i širu djelatnost van našeg uskog moslavačkog terena, gdje su neprijateljski garnizoni jaki. Namjeravamo jednu stalnu snagu baciti na sektor Ivanić Grad—Čazma. Drugi dio snaga preći će u Posavinu, a jedan dio će ostati u Moslavini u starim bazama, sa zadatkom jačeg prodiranja u pravcu Bjelovara.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODIMA!

Polit. komesar:
Kezele Slavko

Komandant:
Janić Vjekoslav

(M. P.)[6]

[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 40

OBAVJEŠTENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NEUSPJEHU ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE I O NEKIM AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINICA[1]

Op. sl.
14. III. 1943 god.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Primljeni su vaši posljednji izvještaji,[2] kao i telegrami od 10 ov. mj. Poslije 10-og nijesmo mogli hvatati vašu radiostanicu.

Situacija kod nas se raščistila. Neprijateljska ofanziva[3] na naš centralni oslobođeni teritorij zasad je prošla. Uglavnom je neprijateljska ofenziva doživjela potpun neuspjeh. Što više, velikim našim pobjedama kod Donjeg Lapca[4] Talijani i njihovi saveznici četnici pretrpjeli su veliki poraz. Pobijeno je oko 400 fašista, a ranjeno ih je oko 600.[5] Zaplijenjeno je tenkova, topova, bacača, mitraljeza, pušaka, kamiona i mnogo druge spreme, o čemu smo već javili. Poslije neuspjele ofenzive Talijani su napustili mjesta Gračac i Otrić, pa čak i Knin, znači odrekli su se pruge Zagreb—Split, a naše jedinice su zaposjele Gračac[6] i nadiru prema Kninu, koji su Talijani i četnici zajedno sa ustašama ponovo zaposjeli.

U Kordunu naša IV brigada izvela je nekoliko uspjelih akcija[7] protiv Nijemaca, ustaša i četnika i očistila skoro cio Kordun (Slunj i okolina nalaze se još u rukama neprijatelja). Na Baniji je Banijski odred isto tako izveo nekoliko akcija protiv domobranskih posada i zaplijenio oružja i municije.[8]

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/3, k. 472.
[2] Vidi dok. br. 25.
[3] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.
[4] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.
[5] Vidi dok. br. 50 i tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.
[6] Vidi dok. br. 33.
[7] Vidi dok. br. 37 i tom V, knj. 12, dok. br. 76.
[8] Vidi dok. br. 6 i 38.

U Gorskom Kotaru su naše snage srušile nekoliko vlakova i zaplijenile nešto oružja.[9]

Sa Slavonijom i Dalmacijom nemamo dobre veze, ali i tamo su naše snage aktivne.[10]

Kako smo u posljednjim operacijama zaplijenili nekoliko tenkova,[11] a male količine benzina, to nam je pitanje benzina vrlo važno pitanje i od njega u mnogome zavisi daljnji tok naših operacija. **Stoga nastojte svim silama da nabavite što više benzina, nafte i petroleuma i da to dopremite u Kordun,** odakle će se transportovati dalje.

V operativna zona uputila vam je 80 primoraca[12] za popunu Proleterske brigade. Vi sa svoje strane treba da pomognete V zonu sa oružjem. Po nekim njihovim izvještajima vi ste zakopavali oružje, dok su oni imali veliki broj nenaoružanih ljudi, a nijeste im htjeli dati ni jednu pušku.[13]

Dostavite nam davno traženi izvještaj — karakteristike komandnog kadra od komandanta bataljona na više i izvijestite zbog čega nam taj izvještaj do danas nijeste dostavili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,

---

[9] Vidi dok. br. 22 i 68.

[10] Vidi dok. br. 31 i 52 i tom V, knj. 12, dok. br. 41, 47 i 63.

[11] U toku i neposredno poslije Četvrte neprijateljske ofanzive jedinice Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske zaplijenile su 8 tenkova. Vidi dok. br. 9.

[12] Vidi dok. br. 22.

[13] Vidi dok. br. 22.

BR. 41

IZVJEŠTAJ STABA PRVOG KORPUSA OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O PRAVCIMA NASTUPANJA I NAČINU DEJSTVA NEPRIJATELJA U TOKU ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

Op. 28/43
14. III. 1943

Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Posljednja neprijateljska generalna ofenziva[2] na našu oslobođenu teritoriju uslijedila je poslije dugih neprijateljskih priprema sa jednim općim planom za napad na cijelu našu oslobođenu teritoriju. Nama je već ranije bilo poznato da se neprijatelj sprema za opći napad. U ovoj ofenzivi uglavnom su učestvovale okupatorske snage, Nijemci i Talijani.[3] Radi ove ofenzive na naš oslobođeni teritorij povučena je iz Njemačke Pavelićeva „Vražja divizija“,[4] koja je pripremana u Njemačkoj za Istočni front. Za ovu ofenzivu neprijatelj se je, osim vojnih priprema, spremio i politički. Neposredno pred napad na našu oslobođenu teritoriju izdana je u Zagrebu „Siva knjiga“ kojom se htjelo izvršiti mobilizacija duhova unutar zemlje u borbi protiv partizana, a pred inostranstvom prikazujući izmišljotine zločina koje su počinili partizani, opravdati potrebu svih zločina i razbojstva, pljačke i paljenja, koje su počinile okupatorske i ustaške-četničke horde nad našim narodom.

[1] Dokumenat, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20—6, k. 424 C.

[2] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.

[3] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 72.

[4] Tako se zvala 369 legionarska divizija, formirana od ljudstva regrutovanog u NDH, sa njemačkim komandnim kadrom. Bila je namijenjena za Istočni front ali je razvoj Narodnooslobodilačke borbe natjerao Njemce da je upotrebe na teritoriji Hrvatske. Divizija je imala dva pješadiska puka (369 i 969 — kasnije 370), jedan artiljeriski puk (969 — kasnije 369) i ostale diviziske dijelove. U toku Četvrte neprijateljske ofanzive bila je ojačana jednim ojačanim pukom njemačke 187 rezervne divizije i Trećim gorskim zdrugom.

U mjesecu decembru došla je iz Njemačke Pavelićeva „Vražja divizija", 24. XII. 42 ova divizija otpočela se je koncentrisati na prostoru Sisak—Petrinja—Sunja—Dubica duž željezničke pruge Zagreb—Beograd.[5] Rijeka Sava bila je također blokirana sa snagama ove divizije. Brojčanost ove divizije iznašala je oko 15.000. Svi oficiri i podoficiri jesu Nijemci. Ova divizija odlično je naoružana i opremljena. Ova divizija nadirala je preko oslobođenog teritorija Banije prema Bosni. S njom je vodila borbu naša VII divizija,[6] ali obzirom na to da se VII divizija nalazi u Bosni pod direktnim rukovodstvom V. Š., Štab korpusa ne može podnijeti operativni izvještaj za tu diviziju.

17. I. 43 u Karlovac je stigla njemačka divizija SS „Princ Eugen". Neprijatelj je vršio dugotrajnu koncentraciju „Vražje divizije" na Baniji i skretao našu pažnju na onu stranu, dok za cijelo to vrijeme u Karlovcu se je nalazio normalni neprijateljski garnizon. Sa brzom koncentracijom njemačke SS divizije u Karlovcu mi smo se našli nespremni za otpor na Kordunu, jer su pred tim dvije brigade[7] VIII divizije operisale na sektoru Saborski—[Lič.] Jesenica,[8] a jedna brigada[9] iste divizije upućena je u Žumberak. Kada je otpočelo neprijateljsko nadiranje od strane Karlovca, mi smo imali samo jednu brigadu[10] na sektoru Tušilovića, dok se druga brigada[11] VIII divizije nalazila na sektoru Slunja. Ovim se može opravdati slabiji otpor koji je dat neprijatelju na Kordunu. Njemačka SS divizija brojala je oko 10.000 ljudi. Neprijatelj je bio savršeno dobro naoružan. Sva prva neprijateljska odjeljenja bila su snabdjevena automatskim oružjem. Neprijatelj je također bio vrlo dobro opremljen za zimsku borbu. Ovo su bile prve borbe koje su naše jedinice vodile sa Nijemcima. Neprijatelj je nadirao iz Karlovca u više kolona koje su svaka za sebe bile jače od naših jedinica. Ove neprijateljske kolone kretale su se raznim pravcima, a na nekim mjestima su se opet razdvajale u druge kolone koje su uvijek bile upotrebljavane za manevrisanje i zaobilaženje naših bokova. Neprijatelj je manevrisao vrlo vješto i više se kretao naprijed po-

[5] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 2.
[6] Vidi dok. br. 6 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.
[7] Peta i Petnaesta NO brigada
[8] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 12, 23 i 32.
[9] Četvrta NOU brigada
[10] Bila je to Peta NO brigada.
[11] Petnaesta NO brigada

moću manevra, nego pomoću vatre svojeg oružja. To naročito važi i za noć, kada se neprijatelj nečujno provlačio između naših položaja koristeći ovdje sve staze i prolaze. Svi važniji prodori izvršeni su noću. Neprijatelj je za noć imao specijalne trupe, koje su se danju odmarale. Manevarski teren Korduna bio je vrlo pogodan za neprijatelja, a vrlo nepogodan za nas, jer obzirom na to da nismo imali dovoljno snaga da ih na svakom mjestu postavimo pred neprijatelja, neprijatelj je imao mogućnosti da nas zaobilazi, poslije čega se moralo napuštati položaj. Budući da naš komandni kadar i naši borci nisu uopšte bili imali iskustva u odbranbenim bojevima, a još manje su dorasli tome da protumanevrima parališu vješte manevre neprijatelja, neprijatelj je uspijevao da sa relativno malim gubicima potiskuje naše snage sa jednog položaja na drugi. Brzina kojom se neprijatelj kretao, tj. nadiranje i danju i noću, nije nam davala dovoljno mogućnosti da sredimo jedinice, da organizujemo nove položaje, da pregrupišemo naše snage, kada je to situacija zahtijevala ili da izvršimo napad na neprijatelja. Dok smo mi spremali napad na neprijatelja na jednom mjestu, kad je trebalo napad izvršiti njega više na tom mjestu nije bilo. Uslijed slabe veze Štab divizije vrlo teško je rukovodio svojim jedinicama. Svi izvještaji stizali su prekasno kad se situacija već iz temelja izmijenila.

Štab korpusa naredio je Štabu VIII divizije da izbjegava raspršavanje svojih snaga, čepljenje svake rupe, već da drži jedinice na okupu, i to uglavnom na prostoriji oko ceste Tušilović—Slunj, i da koncentričnim udarima napadaju glavnu neprijateljsku kolonu. Štab divizije nije bio u stanju da ovo naređenje sprovede u djelo. Sa prodiranjem neprijatelja do Vojnića i Krnjaka[12] naše snage imale su međusobno slabu vezu. Za ovo postoje doduše i objektivni razlozi, brzina neprijateljskog nadiranja danju i noću, nedostatak iskustva komandnog kadra, pomanjkanje materijala za vezu, kao i izvjestan strah i rešpekt kod boraca pred Nijemcima. U početku nije bilo dovoljno uvjerenja da se mi možemo uspješno boriti i protiv Nijemaca. Štab korpusa pomagao je Štabu divizije u sređivanju i organizovanju. Na položaj su odlazili iz našeg Štaba drugovi komesar i načelnik Štaba.

Dok su se borbe na Kordunu vodile na manevarskom terenu i sa neprijateljem koji je umio vrlo vješto manevrisati

[12] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 90.

i koji je nadirao i danju i noću ne dozvoljavajući nama ni sređivanje naših jedinica, organizacije novih položaja, ni odmora, dotle je u Lici stvar bila drugačija. U Lici su nadirali uglavnom Talijani podpomognuti sa četnicima i ustašama. Na oslobođeni teritorij Like ne možemo tačno utvrditi koliki broj neprijateljskih snaga je nadirao, ali taj broj biti će oko tri divizije. Ovdje je neprijatelj nadirao u šest kolona.

Prva i najjača kolona[13] nadirala je od Gračaca preko Bruvna, Mazina za G. Lapac. Ova kolona sastojala se je od 151 i 152 puka divizije „Sassari", jednog bataljona divizije „Bergamo" i jednog bataljona bersaljera. Ova kolona bila je potpomognuta artiljerijom i tenkovima. Druga kolona[14] kretala je od Lovinca preko Pločanskog Klanca na Udbinu. Ova kolona brojila je 3—4000 ljudi. Kolona je bila potpomognuta artiljerijom i tenkovima. Treća kolona[15] išla je od Gospića preko Široke Kule, Ljubova, Bunića na Udbinu. Ova kolona brojila je oko 3—4000 Talijana i ustaša. Kolona je bila potpomognuta artiljerijom i tenkovima. Četvrta kolona[16] nadirala je od Vrhovina preko Čudinog Klanca, Prijeboja na Korenicu i Udbinu. Ova kolona brojila je oko 3—4000 ljudi, potpomognuta artiljerijom i tenkovima. Druga, treća i četvrta kolona koje su se sastale na Udbini izdvojile su jednu kolonu od 2000 Talijana i četnika, koji su prodirali preko Visuća na Kuk prema D. Lapcu. Ova peta kolona nije se spustila sa pješadijom u D. Lapac, već samo sa tenkovima. Šesta kolona sastavljena je od isključivo četnika potpomognutih talijanskim tenkovima. Ova kolona nadirala je od Otrića, Velike Popine, Srba do Brotnje. Kolona je brojila 1000 četnika.

Planinski teren u Lici bio je mnogo povoljniji za nas. Sa mnogo manjim snagama od neprijatelja mi smo uspjeli zadržati naše položaje poslije mnogo puta opetovanih žestokih napada neprijatelja, koji je usprkos artiljerije, tenkova i avijacije mnogo puta bio odbijen uz veće gubitke. Osim toga taktika koju je upotrebljavao neprijatelj u Lici u mnogome se razlikuje od one koju su upotrebljavali Nijemci na Kordunu. Talijani su napadali samo danju, dok je noć služila nama za sređivanje jedinica i za odmor. Jedinstveni napadaj Talijana noću bio je na Prijeboju.[17] Zahvaljujući terenu i slabijem protivniku nama je uspjelo u Lici pružiti neprijatelju veći otpor i postići u toj borbi dosta dobre rezultate.

---

[13], [14], [15] i [16] Vidi dok. br. 50.

[17] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.

Potrebno je istaći da osim toga što je u Lici teren pogodniji, što je protivnik bio slabiji od onog na Kordunu, da su se borci i komandni kadar VI divizije pokazali bolji vojnici i izdržljiviji. Borci VI divizije posjeduju veće iskustvo u borbi, umiju iskorištavati teren i zaklone dosta dobro. Kod komandnog kadra, iako to ne važi za sve jedinice, pokazalo se više samoinicijative. Uopšte uzeto, borci jedne i druge divizije držali su se u ovoj ofenzivi dobro. Nije bilo slučaja samovoljnog napuštanja položaja ni od strane pojedinih jedinica, ni od strane boraca. Vrlo je mali broj takovih boraca koji su napustili položaj bez znanja svojih starješina. Položaji su se održavali pod vrlo teškim uslovima. Na kotama koje su prevazilazile 1000 m, na zimi i u snijegu, a vrlo slabo obučeni i obuveni, ne samo da su odbijali napade nadmoćnijeg neprijatelja, već su redovito prelazili u kontra-napade. U ovoj ofenzivi mi nismo izgubili ni najmanju našu jedinicu koja bi bila razbijena ili pala u ruke neprijatelju, usprkos toga što smo izvršili veliko otstupanje pod pritiskom neprijatelja. U svim ovim borbama naš komandni kadar stekao je ogromno iskustvo, upoznao se sa novim formama borbe i stekao uvjerenje da smo mi u stanju i u odbranbenim bojevima protiv nadmoćnijeg neprijatelja sačuvati svoje snage i zadati neprijatelju teške gubitke. Sa druge pak strane naši borci su u ovim borbama postali izdržljiviji, uporniji u izvršenju zadataka i u svakom pogledu bolji vojnici.

Snage V operativne zone[18] koje su sudjelovale uz naše snage u ovoj ofenzivi pokazale su se da u mnogome zaostaju iza naših jedinica VI i VIII divizije. Postoji razlika među njima u borbenosti, borbenom iskustvu i svijesti boraca, a također i u iskustvu komandnog kadra. Naročito se slabom pokazala XIV brigada. U obje te brigade ne postoje pravilni vojni odnosi između višeg i nižeg komandnog kadra i ovog prema partizanima. Postoji truli familijarni odnos, koji sprečava izvršenje datih zadataka . . .[19]

[18] Šesta NOU i Četrnaesta NO brigada.
[19] Redakcija ne raspolaže preostalim dijelom izvještaja.

BR. 42

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA GORNJI BABIN POTOK I CRNU VLAST[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 12
dne 14-III-1943 g.

14. 3. 43
Op. br. 30/43[2]

Izvještaj o operacijama
na Babin Potok i Crnu
Vlast.

ŠTABU I KORPUSA N. O. V. HRVATSKE

7. III. 1943 godine:

Izvršen je napad na četničku posadu u D.[3] Babinom Potoku i Crnoj Vlasti[4] sa ciljem da se razoružaju, izbiju njihovi istureni klinovi i stvore mogućnosti za daljnje prodiranje prema Vrhovinama i Gackoj Dolini.[5] U napadu na neprijatelja i za potrebna osiguranja učestvovale su VI i XV ud. brigada, 2 bataljona II ud. brigade, jedna baterija brdskih topova, prateća četa (sa tri bacača i dva protukolska topa) i jedan vod tenkova.

Plan napada, raspored i zadatci pojedinih jedinica bili su slijedeći:

VI brigada: ojačana sa jednim bataljonom II ud. brigade, pratećom četom i jednim brdskim topom 65 mm imala je napasti na četničku posadu u Crnoj Vlasti na slijedeći način: Sa jednim bataljonom napasti četničku posadu u Crnoj Vlasti sa jugozapadne i jugoistočne strane. Sa dva bataljona postaviti osiguranje prema Rudopolju i Vrhovinama i to od k. 827 preko ceste Babin Potok—Vrhovine na [M.] Obljaj (k. 835), zatim od Obljaja preko ceste Babin Potok—Vrhovine na zaselak

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32/7, k. 419 A.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Donjem

[4] Vidi dok. br. 10, 19, 20 i 21.

[5] Gacko Polje

sjeverozapadno od crkve ispod kote 1074. Minirati cestu Babin Potok—Vrhovine ispred raskrsnice puteva Crna Vlast—Babin Potok—Vrhovine.

Sa bataljonom II udarne brigade koji je pridodat osigurati bok i leđa od Vrhovina i zaposjesti položaje od k. 1074 do k. 1082, te vršiti fingirani napad na brdo Panos sa jednom četom toga bataljona i time vezati neprijateljsku vatru za sebe.

Topove i teške bacače postaviti ispod zaseoka Pupovci, protukolske topove postaviti na takva mjesta odakle mogu tući neprijatelja i sa svima tući školu, crkvu i popov stan.

Jedan bataljon zadržati u rezervi kod Štaba brigade.

XV brigada: ojačana sa dva brdska topa 65 mm i tri tenka imala je napasti četničku posadu u D. Babinom Potoku na slijedeći način:

Sa jednim bataljonom napasti četničku posadu u Donjem Babinom Potoku sa južne i jugoistočne strane. Sa dva bataljona postaviti osiguranje prema Vrhovinskom Rudopolju i stanici, tj. od k. 920 na k. 970, 913 i 765, sa zadatkom da slomi svaku eventualnu pomoć koja bi bila pružena neprijatelju od željezničke stanice Rudopolje i sela Rudopolje. Pored toga postaviti zasjedu pored Babinog Potoka duž puta sa zadatkom da onemogući eventualno bjegstvo četnika iz njihove kasarne u zaselak ispod Perušića i prema Rudopolju. Ove zasjede trebaju napraviti sebi zaklone odmah po zauzimanju položaja, tako da ne bi bile tučene našim kuglama lutalicama od Metle.

Jedan bataljon zadržati u rezervi kod Štaba brigade.

Bateriju brdskih topova postaviti kod slova „T" od riječi Potok i tući neprijateljska uporišta. Bateriji brdskih topova dati osiguranje jačine od jedne čete. Tenkove ostaviti do početka artiljeriske vatre kod Čudina Klanca, a čim počne artiljeriska vatra imaju da se krenu cestom do jedan kilometar ispred samoga mjesta odakle će krenuti u napad kad prestane artiljeriska vatra. Tenkovi imaju da ruše bodljikavu žicu i da tuku svojom vatrom neprijateljska uporišta.

II udarna brigada: sa dva bataljona rušiti će želj. prugu i sakupljati telefonsku žicu između Ž. stanice Lešće i Janjča. Jedan bataljon pod komandom VI brigade radi osiguranja od Vrhovina.

Početak operacija bio je određen 7. III. 1943 u 3 sata ujutro u prvo vrijeme, ali se uslijed nevremena, snega i mraka odložio tri sata kasnije, tj. u 6 sati izjutra, o čemu je Štab VI brigade bio obaviješten lično od komandanta divizije i na

vrijeme, dok je XV brigadi po tome poslato naređenje 6. III u 24 časa.

Tok operacija:

Kod VI brigade: u 4 sata uhvaćena je telefonska veza. Štab brigade izvještava da su im jedinice na predviđenim položajima. U 5 sati primljen je pismeni izvještaj da su dvije čete IV bataljona blizu crkve na 300 do 400 metara, da su četnici malo pucali i prestali, da se topovi i bacači postavljaju na položaj i da će u 6 sati otpočeti napad sa prethodnom artiljerijskom i minobacačkom vatrom.

U 7.45 sati izvještava VI brigada da se vode borbe sa neprijateljem ali rezultati nisu još poznati. Neprijateljska artiljerija gađa od Vrhovina na naše položaje. Četnici iz Rudopolja pošli su u pomoć prema Crnoj Vlasti i naišli na Prvi bataljon koji ih je razbio i zarobio 2 živa četnika, 2 karabina i nešto municije. Također su javili da je zaplijenjen jedan puškomitraljez.

U 9.40 sati VI brigada javlja da kod njih nema promjena. Bacači i topovi gađaju ali se do sada nije uspjelo ništa zauzeti.

U 12.15 sati javlja VI brigada da su Talijani i četnici iz Vrhovina napali na naše snage na M. Obljaju i sa toga položaja potisnuli Prvi bataljon, koji se povukao a da nije obavijestio ni Štab brigade niti svoje susjedne dijelove. U vezi s tim Štab divizije izdao je naređenje da se povuku one jedinice koje su povlačenjem ovog bataljona postale ugrožene i da se zauzme k. 827 na koju se ima postaviti više automatskih oruđa da tuku neprijatelja ako pokuša bježati kao i one koji mu dolaze u pomoć.

U 17 sati VI brigada javlja da je neprijatelj nadirao i od Panosa i da je potisnuo naše snage prema Vrtlini a dospio je i do kuća Lončari. U vezi s tim izdato im je naređenje da ponovo zauzmu položaje iznad Lončara ivicom šume pa do iznad Panosa, kako bi jedinice koje drže k. 827 mogle zadržati svoje položaje i osigurati ponovni napad.

U 18.15 sati Štab divizije izdaje naređenje VI brigadi da isture patrole i osiguranje prema neprijatelju te da kontrolišu svaki njegov pokret.

Do 24 časa VI brigada nije uspjela da zauzme nijednu utvrđenu tačku od neprijatelja, već je držala i dalje blokadu. Gubitaka je bilo i na našoj i neprijateljskoj strani ali se broj još nije ustanovio.

Kod XV udarne brigade:

U 5.50 sati primljen pismeni izvještaj da su jedinice zaposjele predviđene položaje, da je napad počeo u 3 sata i da su topovi počeli gađati ali su prebacivali pa će se vršiti korektura. Četnici gađaju prema našim položajima oko samog mjesta a na ostalim sektorima nema promjena.

U 6 sati čuje se artiljeriska i mitraljeska vatra.

U 7.20 sati izdato naređenje XV brigadi da neprijatelja tuku artiljerijom i da vrše energičan napad bez obzira što tenkovi nisu stigli. Izvještaj o situaciji odmah da pošalju pošto se telefonska veza još nije uspostavila.

U 9.30 sati primljen pismeni izvještaj da su naši borci zauzeli Metlu, a krilima došli na cestu. Dalje napredovanje otežano je uslijed brisanog prostora i bodljikave žice. Kod Rudopolja čuje se neko pucanje ali se još ne zna o čemu se radi. Dejstvo artiljerije do sada je bilo slabo. Tenkovi još nijesu stigli.

U 10.20 sati Štab divizije naređuje XV brigadi da osigura bolju vezu sa topovima i da im se dade konkretan zadatak, te da se produži nastupanje naših jedinica. Upoznati su sa situacijom kod VI brigade i javljeno im je da su traženi i tenkovi.

U 11.55 sati javlja pismom Štab XV brigade da četnici iz Rudopolja pucaju na položaje na Perušiću, a 1 grupica od 20 četnika iz Rudopolja prebacila se iz škole u selo kod k. 954. Talijani sa stanice Rudopolje nikuda se ne kreću. Jedna desetina sa Metle spustila se u krajnje kuće D. B. Potoka. Uslijed hladnoće jedan dio snaga sa Perušića uputit će se u kuće ispod Perušića. Jedan tenk stigao je u G. Babin Potok oko 9 sati, dok su ostali još na putu. Baterija brdskih topova premješta se na pogodnije mjesto odakle će moći bolje tući.

U 14 sati Štab brigade izvještava da je izdao naređenje Drugom bataljonu i zamjeniku komandanta[6] brigade da uz pomoć tenkova pripremi napad ukoliko se neprijatelj ne bi predao na pismeni ultimatum koji mu je poznat.

U 17 sati izdato naređenje XV brigadi da izvrši pripreme za ponovni napad u kojem treba artiljerija i tenkovi da se što bolje iskoriste. Prve kuće do neprijatelja trebaju se zapaliti pa će se uslijed bure požar prenijeti dalje prema neprijatelju.

[6] Narodni heroj Milisav Dakić. Poginuo kod Vrhovina 1943 god. u borbi protiv Talijana i četnika, kao zamjenik komandanta Petnaeste NO brigade Osme divizije.

Do 23 sata nije bilo promjena kod brigade niti se je uspjela zauzeti nijedna utvrđena zgrada iako su učestvovali tenkovi i artiljerija. Do toga vremena izvršena je popuna artiljeriske municije koje je bilo ponestalo i uspostavljena je telefonska veza.

U 23.35 sati Štab XV brigade javlja da su ponovno vršeni neki pregovori sa četnicima, nakon čega se je u 23 sata četnička posada predala, dok je jedan dio koristeći noć uspio da pobjegne. Štab divizije naredio je da se odmah vrši sakupljanje plijena i pretraživanje kuća da se nije koji bandit sakrio. Do sada je zarobljeno 44 četnika i zaplijenjeno 6 mitraljeza, 5 puškomitraljeza, 65 pušaka, 2 laka bacača i ostale spreme. Nađena su 4 mrtva četnika i 4 ranjena.

Kod VI brigade u 7.15 sati, kako je javio Štab brigade, naša artiljerija dobro je pogađala i četnicima je poslat po jednoj ženi pismeni ultimatum da se u roku od 45 minuta predaju i sada vlada zatišje. Štab divizije odgovorio je da im je dat predugačak rok, tako da će oni iskoristiti zatišje da se srede i organizuju, ali sada se nije moglo to izmijeniti.

8. III. 1943 godine:

Kod XV brigade: nastavljeno je sa prikupljanjem plijena i pronađeno još nešto oružja i nekoliko četnika, a također životnih namirnica i municije.

U 9.30 sati brigada javlja da je pronađen još jedan četnik sa 2 karabina i 1 pištoljem. Pretraživanje se nastavlja.

Oko 14 sati neprijatelj je otpočeo sa bombardiranjem i mitraljiranjem naših položaja od Crne Vlasti i Donjeg Babinog Potoka. Bombardovanje je trajalo sve do mraka.

U 19 sati brigada javlja da su četnici iz škole Rudopolje pobjegli prema Vrhovinama. Odmah su tamo upućene jače patrole da izvrše pretres i evakuaciju stvari koje imaju neku vrijednost, a potom da školu zapale.

U 20 sati javlja brigada da je škola Rudopolje zapaljena i da su pronađene 4 puške sa nešto municije.

Kod VI brigade:

U 7.10 sati brigada javlja da je neprijatelj napustio M. Obljaj i odmah su tamo upućene jače patrole.

Cio dan i noć držana je blokada neprijatelja sa jednim dijelom snaga, dok se drugi dio odmarao. Vršeno je pripucavanje na neprijatelja, neprekidno uznemiravanje i izviđanje. Neprijatelju je došla pomoć iz Vrhovina i iz Gacke Doline, tako da ih je sada bio ukupan broj oko 300. Pojačali su se sa

jednim teškim bacačem mina i doznalo se da su dovukli i 1 top.

9. III. 1943 godine:

U toku cijeloga dana vršene su pripreme za ponovni napad na neprijatelja u Crnoj Vlasti koji je imao uslijediti uvečer u 22 časa. Kod VI brigade prebačena su obadva brdska topa, tako da će se napad izvršiti uz pripomoć 3 brdska topa 65 mm, 2 protivkolska topa i 2 teška bacača mina. Prema predviđenom planu glavni napad imala je izvršiti VI brigada uz pripomoć jednog bataljona XV brigade koji je imao zadatak da protjera neprijatelja sa M. Obljaja i prvih kuća ispod istog, pošto je u toku dana neprijatelj bio zauzeo ove položaje. Jedan bataljon XV brigade dobio je zadatak da poruši prugu i t. t. vezu između [Vrhov.] Dugog Dola i Rudopolja.

Oko 12 sati četnici su otpočeli jak napad uz pripomoć artiljerije i minobacača iz Vrhovina i od crkve na položaje VI brigade. Najžešći napad i koncentracije neprijateljske artiljerijske i minobacačke vatre vršeni su na k. 827, gdje su naši borci pretrpjeli gubitke. Neprijatelju je bilo uspjelo da zauzme ovu kotu, ali su ga borci protivjurišem protjerali natrag u crkvu u njegove polazne baze. Neprijateljska artiljerijska i minobacačka vatra i dalje je trajala sve do mraka. Za gađanje neprijatelja je odlično poslužila osmatračnica na Panosu odakle se dobro vidi i odakle su dirigovali artiljeriji prilikom gađanja. Zbog toga je bila njihova artiljerijska vatra vrlo precizna.

Do 22 sata izvršene su sve pripreme za napad na Crnu Vlast i sve jedinice koje su bile predviđene krenule su na svoje zadatke.

Tačno u 22 sata otpočeo je napad na svim tačkama jednovremeno. Iako su elementi za gađanje uzeti i isprobani još za vrijeme dana, ipak artiljeriska vatra uslijed prirodnog rasturanja nije bila tako tačna. Prvi pogodci su bili dobri, ali ostali su promašili, uslijed mraka nije se mogla vršiti korektura, a također i naši borci prišli su sasvim blizu neprijatelja pa je dat znak da se artiljeriska vatra prekine. Vatra iz minobacača bila je dobra i pogodci su bili dosta tačni. Neprijatelj je davao žestoki otpor, njihova artiljerija gađala je iz Vrhovina, a minobacači sa Panosa i od crkve. Borci su prišli sasvim blizu neprijatelja i na nekim mjestima počeli kidati žicu, ali plan neprijateljske odbrane i vatre bio je dobar, tako da je svaki prostor bio tučen. Mine koje su trebale da se prinesu zgrada-

ma nisu donijete jer se navodno, kako izvještava VI brigada, nije moglo prići uslijed jake vatre. Ovaka borba produžila se sve do 4.30 sati izjutra kada je naređeno da se jedinice povuku, a prema neprijatelju da se ostave osiguranja kao i prethodnih dana.

Prvi bataljon XV brigade zauzeo je M. Obljaj u 22 sata i 45 minuta, ali nije uspio da protjera neprijatelja iz kuća uz cestu uslijed velikog brisanog prostora, te da se spoji sa VI brigadom na onim mjestima koja su bila predviđena. Ostale snage XV brigade izvršile su potpuno svoje zadatke, porušile prugu između Dugog Dola i Rudopolja na više mjesta, a neprijatelja koji se tamo nalazio protjerale prema stanici Rudopolje i satjerale ga u mali tunel, gdje mu se nije moglo prići jer su davali jači otpor. Na stanicu Rudopolje izvršen je fingirani napad, na što je neprijatelj odgovorio jakom mitraljeskom vatrom i vatrom bacača mina većih i manjih. Po izvršenom zadatku jedinice XV brigade planski su se povukle u svoje polazne baze.

Ratni plijen:

Zarobljeno je 55 četnika (50 u D. B. Potoku, a 5 u Crnoj Vlasti) i zaplijenjeno: 2 mala bacača mina sa 10 mina, 6 teških mitraljeza francuskog tipa „Sent-Etjen", 5 puškomitraljeza, 85 karabina francuskih, 7.200 metaka francuskih, jedna poljska telefonska centrala, jedan poljski telefon, oko 5 km telefonskog kabla, 50 bombi talijanskih, nešto vojne odjeće, životnih namirnica i ostale ratne spreme.

Porušeno je 1 kilometar pruge i nešto više tt. veze.

Pored toga borci XV brigade puščanom i mitraljeskom vatrom oborili su jedan talijanski tromotorni bombarder, koji je zapaljen pao kod Krivog Javorja i sav se slupao, posada je izginula. U avionu su nađena 2 oštećena mitraljeza.

Gubitci neprijatelja:

Oko 46 mrtvih četnika i Talijana i 78 ranjenih.

Naši gubitci:

Oko 15 mrtvih i 58 ranjenih (3 poginula i 5 ranjenih iz XV brigade).

Od oružja izgubljeno je 4 karabina sa municijom.

Naknadno umrlih od rana: jedan partizan iz XV brigade.

Za pohvaliti pojedinaca ili jedinica koji su se naročito istakli nema.

Utrošak municije:

93 granate za top 65 mm, 34 granate za protivtenkovske topove, 30 mina za teške bacače, od toga 3 teške od 6.50 kg, 13098 puščanih i mitraljeskih metaka. 50 mina za laki bacač.

Manjak municije: Sva artiljeriska i minobacačka municija i 5898 puščanih i mitraljeskih metaka te nešto raketli.

Kritički osvrt:

Operacija je izvođena po predviđenom planu. Veza za vrijeme operacija sa Štabom VI brigade bila je dobra, ali Štab VI brigade sa svojim jedinicama imao je slabu i sporu vezu. Sa XV brigadom veza je u početku bila slaba i spora, a docnije je bila dobra. Štab XV brigade sa svojim jedinicama imao je stalnu vezu.

Vremenske prilike u toku noći kada je trebao biti napad jako su se pogoršale. Vladala je jaka bura i padao snijeg, koji je dosta napadao. Zbog ovih vremenskih nepogoda i mraka napad koji je bio određen u 3 sata u noći bio je odložen za 6 sati izjutra. XV brigada kojoj je naređenje poslato o tome nije na vrijeme dobila, tako da je napad počeo u 3 sata. Inače snijeg i nepogoda uveliko su otežali izvođenje operacija.

Tenkovi su dosta kasno stigli i nisu svoj zadatak izvršili. Snijeg koji je bio napadao otežao je kretanje, gusjenice su se punile snijegom i trgale pa su se morale vršiti česte popravke. U samom napadu učestvovali su svega 2 tenka koji nisu došli ni do žice niti su se pravilno i brzo kretali zbog snijega, a i zbog neodlučnosti posade tenkova, tako da je neprijateljska koncentrična vatra odmah u početku napada nanijela kvar kod jednog tenka i ranila jednog tenkistu, pa se i drugi tenk povukao i vršen je popravak. Prema tome tenkovi nisu takoreći ništa doprinijeli u slamanju neprijatelja iz gore navedenih razloga. Još uvijek nije zagarantovana saradnja između tenkova i pješadije.

Artiljerijska vatra u početku je bila slaba zato što je bio mrak i što u početku nisu mogli da se uzmu tačni elementi. Isto tako položaji za topove bili su u početku slabi, a kasnije se sve ovo popravilo i artiljerija je dobro tukla. Borci još ne znaju da koriste artiljerijsku vatru za privlačenje i podilaženje neprijatelju, već ove momente propuštaju očekujući da će artiljerija najviše doprinijeti u napadu na neprijateljska uporišta.

Kod VI brigade postiglo se iznenađenje kako artiljerijskom pripremom tako i pojavom samih boraca u blizini neprijatelja. Kod neprijatelja je nastalo komešanje koje se moglo iskoristiti da se postignuto iznenađenje realizuje i zauzmu neprijateljska uporišta. Međutim greškom Štaba brigade koji je baš u tom momentu poslao neprijatelju pismeni ultimatum za predaju sa rokom od 45 minuta, ovo nije postignuto. Još prije napada i Štab divizije saglasio se sa tim da se poslije ispaljenih prvih topovskih metaka neprijatelju pošalje ultimatum za predaju, ali Štab brigade nije se trebao ovoga pridržavati obzirom na povoljnu situaciju i postignuto iznenađenje. Slanjem ultimatuma neprijatelju za predaju sa ovako dugim rokom dato mu je vremena i mogućnosti da se pribere i organizuje te pruži tako žestok otpor i iskoristi svoje utvrđene položaje. Razumije se da se kasnije nije moglo nastupati jer je neprijatelj vrlo dobro utvrđen u debelim zidovima koje ni top nije mogao da probije i [imali] su dobar plan vatre a prilaz je brisan. Kako se vidi, napad nije bio energičan u početku kada je bilo postignuto iznenađenje, niti se je znalo iskoristiti iznenađenje i pometnja koja je nastala u redovima neprijatelja. Štab brigade slabo je pružao pomoć svojim jedinicama. Pored toga jedan bataljon sam na svoju ruku povukao se sa svojih položaja, a da o tome nije obavijestio svoje susjedne jedinice niti Štab brigade, čime je postalo opasno za one jedinice koje su vršile napad, i obruč oko neprijatelja ostao je sa jedne strane otvoren. Ovaj bataljon povlačio se u neredu, kojom prilikom je pretrpio gubitke kojih inače ne bi bilo da je povlačenje izvršeno u redu i vojnički.

Pored iznijetog, borci VI brigade iako je naglašeno da se utvrde nisu to uradili pa su imali ovako velike gubitke.

Kod XV brigade, bataljon koji je napadao nije bio dovoljno budan prilikom pregovora sa neprijateljem, tako da je neprijatelj ovo iskoristio i pod zaštitom mraka, još dok su se vodili pregovori, prođe pored naših boraca i pobjegne. Inače drugih krupnijih grešaka nije bilo.

Napomena:

Sve zaplijenjene puške kod D. Babinog Potoka predate su VI brigadi radi toga što su taman dobili ljudstva za popunu brigade koje je trebalo naoružati. Automatsko oružje za-

držano je za XV i V brigadu, pošto one istog imaju manje nego VI brigada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[7] Turkulin

Komandant:
V.[8] Ćetković

(M. P.)[9]

Prilog:
Pregled i lista gubitaka.

BR. 43

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. STABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA ČETVRTE NOU BRIGADE NA ŽUMBERKU I KORDUNU OD 25 PROSINCA 1942 DO 26 VELJAČE 1943 GODINE[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
op. br. 13
14-III-1943

Izvještaj o operacijama
IV brigade u Žumberku
dostavlja

ŠTABU I KORPUSA N. O. V. HRVATSKE

25. XII. 1942 godine prema naređenju Štaba korpusa naša IV brigada izdvojila se iz sastava Divizije, koja je u to vrijeme bila na Kordunu, i krenula je za Žumberak.[2] Po dolasku u Žumberak brigada je u zajednici sa XIII proleterskom

[7] Artur
[8] Vlado
[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/1—3, k. 421 A.
[2] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 1.

udarnom brigadom izvršila nekoliko operacija po raznim mjestima Žumberka i nanijela neprijatelju osjetljive gubitke. Pored toga po povratku iz Žumberka IV brigada izvršila je nekoliko akcija na Kordunu. Akcije ili operacije koje je izvela IV brigada u Žumberku i Kordunu jesu slijedeće:

I.

1. I. 1943 godine

IV brigada u zajednici sa XIII ud. proleterskom brigadom napala je neprijateljsku posadu u Krašiću.[3] Raspored brigade u toku borbe bio je slijedeći: Jedan bataljon vršio je blokadu Kalja i vodio borbu sa ustašama koji su bježali iz Kalja, drugi bataljon vršio je napad sa južne strane na Krašić vezujući se desnim krilom sa jedinicama XIII ud. pr. brigade, 3 bataljon blokirao je Krašić sa sjeverne i istočne strane i vršio pritisak na neprijatelja sa tih strana, 4 bataljon bio je u zasjedi kod sela Brlenić na cesti Karlovac—Draganići—Krašić, za slučaj neprijateljskog nadiranja iz pravca Draganića i Karlovca. Poslije dosta naporne borbe neprijateljska posada u Krašiću bila je likvidirana.

U ovoj borbi jedinice naše brigade zarobile su: 200 ustaša, domobrana i žandara i oficira. Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez, 4 puškomitraljeza, oko 160 pušaka, 4 pištolja, 1 šmajser, 9.000 metaka, 1 motorcikl.

Gubitci neprijatelja u ovoj akciji su slijedeći: oko 150 neprijateljskih vojnika i oficira ubijeno u borbi i veći broj ranjenih.

Sopstveni gubitci su slijedeći: 9 mrtvih i 22 ranjena druga.

Naknadno umrlih od rana nije bilo.

Naročito su se istakli i zaslužuju svaku pohvalu 4 bataljon i njegov komandant drug Kljajić Miloš.[4]

Akcija je izvedena po planu. Krupnih grešaka nije bilo.

U ovoi borbi utrošeno je 9.000 puščanih i puškomitraljeskih metaka, a za teške mitraljeze 1.300 metaka.

Naročitih napomena nema.

---

[3] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 1.

[4] Narodni heroj. Poginuo kod sela Kordići (Žumberak), srpnja 1944 god. kao komandant Prve brigade Osme divizije.

II.

9. I. 1943 godine

Neprijatelj je sa jačim snagama krenuo iz Ozlja i pokušao da se probije kroz naš II bataljon koji je držao položaj oko sela Podbrežje i Vrhovca. Prvi neprijateljski napad bio je odbijen. Istog dana neprijatelj je pod zaštitom tenkova i artiljerijske vatre uspio da se probije na desnom krilu našeg 2 bataljona i ušao u Krašić.[5] Naš 4 bataljon koji je držao položaje oko sela Brlenića morao se povući, a u toku povlačenja vodio je borbu sa neprijateljem. U ovim borbama na našoj strani bilo je 7 mrtvih i nestalih drugova, a 6 ranjenih. U borbi je izgubljeno 8 karabina sa 600 metaka.

Na strani neprijatelja bilo je dosta mrtvih i ranjenih neprijateljskih vojnika, a naročito onih koji su nailazili na naš IV bataljon. Broj mrtvih i ranjenih neprijateljskih vojnika nije nam poznat.

U borbi utrošeno je 600 metaka.

III.

10. I. 1943 godine

IV brigada u zajednici sa XIII ud. pr. brigadom[6] dobila je zadatak da izvrši napad na Samobor.[7] Jedinice brigade bile su raspoređene ovako: 3 bataljon napadao je sa južne i istočne strane, 2 bataljon postavio je zasjedu neprijatelju koji bi kretao [u pomoć] iz Zagreba, 4 bataljon ostao je kao rezerva kod Operativnog štaba, a 1 bataljon imao je da izvrši evakuaciju dobivenog plijena.

I, II i III bataljon uslijed velike zime i rđavog terena nisu stigli na svoje položaje i time nisu ni izvršili dobivene zadatke.

Čekajući napad do 1 sat 12. I. Operativni štab naredio je našem IV bataljonu da upadne u Samobor, što je i učinjeno.

IV bataljon u svom prodoru u mjesto Samobor zarobio je 21 konja, 19 novih samara za mitraljeze, 6 njemačkih vojnika, 5 pušaka sa municijom, 5 ranaca i drugog sitnog ratnog materijala.

---

[5] Vidi tom V, knj. 11, dok. br 50.
[6] Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar"
[7] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 43 i 50.

Na našoj strani nije bilo mrtvih ni ranjenih drugova, dok na strani neprijatelja u mjestu Samoboru ubijena su 2 njemačka vojnika.

Ova akcija slabo je izvedena i nije donijela one rezultate koji su se mogli postići. Razlog jeste u tome što jedinice IV, a i XIII ud. pr. brigade nisu stigle u određeno vrijeme na svoje položaje.

Od jedinica naše brigade istakao se IV bataljon i zaista držao se dobro za vrijeme vršenja upada u Samobor.

Akcija nije izvedena po planu. Greške u akciji jesu dosta velike; kao što je već navedeno, jedinice u većini nisu stigle na određeno mjesto.

Do borbe u većoj mjeri nije dolazilo i prema tome municije nije niti utrošeno. Veze sa susjednim jedinicama bile su vrlo slabe.

IV.

16. I. 1943 god.

Naš 3 bataljon „Jože Vlahovića" izvršio je prelaz preko rijeke Kupe kod Kamanja i sačekao neprijateljski voz,[8] koji se je prilikom nailaska na prekinutu prugu sglajzao[9] i stao. Odmah zatim borci našeg 3 bataljona otvorili su jaku puščanu i puškomitraljesku vatru i otvorila se borba sa Talijanima koji su pratili vlak.

U ovoj akciji zarobljeno je 4 talijanska vojnika i 7 željezničara, a zaplijenjeno: 1 avionski mitraljez „Breda", 1 šmajser, 3 puške, 3 pištolja i 500 metaka za talijanske puške. Osim toga cijela kompozicija voza, koja je imala 22 vagona-cisterne puna benzina, 2 vagona puna građevnog materijala, 2 blindirana vagona i 1 lokomotivu, bila je zapaljena i potpuno uništena. Neprijatelju je nanešena velika šteta. Benzina izgorjelo je 308.300 kg. Pruga na ovom mjestu također je onesposobljena za saobraćaj u dužini oko 400 metara.

Neprijatelj je u ovoj akciji imao 4 mrtva Talijana i nepoznat broj ranjenih.

Na našoj strani bila su 3 druga ranjena, a mrtvih nije bilo.

Naknadno umrlih od rana nije bilo.

---

[8] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 63.
[9] Iskočio sa kolosijeka.

Drugovi i starješine koji su se naročito istakli i zaslužili svaku pohvalu jesu: vodnik Zorić Mile i desetari Sučević Petar i Dakić Milić iz 1 čete.

Akcija je izvedena po planu. Grešaka nije bilo. Snalaženje starješina i jedinica bilo je vrlo dobro. Veze bile su dobre.

Utrošak municije: 1.500 metaka. Pokvarenog i izgubljenog oružja u borbi nije bilo.

Naročitih napomena nema.

V.

25. I. 1943 god.

Naša brigada u zajednici sa XIII ud. pr. brigadom napadala je mjesto Draganiće,[10] t. j. neprijateljsku posadu u Draganićima, i okolna sela, kao i vršila je rušenje komunikacija, pruge i ceste Zagreb—Karlovac.

Jedinice brigade bile su raspoređene i dobile ovakve zadatke: 2 i 4 bataljon nastupali su pravcem sela Brlenić—Carski Breg—Guci—Draganići s tim da likvidiraju sve neprijateljske posade u navedenim selima, a zatim da izvrše napad na Draganiće. Naš 3 bataljon imao je da čisti neprijateljske posade pravcem Brlenić— sjeverna G. Kupčina—Čeglje—Domagović. Tehnička[11] četa bila je u rezervi kod Štaba brigade. Akcija je počela 25. I uvečer i trajala cijelu noć, a 26. I. t. g. produžena je borba sa neprijateljem. Mjesto Draganići nije osvojeno.

U ovoj akciji naše jedinice zarobile su 50 neprijateljskih vojnika a zaplijenjeno je: 2 puškomitraljeza, 21 puška, 1 mali bacač mina, 60 mina, 2 teška mitraljeza, 9.000 metaka i dosta ostale ratne spreme.

Na neprijateljskoj strani poginulo je 26 vojnika, a također bilo je i mnogo ranjenih.

Na našoj strani bilo je 7 mrtvih i ranjenih 35 drugova. Od ranjenih drugova dva su naknadno umrla.

Drugova koji su pali smrću heroja nije bilo. Naročitog isticanja u borbi nije bilo.

Akcija nije izvedena po tačno određenom planu iz razloga što nismo znali snage neprijatelja u Draganićima kao i u okolnim selima. Greške u akciji su: Nedovoljna vojnička vještina kod nekih jedinica, a naročito kod 3 omladinskog bata-

[10] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 92.

[11] Pionirska

ljona. Kod starješina, a naročito nižih, nije bilo samoinicijative. Snalaženje starješina bilo je dosta dobro. Veze sa susjednim jedinicama bile su dobre, sem 4 bataljona s kojim nije bilo stalno veze.

Municije je utrošeno 9.100 metaka. Manjak municije iznosi 100 metaka. Pokvarenog oružja u ovoj brigadi bilo je dosta, a naročito onih pušaka koje se nose kao rezerva. Izgubljenog oružja nije bilo. Oružje poginulih i ranjenih drugova izvučeno je iz borbe.

Ujedno se podnosi izvještaj o svim borbama koje je brigada vodila 26, 27 i 28 ov. mj. a prema zapovijesti Operativnog štaba od 26 i 27. I. 1943.

a) Dobiven je zadatak da odmah poslije akcije na Draganiće krenemo sa našom brigadom u napad na neprijatelja u selu Novaki,[12] kao i da postavimo zasjedu prema selu Cvetkoviću. Ova akcija nije izvršena jer smo naišli na neprijatelja u selu Volavju,[13] napali ga i nismo uspjeli likvidirati neprijatelja u Volavju, a zatim po naređenju vratili se sa brigadom u polaznu bazu.

b) 27. I IV brigada dobila je zadatak da sa jednim bataljonom izvrši prekopavanje ceste Zagreb—Karlovac između sela Novaki i Čeglja.[14] kao i ostalih komunikacija kojima neprijatelj može da kreće sa svojom motorizacijom. Ova akcija nije uspjela iz razloga što je neprijatelj bio u zasjedi na tim mjestima. Mrtvih i ranjenih drugova nije bilo.

c) 28. I vođena je borba sa neprijateljem koji je prešao rijeku Kupčinu iz sela Brlenića.[15] U ovoj borbi učestvovao je 3 bataljon IV brigade. Neprijatelj je odbijen i otstupio je u pravcu Volavja kroz šumu.

U toku ove borbe poginuo je jedan drug a 4 su ranjena.

Naš 4 bataljon koji je također učestvovao toga dana u borbi zarobio je 1 neprijateljskog oficira i 1 ustašu, a mrtvih bilo je oko 10 neprijateljskih vojnika, ranjenih također bio je izvjestan broj koji je nepoznat. Zarobljeno je od oružja: 1 puškomitraljez i 3 puške. Izgubljen je u borbi 1 avionski mitraljez, čiji je nišandžija bio ranjen.

[12] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 98.
[13] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 73.
[14] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 98 i 108.
[15] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 15.

VI.

30 i 31. I i 1 i 2. II. 1943

Vođena je borba sa Talijanima koji su kretali iz Novog Mesta, Črnomelja, Krašića i Vivodine.[16] U borbi sa Talijanima pored IV brigade učestvovale su i jedinice XIII ud. pr. brigade kao i slovenačke brigade. Borba je vođena na položajima oko sela Prekrižje, Hutin Lović i Hrženik. IV brigada je vodila borbu sa Talijanima koji su se kretali iz Vivodine. Neprijatelj je bio odbijen.

U ovim borbama naše jedinice zarobile su: 1 teški mitraljez, 2 laka bacača, 3 puškomitraljeza, 30 karabina, 1 teški bacač mina, 36 mina za veliki bacač, 70 mina za mali bacač, 24 topovske granate, 4 mazge sa samarima, 6.000 metaka i mnogo drugog ratnog materijala.

IV brigada u ovim borbama ubila je 92 neprijateljska vojnika i 82 mazge koje su nađene na bojnom polju. Osim toga još mnogo neprijateljskih vojnika poginulo je i ranjeno, a koje je neprijatelj izvukao.

Na našoj strani bilo je 4 mrtva i 21 ranjen drug.

Naknadno umrlih od rana nije bilo.

Drugova koji su pali smrću heroja nije bilo.

Akcija nije izvedena po planu, jer do borbe došlo je iznenada, ali borba se odvijala dosta dobro. Velikih grešaka nije bilo. Snalaženje starješina i jedinica bilo je dobro. Veze sa susjednim jedinicama nisu bile redovne ali pak dobre. Borci su se pokazali u ovoj borbi izdržljivim i upornim jer zaista bili su duže vremena na položajima po kiši i po rđavom vremenu.

Utrošak municije na našoj strani iznosi 15.000 metaka. Manjak municije 9.000 metaka. Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo. Od ranjenih i poginulih drugova oružje je izvučeno.

VII.

5. II. 1943 godine

IV brigada u zajednici sa slovenačkim brigadama napala je Klinča Selo i Zdenčinu i vršila rušenje pruge Jastrebarsko —Zagreb kod Zdenčine. Jedinice naše brigade bile su po zadatku raspoređene ovako: 4 bataljon napao je posadu u Klin-

[16] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 12 i 15.

ča Selu i protjerao je, 2 bataljon bio je na osiguranju prema Samoboru, a 3 bataljon rušio je prugu Jastrebarsko—Zagreb.

U ovoj akciji nije zarobljeno neprijateljskih vojnika niti pak uhvaćen neki važniji plijen. Škola i općina u kojima je neprijatelj stanovao zapaljene su.

Gubitci neprijatelja su nepoznati.

Naši gubitci: 1 drug teže ranjen, a mrtvih nije bilo.

Umrlih od rana nije bilo.

Naročitog isticanja nije bilo. Za pohvalu boraca i starješina nije bilo.

Akcija je izvedena po planu. Greške su manje i neznatne. Snalaženje starješina bilo je dobro. Veze sa jedinicama bile su dobre.

Municije u borbi utrošeno je onoliko koliko je pronađeno kod neprijatelja u zgradama gdje je stanovao. Pokvarenog i u borbi izgubljenog oružja nije bilo. Oružje ranjenog druga izvučeno je iz borbe. Pruge je uništeno 1.400 metara i onesposobljen jedan most na pruzi. Uništena je 1 lokomotiva na pruzi.

VIII.

10. II. 1943 god.

IV brigada osiguravala je i postavila zasjedu neprijatelju koji bi krenuo prema Draganićima iz pravca Jastrebarskog. Draganiće je napadala XIII ud. pr. brigada u zajednici sa slovenačkim brigadama.[17] IV bataljon vodio je borbu sa Nijemcima i ustašama na položaju kod Čeglja i Izimja.

U borbi zarobljeno je 6 njemačkih vojnika i 2 željezničara, a uhvaćeno je od oružja 9 karabina, 1 pištolj i 160 metaka. Pored ovoga naš II bataljon i tehnička četa uništili su 250 metara pruge, 1 mostić dug oko 500[18] metara i zaplijenjen je jedan vlak sa 48 vagona koji su bili natovareni sa izvjesnim materijalom.

Gubitci neprijatelja bili su 10 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Na našoj strani bilo je 8 ranjenih drugova, od kojih je 1 umro na putu za bolnicu.

Drugova koji su pali smrću heroja nije bilo. Za pohvalu drugova nije bilo.

---

[17] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 29, 30 i 44.

[18] Vjerovatno omaška. Na ovoj relaciji ima samo manjih propusta.

Akcija je izvedena po planu. Grešaka većih nije bilo. Snalaženje starješina i jedinica bilo je dobro. Veze između jedinica bile su dobre.

Utrošak municije u ovoj akciji bio je 500 metaka po svim vrstama oružja. Oružje od ranjenih drugova izvučeno je.

IX.

13. II. 1943 godine

4 bataljon IV brigade u zajednici sa slovenačkim brigadama izvršio je rušenje pruge kod željezničke stanice Lazina između Karlovca i Jaske. Pruga je srušena oko 500 metara. Sačekan je voz i u njemu zarobljeno 40 Talijana i domobrana a ubijeno preko 40 Talijana, među kojima 3 oficira. Voz je zapaljen, a civili i željezničari koji su bili u vozu pušteni su na slobodu. U ovome vozu pored ostalih zarobljena su dva ustaše iz Karlovca, koji su likvidirani. Također je zaplijenjeno oružje i municija i drugog ratnog materijala.

Na našoj strani bio je 1 drug mrtav i 1 ranjen. Akcija je izvedena po planu i sve zaplijenjene stvari došle su u korist slovenačkih brigada.

X.

15. II. 1943 godine

IV brigada po naređenju krenula je iz sela Kotara jastrebarskog za Kordun.[19] Pravac kretanja bio je izabran: Slavetić—Vivodina — prelaz preko Kupe kod Kamanja. Četa koja je prva prešla rijeku Kupu prekinula je prugu kod Kamanja i za to vrijeme porušila izvjesni dio pruge. Naišao je teretni vlak sa 50 vagona i iskočio iz šina u neposrednoj blizini mjesta gdje smo se prebacivali preko Kupe. Zarobljeno je 8 željezničara, koji su nakon saslušanja pušteni. U vlaku se nalazio jedan vagon topovske municije, 1 vagon suhih smokava, 3 vagona duhana u listu, 2 vagona operušatih kokošiju i 9 vagona-cisterni sa naftom.

Kada su prebačeni još neki dijelovi početo je sa izvlačenjem plijena. Došao je oklopni vlak do mjesta prekida i ispalio nekoliko rafala iz mitraljeza u pravcu porušenog vlaka i zatim se vratio nazad. Izvučeno je 100 sanduka topovske municije, od kojih je 50 prebačeno za Žumberak, a 50 mi smo dopremili na Kordun, odnosno smjestili u Bosiljevu. U isto vrijeme porušeno je 200 metara pruge. Voz i ostatak topovske municije zapaljen je i uništen.

Do borbe nije dolazilo.

---

[19] i [20] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 76.

XI.

19. II. 1943 god.

IV brigada izvršila je pokret Perjasica—Budačka Rijeka i zaposjela položaje oko ceste Krnjak—Veljun,[20] kojim je neprijatelj saobraćao iz Karlovca za Slunj i obratno. Ustaše pokušale su da uspostave garnizon u Krnjaku i krenuli iz Barilovića sa oko dvije satnije. IV bataljon u zajednici sa IV bataljonom I K.P.O.[21] sačekali su neprijatelja u blizini Krnjaka i razbili ga, a pri tome zaplijenili nešto oružja i 25.000 metaka i druge razne spreme i hrane.

Neprijatelj koji je bježao preko Krnjaka u Tušilović izgleda da je uspaničio i tamošnju posadu te je ona pobjegla prema Karlovcu.

U toku borbe uhvaćen je 1 ustaša, koji je likvidiran.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

XII

25 i 26. II. 1943 godine

IV brigada napala je četničku posadu u Tuku kraj Plaškog. Napad na posadu u Tuku vršio je 2 i 3 bataljon, dok 4 bataljon i tehnička četa vršili su rušenje pruge i sačekali vlak koji je išao iz Ogulina za Plaški kod sela Latina. Četnička posada u Tuku nije likvidirana, nego tek drugi dan, kad su osjetili da se vrši priprema za ponovni napad, pobjegli su za Plavča Dragu.

U ovoj borbi nije zarobljeno neprijateljskih vojnika.

Gubitci kod neprijatelja su 1 mrtav i 6 ranjenih.

Gubitci na našoj strani iznose 1 mrtav i 3 ranjena druga.

Naknadno umrlih od rana nije bilo.

Akcija izvođena je po planu, a nije uspjela iz razloga što je neprijatelj davao ogorčen otpor iz svojih dobro utvrđenih položaja.

Utrošak municije u toku borbe 1200 metaka za sve vrste oružja, 6 komada mina, 8 granata za top i 12 mina za mali bacač. Pokvarenog i u borbi izgubljenog oružja nije bilo. Od poginulih i ranjenih drugova oružje je izvučeno iz borbe.

IV bataljon koji je sačekao putnički vlak zarobio je i to: 9 Talijana, među kojima 1 kapetan, 13 četnika, 8 domobrana,

[21] Prvi kordunaški NOP odred

1 žandar, 3 ustaše, 3 željezničara. Svega ukupno zarobljeno 36 neprijateljskih vojnika i oficira. Zaplijenjeno je 34 puške, 3 pištolja sa municijom.

Gubitci na našoj strani jesu 1 mrtav i 1 ranjen.

Gubitci kod neprijatelja u toku borbe bili su: 20 mrtvih Talijana i četnika a ranjen veliki broj.

Utrošak municije u ovoj borbi iznosi 500 metaka za sve vrste oružja. Pored navedenog plijena u ovoj akciji uhvaćeno je kod zarobljenog talijanskog oficira 65.000 lira i 4.400 kuna.

2. III. 1943 godine

IV brigada izvršila je rušenje željezničke pruge i to: 2 bataljon između Ličke Jesenice i Blata, 1 bataljon između Plaškog i Vojnovca, 3 bataljon između Vojnovca i Josipdola. Borba je vođena na dan 2. III, na položajima kod sela Kovačevići, sa 100 četnika koji su bili u zasjedi kod sela Kovačevići. Na dan 3. III. 1943 vođena je borba kod sela Latina između 1 bataljona IV brigade i tehničke čete sa Talijanima i četnicima koji su pošli na opravku pruge. Na položajima između Vojnovca i Josipdola 3 bataljon vodio je borbu sa Talijanima koji su pošli na opravku pruge. IV bataljon vodio je borbu na mjestu — položaju Janja Gora sa četnicima koji su pošli prema ovim položajima. Neprijatelj cijelo vrijeme tukao je položaje naših jedinica artiljerijskom i bacačkom vatrom. Pored toga naši položaji bili su bombardovani sa 3 neprijateljska bombardera.[22]

U toku borbe zarobljeno je 4 četnika. Zaplijenjeno je 3 puške i 1200 metaka.

Gubitci kod neprijatelja jesu: 20 mrtvih neprijateljskih vojnika i oficira i veći broj ranjenih.

U toku borbe naši gubitci su slijedeći: 5 mrtvih drugova i 18 ranjenih.

Naknadno umrlih od rana nije bilo.

Drugova i starješina kao i jedinica koje treba pohvaliti nije bilo.

Akcija je izvedena po planu. Greške u akciji su slijedeće: Kod naših nekih jedinica nije u potpunosti bilo vojničko nastupanje, te u susretu sa četnicima borba se nije odvijala kako treba.

Za vrijeme borbe utrošeno je 2.500 metaka za sve vrste oružja. Manjak municije 2500 metaka, a dobitak 1200 metaka.

[22] To su bili talijanski avioni.

Pokvarenog i u borbi izgubljenog oružja nije bilo. Oružje od poginulih i ranjenih drugova izvučeno je iz borbe.

Naročite napomene: Borba koju su vodile jedinice IV brigade u toku 2 i 3. III. 1943 bila je na širokom frontu i na više zasebnih odsjeka te je prošla sa ovako neznatnim uspjehom.

Ukupan ratni plijen:

Zarobljeno je 269 ustaša, žandara i domobrana, 12 Nijemaca, 17 četnika, 51 Talijan i 20 željezničara. Među zarobljenim ima i nekoliko oficira kao i 1 talijanski kapetan.

Zaplijenjeno je: 2 šmajsera, 6 teških mitraljeza, 9 puškomitraljeza, 266 pušaka, 3 mala bacača mina sa 130 mina, 1 teški bacač sa 30 mina, 11 pištolja, 21 konj, 4 mazge, 23 nova samara za mitraljeze, 1 motorcikl, 50.800 puščanih i mitraljeskih metaka, 5 ranaca, 65.000 lira, 4400 kuna, 124 topovske granate, 100 sanduka topovskih granata 99 mm i dosta ostale spreme.

Ukupni gubitci neprijatelja:

Mrtvih 443 (ustaša, domobrana, žandara, četnika, Talijana i Nijemaca), 82 mazge, za koje[23] se tačno znade a pored toga ima mnogo veći broj ranjenih, pa čak i mrtvih, koje je neprijatelj uspio da izvuče.

Porušeno je oko 7.750 metara pruge i t.t. veze, 2 mosta na pruzi, na različitim mjestima, zapaljena i uništena 3 kompletna voza sa lokomotivama, među kojima se nalazilo: 31 vagon-cisterna pun benzina i nafte, 1 vagon topovske municije, 2 blindirana vagona, 3 vagona duvana, 2 vagona operušanih kokošiju, 1 vagon suhih smokava, dok je u ostalim vagonima bio razni građevinski i drugi materijal. Nešto smokava, duvana i kokošiju razdijeljeno je narodu iz obližnjih sela. Ukupno je zapaljeno i uništeno preko 150 vagona i 5 lokomotiva.

Ukupni naši gubitci:

37 mrtvih, 123 ranjena od kojih su 3 podlegla. U borbi je izgubljeno 8 karabina, 1 avionski mitraljez i 600 metaka, dok je od ostalih ranjenih i poginulih oružje izvučeno iz borbe.

Utrošak municije:

Utrošeno je 41.250 puščanih i mitraljeskih metaka, 6 mina za teški bacač, 12 mina za laki bacač i 8 granata za top 65 mm.

---

[23] Odnosi se na poginule neprijateljske vojnike.

Razlika u municiji: višak 26 mina za teški bacač, 118 mina za laki bacač, 9.550 puščanih i mitraljeskih metaka, a manjak 8 topovskih granata 65 mm.

Napomena:

Sve naprijed navedene operacije IV brigada izvodila je van sastava naše divizije, pa zbog toga ne možemo sa svoje strane dati neku objektivnu kritiku niti smo do sada mogli prekontrolisati tok operacija, zadobijeni plijen i gubitke.

Prema izvještaju IV brigade karabini koji su dobijeni u akcijama za vrijeme bavljenja u Žumberku u najviše slučajeva davani su jedinicama slovenačkih brigada, zatim je brigada naoružavala i neke jedinice na terenu u Bosiljevu, te se zbog toga ne vidi u brojnom stanju veliki porast u naoružanju (karabina) kod brigade. Pored toga, kada je brigada vodila borbu oko Draganića, bilo je od Operativnog štaba naređeno da dobiju 2 puškomitraljeza, ali naređenje Operativnog štaba od strane 13 ud. pr. brigade nije izvršeno i puškomitraljezi su ostali kod njih. Također nas je brigada izvijestila da je ovakovih slučajeva bilo više prilikom operacija sa slovenačkim brigadama i sa XIII ud. pr. brigadom, koje nisu potpuno izvršavale naređenja Operativnog štaba u pogledu raspodjele i predaje spreme, oružja i municije, tako da je mnogo spreme ostalo u njihovim jedinicama koje je pripadalo IV brigadi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom
A.[24] Turkulin

Komandant:
V.[25] Četković

(M. P.)[26]

Prilog:
Lista i pregled gubitaka.

[24] Artur
[25] Vlado
[26] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 44

ZAPOVIJEST ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA VELIKU[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 312/1943.
Dana 14. III. 1943 u 21 sat.

Naređenje za napad na neprijateljsko uporište Veliku.

ŠTABU XII I XVIII BRIGADE I MITRALJESKE ČETE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Na položaju

U svrhu ispunjavanja prvog zadatka koji je pred nas postavio naš Glavni štab, t. j. uhvatiti što više oružja i uništiti što veći broj neprijateljskih vojnika, ovaj štab donio je odluku da napadne i likvidira neprijateljsko uporište Veliku.[2]

Prema do sada prikupljenim podacima u tom uporištu nalazi se oko 100 domobrana[3] i oko 20 žandara. Isti su naoružani sa 6 puškomitraljeza, 2 laka minobacača i ostalo karabinima, a nalaze se u objektima kako je to na priloženoj skici naznačeno.

U cilju likvidacije tog uporišta Štab IV divizije Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske

NAREĐUJE:

(Sekcija Slav. Požega 1 : 100.000)

1.) **XVIII brigadi:**

a) Bataljon a[4] napašće i likvidirati željezničku stanicu u Velikoj (objekt broj 3) i to s dvije čete napašće taj objekt

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/2, k. 907.
[2] Vidi dok. br. 31, 46, 56 i 57.
[3] Iz sastava Slavonskog zdruga.
[4] Drugi bataljon

s južne i zapadne strane, a s jednom četom sa jugoistočne strane (iz ugla između željezničke pruge Požega—Velika i desne pritoke potoka Veličanke).

Nakon likvidacije tog objekta prići će jednim dijelom u pomoć bataljonu b[5] iste brigade, a drugi dio tog bataljona evakuiraće uhvaćeni plijen.

Vezu držati s bataljonom b iste brigade i s bataljonom b[6] i d[7] XII brigade.

b) Bataljon b napašće i likvidirati domobransku posadu u spahiluku (objekt broj 2).

I glavni udar na tai objekt izvršiti sa istočne i sjeverne strane koristeći korito potoka Veličanke i susjedne zgrade, dok jednu grupu hrabrih bombaša treba uputiti sa zapadne strane, koji će upasti u zgrade nastanjene domobranima. Prema skici, naime, s te strane nema žičane prepreke.

Poslije likvidacije tog objekta snage tog bataljona jednim svojim dijelom vršiće evakuaciju plijena i zarobljenika, a drugim dijelom priteći će u pomoć bataljonu a[8] XII brigade, koji napada najčvršći objekat broj 1.[9] U vezi s tim bataljonom XII brigade izvršiće takođe pretres i čišćenje kuća između objekta broj 2 i broj[10]

c) Bataljon c[11] organiziraće streljački stroj oko sela Velike visovima koji teku uporedo sa selom Velika. Taj streljački stroj treba ojačati osobito oko južnog dijela sela.

2.) **XII brigadi:**

a) Bataljon a, pojačan sa 2 teška mitraljeza i teškim minobacačem, nastupa sa sjeverne strane kroz selo Veliku i ima zadatak da jednim svojim dijelom likvidira žandarmerijsku stanicu (objekt br. 1). Taj objekt treba napasti sa sjeverne, južne i istočne strane, koristeći korito potoka Veličanke i susjedne zgrade.

Drugi dio tog bataljona pročistiće kuće u sjevernom dijelu sela, a osobito između objekta broj 1 i broj 2, u zajednici sa snagama bataljona b XVIII brigade.

---

[5] Prvi bataljon
[6] Drugi bataljon
[7] Prvi bataljon
[8] Treći bataljon
[9] Žandarmerijska stanica
[10] U originalu rečenica nedovršena.
[11] Treći bataljon

Taj bataljon treba da je snabdjeven što većim brojem upaljivih bombi i benzinskih boca kao i benzinskim špricama.

Vezu će održavati sa bataljonom b XVIII brigade.

Jedan vod bataljona a XII brigade ostaje u divizijskoj rezervi.

b) Bataljon b jednom svojom četom daće osiguranje prema Kaptolu s desne strane potoka Kišelevca u selu Češljakovci, pa prema cesti Kaptol—Velika. Zadatak te čete jest da sruši most preko Kišelevca na cesti Kaptol—Velika i da pod svaku cijenu spriječi eventualnu pomoć Velikoj od strane Kaptola. U cilju što boljeg izvršenja tog zadatka stupiće ta četa u vezu s bataljonom d iste brigade, koji će neprijatelja tući bočno, ako naiđe od strane Kaptola.

Druge dvije čete tog bataljona postaviće zasjedu prema Biškupcima na liniji kota 331 (Stražeman)—Draga —236.

Zadatak tih četa jest da spriječe prodor neprijatelja od Biškupaca u pravcu Velike.

Održavaće vezu s bataljonom c[12] iste brigade i ukoliko neprijatelj bude nadirao na bataljon c od Tornja, treba da ga jednim svojim dijelom udara bočno. Istu pomoć davaće i bataljon c tim četama ako na njih neprijatelj bude nadirao.

c) Bataljon c, pojačan sa 1 teškim mitraljezom, postaviće zasjedu prema Tornju i Slav. Požegi na liniji kota 236—218—200, sa zadatkom da pod svaku cijenu spriječi nadiranje neprijatelja od Tornja i Požege u pravcu Velike.

Ako neprijatelj bude nadirao preko Biškupaca na snage bataljona b, tada će bataljon c jednim svojim dijelom da ga tuče bočnom vatrom.

Vezu održavati s bataljonom b i s bataljonom d iste brigade.

d) Bataljon d, pojačan 1 teškim mitraljezom, postaviće zasjedu prema Slav. Požegi na liniji kota 200—željeznička pruga Požega—Velika (kod mjesta gdje se križa sa cestom Trenkovo—Draga), te dalje na Kazince i kotu 212 do ceste gdje kod Češljakovaca hvata vezu sa četom bataljona b. Zadatak tog bataljona je da poruši željezničku stanicu Trenkovo i tvornicu špirita, da ruši željezničku

[12] Četvrti bataljon

prugu (pomoć pionirskog voda), cestu Trenkovo—Velika i Trenkovo—Draga, t.t. veze i mostove na pruzi i ceste sjeverozapadno od Trenkova. Daljnji mu je zadatak da bočnom vatrom tuče neprijatelja, ako naiđe na susjedne jedinice.

Glavni zadatak tog bataljona jest da ni pod koju cijenu ne dozvoli da banda prodre od Požege prema Velikoj.

3.) **Mitraljeskoj četi:**

Sva četiri mitraljeska odjeljenja dodijeliti XII brigadi.

4.) Štab divizije sa svojom rezervom nalaziće se u prvim kućama sjevernog dijela sela Velike.

Štab XVIII brigade sa svojom rezervom nalaziće se u Radovancima.

Štab XII brigade sa svojom rezervom nalaziće se jednim svojim dijelom u prvim kućama sjevernog dijela sela Velike i rukovodiće bataljonom koji napada žandarmerijsku stanicu. Drugi dio tog štaba nalaziće se u Potočanima i rukovodiće zasjedama prema Biškupcima, Tornju i Požegi.

5.) Veza između ovog štaba i ostalih štabova održavaće se preko kurira. S kurirom uvijek slati još po jednog pratioca.

Redovni izvještaj treba da štabovi brigada šalju ovom štabu svaka 2 sata, a vanredni izvještaj slati prema potrebi bez obzira na vrijeme.

6.) Početak napada u noći između 15 i 16. III. o. g. točno u 24 sata. Časovnike će štabovi brigada poravnati prema časovniku komandanta[13] divizije, a njihovi bataljoni tada prema časovnicima komandanata brigada.

7.) Znakovi raspoznavanja za noć između 15 i 16. III. o. g. biće: bacač—naš, a za dan 16. III. o. g. biće: poziv: pušku s obje ruke dići horizontalno iznad glave, a odziv: kapu desnom rukom isturiti u stranu.

Komandanti bataljona treba da prekontrolišu da li su im svi borci dobro upoznati sa znakovima raspoznavanja i da li se znadu s njima brzo i pravilno služiti.

8.) Povlačenje će se izvršiti po pismenom naređenju ovog štaba. Bez tog naređenja nema povlačenja.

---

[13] Petar Drapšin

Osim toga ispaliće ovaj štab s komandnog mjesta tri puta po dvije crvene rakete, kao znak za povlačenje. Zato neka svaka jedinica ima svog osmatrača raketa.

Pravac povlačenja daće se naknadno.

Jedinice koje su najudaljenije isturene prema Slav. Požegi i Tornju povući će se pod zaštitom jedinica koje se nalaze u zasjedi na cesti Kaptol—Biškupci, što znači, da se ove jedinice ne smiju povući prije nego one udaljenije pređu spomenutu cestu.

Pri povlačenju svaka jedinica treba uvijek da obavijesti svoje susjedne jedinice o tom da se povlače kao i razlog (naređenje) zašto se povlače.

9.) Centar za evakuaciju ranjenih drugova biće Jankovac, a odavle dalje bolnice.

Sanitetski referenti brigada organiziraće svoja previjališta o kojima moraju biti obaviješteni svi borci, a posebno bolničke čete i vodovi.

10.) Intendant divizije[14] s intendantima brigada organiziraće evakuaciju plijena. Pravac evakuacije plijena i zarobljenika biće: Uvačka Glava, a odatle u Zvečevo. Uz svaka kola plijena treba poslati po jednog partizana kao stražara koji će biti zadužen tim plijenom i za njega glavom odgovarati.

11.) XII brigada obaviće sutra 15. III. o. g. ručak u Rijencima, Ćeralijama i Bokanima. Zato će intendant[15] te brigade otići unaprijed u ta sela i organizirati ručak.

Suvi obrok za večeru koja će se obaviti na putu od Slat. Drenovca do Velike, treba da intendanti obiju brigada kao i mitraljeske čete spreme za sve borce u mjestima gdje se bude obavio sutrašnji ručak.

12.) Bataljoni XII brigade krenuće iz Voćina sutra 15. III. o. g. u 10 sati ujutro.

XII brigada treba da krene iz Ćeralija za Veliku najkasnije sutra u 16 sati, a XVIII brigada iz Drenovca najkasnije u 17 sati.

13.) **Važna napomena:**

a) Važe sve napomene iz zapovijesti za napad na Garešnicu[16] od 21. II. 1943 godine osim one pod g. XVIII brigadi će se to posebno dostaviti.

---

[14] Đuro Terzić. Vidi tom V, knj. 12, primjedbu br. 23 uz dok. br. 36.
[15] Dušan Ostojić
[16] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 72.

b) Obavijestiti točno sve jedinice o tom gdje se nalaze ostali naši dijelovi, da ne bi za vrijeme borbe i manevrisanja kao i povlačenja došlo do zabune.
c) Teški minobacač nalazi se u Kometniku. Zato će Štab XII brigade uputiti tamo potrebnu patrolu, da ga doveze u sastav brigade.

Prilog: Skica uporišta Velike.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. polit. komesara:
Franc Knebl

Zamjenik komandanta:
Mato Jerković

BR. 45

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR" ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA STOJDRAGU[1]

14. III. 43

Operativni izvještaj broj 12. —

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE;
OPERATIVNOM ŠTABU HRVATSKIH I SLOVENAČKIH BRIGADA. —

Naređenjem Operativnog štaba od 26. II ove godine, naša brigada i Udarna brigada „Ivana Cankarja" dobila je zadatak da u noći 26/27. II ove godine te po potrebi idućeg dana i noći likvidira neprijateljsku posadu[2] u Stojdragi.[3]

Naša brigada dobila je zadatak da jednim dijelom snaga napadne neprijateljsku posadu u Stojdragi sa istočne strane,

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34/3, k. 722.
[2] U Stojdragi se nalazila Prva satnija ustaške Posadne bojne iz Zagreba.
[3] Vidi dok. br. 98, 105 i 114.

pročisti selo od neprijatelja i na koncu da zauzme školu, a ostatkom snaga da postavi osiguranje kod sela Gabrovice od neprijatelja koji bi mogao doći u pomoć posadi u Stojdragi sa pravca Samobora.

Za izvršenje gornjeg zadatka brigada je krenula, osim čete pratećih oruđa i dijela Mitraljeske čete, u 19 sati iz Pokleka pravcem Kerljen, Kravljak, Bezimeni Potok u Osredek. Štab brigade i III proleterski bataljon je u Osredku. I proleterski bataljon krenuo je iz Osredka prema glavnoj cesti, kojom je krenuo prema Stojdragi. Kada je bataljon stigao do prvih kuća (oko 500 metara od posade). Štab bataljona i jedna četa ostali su kod kuća, dok su dvije čete upućene prema neprijateljskoj posadi u Stojdragi koju su napale sa sjeveroistočne i istočne strane. Borci su u strijeljačkom stroju stigli u neposrednu blizinu rovova, iz kojih je tada otvorena jaka vatra iz automatskog oruđa, ali u tom času kod četa nije bilo odlučnosti da izvrše juriš te da na taj način istjeraju neprijatelja iz rovova i zbiju u kuće u selu. Bataljon se pred zoru povukao na pogodne položaje sa zadatkom da drži blokadu neprijatelja tokom dana. Oko podne neprijatelj[4] koji je krenuo iz Samobora uspio je probiti osiguranje II proleterskog bataljona i na taj način ugroziti I proleterski bataljon, koji je držao blokadu. Radi toga bataljon je dao dvije čete na osiguranje za pomoć II proleterskom bataljonu. Ustaše su pred noć vršile sve jači pritisak kako bi se spojile sa posadom u Stojdragi. U 19 sati, pošto su ustaše počele ozbiljno ugrožavati našu brigadu, bataljon se po naređenju brigade povukao u Osredek.

II proleterski bataljon davao je osiguranje kod sela Gabrovice od ustaša koji bi iz Samobora krenuli u pomoć neprilateljskoj posadi u Stojdragi. Pred zoru bataljon je raspoređen na položaje i to: jedna četa s jednim teškim mitraljezom na brijeg s jedne strane ceste, 2-ga četa s jednim teškim mitraljezom na brdo s druge strane ceste, a jedna četa i Štab bataljona ostali su na samoj cesti. Oko 10 sati jedna desetina 1 čete otkrila je zasjedu i time je cijeli plan zasjede propao. Neprijatelj otkrivši raspored snaga u zasjedi počeo je spretno manevrisati, te je uspio naše čete potisnuti iz početnih položaja. 3-ća se četa čak i razbježala, te se uspjela prikupiti tek idući dan. 2 četa povukla se na nov položaj od kuda je nepri-

[4] Odnosi se na Prvu satniju Trinaeste ustaške bojne, dijelove Brzog sklopa Pavelićeve tjelesne straže i Prvu satniju ustaške Posadne bojne iz Zagreba. Vidi dok. br. 114.

jatelju dala snažan otpor. 1 četa, koja se nalazila kod ceste, povukla se u pravcu Stojdrage, ali dosta neorganizovano, pošto je četa izgubila komandira, koji je vjerovatno pao. Ovu četu ponovo je vratio na položaj komandant[5] II proleterskog bataljona, na jednu pošumljenu kotu pred Stojdragom. Na tim novozauzetim položajima bataljon je uz pomoć dviju četa I proleterskog bataljona i III proleterskog bataljona uspio spriječiti neprijatelja da se spoji sa posadom u Stojdragi. —

III proleterski bataljon bio je rezerva kod Štaba brigade. Poslije podne, kada je neprijatelj jednim dijelom snaga uspio probiti zasjedu II proleterskog bataljona i na taj način ugroziti I proleterski bataljon, služio je I proleterski bataljon za pojačanje slabijih djelova naše odbrane. Pošto je neprijatelj pred mrak i kasnije vršio sve veći pritisak na naše položaje i nastojao se na svaki način spojiti sa neprijateljskom posadom u Stojdragi, a pošto je naša brigada bila skoro sva angažirana za osiguranje te nije bilo snaga da se napadne neprijatelj u Stojdragi. — Štab brigade povukao je u 21 sat brigadu na svoju ruku u Novo Selo.

Prema podatcima štaba ovog bataljona neprijateljski gubici iznose oko 40 mrtvih i isto toliko ranjenih.

Naši gubici bili su: jedan poginuo, dva nestala, 9 ranjenih, od toga broja dva teže i sedam lakše, od kojih je jedan nakon dva dana umro.

Kritički osvrt na akciju: Brigada je stigla na položaj sa zakašnjenjem od 2 i pol sata, uslijed vrlo teškog i neprohodnog terena. I proleterski bataljon bio je u akciji vrlo neodlučan, što je bilo glavni uzrok da posada u Stojdragi nije bila u toku prve noći likvidirana. Veza Štaba bataljona sa komandama četa bila je vrlo slaba i neredovna. Štab II proleterskog bataljona bio je vrlo neoprezan, pošto je dozvolio da ga neprijatelj iznenadi.

. . . . . [6] mu nije nanio ozbiljne gubitke. Komandir 1 čete učinio je grešku što je sa jednom desetinom neoprezno se krećući otkrio zasjedu. Komandir 3 čete napravio je veliku pogrešku time što se bez naređenja povukao sa određenog položaja, a kada se već povukao — da nije o tome izvijestio

---

[5] Narodni heroj Milan Mraović - Simić. Poginuo u borbi protiv ustaša kod Donje Kupčine 22 kolovoza 1943 god., kao vršilac dužnosti komandanta Turopoljsko-pokupskog odreda.

[6] Dokumenat je na ovom mjestu oštećen.

Štab bataljona. Osim toga pogrešio je što se nije povukao u pravcu naših snaga nego prema njemačkoj granici.[7]

U toj akciji utrošeno je 3.270 komada mauzer metaka i 441 komad talijanske municije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar Komandant

BR. 46

ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. PODREDENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA VELIKU[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj .....
Dana 14. III. 1943.

Naređenje za napad na neprijateljsko uporište Veliku.

ŠTABU I, II, III, IV BATALJONA I BOLNIČKOJ ČETI OVOGA ŠTABA

Na položaju

Da bi se likvidiralo neprijateljsko uporište Velika[2] u kome se nalazi 100 domobrana i oko 20 žandara. Isti su naoružani sa šest (6) puškomitraljeza, dva (2) laka minobacača i ostalo karabinima, a nalaze se u objektima kako je to na priloženoj skici naznačeno. Stoga Štab brigade

[7] Odnosi se na granicu između NDH i dijela Slovenije koji je bio aneksiran od strane Njemačke.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/2, k. 907.

[2] Vidi dok. br. 44, 56 i 57.

NAREĐUJE:

(Sekcija Slav. Požega 1 : 100.000)

III bataljon:

Nastupa putem od Slatinskog Drenovca—Jankovac—Velika do samog početka sela sa sjeverne strane. Odakle jedna četa pojačana sa jednim vodom i sa dva teška mitraljeza produžava preko puta na kotu 401, odakle visom s desne strane sela Velika nastupa do u visinu žandarmerijske stanice, odakle u streljačkom stroju nastupa u pravcu iste tako da jedan vod hvata južni dio kuća ispred stanice, jedan vod sjeverni dio kuća iznad stanice a jedan vod zaposjeda potok pozadi stanice i u ovakvom rasporedu [pri]stupaju likvidaciji iste. Jedna četa istog bataljona pretresat će selo do žandarmerijske stanice. Preostali vod toga bataljona dodijelit će se za osiguranje Štaba brigade.

II bataljon:

Nastupa putem Slat. Drenovac—Jankovac—Velika do kamenoloma gdje se jedna četa ovog bataljona odvaja u pravcu kote 301, odakle odlazi u Češljakovce gdje postavlja zasjedu s desne strane potoka Kušelevca u selu Češljakovci, pa prema selu Kaptol—Velika. Zadatak te čete je da sruši most preko potoka Kušelevca na cesti Kaptol—Velika. Ta četa održavat će vezu sa I bataljonom na koti 212 (Rastići).

Druge dvije čete toga bataljona produžuju put do samog sela Velika gdje prelaze put u pravcu kote 401 preko sela Potočana za selo Dragu, gdje postavljaju zasjedu prema Biškupcima na liniji kota 331 (Stražeman)—Draga—236. Zadatak tih četa je da spriječe prodor neprijatelja od Biškupaca u pravcu Velike. Održavat će vezu sa IV bataljonom na koti 236.

I bataljon:

Nastupa putem Slatinski Drenovac—Jankovac—Velika do kamenoloma gdje se odvaja u pravcu kote 301, između sela Češljakovaca i Velike prelazi cestu i postavlja zasjedu na koti 212, Kazinci, cesta i pruga Trenkovo—Velika do kote 200, sa zadatkom: uz pomoć pionirskog voda prekopati cestu Trenkovo—Draga, Trenkovo—Velika, porušiti prugu i prekinuti t.t. veze. Također je zadatak toga bataljona uništiti željezničku stanicu i špirit. fabriku. Ovom bataljonu dodjeljuje se također i diverzantska grupa koja će rušiti mostove na željezničkoj pruzi. Također se ovom bataljonu dodjeljuje jedan teški mitraljez.

IV bataljon:

Nastupa putem Slatinski Drenovac—Jankovac—Velika do samog sela gdje prelazi put u pravcu kote 401, preko sela Po-

točana, u pravcu kote 236, gdje od iste postavlja zasjedu u pravcu kote 218—200, sa zadatkom da spriječi nadiranje neprijatelja od Tornja i Požege. Ovom bataljonu dodjeljuje se 1 teški mitraljez. Održava vezu desno sa jedinicama Drugog (II) bataljona a lijevo sa jedinicama I bataljona.

Pionirski vod: Dodjeljuje se Prvom bataljonu koji će pod rukovodstvom Štaba bataljona prekopavati ceste i rušiti prugu kao i t. t. veze.

Bolnička četa: Referent saniteta[3] podijelit će srazmjerno potreban broj bolničara po bataljonima. Također će se postarati za potreban broj kola koja će prevoziti ranjenike.

Štab brigade:

Sa svojim jednim dijelom nalazit će se u prvim kućama sjevernog dijela Velike a drugi dio štaba nalazit će se u selu Potočanima, koji će rukovoditi zasjedama.

Početak napada u noći između 15 i 16. III. o. g. tačno u 24 sata. Štabovi bataljona poravnat će svoje satove po satu komandanta brigade. Znaci raspoznavanja: za noć između 15 i 16. III. o. g. jesu: bacač—naš, a za dan 16. III. o. g. bit će poziv: pušku s obje ruke dići horizontalno iznad glave, a odziv: kapu desnom rukom isturiti u stranu. Štab bataljona treba da kontroliše da li su im svi borci dobro upoznati sa znacima raspoznavanja.

Povlačenje će se izvršiti po pismenom naređenju ovog štaba. Bez tog naređenja nema povlačenja. Osim toga daće se znaci za povlačenje raketama i to tri puta po dvije crvene rakete, zato neka svaka jedinica ima svoga osmatrača raketa koje će se ispaliti iz sjevernog dijela sela Velike. Pravac povlačenja daće se naknadno.

Jedinice koje su najudaljenije, t.j. isturene prema Požegi i Tornju, povući će se pod zaštitom jedinica koje se nalaze u zasjedi na cesti Kaptol—Biškupci, što znači da se ove jedinice ne smiju povući dok one udaljenije ne prođu cestu spomenutu. Pri povlačenju treba svaka jedinica uvijek da obavijesti svoje susjedne jedinice o tome da se povlači.

Glavno previjalište ranjenika:

Nalazit će se u prvim kućama sjevernog dijela sela Velike. Centar za evakuaciju ranjenika bit će Jankovac a odatle dalje bolnica.

---

[3] Anđelko Kučišec

Intendant brigade[4] organizovat će evakuaciju plijena u sporazumu sa intendantom divizije. Također intendant brigade organizovat će ručak 15. III. o. g. za jedinice naše brigade kao i Štab divizije u selima Rijenci, Ćeralije, Bokani i Macute; također treba da obezbijedi suhi obrok hrane za naše jedinice.

Pokret jedinica iz mjesta sadašenjeg boravka izvršit će se u 13 sati.

Važne napomene:

Ova akcija izvršit će se u zajednici sa jedinicama XVIII brigade koje imaju zadatak da likvidiraju domobransku posadu kod željezničke stanice, dok naša brigada većim dijelom će osiguravati izvršenje ove akcije. Stoga naše zasjede ne smiju ni pod koju cijenu dozvoliti da se neprijatelj probije do uporišta.

Štabovi I, II i IV bataljona treba da prikupe sve upaljive bombe u svojim jedinicama i dostave Štabu III bataljona koji ima zadatak likvidirati žandarmerijsku stanicu.

Štabovi bataljona treba dobro da upoznaju svoje niže rukovodioce o rasporedu svih jedinica kako ne bi došlo do zabune za vrijeme borbe i manevrisanja kao i povlačenja.

Štabu III bataljona prilažemo skicu uporišta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politički komesar: Komandant:
Antolović Josip

[4] Dušan Ostojić

BR. 47

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 15 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE DA UPUTI ČETVRTU NOU BRIGADU PREMA DABRU[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
15 marta 1943

ŠTABU VIII DIVIZIJE

Vaša IV Brigada išla je prema naređenju ovog Štaba, po završetku akcije na Plavča Dragu i Saborski,[2] na Oštarije sa ciljem razoružanja tamošnjih domobranskih snaga. Hitno ćete izvijestiti IV Brigadu da po završetku akcije na Oštarije krene preko [Lič.] Jesenice, koju treba usput da pročisti, u Dabar. Brigada treba unaprijed da vas izvijesti kada bude kretala prema Dabru, da bismo istovremeno uputili još jednu brigadu tamo.[3] Ova koncentracija u Dabru imade za cilj napad na četnička uporišta u Škarama i Doljanima.[4] Brigada bi trebala u što kraćem vremenu biti u Dabru.

Objasnite IV Brigadi ukratko situaciju u Lici, kao i naše zadatke u pogledu čišćenja, poslije odlaska Talijana, otočačkog kraja od četničkih bandi.[5]

IV Brigada u posljednje tri akcije imala je tri neuspjeha, tj. sva tri puta neprijatelj je sav pobjegao.[6] Pozabavite se sa ovim slučajem i ustanovite razloge tih neuspjeha.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1, k. 414.

[2] Vidi dok. br. 37.

[3] Vidi dok. br. 94.

[4] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 travnja 1943 godine.

[5] Vidi dok. br. 96 i tom. V, knj. 14, zapovijest Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 2 travnja 1943 god. za napad na Brlog.

[6] Vidi dok. br. 1 i 37.

BR. 48

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 15 OZUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBI KOD BOROJEVIĆA I NAPADU NA SUNJU I ŽELJEZNIČKU STANICU BLINJSKI KUT[1]

25. 3. 43.
O. br. 43/43[2]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
Op. br. 9
15. III. 1943 god.

Desetodnevni operativni
izvještaj dostavlja

ŠTABU I KORPUSA N. O. V. I P. O. HRVATSKE

Opis akcija i operacija.

Na dan 9 ov. mj. jedna neprijateljska bojna[3] krenula je iz Kostajnice preko Krčeva, Velike Graduse i pošla u pravcu Borojevića. Snage našeg odreda bile su skoncentrisane u Borojevićima i Begovićima zbog akcije na Sunju.[4] Odmah smo sa bataljonima izašli na položaj i to: jedan bataljon na Ravnovac, jedan na Ratkovića šumu više Bjelovca, jedan na položaj više Mečenčana prema Babinoj Rijeci, dok smo IV bataljon držali u rezervi. Neprijatelj je imao namjeru sići u Borojeviće, ali je naišao na naše položaje i primio borbu. Borba je trajala od 10 sati pa do 16 sati poslije podne kada smo mi naš bataljon koji je bio u rezervi uputili prema Bijelniku, da zađe neprijatelju iza leđa i otvori vatru. Taj bataljon uspio je probiti se neprijatelju za leđa, sa otstojanja oko 400 metara otvorio vatru. Jedan bataljon koji je bio na Ravnovcu prebacio se preko ceste Kostajnica—Petrinja i zašao od Gra-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24—3, k. 421 a.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Treća bojna Drugog gorskog zdruga. Vidi dok. br. 11/1—4, k. 20 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[4] Vidi dok. br. 32.

duse bočno prema neprijatelju. Otvorivši vatru i ovaj bataljon, neprijatelj je počeo da bježi kako je koji znao, nikakova komanda kod neprijatelja nije se čula, čulo se gdje domobrani jedan drugome viču: bježi! Neprijatelj se je u paničnom bijegu povukao preko St.[5] Sela za Vukoševac i Sunju.

U toj borbi mi smo imali mrtvih: Barać Mumin, koji je pred par dana pobjegao k nama iz Mornarske škole iz Siska, ostali podaci nisu nam poznati; Bijelić Ostoja, rodom iz Klasnića, dobar borac, nije se nigdje istakao, od porodice ima ženu, oca, mater i 4 djece.

Ranjeni: Kačar Đuro, dobar borac, Opačić Rade iz Luščana, Mujidža Nikola rodom iz Klasnića, svi iz I bataljona.

Neprijatelj je u toj borbi imao 3 mrtva i oko 12 ranjenih, među kojima je i sam bojnik ranjen; zarobljeno živih 3 domobrana.

Od plijena dobiveno je: 6 tovarnih konja sa samarima, 12 brdskih kuhinja, 6 granata za teški minobacač, 2 karabina, 9.000 puščane municije, jedna radio-stanica; uz radio-stanicu pronašli smo depešu u kojoj piše: neprijatelj jačine dvije brigade,[6] povlačimo se prema Živaji.

U toj borbi mi smo utrošili 5.200 puščanih i mitraljeskih metaka i jednu granatu iz bacača.

Istoga dana kad je počela borba više Borojevića, pošle su dvije satnije u pomoć iz Kostajnice, došle su do Mečenčana, tu su naišle na zasjedu našeg II bataljona, i poslije kratke borbe i te su se satnije povukle nazad prema Kostajnici. Imali su mrtvih jer su ih kamionima odvezli, ali nam ti gubici nisu poznati. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Na dan 10/11 ov. mj. snage našeg odreda izvršile su napad na neprijateljski garnizon Sunja. Neprijateljske snage u Sunji bile su jačine i to: 250 domobrana, 18 ustaša i 2 Njemca i 80 žandara. Mi smo vršili napad na svu posadu u Sunji, sem dvaju bunkera niže Sunje na mostu gdje se odvaja pruga za Kostajnicu i Dubicu i nismo vršili napad na žandarmerisku stanicu, pošto je ista daleko od ostalih posada a bila je dobro utvrđena. Naše snage bile su raspoređene po sljedećem: I bataljon: jedna četa na osiguranju od Capraga i Siska, jedna četa vršila napad na 50 domobrana u jednoj kući. II bataljon na osiguranju prema Kostajnici, na širokoj cesti između D. i G.

[5] Starog

[6] U to vrijeme na području Banije dejstvovao je samo Banijski NOP odred.

Hrastovca. III bataljon: jedna četa na osiguranju prema žandarima i fingirani napad na žandare, ostale dvije čete vršile su napad na glavni dio neprijateljskih snaga koje su se nalazile u kućama pozadi stanice. IV bataljon: jedna četa vršila napad na željezničku stanicu a jedna četa na ložionu i vagon u kome je spavalo 16 domobrana. Napad je izvršen tačno prema predviđenom planu: 11 ov. mj. u 1 sat. Našim snagama uspjelo je da se privuku u neposrednu blizinu do svih objekata gdje se je neprijatelj nalazio, sem želj. stanice odakle je stražar prvi primjetio i otvorio vatru. Poslije prve naše vatre sve snage su izvršile juriš na određene objekte i neprijatelj je počeo da bježi, ali većina ih se je predala koji su zatečeni u kućama i nisu imali kuda da bježe. Borba je trajala oko 15 minuta. U toj borbi mi smo imali gubitaka i to: mrtvi: Malivuk Mirko, rodom iz Dobretina, dobar borac, nije se nigdje naročito istakao; i Grujić Mile, rodom iz Mačkovog Sela, zamjenik komandira čete, dobar borac i komandir. Malivuk se je osamio u borbi i nije niko ni znao da je poginuo, tako da nije ni izvučen, dok je drugi drug izvučen i sahranjen u svom rodnom mjestu. Oba ova druga su iz IV bataljona. Neprijateljski gubici su 3 mrtva i 5 ranjenih.

Ranjeni: Marovac Jovan iz Tremušnjaka, Crvenica Stevo iz Kinjačke, Peškir Stevo iz Kinjačke i Marunić Stevo iz Bijelnika, svi iz III bataljona; Medić Jovan iz Dobretina i Drobnjak Ostoja iz Sočanice, oba iz IV bataljona. Svi ranjeni drugovi upućeni su u bolnicu.

U toj borbi zarobljeno je: 4 puškomitraljeza, — 2 Z. B. i 2 belgiska, 132 karabina — od toga 85 francuskih a 47 mauzera, 3.000 puščanih metaka za franc. puške, 198 pari odijela i obuće dobre, 100 ćebadi; zarobljeno živih 157 domobrana, 37 željezničara, 3 oficira, jedan doktor i jedan pop, jedan Nijemac i 4 ustaše.

Na dan 16/17 ov. mj. snage našeg odreda izvršile su napad na neprijateljsku posadu na stanici u Blinjskom Kutu.[7] Napad je izvršio II bataljon sa dvije čete, dok je jedna četa I bataljona bila na osiguranju prema Sisku i jedna četa III bataljona na osiguranju prema Sunji kod Brđana. Napad je izvršen u 24 sata, naše snage uspjele su se privući do same stanice da ih neprijatelj nije primjetio, i poslije vrlo kratke borbe neprijatelj se je predao, dok je jedan manji dio uspio

[7] Vidi dok. br. 149.

da pobjegne. U toj borbi na našoj strani nije bilo ni mrtvih ni ranjenih; neprijateljski gubici su 3 ranjena.

Zarobljeno: 1 puškomitraljez belgiski, 42 karabina francuska, 6.000 metaka za francuske puške. Zarobljeno živih domobrana 37 i jedan željezničar, svi su pušteni kućama.

Ocjena štabova bataljona. I bataljon: komandant[8] hrabar ali slabije se snalazi, malo je prilijen; njegov zamjenik[9] pokazuje se svaki dan bolji, to je novi drug, skoro primio tu dužnost; komesar[10] isto tako prilijen, olako shvati naređenje i više puta pripitkuje poslije izdatog naređenja; ostali članovi štaba novi su.

II bataljon: komandant[11] skoro postavljen ali obećava dobrog komandanta, vrlo je hrabar i pouzdan, obljubljen među partizanima, samo prvih dana malo se teže snalazi; njegov zamjenik[12] kao vojnik vrlo sposoban, hrabar, ali svoj stav prema pozadini ne može da podesi, pa u tom više puta je griješio, dočim i u tom se popravlja; komesar[13] bataljona isto tako skoro postavljen, dobar, hrabar, ali još neupućen u komesarski posao.

III bataljon: komandant[14] dobar, hrabar, dovitljiv, kod partizana omiljen; on sada nema zamjenika pošto je njegov dosadašnji zamjenik ušao u Ob. C.[15] odreda; ostali članovi štaba zadovoljavaju.

IV bataljon: komandant[16] dobar, hrabar, pomalo samovoljan; njegov zamjenik kao vojnik dobar, ali svoje znanje ne može prenijeti na drugoga, trebao bi da je malo življi. Ostali članovi štaba su skoro postavljeni, mladi su drugovi i obećavaju dobre starješine.

Vojna i politička situacija u odredu. Vojna situacija je sljedeća: borbenost kod I, III i IV bataljona dosta je dobra, dok kod II bataljona je slabija. Disciplina u svim bataljonima nije zadovoljavajuća, i ono discipline što ima to je vojna disciplina a ne disciplina svijesti.

---

[8] Đuro Vujić
[9] Stanko Prečanica
[10] Mirko Baltić. Poginuo na Kordunu 1943 god. kao politički komesar Četvrte banijske NO brigade.
[11] Mile Dragišić
[12] Milan Rajković. Poginuo prilikom napada na Veliku Kladušu 1943 godine.
[13] Milan Pribičević
[14] Sava Miočinović
[15] Obavještajni centar
[16] Petar Maljković

Svijest partizana skoro u svim bataljonima je jednaka, ne zadovoljava.

Pregled vojničke obuke.

U toku prošlih deset dana vojnički se baš nije mnogo radilo; poslije izvršenih akcija na pruzi neprijatelj reagira i skoro svaki dan smo u borbi sa neprijateljskim snagama koje imaju zadatak da krstare po Baniji.

Ali i pored svega toga koristi se svako slobodno vrijeme i radi se s mladim novim drugovima: obuka u nišanjenju i gađanju, stražarska služba, obuka vojnika u patroli i kao osmatrača.

Ishrana, odjeća i obuća.

Ishrana partizana vrši se po selima dobivanjem priloga od N. O. O. a gdje su sela popaljena i opljačkana trebuje se iz ekonomata [komande] područja, kako se na kom sektoru nalazimo.

Obuća i odjeća partizana sada je i prilična poslije ovih izvršenih akcija gdje smo dobili oko 200 pari dobrog odijela i obuće, ali ipak još imamo bosih drugova, i loše obučenih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Stojaković Dragutin

Komandant:
Bakrač Đuro

BR. 49

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA SEKTOR BENDER OD 15 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA PLAVNO I VIJADUKT BENDER[1]

OPERATIVNI ŠTAB ZA
SEKTOR BENDER[2]
15 marta 43 g.
u 8.10 časova.

GLAVNOM ŠTABU N. O. V. HRVATSKE

Dostavlja se izvještaj o izvršenim akcijama grupa bataljona koje djeluju na ovom sektoru sa sljedećim:

Noću 14—15 ov. mj. izvršena je akcija na selo Plavno, želj. stanicu Plavno, zaselak Dragašići i sam vijadukt.[3] Akcija je uspjela, naše su snage iste noći uspjele razrušiti most Bender u dužini 40—50 metara, t. j. dva raspona. U samom selu Plavnu i zaseocima nije bilo većih četničkih snaga (40 svega), gdje smo uspjeli zarobiti 12 četnika i jednog ubili. Na našoj strani za vrijeme akcije nije bilo žrtava, sem što se je desilo prilikom našeg podilaženja da je jednom partizanu iz bataljona „M. O." ispala bomba sa opasača koja je eksplodirala i ranila 3 druga i jednu drugaricu (jedan je teže ranjen).

Isto tako prilikom prebacivanja naših snaga od Popine u pravcu Plavna, naše patrole i patrola 2 čete X krajiške brigade sukobile su se u Međugorju iznad Konjske Glave, misleći i jedni i drugi da nisu partizani. U toj borbi ranjena su 2 druga iz 2 čete X krajiške brigade (jedan teže).

Po prikupljenim podacima o stanju neprijatelja u pojedinim mjestima, mi ćemo nakon toga i preduzeti akciju, kako to već bude situacija zahtijevala.

Pošto se četnička banda od Plavna do Otrića skoncentrisala svojim snagama (1200) u selima Nad Vrelo, Rastičevo i Zrmanja, koja je dosta dobro i organizovana iako među njima nema Dražinih oficira, mišljenje ovog štaba je, ukoliko postoji ikakova mogućnost, da se naše snage na ovom sektoru

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—2, k. 105.

[2] O formiranju i sastavu ovog štaba vidi dok. br. 60.

[3] Vidi dok. br. 60 i 69.

pojačaju najmanje još sa dva bataljona, gdje bi onda mogli uspješno računati na potpuno uništenje ove bande. Naše mišljenje za pojačanje ovog sektora je iz sljedećih razloga: što sa snagama kojima raspolažemo ne možemo jednim obuhvatnim napadom neprijatelja uspjeti razoružati,[4] jer isti upotrebljava način našeg ratovanja otstupajući u toku borbe, bježeći u šumu i zalazeći iza leđa našim djelovima. Kada bi se ovaj sektor pojačao, mi bi neprijatelja na ovom sektoru napadali sa dva pravca, sa sjevera od Otrića i južno od Plavna. U slučaju dolaska pojačanja ovog sektora i uništenja četničke bande, otvara se široka mogućnost za prelaz i mobilizaciju u N. O. Vojsku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Operat. štab:
Stevo Opsenica

BR. 50

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 16 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU LIKE U TOKU ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

17. 3. 43
Op. br. 35/43[2]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE
Op. broj 1
16-III-1943

ŠTABU I KORPUSA N. O. V. HRVATSKE

Dostavlja se operativni izvještaj od 20-I do 5-III-1943.

Neprijateljska ofanziva[3] na sektoru ove divizije uslijedila je 20. I u četiri pravca i to: pravac Gračac—Bruvno—Lo-

[4] Vidi dok. br. 89.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34/7, k. 414 A.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.

vinac i Medak—Pločanski Klanac, Široka Kula—Ljubovo i Vrhovine—Babin Potok, Babin Potok—Prijeboj i Babin Potok—Korenica.[4]

Jedinice ove divizije u cilju zaštite našeg oslobođenog teritorija imale su slijedeći raspored:

I Brigada zatvarala je pravac neprijateljskog nadiranja iz Gračaca prema Bruvnu.[5]

IX Brigada zatvarala je Trouru, Pločanski Klanac i samo selo Ploču i Mogorić.[6]

II Brigada zatvarala je sa dva bataljona pravac Široka Kula —Ljubovo, a sa dva bataljona Čudin Klanac i Turjanski.[7]

Tok borbe:

Na sektoru Gračac I Brigada rasporedila je 19. I. o. g. u 4 časa svoje bataljone tako da su posjednuti položaji: oslanjajući se sa desnim krilom na Resnik (kota 1041), Goli Vrh (981), preko zaselaka Tomin Gaj, Deringaj, Kijani, Kokirna,[8] padine istočno od Kijani, Glogovo, i naslanjajući se lijevim krilom na Bobiju (1044) i Milu Vodu (kota 1187).

20. I. 1943 u 6 časova neprijatelj (četnici) u jačini oko 300, sa lakim pješadijskim naoružanjem i razvijenim streljačkim strojem, napao je lijevo krilo ove brigade na sektoru Glogovo iz pravca Velike Popine i Malovana. Neprijatelj je zahvaljujući iznenađenju uspio potisnuti naše lijevo krilo na kome se nalazio III Bataljon I Brigade i zapaliti selo Glogovo. Naše snage su se skoncentrisale, izvršile protivnapad u kome

---

[4] U ofanzivi na području Like učestvovale su sljedeće neprijateljske jedinice: divizija „Re", divizija „Sassari", i dijelovi divizija „Zara" i „Bergamo", Četvrti ustaški djelatni zdrug (četiri bojne: Druga lovačka i Trideset prva, Trideset druga i Trideset četvrta ustaška bojna), Dinarska četnička divizija i hercegovački četnici.

[5] i [10] Na ovom pravcu napadale su sljedeće neprijateljske jedinice: Drugi bataljon 151 i Drugi bataljon 152 puka divizije „Sassari", bataljon „Zara" divizije „Zara", Treći bataljon Dvadeset petog pješadiskog puka divizije „Bergamo", Petnaesti i Dvadeset šesti bersaljerski biciklistički bataljon, Četrdeset četvrti bataljon crnih košulja. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 151.

[6] Na ovom pravcu napadale su sljedeće neprijateljske jedinice: dva bataljona 151 i jedan bataljon 152 pješadiskog puka divizije „Sassari", jedna četa tenkova, jedno odjeljenje pontonira i Trideset prva i Trideset druga ustaška bojna.

[7] Na pravcu Široka Kula—Ljubovo, napadale su sljedeće neprijateljske jedinice: dva bataljona Drugog pješadiskog puka divizije „Re" i Trideset četvrta ustaška bojna, a na pravcu Vrhovine—Čudin Klanac—Prijeboj: Prvi pješadiski puk divizije „Re", jedna četa tenkova i Druga lovačka bojna. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 150 i 169.

[8] Vjerovatno Podkokirna.

je neprijatelj odbačen i spriječeno paljenje sela Gubavčeva Polja.

Neprijatelj je pretrpio manje gubitke, koji se nisu mogli ustanoviti, dok je na našoj strani jedan drug ranjen. Ratnog plijena nije bilo.

Sektor Ljubovo i B. Potok (II Brigada):

U toku ovoga dana na sektoru II Brigade neprijatelj nije poduzimao nikakav pokret.

Sektor Pločanski Klanac (IX Brigada):

Oko 4 sata ujutru neprijatelj[9] je otpočeo sa napadom i to: sa dvije bojne ustaša iz Lovinca preko Vranika i Komićke Previje za Komić, sa zadatkom, da ovladaju dominirajućim kotama na tome sektoru. Neprijatelj je krenuo vrlo oprezno, t.j. u streljačkom stroju, koji je bio osiguran sa patrolama prethodnicama i pobočnicama. Drugim pravcem krenuli su Talijani iz Lovinca u pravcu Ploče sa motorizacijom, iz Papuče u pravcu Ploče sa pješadijom, a pored njihovih osiguranja četnici su im davali, odnosno osiguravali bokove, naročito lijevi bok koji se kretao preko Gromače u pravcu Mogorića. Jačina Talijana bila je: 4 bataljona pješadije, jedna baterija artiljerije, nešto motorizacije i veći broj minobacača.

Ustaše su bile obaviještene da se jedan bataljon IX Brigade nalazio u Vraniku, za koji su bili stvorili plan da ga opkole i pohvataju.

Štab ovog bataljona dobio je podatke da bi neprijatelj mogao napasti i držao bataljon u pripravnosti, kao i upoznao jedinice gdje će prihvatiti borbu u slučaju neprijateljskog napada. Neprijatelj koji je nailazio bio je blagovremeno primjećen od vanjskih patrola ovog bataljona i bataljon je zaposjeo neprimjetno određene položaje, pustio neprijatelja na samo polje kod Vranika, obasuo ga žestokom vatrom i naneo mu gubitke od 40 mrtvih i više od toliko ranjenih. Neprijatelja je ovo zbunilo i ostao je duže vrijeme u samom Vraniku, dok se nije ponovo skoncentrisao. Istog jutra neprijatelj je uspio preko Previje neprimjetno ući u Komić do kuća Opalića bez ikakvog otpora. IV Bataljon, koji je bio udaljen, t.j. držeći položaje iznad Vranika, povlačio se prema Gostuši i Klancu sa zadatkom da zaposjedne pomenute tačke, kako neprijatelj ne bi prodro na Klanac. III Bataljon zaposjeo je kote Medvjedovaču i Lipač (kota 794), sa zadatkom da spriječi neprijatelju ulazak u Ploču.

---

[9] i [11] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 166.

II Bataljon dobio je zadatak da zaposjedne Trouru i Vršić, ali je na ovo zadocnio, tako da je neprijatelja susreo već kod kuća Opalića i u protunapadu odbacio neprijatelja na Mirkaču. I Bataljon došao je iz Vrebca u Mogorić, gdje je ostao u pripravnosti.

21. I. 1943. Sektor Gračac (I Brigada):

Ovoga dana krenuo je neprijatelj[10] (Talijani) u jačini od 2500 vojnika oko 11 časova iz Gračaca i ukantonovao se u Deringaju. Na istoga je izvršen napad sa tri čete ove brigade, koje su uspjele potisnuti neprijateljske predstraže do same glavnine, nanijevši mu gubitke od 80 mrtvih i više ranjenih. Pošto je neprijatelj kod same glavnine bio utvrđen, uz pripomoć artiljerije dao je žestok otpor, tako da su se naše snage morale povući na polazne položaje. Istoga momenta stigla je pomoć u neprijateljskoj motorizaciji, koja je također učestvovala u ovoj borbi. Na našoj strani bila su tri druga mrtva i 12 ranjenih. Zaplijenjeno je: 3 puške, 1000 metaka, 60 ćebadi, 15 ranaca.

Sektor Ljubovo i B. Potok (II Brigada):

U toku ovog dana II Brigada nije vodila nikakvu borbu.

Sektor Pločanski Klanac (IX Brigada):

Ovoga dana neprijatelj[11] je sa jakom artiljerijskom vatrom i minobacačima kao i sa snagama jačine dva bataljona uporno napao na Gostušu i Pločanski Klanac. Naše snage upornim otporom tukući neprijatelja unakrsnom vatrom sa Gostuše, Klanca i Medvjedovače ipak su morale otstupiti. Neprijatelj je imao u toku ovoga dana 50 mrtvih i 60 ranjenih. Četnici koji su napadali preko Gromače u pravcu Ploče odbijeni su od jedne čete III Bataljona, koja im je nanijela gubitke od 3 mrtva, a ostale natjerala u paničan bijeg prema Papuči.

22. I. 1943.

Sektor Gračac (I Brigada):

Neprijatelj u jačini jednog bataljona krenuo je u pravcu sela Kijani[12] koje je držao I Bataljon ove brigade. Neprijatelj je blagovremeno primjećen, pušten na blisko otstojanje i obasut žestokom vatrom. Razvila se borba, koja je trajala oko 2 sata. Neprijatelj je odbijen uz gubitke 50 izbačenih iz stroja, dok su sopstveni gubitci 3 druga ranjena. Uslijed ometanja neprijateljskih tenkova naši borci nisu uspjeli doći do nikakvog plijena.

[10] i [11] Vidi dok. br. 175.

Ostali dijelovi ove brigade u toku ovoga dana nisu vodili nikakvu borbu.

Sektor Ljubovo—B. Potok (II Brigada):

Istoga dana uslijedila je neprijateljska ofanziva na položaj Ljubovo iz pravca Široke Kule. Ovaj položaj držao je bataljon „Ognjen Prica" pojačan sa jednom četom III Bataljona III Ličkog odreda. Sastav neprijateljskih snaga: jedan bataljon ustaša, dva bataljona Talijana, naoružani sa 4 topa, 4 teška minobacača, 14 lakih bacača, 5 tenkova i velikim brojem teških i lakih automatskih oruđa. Naše snage držale su položaje oslanjajući se lijevim krilom na Tepšanovac (kota 852), kotu 836 na samoj cesti, zaselak Mileusnići, a desnim krilom oslanjajući se na put sjeverno od sela Mileusnići. Neprijatelj se kretao sa kolonama zbijenim po dubini sa jačim prednjim i bočnim dijelovima. Čim su naši prednji dijelovi došli u kontakt sa neprijateljem, t.j. na samoj cesti i na desnom krilu (Kriva Glavica) sjeverno od Mileusnića, neprijatelj je odmah obasuo naše položaje sa jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Naši položaji, koji su bili neutvrđeni, sami teren krševit i čist, nisu omogućavali da se dade neprijatelju jaki otpor, nego su se naše snage povukle na slijedeće položaje. Oko 16 časova na ovaj sektor došao je I Bataljon ove brigade kao pomoć. Odmah se pristupilo pripremanju protunapada, koji je izveden istoga dana između 17 i 18 časova. Jedna četa I Bataljona zašla je neprijatelju iza leđa, privukla se u neposrednu blizinu i postigavši iznenađenje otvorila je iz bliskog odstojanja žestoku vatru na neprijatelja. Dok su ostali djelovi ovih bataljona uspjeli zbaciti neprijatelja sa položaja, koje je zauzeo u toku dana, t.j. neprijatelj je satjeran u selo Senokos, gdje mu se nalazila i glavnina, koja se već počela utvrđivati. Odavde je neprijatelj dao žestok otpor i uslijed baražne vatre automatskih i teških oruđa, naše snage bile su prisiljene na povlačenje, t.j. na polazne položaje. U toku ove borbe neprijatelj je imao 86 izbačenih iz stroja, dok su naši gubici bili 1 mrtav i 7 ranjenih. Ova akcija izvedena je po planu, ali uslijed udaljenosti između jedinica, sporosti kurirske veze, jedinice nisu pristupile zadatku jednovremeno, uslijed čega na svim napadnim tačkama nije postignuto iznenađenje i jednovremeno napad, što je uzrok da neprijatelj nije imao mnogo veće gubitke.

U ovoj akciji zaplijenjena je 1 puška, 1300 metaka, 6 šatorskih krila, 6 ručnih bombi i dva brdska kazana.

U ovoj akciji naročito se istakao komandir I Čete II Bataljona II Brigade drug Dane Ugarković, kao i čitava njegova

četa, koji je iznenadnim napadom zbunio neprijatelja i uspio istog zbaciti sa Staniča Glavice, izbaciti iz stroja 50 neprijateljskih vojnika i doći do gore navedenog plijena.

Sektor Pločanski Klanac (IX Brigada):

U toku ovoga dana neprijatelj[13] je počeo širiti i zauzimati nove položaje oko Pločanskog Klanca pod zaštitom jake artiljerijske i minobacačke vatre. Najžešći napad neprijatelj je izvršio na Medvjedovaču, gdje je i uspio. Istoga dana uvečer snage III Bataljona izvršile su protunapad na Medvjedovaču, a I Bataljon izvršio je napad neprijatelju iza leđa na Debeljaču.[14] U toku noći jedna i druga kota iznenadnim i energičnim napadom naših jedinica pale su u naše ruke, gdje je neprijatelj pretrpio 45 mrtvih i 30 ranjenih, od kojih je 16 ustaša uhvaćeno živih, koje su partizani na licu mjesta sa noževima raznijeli. Iste položaje naše snage morale su napustiti još u toku noći, pošto ih nije moguće držati od neprijateljske artiljerijske vatre kao i pješadiske sa dominirajućih kota iz neposredne blizine.

23. I. 1943 god.

Sektor Gračac (I Brigada):

Na sektoru ove brigade neprijatelj[15] je sa jednim bataljonom oko 7 časova ponovio napad, potpomognut sa artiljerijskom i minobacačkom vatrom, na selo Kijani. Samo selo branile su dvije čete I Bataljona ove brigade, koje su pored energičnog otpora bile prisiljene na povlačenje, nanijevši neprijatelju gubitke od 100 izbačenih iz stroja, dok su sopstveni gubitci 10 ranjenih drugova. U ovoj borbi neprijatelj je pušten na blisko otstojanje, uslijed čega je imao pomenute gubitke. Istoga dana jedna četa ovog bataljona izvršila je napad na Obljaj, koji je držao jedan neprijateljski vod. Napad je uspio i brdo je zauzeto uz nepoznati broj gubitaka, koje je neprijatelj pod zaštitom teškog oruđa izvukao, uslijed čega plijena nije bilo.

Sektor Ljubovo (II Brigada):

Na sektoru ove brigade u toku ovog dana nije bilo nikakove borbe. Dan je protekao u izviđanju od strane naših i neprijateljskih patrola.

---

[13] Trideset prva i Trideset druga ustaška bojna.
[14] Vjerovatno Debeljak. Vidi tom V, knj. 11. dok. br. 183.

Sektor IX Brigade:

Na položaju Pločanski Klanac u toku dana je slabija djelatnost artiljerijske vatre kao i aktivnost patrola za izviđanje s jedne i druge strane.

24. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Pošto je prethodnog dana neprijatelj zauzeo selo Kijani i Omsicu i koncentrisao na tim mjestima veće snage sa jačim obezbjeđenjem, naše su se snage povukle na nove položaje. Štab ove brigade odlučio je da II Bataljon kao pretstražu u toku noći ostavi na položaju, a ostala tri bataljona povukao je pozadi položaja da se odmore. Neprijatelj je ovu priliku iskoristio, zaobišao lijevo krilo ovog bataljona i preko sela Plećaši ušao u Bruvno.[16] Uslijed ovakve situacije štab je ponovo izvršio raspored svojih snaga za zaposjedanje novih položaja. U tome momentu postavljalo se pitanje: da li će neprijatelj iz Bruvna krenuti u pravcu Mazina i Lapca ili u pravcu Udbine. Da bi se osujetio svaki manevar neprijatelja, štab je još u toku noći izdao naređenje da se zaposjednu novi položaji, tako da je desno krilo zauzelo položaje oslanjajući se na kotu 696 zapadno od Tupala preko zaseoka Savatović, Vodenu Glavu (kota 913), zaselak Krnete, Stolac (kota 968 i 926), zaselak Cerovac, Šalabanicu (kota 1141), Mazinsku Previju (kota 819), Urljaj (kota 1087, 1163 i 1297), oslanjajući se lijevim krilom na Kozjak (kota 1285), štiteći lijevi bok od četničkog napada iz Velike Popine i Malovana. Toga dana II Bataljon koji je držao Vodenu Glavu, izvršio je napad na manje neprijateljske dijelove zapadno od sela Radakovići pored ceste, koje je uspio potisnuti nekoliko stotina metara. Uslijed nadmoći neprijatelja i vatre teškog oruđa, bataljon se je morao povući na stare položaje. Na sektoru ostalih jedinica ove brigade u toku dana nije bilo nikakove borbe.

Sektor II Brigade:

U toku ovoga dana na sektoru Ljubovo, koje je držao I i II Bataljon II Brigade pojačan sa jednom četom III Bataljona III Ličkog odreda, izveli su akciju na Krivu Glavicu sa dvije čete. Ovu Glavicu neprijatelj je držao sa svoje dvije čete, koje su imale u sastavu jedan teški bacač i više malih bacača. Napad nije uspio, pošto su same padine Glavice potpuno čiste, a na samoj Glavici u toku dana neprijatelj se prilično utvrdio. Jedna

[16] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 187.

četa I Bataljona imala je zadatak da se probije u pozadinu neprijatelja i izvrši napad na neprijateljsku komoru, ali je bila od strane neprijatelja osujećena i primorana vatrom teških oruđa da se još sa pola puta povuče na polazne položaje.

U akciji na Krivu Glavicu, koja se nalazi oko 800 metara sjeverno od sela Mileusnići, neprijatelj je imao 10 izbačenih iz stroja, dok su na našoj strani bila 2 druga ranjena.

II Bataljon ove brigade za ovo vrijeme sa dvije čete držao je položaje, t.j. kote zapadno od Korita, a sa jednom četom imao je zadatak da fingira napad na neprijatelja sa lijevog boka kod sela Srdari. Četa se povukla bez gubitaka.

Istoga dana neprijatelj[17] je oko 6 časova ujutro krenuo iz Vrhovina, u jačini oko 800 vojnika, prema Čudinom Klancu. Na ovome položaju nalazile su se dvije čete III Bataljona ove brigade i jedna četa III Bataljona III Ličkog odreda. Iako je neprijatelj nastupao sa streljačkim strojem i osiguran sa patrolama, naše snage dočekale su neprijatelja frontalnom i bočnom vatrom i istoga odbile. Neprijatelj je u toku dana napad još opreznije ponovio, ali je ponovno odbijen. U ovoj akciji neprijatelj je imao 30 izbačenih iz stroja, dok na našoj strani gubitaka nije bilo. Greške kod ove akcije učinjene su što nije bio prethodno stvoren plan, tako da je energija i brzina rada od naše strane bila vrlo slaba, uslijed čega neprijatelj nije imao veće gubitke, niti se došlo do kakvoga plijena. Ovaj bataljon ostao je i dalje na svojim položajima.

Sektor IX Brigade:

U toku noći snage ove brigade izvele su nekoliko taktičkih radnji sa bokova i pozadine neprijatelja, ali se nije uspjelo, osim što je I Bataljon ponovno zauzeo Debeljaču, koju je morao prije dana napustiti. Oko 6 časova neprijatelj je počeo da tuče sa artiljerijom naše položaje i primjetila se neka užurbanost i pripreme kod neprijatelja. Istoga dana oko 16 časova naišla je neprijateljska kolona od 7 tenkova u pravcu Tušica.[18] U tom vremenu neprijatelj je tukao artiljerijom naše položaje, a sa manjim snagama počeo podilaziti ali je bio odbijen od naših snaga. Tenkovi su naišli na postavljenu minu, tako da je jedan tenk oštećen, a ostali su pobjegli. Nakon kratkog vremena vratili su se s namjerom da izvuku oštećeni tenk. Borci IV Bataljona ove brigade, koji su se nalazili u neposrednoj blizini ceste, obasuli su tenkove sa težim bombama, tako da je oštećen i

[17] Druga lovačka bojna
[18] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 190.

drugi tenk. Ostali tenkovi ponovo su se pojavili. U toku ove noći II Bataljon izvršio je napad na kotu Vršić uz pomoć teškog bacača, odakle je protjerao neprijatelja. U ovim borbama neprijatelj je imao 26 mrtvih i veći broj ranjenih, dok su na bojnom polju ostala dva tenka.

25. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

U toku dana na položaju ove brigade nije bilo nikakve borbe.

Sektor II Brigade:

Ovoga dana oko 6 časova napao je neprijatelj sa snagama oko 400 vojnika, razvijenim streljačkim strojem, naše desno krilo, koje je držao I Bataljon, na položajima Petrova Glavica (Gradina) 882, svega sa jednom četom. Ova četa pustila je neprijatelja na vrlo blisko otstojanje i obasula ga žestokom vatrom. Neprijatelj je zaustavljen videći žestoki otpor, te je počeo istu zaobilaziti sa sjeverne strane. S tim je razvukao pomenutu četu prema samoj cesti, a na oslabljenu Gradinu pod zaštitom teških minobacača izvršio je energičan napad i istu zauzeo. Neposredno je ova četa izvršila protivnapad i ponovo zbacila neprijatelja sa ove glavice nanijevši mu ponovno gubitke.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 20 mrtvih i 30 ranjenih i 1 zarobljenog.

Do izbačenih iz stroja nisu mogle od vatre niti naše niti neprijateljske snage, našto je neprijatelj dovukao pojačanje od 300 vojnika iz glavnine, t.j. iz Senokosa, i ponovo energičnim napadom zauzeo Gradinu i pokupio mrtve i ranjene. Na našoj strani bio je 1 drug ranjen.

Da se ovdje nije u potpunosti uspjelo krivnja je do II Bataljona, koji je ostao sa južne strane ceste na svojim položajima posmatrajući borbe, iz čega se vidi da je neprijatelj imao vrlo male gubitke zahvaljujući slaboj saradnji naših jedinica.

Na položaju Čudin Klanac neprijatelj je ponovo napao sa snagama oko 1200 Talijana i četnika, koji su se kretali u tri napadane kolone prema Čudinom Klancu. III Bataljon sa dvije čete napao je neprijatelja frontalno, a sa jednom bočno i ponovo odbacio neprijatelja natrag. Poslije podne neprijatelj je ponovno izvršio energičan napad u pravcu Čudinog Klanca opet sa tri kolone. Ovoga puta iz Gor. Babinog Potoka neprijatelj je sa jednom kolonom krenuo jugoistočno, putem zaobilazeći Kosu i time zaobilazeći naše lijevo krilo, ali je neprijatelj ipak

blagovremeno osujećen, gdje se razvila žestoka borba, koja je trajala oko 3 sata. Neprijatelj je u ovoj borbi imao 20 izbačenih iz stroja, dok je na našoj strani bio 1 drug mrtav, a ranjen je sam komandant bataljona lakše, te je isti ostao i dalje na položaju. Ovom prilikom izgubljen je jedan puškomitraljez sa poginulim drugom i jedna puška. Plijena usled naglog povlačenja i rokiranja nije bilo. Greška je bila kod samog štaba bataljona, koji nije predvidio sve eventualnosti na ovome položaju i nije donio svrsishodan plan za odbranu istog.

IV Bataljon i dalje je ostao kao brigadna rezerva u Turjanskom. Bataljon III ostao je i dalje na svojim položajima.

Sektor IX Brigade: na dan 26. I. 1943 god.

Ovoga dana III Bataljon ove brigade dobio je zadatak da se baci neprijatelju u pozadinu i postavi neprijatelju zasjedu između Raduča i Papuče, kuda su prolazili neprijateljski kamioni. Bataljon se kretao sa osiguranjem do same određene tačke, ali neprijateljski kamioni koji su nailazili bili su osigurani sa jačim bočnim patrolama četnika, sa kojima su naše isturene patrole stupile u borbu, tako da je zasjeda bila provaljena. Bataljon se je morao premjestiti i postaviti zasjedu na sasvim drugo mjesto, gdje je naišao jedan kamion, koji je napadnut. U tome vremenu naišlo je još 6 kamiona iz pravca Lovinca, gdje se je razvila borba.[19] Naše snage uspjele su uništiti svih 7 kamiona, nanijevši neprijatelju 80 mrtvih, 70 ranjenih, od kojih je bilo 20 četnika. Uhvaćena su živa četiri četnika i 4 Talijana. Istoga dana II Bataljon vršio je napad na kotu Okrugla, ali u samoj akciji nije uspio. Neprijatelju su naneseni gubitci od 10 mrtvih.

26. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

U toku ovoga dana neprijatelj je sa dva bataljona krenuo iz Bruvna u pravcu Mazina. I Bataljon, koji se je nalazio na Mazinskoj Previji, odbio je neprijatelja uz gubitke 10 mrtvih, dok su na našoj strani 4 druga ranjena. Istog dana poslije podne neprijatelj je žestoko napao na položaje II Bataljona i uspio zaposjesti Opčuv, kao i Veliki i Mali Stolac. Istoga dana oko 19 časova izvršio je napad na kotu Gornjača kod Bruvna III Bataljon. Na ovoj koti nalazila se jedna četa Talijana, koja je bila utvrđena. Napad nije uspio, pošto su borci bili prije vremena primjećeni i obasuti žestokom vatrom. Na neprijateljskoj

[19] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 196.

strani gubitci nisu poznati, dok je na našoj strani bilo 5 ranjenih drugova.

Razlog neuspjeha ove akcije bila je neodlučnost boraca, kao i slaba sprema rukovodilaca, koja se ispoljila u momentu kada je trebalo izvršiti odlučan juriš.

Sektor II Brigade:

Na položaju Ljubovo I i II Bataljon držali su položaje na kojima su zanoćili prethodnog dana. Pošto u toku ovoga dana nije dolazilo do sukoba sa neprijateljem, komandant I Bataljona,[20] koji je formirao Operativni štab na ovome sektoru za obadva bataljona, došao je na ideju da u prvi sumrak baci jedan bataljon pozadi neprijatelja i da na nekoj povoljnoj tački neprijatelja napadne. Operativni oficir[21] ovoga bataljona krenuo je sa bataljonom sa navedenim zadatkom, ali u stvari ovaj zadatak nije izvršen, nego se bataljon spustio u sela istočno od Perušića, t.j. Bukovac i Lipova Glavica, koja je pretresao, zaplijenio od ustaških imovina nešto stoke, hrane i odjeće. Do borbe nije dolazilo. Zaplijenjeno je 150 mauzerovih metaka i 10 bombi, koje su nađene u pomenutim selima. Bataljon se u toku iste noći povratio na svoje položaje.

II Bataljon, koji je pojačan sa jednom četom III Bataljona III Ličkog odreda, dao je u zadatak jednoj četi da se probije iza lijevog neprijateljskog boka i spusti se u Široku Kulu. Cilj je ove akcije bio fingirani napad na Kulu, a u povoljnom momentu izvršiti i upad u istu. Neodlučnost koja se ispoljila kod komandira ove čete rezultirala je povratak ove čete sa pola puta sa izgovorom da su neprijateljske zasjede na svim prelazima i da nije bilo moguće proći.

Na položaju Čudin Klanac, neprijatelj (Talijani i četnici) napao je sa snagama oko 2000 Talijana i četnika, pomognuti sa nekoliko tenkova, jednom pojačanom baterijom i minobacačima, na Čudin Klanac. Taj položaj držao je i dalje III Bataljon ove brigade pojačan sa jednom četom III Ličkog odreda. Borba se vodila od 6 sati ujutro do 16 poslije podne. Neprijatelj, nadmoćniji u ljudstvu i oružju, potpomognut tenkovima i vatrom teških oruđa, uspijeva oko 17 časova zauzeti Čudin Klanac.[22] Ovaj se bataljon povlači na Brezovac sa ciljem zatvaranja prolaza Babin Potok—Brezovac. Jedan dio snaga ovog bataljona zaposjeo je kotu 923, Crni Vrh (1070), prema Čudi-

[20] Dragan Rakić
[21] Marko Ljuština
[22] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 191.

nom Klancu. Ovoga dana neprijatelj je imao 30 izbačenih iz stroja, dok su na našoj strani bila 4 druga ranjena. Od ratnog plijena nije ništa uhvaćeno, niti je šta izgubljeno.

Da neprijatelj nije imao veće gubitke razlog je taj, što se naše jedinice na tim položajima nisu utvrdile, a mogućnosti je za to bilo, kao i sami položaji potpuno su odgovarali svrsi za odbranu, t.j. utvrđivanje.

IV Bataljon, koji je bio na položaju Crna Vlast, vršio je prepade u pozadini neprijatelja, gdje je uhvaćen jedan četnik sa jednom puškom i 30 metaka. Naši gubitci: jedan drug mrtav.

27. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Ujutru ovoga dana sa položaja Opčuva i Stolca, razvijenim streljačkim strojem, neprijatelj jačine jednog bataljona krenuo je u pravcu Klapavica, ali je odbijen od strane našeg II Bataljona. Plijena nije bilo.

Gubici na neprijateljskoj strani 18 mrtvih, dok na našoj strani gubitaka nije bilo.

U 22 časa I Bataljon, pojačan jednom četom III Bataljona ove brigade, izvršio je napad na Gradinu i Zbornjaču, gdje se je nalazila jedna od dvije satnije neprijateljske vojske. Borci su izvršili energičan juriš na neprijateljske rovove i šatore i neprijatelja u panici protjerali u pravcu Bruvna. Ovom prilikom zaplijenjeno je 2800 metaka za teš. mitraljeze, 400 metaka za puške, jedno mitraljesko postolje sa dva sanduka rezervnih dijelova, jedan pištolj, 47 kom. ćebadi, 5 ranaca i 5 šatorskih krila.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 40 mrtvih i 30 ranjenih, dok su na našoj strani gubitci 1 mrtav i 12 ranjenih drugova.

U ovoj borbi naročito se istakla I Četa bataljona „Marko Orešković", kao i partizani Čubrilo Vlade, Uzelac Đoko, Zorić Luka i Krajnović Rade. Naročito se istakao kurir III Čete drug Obradović Mile, koji je kroz najveću vatru prenosio naređenje svoga komandira i izvještaj natrag od jedinice.

Sektor II Brigade:

Ovoga dana oko 4 časa snage II Brigade na položaju Ljubovo držali su slijedeće položaje: Na desnom krilu I Bataljon držao je Gradinu (kota 882). Četa III Ličkog odreda držala je Čardak (kota 942). II Bataljon držao je zaselak Rakići oslanjajući se lijevim krilom na kote zapadno od Korita. Oko 6 časova neprijatelj je sa snagama oko 2000 i sa vatrom teških oruđa

kao i motorizacijom izvršio najveći pritisak na Čardak (kota 942) i zaselak Rakići, gdje je i uspio.[23] Zauzimanjem ovih položaja neprijatelj je dominirao čitavom okolicom tako, da je sa vatrom iz teških oruđa brzo proširio svoje položaje na ovome sektoru. Oko 11 časova, poslije upornog otpora, naše su se snage povukle na sljedeće položaje, t.j. Velonj (kota 1134), zaselak Vukmirovići (kota 900) na samoj cesti, oslanjajući se desnim krilom na Rukavine Stan.

Neprijatelj je na zauzetim položajima zanoćio osiguravši se sa jačim snagama. Istoga dana oko 18 časova neprijatelju je stigla pomoć oko 1500 vojnika sa većom kolonom motorizacije.

Operativni štab za sektor Ljubovo izdao je naređenje da snage u toku noći izvrše sljedeće akcije: da dvije čete II Bataljona probiju se u pozadinu i kod sela Srdari napadnu neprijateljski saobraćaj, jedna četa istog bataljona da fingira napad na Široku Kulu, da bataljon „Stojan Matić" izvrši protunapad na neprijatelja — na Čardak (kota 942) i glavni logor kod Rakića. Rezultat koji su polučile dvije čete u pozadini neprijatelja bio je vrlo mali, pošto su čete tek napad fingirale. Četa koja je išla u Kulu također nije uspjela učiniti ništa. I Bataljon također nije uspio, pošto je neprijatelj bio daleko nadmoćniji i pošto je bio utvrđen. U samu zoru neprijatelj je sa jednom kolonom naišao iz pravca Senokosa za Rakiće, na koju je naše prateće odjeljenje bacilo tri teške mine. Pogotci su bili dobri i ličnim osmatranjem vidjelo se da su ostali mrtvi 8 neprijateljskih vojnika.

Neprijateljski gubitci u svim ovim borbama bili su 58 izbačenih iz stroja, dok su naši gubitci bili 4 mrtva i 28 ranjenih. Istoga dana na sektoru Čudin Klanac neprijatelj jačine oko 2000 napadao je u pravcu Končarevog Kraja. III Bataljon ove brigade odbio je prvi nalet neprijatelja, ali je neprijatelj napad ponovio, odbacio naše snage i probio se u Končarev Kraj. Pošto je zapalio nekoliko kuća[24] neprijatelj produžio nadiranje prema Plitv. Ljeskovcu, dok su snage III Bataljona ponovno upale u Končarev Kraj i ugasile nekoliko zapaljenih kuća. U tome momentu vidjelo se je da neprijatelj ima za cilj da se spoji sa neprijateljskim snagama koje nadiru od Petrova Sela,[25] na osnovu čega je III Bataljon prebačen u Ćujića Krčevinu.

---

[23] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 210 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.
[24] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 205.
[25] Sa pravca Ličkog Petrovog Sela nastupali su dijelovi njemačke SS divizije „Prinz Eugen".

vodeći borbu i napadajući sa desnog boka neprijatelja. Dvije čete IV Bataljona iz Turjanskog prebačene su u Končarev Kraj, koje su za vrijeme pokreta uspješno napale neprijatelja sa desnog boka.

U toku ovih borbi neprijatelj je imao 50 izbačenih iz stroja, dok su na našoj strani 2 druga poginula i 5 ranjenih.

Sektor IX Brigade:

U toku ovoga dana jedna četa IV Bataljona ove brigade držala je kotu Lipač na koju je neprijatelj jurišao tri puta tukući je žestokom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, ali je sva tri puta odbijen uz gubitke od 15 mrtvih i 20 ranjenih. Odbrana Lipača bila je organizirana na taj način, da su naše snage organizirale kombinaciju vatre i na istom izradile dobre zaklone iz kojih je neprijatelj tučen unakrsnom vatrom, a sa čime se izbjegla neposredna opasnost artiljerijske t.j. šrapnelske vatre.

Istog dana navečer III Bataljon ove brigade napao je Lovinac u kome se nalazio vrlo mali broj neprijateljskih snaga. Kad su naši borci otvorili vatru na neprijatelja, isti je u panici napustio mjesto, a naši su borci u toku noći nekoliko sati šetali po Lovincu i razgovarali sa narodom.

28. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

IV Bataljon ove brigade zaposjeo je sa jednom četom cestu Gračac—Bruvno, koja je sačekala neprijateljsku kolonu vojske. Razvila se je borba u kojoj je neprijatelj imao 20 mrtvih i 35 ranjenih vojnika. Na našoj strani bila su 2 mrtva i 9 ranjenih drugova, jedan zarobljen i 5 nestalih.

Zarobljen je 1 puškomitraljez, 7 pušaka, 1500 metaka i 1 tal. pištolj.

Ostale snage ove brigade u toku dana nisu vodile borbu.

Sektor II Brigade:

Na sektoru Ljubovo neprijatelj je sa manjim dijelovima poduzeo napad na Velonj (kota 1134) koji je držao II Bataljon. Napad je odbijen uz neprijateljske gubitke 10 mrtvih, dok na našoj strani gubitaka nije bilo.

Na sektoru Plitv. Ljeskovac—Prijeboj neprijatelj je nastupao sa snagama od oko 2000 vojnika, koje je sačekao III Bataljon pred samim Prijebojem kao i I Bataljon VI Brigade, gdje se je razvila žestoka višesatna borba. Oko 15 časova neprijatelju je uspjelo da odbaci naše snage i da se probije do

Prijeboja, t. j. da se spoji sa snagama koje su nadirale od Petrovog Sela.[26]

Neprijatelj je u ovim borbama pretrpio osjetne gubitke, t. j. oko 70 izbačenih iz stroja vojnika. III Bataljon ove brigade nije imao gubitaka niti je došao do kakvog plijena. Istoga dana IV Bataljon, koji se je nalazio u Turjanskom, koncentrisan je u Končarevom Kraju, gdje je napao neprijatelja koji se kretao od Potoka prema Plitv. Ljeskovcu, nanijevši mu oko 15 izbačenih iz stroja, dok na našoj strani gubitaka nije bilo.

Sektor IX Brigade:

U toku ovoga dana ova brigada izvršila je uporan napad na Gostušu, Medvjedovaču i Josipovaču. Najenergičniji napad izveo je IV Bataljon ove brigade na Gostušu,[27] koji nije u potpunosti uspio. Odvažnim napadom borci su prišli na blisko otstojanje neprijateljskim zaklonima i vatrama i obasuli iste bombama, odakle je neprijatelj sa pojedinih položaja izbačen. U ovome napadu čuo se veliki jauk i zapomaganje kod neprijatelja. Prema dobivenim podacima u ovim borbama neprijatelj je imao oko 80 mrtvih i 90 ranjenih.

29. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

U toku ovoga dana neprijatelj[28] je nastavio sa nadiranjem u pravcu Mazina. Pomoću vatre teških oruđa uspio je potisnuti naše lijevo krilo i zauzeti Urljaj. U međuvremenu snage II Bataljona zauzele su Opčuv, na koji je neprijatelj izvršio ponovno napad u sami suton uz gubitke 18 izbačenih iz stroja. Na našoj strani bio je ranjen vodič Nikola Adamović iz Mazina, kao i 1 partizan. Pod zaštitom žestoke vatre iz teških oruđa neprijatelj je u toku dana uspio ući u mjesto Mazin. Tom prilikom, t. j. za vrijeme borbe na Mazinskoj Previji, neprijatelj je imao 40 mrtvih. U istoj borbi ubijeno je 25 mazgi natovarenih. Na našoj strani bila su 4 druga mrtva i 8 ranjenih.

Sektor II Brigade:

Na sektoru Ljubovo neprijatelj[29] je energičnim napadom sa jednim polubataljonom napao kotu Velonj, koju je u samo

[26] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 114.
[27] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.
[28] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 214.
[29] Dijelovi Drugog pješadijskog puka divizije „Re"

svitanje na juriš zauzeo. Neposredno iza toga II Bataljon potpomognut teškim minobacačem izvršio je protunapad i ponovno zauzeo istu kotu. Na našoj strani gubitaka nije bilo, dok su na neprijateljskoj strani gubitci nepoznati. Oko 20 časova neprijatelj je ponovno na juriš zauzeo istu kotu uz gubitke od 25 izbačenih iz stroja. Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Na položaju kod Prijeboja jedan vod II Brigade istoga dana privukao se je pored same ceste Korenica—Prijeboj, te kad je naišao neprijatelj[30] iz neposredne blizine obasuo je istog vatrom tako, da je neprijatelj u paničnom bjegstvu pobjegao u pravcu Prijeboja. Ubijeno je 5 fašista, dok ih je 25 ranjeno. Zarobljeno je: jedna puška, 1300 metaka, i jedno postolje za mali minobacač, kao i nešto odjećne spreme.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

IV Bataljon ove brigade bio je razvučen po četama i vodovima od Konč. Kraja do Prijeboja uznemiravajući i ometajući saobraćaj neprijatelja.

Sektor IX Brigade:

Po naređenju ovog štaba I Bataljon IX Brigade upućen je na sektor Ljubovo u cilju pomoći tamošnjim snagama koje su bile za taj sektor vrlo slabe. Na sektoru Pločanskog Klanca uz pomoć artiljerije i bacača neprijatelj je uspio zauzeti kotu 727 uz gubitke 20 mrtvih i 15 ranjenih. Također je neprijatelj izvršio napad na Trouru, najveću kotu, koju naše snage nisu ni držale greškom komandira koji je bio sa svojom četom na Trouri.[31] U prvi suton izvršen je protunapad na Okruglu i Trouru koji nije uspio. U toku iste noći neprijatelj je napustio kotu 727 u Tušicama.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 10 mrtvih i 10 ranjenih vojnika.

30. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Na sektoru I Brigade nisu toga dana vođene borbe, izuzev samo što je neprijatelj tukao položaje bacačima i topovima.

---

[30] Odnosi se na dijelove Prvog pješadijskog puka divizije „Re".
[31] Vidi tom V, knj. 12. dok. br. 89.

Sektor II Brigade:

Neprijatelj je jačine 2000 vojnika nastupao prema položaju I Bataljona.[32] Bataljon je po planu trebao da sačeka neprijatelja na najmanjem otstojanju, brzom paljbom zbuni i natjera u paniku. Jedan plašljivi partizan iz straha prije vremena opali metak i otkrije položaj i namjere. Neprijatelj uzme zaklon, uoči položaje i otvori žestoku artiljerijsku i minobacačku vatru, i pokuša sa opkoljavanjem, te se taj bataljon morao povući uz gubitke od tri mrtva i osam ranjenih i to sve od minobacača i artiljerije. Borba je trajala od 11 do 16 časova. Neprijatelj je imao oko 25 izbačenih iz stroja. II Bataljon smijenjen je sa položaja od I Bataljona IX Brigade. Jedna četa II Bataljona dodijeljena je I Bataljonu „Stojan Matić", kao pomoć, a jedna četa I Bataljona IX Brigade, koji je vršio u toku noći protivnapad na Konjski Vrh, Velonj i bezimenu kotu između tih dviju kota. Četa II Bataljona imala je zadatak da napada bezimenu kotu, ali se neprijatelj povukao još ranije, nakon čega se četa vratila u sastav svoga bataljona. III Bataljon napao je neprijatelja[33] koji se je kretao iz Prijeboja prema Plitv. Ljeskovcu, i zaustavio devet neprijateljskih kamiona. Neprijatelj je pobjegao, a do kamiona nije se moglo, i tek pod zaštitom mraka i tenkova neprijatelj je uspio da izvuče kamione u Plitv. Ljeskovac. Neprijatelj je toga dana od toga bataljona imao oko 20 izbačenih iz stroja. IV Bataljon držao je položaj Končarev Kraj i od Čudina Klanca do Čujića Krčevine ometajući saobraćaj Babin Potok—Prijeboj. Zaustavljeno je osam neprijateljskih kamiona, iz kojih je neprijatelj uspio pobjeći i tek pod zaštitom tenkova i mraka iste izvukao. Izbačeno iz stroja deset neprijateljskih vojnika. Na našoj strani bila su 2 ranjena.

Sektor IX Brigade:

Neprijatelj je vršio napad sa jačim snagama i sa 4 tenka, potpomognut artiljerijom, prema selu Ploči i kotama iznad Ploče, s tim da lakše zauzme kotu Lipač.[34] Napad je bio uporan i neprijatelj je vršio juriš tri puta bez uspjeha. Imao je 20 mrtvih i 30 ranjenih.

[32] Ovaj bataljon držao je tada položaj na Ljubovu. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.

[33] Odnosi se na dijelove Prvog pješadijskog puka divizije „Re".

[34] Lipač Vrh

31. I. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Neprijatelj[35] je krenuo iz Mazina prema Škorića Brdu razvijen u streljačkom stroju. Jedan vod III Bataljona pored jake artiljerijske vatre na juriš ga odbio. Zarobljeno je: 2 puške, 30 metaka, 5 bombi i nešto ratne spreme. Napokon neprijatelj je uspio zaposjesti Škorića Brdo. Neprijateljski tenkovi kretali su se cestom Mazin—Lapac. Na cesti je bio postavljen protukolski top koji je oštetio tri tenka, od kojih je neprijatelj uspio izvući dva, a jedan je ostao.

Sektor II Brigade:

Neprijatelj[36] je uspio toga dana zbaciti dijelove I Bataljona sa kote 1005[37] koristeći maglu (oko 5 sati ujutru). II Bataljon „Ognjen Prica" po naređenju Operativnog štaba[38] povukao se na položaje Karaula—Crni Vrh, ali je ostavio jedan vod na susjednoj koti do one koju je prije držao i taj je vod ostao u tajnosti. Neprijatelj oko 15 sati vrši juriš na kotu sa koje se prije toga II Bataljon povukao, i vidjevši da ista kota nije posjednuta od naših snaga, izašla je jedna grupa vojnika u gomili na samu kotu, našto je onaj vod što je ostao u tajnosti otvorio brzu paljbu i nakon toga povukao se u sastav svoga bataljona bez gubitaka. Neprijateljski gubitci bili su oko 25—30 izbačenih iz stroja. To je napravljeno inicijativom štaba II Bataljona, a dobro se pokazao čitav taj vod skupa sa vodnikom. III Bataljon prebacio se toga dana od Prijeboja u Homoljac, a odatle u Konč. Kraj, gdje je primio položaj od III Bataljona XIV Brigade, koji je toga dana primio položaj od IV Bataljona II Brigade, koji je otišao u Turjanski. IV Bataljon prebačen je u Turjanski zbog toga što su četnici jačine 130 napali Turjanski. Borbu sa četnicima vodio je III Bataljon Ličkog partizanskog odreda. Gubitci III Bataljona L. P. Odreda u borbi sa četnicima jesu: 7 zarobljenih partizana, od kojih su tri bila ranjena, a tri mrtva. Od zarobljenika jedan se sam zaklao čim su došli u Crnu Vlast u zatvor, a dvojica su do sada uspjela pobjeći sa puškama ovamo. Tada je izgubljeno 10 pušaka. Neprijatelj je imao tri mrtva. Zarobljena je jedna puška i oko 130 metaka (francuskih). Neprijatelj se prije povukao nego što je stigao IV Bataljon.

[35], [36] i [38] Dijelovi iz sastava grupacije „Sassari"

[37] Južno od Plitvičkog Ljeskovca

[38] Riječ je o Operativnom štabu za sektor Ljubovo.

Sektor IX Brigade:

Na sektoru IX Brigade toga dana nije bilo jače aktivnosti.

1. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Neprijatelj je pokušao da zauzme kotu Rašetina Strana, ali je odbijen.

Sektor II Brigade:

Neprijatelj jačine 1000 vojnika[39] napao je položaje I Bataljona[40] i koristeći maglu uspio se privući na otstojanje od 50 metara. Bataljon je otvorio brzu paljbu i nanio neprijatelju gubitke od 15 mrtvih i 20 ranjenih. Neprijatelj je odstupio, ali je ponovo nastavio sa upornim nasrtajima i jurišima, tukući ga žestoko artiljerijskom i minobacačkom vatrom, nastojeći izvući mrtve i ranjene. Naročito je uporan bio prema jednoj koti koju je držala jedna četa II Bataljona i to zbog toga što je ta kota dominirala čitavim terenom gdje se vodila borba. Tek oko 17 časova uspio je zauzeti tu kotu i pokupiti mrtve i ranjene. I Bataljon se tada morao povući na prihvatne položaje Tuk, prethodno pokušavajući protivnapadima da zbaci neprijatelja sa zauzete čuke, ali bez uspjeha. II Bataljon zauzeo je nove položaje na Gradini iznad Dubokog. U ovim borbama zarobljena je jedna puška, 40 metaka, jedne cipele i nekoliko bombi. Neprijatelj je imao još osim gore navedenih prilikom uzimanja kote i juriša 20 izbačenih iz stroja. Neprijatelj je produžio dalje napredovanje prema Ključu, ali je odbijen. III Bataljon držao je položaj u Končarevom Kraju i jedan vod nalazio se je na položaju Kosa. Talijani i četnici jačine 100 vojnika naišli su šumom, četa je ostala u tajnosti i pustila ih u neposrednu blizinu a zatim otvorila vatru. Neprijatelj je u panici pobjegao. Gubitci neprijatelja: dva tal. podoficira, 5 tal. vojnika i 2 četnika ostali su mrtvi, dok ih je bilo i ranjenih. Zarobljeno: dva puškomitraljeza, 6 pušaka, 1 pištolj, 8 odijela, 8 pari cipela, 20 bombi i 1000 metaka. Kod nas nije bilo gubitaka. Tu se istakao komandir II Čete III Bataljona drug Jocan Sadžak[41] zbog hrabrosti, inicijative i brzog snalaženja. U toku noći III Bata-

[39] Odnosi se na srednju kolonu divizije „Re".

[40] Ovaj bataljon držao je položaj na Ljubovu.

[41] Poginuo kod Knina u proljeće 1943 god., u borbi protiv Talijana i četnika, kao komandir čete.

ljon pokidao je cestu između Plitv. Ljeskovca i Čudinog Klanca i to na više mjesta i tom prilikom pokupljeno je 1 km talijanskog kabla. IV Bataljon nalazio se je u Turjanskom i nije vodio borbe.

Sektor IX Brigade:

Neprijatelj je vršio jače pripreme. Uspio je zbaciti naše snage sa položaja Troura uz manje gubitke.[42] Imao je svega 5 mrtvih.

2. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Ujutru neprijatelj[43] je krenuo iz Mazina prema Lapcu sa namjerom zauzeti Zavišić Vršinu. Istu je držao I Bataljon, koji ga je pustio na 400 metara. Tučen frontalnom i bočnom vatrom neprijatelj je imao 10 ranjenih i 10 mrtvih. III Četa III Bataljona toga dana uspjela je izvući iz tenka dva mitraljeza, 2000 metaka, dva pištolja, 6 bombi, dva odijela, dva para cipela, 1500 lira, nešto sitnih stvari. Navečer je i sam tenk izvučen, u kojem je nađen ubijen 1 oficir i jedan vojnik.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon po naređenju prebacili su se u Krbavicu. Toga dana neprijatelj je već ušao u Korenicu.[44] Jedna četa III Bataljona nalazila se je na Pogledalu. Neprijatelj jačine jednog bataljona kretao se iz Vrela prema Pogledalu. Četa ga sačekala u neposrednoj blizini i otvorila vatru. Neprijatelj se povukao uz gubitke od 40 izbačenih iz stroja. Prethodno je tukao položaje jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Istoga dana neprijatelj, jačine oko 1000 Talijana, pet tenkova, tri topa, nekoliko kamiona, veći broj mazgi i nekoliko minobacača, krenuo iz Babina Potoka u pravcu Brezovca i Šijanova Klanca za Homoljac, a odatle preko Pogledala za Korenicu. Ovo je neprijatelju uspjelo, pošto je bila velika magla i neprijatelj je neprimjetno ušao u Brezovac. Dvije čete III Bataljona, koje su se nalazile u Konč. Kraju, primjetile su tek neprijatelja kad je ulazio u Brezovac. Čim su ovo primjetile krenule su šumom, t. j. uz lijevi bok neprijatelja u pravcu Šijanova Klanca s namjerom da ga posjednu, ali je neprijatelj prije uspio stignuti na Šijanov Klanac. Tada su te čete produžile sa maršem i prestigle neprijatelja i preko Homo-

[42] i [43] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.
[44] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 9.

ljačkog Polja prebacile se prema Vujnovim Glavama i tamo zauzele položaj sa namjerom da ne dozvole neprijatelju u Vujnove Glave. Tada su te dvije čete zauzele položaj na Pogledalu s namjerom da ne dozvole neprijatelju prolaz preko Pogledala za Korenicu, a ona četa što je ranije bila na Pogledalu rokirala se ulijevo i zauzela položaj tako, da štiti prolaz za Krbavicu i Vujnove Glave. Neprijatelj koji je prolazio iz Homoljca za Korenicu išao je u kolonama i naišao na zasjedu na Pogledalu. Na njega je otvorena vatra, pri čemu je neprijatelj imao 20—30 izbačenih iz stroja.

Sektor IX Brigade:

Neprijatelj je oko 8 sati počeo sa napadom na svima položajima, a naročito je bio uporan prema koti 909, koju je pod jakom artiljerijskom i bacačkom vatrom uspio zauzeti uz gubitke oko 15 mrtvih.[45]

3. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Toga dana neprijatelj nije bio aktivan. Iste večeri pripremljen napad na Škorića Brdo, bezimenu kotu, kotu 980. I, II i III Bataljon napadali su ove kote sa po dvije čete, ali bez uspjeha. Razlog: brisan teren i premorenost ljudstva. Neprijatelj nije imao gubitaka. Naši gubitci: tri mrtva, devet ranjenih.

Sektor II Brigade:

III Bataljon II Brigade vodio je borbu na Pogledalu sa neprijateljem, koja je opisana da je vođena 2. II. o. g. U toku 3. II. 1943 na sektoru II Brigade nije bilo borbe.

Sektor IX Brigade:

Neprijatelj[46] je krenuo u streljačkom stroju iz Tušica prema Udbini tukući naše položaje minobacačkom i artiljerijskom vatrom. Ispred neprijatelja nalazio se je naš jedan bataljon,[47] dok je jedan bio bočno do Ondića. Toga dana neprijatelj je uspio napredovati cestom do Ljeskovca. Uveče jedan bataljon zauzeo je položaje Ondić—Mutelić, a jedan Visuć.

4. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Nije bilo borbe.

---

[45] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.

[46], [50] i [51] Odnosi se na dijelove iz sastava grupacije „Sassari".

[47] Treći bataljon

Sektor II Brigade:

U 23 časa jedna četa I Bataljona izvršila je prepad na neprijatelja u Buniću. Neprijatelj je odgovorio vatrom iz svih oruđa, čak i tenkovi stupili su u akciju. Tom prilikom neprijatelj imao je 5—6 izbačenih iz stroja. Neprijatelj — četnici provukli su se kroz Mrsinj i ugrozili Vujnove Glave i to između položaja II i III Bataljona.[48] Jedna četa II i jedna četa III Bataljona odmah su neprijatelja protjerale u Korenicu i Vrelo. Četnici su bili uhvatili zamj. komandira iz jedne čete III Bataljona, ali je uspio pobjeći, a njegova puška ostala je kod četnika. Taj prodor četnika napravljen je greškom II Bataljona, jer nisu dovoljno pažnje obratili na taj sektor. IV Bataljon sa dvije čete III Bataljona L. P. Odreda držao je položaj u Turjanskom. Taj bataljon postavio je toga dana zasjedu između D. i G. Babina Potoka, ali niko nije naišao. Toga dana bombardovana je iz aviona Krbavica i bacani letci u kojima se narod poziva da se vrati kućama.[49]

Sektor IX Brigade:

Neprijatelj[50] je krenuo u 8 sati ujutru u pravcu Udbine tukući artiljerijom položaje Ondić i Mutelić. III Bataljon privukao se neprimjetno blizu artiljerije sa jednom četom i dva voda, a sa ostalim snagama prema neprijatelju koji se penjao na Udbinu, i [videći] da uslijed nadmoćnosti neprijatelja juriš neće uspjeti, sa 500 metara otvorio je plotunsku vatru iz mitraljeza i pušaka i povukao se u Srednju Goru. Tom prilikom neprijatelj je imao 20 mrtvih i 40 ranjenih.

5. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

U 7 sati ujutru neprijatelj[51] je krenuo u pravcu položaja koje je držala II Četa I Bataljona. Neprijatelj je pušten na 100 metara i onda tek otvorena brza paljba. Neprijatelj je odbijen uz gubitke od 30 mrtvih i ranjenih. Istog dana neprijatelj jačine 400—500 vojnika nadirao je prema položajima III Čete I Bataljona. Četa je vodila borbu čitav dan, a neprijatelj je imao 60 mrtvih i ranjenih, a na našoj strani 4 ranjena. Pred večer istog dana od bacača ranjena su tri partizana, a tri poginula. Četa se istakla hrabrošću i upornošću naročito drugovi Obradović Mile, Popović Simo, Pavlović Nikola, Bokan Žarko i Desnica Ilija.

[48] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 19.
[49] Selo je bombardovala talijanska avijacija.

Sektor II Brigade:

I Bataljon sa jednom četom štitio selo Krbavicu,[52] dok su dvije čete upućene da napadnu neprijatelja s leđa, koji je kretao iz Bunića prema Debelom Brdu. Ove čete nisu izvršile zadatak zbog umora i nisu imale podataka gdje se nalazi neprijatelj. II Bataljon je držao položaje Vrpile. III Bataljon držao položaje od Pogledala do Šijanova Klanca. Sa dijelovima je napao neprijatelja na Šijanovom Klancu. Neprijatelj je imao male žrtve. IV Bataljon sa dvije čete L. P. Odreda uznemiravao je neprijatelja u Donjem i Gor. Babinom Potoku. II Bataljon poslao je jedan vod u Kuzmanovaču da postavi zasjedu na Ljubovu, ali niko nije naišao.

Sektor IX Brigade:

Toga dana nije bilo borbe. I i II Bataljon prebacili su se iz Mekinjara i Srednje Gore u Visuć.

6. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Naređeno je bataljonima da se počne sa utvrđivanjima. IV Bataljon u zadnja tri dana bio je na odmoru i ovoga dana posjeo je položaj koji je držao III Bataljon, dok su dva bataljona IX Brigade smijenili I i II Bataljon. Toga dana I Bataljon držao je Rašetinu Stranu i Mandića Dragu, jedna četa ivicu šume sjeverno od Zavišića Vršine, a jedna četa ivicu šume južno od Škorića Brda. Istoga dana neprijatelj jačine 200 vojnika nadirao je prema Rašetinoj Strani.[53] Jedan vod sačekao je neprijatelja na bliskom otstojanju i otvorio vatru. Neprijatelj je pobjegao uz gubitke od 10 mrtvih i 20 ranjenih. Istoga dana neprijatelj je napao položaj III Čete istog bataljona, t. j. Zavišića Vršinu, ali je odbačen. Gubitci neprijatelja: 15 mrtvih i 20 ranjenih. Na našoj strani: 1 mrtav i 4 ranjena.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon držali su položaj prema Buniću, Vrpilama i Korenici. Neprijatelj je sa pet tenkova nadirao iz Bunića prema Krbavici i uspio sa tenkovima ući u Krbavicu,[54] a pozadi tenkova i pješadija u jačini jedne čete, koji su počeli paliti Krbavicu. Za ovo je kriva III Četa I Bataljona, koja je držala položaj uz samu cestu, a samoinicijativno se povukla na

[52] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.
[53] i [54] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.
[54] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.

Murgovaču. Kad je neprijatelj ušao u Krbavicu, ta je četa opet povratila se i spustila se u samo selo Krbavicu, uspjela protjerati neprijatelja tako, da je samo nekoliko kuća zapaljeno. 400—500 talijanskih vojnika izišlo je iz Korenice na Vrpile i na taj način vezalo snage II Bataljona tako, da on nije mogao da se angažuje u borbi za Krbavicu. Jačina neprijatelja koji je nadirao u Krbavicu oko 2000—3000 vojnika sa pet tenkova. Gubitci neprijatelja jesu: 30 izbačenih iz stroja. III Bataljon držao je položaj od Pogledala do Šijanova Klanca sa manjim dijelovima. a ostatak se odmarao. Jedna četnička kolona od 200—250 četnika naišla je iz Homoljca prema Vujnovim Glavama. Uspjeli su zaći za leđa jednom vodu II Čete III Bataljona, ali se ovaj blagovremeno povukao. dok je jedna četa istog bataljona napala neprijatelja od Trnavca, t. j. sa leđa, i neprijatelj je odbijen. Gubitci neprijatelja: 5—6 ranjenih, a naši gubitci: jedna ranjena drugarica.

Sektor IX Brigade:

U 4 sata ujutro ustaške snage sa Udbine izvršile su napad na Ivanov Vrh i zauzele ga. te zapalile nekoliko kuća. Pred večer neprijatelj je napustio Ivanov Vrh. Neprijatelj je imao oko 6 mrtvih i nepoznat broj ranjenih. Snage neprijatelja bile su u jačini jedne ustaške bojne.[55]

7. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Bataljoni I Brigade toga dana nisu vodili borbe sa neprijateljem.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon držali su položaj prema neprijatelju koji se nalazio u Buniću. Jedna desetina I Bataljona sačekala je na cesti Divoselo—Debelo Brdo jednu talijansku desetinu. koja se vozila na kolima prema Debelom Brdu, koja je u paničnom bijegu pobjegla u Bunić. Ostalih borbi nije bilo.

Sektor IX Brigade:

I i III Bataljon po naređenju štaba VI Divizije smijenili su na položaju Suleševica bataljone I Brigade. II i IV Bataljon bili su na položajima oko Visuća.[56] Borbe toga dana nisu vođene, nego se vršilo patrolno izviđanje neprijatelja. Na sektoru Visuć neprijatelj[57] je pokušavao da zauzme položaje Iva-

[55] Riječ je o Trideset prvoj ustaškoj bojni.
[57] Misli se na dijelove iz sastava grupacije „Sassari".

nov Vrh kao i ostale dominirajuće kote u pravcu Ondića i to sa snagama oko 1200 vojnika. Borbu sa njima vodio je uglavnom II Bataljon, dok IV Bataljon je vršio pritisak na neprijateljev bok. Nakon dulje borbe neprijatelj je odbačen. Gubitci neprijatelja 40 mrtvih i toliki broj ranjenih.

8. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Bataljoni ove brigade toga dana nisu vodili borbu.

Sektor II Brigade:

I Bataljon prebacio se noći između 7 i 8. II. o. g. na Ljubovo i postavio zasjedu. Naišla su jedna kola sa dva ustaše. Kola su pobjegla, ustaše ubijene, zarobljene su 2 puške, 400 metaka, 6 bombi, dva para odijela sa cipelama. Ostalih borbi nije bilo.

Sektor IX Brigade:

I i III Bataljon držali su položaj Suleševica. Borbe nije bilo, jedino je neprijatelj tukao položaje artiljerijom i bacačima. Na položajima II i IV Bataljona kod Visuća, neprijatelj je ponovio svoj napad u pravcu Ondića. Napad je vršilo oko 1200 Talijana sa sedam tenkova, potpomognuti artiljerijom. Neprijatelj je uspio da zauzme Kosovčev Vrh, položaje više Ondića i zauzeo selo Ondić, djelomično ga zapalio i prošao za Bruvno. Borba je vođena više sati na vrlo bliskom otstojanju i gubitci neprijatelja u tim borbama jesu oko 45 mrtvih i toliki broj ranjenih.

9. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Bataljoni I Brigade toga dana nisu vodili borbu sa neprijateljem, nego su se odmarali i vršili izviđanja.

Sektor II Brigade:

II Bataljon ovog dana upućen je za neprijateljem, koji je kretao iz Bunića u pravcu Pišaća i Svračkova Sela,[58] u cilju da ga prestigne i postavi mu zasjedu, jer se pretpostavljalo da neprijatelj otstupa u pravcu Pločanskog Klanca, ili, ako je to nemoguće, da ga tuče s leđa. Neprijatelj, došavši sa prednjim dijelovima do Svračkova Sela, počeo je da pali selo i da se vraća natrag u Bunić. Uočivši namjeru neprijatelja da se vrati natrag za Bunić, II Bataljon postavio je zasjedu u Šalamuniću na cesti kod kuća Njegovanovih i sa jedne i druge

[58] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 28, 33 i 34.

strane ceste, te na brdu iznad sela Čoraka[59] i sa ivicom brda prema Svračkovom Selu. Neprijatelj je išao neoprezno, ne bojeći se, i to u kolonama, i u 13.30 časova prišavši na otstojanje od 150 metara bio obasut žestokom vatrom II Bataljona. To ga je zbunilo i 20 minuta nije se snašao da otvori vatru na naše snage. Gubitci neprijatelja bili su oko 60 izbačenih iz stroja, a na našoj strani bilo je 9 ranjenih. Poslije toga naše snage povukle su se sve na položaje više Šalamunića, i odatle tukle neprijatelja koji je prolazio za Bunić. Čim se spustio mrak, ovaj bataljon prošao je za Divoselo i zauzeo položaje prema Krbavici i Debelom Brdu zajedno sa I Bataljonom. Toga dana I Bataljon krenuo je iz Kuzmanovače za Svračkovo Selo sa zadatkom da ispita gdje se neprijatelj nalazi. Ne poznavajući situaciju bataljon nije dospio da potpomogne borbu „Ognjena Price" kod Šalamunića, nego je samo jedna četa izvršila prepad na neprijatelja kad se je već vratio u Bunić i nanijela mu gubitke od 15—20 izbačenih iz stroja. To se dogodilo u momentu kada je neprijatelj zapalivši velike vatre skupljao se oko njih. Čim je otpočeo prepad odmah su vatre utrnute. Borba je trajala oko 2 sata. III Bataljon, koji je držao položaj Končarev Kraj—Pogledalo, vodio je borbu sa neprijateljem. Neprijatelj je jačine 1000—1500 vojnika krenuo iz D. Babinog Potoka u pravcu Pl. Ljeskovca. Jedan vod iz Konč. Kraja napao je neprijatelja i nanio mu nepoznat broj mrtvih i ranjenih. Obje čete koje su bile u Konč. Kraju nisu mogle učestvovati u napadu zbog toga što se računalo da će neprijatelj ići prema Brezovcu.

Sektor IX Brigade:

Na svim položajima ove brigade toga dana bilo je zatišje i nije dolazilo do borbe.

10. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Neprijatelj je vršio nasilno izviđanje položaja IV Bataljona više Vagana i bio odbačen bez gubitaka.[60]

Sektor II Brigade:

Toga dana neprijatelj je krenuo u pravcu Krbavice,[61] prema položajima I Bataljona, još ujutru oko 8 sati. Pokušavajući više napada na te položaje, ali neuspjelih, neprijatelj

[59] Vjerovatno Čorkovo Selo.
[60] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 31.
[61] Vidi tom V, knj. 12. dok. br. 33 i 34.

je tukao te položaje najzad jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, ali opet bez uspjeha. Tada je krenuo u pravcu Debelog Brda i tu zanoćio. U tim borbama neprijatelj je imao oko 60 izbačenih iz stroja, a na našoj strani 1 mrtav i 3 ranjena. Topovskom granatom oštećen je jedan naš puškomitraljez, a mitraljezac poginuo, što je već uračunato u gornji broj. II Bataljon držao je položaj prema Debelom Brdu, ali se povukao u Mrsinj radi odbrane Krbavice i nije vodio borbu.

Sektor IX Brigade:

Po naređenju štaba VI Divizije[62] I i III Bataljon krenuli su u pravcu Srednje Gore i Ploče sa zadatkom da ugroze neprijateljsku pozadinu i saobraćaj komunikacijom Ploča—Udbina. Noću 10—11. II. o. g. oba bataljona prebacili su se na određeni prostor. II Bataljon također je dobio zadatak da se prebaci u Gračački kotar sa zadatkom da ugrožava neprijateljsku pozadinu i neprijateljski saobraćaj na cesti Gračac—Bruvno. IV Bataljon držao je položaj u Visuću.

11. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

I Bataljon držao je položaje Mazinske Planine, a IV Bataljon položaje lijevo i desno od ceste Mazin—G. Lapac. U samu zoru neprijatelj je uspio sa jakim snagama od oko 1000 vojnika u tri streljačka stroja da se probije između I i IV Bataljona i da se uvuče u jedan dio šume.[63] Jedna četa I Bataljona i jedna četa IV Bataljona dočekale su neprijatelja u neposrednoj blizini i otvorile na njega vatru. Borba je počela oko 8 časova i trajala do 14 časova, kada je neprijatelj uspio da odbaci naše snage i zauzme njihove položaje. Tada su snage oba bataljona, t. j. samo jedna četa I i jedna četa IV Bataljona, izvršile protivnapad, odbacile neprijatelja i ponovno zauzele stare položaje. Gubitci neprijatelja bili su oko 70 mrtvih i 90 ranjenih. Naši gubitci su 4 mrtva i 14 ranjenih. Uhvaćeno je 500 metaka za puške. II Bataljon nalazio se je u Visuću i nije vodio borbu. III Bataljon nalazio se je u Martin Brodu, te i on nije vodio borbu.

Sektor II Brigade:

Na sektoru II Brigade toga dana nisu vođene borbe.

---

[62] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 26.
[63] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 40.

Sektor IX Brigade:

I, II i III Bataljon stigli su u određene baze i odmarali se. Od bombardovanja iz vazduha poginuo je 1 drug, a jedan je ranjen. IV Bataljon, koji je držao položaj u Visuću, nije napadan, ali je sa dvije čete u noći između 10 i 11. II. o. g. postavio zasjedu kod Jošana u jačini od dvije čete. Naišle su manje neprijateljske snage i borba je trajala kratko vrijeme. Rezultati su po neprijatelja 7 mrtvih i više ranjenih.

12. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

I Bataljon držao je položaj Mazinska Planina, ivicu šume Jelovi Vrh. Oko 6 časova neprijatelj[64] jačine 400 vojnika napao je desno krilo ovog bataljona. Borba je trajala dva sata, neprijatelj je dobio pojačanje od 250 vojnika i uspio je da odbaci naše snage sa ovih položaja. Naše snage povukle su se na položaj u neposrednu blizinu tukući i dalje neprijatelja koji se u sumrak povukao na svoje stare položaje. Gubitci kod neprijatelja oko 30 mrtvih i 50 ranjenih. Na našoj strani 4 mrtva i 10 ranjenih. Zaplijenjeno 6 pušaka, 500 metaka i nekoliko ranaca i ostale spreme. Na našoj strani izgubljena jedna puška. U ovoj borbi poginuo je zamjenik komandanta I Bataljona drug Mane Pražić. II Bataljon držao je položaj sa jednom četom iznad Vagana pored ceste, jedna četa na desnom krilu I Bataljona, a jedna četa Lumbardenik. U 6 časova neprijatelj jačine oko 300 vojnika napao je četu na desnom krilu I Bataljona. Ova četa pustila je neprijatelja na daljinu od 100 metara i otvorila paljbu, razvila se borba, ali pošto je desno krilo I Bataljona bilo odbačeno, to se i ova četa morala povući na prihvatne položaje. Borba je trajala 12 časova. Gubitci neprijatelja 10 mrtvih i 15 ranjenih. Sopstveni gubitci 5 ranjenih. III Bataljon nalazio se je na sektoru Martin Brod i nije vodio borbu. IV Bataljon je držao položaj ispred Ilića Kose do ceste i desno od ceste. U 6 časova ujutru neprijatelj je u jačini 500 vojnika napao na položaje ispred Ilića Kose. Neprijatelj je pušten na daljinu od 100 metara te je otvorena paljba i otpočeta borba. Borba je trajala do 12 časova, te uslijed povlačenja na lijevom krilu toga bataljona i ovaj bataljon se morao povući na prihvatne položaje. Gubitci kod neprijatelja 30 mrtvih i 40 ranjenih. Sopstveni gubitci 3 mrtva, 22 ranjena i 3 pogođena od granate. Toga

[64] Odnosi se na dijelove divizije „Sassari".

dana neprijatelj je vršio vrlo žestoke i uporne napade na čitavom sektoru I Brigade. Naročito je jaka bila artiljerijska i minobacačka vatra, a također i aktivnost avijacije. Toga dana nad položajima I Brigade letelo je do 7 aviona (4 bombardera i 3 izviđača-lovca), koji su bombardovali položaje i mitraljirali.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon vršili su pokret za Frkašić. Borbe nije bilo.

Sektor IX Brigade:

I Bataljon noću između 11 i 12. II. postavio je zasjedu na cesti Lovinac sa jednom i po četom. Istog momenta kada je zasjeda zauzimala položaj naišao je neprijatelj[65] sa jačim snagama i to od oko 400 vojnika, sa dobrim bočnim i prednjim osiguranjima, i naša zasjeda je bila prisiljena prihvatiti borbu. Neprijatelj je bio pušten na blisko otstojanje i prema procjeni imao je gubitke od oko 25 mrtvih i još više ranjenih. Borba je trajala od 4 sata ujutru do 11 sati. Ostali bataljoni nisu vodili borbe. IV Bataljon postavio je zasjedu kod Jošana ali neprijatelj nije naišao.

13. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

I Bataljon držao je iste položaje kao i prvog dana. II Bataljon držao je slijedeće položaje: jedna četa bila u sastavu I Bataljona, jedna četa držala položaj Lumbardenik, a jedna četa položaj Suleševicu. Kako taj bataljon nije uspio da poveže svoje čete jednu sa drugom, ali ni da se poveže sa susjednim jedinicama, neprijatelj je uspio da se bez većih borbi probije međuprostorom između II i I Bataljona. Štab toga bataljona toga momenta nije ni sam znao gdje su mu jedinice, niti je imao uvid u situaciju. Povlačenje toga bataljona, kao i ostalih bataljona te brigade poslije prodora neprijatelja bilo je u pravcu Mandine Glave—Dobrog Sela. Neprijatelj je sa jakim snagama toga dana ušao u Gor. Lapac. II Bataljon odmah nakon toga zauzeo je položaje: ivica šume više jugoistočnog dijela sela Gor. Lapac—Mandina Glava—Priseka.

Sektor II Brigade:

I, II i III Bataljon toga dana nisu vodili borbe, nego su se nalazili na odmoru. IV Bataljon držao je stare položaje, ali također nije vodio borbe.

[65] Dijelovi Trideset prve i Trideset druge ustaške bojne.

Sektor IX Brigade:

I, II i III Bataljon po naređenju VI Divizije imali su da se prebace Gor. Lapcu, što je i učinjeno noću 13—14. II. o. g. Na položaju IV Bataljona nije bilo promjena.

14. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

I Bataljon imao je zadatak da posjedne položaje Priseka—Podlisac—Boričevac i da na tim položajima ostane neprimjećen. U slučaju neprijateljskog nadiranja prema Donj. Lapcu da u zajednici sa II Bataljonom, koji je držao položaj Priseka—Mandina Glava, napadne neprijatelja s leđa čim naše jedinice, koje su se nalazile sa čela neprijatelju, prime borbu. Međutim rano ujutru neprijatelj je krenuo, ali ne prema Donj. Lapcu, nego prema Kulen Vakufu sa kolonom od 2500 vojnika.[66] U novostvorenoj situaciji I Bataljon je odmah posjeo i Gradinu više boričevačke crkve i tako postavio zasjedu na cesti Gor. Lapac—Kulen Vakuf. Oko 13 časova naišao je neprijateljski kamion iz Kulen Vakufa, koji je napadnut, zapaljen, dva vojnika ubijena, a tri utekla. Zaplijenjeno je 30 kg pirinča, 25 lit. vina, 200 met. kabla, 25 granata 65 mm, 25 pari cipela i drugog materijala. U njemu je izgorjelo oko 400 granata 65 mm koje se nisu mogle iznijeti. Sopstvenih gubitaka nije bilo. Istoga dana oko 16 časova neprijatelj jačine 200 vojnika krenuo je iz Kulen Vakufa prema Gor. Lapcu. Dvije čete I Bataljona zaposjele su položaje kod ceste i pustivši neprijatelja na 100 metara otvorile brzu paljbu. Neprijatelj se razbježao po vrtačama i zidinama oko Boričevca i počeo davati otpor. Likvidirati se nije mogao uslijed jake artiljerijske vatre. Zarobljeno je: 20.000 metaka za puške i puškomitraljeze, 6400 metaka za teš. mitraljeze, 632 ručne bombe, 187 bombi za mali bacač, 18 mina za veliki bacač, 11 pari cokula, 5 šinjela, 1 dvogled, 23 signalna metka, 80 upaljača za mali bacač, 260 upaljača za teš. bacač, 2 radio-stanice, 35 živih mazgi i mnogo ostalog ratnog materijala. U ljudstvu gubitci neprijatelja su nepoznati, a pored gore zarobljenog 4 kamiona su zapaljena, tri trokolice, jedan traktor i 30 mazgi ubijeno. II Bataljon na položaju Mandina Glava—Priseka nije vodio borbu, nego je samo pred noć potpomogao borbu

[66] Odnosi se na 151 pješadijski puk, dijelove 152 pješadijskog puka divizije „Sassari", dijelove divizije „Zara" i divizije „Bergamo". Vidi dok. br. 127, 128 i 155.

XV Brigade[67] u selu Gajinama i to napadom sa leđa, a također tučenjem artiljerijskih gnijezda u Gor. Lapcu i sprečavanjem njihovog dejstva. III Bataljon držao je položaj sa jednom četom u Martin Brodu, a sa dvije čete Dabina Strana — Kamenite Poljice. Neprijatelj (četnici) jačine 500—700 vojnika nadirao je prema našim položajima i borba je trajala čitav dan. Zbog nadmoćnosti neprijatelj je uspio zaobići naše jedinice, koje su se tada povukle na prihvatne položaje. Gubitci neprijatelja: 7 mrtvih i 10 ranjenih. Sopstveni gubitci: 3 mrtva i 3 ranjena, jedan prebjegao.

Sektor II Brigade:

Bataljoni ove brigade toga dana odmarali su se i nisu vodili borbu.

Sektor IX Brigade:

Noću 14—15. II. o. g. I, II i III Bataljon imali su zadatak da napadnu neprijatelja na cesti Gor. Lapac—Mazin. Napad je izvršen, ali samo djelomično sa uspjehom. Uspjeha nije bilo zbog na brzu ruku pripremljenog plana i zbog toga što nije bila poznata jačina i raspored neprijateljskih osiguranja na cesti i oko ceste. U toj borbi neprijatelj je imao oko 15 izbačenih iz stroja i 5 zarobljenih. Zaplijenjena su 4 puškomitraljeza, 50 mina za mali bacač, 2 pištolja, 40 ručnih bomba. 5600 met. za tal. puške, 1000 metaka za teški mitraljez, jedno postolje od teš. mitraljeza i ostale ratne spreme.

15. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

I Bataljon držao je položaje Podlisac—Boričevac. Toga dana oko 16 časova neprijatelj je napustio Kulen Vakuf i krenuo za Gor. Lapac.[68] XV Brigada trebala ga je napasti sa padina Visočice, a I Bataljon I Brigade sa padina Lisca. Međutim to nije učinjeno, nego je ta neprijateljska kolona propuštena i tek onda I Bataljon napao ju je sa leđa. Neprijatelj je odmah zauzeo odbranbene položaje i primio borbu. U toj borbi gubitci neprijatelja iznose: 30 mrtvih i 20 ranjenih. Sopstveni gubitci: jedan lakše ranjen. Zaplijenjeno je: jedna mazga, 90 mina za m. bacač i nešto druge ratne spreme. II Bataljon, koji je držao položaj Priseka—Mandina Glava, za vrijeme borbe na sektoru I Bataljona demonstrirao je napad na Gor. Lapac, sprečavao neprijateljsku artiljeriju u dejstvo-

[67] Petnaesta NO brigada Osme divizije NOV i PO Hrvatske
[68] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 155, 156 i 162.

vanju tukući je svojom vatrom i sprečavao dolazak neprijateljskih pojačanja na sektor I Bataljona. III Bataljon vršio je pritisak na četničku kolonu koja je nadirala pravcem od Srba i vršio gonjenje neprijatelja prema Srbu, u zajednici sa II Udarnim bataljonom L. P. Odreda. Četnički gubitci: tri mrtva i jedan ranjen.

Sektor II Brigade:

I Bataljon toga dana vršio je pokret iz Frkašića prema Visuću sa zadatkom da napadne neprijatelja koji se je kretao iz Udbine za Lapac. Ostali bataljoni odmarali su se i to jedan u Frkašiću, jedan u Krbavici, a jedan prema Crnoj Vlasti.

Sektor IX Brigade:

IV Bataljon napadnut je na položajima Visuć i to od neprijatelja jačine oko 2000 Talijana i ustaša sa pet tenkova, artiljerijom i minobacačima.[69] Neprijatelj je prisilio naše na povlačenje, koji su zauzeli položaj Kuk. Gubitci neprijatelja: 16 mrtvih, od toga 10 ustaša, i oko 25 ranjenih. Ostali bataljoni nisu toga dana vodili borbu.

16. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Neprijatelj koji je zanoćio na položajima Boričevac napadan je kroz cijelu noć, ali se nije mogao likvidirati.[70] Neprijateljski gubitci: 15 mrtvih i 30 ranjenih, a gubitci I Bataljona 9 ranjenih. Zaplijenjeno 80 ćebadi, 2 granate za bacač, 3 granate za top, 1 mazga i nešto drugog materijala. II Bataljon držao je iste položaje, ometao neprijateljsku artiljeriju i u povlačenju neprijatelja za Gor. Lapac tukao ga bočno. Gubitci kod neprijatelja: 10 mrtvih i 20 ranjenih. III Bataljon ušao je bez borbe u Srb.

Sektor II Brigade:

Bataljon „Stojan Matić" nije shvatio zadatak, t. j. da treba da tuče neprijatelja na cesti Udbina—Kuk, nego je ne našavši neprijatelja u Kuku sašao u selo Dnopolje i zanoćio. II Bataljon krenuo je iz Frkašića u Tišma Varoš i tu zanoćio.

Sektor IX Brigade:

I, II i III Bataljon nalazili su se u selu Oraovcu. III Bataljon imao je zadatak da krene pravcem Oraovac—Sarajevo i neprijatelja napadne bočno prema Kuku. Bataljon je krenuo, ali nije uspio da neprijatelja napadne, jer je neprijatelj već

[69] i [70] Vidi tom V, knj. 12, dok br. 89 i 90.

bio prodro i sašao u lapačku dolinu.[71] I Bataljon se prebacio u Dnopolje. IV Bataljon vodio je uporne odbrambene bojeve sa neprijateljem koji je nadirao u pravcu Kuka. Poslije cio dan vođene borbe neprijatelj je zauzeo Kuk i naše snage prebacile su se desno od Kuka. Gubitci neprijatelja: oko 45 mrtvih i oko 50 ranjenih.

17. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Dan je prošao bez borbe.

Sektor II Brigade:

I Bataljon krenuo je za neprijateljem, koji se je vraćao iz Oraovca prema Udbini.[72] Neprijatelj je stignut u Visuću kod gaja Kosanovića i napadnut, ali su mu naneseni samo neznatni gubitci i zaplijenjeno nešto malo spreme. II Bataljon postavio je zasjedu sa obje strane ceste Visuć—Udbina, ali zasjeda zbog nadmoćnih nepr. snaga nije uspjela. Ostali bataljoni te brigade nisu vodili borbe.

Sektor IX Brigade:

I, II i IV Bataljon zapoviješću[73] I Korpusa imali su zadatak da presijeku otstupnicu neprijatelju iz Gor. Lapca za Mazin. I Bataljon dobio je zadatak da presiječe cestu od Crnog Jezera prema koti 671 do u visinu druge okuke. II Bataljon imao je zadatak da presiječe cestu desno od I Bataljona do ispod Logorišta. IV Bataljon da presiječe cestu od pravca Suleševice i desno od Logorišta. I i II Bataljon izvršili su zadatak prema planu, a IV nije iz razloga što nije imao dobre vodiče i cijelu noć je lutao. U toku borbe sudjelovala je naša artiljerija, a i XV Brigada, koja je vršila napad na neprijatelja u Gor. Lapcu.[74] Neprijatelj je počeo sa jačim kolonama mazgi, tenkova, kamiona da se kreće prema Mazinu, a jedinice I i II Bataljona privlačile su se položajima pod vrlo teškim uslovima. Snijeg je bio visok preko 1 metra. U 7.45 sati izvršen je juriš na neprijateljsku kolonu. Borba se je odvijala i to samo sa ručnim bombama, a djelimično i noževima. Nakon jedan sat borbe, neprijatelj je odbačen u Gor. Lapac, a nešto prema Mazinu, a nešto uteklo u šumu. Tokom čitavog

[71] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 162.
[72] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.
[73] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 56 i 61.
[74] Napad na Gornji Lapac vršila je Petnaesta NO brigada Osme divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

dana trajalo je pripucavanje. Desno krilo II Bataljona naišlo je na neprijatelja u jačini 150 nepr. vojnika, a na jednoj poljani na 4 kamiona, oko kojeg je bilo 50 Talijana. Odmah su namještena dva teška mitraljeza, koji su dugačkim rafalima počeli kositi neprijatelja tako, da je oko kamiona ostalo 30 mrtvih Talijana. Ostali dio razbježao se u rovove 50 metara daleko od kamiona i otvorio vatru. Uvečer je II Četa II Bataljona izvršila juriš, zaplijenila kamione i materijal. Kamioni su spaljeni, a materijal izvučen.

Prilikom toga juriša neprijatelju su naneseni gubitci od 7 mrtvih. U akcijama toga dana I i II Bataljon pokazali su bezprimjernu hrabrost i udarnu snagu, energičan nastup i izdržljivost. To sve dovelo je do tako sjajne pobjede, koja je izvojevana pod vrlo teškim uslovima i protiv daleko nadmoćnijeg neprijatelja i po broju i po naoružanju. Od naše artiljerije i od I Bataljona imao je gubitke od 2 mrtva i 4 ranjena.

Ove borbe IX Brigada vodila je dana 18. II. o. g., a 17. II. o. g. nisu vođene nikakve borbe.

18. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Dva bataljona I Brigade krenuli su u 0 časova na položaj Suleševica sa zadatkom da postave zasjedu na cestu Mazin—Gor. Lapac i da spriječe dolazak pojačanja iz Mazina u Gor. Lapac, odnosno bježanje neprijatelja iz Gor. Lapca u Mazin. Uslijed ogromnog snijega bataljoni su stigli pozadi položaja tek u 12 sati i nesposobni za bilo kakvu borbu vratili se u svoje baze.

Sektor II Brigade:

I Bataljon prebacio se iz Visuća za Kurjak i Srednju Goru sa zadatkom da napadne neprijatelja u povlačenju prema Pločanskom Klancu. II Bataljon zaposjeo je Ivanov Vrh i istočno od Mutelića do sela Ondića sa zadatkom da spriječi neprijateljsko nadiranje u tom pravcu. Pošto je neprijatelj krenuo pravcem Udbina—Ploča, dvije čete toga bataljona krenule su da ga napadnu s boka, ali, zbog jakih neprijateljskih bočnih osiguranja, nisu mogle prići bliže od 1200—1500 metara i tada su otvorile vatru na neprijateljske pobočnice, nanijevši im nešto gubitaka. Dva teška mitraljeza nisu htjela raditi.

Sektor IX Brigade:

I i II Bataljon ostali su na svojim položajima i pripucavali se sa neprijateljem. IV Bataljon izišao je na položaj desno od II Bataljona i naišao na dva kamiona, te iste kamione zaplijenio i materijal izvukao. Istoga dana II Bataljon preuzeo je položaj I Bataljona, a IV Bataljon položaje II Bataljona.

Ova akcija IV Bataljona kao i pregrupisavanje snaga izvršilo se 19. II. o. g., a 18. II. o. g. bile su akcije navedene pod datumom 17. II. o. g.

19. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

19. II. o. g. bataljoni ove brigade nisu vodili borbe sa neprijateljem. Avijacija je tukla naše položaje i ranila dva partizana.

Sektor II Brigade:

I Bataljon trebao je da posjedne cestu kod Kurjaka između Udbine i Ploče i tuče neprijatelja u otstupanju prema Ploči. Međutim, neprijatelj je radi svoga obezbjeđenja postavio dobra osiguranja pored ceste tako, da ovaj bataljon nije imao mogućnosti postavljanja efikasne zasjede. Ipak su manji dijelovi posjeli položaje i pripucavali na neprijatelja, ali vatra nije bila uspješna zbog velike daljine. Neprijatelj je imao nešto gubitaka i povukao se za Pločanski Klanac. II Bataljon vodio je borbu sa neprijateljem koji je otstupao prema Ploči, a koja je opisana pod 18 ov. mj. 18. II. o. g. II Bataljon nalazio se je u Visuću. III Bataljon nalazio se u Krbavici, a IV Bataljon prema Crnoj Vlasti i Donjem Babinom Potoku.

Sektor IX Brigade:

Rad bataljona IX Brigade 19. II. o. g. opisan je pod datumom 18. II. o. g.

20. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

I Bataljon nalazio se na odmoru u Dobrom Selu. II Bataljon držao je položaj Ilića Kosa—Lumbardenik prema cesti Gor. Lapac—Mazin.

Noću 20—21. II. o. g. oko 20 časova vršio je napad na neprijatelja koji se je nalazio utvrđen na prvoj okuki od Mazina prema Gor. Lapcu, kao i na bezimenoj koti više te oku-

ke.[75] Uspjeha nije bilo. III Bataljon sa dvije čete nalazio se je u Srbu i vršio pripreme za napad na selo Rastičevo kod Otrića, a jedna četa bila je u Martin Brodu. IV Bataljon nalazio se je na položajima Mazinske Planine sa zadatkom da obezbjeđuje ostale snage sa pravca Mazin.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon prebacili su se u Cerovac sa zadatkom da napadnu neprijatelja na cesti Mazin—Gračac. Kod ostalih bataljona nije bilo promjena.

Sektor IX Brigade:

Nije bilo promjena. Vršila se priprema za napad na grupu Talijana koja se još nalazila na istočnoj strani ceste iznad drugog zavijutka od Logorišta prema Gor. Lapcu.[76] Akcija je pripremljena u sporazumu sa jednim bataljonom I Brigade, pod rukovodstvom zamj. komandanta IX Brigade.[77] Pridodata su bila dva teška bacača. Cilj akcije i zadatak bataljona: uništiti neprijatelja, i to IV Bataljon IX Brigade sa zadatkom da napadne sa zapadne strane, dok je II Bataljon I Brigade dobio zadatak da napadne sa istočne strane. Borba je počela u 1 sat poslije pola noći i trajala do 6 sati ujutru, ali bez uspjeha. Bataljon IX Brigade uspio je da izbaci neprijatelja iz dva reda rovova, da zapali 7 neprijatlj. kamiona i veći dio materijala da izvuče. Zaplijenjeno je 12.000 metaka, 1000 kom. raznih topovskih i minobacačkih granata. Akcija nije uspjela zbog toga što bataljon I Brigade nije izvršio zadatak.

21. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

I Bataljon držao je položaje sa dvije čete: cesta Mazin—Gor. Lapac, a jedna četa prema Ilića Kosi. Oko 6 časova neprijatelj je uspio pomoću artiljerijske i bacačke vatre da zaposjedne Ilića Kosu, a istog momenta u jačini od 1000 vojnika, sa osam tenkova, probio se pomoću artiljerije i bacača iz Mazina prema Gor. Lapcu i tako pojačao opkoljenu kolonu u Gor. Lapcu.[78] Jedna četa I Bataljona odmah je posjela cestu i oko 11 časova napala neprijatelja koji se je pod zaštitom jake artiljerijske i minobacačke vatre povlačio iz Gor. Lapca prema Mazinu. Naša vatra bila je jaka i iznenadna, te se ne-

[75] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 173.
[76] i [78] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 173, 175, 177 i 181.
[77] Momčilo Novković

prijatelj zbunio i u panici razbježao i počeo povlačiti prema Gor. Lapcu. Odmah za njom išla je druga kolona, koja je pomoću tenkova i artiljerije uspjela odbaciti naše sa položaja i to uz osjetne gubitke po nas. Borba je trajala tri sata. Poslije ovoga ponovo su dvije čete I Bataljona zaposjele iste položaje pored ceste i u 16.30 časova napale novu neprijateljsku kolonu jačine 1000 vojnika, koja se kretala prema Mazinu. Neprijatelj je u panici i dezorganizovano bježao prema Mazinu ostavljajući mrtve i ranjene mazge i kamione. Borba je trajala jedan sat. Pozadi neprijateljskih kolona išla su 4 tenka koji su štitili povlačenje i kupili mrtve i ranjene. Gubitci kod neprijatelja jesu: 120 mrtvih, 200 ranjenih. Među mrtvima i ranjenim bila su i dva četnika. Sopstveni gubitci jesu: dva mrtva i 31 ranjen.

Zaplijenjeno: sedam kamiona, jedna trokolica, jedan luksuzni automobil, 1000 lit. benzina, 20.000 metaka puščanih, 99 kom. granata za teš. bacač, 19 granata za top, 370 mina za mali bacač, 400 ručnih bombi, 350 ćebadi i masa ostalog raznog materijala. Ubijeno je 40 mazgi. II Bataljon držao je položaj i obezbjeđivao od pravca Ilića Kose. U borbama oko Ilića Kose gubitci neprijatelja su nepoznati, a II Bataljon imao je: 1 mrtvog i 8 ranjenih.

III Bataljon je noću između 21 i 22. II. o. g. u 22 časa zajedno sa dijelovima I i II Udarnog bataljona Ličkog P. Odreda napao selo Rastičevo, gdje je prema podacima bilo 150 četnika. Međutim, neprijatelj je toga dana otišao za Gračac a ostavio samo stražu od 12 četnika, koja se razbježala. Gubitci kod neprijatelja: jedan zarobljen četnik. I Udarni bataljon L. P. Odreda zaplijenio je: jedan fran. teš. mitraljez, 4 puške, 3000 metaka.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon krenuli su iz Cerovca u Rudo Polje radi postavljanja zasjeda na cesti Bruvno—Gračac. Borbe nije bilo. Ostali bataljoni nisu vodili borbu.

Sektor IX Brigade:

Neprijatelj je iz Vagana uspio zaobići bataljone IX Brigade na položaju kod ceste Mazin—Gor. Lapac, zauzeo kotu Suleševica (1106) i tako prisilio oba bataljona na povlačenje i to pod vrlo teškim okolnostima. Drugih promjena nije bilo.

22. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Jedinice ove brigade toga dana nisu vodile borbu, nego su se dijelom nalazile na položaju Mazinske Planine i Škorića Brdo, dijelom pretresale i čistile teren i evakuisale zarobljenu spremu, a ostatak se odmarao.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon izviđali su neprijatelja iz Rudog Polja prema cesti. Kod ostalih bataljona nije bilo promjena, osim što su jedinice IV Bataljona osiguravale izvoz konfiskovane imovine četnika u selu Bogdanovići.

Sektor IX Brigade:

Bataljoni ove brigade nalazili su se na odmoru.

23. II. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Borbe nije bilo, a vrijeme je iskorišćeno za sređivanje i koncentraciju brigade.

Sektor II Brigade:

I Bataljon ispitivao je mogućnost postavljanja zasjede na cesti Bruvno—Gračac, ali te mogućnosti nije bilo, jer je neprijatelj držao sve važnije položaje, a također isto je to radio i II Bataljon. Kod ostalih bataljona nije bilo promjena.

Sektor IX Brigade:

U 13.30 časova neprijatelj je napao selo Ploču[79] sa četiri satnije ustaša i jednim bataljonom Talijana, potpomognut artiljerijskom i bacačkom vatrom te sa sedam tenkova. Na položaju prema neprijatelju bila je jedna [četa] L. P. Odreda, koju je neprijatelj iznenadio i zauzeo kotu Lipač. Neprijatelj je uspio brzim naletom doći do Štulića Kule, gdje se nalazila II Ceta III Bataljona IX Brigade na odmoru. Neprijatelj je odmah zauzeo vrh kod Štulića Kule (Pećinski Vrh), na kojeg je Druga četa III Bataljona odmah izvršila protunapad i na juriš bombama uspjela zbaciti neprijatelja. Uspjeh leži najviše u tome, što je jedna četa III Bataljona nadirala od Trnave prema Ploči i ugrožavala neprijatelja bočno u samom selu Ploči i tako je neprijatelj bio prisiljen na brzo povlačenje. U ovoj borbi učestvovala je jedna četa I P. Bataljona L. P. Odreda. Tada je neprijatelj zapalio 15 kuća i desetak štala.[80]

[79] Vidi tom V, knj. 12. dok. br. 186.

[80] Vidi dok. br. 5.

Zaplijenjeno je: 4 puške, 25 bombi, 600 metaka. Gubitci neprijatelja bili su 20 mrtvih i više od toliko ranjenih. Jedan ustaša uhvaćen je živ. Naši gubitci: tri mrtva i dva lakše ranjena. U ovoj akciji naročito se istakao zamj. politkomesara II Čete III Bataljona drug Jovo Popović i vodnik II Voda iste čete drug Nikola Radaković, koji su neustrašivo sa bombama u ruci jurišali prema neprijatelju.

24. II. 1943.

Sektor I Brigade:
Nema promjena.

Sektor II Brigade:

I i II Bataljon ispitivali su mogućnost postavljanja zasjede na cesti Bruvno—Gračac. Zasjeda se nije mogla postaviti zbog toga što je neprijatelj dobro osigurao cestu. IV Bataljon u noći između 24-og i 25-og sa jednim vodom pretresao zaselak Grbići u Crnoj Vlasti. Tu su zarobljena 2 bandita sa 2 francuske puške, 136 metaka. 6 bombi i ubijena su 2 bandita.[81]

Sektor IX Brigade:

Bataljoni IX Brigade od 24. II pa do 1. III nisu vršili nikakve operacije niti vodili borbu.

25. II. 1943.

Sektor I Brigade:

Bataljoni I Brigade od 24-II pa do2-III nisu vršili nikakve operacije niti su vodili borbu.

Sektor II Brigade:

U prvi sumrak neprijatelj se povukao iz Bruvna za Gračac, a da mu naše jedinice nisu nigdje postavile zasjede. Poslije toga bataljoni II Brigade nisu više vodili borbe.

1. III. 1943.

Sektor IX Brigade:

Jače neprijateljske snage napale su jedinice IX Brigade koje se nalazile u selima Ploča—Mogorić.[82] Obavještajna služba javila je da će napad biti na Ploču, Mogorić i Vrebac, te su jedinice IX Brigade držale položaje od Pločanskog Klanca do Ostrvice i na taj način previše se razvukle. Napad je uslijedio

[81] Odnosi se na četnike.
[82] Vidi dok. br. 4.

u 4 sata ujutru sa Pločanskog Klanca na kotu Lipač (794). U isto vrijeme neprijatelj je napadao sa tri pravca. Jedan pravac bio je Pločanski Klanac i redom kote iznad sela Ploče i Mogorića. Drugi pravac je bio kroz samo selo, a treći pravac je bio od ceste koja vodi za Medak u pravcu sela sve do u visini mogoričke crkve, dakle poljem. Neprijateljske snage su bile vrlo jake i neprijatelj je bio potpomognut jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Po zauzeću Lipača neprijatelj je pošao dalje kotama, uzimao kotu po kotu i odbacivao naše jedinice. Zauzećem Đurina Vrha (kota 833) neprijatelj je uspio da odbaci 2 čete Trećeg bataljona u Korita i u pravcu Metle i tako otvorio sebi put sve do mogoričke crkve. U borbi je učestvovalo i oko desetak tenkova.

Bataljon I Brigade, koji je imao za zadatak da zaposjedne Jelovi Vrh (kota 909) i da se poveže sa Trećim bataljonom IX Brigade, nije mogao pružiti pomoć iz razloga što je neprijatelj već uspio da zauzme Lipač i Đurin Vrh i da si na taj način osigura dominirajuće kote.

IV Bataljon IX Brigade, koji je zaposio položaje lijevo i desno od Karaule (kota 640) vezujući se sa III Bataljonom, zadržao je prvi dan neprijateljski napad koji je nadirao pravcem Trnava—mogorička crkva i to u jačini 1000 vojnika. Pod veče istoga dana, pošto je neprijatelj zauzeo Đurin Vrh, počeo se sa njega spuštati i uz pomoć tenkova [uspio] doći do crkve, snage IV Bataljona morale su se povući na druge položaje, i to kote: 677, 655, 645. II Bataljon ove brigade pokušao je iz polja manevrom [da] napadne neprijateljske snage koje su se nalazile ispred Karaule na prostoru između kota 600 i 601; nije uspio da izvrši svoj zadatak iz razloga što je neprijatelj osigurao svoj bok jačim snagama i tenkovima i što je u međuvremenu bio prodro do mogoričke crkve, i tako se i taj bataljon morao povući prema Gradini (k. 633). Sa ovim je prvi dan borbe bio završen.

Toga dana borbe IX Brigada imala je u sastavu jedan bataljon I Brigade.

2. III. 1943 god.

Sektor I Brigade:

Po naređenju I Brigada [je] toga dana uputila još dva bataljona u pomoć IX Brigadi. II Bataljon zaposjeo je kotu Jelovi Vrh, Viojla. III Bataljon nalazio se je u rezervi. IV Bataljon po naređenju trebao je da zaposjedne položaje istočno

od sela Mogorića, desno od puta Mogorić—Srednja Gora, Vrh Metle i do Male Metle. I Bataljon u rezervi.

III Bataljon ove brigade bio je stavljen pod komandu IX Brigade.

Sektor IX Brigade:

Još u toku noći napravljen je sljedeći raspored: dva bataljona stavljena su ispred neprijatelja[83] sa zadatkom da se suprotstave neprijateljskom nadiranju držeći položaje: od lijeve strane putem Mogorić—Vrebac i desnu stranu puta Vrebac—Mogorić, t.j. od kote 648 preko Krčevina do kote 731 prema Metli. I Bataljon ostao je na položajima Vrebca držeći Crnkušu (kota 640) i položaje ispod Vrebca od kote 585 do kote 590. Bataljon „Adžija" iz I Brigade stavljen je u brigadnu rezervu u Selištu. Ostali bataljoni I Brigade trebali su da zaposjednu Metlu (kota 961), a sa ostalim snagama da napadnu neprijatelja prema Ploči. III Bataljon IX Brigade trebao je da se vrati u sastav brigade svoje i da pojača njezino lijevo krilo, t.j. IV Bataljon, onemogućujući neprijateljsko nadiranje iznad sela. Iste noći primljen je izvještaj da će Vrebac biti napadnut iz Bilaja, Ribnika i [Lič.] Osika. Odmah ujutru počela je borba i odvijala se uglavnom oko rijeke Kovačice i Krčevina do kote 731. Bataljoni su davali uporan otpor i kota 690 prelazila je dva puta iz ruke u ruku. Neprijatelj je manevrišući iz polja rastezao desno krilo IX Brigade i na taj način odbacio snage ispred sebe. Istovremeno je počela borba na cesti Bilaj—Vrebac i rezervni bataljon iz I Brigade bačen je na taj sektor.

Po zauzeću Rudina, naše jedinice su otstupile prema Runjevcu i Opoljenici. Dvije čete koje su bile prema koti 731 i Bakurju nisu se uspjele blagovremeno rokirati prema Runjevcu, jer je neprijatelj izbijajući na Rudine brisao cio prostor do kote 844 i Trivunskog Vrha tako, da su na Opoljenici ostale male snage, koje su bile odbačene prema koti 690 i 932. Zauzimanjem Opoljenice snage II Bataljona, koje su bile na položajima Pavlovca, morale su se naglo povući u pravcu Stražbenice, pošto su istodobno bile ugrožene iz pavlovačkog polja.

Sa ovim prodorom prostor Zavodje—Vrebac bio je otvoren. Naše snage zauzele su nove položaje od kote 696, preko

---

[83] i [84] Odnosi se na dijelove divizije „Re".

Tomaševa Vrha, Stražbenice, savijajući se kroz samo selo prema koti 634.

III Bataljon IX Brigade samoinicijativno prešao je u protivnapad, natjerao neprijatelja na otstupanje pravcem prema Vrebcu i nastavio sa gonjenjem. Štab brigade tada je naredio svim jedinicama da pređu u protivnapad. Tada je neprijatelj već bio ušao u Vrebac i osigurao sebi prolaz prema Medku i Barletama. Neprijatelj je namjeravao noćiti u Vrebcu, zauzeo je položaje oko kote 595. Uslijed slabih veza, napad nije organizovan i sve snage nisu dovoljno bile iskorišćene, ali ipak uspjelo je da se neprijatelj razbije, satjera sa položaja i kote 595 i natjera u bjegstvo u pravcu Medka i Bilaja. Tom prilikom oštećena su dva neprijateljska tenka, koji su ostali. Uslijed mraka i nepreglednosti, kao i nepoznavanja situacije, gonjenje neprijatelja nije moglo dati velikih rezultata. Štab brigade nije znao pravu situaciju i bataljoni su radili samoinicijativno i spontano. Jedinstvenosti komande nije bilo. Uslovi za postizavanje još boljih rezultata postojali su, ali nisu iskorišćeni.

Neprijatelj koji je napadao sa pravca Bilaj bio je sačekan na bliskom otstojanju od jedinica I Bataljona IX Brigade i razbijen, ostavivši oko 50 mrtvih.

Te noći naše jedinice zanoćile su na položajima oko Vrebca i to u Pavlovcu, Zavodju, Gor. Vrebcu i Barletama.

3. III. 1943 god.

Neprijatelj je ujutru rano pokušao napad prema Barletama, ali je odbijen.[84] Oko podne izvršen je drugi napad sa većim snagama, ali je tada već bio cio I Bataljon na položaju. Borba je trajala do 3 sata poslije podne, kada se neprijatelj povukao i tako čitav taj sektor bio je očišćen od neprijatelja.

U ovim borbama zaplijenjeno je:

IX Brigada: tri teška mitraljeza, osam puškomitraljeza, 35 pušaka, 20.000 metaka, 80 ćebadi, kao i odjeće i obuće i ostale sitnije spreme.

I Brigada: 4 teška mitraljeza iz tenka, 300 metaka, 20 bombi.

Gubitci neprijatelja:

Od I Brigade: 20 mrtvih i 50 ranjenih.

Od IX Brigade: 400 izbačenih iz stroja Talijana i jedna satnija ustaša. Na bojnom polju ostalo je oko 100 leševa.

Sopstveni gubitci:
I Brigada: 1 mrtav, 5 ranjenih.
IX Brigada: 4 mrtva, 15 ranjenih, 1 nestao.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Žigić

Komandant:
Manola

Prilog:
1. Lista gubitaka od operacija od 1—3. III.
2. Spisak zarobljenog oružja i spreme.

BR. 51

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 16 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE
Op. broj 1 16-III-1943

P R E

Brojnog stanja i naoružanja VI Divizije N.O.V.

Jedinica	BROJNO STANJE						NAORUŽANJE																					Puša
	Po spisku		Na izvršenju		Na licu		Puške				Teški mitralj.		Puškomitraljezi						Topovi				Bacači					
	Muških	Ženskih	Muških	Ženskih	Muških	Ženskih	Mitraljeskih	Mauzer	Talijanske	Manlicher	Raznih vojničkih	Jugoslovenskih	Talijanskih	Lakih mitraljeza	Jugoslovenskih	Talijanskih	Čeških	Njemačkih	Revolvera raznih	Poljskih	Brdskih	Protutenkovskih	Lakih	Teških	Za mitraljeske	Za Mauzer	Za talijanske
Štab VI Divizije	12	2	—	—	12	2	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	-	—	—	—	100	120	30
I Brigada	1221	126	403	29	818	97	—	516	124	4	1	2	8	—	21	14	—	—	60	—	—	-	4	—	—	8073	5641
II Brigada	1444	130	475	41	969	89	4	681	144	22	—	6	6	—	21	20	1	2	97	—		—	4	—	130	19200	4137
IX Brigada	1422	54	435	9	987	45	—	693	157	3	20	3	9	—	23	21	2	2	65	—	—	—	7	—	—	10075	5460
Prateća četa	99	8	32	2	67	6	—	36	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	2	—	645	295
Inžinjerska četa	32	—	9	—	23	—	—	20	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	630	260
Ukupno:	4230	320	1354	81	2876	239	5	1960	439	29	21	11	23	—	65	55	3	4	240	—	—	1	15	2	230	38745	15823

SMRT FAŠIZMU —

Politkomesar: R. Žigić

[1] Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/11, k. 419 A.

G L E D

Hrvatske na dan 14 marta 1943 god.

n a	MUNICIJA																Konja	OPREME					PRIMJEDBA
	Za teške mitraljeze				Za puško-mitraljeze						To-povska		Za bacače		Ručne bombe								
	Za mauliherke	Za razne voj-ničke	Jugoslovenske	Talijanske	Za lake mitraljeze	Jugoslovenske	Talijanske	Grčke	Njemačke	„Šoša"	Za poljske	Za turske	Za protu-enkovske	Teške	Lake	Za revolvere	Ofanzivnih	Defanzivnih	Jahaćih	Tovarnih	Teglećih	Sedala	Samara	Kola	Amova	Poljskih kutlinja	
	—	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	330	—	5	6	—	2	6	—	1	2	—	
	—	—	1200	6000	—	2035	3630	—	—	1	—	—	—	—	—	424	387	65	4	—	12	—	—	6	—	—	
	877	—	3400	6000	—	5230	4700	25	50	—	—	—	—	—	92	685	160	182	7	25	32	7	26	16	32	1	
	30	602	1200	5320	—	1690	12940	1000	—	—	—	—	—	—	210	—	502	100	4	24	11	4	—	—	—	—	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	7	105	28	—	—	1	17	2	—	—	—	—	—	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	Nije unešen ~~eksplatirat~~ mat. jer nema po iat.
	907	602	5800	17350	—	8955	21270	1025	50	—	—	—	46	7	407	1480	1056	348	22	66	59	17	26	23	34	1	

SLOBODA NARODU!

Komandant: Manola

BR. 52

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE OPERATIVNE ZONE OD 16 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINICA[1]

Operativni izvještaj dostavlja.

ŠTAB
III. OPERATIVNE ZONE
NAR. OSLOB. VOJSKE I PART. ODREDA
HRVATSKE
O. broj: ...../1943
Dana 16 marta 1943 god.

GLAVNOM ŠTABU
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Naš posljednji izvještaj,[2] broj /1943, poslan je 24. I. 1943. Poslije toga vremena nismo Vam slali redovne 10-dnevne izvještaje, iz razloga toga što je veza sa Vama bila prekinuta, te je postojala opasnost da ne padnu u ruke neprijatelju. Slali smo kurira na Kozaru, kako bi tim putem uspostavili vezu sa Vama, ali se ni tuda nije moglo. Kurir je tamo uhvatio vezu sa V kozarskom brigadom, koja se još i sada nalazi na Kozari i s kojom ćemo održavati stalnu vezu.

Na osnovu [toga] podnašamo ovaj izvještaj, od 24. I. do danas, 16. III. 1943, kao i brojno stanje naših odreda, brigada i komandi područja. Mi ćemo u ovom izvještaju napraviti pregled vojnog djelovanja, kao i vojničke situacije i sve ostalo na sektoru III operativne zone, koje se u ovom periodu vremena znatno promijenilo.

I. VOJNIČKA SITUACIJA

Od vremena kada je neprijatelj odpočeo svoj krvavi napad na naš oslobođeni teritorij Bosne, Like, Korduna i Banije,[3] sve operativne jedinice na sektoru naše zone pojačale su aktivnost vojnog djelovanja na čitavom sektoru, kako bi na sebe privukle što više neprijateljskih snaga i time smanjile

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 33/2, k. 1484.
[2] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 87.
[3] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.

pritisak ofanzive i pomogle našim drugovima. Najznačajnija akcija po nas, a najosjetljivija po neprijatelja, bila je na glavnu prugu Beograd—Zagreb.[4] Odredi također nisu zaostali, kao ni diverzantske grupe, tako da smo uspjeli formirati još jednu brigadu[5] od I i II odreda. Odredi su još uvijek ostali kao takvi sa manjim snagama. Naš I i II odred poslije formiranja XVIII brigade dosta su oslabljeni i nisu vršili neke značajnije akcije. Njihov komandni kadar je vrlo mlad i nije se mogao snaći u početku. Osim toga, u Brigadu se dalo skoro najbolje drugove, a u odredima su ostali sve mladi i neiskusni partizani. Ova normalna pojava, da se novouzdignuti kadar ne snalazi u početku, već je izčezla i rezultati toga pojavljuju se u vršenju manjih akcija. Naročito se to vidi kod II odreda, koji se stalno zalijeće u pozadinu neprijatelja, napada i razoružava manje posade, jer takvih manjih posada, koje bi odredi mogli napadati, nema na granici između našeg oslobođenog područja i okupiranog područja. Jedan dio I odreda nalazi se stalno na Daruvarskom sektoru, zbog obezbjeđenja bolnice,[6] dok je drugi dio zaposlen na rušenju glavne pruge Beograd—Zagreb, zajedno sa diverzantskom grupom.

Poslije formiranja naše IV divizije,[7] neprijateljska uporišta su se znatno pojačala, kako sa vojnicima, tako i sa teškim oružjem — topovima i tenkovima. Naročito na glavnoj pruzi Beograd—Zagreb i to u većini Njemci. Osim toga skoro po svim uporištima neprijatelj se služi radio-stanicama za vezu između sebe, jer im telefonske veze permanentno kidamo. Nikakve jače koncentracije za sada se ne osjećaju. Neprijatelj je, poslije nekoliko uspješno izvedenih akcija[8] naše XVIII brigade, proveo „čišćenje Dilja".[9] Naročito ga je dirnula akcija koja je uspješno izvedena u Levanjskoj Varoši,[10] gdje je ubijen poznati ustaša i bivši narodni zastupnik Fabo Petrović.

U posljednje vrijeme, neprijatelj se češće puta zalijeće na naš oslobođeni teritorij u cilju pljačke.[11] Upadne u nekoliko susjednih sela i brzo se povuče ponovno u svoja uporišta. To čini većinom rano ujutro, idući kroz šumu, kad misli da iznenadi naše straže. I pored toga što imamo nekoliko vojnih

---

[4] Vidi dok. br. 31.

[5], [8], [9], [10] i [11] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 86.

[6] Riječ je o bolnici koja se nalazila na Ravnoj Gori.

[7] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 80.

komiteta[12] u tim uporištima, nemoguće nam je saznati takve i slične namjere, jer je neprijatelj upotrijebio novu taktiku, t.j. krene iz uporišta bez da niži komandni kadar uopće zna kuda se ide. Tek kada se dođe u selo, onda se izda naredba i pravac njihovog djelovanja.

Poslije akcije naše IV divizije na glavnu prugu, neprijatelj je nekoliko dana uzastopce bombardirao naša sela kraj pruge. Bombardiranje je vršio većinom poslije podne sa više od 15 aviona, no nije nanio bog zna kakove štete. Pogotovo u redovima partizana nije bilo ni jedne žrtve.

Dana 5. II. o. g. poslije podne u 3 sata, neprijatelj je sa 12 aviona bombardirao zgradu u kojoj se nalazio Štab naše zone. Sama zgrada nalazila se u šumi. Tom prilikom teže je ranjen politkomesar zone drug Marijan Stilinović. Slomljena mu je desna ruka iznad lakta, i teže je kontuzovan po glavi. Komandantu zone drugu Bogdanu Crnobrnji slomljena je noga na istom mjestu gdje i ranije. Osim toga ubijena su još dva stražara koji su se nalazili u zgradi.

Kao što vidite, taj nesretni slučaj dogodio se u momentu kada se niko nije nadao. Drug politkomesar je na nekoliko časaka prije bombardovanja došao iz Komande Psunjskog područja, gdje je bio na sastanku sa Štabom IV divizije. Odmah iza toga, Štab zone preselio se je na drugo mjesto. Trebalo se prići popuni Štaba, što je i učinjeno drugi dan. Dužnost komandanta trebao je primiti komandant XII brigade drug Vinko Antić, a politkomesara drug (Duško) Brkić Dušan, zamjenik politkomesara zone. No da bi nesreća bila još veća, novi komandant dolazeći na sastanak pao je s konja i morao je ostati 25 dana u bolnici, tako da je drug Duško za to vrijeme sam vršio sve dužnosti.

Disciplina i moral naših jedinica u posljednje vrijeme popravili se. Naročito se to opazilo u XVIII brigadi, koja je odmah po svom osnutku pokazala mnogo borbenosti i uspjeha. Njeni vojnici pokazali su neobičnu hrabrost u jurišu na neprijateljske bunkere. Neprijatelj se na pr. u Levanjskoj Varoši očajnički borio u zidanim bunkerima. Naši su se pod vatrom probili do bunkera, zatim puškarnice zatrpali zemljom i time prisilili neprijatelja na predaju. Takvih i sličnih slučajeva po-

[12] Ovi komiteti formirani su u svim većim neprijateljskim garnizonima a sačinjavali su ih uglavnom pripadnici domobranstva, simpatizeri NOP, koji su održavali vezu sa partijskim organizacijama na terenu i obavještavali o namjerama neprijatelja, o brojnom stanju i naoružanju, dostavljali oružje, municiju i drugi ratni materijal.

kazalo se je mnogo. II odred se je također dobro pokazao, zalijetajući se u ravnu Podravinu, prelazeći prugu Osijek—Zagreb, koju stalno čuvaju blindirani vozovi. U posljednje vrijeme dobivamo veliki broj omladinaca i omladinki iz Podravine, koji dobrovoljno dolaze u redove naše vojske. I odred malo je zaostao, jer je dobio u zadatak da kontroliše i čuva sektor na kome je smještena naša bolnica, u kojoj se nalaze na liječenju komandant i politkomesar, a poslije bolestan iz Moslavine došao i drug Vlado,[13] sekretar CK KPH.

Službu veze uredili smo tako, što su uspostavljene relejne stanice na čitavom sektoru. Ali ta veza ide još nekako presporo, što će se u najskorije vrijeme popraviti.

Vezu sa I srpskom divizijom,[14] koja se nalazila između [Bos.] Gradiške i Bos. Broda, nismo uspostavili, jer je Divizija napustila taj sektor.

12. II. o. g. formirana je XVIII brigada. Ljudstvo za tu brigadu, kao i komandni kadar, uzeto je isključivo iz I i II odreda. Za komandanta postavljen je komandant I odreda drug Uroš Popara, za zamjenika komandant II odreda drug Ivo Marinković,[15] za politkomesara član O. K. Nova Gradiška drug Milan Tomić, koji je do formiranja Divizije bio politkomesar jednog bataljona I odreda, zamjenik politkomesara brigade je drug Franjo Bajt, zamjenik komesara I odreda. Za nove rukovodioce u odredima postavljeni su novi drugovi, koji su bili komandanti i politkomesari bataljona.

XVIII brigada od svoga osnutka do danas izvela je nekoliko uspješnih akcija, tako da danas ima oko 600 pušaka, a u početku je imala svega 400.

U saglasnosti sa drugom Vladom, XVIII brigada je ušla privremeno u sastav i pod direktnu komandu naše IV divizije. To je učinjeno iz više razloga, a među najglavnijim: zato da bi Divizija mogla sa većim snagama izvršiti veće akcije, a s druge strane da se borci nove brigade upoznaju s borbenom disciplinom, steknu više iskustva od svojih drugova iz drugih brigada, prekale u borbi, na većim akcijama i t. d., jer nam iskustvo pokazuje da se moral, disciplina i borbenost mnogo lakše postižu u većim vojničkim jedinicama.

---

[13] Vladimir Popović

[14] Riječ je o Prvoj proleterskoj diviziji, koja se u toku mjeseca siječnja nalazila na području Centralne Bosne.

[15] Narodni heroj. Poginuo 1944 god. kao obavještajni oficir Šestog korpusa.

Prije nekoliko dana dobili smo operativni izvještaj[16] našeg III odreda iz Srema. Izvještaj je poslao Štab III odreda, koji se sa VI bosanskom brigadom[17] nalazi na čišćenju terena od četnika na Majevici, kao i bataljon koji je ostao u Fruškoj Gori. Te izvještaje Vam u cjelosti šaljemo, kako bi uvidjeli detaljan rad i akcije, kao i čišćenje terena od četnika na tom sektoru. Veza sa njima je do sada bila vrlo slaba, no uložićemo sve da se ona popravi, da dobivamo redovite izvještaje i da im pomognemo u radu.

II. IZVEDENE AKCIJE

Akcije XVIII brigade:

Noću između 17 i 18. II. o. g. jedinice XVIII brigade napale su neprijateljsko uporište Mandićevac[18] (Đakovački srez) i tom prilikom dobile 9 karabina i 1 puškomitraljez. Zarobljeno je 9 kulturbundaša. Mi nismo imali nikakvih žrtava.

18. II. o. g. jedinice naše XVIII brigade napale su neprijateljsko uporište Levanjsku Varoš. Neprijatelj se ogorčeno branio i borba je trajala 17 sati. Naši borci su u potpunosti savladali neprijatelja i zauzeli pomenuto mjesto. Tom prilikom naši borci pokazali su veliku hrabrost, jurišali su na neprijateljske bunkere, zemljom zatvarali puškarnice na bunkerima, bajonetima razotkrivali krovove bunkera i uništavali bandite. U toj borbi naša brigada dobila je 30 karabina, kao i mnogo ostale ratne spreme. Tom prilikom zarobljeno je 30 ustaša i žandara... S naše strane imali smo jednog mrtvog i 3 ranjena druga.[19]

Ogorčeni zbog ovog uspjeha i poraza, Njemci, ustaše i domobrani (500 domobrana i ustaša i 300 Njemaca) krenuli su u pravcu položaja,[20] 21. II. o. g., gdje su se nalazile naše jedinice. Snage naše XVIII brigade potukle su i protjerale neprijatelja. Tom prilikom je zarobljeno: 24 domobrana, 2 domobranska i 2 njemačka oficira. Na bojištu je ostalo mrtvih neprijatelja: 22 Njemca, 4 njemačka oficira i podoficira, 1 domobranski satnik i jedan natporučnik, 1 narednik i 7 domobrana. Zaplijenjeno je 55 karabina, 3 puškomitraljeza, 3 ručna mitraljeza, 7000 metaka, više pištolja, kao i mnogo drugog ratnog materijala. U svim tim bojevima mi smo imali 2 mrtva i 2 ranjena druga.

[16] Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 86.
[17] Riječ je o Šestoj istočnobosanskoj NOU brigadi.
[18] i [20] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 86.
[19] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 86.

Dana 5. III. o. g. XVIII brigada izvršila je uspješnu akciju na neprijateljsko uporište Ljeskovica.[21] Napad je izvršen na prepad, a na pojedinim mjestima borba se vodila oko 3 sata. Tom prilikom dobiveno je 110 karabina, 9 duplona,[22] 1 teški mitraljez (švarcloze), 1 puškomitraljez, 1 laki bacač mina, 1 ručni mitraljez, 150 mina za laki bacač, 18000 puščanih metaka i oko 150 pari odijela i mnogo drugog ratnog materijala. Zarobljen je 61 domobran. Mi smo imali samo jednog mrtvog bolničara.

Dana 3. III. o. g. jedna partizanska grupa iste brigade zarobila je 80 domobrana — šumskih radnika, koji su radili u šumi bez oružja, i 1 oficira. Zaplijenjena je jedna askerica.[23]

Akcije I odreda:

Snage našeg I odreda napale su 16. II. o. g. na domobransku stražu koja se nalazila na mostu kod Rajića, glavna pruga Beograd—Zagreb, i zaplijenile 8 karabina. Zarobile 8 domobrana i njihovu ratnu spremu.

Noću između 22 i 23. II. o. g. naše jedinice I odreda razrušile su prugu kod sela Batinjana na željezničkoj pruzi Daruvar—Suhopolje. Pruga je bila razrušena u dužini od 600 metara, a t. t. veze bile su porušene u dužini od 1100 metara. Zarobljena su 3 domobrana, zaplijenjeno je 3 karabina i 150 metaka.

28. II. o. g. jedna četa I odreda izvršila je sabotažu na pruzi Zagreb—Beograd, između Okučana i Rajića, kojom je prilikom porušen 1 km t. t. stupova i spaljen jedan drveni most.

6. o. mj. jedinice I odreda, u zajednici sa diverzantskom grupom, napale su blindirani voz na pruzi Banova Jaruga—Suhopolje. Blindirani voz prethodno je naišao na minu koju su postavili diverzanti i [koja je] digla u vis jedan vagon sa lokomotivom. Napad nije uspio iz razloga toga što je odmah iza njih na 300 metara naišao drugi blindirani voz i jedinice su se morale povući. Žrtava nije bilo.

Akcije II odreda:

15. II. o. g. jedinice II odreda napale su neprijateljsko uporište Sopje,[24] koje se nalazi 500 metara udaljeno od mađarske granice, i tom prilikom likvidirana je žandarmerijska stanica,

[21] Vidi dok. br. 27.
[22] Lovačke puške-dvocijevke.
[23] Automat
[24], [25] i [26] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 74.

opština i finansija. Zarobljena su 3 žandara. 5 pomoćnih žandara i 5 financa. Zaplijenjeno je 17 mauzera, 11 manlihera, 2 duplona, 20 bombi, 3000 metaka i 3 pištolja, i mnogo drugog ratnog materijala.

Iste noći II bataljon II odreda izvršio je napad na mjesto Košku[25] (pruga Osijek—Našice). Tom su prilikom razoružali seosku stražu i dobili 6 pušaka, 18000 kuna i 9 metara kukuruza.

17. II. o. g. partizanska grupa II bataljona II odreda izvršila je napad na pustaru Kestbaum (sektor Osijek) i tom prilikom zaplijenila 8 konja, 200 litara petroleja, 15 metara kukuruza, 45 komada svinja i 48 komada goveda. Stoka je bila pripremljena da se otpremi u Njemačku.

I bataljon II odreda u 5 časova ujutro 19. II. o. g. izvršio je napad na domobransku stražu na mostu kod Čačinaca[26] (sekcija Slatina). Poslije borbe od 10 minuta, našim jedinicama predali su se domobrani. U toj bitci naše jedinice zarobile su 25 karabina, 20 bombi, 1000 metaka i mnogo ostalog ratnog materijala. Mi nismo imali gubitaka. Partizanska grupa II odreda zapalila je 18. II. o. g. tvornicu-kudeljaru kod Forkuševaca (u blizini Osijeka). Uništeni su ogromni magacini ove tvornice. Šteta se cijeni na 40,000.000 kuna.

19. II. o. g. jedna druga partizanska grupa II odreda razoružala je domobransku stražu kod sela Našička Breznica, pruga Našice—Osijek, i tom prilikom zaplijenila 7 karabina.

4. III. o. g. snage II odreda izvršile su akcije na žandarmerijsku stanicu Šljivoševci. Posada je brojala 6 žandara. Tom prilikom zarobljena su dva pomoćna žandara, a ostali pobijeni. Zaplijenjeno je: 4 mauzera, 1 manliher, 3 francuske trometke, 350 metaka i 9 bombi. S naše strane nismo imali nikakvih gubitaka.

Jedinice II odreda noću između 5 i 6. III. o. g. izvršile su napad na neprijateljska uporišta Čađavicu i Moslavinu. U tim akcijama zarobljena su 2 željezničara, 5 financa i 1 domobran. Zaplijenjeno: 7 mauzera, 450 metaka, 1 pištolj i 75000 kuna i mnogo drugog ratnog materijala.

Jedna partizanska grupa zapalila je i potpuno uništila fabriku špirita Senkovac (srez Podr. Slatina). Tom prilikom je uništeno 80 hektolitara špirita, koji je bio namjenjen za Njemačku.

Akcije diverzantskih grupa:

Drug Boro,[27] pomoćnik druga Ilije Gromovnika,[28] slavnog diverzanta, nalazi se već duže vremena na našem sektoru, kao i u Moslavini, gdje je većinom bio zaposlen organizacijom diverzantskih grupa, držao diverzantske kurseve, i t. d. U vremenu neprijateljske ofanzive[29] uzeo je nekoliko takvih grupa i spustio se na prugu Beograd—Zagreb, sa zadatkom da nanese neprijatelju što više gubitaka i da mu sprečava normalan transport tom najglavnijom prugom. Neke od njih rušile su i prugu Banova Jaruga—Daruvar, kao i Osijek—Zagreb.

Noću između 13 i 14 februara o. g. na glavnoj pruzi Beograd—Zagreb, kod sela Andrijevaca, diverzantska grupa digla je u vazduh njemačku vojnu kompoziciju u kojoj su se vozili tenkovi, kamioni i topovi. Potpuno je uništena lokomotiva i 5 vagona. Voz je išao u pravcu prema Zagrebu.

11. III. o. g. kod sela Vrba, na pruzi Beograd—Zagreb, naša diverzantska grupa digla je u vazduh teretni vlak. Stradala je lokomotiva i 3 vagona.

28. II. o. g. jedna druga diverzantska grupa digla je u vazduh njemački vlak između sela Dragalića i Okučana. Tom prilikom uništena je lokomotiva i nekoliko vagona.

19. II. o. g. jedna partizanska grupa sa komandirom drugom Ružičkom[30] (Čeh) napravila je zasjedu ustaškom kamionu u Gornjem Daruvaru. Tom prilikom ubijeno je 9 ustaša, 1 ustaški natporučnik. Dobiveno je 9 karabina, 2 puškomitraljeza, kao i ostala ratna sprema. Kamion je zapaljen. Mi nismo imali gubitaka.

III. STEČENA ISKUSTVA IZ AKCIJA I KRITIČKI OSVRT NA NJIH

U posljednjim akcijama, naročito onim koje je izvela naša IV divizija,[31] pokazalo se da su drugovi partizani spremni uz najveće žrtve izvršiti zadatke koji se pred njih postavljaju. Njihova borbena disciplina došla je u nekim akcijama do vrhunca, gdje su prolazeći pored mrtvih drugova i dalje jurišali na bunkere, blindirane vlakove i tenkove. Što se tiče komandnog osoblja bataljona, kao i četa, njihova je borbena

[27] Miličević

[28] Ivan Hariš

[29] Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.

[30] Narodni heroj Josip Ružička. Poginuo siječnja 1945 god. u selu Sumećani kod Orahovice, u borbi protiv Nijemaca, kao komandant čehoslovačke NO brigade „Jan Žiška".

[31] Vidi dok. br. 31.

disciplina nešto popustila. Nemaju dovoljno samoinicijative i ne znaju da se snalaze u borbi kad ne dobiju direktnog naređenja od viših štabova. Kad osvoje jedan bunker ili ma koje uporište, ne mogu da se snalaze što dalje da poduzmu i t. d., vojnici im se tada rasturaju, ne drže ih pod kontrolom i tome slično. Jedan od razloga leži u tome, što su ti komandiri i komandanti došli na takove dužnosti od običnih partizana, ne svršivši nijedan kurs, gdje bi im se moglo dati dovoljno vojničkog znanja. To smo sve imali u vidu i da bi u buduće smanjili greške pojedinih rukovodećih drugova, i osposobili ih za dobre komandire i komandante, osnovali smo vojnički kurs za oficire, koji je već otpočeo sa svojim radom. Kurs će trajati 20 dana i na njemu ima 32 slušača.

U prošlom smo Vam izvještaju javili da će odredi formirati nekoliko manjih partizanskih diverzantskih grupa, koje će prelaziti duboko u neprijateljski teritorij i vršiti manje oružane akcije, sabotaže i diverzije. To je i učinjeno i vrlo su se dobro pokazale takve grupe. Jedna od njih dočekala je jedan ustaški kamion i potpuno ga uništila.

IV. RASPORED NAŠIH JEDINICA, KAO I DIVIZIJE

Poslije kako je naša divizija vršila pritisak na glavnu prugu, prebacila se na prugu Osijek—Zagreb. Napadala Virovitica,[32] a zatim krenula put Moslavine na Garešnicu[33] i vratila se natrag. Posljednjih desetak dana nalazi se na odmoru, dopuni i reorganizaciji svojih jedinica. Ovo je izvršeno i radi toga, jer su mnogi drugovi bili bolesni, a kako na našem teritoriju vlada mjestimično epidemija tifusa, stoga je postojala opasnost da se u većoj mjeri ne prenese i u vojsku. Za to vrijeme su se drugovi odmorili, oprali kako sebe tako i veš, očistili od ušiju i t. d.

I odred nalazi se jednim dijelom na sektoru oko Daruvara sa zadatkom da ruši prugu Daruvar—Suhopolje i ujedno da osigurava bolnicu. Njega ćemo uskoro premjestiti na drugi sektor, t.j. Psunj, sa zadatkom da napada i razoružava manje neprijateljske posade, kao i mostove na prugama, koje u većini čuvaju domobrani. To su većim dijelom, mladi drugovi, koji treba da prođu kroz nekoliko borbi, kako bi stekli iskustvo. Za osiguranje bolnice pojačana je komanda straže.

II odred za sada se nalazi na sjevernim obroncima Papuka i Krndije i ima u zadatak prodirati u Podravinu, napadati ma-

[32] i [33] Vidi dok. br. 31.

nja uporišta i rušiti prugu Osijek—Zagreb. Isto tako ima da mobiliše što više ljudi iz podravskih sela, kao i osiguravati izvlačenje hrane sa toga bogatog teritorija. Naš se oslobođeni teritorij na tom dijelu znatno proširio i poslije oslobođenja Voćina[34] i Orahovice, tako da se granica našeg oslobođenog teritorija produžila do pruge Osijek—Zagreb i stalnim napadima na prugu, kao i preko nje, onemogućava se neprijatelju ponovni povratak u ta uporišta.

V. NAŠE DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE

Kao što smo Vam u zadnjem izvještaju javili, da bi akcija na neprijateljsko uporište Požegu bila od velikog vojno-političkog značaja. Samo uporište ima istureno nekoliko manjih uporišta, koja služe kao predstraža, a to su: Velika, Toranj, Vilić Selo, Brestovac, Pleternica, Vetovo, Kaptol, Bekteže i t. d. Jačina uporišta je do 250 Njemaca, legionara, kulturbundaša i domobrana. Da bi se očistila požeška dolina, t.j. izvršio uspješan napad na samu Požegu, prethodno treba otpočeti čišćenjem svih tih predstraža, što se već i počelo sa uporištem Velika,[35] koje je noćas izvršila XII i XVIII brigada. Poslije kada se likvidiraju sva ta uporišta, ili bar jača između njih, preći će se na samu Požegu. Jasno, da će se Divizija likvidiranjem tih uporišta još više naoružati i sa ove četiri brigade[36] što raspolaže imati će se dovoljno snaga za direktan napad i uspješno držanje čitave požeške kotline.

VI. FORMIRANJE ČEHOSLOVAČKE JEDINICE

Na teritoriju III Operativne zone ima priličan broj čehoslovačkih manjina, kako po srpskim, tako i po hrvatskim selima. Neprijatelj se prema njima odnosi isto kao prema Hrvatima. Tjera ih u vojsku, na rad i t. d. U našim jedinicama, još od početka partizanskog pokreta, nalazi se izvjestan broj drugova Čehoslovaka — partizana, a i rukovodećih drugova. Na osnovu toga mi sada prilazimo formiranju jedne čisto čehoslovačke jedinice i već smo u tom pogledu izdali naređenje[37] da se iz svih, kako operativnih jedinica, tako i komandi straža, radionica i ostalih ustanova povuku svi drugovi Čehoslovaci. Mislimo da ćemo u prvo vrijeme moći formirati jednu četu

[34] Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 80.
[35] Vidi dok. br. 44.
[36] U sastavu Četvrte divizije bile su tada sljedeće brigade: Dvanaesta NOU brigada, Šesnaesta, Sedamnaesta i Osamnaesta NO brigada.
[37] Vidi dok. br. 13.

od 70—80 boraca, koju ćemo poslije uputiti u krajeve nastanjene Čehoslovacima, da mobilišu sve sposobne za borbu. Za to ima dosta izgleda i mislimo da će nam uspjeti povećati broj takvih jedinica do bataljona, a i do brigade. Formiranje jedne takove jedinice biti će od velikog političkog značaja po nas.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 53

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 16 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU ČETVRTE NOU BRIGADE NA PLAVČA DRAGU I SABORSKI[1]

16. 3. 43.
Op. br. 34/43[2]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 16/43
Dne 16. III. 1943 g.

Izvještaj o operacijama
na Plavča Dragu.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

10. III. 1943 godine. Jedinice IV brigade ojačane sa 2 bataljona Kordunaškog odreda izvršile su napad na četničku posadu u Plavča Dragi,[3] sa ciljem razoružanja četnika i kontrolisanja Plaščanske Doline.

Plan i raspored ovih snaga bio je sljedeći:

IV i I bataljon napadali su četnike koji su bili smješteni u dobro utvrđenoj školi i okolnim kućama. Oko ovih

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43/I—3, k. 419.

[2] Datum prijema i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] i [7] Vidi dok. br. 37.

kuća iskopani su rovovi a na uglovima zidani bunkeri za mitraljeska gnijezda. II bataljon držao je položaje na Latasovom Vrhu i Pišteniku. Jedna četa ovog bataljona vodila je borbu sa četnicima koji su izlazili iz Blata i vršili popravku pruge. III bataljon osiguravao je i držao položaje prema Plaškom. Prateći bataljon većim dijelom nalazi se u rezervi kod Štaba brigade, s tim što je potreban broj teških mitraljeza pridodao pješadijskim bataljonima, a topovi su imali zadatak da gađaju neprijateljska utvrđenja. Tehnička četa raspoređena je za rušenje pruge i uspostavu veze.

Jačina neprijatelja bila je oko 120 četnika naoružanih sa 4 teška mitraljeza, nekoliko puškomitraljeza i ostalo puške.

Tok operacija: Napad koji je izvršen na četnike prve noći bio je odbijen. Četnici su doznali za napad i bili potpuno spremni i sačekali naše borce u rovovima. Napad je ponovljen uz pripremu artiljerijske vatre, nakon čega su četnici počeli odmah bježati. IV bataljon, koji je držao položaje najbliže neprijatelju, odmah je preduzeo gonjenje. Četnici su u neredu otstupili prema Plaškom, ostavljajući nešto oružja, municije i životnih namirnica. Jedna četa III bataljona sukobila se sa neprijateljem koji je bježao, raspršila ga i uhvatila nekoliko kola sa spremom. Jedna četa II bataljona vodila je borbu sa četnicima koji su izlazili iz Blata i vršili popravku pruge. Također je jedan dio drugih snaga rušio prugu između Blata i Vere.

Ratni plijen:

Zarobljen je jedan četnik i zaplijenjeno: 2 teška mitraljeza (od kojih jedan neispravan), 30 francuskih pušaka, 2 postolja, 20.000 metaka, većinom za francuske puške, 35 vagana[4] graha, 12 vagana makarona, 6 vagana riže i raznih drugih stvari.

Gubitci kod neprijatelja:

Jedan mrtav i oko 10 ranjenih. Zarobljeni četnik također je likvidiran pošto je bio bandit.

Naši gubitci:

Tri mrtva i 12 ranjenih drugova.

Naknadno umrli od rana: bila je jedna drugarica koja je, ranjena, na putu za bolnicu umrla.

Drugova palih smrću heroja nije bilo. U borbi se naročito istakao vodnik IV bataljona drug Karas Pajo, koji se pokazao jako hrabar i požrtvovan i u toku žestoke borbe stalno je bio

[4] Mjera za težinu (oko 50 kg).

na položaju i naređivao da se izvlače mrtvi i ranjeni drugovi. Nekoliko puta tražio je odobrenje da juriša na neprijatelja, ali mu to nije dozvoljeno jer se juriš ne bi isplatio.

Akcija je izvedena po planu. U prvom napadu nije se uspjelo zato što je neprijatelj davao jak otpor, bio dobro utvrđen, a pored toga okolišni prostor bio je dobro brisan i dobro tučen iz neprijateljskog utvrđenja. Greške u akciji bile su manje i u toku borbe otklanjane su. Snalaženje starješina i jedinica u ovoj borbi bilo je dobro. Veza sa susjednim jedinicama bila je dobra.

Utrošak municije:

4500 puščanih i mitraljeskih metaka. 14 granata za top 65/mm. 18 mina za laki bacač.

Višak: 15.500 puščanih i mitraljeskih metaka. a manjak: utrošena artiljerijska i minobacačka municija. Pokvarenog i u borbi izgubljenog oružja nije bilo. Od poginulih i ranjenih drugova sve je oružje izvučeno iz borbe.

Napomena:

Prema izvještaju IV brigade četnici iz Plavča Drage pobjegli su zato što nije bilo moguće da se pohvataju kako je to bilo po planu predviđeno. Razlog ovoga leži u tome što je bilo nemoguce da se potpuno zatvori obruč oko četnika jer su to onemogućavali Talijani. koji su u svojim rukama držali prugu i gađali naše pristupe iz tunela i iz dobro utvrđenih bunkera na pruzi. Prema tome naš Štab nije još za sada u stanju da dade o ovome svoju kritiku, ali svakako će se ovaj slučaj još temeljitije ispitati. Izvještaj je podnesen onakav kakvog smo primili od IV brigade, sa malim izmjenama i dopunama, jer od našeg Štaba nitko nije bio na licu mjesta da bi se ovo moglo provjeriti.

11. III. 1943. Izvršen je napad na Talijane koji su smješteni na pruzi i tunelu u blizini Blata. Napad nije uspio. U ovom napadu ranjen je jedan drug. Napad su izvodile jedinice IV brigade. Detaljnije podatke o ovom napadu još nismo dobili od IV brigade. te o tome ne možemo ništa više reći.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[5] Turkulin

Komandant:
V.[6] Četković

Prilog:
Lista gubitaka.

---

[5] Artur
[6] Vlado

P. S.

Naprijed navedeni operativni izvještaj dopunjuje se u sljedećem: 12. III. 1943. IV brigada ojačana sa jednim bataljonom Kordunaškog odreda izvršila je napad na domobrane i žandare u Saborskom.[7] Jačina neprijatelja bila je oko 200 domobrana i žandara. Po danu je izvršeno izviđanje i stvoren plan, a u prvi sumrak bataljoni su počeli opkoljavanje Saborskog i podilaženje ka utvrđenim tačkama. Neprijatelj je znao za dolazak naših snaga i zbog toga nisu dali nikakav otpor već su pobjegli u nepoznatom pravcu. Također je pobjegao neprijatelj koji se nalazio u Biljevinama, a koga je napadao jedan bataljon.

Uhvaćena su svega tri domobrana sa puškama.

Gubitaka na našoj strani i kod neprijatelja nije bilo, jer do borbe nije dolazilo.

Kako je neprijatelj pobjegao nije nam još poznato jer o tome nismo dobili izvještaj od naše IV brigade.

S. F. — S. N.

Politkom.:
A. Turkulin

Komandant:
V. Ćetković

BR. 54

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE DA SVOJIM SNAGAMA VRŠI PRITISAK U PRAVCU BRINJA[1]

Op. sl.
17. III. 1943 god.

ŠTABU V OPERATIVNE ZONE

Primljeni su vaši posljednji izvještaji.[2]

Dosad smo vam poslali 50 pušaka. Puške su bile sve ispravne. Sad vam šaljemo 21 „mauzerku", 24 talijanske i 25 „manliherki". Potvrdite nam prijem ovih pušaka kao i pušaka koje smo vam ranije poslali.

Naše snage nalaze se u ofanzivi. VI divizija zauzela je Raduč i zaplijenila 2 puškomitraljeza i 60 pušaka. Sv. Rok, koji su naše snage zauzele, ustaše su protivnapadom povratile. Borbe na tom sektoru se nastavljaju.[3]

XV brigada likvidirala je [Gornji] Babin Potok,[4] dok VI nije uspjela da zauzme Crnu Vlast,[5] koja je bila bolje branjena. V brigada je u zasjedi zarobila 22 domobrana.

Dva bataljona Ličkog odreda i jedan bataljon I brigade srušili su Bender.[6]

Nijemci su se povukli iz Petrovca i Drvara. Bosanci su oslobodili krajeve oko Krupe (Podgrmeč) i nastavljaju operacije.

VI brigada još se neće vratiti. Ona operiše u sastavu VIII divizije.[7]

Poslije operacija oko Lovinca[8] najvjerovatnije da ćemo gro snaga prebaciti na sjever Like.[9] U tome smislu je i IV

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31—1, k. 104.
[2] Vidi dok. br. 22.
[3] Vidi dok. br. 33 i 86.
[4] i [5] Vidi dok. br. 10, 19, 20, 21 i 42.
[6] Vidi dok. br. 60.
[7] Vidi dok. br. 35 i 79.
[8] Vidi dok. br. 59.
[9] Na područje sjeverne Like prebačene su sljedeće jedinice: Osma divizija NOV i PO Hrvatske, Šesta NOU brigada Pete operativne zone i Deveta NOU brigada Šeste divizije.

brigada dobila zadatak da vrši pritisak od Plaškoga u pravcu Otočca (da likvidira Jesenicu i eventualno se prebaci u pravcu Dabra).[10]

Snage vaše zone treba isto tako da vrše pritisak u pravcu Brinja[11] i da se povežu sa snagama IV brigade. Detaljnije upute ćete dobiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Komandant,

[10] Vidi dok. br. 47, 66 i 79.
[11] Vidi dok. br. 68

BR. 55

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 17 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

STAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE „RADE KONČARA“
HRVATSKE

Op. br. 172 dne 17/III. 1943 g.

P R E

Brojnog stanja i naoružanja u XIII Proleterskoj

Jedinica	BROJNO STANJE						NAORUŽANJE																															
	Po spisku		U rash.		Na licu		Pušaka								Teških mitralj.				Puško-mitraljeza					Topova				Bacača											
	Muških	Ženskih	Muških	Ženskih	Muških	Ženskih	Mašinskih pušaka		Mauzer 7,9 mm		Manliher		Talijanskih		Francuskih		Raznih vojničkih		Civilnih		Švarcloze		Njemačkih		Fijat		Breda		Lakih mitraljeza		Z. B. Brno		Francuskih		Njemačkih		Talijanskih		Soša		Poljskih		Brdskih		Protivkeilskih		Lakih		Teških 81 mm		Revolvera		Talijanskih		Mauzer 7,9 mm	
I P.[2] Bataljon	180	5	35	—	145	5	1	—	97	2	12	3	2	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	8	3219	
II P. Bataljon	168	2	39	—	129	2	—	—	111	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	7	3536	
III P. Bataljon	154	9	28	2	126	7	1	—	104	1	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	3840	
Mitralj. četa	52	—	2	—	50	—	—	—	31	6	4	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1600	
Četa prat. or.[3]	52	—	2	—	50	—	—	—	46	1	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	2	—	1875	
Četa za vezu	30	—	1	—	29	—	—	—	11	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	
Stab	16	—	2	—	14	—	4	—	5	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	200	
Ukupno	652	16	109	2	543	14	6	—	405	14	50	5	2	—	—	—	—	—	7	—	31	—	—	8	—	—	1	—	2	1	35	21	14620					

SMRT FAŠIZMU —

Politkomesar: Božo Spaček

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/2, k. 722.

[2] Proleterski

[3] Pratećih oruđa

G L E D

brigadi „Rade Končara“ za 15-III-1945 godine

MUNICIJE																						BOMBE							Eksploziva	
Za puške				Za teške mitraljeze				Za puškomitraljeze								Za topove		Za bacače												
Mauliher	Talijanske	Francuske	Razne vojničke	Mašinske	Švarceloze	Njemačke	Fijat	Breda	Za lake	Za Z. B. Brno	Francuske	Njemačke	Talijanske	Šoša	Poljske	Brdske	Protivkolske	Lake	Teške 81 mm	Za revolvere	Okruglih	Defanzivnih	Konja	Sedala	Mula	Samara	Eksploziva	Kapisla	Korde	
33	394	26	9	64	—	—	—	—	—	2200	—	—	550	—	—	—	—	—	—	140	61	30	—	—	—	—	—	—	—	
15	275	—	—	—	—	—	—	—	—	1850	—	—	580	—	—	—	—	—	—	65	41	37	1	1	—	—	—	—	—	
10	325	33	—	50	—	—	—	—	—	2400	—	—	400	—	—	—	—	—	—	58	42	34	—	—	—	—	—	—	—	
15	275	—	—	—	—	—	—	3276	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	26	16	11	1	1	11	—	—	—	
—	210	—	—	—	—	—	—	520	—	—	—	—	300	—	—	11	—	83	4	9	23	10	10	1	2	10	—	5	15 met.	
5	385	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	7	—	—	—	—	—	—	—	
30	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	—	—	—	—	—	—	150	—	8	6	1	—	1	—	—	—	
108	1925	59	9	114	—	—	—	4290	—	6650	—	—	1950	—	—	11	—	83	4	445	203	142	28	8	3	21	—	5	15 met.	

SLOBODA NARODU!

Komandant: R. Bulat

BR. 56

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA VELIKU[1]

ŠTAB
XII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 71/1943.
dana 17 marta 1943 u 7.30 h.
Izvještaj o akciji na Veliku dostavlja

ŠTABU IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Jedinice naše brigade imale su zadatak[2] sa jednim bataljonom likvidirati žandarmerijsku stanicu, te postaviti zasjedu sa ostalim snagama i to prema Tornju, Požegi i Kaptolu. Jedinice koje su bile u zasjedi imale su zadatak prekopati puteve, porušiti željezničku prugu, prekinuti t. t. veze, uništiti špirit fabriku i željezničku stanicu u selu Trenkovu. Akcija na samo uporište otpočela je sa zakašnjenjem od 15 minuta, dok su zasjede stigle na mjesto na vrijeme. Jedinice su izvršile svoj zadatak kako u napadu na uporište, tako isto u zasjedi.

III bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak sa jednom četom, pojačanom jednim vodom i 2 teška mitraljeza, likvidirati žandarmerijsku stanicu. Borba oko uporišta vodila se 6.30 sati. Svi pokušaji bombaša da se privuku uporištu bili su spriječeni neprijateljskom vatrom. Isto tako pokušaj da se vatrom automatskog oružja zaštiti prebacivanje naših snaga preko žice nije uspio. Bacanjem mina iz našeg teškog minobacača neprijatelj je demoralisan, sabio se u jednu zgradu, i tako je uspjelo našim jedinicama da se prebace preko žice, uđu u dvorište stanice i pozovu na predaju neprijatelja, koji se odmah

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38—2, k. 908.

[2] Vidi dok. br. 44.

i predao. Radi slabog održavanja veze sa poslugom kod minobacača desio se nesretan slučaj, tako da je nakon predaje neprijatelja iz uporišta bila bačena još jedna mina u dvorište gdje su se nalazile naše jedinice i od iste su poginula 3 druga i 4 ranjena.

Od neprijatelja je zaplijenjeno: 2 puškomitraljeza. 6 pušaka, 8 bombi i 3.600 metaka i mnogo ostale spreme. Kod likvidacije tog uporišta utrošeno je 1.200 metaka, 12 bombi.

Gubitci ovog bataljona jesu: 2 mrtva i 4 ranjena.

Gubitci neprijatelja su: 2 mrtva i 6 zarobljenih žandara.

II bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak sa dvije čete postaviti zasjedu prema Tornju i jednom četom prema Kaptolu. Neprijatelj iz Tornja nije pokušavao izaći iz mjesta, dok četa koja je bila u zasjedi prema Kaptolu primila je borbu ujutru u 6 sati i u toj borbi ubila je 6 neprijateljskih vojnika[3] i 2 zarobila, i tako je neprijatelj odbijen, te više nije pokušavao prodrijeti do Velike. U toj borbi zaplijenjeno je 8 pušaka i 600 metaka a u borbi je istrošeno 500 metaka.

Naši gubitci su 1 ranjen.

IV bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu od sela Draga, sa kote 236, preko kote 218 do kote 200 iznad sela Trenkova. Neprijatelj na zasjedu toga bataljona nije naišao, ali neprijatelj koji je bio istjeran iz kasarne naišao je na njih i primjetio ih, te se brzo povukao nazad, ali su oni ipak uspjeli uhvatiti stožernog narednika, te kod njega zaplijenili 1 šmajser.

Ovaj bataljon nije imao gubitaka.

I bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak postaviti zasjedu prema Požegi i vezati se sa zasjedom koja je bila prema Kaptolu. Ovaj bataljon imao je zadatak prekopati cestu, porušiti prugu, zapaliti špirit fabriku, željezničku stanicu, te je to sve izvršio na vrijeme. Ujutro u 7 časova neprijatelj je pokušao sa oklopnim vozom da se probije do uporišta, ali nije mogao pošto je pruga bila porušena. Voz se zaustavio i kako nije primjetio našu zasjedu iskrcalo se iz voza oko 80 vojnika[4] i pošli u pravcu naše zasjede, koji su ih pustili sasvim blizu i otvorili

---

[3], [4] i [5] Vidi dok. br. 146 i 147.

na njih vatru. Za to vrijeme voz je odmah odjurio nazad. Naši su odmah jurnuli naprijed i zarobili su 58 domobrana, dok su ostali uspjeli da pobjegnu. Od zarobljenih domobrana je 8 ranjenih, koji su ostavljeni u selu Mala Velika, a na bojnom polju ostalo je 10 mrtvih neprijateljskih vojnika. Od razbijene posade iz Velike uhvaćeno je 15 domobrana zajedno sa satnikom.

Ovaj bataljon zaplijenio je 1 teški mitraljez sa 5 kutija municije, kao i jedno postolje za teški mitraljez, 2 laka bacača sa 20 mina, 2 puškomitraljeza, 2 prsna mitraljeza, 53 puške i oko 5.000 metaka. U Trenkovu su zarobili 25 goveda, 4 konja, pisaći stroj i remenje iz špirit fabrike, a pored toga zapalili su i kudeljaru. Oko 9 sati neprijatelj[5] je opet pokušao cestom da se probije do uporišta ali je bio odbijen.

U tim borbama ovaj bataljon je potrošio 4.000 metaka, 6 mina za minobacač.

Gubitci ovog bataljona su 1 ranjen.

Bolnička četa

Iz ove čete u vršenju svoje službe poginuo je zamjenik komandira i ranjena je 1 drugarica bolničarka.

Pionirski vod

Ovaj vod bio je dodijeljen I bataljonu za rušenje željezničke pruge i prekopavanje ceste, kao i sječenje telegrafštangi. Izvršio je svoj zadatak u roku od 2 sata. Prugu je porušio u dužini od 60 metara, a put je prekopao metar i pol duboko i široko.

Veza između jedinica i Štaba brigade kao i jedinica međusobno funkcionisala je ispravno, dok veza između Štaba brigade i Štaba divizije u samom početku borbe bila je dosta slaba.

Rezultat akcije

U ovoj akciji jedinice naše brigade zaplijenile su svega skupa: 1 teški mitraljez, 4 puškomitraljeza, 3 prsna mitraljeza, 67 pušaka, 2 laka minobacača, 10.000 metaka, 20 mina za laki bacač i 30 bombi i 5 redenika municije za teški mitraljez i ostale vojničke spreme.

U akciji je utrošeno: 5.600 metaka, 8 bombi i 6 mina za laki minobacač. Gubitaka u oružju nismo imali.

Gubitci neprijatelja: 19 mrtvih i 13 ranjenih za koje mi znademo.

Naši gubitci: 3 mrtva i 7 ranjenih drugova. Od ranjenih je jedan ranjen jučer po podne od bombardovanja.

Fotokopija druge stranice dokumenta br. 56

Mrtvi drugovi su sahranjeni u groblju sela Velika, a ranjenici su svi otpremljeni za bolnicu.

Disciplina za vrijeme borbe kod svih jedinica bila je dobra.

Štabovi bataljona za vrijeme borbe kako na položaju tako i u uporištu su obilazili svoje jedinice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Grbić Čedo

Komandant:
Antolović Josip

P. S.

Zarobljeno je 86 domobrana. Među njima je 1 satnik, 1 natporučnik i 1 stožerni narednik.

Primljeno 18/III. 43[6]

[6] Datum prijema izvještaja u Štabu Četvrte divizije NOV I PO Hrvatske.

BR. 57

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE NO BRIGADE OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA VELIKU[1]

ŠTAB
XVIII BRIGADE NAR. OSLOB. VOJ.
HRVATSKE
Na položaju 17. III. 1943 g.
U 9 sati 40 min.

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

U akciji na Veliku[2] jedinice naše Brigade dobile su slijedeći ratni pljen:

2 puškomitraljeza.
47 karabina,
3.000 metaka,
7 opasača i 7 fišeklija.

Domobrana je zarobljeno po I i III bataljonu 24. dok II bataljon svoje domobrane zarobljene predao je XII brigadi kao i Štabu divizije, misli da ih je bilo oko 25.

Naši gubitci u toj akciji: mrtva dva druga i jedna drugarica i 10 drugova ranjenih.

Pošto je juče XII brigada dobila tri minobacača, obratili bi se na Vas ako je moguće da nama dadu jednoga. Naš minobacač nema daljinar niti nišanskih sprava, a kako znamo da XII brigada imade dosta minobacača neispravnih — ukoliko je moguće da nam od takvoga jednoga pošalju nišanske sprave i daljinar.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Milan Tomić

Komandant:
Popara Uroš

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/23, k. 907 A.

[2] Vidi dok. br. 44 i 56.

Fotokopija dokumenta br. 57

BR. 58

ZAPOVIJEST ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 18 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA VETOVO[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 314/1943.
dana 18. III. 1943 u 12 sati.

Naređenje za napad na neprijateljsko uporište Vetovo.

ŠTABU XII I XVIII BRIGADE, KOMANDI MITRALJESKE ČETE I VOĐI MINOBACAČKOG ODJELJENJA N.O.V. HRVATSKE

Na položaju

Prema prikupljenim podatcima u neprijateljskom uporištu Vetovo[2] nalazi se 80 Njemaca[3] i 10 ustaša pripremne bojne. Njihovo naoružanje je sljedeće: 12 puškomitraljeza. 1 teški mitraljez i ostalo karabini. Oko samog uporišta iskopani su bunkeri. U svakom bunkeru nalaze se po 3 Njemca i 2 civila, te jedan puškomitraljez. Ostala vojska nalazi se u prvom katu u novoj školi (uporište broj 1), sa teškim mitraljezom. U staroj školi (objekt broj 2) u prizemlju nalazi se njihov štab. Pred štabom jedan stražar bez bunkera.

U cilju likvidacije tog uporišta Štab IV divizije Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske

NAREĐUJE:

(Sekcija Slav. Požega i Brod 1 : 100.000)

1.) XII BRIGADI:

a.) Bataljon a.[4] ulazi u selo sa zapadne strane kod groblja gdje se razdvaja na dvije kolone. Jedna i to veća kolona ima

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/2. k. 907.

[2] O napadu na ovo uporište vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade Štabu Četvrte divizije od 20 travnja 1943 godine.

[3] Vidi dok. br. 159, 172 i 191.

[4] Četvrti bataljon

za zadatak da likvidira uporište broj I i II a druga, slabija kolona ima za zadatak da likvidira rovove 1, 2 i 10.

Taj bataljon treba da održava vezu sa bataljonom a.[5] i b.[6] XVIII brigade. Tome bataljonu XII brigade dodaje se 1 teški mitraljez.

b.) Bataljon b.[7] pojačan jednim teškim mitraljezom postaviće zasjedu na cesti Kaptol—Vetovo i to na liniji kota 273 (Đurak)—kota 212—191. Zadatak tog bataljona je da pod svaku cijenu odbije bandu ako pođe od Požege preko Kaptola za Vetovo. Osim toga treba da prekopa cestu Kaptol—Vetovo, odnosno da poruši most preko potoka kod kote 212.

Vezu održavati na lijevom krilu sa bataljonom c.[8] iste brigade, a na desnom krilu sa divizijskom rezervom, odnosno Štabom divizije u Podgorju. Ako u Kaptolu nema bande, zasjedu postaviti u njemu.

c.) Bataljon c. pojačan jednim teškim mitraljezom daće osiguranje od Slav. Požege na cesti i šumskoj pruzi Jakšić—Vetovo i to jedan kilometar južno od kote 186, pa preko šumske pruge i ceste na Ograđenicu i kotu 191 gdje se treba vezati sa bataljonom b. iste brigade. Zadatak tog bataljona jest da spriječi nadiranje bande od Požege prema Vetovu i da je što je više moguće uništi. U tom cilju treba taj bataljon jednim svojim manjim dijelom da se uvuče u potok Glogovac prema Vršovni, tu da se zakonspiriše i da udari bandu s leđa kad ista naiđe na frontalnu zasjedu tog bataljona. Vezu održavati na lijevom krilu s bataljonom d. a na desnom s bataljonom b. iste brigade.

d.) Bataljon d.[9] pojačan jednim teškim mitraljezom postaviće zasjedu u Tominovcima sa zadatkom da poruši na cesti Bjeliševac—Jakšić mostove južno od Bjeliševca i između Šumanovca i Rajsavca. Zadatak mu je da suzbije i uništi neprijatelja ako bi eventualno pokušao ući u Vetovo preko Tominovaca.

Na svom lijevom krilu treba da se veže sa bataljonom c.[10] XVIII brigade i da udari neprijatelja bočno kad naiđe na zasjedu tog bataljona, a na svome desnom krilu da ostavi jedan slobodan manevarski dio u šumi kod Cerovca sa zadatkom da

[5] Prvi bataljon
[6] Treći bataljon
[7] Treći bataljon
[8] Prvi bataljon
[9] Drugi bataljon
[10] Drugi bataljon

udari neprijatelja s leđa kad naiđe od Požege na bataljon c iste brigade.

Ovaj će bataljon dati jednu četu u divizijsku rezervu.

2) XVIII BRIGADI:

a.) Bataljon a. ima za zadatak da likvidira bunkere 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9. U tu svrhu razdijeliće se taj bataljon na dvije kolone: jedna će nastupati sa istočne strane i upasti u selo bunkerima s leđa, od kote 228 prema crkvi, te likvidirati bunkere sa lijeve strane potoka Vetovke. Druga kolona nastupaće sa zapadne strane, sjeverno od groblja, zaći bunkerima s leđa i likvidirati bunkere broj 7, 8 i 9. Ovaj bataljon treba da održava vezu sa bataljonom a. XII brigade i sa bataljonom b. XVIII brigade.

b.) Bataljon b. organiziraće streljački stroj (blokadu) oko sela Vetova za hvatanje bjegunaca iz Vetova.

Organiziranje ovog streljačkog stroja ne znači da mora biti borac do borca na jednakom rastojanju, nego je bitno da se po grupicama posjednu svi mogući izlazi iz Vetova, osobito usječeni putevi, jarci i tome slično. Taj streljački stroj osobito treba pojačati prema južnom dijelu sela i to na cesti Vetovo—Požega, Vetovo—Kutjevo i put Vetovo—Lukač. Borci u tom stroju treba da su prikriveni i da samo čekaju razbijene grupice bandita, dok borci iz uporišta imaju zadatak da gone razbijenog neprijatelja do konačnog uništenja. Međuprostor između tih pojedinih grupica u streljačkom stroju kontrolirati pogledom, a ukoliko se to ne može zbog figuracije tla, postaviti na međuprostor jednog, dva ili više partizana.

c.) Bataljon c. pojačan jednim teškim mitraljezom postaviće zasjedu prema Kutjevu na cesti Vetovo—Kutjevo, na jugoistočnoj padini od Hrnjevca prema cesti Vetovo—Kutjevo, kod mosta preko potoka Tomaševca, te dalje prema koti 188, gdje hvata vezu sa bataljonom b. XII brigade.

Zadatak tog bataljona jest da prekopa cestu Vetovo—Kutjevo, odnosno da poruši most preko potoka Tomaševca, da se ukopa, maskira, pripusti bandu na što bliže odstojanje i nanese joj što veće gubitke. Na svom lijevom krilu paziti na put od Kutjeva preko Venja za Vetovo. Taj bataljon će uputiti jednu desetinu sa puškomitraljezom u selo Mitrovac, odakle će se približiti Kutjevu i fingirati na njega napad odmah u početku napada na Vetovo. Kad svane pritajiće se ta desetina u Mitrovcu, te ako banda naiđe na zasjedu tog bata-

ljona kod tomaševačkog mosta, spustiće se ta desetina bandi iza leđa (prema koti 201) i istoj nanijeti što veće gubitke.

Na svom desnom krilu ostaviće taj bataljon jedan slobodan vod. koji će imati za zadatak da bočno udari na neprijatelja kad isti naiđe na zasjedu kod tomaševačkog mosta.

3.) MITRALJESKOJ ČETI:

a.) Jedan teški mitraljez dodijeliti XVIII brigadi.

b.) Četiri teška mitraljeza dodijeliti XII brigadi.

4.) MINOBACAČKOM ODJELJENJU:

Vođa minobacačkog odjeljenja drug Gospar[11] održavaće za vrijeme borbe stalno vezu sa Štabom XII brigade, te će pred zoru zauzeti položaj sjeveroistočno od Vetova sa zadatkom da tuče bandu ako se ne bude htjela predati. Vođa tog odjeljenja ugovoriće sa Štabom XII brigade, odnosno sa štabovima bataljona XII i XVIII brigade koji napadaju uporište, točne znakove za početak i svršetak vatre minobacača. Te znakove mora da poznaju svi borci koji napadaju uporište tako, da za vrijeme dejstva minobacača mogu zauzeti potreban zaklon.

5.) Štab divizije sa svojom rezervom nalaziće se u najjužnijim kućama sela Podgorje, na putu Podgorje—Vrbice.

Štab XVIII brigade nalaziće se sa svojom rezervom u Lukaču.

Štab XII [brigade] sa svojom rezervom nalaziće se u Podgorju, u istočnom dijelu sela.

6.) Veza između Štaba divizije i ostalih štabova održavaće se preko kurira. S kurirom uvijek slati još po jednog pratioca. Redovne izvještaje treba da štabovi brigada šalju ovome štabu svaka 2 sata, a vanredni izvještaj slati prema potrebi bez obzira na vrijeme.

7.) Početak napada 19. III. 1943 ujutru u 4 sata i 30 minuta.

8.) Znakovi raspoznavanja za noć između 18 i 19. III. o. g. biće: TITO—TOP, za dan 19. III. o. g. biće: poziv: pušku s obje ruke dići vertikalno iznad glave, a odziv: izbaciti pušku desnom rukom u stranu. Komandanti bataljona treba da prekontrolišu da li su im svi borci upoznati sa znakovima raspoznavanja i da li se znadu s njima brzo i pravilno služiti.

---

[11] Franjo Kofler

9.) Povlačenje će se izvršiti po pismenom naređenju ovog štaba. Bez tog naređenja nema povlačenja.

Osim toga ispaliće ovaj štab s komandnog mjesta tri puta po dvije crvene rakete kao znak za povlačenje, a za slučaj da se s kojom jedinicom prekine veza. Zato svaka jedinica neka ima svoga osmatrača raketa.

Pravac povlačenja Kolac—Jankovac, gdje će biti i zborno mjesto za obje brigade.

Jedinice koje su najdalje isturene prema Slav. Požegi povući će se pod zaštitom jedinica koje se nalaze na cesti Kutjevo—Kaptol, to znači da se ove jedinice ne smiju prije povući nego one udaljenije pređu spomenutu cestu.

Jedinice treba stalno da održavaju međusobno vezu kako u zasjedi tako i u napadu, te u času povlačenja jedna jedinica treba uvijek da obavijesti o svom povlačenju sve ostale jedinice s kojima održava vezu.

10.) Centar za evakuaciju ranjenih drugova biće Jankovac, odakle će se dalje ranjenici otpremati u bolnicu. Sanitetski referenti brigada organiziraće svoje brigadno previjalište, o čijem mjestu treba da budu obaviješteni svi borci, a posebno bolničke čete i vodovi.

11.) Intendant divizije sa intendantima brigada organiziraće evakuaciju plijena. Ni jedan borac koji nije posebno zadužen dužnošću evakuacije ne smije na svoju ruku ulaziti u privatne kuće i uzimati privatne stvari. Organizirana je posebna kontrola koja će paziti na ovakve nedozvoljene i nelijepe postupke, te ko se uhvati u privatnim kućama da bez posebnog naređenja premeće i dira tuđe stvari biće najstrožije kažnjen.

Intendant divizije i intendanti brigada imaju pravo da se obrate na rukovodeće drugove za potreban broj partizana za evakuaciju i pratnju plijena i imaju za dužnost da uz svaka kola odrede po jednog pratioca, zapišu njegovo ime i zaduže ga popisanim stvarima koje se nalaze u tim kolima, za koje stvari dotični pratilac odgovara glavom na divizijskom evakuacionom centru sve dok intendant divizije ne dođe do tog centra radi pravilne podjele plijena na sve naše jedinice, borce.

Centar za evakuaciju biće Kolac.[12]

12.) **Važna napomena:**

a.) Upad u samo uporište treba da bude brz i iznenadan. Prvi stražarski metci ne smiju omesti naše kolone pri upadu, nego

[12] Vis na Papuku

one treba da poslije toga najvećom brzinom jurnu do određenih uporišta i razviju se za borbu. Svaki časak oklijevanja omogućava ostalim neprijateljskim borcima da se saberu i organiziraju za odbranu.

b.) Jedinice koje imaju za zadatak da likvidiraju s leđa bunkere, treba odmah jednim svojim dijelom da posjednu najbliže kuće tim bunkerima, a drugim dijelom da organiziraju brzu i kratku paljbu po bunkerima i izvrše na njih juriš. Zato komandiri četa, odnosno komandanti bataljona neka unaprijed odrede koje jedinice imaju za zadatak posjedanje kuća, a koje juriš na bunkere. Isto tako [neka] ugovore i upoznaju borce sa znakovima na zviždaljku za otvaranje vatre i za njen prekid. Također treba da komandanti bataljona unaprijed odrede koje će desetine, odnosno vodovi imati za zadatak da prate zarobljenike, a koje da kupe oružje i municiju. Pri tom poslu treba da se osjeti rukovodstvo desetara, delegata, komandira i komesara i da se to obavi najvećom brzinom i u najvećem redu. Sva ostala evakuacija plijena je stvar intendanata.

c.) Jedinice koje su u zasjedama treba da samoinicijativno svojim jednim dijelom odmah pritiču u pomoć susjednim zasjedama ako čuju od njih paljbu, jer se samo na takav način može najbolje smesti i uništiti neprijatelja.

d.) Važe sve napomene u prijašnjim naređenjima za napad.

Prilog: Skica uporišta Vetovo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. polit. komesara:
Franc Knebl

Zamjenik komandanta:

BR. 59

ZAPOVIJEST ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 18 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA LOVINAC[1]

20. 3. 43[2]

ZAPOVIJEST
(Sekcija: Knin—Novigrad 1 : 100.000 jugoslovenske izrade)
za dan 18. III. o. g.

Cilj akcije:

U cilju vođenja daljnjih ofanzivnih operacija. potrebno je da se opskrbimo sa što većom količinom mauzer municije i hrane. U Lovincu se nalazi ustaško-domobranska posada,[3] koju treba napasti i uništiti.[4]

Podaci o neprijatelju:

U mjestu Lovincu nalazi se pet satnija, koje su u dvodnevnim borbama pretrpjele izvjesne gubitke.[5] Tačan njihov raspored i naoružanje je nepoznato. Teškoga naoružanja nemaju.

Zadatak divizije:

Izvršiti napad na neprijateljsku posadu u mjestu i stanici Lovinac i na koti Cvituša (665).

Radi obezbjeđenja treba postaviti osiguranja u pravcu Medak—Gospić i spriječiti svaku intervenciju neprijatelja u pravcu Lovinca.

Sastav Divizije: II i IX Udarna brigada i I Brigada bez dva bataljona, baterija haubica, baterija brdskih topova 75 mm, četa pratećih oruđa, inžinjerska četa i čete za vezu.

Prema gore izloženom

NAREĐUJEMO:

I brigada: Zauzeće položaje sa jednim bataljonom: Sv. Rok—Žmelovača—Razvala. Sa jednim bataljonom u Miletića Gaju. Ovaj raspored ima zadatak da spriječi neprijatelju bjeg-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—1, k. 419.

[2] Datum prijema zapovijesti u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Zapovijesti su dostavljane pretpostavljenim štabovima na uvid.

[3] Vidi dok. br. 155.

[4], [5] i [6] Vidi dok. br. 86.

stvo u pravcu Velebita i u pravcu Miletića Gaj—Raduč.

II brigada: Tri bataljona postaviti na liniju 596—612—670—630 i 692. Noću 18—19 ov. mj. sa jednim bataljonom izvršiti napad na Bogunicu i stjerati neprijatelja sa nje. Po izvršenom zadatku na Bogunici ostaviti najviše jednu četu, a dvije postaviti kao rezervu pozadi pomenute linije. Ukoliko situacija bude dozvoljavala. II Brigada treba da zauzme položaje sa kojih je bila zbačena[6] 17 ov. mj., t.j. Bogunica—Kukljic—rijeka Kruškovac.

III Bataljon te brigade, koji se nalazi u Vrebcu, dobiće zadatak direktno od ovoga štaba da drži položaje kod sela Ribnik na pruzi i cesti.

IX brigada: Sa pridodatom baterijom haubica, baterijom brdskih topova, vodom teških bacača izvršiće napad na mjesto Lovinac, Cvitušu i želj. stanicu na ovaj način: koncentrisati vatru teškog oruđa na najpovoljnijem sektoru, izvršiti prodor, osvojiti mjesto, a zatim odmah izvršiti napad na Cvitušu i želj. stanicu uz pomoć teškog oružja.

Za bateriju haubica može se upotrijebiti sva raspoloživa municija ukoliko potrebe budu iziskivale. Za bateriju brdskih topova 20 granata. Za vod teških bacača 30 mina.

Municiju teškog oruđa štediti.

Čete za vezu: IX Brigada uspostaviće telefonsku liniju između Štaba divizije i Štaba svoje brigade, zatim baterije topova sa svojim bataljonima. U nedostatku telefonske linije uspostaviti vezu relejnim stanicama.

II Brigada organizovaće vezu sa svojim raspoloživim materijalom između bataljona i Štaba brigade, a sa Štabom divizije relejnim stanicama na ovaj način: jedna u selu Trkulje, jedna u selu Parčići i jedna kod Štaba divizije.

I Brigada: kuririma sa Štabom divizije preko Miletića Gaja—Bukovci—Piplice.

Štab divizije nalaziće se u zaselku Piplice (kota 661).

Divizijska bolnica nalaziće se u kući Grgića u Mogoriću.

Referenti saniteta brigada organizovaće na najzgodnijim mjestima brigadna previjališta, a odatle transportovati ih u divizijsku bolnicu.

Intendant[7] divizije sa intendantima brigada organizovaće ishranu jedinica, kao i evakuaciju zarobljene spreme i materijala. Štabovi brigada dati će punu pomoć intendantima u cilju sprečavanja pljačke kao i što bržeg evakuisanja spreme i materijala. Štab IX Brigade po ulasku u mjesto odrediće jedan bataljon za održavanje reda, borbu protiv pljačke i terorisanja stanovništva.

Početak operacije: **Operacija počinje 18 ov. mj. u 18 časova.** U slučaju padanja kiše, operacija se odgađa i to će se objaviti preko veze i paljenjem vatara na Debeljači.[8]

Znaci raspoznavanja:

Za noć 18—19 ov. mj. jesu: KUNDAK —KURSK.

Ugovoreni znaci: noću: 14—4, po danu: dizanje ruke u vis — pozivni, a odzivni: dizanje kape u vis.

Zauzimanje objekata označiti paljenjem.

Voditi računa da se požar ne proširi na zgrade.

Zarobljenike sprovoditi u Štab divizije. Ne smije ih se svlačiti, niti im ma šta oduzimati osim oružja i municije.

Prilikom ulaženja u mjesto i zarobljavanja naročitu pažnju posvetiti da sav zarobljeni materijal, oružje, municija i sprema moraju biti skoncentrisani na određeno mjesto, odakle će se vršiti evakuacija.

---

[7] Dušan Zorić

[8] Vjerovatno Debeljak.

Za vrijeme borbe naročitu pažnju posvetiti borcima na štednju municije.

Napomena: Bataljoni i brigade moraju imati svoje vlastite osmatračnice.

Svaki položaj odmah utvrđivati. Neprijatelja energičnim naletom goniti

Na izvršenje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar **Žigić** (M. P.)[9] Komandant **Manola**

Dostavljeno:
Štabu I Korpusa N.O.V.H.
Štabu I Udarne brigade
Štabu II Udarne brigade
Štabu IX Udarne brigade

BR. 60

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA SEKTOR ZRMANJA OD 18 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O RUŠENJU VIJADUKTA BENDER[1]

23. 3. 43.[2]

OPERATIVNI ŠTAB ZA
SEKTOR ZRMANJA
18. III. 1943 g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dostavlja se operativni izvještaj sa ovog sektora, u vremenu od 9 do 18 o. mj., sljedeći:

1) Jačina neprijatelja na sektoru od Bendera do Otrića iznosi: I četnička brigada,[3] koja broji 700—800 boraca; brigada se dijeli na 4 bataljona od kojih svaki prosječno ima 200 boraca. Kao njihov najbolji bataljon je I bataljon kome je ko-

[9] Okrugli pečat: Štab Šeste divizije NOV Hrvatske

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22—3, k. 421/a.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

[3] Iz sastava Dinarske divizije

mandant bataljona najveći četnički bandit Đuran Marić. Komandant I njihove brigade je kapetan Jeftić.

Naoružanje ove njihove brigade je sljedeće: 2 mala bacača, 7 teš. mitraljeza i 9 p. mitraljeza, dok su ostali sa puškama većinom francuskog modela.

Cilj i zadatak neprijateljske brigade bio je sljedeći: da zauzmu položaje Debelo Brdo, Grlo, Ljubinu Poljanu, Poštak, Konjsku Glavu, Gologlav i Crni Vrh i sa time da se povežu sa Strmicom.

II njihova brigada, u kojoj se nalaze četničke bande iz Ervenika, Žegara, Krupe, Turovca i gračački četnici, imala je zadatak da produži lijevo od D. Brda pravcem Velebita do Gračaca. Jačina i naoružanje ove brigade nije nam poznato.

Ovakav njihov raspored o zaposjedanju označenih položaja imao bi zadatak postavljanje granice i čuvanje iste od „napada komunista na oslobođeni teritorij". U tom smislu već su se jedinice počele koncentrisati na sektoru Zrmanja—Rastičevo.

2) Naše snage koje su vršile operaciju na ovom sektoru jesu: I bataljon I udarne brigade „Marko Orešković", II udarni i IV bataljon L.P.O.[4] od kojih je formirana grupa bataljona u jačini od 540 boraca.

Naše naoružanje iznosi 20 p. mitraljeza, jedan mali bacač a ostalo puške raznog modela.

Zadatak grupe bataljona bio je čišćenje četničkih bandi na ovom sektoru i proširivanje našeg oslobođenog teritorija, formiranje novih jedinica od zarobljenih i dobrovoljno prijavljenih u N. O. vojsku, osujećenje neprijatelja u njegovim ciljevima, kao i u prekidu neprijateljskih saobraćaja (rušenje Bendera[5]).

3) Sa akcijama je rukovodio Operativni štab koji je sastavljen od 5 članova i to: kao komandant Operativnog štaba drug Stevan Opsenica, oper. oficir VI divizije, a članovi drugovi: Popović J. Tomo, komandant L.P.O., Ilija Radaković, Š.O.C.[6] I udarne brigade, Maričić Vlado, zamj. politkomesara L.P.O. i Uzelac Miloš, oficir pri Štabu L.P.O.

4) Kratak opis borbi: bataljoni prije nego što je formirana grupa istih nalazili su se i to: bataljon „Marko Orešković" u Gračacu, IV bataljon L. O. u selu Grabu, a II udarni [bataljon] L.P.O. u Popini. Po dolasku bataljona „M. O.[7]" i IV bataljona

[4] Lički partizanski odred
[5] Vijadukt na pruzi Gračac—Knin
[6] Šef obavještajnog centra
[7] „Marko Orešković" (Prvi bataljon Prve NOU brigade)

L.P.O. iz Gračaca, koji su kretali prugom prema Otriću, gdje su stupili u borbu sa neprijateljom na Otriću, zaselak Rutalji, na dan 9. III. 43 g. u 8 časova, neprijatelj je napustio, pod pritiskom naših snaga, selo Otrić i povukao se u selo Rastičevo. Ova dva bataljona zaposjeli su položaje oko istog sela. U ovoj borbi nije učestvovao II udarni bataljon L.P.O. 10 marta o. g. došao je u sastav ovih bataljona i II bataljon L.O. gdje je istog dana vršena akcija na selo Rastičevo, koja nije uspjela iz razloga što je našim snagama, koje su bile protjerale četničke bande iz navedenog sela, zašao iza leđa neprijatelj jačine do 400 četnika koji su nastupali sa pravca Cerovac—Viojla, Mala Popina—Rastičevo. Naše su se snage uslijed novonastale situacije morale povući na polazne položaje. Ova akcija izvodila se bez obrazovanja operativnog štaba, kao i prethodno izrađenog plana za napad. Po dolasku komandanta Operativnog štaba druga Steve Opsenice i po obrazovanju operativnog štaba, naše snage su se povukle u selo V. Popinu, na odmor i pripremanje ljudstva i plana za napad. Snage su povučene iz razloga što je neprijatelj sve svoje raspoložive snage bio privukao, t.j. koncentrisao na ovaj sektor, uslijed čega se moralo pristupiti izvršenju zadataka na drugi način.

11. III. o. mj. upućeni su ob.[8] povjerenici da prikupe podatke o stanju neprijateljskih snaga prema Plavnu i Benderu, kao i da li se nalaze naše snage u Tiškovcu. Iste podatke dobili smo u toku 13. III. ov. mj., t.j. da je neprijatelj skoncentrisao snage I svoje brigade, 700—800 ljudi, a pored toga dobio je pojačanje od Krupe, oko 400 naoružanih ljudi koji su se nalazili u Turovcu, dok oko Plavna i Bendera nema jačih snaga već samo neki manji djelovi. Usljed ovakove situacije stvoren je plan da se 13. III. o. mj. u 24 časa sva tri bataljona krenu pravcem V. Popina, Ljubina Poljana, Međugorje, Plavno, sa zadatkom da se poruši Bender i pročisti Plavno kao i zaseoci oko Bendera. Samim polaskom naređeno je bataljonima da rasture po zaseocima V. Popine vijesti: da smo dobili naređenje da se povučemo u pravcu Srba, a da dolazi na V. Popinu I udarna brigada iz pravca Gračac. Sa ovim je neprijateljska koncentracija vezana za sektor Otrić—Popina, a naš odlazak nije bio poznat sve dotle dok se nije čula detonacija na Benderu.

Već oko 15 časova istog dana naše snage sa eksplozivom nalazile su se kod Savića stanova više Plavna, sa sjeverne

[8] Obavještajni

strane. Stvoren je plan i izvršen raspored jedinica. Na ovom mjestu nađena je i jedna četa X krajiške brigade. Plan i raspored bio je sljedeći:

Krajiška četa i dvije čete II bataljona L.P.O. dobile su zadatak da zaposjednu kote Konjska Glava, Bobija, Crni Vrh i kote južno od samog tunela na prugi sjeverozapadno od Bendera. Jedna četa II bataljona L.O. ostala je u rezervi. I bataljon „M. O." dobio je zadatak da napadne sami Bender sa sjeverne i zapadne strane. IV bataljon L.O. da sa dvije čete napadne Bender sa istočne i dade osiguranje sa južne strane prema Otonu i Pađenima. Jedna četa ovog bataljona da pročisti selo Plavno i ostane kao osiguranje prema Strmici, Radljevcu i Golubiću. Napad je trebao otpočeti u 23 časa.

Podilazeći k cilju I i IV bataljon naišli su na neprijateljske predstraže na Kiti i u selu Plavnu, koje su naše predstraže uspjele pobiti i veći dio zarobiti, dok je posada od 40 boraca sa 2 teš. mitraljeza sa Bendera i stanice Plavno uspjela blagovremeno pobjeći. Minersko odjeljenje već 15. III u 2 časa pristupilo je svome zadatku, t.j. miniran je jedan stub, koji je u cijelosti porušen sa dva raspona u dužini od oko 45 metara.

Usljed dalekog marša i hladne noći u toku 15 o. mj. jedinice su ostale na zauzetim položajima radi odmora, dok su jače patrole pretresale sumnjive kuće gdje je nađeno nešto odjeće i obućne spreme i 14 naoružanih ljudi koji nisu htjeli pobjeći.

16 o. mj. oko 7 časova dobivamo izvještaj od ob. službe da neprijatelj koji je koncentrisan namjerava da zaposjedne Poštak, Kučinu Kosu i Konjsku Glavu. Odmah je povraćen IV bataljon u Međugorje gdje je stajao kao rezerva, II bataljen, koji je držao položaje od Bobije do tunela prema prugi, rokiran je u lijevo a IV bataljon pojačao naše desno krilo. Istog dana oko 11 časova neprijatelj je pokušao da zauzme Bobiju i Konjsku Glavu ali se susreo sa našim osmatračnicama i vidjevši da su položaji posjednuti povratio se bez borbe natrag. Oko 15 časova istog dana njihov bataljon „Marić" nadirao je od Zrmanje prugom prema Benderu gdje je držao položaje bataljon „M. O.". Istom je bila planski priređena klopka, ali „hrabri" „Marić" nije se usudio prići bliže od 1.500 metara odakle je od 15 do 18 časova ispucao more metaka u zaklone naših boraca, a poslije 18 časova, vidjevši da „Marić" ne smije naprijed, bataljon „M. O." zaletio se u protunapad i u trku za „Marićem" već do 20 časova upao u Pribudić i Prljevo, dok je „Marić" dospio pravo u Zrmanju. Već u toku noći pre-

bačen je II bataljon L.O. na sektor „M. O.“, t.j. Bender, Plavno, Pribudić i Prljevo, dok je „M. O.“ imao zadatak da pred samu zoru 17 o. mj. ujutro napreduje prugom prema Mračaju, Nad Vrelom i Rastičevu, a IV bataljon L.O. da potisne neprijatelja sa kota između Konjske Glave i Rastičeva, da se rokira desnim krilom ispod Poštaka sa zapadne strane i da napadne sa sjeverne i istočne strane Rastičevo. 17 o. mj. oko 6 časova naše jedinice stegle su u vidu potkovice obruč oko Rastičeva, t.j. sa sjeverne, istočne i južne strane.

Usljed dana i slabe borbenosti kao i rukovodilaca[9] IV bataljona L.O. neprijatelj je isti uspio zaustaviti, tako da ni „M. O.“ nije mogao sam da prodire unutra pošto se neprijatelj utvrdio u špiljama i kamenjarima Nad Vrelom i Rastičeva. Na ovim položajima ove dvije jedinice ostale su čitavi dan. 17 o. mj. oko 18 časova pripremljen je energičan napad, koji je „M. O.“ opet najozbiljnije shvatio, dok je IV bataljon opet zatezao i nije imao smjelosti ni odvažnosti da napadne neprijatelja energično i brzo, te je neprijatelj pod pritiskom „M. O.“ uspio pobjeći preko Nad Vrelom i M. Popine u pravcu Viojle i Turovca.

Gubici neprijatelja za vrijeme ovih akcija iznose: 11 mrtvih i 20 ranjenih i 32 zarobljena.

Sopstveni gubici: 6 mrtvih i 25 ranjenih.

Zarobljeno je 28 pušaka raznog kalibra, većinom francuske, po 100 metaka na pušku, jedno postolje od franc. teš. mitraljeza i ostale razne vojničke spreme.

U svim ovim akcijama utrošeno je za p. mitraljeze jug. i tal. 2020 metaka a puščane municije 3750 metaka, mina za mali bacač utrošeno je 15 kom.

Akcije su izvođene po izrađenom planu za napad od strane Operat. štaba, sem akcije koja je izvođena na selo Rastičevo na dan 10 o. mj. koja je vršena bez prethodno izrađenog plana za napad. U svima ovim akcijama koje su vršene neprijatelj je davao otpora, ali s obzirom na naše male snage i na veliki prostor neprijatelj je uvijek uspijevao pobjeći ispred naših snaga.

U ovim akcijama naročito se istakao bataljon „Marko Orešković“, koji je kroz cijelo vrijeme trajanja operacija pokazao visoku svijest i borbenost, te iz navedenog razloga ovaj štab mišljenja je da se pohvali.

---

[9] Ovaj dio rečenice u originalu je nejasan. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Seste divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 8 travnja 1943 godine.

Neprijatelj je zauzimanjem ovih sela od strane naših snaga teško pogođen s obzirom što su četnički banditi, koji su iz ovih sela, otišli od svojih kuća, a kod kuće ostala im je familija nesposobna za rad, a sada su u jeku poljski radovi, a s druge strane što banda u pravcu kuda je pobjegla nema hrane, jer su se isti hranili iz svoga sela, t.j. iz svojih kuća.

Sada se naše snage nalaze u zauzetim selima na odmoru i držanju položaja oslobođenog teritorija i to: I bataljon „M. O." u selu Rastičevu. II udarni bataljon na položaju iznad Prljeva do kote Kita prema Benderu, a IV bataljon u Otriću.

Po prikupljenim podacima o neprijatelju, njegovim namjerama, izradićemo plan za napad i akcije ćemo izvoditi po izrađenom planu gdje to bude najzgodnije, o čemu ćemo vas redovno izvještavati poslije svake završene akcije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Operat. štab:
komandant
Stevo Opsenica

Komesar
Ilija Radaković

BR. 61

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE OD 18 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O RUŠENJU KOMUNIKACIJE ZAGREB—KARLOVAC I ELEKTRIČNOG VODA OZALJ—ZAGREB[1]

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE „RADE KONČARA"
HRVATSKE
Op. br. 173
dne 18-III-1943

Operativni izvještaj broj .....

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Prema naređenju[2] naslova od 13. III. 1943 godine, broj 272, naš I i III Proleterski bataljon izvršio je u noći 13/14. III ove godine rušenje pruge i telefonskih stubova na pruzi Za-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36/3, k. 721.

[2] Vidi dok. br. 36.

greb—Karlovac i miniranje stubova od armiranog betona električnog voda Ozalj—Zagreb.

Bataljoni su krenuli u akciju 13. III ove godine iz Crkvenog Pribića[3] u 19 sati. I Proleterski bataljon davao je osiguranje sa jednom četom od Draganića, a sa jednom četom od Jaske,[4] dok je jedan vod stavljen na raspoloženje intendantu brigade[5] za rekviriranje nekih stvari od ustaša u selu Novaki i Čeglje.

III Proleterski bataljon stigao je na prugu u 23 sata i odmah pristupio rušenju iste, kao i telegrafskih stubova između Lazine i Domagovića. Akcija je trajala do dva sata poslije pola noći, kada su se bataljoni povukli u svoje baze. —

Porušeno je oko 1.300 metara željezničke pruge, dva mosta na pruzi, prežagano[6] je stubova telegrafske linije u duljini od oko 3.000 metara i minirano 5 stubova od armiranog betona električnog voda Ozalj—Zagreb.

U toku akcije neprijatelj je reagirao slabom mitraljeskom i artiljerijskom vatrom iz Domagovića, Jaske i Draganića. Inače otvorenih sukoba sa neprijateljem nije bilo.

Mrtvih a niti ranjenih u ovoj akciji nismo imali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

politkomesar:
Božo Spaček

komandant
Bulat R[7]

---

[3] Pribić Crkveni
[4] Jastrebarsko
[5] Dragutin Bogdanović
[6] Prerezano
[7] Rade

P. br. 3/43
Dne 19-III-1943

BR. 62

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 19 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

JEDINICA	BROJNO STANJE – po spisku – muških	po spisku – ženskih	u rashodu – muških	u rashodu – ženskih	na licu – muških	na licu – ženskih	NAORUŽANJE – puške – maš. mitraljetke	puške – mauzer	puške – talijanske	puške – manliher	puške – razne vojničke	puške – civilne	teški mitralj. – Sent-Etjen	teški mitralj. – Švarcloze	teški mitralj. – Breda	laki njemački	puškomitraljezi – ZB	puškomitraljezi – talijanski	puškomitraljezi – grčki	puškomitraljezi – njemački	puškomitraljezi – Šoša	topovi – brdski mm 75	topovi – brdski mm 65	topovi – haubica 100 mm	topovi – protivtenkovski	bacači – laki	bacači – teški	revolvera
Štab korpusa	59	5	—	—	59	5	3	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
VI Divizija	4230	320	1354	81	2876	239	5	1950	439	29	21	—	—	11	23	—	65	55	3	4	—	—	—	—	1	15	2	240
VIII Divizija	4844	207	1262	31	3582	176	19	2489	266	113	113	—	2	12	13	3	92	38	—	8	3	—	1	—	3	14	2	242
Kord. odred	1070	10	89	—	981	10	—	534	95	113	107	—	—	—	—	—	7	4	—	—	8	—	—	—	—	—	—	55
Banij. odred	879	4	50	1	829	3	10	642	—	33	10	—	—	4	—	7	19	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	53
Lički odred	1055	18	202	—	853	18	1	615	87	61	47	—	—	—	3	—	5	11	—	—	—	—	—	—	—		—	49
Korpuska artiljer.	85	6	5	—	80	6	—	22	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	5
Tenkovska četa	35	1	1	—	34	1	—	7	2	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3
Ukupno:	12257	571	2963	113	9294	458	38	6294	901	353	298	—	2	27	46	10	188	110	3	13	11	3	4	3	5	31	4	663

JEDINICA	MUNICIJE – puščana – za mitraljeske, mašinske	puščana – mauzer	puščana – talijanske 7,9	puščana – manliher	puščana – razne vojničke	za t. mitraljeze – njemačke	za t. mitraljeze – Švarcloze	za t. mitraljeze – Sent-Etjen	za t. mitraljeze – talijanske	puškomitraljeske – ZB[3]	puškomitraljeske – talijanske	puškomitraljeske – njemačke	puškomitraljeske – Šoša	puškomitraljeske – grčke	topovske – haubičke 100 mm	topovske – brdske 75	topovske – brdske 65	topovske – protivtenkovske	za bacače – teške	za bacače – lake	[illegible]
Štab korpusa	300	1750	—	—	—	—	—		—	—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[illegible]
VI Divizija	230	38745	15823	907	602	—	5800	—	17320	8955	21270	50	—	2025	—	—	—	46	7	407	[illegible]
VIII Divizija	627	87357	19499	1819	5124	3500	10280	2250	11978	21552	17424	1290	550	—	—	—	—	26	30	329	[illegible]
Kord. odred	—	33041	3527	2188	4255	—	—	—	—	2590	490	—	1265	—	—	—	—	—	—	—	[illegible]
Banij. odred	546	35281	—	1645	120	—	5200	—	—	6650	400	—	—	—	—	—	—	—	—	22	[illegible]
Lički odred	—	3683	3683	1635	1161	—	—	—	2860	1110	4830	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[illegible]
Korpuska artiljer.	—	580	510	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	59	83	—	—	—	[illegible]
Tenkovska četa	—	83	79	—	—	—	—	—	1200	—	—	—	—	—	—	—	—	79	—	—	[illegible]
Ukupno:	1703	200520	43121	8313[2]	11262	3500	21280	2250	33358	40857	45014	1340	1815	2025	54	59	83	151	37	758	[illegible]

Polatkomesar:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)[4]

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38/2, k. 105.
[2] Pogrešno zbrojeno. Treba: 8304.
[3] Zbrojovka
[4] Okrugli pečat: Štab Prvog korpusa NOV Hrvatske

BR. 62

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 19 OŽUJKA 1943 GODINE[1]

OJNO STANJE: u rashodu – muških	u rashodu – ženskih	na licu – muških	na licu – ženskih	NAORUŽANJE – puške: maš. mitraljetke	puške: mauzer	puške: talijanske	puške: manliher	puške: razne vojničke	puške: civilne	teški mitralj.: Šent-Etjen	teški mitralj.: Švarcloze	teški mitralj.: Breda	laki njemački
—	—	59	5	3	35	—	—	—	—	—	—	—	—
1354	81	2876	239	5	1950	439	29	21	—	—	11	23	—
1262	31	3582	176	19	2489	266	113	113	—	2	12	13	3
89	—	981	10	—	534	95	113	107	—	—	—	—	—
50	1	829	3	10	642	—	33	10	—	—	4	—	7
202	—	853	18	1	615	87	61	47	—	—	—	3	—
5	—	80	6	—	22	12	4	—	—	—	—	—	—
1	—	34	1	—	7	2	—	—	—	—	—	7	—
2963	113	9294	458	38	6294	901	353	298	—	2	27	46	10

puškomitraljezi: ZB	puškomitraljezi: talijanski	puškomitraljezi: grčki	puškomitraljezi: njemački	puškomitraljezi: Šoša	topovi: brdski mm 75	topovi: brdski mm 65	topovi: haubica 100 mm	topovi: protivtenkovski	bacači: laki	bacači: teški	revolvera	MUNICIJE – puščana: za mitraljeske, mašinske	puščana: mauzer	puščana: talijanske 7,9	puščana: manliher	puščana: razne vojničke
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	300	1750	—	—	—
65	55	3	4	—	—	—	—	1	15	2	240	230	38745	15823	907	602
92	38	—	8	3	—	1	—	3	14	2	242	627	87357	19499	1819	5124
7	4	—	—	8	—	—	—	—	—	—	55	—	33041	3527	2188	4255
19	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	53	546	35281	—	1645	120
5	11	—	—	—	—	—	—	—		—	49	—	3683	3683	1635	1161
—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	5	—	580	510	110	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	83	79	—	—
188	110	3	13	11	3	4	3	5	31	4	663	1703	200520	43121	8313[2]	11262

za t. mitraljeze: njemačke	za t. mitraljeze: Švarcloze	za t. mitraljeze: Šent-Etjen	za t. mitraljeze: talijanske	puškomitraljeske: ZB[3]	puškomitraljeske: talijanske	puškomitraljeske: njemačke	puškomitraljeske: Šoša	puškomitraljeske: grčke	topovske: haubičke 100mm	topovske: brdske 75	topovske: brdske 65	topovske: protivtenkovske	za bacače: teške	za bacače: lake	revolverska	tenkova	kamiona	motocikla	KONJI: jahaći	teretni: za kuhinju	teretni: za bojnu komoru	teretni: za prateće oruž.	teretni: tegleći
—	—		—	—	600	—	—	—	—	—	—	=	—	—	160	—	—	—	7	4	—	—	—
—	5800	—	17320	8955	21270	50	—	2025	—	—	—	46	7	407	1480	—	—	—	22	—	59	66	—
3500	10280	2250	11978	21552	17424	1290	550	—	—		—	26	30	329	400	—	—	—	10	42	38	65	—
—	—	—	—	2590	490	—	1265	—	—	—	—	—	—	—	470	—	—	—	8	6	—	—	—
—	5200	—	—	6650	400	—	—	—	—	—	—	—	—	22	486	—	—	—	1	8	—	—	—
—	—	—	2860	1110	4830	—	—	—	—	—	—	—	—	—	353	—	—	—	2	2	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	59	83	—	—	—	102	—	—	—	2	—	—	—	27
—	—	—	1200	—	—	—	—	—	—	—	—	79	—	—	28	11	—	—	—	—	—	—	—
3500	21280	2250	33358	40857	45014	1340	1815	2025	54	59	83	151	37	758	3479	11	—	—	52	62	97	131	27

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)[4]

Komandant:

a, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
)5.
·ba: 8304.

vog korpusa NOV Hrvatske

BR. 63

ZAPOVIJEST ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 19 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA KUTJEVO[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj 316/43
Dana 19. III. 1943, 10.35 h.

Predmet: Naređenje za napad na Kutjevo.

ŠTABOVIMA XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE N.O.V. HRVATSKE

Na položaju

Nastavljajući čišćenje naših hrvatskih sela od fašističkih gadova i njihovih slugana ustaša, a poslije likvidacije uporišta u Vetovu,[2] Štab IV divizije Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske donio je odluku da napadne i likvidira neprijateljsko uporište Kutjevo.[3] U tom uporištu ima 157 neprijateljskih vojnika[4] (Njemaca, kulturbundaša i žandara) koji su smješteni u kasarni u žandarmerijskoj postaji, a momentano se nalaze većim dijelom na otvorenom terenu u borbi s našim zasjedama kod Vetova.

U cilju likvidacije tog uporišta ovaj štab

NAREĐUJE:

(Sekcije Sl. Požega—Brod 1:100.000)

1) **XII brigadi:**

Četu koja se nalazi u Tominovcima rokirati prema istoku u pravcu Kule sa zadatkom da posjedne kosu zapadno od Kule, uzduž poljskog puta koji vodi od Kutjeva na Ciglenik, te da fingira napad na Kulu u momentu kad XVII brigada napadne Kutjevo.

2) **XVI brigadi:**

Sa dva bataljona postavlja osiguranje prema Sl. Požegi na liniji kota 203—204—200—191. Na ovoj posljednjoj koti vežu

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 612, k. 907.

[2] Vidi dok. br. 58 i tom V, knj. 14, dok. br. 75.

[3] Vidi tom V, knj. 14, dok. br. 75.

[4] i [5] Odnosi se na dijelove Druge bojne Četvrtog pješadijskog puka.

ti bataljoni svoje lijevo krilo sa bataljonom XII brigade (vidi naređenje za napad na Vetovo).

Treći bataljon ostaje u rezervi do daljnjeg naređenja i služi brigadi kao udarna manevarska snaga.

3) **XVII brigadi:**

a) Bataljon a:[5] ide cestom Vetovo—Kutjevo i razvija se za borbu kad dođe u kontakt s neprijateljem[6] koji je izišao iz Kutjeva u pomoć Vetovu. Pred tim bataljonom nalaze se izvjesne snage XVIII brigade (vidi pod točkom 4 ovog naređenja zadatak XVIII brigade).

Ukoliko se neprijatelj već povukao u Kutjevo, tada će taj bataljon XVII brigade nastaviti kolonom po jedan da se kreće u pravcu Kutjeva sa zadatkom da upadne u mjesto s južne i zapadne strane, te da likvidira uporišta br. 1, 2 i 6.[7]

Krećući se cestom Vetovo—Kutjevo osigurati si lijevi bok.

b) Bataljon b:[8] kreće putem iz Vetova preko Lukača, Hrnjevca, Venje i Mitrovca, te napada Kutjevo sa sjeverozapadne strane između objekata 3—4[9].

Zadatak tog bataljona jest da likvidira objekte broj 3, 4, 5 i 7.[10]

c) Bataljon c:[11] kreće cestom za bataljonom a, te ima za zadatak da napadne i s južne strane da opkoli bandu ako se ista nalazi na terenu između Kutjeva—Vetova. Pri tom voditi računa o tome da sva banda nije izašla iz Kutjeva i da si prema tome taj bataljon osigura leđa u slučaju gore spomenutog opkoljavanja.

Ako se banda povukla u Kutjevo, tada će bataljon c da skrene s ceste Vetovo—Kutjevo kod kote 201, te preko kote 194 da se uputi prema Kutjevačkoj Rijeci gdje će jednom svojom četom postavit zasjedu prema Kuli, a sa dvije čete prema Bektežu. Zasjeda prema Kuli postaviće se preko puta Kutjevo—Kula, na liniji kota 180—Oljasa. Na lijevom svom krilu održavaće vezu sa dvije čete koje postavljaju zasjedu prema Bektežu, a na desnom krilu sa četom XII brigade koja fingira sa zapadne strane napad na Kulu.

Zasjeda prema Bektežu postaviće se preko ceste Kutjevo—Bekteže na liniji: kota 244, pa kosom prema jugu do ruba šume. Jednu desetinu s puškomitraljezom postaviti kod kote

[5] Prvi bataljon
[7], [9] i [10] Redakcija nije mogla utvrditi koji su to objekti.
[8] Drugi bataljon
[11] Treći bataljon

269 (Mataula) sa zadatkom da udari bandu s leđa kad ista naiđe na zasjedu tih dviju četa.

4) **XVIII brigadi:**

Bataljoni koji su momentano u borbi sa neprijateljem na otvorenom terenu između Kutjeva i Vetova, produžiće tu borbu sa bataljonima XVII brigade do konačnog uništenja bande. Jedan bataljon XVIII brigade povući će se s tih položaja kad bataljoni XVII brigade prihvate borbu s neprijateljem na otvorenom terenu, te će se uputiti u pravcu Bjeliševca i Ferovačkog Majura. Na toj liniji postaviće zasjedu prema Pleternici i Sl. Požegi sa zadatkom da se ukopa i maskira, prekopa cestu Pleternica—Kutjevo, i sruši most na cesti Ferovački Majur—Sl. Požega koji ide preko lijevog pritoka Velikog Potoka, odnosno preko puta ceste ako ne može srušiti most. Ako se neprijatelj povukao u uporište Kutjevo, onda će i bataljon b otići na zasjedu do bataljona a. t.j. ta dva bataljona organiziraće zasjedu na cestama Kutjevo—Pleternica, Kutjevo—Požega, na liniji Tominovac—Bjeliševci—Grabovac sa istim zadatkom koji je dobio bataljon a, kako je gore navedeno. Jedna četa tih snaga zakonspirisaće se u šumi Serdan, sačekati dok banda naiđe na snage kod Bjeliševca, te tada jurnuti neprijatelju s leđa.

c) Bataljon c ostaće u rezervi u selu Hrnjevac do daljnjeg naređenja i potrebe.

5) **Mitraljeskoj četi:**

Teški mitraljezi ostaju u sastavu onih jedinica u kojima su se nalazili do sada. To vrijedi do daljnjeg naređenja.

Važno: Kako se vidi iz ovog naređenja, ono je rađeno na dvije pretpostavke:

1) Raspored snaga za slučaj borbe sa bandom na otvorenom terenu.

2) Za slučaj ako se banda povukla u svoja uporišta.

Kako se približava noć, banda se povukla u uporišta i prema tome važi sljedeće za ovu akciju:

1) XVII brigadi: dva bataljona XVII brigade napadaju Kutjevo s juga i sa sjevera, a jedan bataljon ide u zasjedu prema Bektežu i Kuli.

2) XVIII brigadi: dva bataljona idu na zasjedu prema Pleternici i Požegi a treći bataljon ostaje u rezervi u Hrnjevcu.

3) XII brigadi: jednom četom fingira napad na Kulu, a sve ostale snage ostaju na svojim položajima kako su danas za napad na Vetovo bile raspoređene. Jedan bataljon koji je lik-

vidirao Vetovo ostaje u brigadnoj rezervi do daljnjeg naređenja i potrebe.

4) XVI brigadi: dva bataljona daju osiguranje prema Požegi, a jedan ostaje u brigadnoj rezervi do daljnje potrebe.

Svi bataljoni koji se nalaze u rezervama treba da se što bolje nahrane i odmore, tako da sutra pred svanuće mogu zamijeniti ostale bataljone.

6) Štab divizije nalaziće se za vrijeme napada nad Kutjevom u Mitrovcu.
Štab XVII brigade nalaziće se također u Mitrovcu sa svojom rezervom.
Štab XVI brigade nalaziće se do daljnjeg naređenja u Kaptolu.
Štab XII brigade sa svojom rezervom nalaziće se u Tominovcima.
Štab XVIII brigade sa svojom rezervom nalaziće se u Venju.
Komanda mitraljeske čete nalaziće se uz Štab XII brigade.
Vođa minobacačkog odjeljenja[13] nalaziće se uz XVII brigadu.

7) Pod brigadnom rezervom smatra se onaj dio brigade koga brigada odredi da ide uza Štab brigade. To znači da oni bataljoni koji iz pojedinih brigada neće večeras učestvovati u akciji, ne idu uz Štab brigade nego ostaju na gore naznačenom mjestu.

8) Veze između Štaba divizije i štabova brigada održavaće se preko kurira.
Izvještaje slati svaka 2 sata, a izvanredne izvještaje bez obzira na vrijeme.

9) Početak napada 19. III. 1943 uveče u 8 sati.

10) Znakovi raspoznavanja za noć između 19. i 20. III og. biće: **Juriš — Na bunker,** a za sutradan 20. III. og. biće: poziv: pušku izbaciti desnom rukom u stranu, odziv: kapu dići lijevom rukom iznad glave.

11) Povlačenje će se izvršiti po pismenom naređenju ovog štaba. Bez tog naređenja nema povlačenja. Osim toga ispaliće ovaj štab tri puta po dvije crvene rakete kao znak za povlačenje za jedinice koje bi slučajno prekinule vezu s ostalim jedinicama.
Pravac povlačenja: Kapovac, Javor, Bazova Glava.
Za povlačenje najudaljenijih jedinica ostaje staro pravilo, tj. sve jedinice na cesti Kutjevo—Kaptol neće se povući

[13] Franjo Kofler

sve dotle dok se ne povuku jedinice isturene prema Požegi i Pleternici. Jedinice treba stalno da održavaju vezu međusobno, kako u napadu tako i u zasjedi, te u času povlačenja jedna drugu da obavijesti da se povlači, zašto se povlači i kuda se povlači.

12) Centar za evakuaciju ranjenih drugova biće Klokoćica, odatle dalje voziti ih na konjima povjerljivog čovjeka za bolnicu.

13) Centar za evakuaciju plijena biće na Bazovoj Glavi.

14) Sve ostale napomene kao i detalji pri pojedinim akcijama važe i ovdje. Prilog: Skica Kutjeva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. pol. komesara:
Sl. otsutan

Zamjenik komandanta:
M.[13] **Jerković**

BR. 64

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE NOU BRIGADE OD 19 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU LEŠĆA[1]

ŠTAB
V UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
19. III. 1943 god.

Izvještaj o operacijama od 4. III.
do 18. III. 1943 god.

ŠTABU VIII DIVIZIJE

4. III. o. g. bataljoni su bili smješteni u sljedećim selima: I, III i mitraljeska četa u Krugama, II, IV i četa za vezu u Nebljusima.

5. III. o. g. Po naređenju Štaba korpusa Brigada je dobila zadatak da kontroliše obalu Une i da spriječi eventualno prelaz neprijatelja preko Une kod Kulen Vakufa i smjestila se:

[13] Mato

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/2, k. 831.

II bataljon u Kalatima, IV bataljon u Mišljenovcu, I, III bataljon i četa za vezu u Gajinama. mitraljeska četa rasformirana je po bataljonima.

Neprijatelj se nije kretao prema Uni kod Kulen Vakufa.

6. III. o. g. Brigada je ostala u istim selima, sa istim zadatcima.

7. III. o. g. Ni toga dana nije se neprijatelj kretao prema Kulen Vakufu.

8. III. o. g. Po naređenju Glavnog štaba[2] Brigada je krenula u Frkašić i Klašnicu gdje je zanoćila. II bataljon prešao je iz Kalata u Kruge sa zadatkom da potpomogne Lički odred u slučaju ako bi neprijatelj prodro na ovaj sektor.

9. III. o. g. Brigada je produžila put u Krbavicu. gdje su ostali I i IV bataljon i četa za vezu. a III smjestio se u Vujnove Glave. II bataljon ostao je u Krugama.

10. III. o. g. Brigada je ostala u istim selima na odmaranju. IV bataljon premjestio se u Trnovac, II bataljon bio je u Krugama.

11. III. o. g. I, III bataljon i četa za vezu premjestili su se iz Krbavice u Trnovac.

12. III. o. g. Brigada je ostala u Trnovcu na odmaranju, II bataljon još nije stigao u sastav Brigade.

13. III. o. g. ova tri bataljona ostala su u Trnovcu, a II bataljon krenuo je iz Kruga i zanoćio u[3]

14. III. o. g. II bataljon stigao je u Krbavicu, a ostali su bataljoni ostali u Trnovcu na odmaranju.

15. III. o. g. II bataljon stigao je u Trnovac i čitava Brigada krenula je preko Čanka u Ramljane.

16. III. o. g. Brigada je postavila zasjedu na cesti i pruzi između željezničke stanice Lešće i Janjča.[4]

Bataljoni su zaposjeli sljedeće položaje: III bataljon kotu 710 iznad stanice Lešće pa na jug prema koti 679 sa dvije čete, a s jednom četom padine kote 826, sa zadatkom da propušta neprijatelja koji bi se eventualno kretao iz Lešća prema Janjču i da tuče njegovo začelje kad se na drugoj strani otvori vatra, zatim da tuče čelo neprijatelja koji se kreće iz Janjča prema Lešću. IV bataljon kotu 679 i sjeverno prema III bataljonu, sa zadatkom da propušta neprijatelja iz Janjča prema Lešću i tuče njegovo začelje i da tuče čelo neprijatelja koji se kreće iz Lešća. II bataljon na kotu 711 pa na jug prema stanici

[2] Glavni štab NOV i PO Hrvatske.
[3] Rečenica nije dovršena.
[4] Vidi dok. br. 79.

Janjče, sa istim zadatkom kao i IV bataljon. I bataljon s jednom četom kotu 689 sa zadatkom da štiti bok IV bataljona, s jednom na koti 789 da štiti bok III bataljonu, a jedna četa u rezervi kod Štaba brigade.

Ujutro oko 7 sati naišlo je 7 kamiona iz Janjča i prošli prema Lešću. Kamioni su bili prazni, bataljoni su ih propustili.

Iza kamiona išlo je 20 domobrana da osiguravaju daljnji saobraćaj tom cestom. Kad su domobrani primjetili naše snage počeli su bježati prema Janjču, ali je II bataljon otvorio vatru i pohvatao ih. Jedna druga patrola u jačini od 12 vojnika išla je od Lešća i došla do vaktarne i povratila se natrag. Pri povratku primjetila je naše jedinice i uspjela da se provuče prema Lešću i da izvijesti o našoj zasjedi.

Nakon toga došao je blindirani voz iz Janjča, a dvije satnije domobrana iz Lovačke bojne i jedna četa Talijana krenule su iz Lešća u streljačkom stroju prema Janjču.[5] Usljed toga što 2 četa III bataljona, koja se trebala nalaziti na podnožju kote 826, nije bila na svom položaju neprijatelj je uspio da potisne III bataljon sa njegovog položaja. Neprijatelj je krenuo dalje prema Janjču. III bataljon ojačan četom iz rezerve izvršio je napad i protjerao neprijatelja u Lešće.

Blindirani voz nalazio se stalno na pruzi i krstario gore dolje. III bataljon porušio je prugu prema Lešću, ali je neprijatelj popravio kad je krenuo prema Janjču, a IV bataljon navaljao je kamenja na prugu prema Janjču. Predveče je blindirani voz otišao prema Lešću. Vlak je tučen iz protukolskog topa ali bez uspjeha.

Naše jedinice ostale su na položaju do 18 časova, kad su se povukle u Ramljane na odmor.

17. III. o. g. I i IV bataljon postavili su zasjedu na cesti Janjče—Perušić i to IV bataljon na Jasenovači (kota 691), I bataljon na Razbojištu sa dvije, a s jednom četom u rezervi kod Tomaševića Kuća.

Oko 10 sati naišla je kolona Talijana[6] u jačini od jednog bataljona sa dva kamiona i nekoliko motora od Perušića prema Janjču. Neprijatelj je išao vrlo oprezno i vojnički i sa svojim prednjim i bočnim odjeljenjima otkrio prije vremena našu zasjedu i otvorio vatru na naše položaje. Odmah je otvorena vatra i sa naše strane. Prednji neprijateljski djelovi odbačeni su natrag na Runjavicu gdje su stizala pojačanja iz

[5], [6] i [7] Vidi dok. br. 145.

glavnine, a k tomu neprijatelj je nastupao i sa stanice Studenci.

Kad se vidjelo da neće biti uspjeha naređeno je našim jedinicama da se povuku k Tomaševića Kućama i da zauzmu tamo položaj.

U Janjče je stiglo dvije satnije domobrana pješke i 7 kamiona punih vojske.[7] Oni su u nastupnom maršu prema Perušiću. Talijani su izbili na Jasenovaču i Razbojište.

Nakon toga naše se jedinice povukle u Ramljane na odmaranje.

Ratni plijen: Zaplijenjeno je 27 karabina sa 1400 metaka.

Gubitci neprijatelja: Neprijatelj je imao 20 mrtvih i više ranjenih, i 24 domobrana zarobljena.

Sopstveni gubitci: Mi smo imali 4 mrtva, 15 ranjenih, jedan nestao.

Naknadno umrli: Naknadno su umrla 3.

Utrošak municije: Utrošeno je 4.155 metaka.

Kritički osvrt na operaciju: Željeni uspjeh nije postignut radi toga što III bataljon nije zauzeo položaje koje je trebao, što sam teren nije bio podesan za postavljanje zasjede (pošumljen), što svuda okolo hrvatska sela obavještavaju neprijatelja o našem dolasku, što neprijatelj sa manjim snagama kontroliše taj prolaz i postavlja manje zasjede.

Noću između 17 i 18 ov. mj. II i III bataljon rušili su prugu između Janjča i Lešća. Porušeno je 2 klm. pruge, a pokupljeno oko 5 klm. telefonske žice i oko 100 čašica sa kukama.

18. III. o. g. Brigada se nalazi u Ramljanima na položaju, a jedan bataljon u Čanku na odmoru.

Za sve slobodno vrijeme održavale su se konferencije i predavanja sa komandnim kadrom iz čitanja karata, nastave gađanja, ratne službe, a s partizanima se izvodila obuka iz nastave gađanja, borbene obuke, stražarske službe, pješadiskog egzercira, ratne službe i službe veze.

Rezultati nastave su dobri i vidno se osjećaju po jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 65

IZVJEŠTAJ ŠTABA KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 19 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA VLAK IZMEĐU GORNJIH I DONJIH DUBRAVA I O STANJU NA KORDUNU POSLIJE ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

Komandant I K.P.O.
19. III. 1943
na terenu

ŠTABU I KORPUSA HRVATSKE

Nalazim se na sektoru III bataljona, gdje sam se zadržao dulje vrijeme u Operativnom štabu prilikom izvođenja akcija u okolini Plaškog.[2]

17 ov. mj. IV udarna brigada, sa našim IV bataljonom, postavila je jednu zasjedu na voz između Gornjih i Donjih Dubrava[3] sa dva bataljona, a sa tri bataljona između Košara i Tounja. Na ovim zasjedama zarobljeno je: 1 domobranski oficir, 30 domobrana, 6 ustaša, 8 Talijana, 23 željezničara, 3 financa, 2 pandura, 21 državni službenik, 1 tšk. mitraljez, 13 pušaka i 580 metaka, kao i dosta civilnog stanovništva, koje je pušteno.

Na našoj strani bilo je 6 mrtvih i veći broj ranjenih lakše, naročito od bacača. Na strani neprijatelja bio je dosta veliki broj mrtvih i ranjenih, jer su odvezeni u tri vagona. O svemu ovome dostaviće Štab IV udarne brigade detaljniji izvještaj.

Kod ove akcije nisam prisustvovao iz razloga što sam bio upućen na izviđanje i uspostavljanje veza sa neprijateljskom posadom u Bariloviću, Carevom Selu i Belaju, gdje smo imali namjeru izvesti akciju, no međutim Brigada je dobila zadatak čišćenje Saborskog.[4] Jesenice, a zatim hitno da se prebaci u Dabar[5] radi izvođenja predviđenih operacija u sastavu Divizije.

Na našem sektoru osjeća se koncentracija i pojačanje neprijateljskih susjednih garnizona, naročito sa ustaškim posa-

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44/1—3, k. 419.
[2] i [4] Vidi dok. br. 37.
[3] Vidi dok. br. 66.
[5] Vidi dok. br. 47.

dama. Domobranske satnije u Bariloviću i Carevom Selu, sa kojima je postojala veza, zamijenjene su sa ustaškim.[6] Iste su otišle, a ustaške koje su ih smijenile naoružane su sa 5 tšk. mitraljeza, 2 tšk. i tri laka minobacača i jednim brdskim topom. Na slunjskim brdima nalazi se jedna bojna ustaša, koji drže Škrtić Brdo, Štrekovac, Vukmanić i Popović Brdo. Lasinja 300 ustaša, Bučica 300 ustaša, Topusko 1200 ustaša i domobrana. Ove bande zalijeću se na naš oslobođeni teritorij radi ometanja rada i pljačke.

18 ov. mj. stiglo je u Kladušu 1.100 ustaša i domobrana, u Cazinu nalaze se dvije bojne domobrana, u Vranograču 3 satnije ustaša, u Cetin Gradu 3 satnije domobrana, u Slunju 300 ustaša i domobrana. Njihova namjera do ovog vremena nije ustanovljena. Sa jedne strane dobili smo izvještaj da idu na smjenu legionarima,[7] a sa druge strane — da moraju pročistiti Kordun i Petrovu Goru. Naoružanje: 4 tenka, 2 brdska topa. U Cetin Gradu postoji primopredajna radio-stanica sa kojom rukuju tri Njemca.

U vezi gore iznijetoga predložio sam da bi IV brigada ostala kratko vrijeme radi razbijanja ovih koncentracija, no međutim njihov Štab kaže da moraju ići na određeni zadatak, što i sam vjerujem da je skopčano sa većim operacijama.

Narod je počeo sa užurbanim radom, ali je umoran i uplašen još od ranije ofenzive, također stalno pita gdje su naše brigade,[8] i zbog toga moral kod naroda dosta je slab.

Moje je mišljenje, ukoliko dozvoljava situacija, da bi trebalo prebaciti barem jednu brigadu radi čišćenja ovih posada a i davanja mogućnosti narodu za rad, jer naš oslobođeni teritorij je plodan i moramo da ga obradimo, blaga manjka, ali bi se postiglo sve na vrijeme ukoliko budemo u stanju razbiti neprijateljske namjere. Do sada je uzorano preko 50% obradivog zemljišta, krompir je većinom posađen.

Za sada kod nas postoji mogućnost izvođenja akcije na bolnicu u Dugoj Resi, gdje bi trebali dignuti veću količinu sanitetskog materijala, 3 liječnika i nešto živežnih namirnica, i u šumi Lekinik, gdje radi oko 150 domobrana Srba sa dobrom

---

[6] Stožerna satnija Desete ustaške bojne smijenila je Devetu satniju Treće pješačke pukovnije.

[7] Misli se vjerovatno na popunu 369 legionarske divizije.

[8] Odnosi se na Petu i Petnaestu NO brigadu, koje su tada dejstvovale na području Like, i Četvrtu, NOU brigadu, koja je od 25 prosinca 1942 do 15 veljače 1943 god. dejstvovala na Žumberku. Vidi dok. br. 42 i 79.

spremom i odjećom, a možda bi iste uspjeli dobrovoljno zadržati u partizanima. Koliko nas ove koncentracije ne ometu, ove akcije izvešćemo što prije. O svim promjenama izvijestićemo vas najhitnije.

S. F. S. N.

Komandant
Mih.[9] Blažević

BR. 66

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŽELJEZNIČKU PRUGU OGULIN—DUBRAVE[1]

20. 3. 43.[2]

ŠTAB
VIII DIVIZIJE
20 marta 1943

ŠTABU I KORPUSA

Danas u 14 sati primili smo izvještaj od naše IV udarne brigade. Ona je izvršila akciju na pruzi Ogulin—Dubrave.[3] Operacija je djelomično uspjela. II bataljon, koji je bio u zasjedi kod Oštarija, zaustavio je vojnički transportni vlak. U vlaku su bili vojnici i ratni materijal, pored ostalog i 6 poljskih topova. Ubijeno je mnogo vojnika a desetak željezničara i 6 Talijana su uhvaćeni živi. Uslijed [nailaska] oklopnog vlaka i žestoke artiljerijske vatre plijen se nije mogao sav izvući. Uhvaćen je jedan teški mitraljez Fiat, nešto municije, odjeće i obuće i nešto sanitetskih sprava. Zapaljeno je 6 vagona sa raznim materijalom. Taj bataljon je imao 5 mrtvih, 2 nestala i 15 ranjenih. Najviše gubitaka nanijeli su bacači i topovi.

---

[9] Mihajlo

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—2/1, k. 421.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 79.

I bataljon zaustavio je putnički vlak kod Donjih Dubrava. Uhvaćeno je nekoliko talijanskih oficira i vojnika, domobrana i ustaša i sumnjivih civila. Ovaj bataljon imao je 2 mrtva i 8 ranjenih. Zaplijenjeno je nešto oružja i odjeće.

Tačan izvještaj još nisu primili od svih bataljona ali javljaju da će poslati tačan operativni izvještaj.

Oni su izvijestili da [će] 20-og ujutru krenuti prema Saborskom i napasti Saborski,[4] jer se domobrani vratili, te i [Lič.] Jesenicu. 21 ili 22 ov. mj. biti će u Dabru.

Mi smo im uputili patrolu da uhvati vezu s njima i naredili da napadnu Dabar, te da nas o dolasku u Dabar najhitnije izvijeste. Ujedno obavijestili smo ih o situaciji na ovom sektoru, te o neprijateljskim posadama na ovom terenu.

V brigada nas je obavijestila da je oficir iz Vrhovina Nenadović Sava otišao u Dabar da mobiliše seljake za Mačekovu gardu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
A.[5] Turkulin

Komandant:
V.[6] Ćetković

[4] Vidi dok. br. 37.
[5] Artur
[6] Vlado

BR. 67

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA UNIŠTE NEPRIJATELJA KOJI JE PRODRO NA OSLOBOĐENI TERITORIJ SLAVONIJE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: službeno
dana 20. III. 1943 u 21 sat

ŠTABU XVI, XVII I XVIII BRIGADE N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Po obavještenju Štaba III operativne zone neprijatelj je prodro u našu oslobođenu teritoriju[2] i to:

1) Sa pravca Lipik—Pakrac i dopro sa jednom kolonom do sela Mijači, dok je sa drugim snagama zaposio sela Budići i Koturić.

2) Sa pravca Sirač—Daruvar i dopro do G. Boraka. Dio snaga te neprijateljske kolone nalazi se na Vranom Kamenu.

3) Sa pravca Đulavec—Pivnice i kreće se u pravcu Voćina. Nije poznato dokle je ova neprijateljska kolona stigla.

4) Sa pravca Čačinci—Humljani i po još nepotvrđenim izvještajima zauzeo selo Kokočak.

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/2, k. 907.

[2] Riječ je o ofanzivi „Braun", koja je počela 20 ožujka 1943 god. Za ovu ofanzivu neprijatelj je koncentrisao oko 25.000—30.000 vojnika i formirao četiri skupine: skupina „Zapad", sastava: Prva gorska divizija (bez jedne bojne) i njemačka 187 rezervna divizija, sa osnovnim pravcem dejstva: Daruvar—Zvečevo; skupina „Istok", sastava: Treća ojačana pješačka divizija (bez Četvrtog pješačkog puka), Trinaesta ustaška bojna i Četvrta bojna Šeste pješačke pukovnije, sa osnovnim pravcem: Slavonski Brod—Kutjevo; skupina „Jug", sastava: Druga i Treća bojna Četvrte pješačke pukovnije. Prva bojna Pete pješačke pukovnije, Druga jurišna bojna, Druga lovačka bojna, ES (Einsatzstaffel), bataljon, Četvrta opkoparska (pionirska) bojna, Treća bitnica (baterija) Petog topničkog sklopa (artiljeriski divizion) i samostalni haubički vod, sa osnovnim pravcem: Slavonska Požega—Kutjevo; skupina „Sjever", sastava: Prva bojna Četvrte pješačke pukovnije, Šesnaesta ustaška bojna, Druga bojna Sremskog zdruga, Četvrta opkoparska bojna i Četvrta bojna Slavonskog zdruga, sa osnovnim pravcem Podravska Slatina—Kutjevo. Vidi dok. br. 143.

Da bi se neprijatelj zaustavio u svom nadiranju na našu oslobođenu teritoriju i protjerao sa iste, naređuje se:

1) **XII brigadi:** da odmah krene u pravcu [Bučko] Kamensko—Mijači—Koturić—Budići i Buč, da neprijateljsku kolonu koja nadire tim pravcem vještim manevrom uhvati u kliješta i uništi.

2) **XVI brigadi:** Ostaće u selima gdje se sada nalazi i prema situaciji kakva bude sutra izjutra, t.j. 21. III o. g., dobiće potrebna naređenja.

3) **XVII brigadi:** Jedinice te brigade odmaraće se u selima u kojima se sada nalaze noćas do 1 sat poslije ponoći, kada će krenuti preko Točka—Zvečevo—Ravna Gora—Zajle, gdje će stupiti u kontakt sa neprijateljem i vještim manevrima nastojati uhvatiti neprijatelja u klopku. Po dolasku na taj sektor stupiti u vezu sa jedinicama I odreda koje se na tom sektoru nalaze.

Štab brigade po dolasku na dodijeljeni joj sektor detaljno će se raspitati o situaciji i prema tome izvršiće potreban manevar, imajući u vidu da neprijateljska kolona koja nadire od Budića vjerovatno će se popeti na Metlu i Javornik. Gore je navedeno da se dio neprijateljskih snaga već nalazi na Vranom Kamenu i prema tome imati i ovo u vidu.

Bezuvjetno i bez ikakvog izgovora pokret vaše brigade mora se izvršiti kako je gore navedeno, tj. noćas u 1 sat u određenom pravcu.

Napor ovako veliki koji borci vaše brigade moraju podnijeti objasniti drugovima: da su naši ranjeni drugovi kojih ima oko 400 u bolnici broj 3[3] u opasnosti i da obzirom na to moraju podnijeti nadčovječanske napore.

4) **XVIII brigada**, koja se nalazi u Orahovici, krenuće i napasti iza leđa neprijatelja koji se po dobivenim obavještenjima nalazi već u selu Kokočaku. Dalji pravac te brigade je selo Pušina—Slat.[inski] Drenovac, gdje će dobiti dalja naređenja obzirom na situaciju koja toga momenta bude bila na ovom sektoru.

Štab divizije nalaziće se od 21 ov. mj. u Štabu III operativne zone.[4]

Štabovi brigada dostavljaće redovno svoje izvještaje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. pol. komesara: Načelnik štaba:

[3] Ova se bolnica nalazila na Ravnoj Gori.
[4] Štab zone se tada nalazio na Lomu (vis na Papuku).

BR. 68

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA U TOKU TALIJANSKO-ČETNIČKE OFANZIVE U GORSKOM KOTARU[1]

Operativni izvještaj

23. III. 1943[2]
(M. P.)[3]

ŠTAB V OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODILAČKE PARTIZANSKE VOJSKE
HRVATSKE
Dne 20. III. 1943.
Op. br. 97/43

GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Vojnička situacija u periodu pisanja ovog izvještaja razvijala se u znaku pripreme neprijateljske ofanzive[4] na naš oslobođeni teritorij, koja je otpočela 6 ov. mj. zauzimanjem Ravne Gore, a koja još nije u potpunosti završena, ali izgleda da jenjava. 6 ov. mj. povukli smo brigadu[5] iz Ravne Gore, jer je bilo vidno da neprijatelj namjerava izvršiti ofanzivu na naš oslobođeni teritorij i smatrali smo važnije obraniti Drežnicu i drugi oslobođeni teritorij nego Ravnu Goru. U Ravnoj Gori ostala je svega jedna četa, koja je imala za zadatak da spali nekoliko zgrada i po mogućnosti da bar negdje dadne otpor neprijatelju. 7 marta uvečer neprijatelj je krenuo iz Mrkoplja preko Begovog Razdolja sa jednom velikom kolonom od najmanje 1.000 vojnika i došao s leđa u Ravnu Goru, a druga kolona krenula je iz Vrbovskoga i došla sa druge strane u Ravnu Goru. Četi je uspjelo da se povuče i da zapali zgrade koje bi mogle biti kao neprijateljska uporišta. To su Dom ferijalnog saveza, šumska uprava, opština, škola i kuća izdajnika

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16-2, k. 105.
[2] Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.
[3] Okrugli pečat: Štab Pete operativne zone Hrvatske.
[4] Vidi dok. br. 22.
[5] Odnosi se na Četrnaestu NO brigadu.

Barlovića. Sav važniji materijal uspjela je evakuisati iz Ravne Gore.

Uporedo sa napadom na Ravnu Goru velika koncentracija neprijateljskih snaga izvršila se u Brinjskom kotaru, kao i Ogulinu i Gomirju. Da bi omeli neprijateljske namjere, uputili smo XIV Brigadu i 2 bataljona Odreda sa zadatkom da napadnu vlakove i da uništavaju željezničku prugu na sektoru Ogulin—Gomirje. Prvi zadatak bio je zaplijeniti vlak.[6] Tako 7. III postavljena je mina na željezničkoj pruzi kod Gomirja, ali prije vlaka naišla je neprijateljska patrola od 8 ljudi, koja je počela da diže minu. Naša zasjeda otvorila je vatru i ubila 4 Italijana, a 4 zarobila. Zaplijenjen je jedan puškomitraljez, 6 pušaka, 8 bombi, 8 pari odijela, 5—600 metaka. U isto vrijeme kada je naša zasjeda otvorila vatru na ovu patrolu došao je teretni vlak iz Vrbovskoga za Gomirje sa vojskom u pomoć. Naša zasjeda na Gorici postavila je minu i napala na taj vlak. Mina je eksplodirala, ali je lokomotiva sa dva vagona prešla preko prekinutog dijela pruge i tek treći i četvrti vagon zglajzali su sa šina i vlak je stao. Zasjeda je otvorila vatru na ovaj vlak u kome su bili Italijani i ustaše. Neprijatelj je odgovorio vatrom iz dva blindirana vagona i nije bilo moguće doći do plijena. Neprijatelj je u ovoj borbi imao oko 50 mrtvih, dok na našoj strani ranjen je komandant[7] III Bataljona I Odreda.

Na dan 7 o. mj. oko 11 časova neprijatelj je pokušao izbaciti naše snage[8] iz Gomirja, tukući strahovito vatrom iz 12 topova iz Ogulina i Vrbovskoga.[9] Oko 500 neprijateljskih vojnika razvilo se u strijelce poslije duge artiljerijske pripreme, ali su ih naši odbacili na stanicu i na prugu. I u ovoj borbi neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Uporedo sa ovim napadom pošlo je oko 4—500 četnika koji su došli iz Plaškoga na Vitunj, ali su i ovi bili dočekani i odbijeni. Na našoj strani bio je jedan ranjen.

Noću između 8 i 9. III snage XIV Brigade i I Odreda raskopale su prugu na nekoliko mjesta između Ogulina i Vrbovskoga i to između Perunova mosta i tunela na Tičevu, između Tičeva i želj. stanice Gomirje i na Gorici između želj. stanice Gomirje—Vrbovsko, te između Hreljina i Sv. Petra. Kod prekinutih mjesta na pruzi postavljene su zasjede. Sjutradan ne-

[6] Vidi dok. br. 22.
[7] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.
[8] Odnosi se na dijelove Prvog NOP odreda.
[9] Vidi dok. br. 118.

prijatelj[10] je navalio sa velikim snagama i sa 500 četnika na naše položaje, sa prethodno jakom artiljerijskom vatrom. U toj borbi poginulo je oko 30 četnika, a 5 ih je živih zarobljeno sa oružjem. Na našoj strani bila su dva druga ranjena.

Poslije ove akcije, u kojoj su se dosta dobro pokazali borci XIV Brigade, Brigada je prebačena u Brinjski kotar sa zadatkom da tamo napada italijanske kolone, koje su se dnevno kretale na cesti Senj—Otočac, Senj—Brinje, kao i sa daljnjim planom da bi upala u Brlog, računajući da su četnička pojačanja otišla u pravcu Vrhovina. Ali neposredno pred samom akcijom dobili smo vijest da je neprijatelj prodro i da napreduje sa nekoliko kolona od Ogulina, Ravne Gore i Mrkoplja prema Drežnici.

Jedna neprijateljska kolona od 1.500 vojnika sa oko 4—500 četnika kretala je iz Ogulina i već 12. III prodrla do blizu Musulinskog Potoka.[11] Isti dan druga neprijateljska kolona jačine od 1.000 vojnika prodrla je iz Ravne Gore, krijući [se] kroz šumu, u Jasenak, te tako se našla iza leđa snagama I Odreda koje su zadržavale neprijatelja prema Ogulinu.

Mi smo uzeli kurs braniti slobodni teritorij po načinu kako smo ga branili i u Lici,[12] sa ovakvim rasporedom:

2 bataljona I Odreda imala su i dalje zadatak da ne dozvole prodor iz Ogulina u Jasenak, da se ne bi spojile ove dvije kolone, t.j. ona koja je već došla u Jasenak iz Ravne Gore i ona koja je napredovala od Ogulina, a XIV Brigada sa 2 bataljona zaposjela je položaje ispred samog Jasenka, da ne dozvoli prodor neprijatelju u Drežnicu. II bataljon „Ljubice Gerovac" I Odreda imao je zadatak da zatvara pravac od Brinja, dok jedan bataljon XIV Brigade ostavljen je u rezervi za neki nepredviđeni pravac, jer se neprijatelj mogao očekivati i od Plaškoga i od Primorja, a taj bataljon u isto vrijeme služio bi za manevriranje i za pojačanje na nekom sektoru gdje bi bilo potrebno.

12. III neprijatelj je bio zadržan blizu samog Ogulina i snage I Odreda nanijele su mu oko 30 gubitaka i nijesu mu dozvolile da popravlja porušenu cestu, dok neprijateljska kolona iz Jasenka nije činila pokret toga dana prema Drežnici.

13. III neprijatelj je ponovo pokušao da prodre iz Ogulina prema Jasenku, ali je bio odbijen uz gubitke i nije napredo-

[10] Vidi dok. br. 122.
[11] Vidi dok. br. 132.
[12] O borbama u Lici u toku Četvrte neprijateljske ofanzive vidi dok. br. 35 i 50.

vao ni jednog metra. Istog dana kolona iz Jasenka krenula je u širokom streljačkom stroju da se probije prema Drežnici, ali su bili dočekani od boraca XIV Brigade i kontrajurišom potjerani nazad u Jasenak. Tom prilikom ubijeno je 20 do 30 Italijana, zaplijenjena 2 puškomitraljeza, 15—20 pušaka, oko 2.000 metaka, nešto municije za Bredu i drugog ratnog materijala. Zarobljena su 4 italijanska vojnika... Na našoj strani bila su 3 mrtva i 5 ranjenih, među njima ranjen je i komandant brigade.[13] U toj borbi istakao se I i III Bataljon XIV Brigade. Istoga dana neprijatelj je pokušao probiti se na našem desnom krilu, ali je opet bio odbačen na polazne položaje.

13. III uvečer koloni koja je išla iz Ogulina sa 6 tenkova i 5 blindiranih automobila uspjelo je da prodre do Žnidovca, t.j. do križanja cesta za Brezno i za Jasenak.

14. III neprijatelj je produžio da prodire dalje cestom u pravcu Jasenka i napredovao od Žnidovca do Josipovca. U Josipovcu snage Odreda od 2 bataljona napravile su mu zasjedu. Jačina neprijateljske vojske bila je od 1.500 i nekoliko stotina četnika sa 6 tenkova, nekoliko blindiranih automobila i sa dva topa. Neprijatelj je napredovao, ali krivnjom jednog puškomitraljesca otvorena je vatra na tenkove umjesto da se otvori na pješadiju i došlo je do ogorčene borbe. Naši borci pošli su na juriš i sa obadvije strane ceste jurili za pješadijom koja je brzo otstupala, te tako se otsjekla pješadija od tenkova. Tenkovi videći da su otsječeni dali su se u trk za pješadijom i branili joj otstupnicu. Tom prilikom neprijatelj je bačen natrag 3 km, t. j. od Josipovca do Žnidovca gdje se opet pribrao i dao otpore. Za vrijeme te borbe našim snagama došlo je oko 100 neprijateljskih vojnika od Jasenka i udarilo ih s leđa, ali i ova stotina bila je raspršena. U ovim borbama neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih vojnika. U ovoj borbi na našoj strani nije bilo gubitaka, jedino je iščezao Crvić Gvido, biv. jugoslovenski oficir, zarobljen u Bihaću[14] i dodijeljen nama, a mi smo ga bili dodijelili kao pomoćnu silu I Odredu. Isti se predao neprijatelju. U toj borbi je zaplijenjeno nešto municije i nekoliko torbica, koje je neprijatelj bacao otstupajući. Borci I Odreda u ovoj akciji pokazali su se na velikoj visini, jurišajući i na tenkove, bez da su imali išta čime bi ih uništili.

[13] Dušan Dotlić

[14] O borbama za oslobođenje Bihaća vidi tom V, knj. 9, dok. br. 2, 5, 6, 18. 27, 59 i 78.

Svi položaji na sektoru Jasenak—Musulinski Potok—Breznо bili su tučeni neprekidno jakom artiljerijskom vatrom sa granatama od 49 kg.

Toga dana na sektoru Jasenak neprijatelj je pokušao nekoliko puta da bi se probio, ali mu nije uspjelo, a uveče mu stiže pojačanje od jednog bataljona pješadije iz Mrkoplja, opet kroz šumu. Istog dana uvečer uspjelo je ovim dvjema kolonama da se spoje, jer kolona iz Jasenka koja je dovukla 6 brdskih topova probila se do kolone na Žnidovcu i onda zajednički ušla u Jasenak.

2 bataljona Odreda toga momenta bila su prebačena da štite pravac cestom od Žnidovca preko Breznog za Drežnicu. 2 bataljona XIV Brigade u Jasenku, jedan bataljon u rezervi u Drežnici, a bataljon „Ljubice Gerovac" prema Brinju.

15. III rano ujutro neprijatelj[15] je već bio u Drežnici i umalo što nas nije i polovio, jer bataljon „Ljubice Gerovac" nije izvršio zadatak niti je zaposjeo cestu na Maljenu između Jezerana i Križpolja kako je to bilo naređeno. Poslije toga bilo je glupo držati front kod Jasenka, a neprijatelj se nalazi i pali Drežnicu. XIV Brigada dobila je ovaj zadatak: povući se sa položaja kod Jasenka i sa jednim bataljonom zaposjesti položaje Tomić—Vukelić, sa drugim bataljonom Šekići—Radulovići sa zadatkom da napadne neprijatelja u Drežnici i da štiti sela Šekiće, Raduloviće, Selišće i druga sela u tom pravcu, dok treći bataljon Brigade dobio je zadatak da sa jednom četom štiti cestu koja ide za Primorje, da ne bi [neprijatelj] pošao tim pravcem cestom za Primorje, a sa druge dvije čete da čeka neprijatelja kod Padališta, t.j. na cesti između Radoičića i križanja. Tada neprijatelj nadire iz Jasenka, i prodire do sela Radoičića sa jednom kolonom, a sa drugom preko Lisine, koju pali i zauzima kotu 680 i Nedrug, t.j. kotu 674, i pri spuštanju u selo Tomić napao ga je I Bat. XIV Brigade i nanio mu gubitke. Poslije toga neprijatelj je sa nekoliko teških minobacača tukao naše položaje oko Tomić sela i sa 4 topa sa kote 674, te uz pripomoć mraka spustio se u Tomić selo i prenoćio. Za vrijeme cijelog nastupanja od Jasenka do Radoičića bio je napadan od naših boraca i svuda mu nanošeni gubitci.

Istoga dana III Bat. XIV Brigade privukao se kod Radulovića i Šekića i napao neprijatelja u samoj Drežnici, te mu nanio oko 20 gubitaka u mrtvima. Na sve ovakve napade kao i za vrijeme cijelog njegovog boravka u Drežnici Italijani su tukli

[15] Vidi dok. br. 140.

žestokom artiljerijskom vatrom sva okolna mjesta i brda, a osobito iznad Vukelića, Tomića, Šekića itd. Uporedo sa tučom artiljerije više puta došla je i neprijateljska avijacija, koja je bombardirala položaje i mitraljirala, ali nije imala nikakvog učinka.

Istoga dana jedna neprijateljska kolona u jačini od nekoliko stotina četnika pošla je od pravca Žnidovca sa zadatkom da popali Brezno i da se probije do Drežnice. Tek što je krenula iz Žnidovca jedan bataljon Odreda dočekao ga je i došlo je do ogorčene borbe. Neprijatelj je pošao u juriš, ali naš bataljon pošao je u kontrajuriš i potjerao neprijatelja nazad do Žnidovca u paničnom bijegu. Neprijatelj je imao preko 30 mrtvih, a među njima najviše četnika. Zarobljena su 4 četnika, zaplijenjene 4 puške i oko 600 metaka. Na našoj strani bio je jedan drug mrtav i jedan ranjen. Poslije ovog neuspjeha da se probiju tim putem i da spale Brezno, ova kolona produžila je preko Jasenka za Drežnicu, ostavljajući Brezno, a mi smo prebacili jedan bataljon Odreda da brani Krakar, a jedan u Zrniće da brani Zrniće i Lokve, koji nisu bili potpuno spaljeni u prvom naletu neprijatelja, jer jedan vod partizana koji se tamo nalazio uspio je da pogasi kuće zajedno sa seljacima koji su takoreći branili kuće i kamenom i drvetom. Isti bataljon imao je za zadatak da čeka neprijatelja pri povlačenju i da ga napada na cesti, ali cestom neprijatelj nije vršio uopće nikakav promet, niti saobraćaj između njegovih polaznih baza i mjesta do kojih je došao. Tako je isto bilo i na cesti Drežnica —Ogulin. Toga dana kao i svih drugih dana upućivane su stalno manje snage koje su napadale neprijatelja na svim njegovim položajima, na što su odgovarali strahovitom vatrom iz minobacača, kojih su u Drežnici imali samo 8 teških i 4 topa, dok u Tomiću i u Radoičićima, kao i na drugim mjestima gdje je logorovao, imao je isto tako jako teško naoružanje. Po cio dan i noć ječale su planine i gore od tutnjave neprijateljskih topova i minobacača, te je izgledalo da sve pogibe. Međutim nije bilo ni jedne žrtve.

16. III rano ujutru jedna neprijateljska kolona koja je sašla od Lisine jarkom kroz Tatalović stanove prema Tomiću, počela je da se pentra u šumu u namjeri da zauzme dominantne položaje kako bi stjerala naše borce i zapalila Vukelić, Šekiće i ostala sela.[16] Ali tu kolonu dočekao je bataljon „Matije Gubca" i kontrajurišom stjerao ih ponovo u jarak. Poslije toga neprijatelj je strahovito bombardirao „Gubčeve"

[16] Vidi dok. br. 145 i 151.

položaje, ali bataljon je ostao na mjestu. imajući svega jednog ranjenog. Ovakav front iznad Vukelića, Tomića, Šekića imao je zadatak u prvom redu da ni pod koju cijenu ne propusti neprijatelja da zapali ova sela i da prodre prema bolnici. koja je bila evakuisana. ali koju se moralo braniti, a naročito kada je bilo puno četnika koji dobro poznaju sve položaje i škrape.

Toga dana neprijateljska kolona koja je bila u Radoičićima pošla je prema Drežnici i kod Jagetića, t.j. na onim kotama gdje smo nekada vršili manevre, bila dočekana od jednog bataljona Odreda i [ovaj je] nanio neprijatelju preko 20 gubitaka u mrtvima.

Istoga dana III Bataljon Odreda napada neprijatelja u samoj Drežnici i nanosi mu 10—15 gubitaka. Dok sa druge strane pojedini vodovi XIV Brigade stalno se privlače i napadaju svuda neprijatelja, nanoseći mu svuda manje gubitke.

17. III ujutro neprijatelj se povlači, paleći Tomić, uz pratnju naših mitraljeza u pravcu Jasenka. Također se povlači i ona kolona koja je došla u Trboviće i u Radoičiće i to u istom pravcu, dolaze u Jasenak i tu ponovno logoruju. Za njima smo odmah bacili jedan bataljon XIV Brigade da ih slijedi, ali neprijatelj je putem ostavio zaštitnice te mu se nije moglo nanijeti nekih gubitaka. On tu ostaje do 19 ujutro, stavljajući nas pred problem da li će krenuti nazad za Ogulin, za Ravnu Goru ili će da prodire prema Primorju. U ovo smo treće bili najviše ubijeđeni. utoliko više što smo našli jedan plan kod jednog ubijenog narednika gdje se vidi da jedna kolona treba da ide tim pravcem, te nijesmo se smjeli usuditi da bacamo jače snage i da ga čekamo pri povratku na cesti prema Ravnoj Gori ili prema Ogulinu. Uostalom to je bilo nemoguće radi premorenosti boraca, koji su već 10—15 dana bili stalno na položajima sa vrlo slabom ishranom, odjećom i obućom.

Ona kolona koja je bila došla iz Jezerana u jačini od 1.500 nije se povukla nego je ostala u Drežnici sve do 18. III do 10 sati. I ona nam je s druge strane vezala snage za nju. Međutim u tom momentu dobili smo izvještaj da se namjerava krenuti još jedna neprijateljska kolona iz Brinja pravac Škalić, a kako se nalazi već jedna kolona u Drežnici, to bi ova kolona od Škalića mogla nam uvijek doći iza leđa preko Škalića i spustiti se preko Slavice. To nas ipak nije mnogo plašilo, ali smo morali prebaciti jedan bataljon za pojačanje bataljonu „Ljubice Gerovac" da bi nas zaštitili od toga pravca i branili sela u Brinjskom kotaru. To je bio jedan bataljon od Odreda, te tako u Brinjskom kotaru imali smo dva bataljona.

Jedan bataljon od ta dva imao je za zadatak da čeka neprijatelja između Jezerana i Lokava pri njegovom povlačenju, jer smo pretpostavljali da se mora i ova kolona povući iz Drežnice i to u pravcu otkuda je i došla. Zaista 18. III. oko 10 sati, pošto je neprijatelj sve uništio i utamanio u Drežnici, krenuo je otstupati prema Jezeranima. U Lokvama su ga stigli naši bataljoni i to I Bataljon I Odreda i III Bataljon XIV Brigade i sada je nastala prava jurnjava. Naši su ga borci tjerali, a Italijani i četnici su bježali u širokom streljačkom stroju i tako uletali u Jezerane, odakle su počeli tući na sve strane jakom artiljeriskom i minobacačkom vatrom. Na putu blizu Jezerana također ga je dočekao i bataljon „Ljubice Gerovac" i nanio mu oko 20 gubitaka u mrtvima. Pri tom bjegstvu neprijatelj je bacio neke rance od municije i neke druge stvari koje su manje vrijedne. Narod je zaista dobio ubjeđenje da ga silom istjerasmo. U Jezeranu nema neprijatelja.

Kolona koja je bila ostala u Jasenku zadržala se sve do 19. III. i pretpostavljajući da oni mogu ponovno navaliti na Brezno i od pravca Ogulina i od pravca Jasenka, tamo smo uputili jedan bataljon. Zaista je tako i bilo.[17] Jedna neprijateljska kolona krenula je od Jasenka preko Debelog Luga i zapalila ga,[18] te preko Ponorca za Brezno, dok druga je krenula od Žnidovca. Samo na jedne položaje izbacili su preko 200 granata od 49 kg, ali naši su ih borci i tu dočekali i nanijeli im gubitaka, ali im je ipak uspjelo da spale 10 kuća, dok ostala sela uspjelo je odbraniti. Poslije toga neprijatelj se povukao u svoje baze sa svih položaja. Tako se ofanziva završila 19. ov. mj.

Za vrijeme ove ofanzive istakli su se kako borci XIV Brigade tako i borci I Odreda. Tako nešto nijesmo ni očekivali za sada. Cijelo vrijeme vojska je bila gladna, jer nijesmo imali ništa u našim magazinima, a živjelo se od onoga što je narod donio, koji se zaista dostojno ponio i pomogao u najtežim momentima u prehrani vojske. Štabovi bataljona nijesu bili na visini. Falila je uvijek samoinicijativa i ako nisu imali naređenje za nešto nijesu se znali snaći.

XIV Brigada ovaj puta oprala je veliki deo onoga što je ranije zaprljala i zaista je to već i sada sasvim druga brigada. Nema ni jednog borca koji za vrijeme ove ofanzive nije prošao kroz vatreno krštenje i te kako dobro.

Istina neprijatelju je uspjelo spaliti jedan priličan broj sela, ali ipak 2/3 uspjelo se odbraniti. Tako su odbranjena

[17] i [18] Vidi dok. br. 153 i 155.

sela Vukelić, Šekići, Radulovići, 3 sela u Selišću, Lokve i više nego pola Zrnića, te cio Krakar, koji ima 7 sela, i Brezno, osim 10 kuća. Narod je vidio zaštitu od svoje vojske i držao se zaista visoko. Imamo slučajeva gdje su i stariji ljudi grabili pušku od partizana bolesnoga i sami prihvaćali borbu. Tako jedan starac u selu Zrnićima koji ima oko 70 godina zauzeo je položaj na 50 m blizu ceste i tukao kad su Italijani nastupali i otstupali, vičući da on ne da svoje kuće paliti. Na njega su sručili vatru iz minobacača i artiljerije, ali se ni za pedalj nije pomakao.

Ova ofanziva nam je nanijela ipak velike štete, u prvom redu seljacima Drežnice, koja je potpuno spaljena i pronađena hrana, te selu Trbovićima, Radoičićima i Tomiću, a i u Jasenku su našli priličan dio seljačkog krompira gdje su i ubili 2 seljaka, očeve partizana, a jednoga ranili. Naša pilana je potpuno uništena, kao i mnoge stvari iz tehničke radionice To za nas pretstavlja naročitu štetu, jer na toj pilani bili su instalirani i mlinovi i radionice za popravku oružja, za izgradnju dijelova, tišleraj i razne druge stvari. Ali pilanu nadamo se da ćemo nekako napraviti opet i ona se već radi na Stalku.

Partizanske hrane nije propalo ništa, jer nijesmo ni imali ništa. To nas pitanje naročito muči, ne toliko za prehranu vojske koliko za prehranu bolnice, čiji je dnevni efektiv najmanje 350 ljudi, a mi nemamo ni zrna žita nigdje i čudimo se kako smo izašli iz ove ofanzive. Nama je potrebna pomoć u hrani valjda više nego i jednom drugom kraju u Hrvatskoj.

Danas XIV Brigadu uputili smo u Brinjski kotar da bi se odmorila 5—6 dana, a po mogućnosti nahranila ako negdje zaplijenimo, a onda imamo namjeru da napravimo neke akcije na cesti Letinac—Dabar itd.

Zaista sada je momenat kad bismo mogli postići lijepih uspjeha, kad bi imali ikakvo teško oružje. Top kojega smo imali odakle je pošao ponovno se i vratio,[19] a nemamo ni jednog bacača lakoga, a kamoli teškoga. Posade koje bismo mogli likvidirati u brzo vrijeme jesu: Ravna Gora sa oko 300 ustaša i novonaoružanih, Krivi Put sa oko 200 ustaša, Letinac isto toliko, Dabar također ima četnika. Mi sa ovim naoružanjem ne možemo poći ni na jednu posadu. Javite nam da li nam mislite poslati VI Brigadu brzo,[20] pa bar, ukoliko je ona

[19] Top je vjerovatno bio u sastavu Šeste NOU brigade.

[20] Šesta NOU brigada dejstvovala je na području Like. Vidi dok. br. 35.

momentano zauzeta, pošaljite nam top neki drugi ili „Krnju".

U vezi sa našim dogovorom o formiranju divizije[21] i pretvaranju odreda u brigadu to smo mi do sada novomobilisane šiljali i onako prepolovljenoj VI Brigadi,[22] sa namjerom da nju ojačamo, a da bismo od nje uzeli kasnije jedan dio boraca te formirali III Brigadu, koja će imati sve uslove da bude dobra, ali pišu nam iz VI Brigade da priličan broj tih novomobilisanih prigrabio je sebi Štab divizije[23] i Korpus.[24] Mislimo da bi bilo pravilnije da oni popunjavaju svoje jedinice iz Like i iz Korduna, a mi da nastojimo da ostvarimo ove tri brigade te da nam oni ne oduzimaju ljude.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)[25]

Polit. komesar:
Joso Gržetić

Komandant:
Veljko Kovačević

---

[21] O formiranju Trinaeste primorsko-goranske divizije vidi tom V, knj. 14. pismo Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske Štabu Pete operativne zone od 4 travnja 1943 godine.

[22] Riječ je o gubicima koje je Brigada pretrpjela u toku Četvrte neprijateljske ofanzive.

[23] Riječ je o Osmoj diviziji NOV I PO Hrvatske. Šesta NOU brigada bila je tada u sastavu ove divizije.

[24] Prvi korpus NOV I PO Hrvatske

[25] Okrugli pečat: Štab Pete operativne zone Hrvatske.

BR. 69

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA LIČKOG NOP ODREDA I BATALJONA „MARKO ORESKOVIĆ" OD 7 DO 17 OŽUJKA[1]

I. KORPUS
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 36/43
Dne 20 marta 1943

Operativni izvještaj za Lički P.O. i bataljon „M. O." za vrijeme od 7—17. III o. g.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

5 marta 1943 II udarni bataljon Ličkog P.O.[2] ušao je u Otrić bez otpora.

7 marta 1943 dvije jače kolone četnika napale su Otrić iz pravca Rastičeva i M.[3] Popine. Pred brojno nadmoćnijim neprijateljem bataljon se povukao na Miškovića Vrh, gdje je zadržao dalje neprijateljsko nadiranje. Sa tog položaja uputio je dvije čete u selo Podljut, a jednu četu u selo G.[4] Tiškovac radi obezbjeđenja tih sela.

9 marta 1943 dvije čete II udarnog bataljona, dvije čete IV bataljona L.P.O. u zajednici sa bataljonom „Marko Orešković" krenule su u pravcu Otrića na četnike koji su držali položaj Runjevica—kuće Sučevića (Popina).[5] Naše snage koje su se privlačile položaju Runjevica nisu naišle na neprijatelja, te su se zadržale na Runjevici radi osiguranja, a one koje su napale u pravcu kuća Sučevića (Popina) imale su kraću borbu sa četnicima, odakle se neprijatelj povukao jednim dijelom u pravcu Rastičeva, a drugim dijelom u pravcu Viojle. Naše snage na tom pravcu zauzele su položaj Popova Muda—kota 851 i 805.

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—2, k. 105.
[2] Lički NOP odred
[3] Male
[4] Gornji
[5], [6] i [7] Vidi dok. br. 60.

10 marta 1943 1 i 3 četa II udarnog bataljona u zajednici sa bataljonom „M. O." oko 9 časova napale su četnike u s. Rastičevu,[6] odakle su ga protjerale u južni dio sela ispod kuća Veštice. Kad je neprijatelju stiglo pojačanje sa Viojle i od Zrmanje, naše snage povukle su se na Runjevicu.

Istog dana IV bataljon L.P.O. odbio je nekoliko neprijateljskih pokušaja da zauzme položaje Popova Muda—kota 851 i 805, uz osjetne gubitke. Kad je pala noć bataljon se povukao bez borbe na odmaranje u V. Popinu.

Zarobljeno je 5 četnika.

Zaplijenjeno je 5 pušaka i 450 metaka.

Neprijatelj je imao gubitaka, ali nisu tačno poznati.

Naši gubici: 4 mrtva i 16 ranjenih.

Utrošeno je 1544 puščana i mitraljeska metka.

Kritički osvrt: Za vrijeme povlačenja osjetilo se dosta slabo držanje nižeg komandnog osoblja, koje nije držalo svoje jedinice u rukama, bilo je miješanja jedinica a povlačenje neorganizovano, te je zbog toga bilo više nego što treba gubitaka.

14 marta 1943, prilikom prebacivanja naših snaga od Popine u pravcu Plavna, sukobile su se naše patrole sa patrolama X krajiške brigade u Međugorju iznad Konjske Glave. I jedna i druga strana misleći da pred sobom ima neprijatelja stupile su u borbu. Ranjena su dva druga X krajiške brigade.

Noću 14/15 marta 1943 izvršena je akcija na selo Plavno, željezničku stanicu Plavno, zaselak Dragašići i željeznički vijadukt „Bender".[7] U selu Plavnu i zaseocima bilo je svega 40 četnika. Akcija je potpuno uspjela.

Zarobljeno je 12 četnika.

Porušena je jedna potpora na vijaduktu i time oštećen vijadukt u dužini 40—50 m. (dva raspona).

Neprijatelj je imao 1 mrtvog.

Na našoj strani za vrijeme akcije nije bilo gubitaka, ali za vrijeme podilaženja jednom partizanu iz bataljona „M. O." ispala je bomba sa opasača, eksplodirala i ranila 4 druga.

Noću 16/17 marta 1943 I u.[darni] bataljon Ličkog P.O. izvršio je napad na njemačku posadu u Međugorju jačine 120 do 150 vojnika sa jednim topom, jednim bacačem i većim brojem automatskog oružja. Napad je počeo u 3 s. 15 m. i trajao 45 minuta. Neprijatelj je blagovremeno otkrio napad, posjeo položaj, spreman u rovovima dočekao napad i prvi otvorio vatru, a time onemogućio iznenađenje, prepad i likvidiranje.

Bataljon se povukao još prije dana preko Une na Drenovaču. Zaplijenjeno je 250 mauzer metaka.

Neprijateljski gubici nisu poznati.

Naši gubici: 1 mrtav i 4 ranjena, a 3 nestala.

Palih smrću heroja nema.

Naknadno umrlih od rana nema.

Naročito se nije niko istakao.

Kritički osvrt: Akcija nije izvedena po planu. U napadu je trebala da učestvuje i jedna četa III bataljona istog Odreda, ali je zakasnila na zborno mjesto Štrbački Buk i zaselak koga je ona trebala napadati nije napadan, te neprijatelj sa te strane nije bio uznemiravan i lakše je odbio napad jer nije bio ugrožavan sa više strana. Jedan poginuli drug ostao je na položaju.

Utrošeno je 510 metaka za pušku i oruđa i 15 ručnih bombi. Ukoliko se ne pronađu nestali drugovi izgubljene su i tri puške.

Ukupno:

Zarobljeno 17 četnika.

Zaplijenjeno 5 pušaka i 700 metaka. Uništen željeznički vijadukt „Bender".

Neprijateljski gubici ukoliko se zna: 1 mrtav.

Naši gubici: 5 mrtvih i 22 ranjena, a 3 nestala. Ukoliko se ne vrate, nestale su tri puške.

Utrošeno 2054 metka i 15 bombi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
V.[8] Holjevac

Komandant:
Gošnjak[9]

(M. P.)[10]

[8] Većeslav
[9] Ivan
[10] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 70

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA SEKTOR ZRMANJA OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ČETNIČKE POLOŽAJE U DOLINI ZRMANJE[1]

OPERATIVNI ŠTAB ZA
SEKTOR ZRMANJA
20. III. 43 g.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. HRVATSKE

Dostavlja se operativni izvještaj od 19—20 o. mj.

19. III. 43 g. naše snage imale su sljedeći raspored.

2 udarni bataljon[2] držao je selo Plavno, Bender, Pribudić i Prljevo, t.j. Plavno i Bender kontrolisao je sa manjim patrolama, dok su snage bile skoncentrisane u Prljevu i Pribudiću.

1 bataljon „M. O."[3] držao je položaje od želj. stanice Pribudić do zaseoka Nad Vrelom sa prugom, također sa manjim dijelovima, dok se je veći dio ljudstva na okupu odmarao u Rastičevu.

4 bataljon[4] držao je položaje kod Otrića, kontrolišući sa patrolama zaselak Sučevići i V. Popinu.

Neprijateljske snage: Ukupne jačine oko 700—800, držale su Zrmanju, t.j. sa bataljonom „Marić"[5]. Na ovom položaju neprijatelj je držao kote sa istočne strane Zrmanjske doline, od Nad Vrelom do Pribudića, ispred naših položaja. Dok su ostala dva bataljona bili skoncentrisani: bataljon Špire Lukića u Vrbici, zapadno od Zrmanjskog Vrela, na kotama, a 3 bataljon držao je položaje na Viojli (kota 875). D.[6] Brdo sjeverno od Viojle, uza kotu 851, od D. Brda sjeverozapadno prema prugi. Ovo su snage 1 četničke brigade. Dok smo obaviješteni da su snage 2 četničke brigade skoncentrisane oko Krupe i Golubića i da su povezane sa četničkom bandom koja se nalazi sa južne i istočne strane Gračaca, po čukama.

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—2, k. 105.

[2] i [4] Ličkog NOP odreda

[3] „Marko Orešković" (Prvi bataljon Prve NOU brigade Šeste divizije).

[5] To je četnički bataljon

[6] Debelo

Ovaki raspored naše snage morale su imati radi otsijecanja (odvajanja) četničke bande od sela V. Popine i ostalih sela do Plavna i Bendera i spriječiti bandi iznošenje i snabdijevanje sa hranom iz pom.[7] sela, u čemu im je na ovom sektoru zadat najteži udarac. Dok banda u svojoj pozadini uopšte hrane nema.

U toku dana 19. o. mj. stvoren je plan da se napadnu u prvi sumrak sa 1 bataljonom kote između želj. pruge i doline Zrmanje na liniji Zrmanjski klanac, Palanka, a sa 4 bataljonom da se napadne i zauzme kota Viojla (875), pročisti Mala Popina, zaposjedne D. Brdo i kota 851 sjeverozapadno od D. Brda. Tačno u 21 čas ova je akcija izvedena i neprijatelj je osjetivši naše snage odmah napustio pom. položaje te se je povukao i to: bataljon „Marić" u padine Koma sjeverno od Palanke, a ostala dva bataljona: jedan se povukao — Špire Lukića — na kote Vrbice, dok je 3 bataljon povukao se u Turovac i prema želj. stanici Malovan.

Pretreseno selo Zrmanja i M. Popina. Narod u Zrmanji dočekao je mnogo bolje partizane nego u ostalim dosad selima, a također i u M. Popini.

20 o. mj. oko 8 časova neprijatelj je iz Vrbice i pravca Turovca napao na naše položaje Viojla i D. Brdo koje je držao naš 4 bataljon. Neprijatelj je pod zaštitom teš. mitraljeza i jednog malog bacača mina podilazio prema našim položajima i kad je došao na 200 metara, naši su borci iskočili iz svojih zaklona i izvršili snažan protunapad. Neprijatelj je u paničnom bjegstvu pobjegao na kamenjare Vrbice i u pravcu Turovca ostavivši na položajima 4 mrtva i 8 ranjenih.

Na našoj strani bila su 3 druga mrtva i 5 ranjenih, među kojima je ranjen u desnu ruku i komesar 4 bataljona drug Ilić Stevan.

Oko 14 časova pobjegli su iz četničke bande, t.j. kamenjara Koma, 11 prisilno mobilisanih četnika i došli u Prljevo naoružani sa francuskim puškama i po 200—300 metaka na svaku i predali se našem 2 bataljonu. Jednovremeno pobjegla su iz Vrbice trojica naoružanih ljudi i predali se bataljonu „M. O.". Svi su jednovremeno izrazili želju da se žele sa nama boriti protiv okupatora kao i protiv terora popa Đuića i Špire Lukića i njihovih pomagača.

19. o. mj. pobjegao je jedan bez oružja, tj. Prodanović Rade iz Zrmanje. Isti je pobjegao iz bataljona „Marića", sav

[7] Pomenutih

je isprebijan, te je isti izjavio da je pobjegao sa strelišta zato što nije htio ići u borbu protiv partizana. Također izjavljuje da ih ima još nekolicina ovako isprebijanih koji nisu uspjeli pobjeći. Dalje isti izjavljuje da je ovo svakodnevna pojava u njihovim redovima i da su sad postavili u svaku desetinu po jednog do dva zagrižena četnika koji će kontrolisati i prijavljivati sve one koji budu pokazivali i najmanji trag neposlušnosti. Inače svi izjavljuju da im je najteži udarac taj što su otsječeni od sela u kojima još nešto ima hrane, da dobar dio ima onih koji su prisilno mobilisani koji će prebjeći sa oružjem na našu stranu.

Što se tiče kombinacije i upotrebe naših snaga mi možemo na jednom sektoru uzeti sve neprijateljske položaje, dok u tom slučaju na drugom sektoru neprijatelj upada u sela, pljačka sve do čega dođe i ponovno zauzima naše položaje. Jasno je da ovo dolazi otuda što neprijatelj ima skoro duplo veće snage sa kojima drži mnogo širi sektor, sve čuke sa kojih blagovremeno otkriva naše položaje i manevre i ne da se nigdje nipošto ni noću ni danju obuhvatiti i „urakljiti". Što se tiče njihove borbenosti ona je ispod svake kritike, i do sad se to [po]kazalo da nam se nisu nigdje u stanju suprotstaviti.

Nezgodna je stvar ta što se sa ovim snagama sa kojima mi raspolažemo ne može izvesti jedan veći obuhvatni manevar u kome bi se neprijatelju nanijeli što veći gubitci ili prisilio na predaju, nego se ganjamo sa kote na kotu sa njima, usljed čega je dobar dio naših boraca ostao potpuno bos.

Neophodno bi potrebno bilo da nam se stavi na raspoloženje još jedan bataljon L.P. Odreda, sa kojim bi upoznavši se sa taktikom neprijatelja mogli učiniti mnogo više.

Četnički štab brigade, kao i zborna mjesta i koncentracije, prema tačnim obavještenjima svakog dana i svaku noć mijenja svoje mjesto, tako da ne možemo stvoriti plan sa kojim bi kombinovali i upotrebili sve naše snage za uništenje njihovog jezgra.

Danas oko 12 časova dobili smo dopis X krajiške brigade iz Grahova od kojega doslovan prepis šaljemo tome Štabu. Mi smo se obraćali Štabu X brigade još 15 o. mj. i 16 o. mj. ali, kako se iz dopisa vidi, ova je brigada još uvijek u pripremanju.

Pošto je danas neprijatelj otstupio i sve se više koncentriše sa svojim snagama prema zapadu, t.j. Rujištima, Erveniku, Žegaru i Krupi, to mi izgleda da X krajiška brigada ne bi željela na tome sektoru učestvovati u akcijama.

Inače prema informacijama to je novoformirana[8] jedinica, većim dijelom od omladinaca i novomobilisanih boraca koji nisu prekaljeni u borbi, koji su više vezani za svoj sektor, familije i t. d., iz koga razloga ne možemo na njih puno računati. Njihov je izgleda cilj pročistiti Strmicu i onda ostati na tome sektoru.

Kod naših boraca, t.j. svih bataljona, moral je svakim danom bolji, a naročito bi se popravio ukoliko bi se borcima mogla poboljšati ishrana, a naročito obuća.

Što se tiče municije, sa municijom francuskom stojim vrlo dobro, a također prilično i sa talijanskom, dok Mauzer municije nedostaje u potpunosti, t.j. na p. mitraljeze Z. B.[9] imamo od 30—50 metaka i na puške od 6—8 metaka.

Važno je napomenuti da su borci na ovaj sektor došli sa vrlo malim brojem Mauzer municije, a u ovim borbama što smo zarobili većinom je skoro sva francuska, koje imamo preko 200 metaka na pušku.

Uslovi su za formiranje jedinica na ovom sektoru dosta dobri.

Molimo taj Štab ukoliko je to moguće da nam se najhitnije bar koliko dade Mauzer municije, ako je iste što uhvaćeno u borbama oko Lovinca.[10]

Opravili smo opširan izvještaj[11] o akcijama na ovom sektoru od 10 do 18 o. mj. Isti je upućen 19 o. mj.

Naše snage ovog momenta drže sljedeće položaje: 4 bataljon drži kote: kotu 851, zapadno do Otrića, Sučevića Brdo i D. Brdo. 1 bataljon drži kotu Viojla (875), Z. Klanac, kotu 503 više Vrela[12] i zapadne padine iznad doline Zrmanje zapadno od Mračaja. 2 bataljon sa patrolama kontroliše Plavno i Bender, dok sa snagama nalazi se u Prljevu i Pribudiću kontrolišući Zrmanjsku dolinu od Mrkića do Palanke.

Neprijatelj se nalazi sa jednim bataljonom u padinama Koma kod Palanke, drugi na kotama Vrbice i prema Turovcu, a treći Turovac, vezujući se kod stanice Malovana sa bandom koja se nalazi prema Gračacu.

O svim novim promjenama situacije na ovom sektoru blagovremeno ćemo izvještavati.

---

[8] Deseta krajiška NO brigada formirana je 4 veljače 1943 god. kod Drvara od ljudstva Komande drvarskog područja i novopridošlih boraca.

[9] Zbrojovka

[10] Vidi dok. br. 86.

[11] Vidi dok. br. 60.

[12] Zrmanja Vrelo

Pošto smo uputili na sve strane ob. povjerenike kako bi doznali gdje se koncentrišu neprijateljske snage kao i štabovi, stvorićemo plan za izvođenje akcija, a o istim izvijestićemo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Ilija Radaković

Komandant Operat. štaba:
Stevo Opsenica

P. S. Okupatorskih snaga nema bliže nego u Kninu, a po izgledu i po obavještenjima da se i oni pripremaju za evakuaciju, svaki ih je dan sve manji broj.

BR. 71

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: Službeno.
Dana 21. III. 1943 u 0,30 sati.

ŠTABOVIMA
XII, XVI, XVII i XVIII BRIGADE N.O.V. HRVATSKE

Položaj

1.) Prema dobivenim izvještajima neprijatelj vrši ofanzivu na Papuk i Psunj [sa pravaca:] Pakrac—Daruvar—Đulavec, Podr. Slatina, Čačinci—Kutjevo.[2] Za sada se neprijateljske snage, odnosno neki dijelovi njegovi nalaze na Vranom Kamenu, u Voćinu, u Ćeralijama gdje je stupio u kontakt sa

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/2, k. 907.

[2] Vidi dok. br. 67 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Četvrte divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 15 travnja 1943 godine.

našom XVII brigadom i u Duzluku gdje je došao u kontakt sa našom XVIII' brigadom.

2.) Naše snage nalaze se:

XII brigada u Koturiću i Budićima.

XVII brigada povući će se iz Ćeralija preko Rijenaca, Đurišića i G. Meljana na Papuk i odatle dalje krenuti Točak—Zvečevo—Ravna Gora prema već prije dobivenom zadatku.[3] Na svom lijevom krilu održavaće vezu sa XII brigadom i ima za zadatak da vještim manevrisanjem uništi neprijatelja koji nastupa od Sirača i Daruvara. Istodobno da zaštićava evakuaciju bolnice.[4]

XVI brigada, koja se sada nalazi u Slatinskom Drenovcu, Prekoračanima i Pušini, isturiće odmah jedan bataljon na Jankovac sa zadatkom da istura daleke patrole prema Velikoj i da kontroliše patrolama bilo Papuka na zapad prema Točku gdje će hvatati vezu sa XVII brigadom. (XVII brigada treba također da šalje bilom patrole preko Loma u pravcu bataljona XVI brirage na Jankovcu.) Taj bataljon slaće patrole i na istok prema položajima XVIII brigade i održavati s njom vezu.

Ostala dva bataljona XVI brigade posješće sljedeće položaje:

Jedan bataljon posješće položaj iznad Drenovca i postaviti zasjede na putevima Sl. Drenovac—Jankovac, na šumskoj pruzi oko Mihaljeva Brda i na putu koji vodi iz Šumetlice na Šumeće Brdo a odavle dalje na Sl. Drenovac. Taj bataljon će patrolama koje će isturati preda se prema Sl. Drenovcu, prema G. Meljanima i prema Šumetlici ispitivati pokret neprijatelja s te strane i prema konkretnoj situaciji postavljati mu zasjede.

Treći bataljon XVI brigade postaviće zasjede na Pištanskoj Kosi, na Pištanskoj Rijeci (šumska pruga) prema Kokočaku i Gornjoj Pištani odakle bi danas imala banda da krene iz Kokočaka preko Pištanske Kose, kote 684 na Pušinsko Brdo. Taj bataljon održavaće vezu sa snagama XVIII brigade, koja ima sljedeći zadatak:

XVIII brigada postaviće zasjedu II bojni IV pješadijskog puka koja dolazi od Kutjeva preko Papuka ostavljajući desno Duzluk, kao i bandi koja dolazi od Orahovice preko Duzluka na Gornju Pištanu. Po tač. 2 postupiti odmah i najhitnije. Glavni položaji dakle XVIII brigade su južno od Duzluka, na kosama Viljevačka Kosa, Čipger, Topličko Brdo. XVIII bri-

[3] Vidi dok. br. 67.

[4] Vjerovatno se misli na bolnicu br. 3 koja se nalaziła na Ravnoj Gori.

gada osiguravaće i patrolirati cestu Orahovica—Kutjevo i na osnovu izvještaja dalekih patrola prema Kutjevu postaviti na toj cesti zasjedu bandi ako bi pošla iz Kutjeva. Na svome lijevom krilu vezati se sa bataljonom brigade na Pištanskoj Kosi, a isto tako vezati se patrolama preko Tromeđe, Kokoćice, Bazove Glave sa bataljonom XVI brigade na Jankovcu. Isto tako će i bataljon s Jankovca tim putem slati patrole u pravcu XVI brigade.

3.) **Čim patrola jedne jedinice uhvati vezu sa drugom jedinicom, ta druga jedinica odmah treba da svoju patrolu uputi s patrolom prve jedinice, koja će pokazati gdje se nalazi prva jedinica. To je opće pravilo za sigurno povezivanje jedinica i važi poslije svake promjene položaja neke jedinice.**

4.) Ovo je prvi i početni raspored naših snaga, a dalje će štabovi brigada da raspoređuju svoje jedinice prema konkretnoj situaciji. Zbog udaljenosti pojedinih brigada od Štaba divizije, koji će se nalaziti na sredini, konkretno u Štabu zone, biće potrebno mnogo samoinicijative kod štabova brigada. Glavni zadatak svim našim jedinicama jest da dobrim zasjedama i vještim manevrima nanesu neprijatelju što više gubitaka.

5.) Ako bi koja brigada izgubila vezu sa Štabom divizije, tada će samoinicijativno postupiti prema konkretnoj situaciji, a prema ovim direktivama: Braniti svoje položaje dok je god to moguće, ali tako da ta obrana ima ofanzivan karakter, t.j. da se vještim manevrisanjem bataljonima i manjim dijelovima neprijtelja uvijek udari s one strane s koje se on ne nada. U slučaju da je nemoguće zadržati se na Papuku bilo zbog velikog pritiska neprijatelja, bilo zbog toga što mu se stvarno ne mogu nanijeti nikakovi gubitci, tada treba zaći u pozadinu neprijatelja i lupiti na neko njegovo oslabljeno uporište.

Ali ni pod koju cijenu ne smije se jedna brigada udaljiti, odnosno napustiti Papuk, a da prethodno ne obavijesti o tom susjedne jedinice, i ovaj štab, i drugo dok ne provjeri da je dotična jedinica, odnosno ovaj štab saznao za to napuštanje, odnosno udaljavanje.

Pored svega toga ipak sve brigade treba da zadrže ovakav raspored snaga, dok ovaj štab ne stupi u neposredan dodir sa Štabom zone odakle će dobiti konkretne direktive treba li da se dalje divizija zadrži na zauzetim položajima ili će dobiti kakav drugi zadatak.

Održavanje veza sa svim jedinicama i štabovima vršiti uvijek pomoću najhrabrijih i najokretnijih boraca. Neispravno

je u takvim slučajevima štediti borce za streljački stroj, jer ništa nije tako važno kao održavanje veza u ovim prilikama.

6.) Glavni pravci otstupanja sa Papuka biće vjerojatno: Dilj Gora za XVI i XVIII brigadu, a Bilo Gora za XII i XVII brigadu, jer to su pravci za izvršenje njihovih pretstojećih zadataka.

No, naglašavamo ponovno da dosadašnji raspored snaga treba pod svaku cijenu do daljnjeg naređenja zadržati.

7.) Štab divizije nalaziće se u Štabu III operativne zone i tamo treba slati sve izvještaje preko direktnih, hrabrih kurira, odnosno patrola. Redovan put kojim će se te veze održavati biće uglavnom za XVI i XVIII brigadu bilom Papuka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. pol. komesara:
Franc Knebl

Zamjenik komandanta:
M.[5] Jerković

BR. 72

NAREĐENJE OPERATIVNOG ŠTABA ZA SLAVONIJU OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE[1]

OPERATIVNI ŠTAB
ZA
SLAVONIJU
Br. 1/1943.
dana 21. III. 1943 u 18 sati.

ŠTABOVIMA
XII, XVII i XIX BRIGADE N.O.V. HRVATSKE TE KOMANDAMA PAPUČKO-KRND. I PSUNJSKOG PODRUČJA

1. U cilju što lakšeg i uspješnijeg rukovanja svim snagama na teritoriju III operativne zone, a nakon savjetovanja Štaba III operativne zone sa Štabom divizije, formiran je Operativni štab za Slavoniju.

[5] Mato

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1—1, k. 470.

U taj štab ulaze drugovi: Mato,[2] Jefto[3] i Duško.[4]

Pod rukovodstvo toga štaba potpadaju snage IV divizije N.O.V. Hrvatske, snage I i II odreda III operativne zone, te sve straže iz područja.

2.) Niži štabovi pod čiju komandu su razdijeljene sve ove snage su slijedeći:

Štab XII brigade, pod čije rukovodstvo spada: XII brigada, jedan bataljon XVII brigade, koji se nalazi u Skresinama, i II bataljon I odreda, koji se također nalazi na položaju Skresine—Metla, te straže Kamenska, Vranić.

Štab XVII brigade, pod čiju komandu spadaju preostala dva bataljona XVII brigade, II bataljon II odreda, koji je upućen prema Gor. Borcima, te područne straže na tome sektoru, t.j. Brkina[5] četa iz Bijele i Karanova[6] četa iz Voćina. Pod isti štab spada i oficirska škola sa Ljutoča, koja se sad nalazi u Zajlama.

Štab XIX brigade,[7] koji je formiran od štaba XVI brigade i XVIII brigade, pod čiju komandu spadaju: dva bataljona XVI brigade, isključujući bataljon koji se nalazi na Jankovcu, sve snage XVIII brigade, I bataljon II odreda, koji se nalazi u Duzluku, kao i straže Papučko-krndijskog područja osim Karanove čete.

Bataljon XVI brigade koji se sad nalazi na Jankovcu služiće kao rezerva operativnom štabu, a koga će načelnik Štaba divizije[8] uputiti odmah u Zvečevo u mobilni centar.

U štab XII brigade ulazi kao komandant, dok postoji gore formirani operativni štab, drug Pepe,[9] njegov zamjenik drug Hrvat.[10] Komesar[11] i njegov zamjenik[12] ostaju isti. Pored svega toga za sve su odgovorni i ostali članovi Štaba XII brigade.

U Štab XVII brigade ulazi kao komandant, dok postoji ovaj operativni štab, drug Janez,[13] njegov zamjenik drug Rado-

---

[2] Jerković
[3] Šašić
[4] Brkić
[5] Narodni heroj Pajo Orozović. Poginuo ujesen 1943 god. kao zamjenik komandanta Daruvarskog NOP odreda.
[6] Tomislav Karan. Poginuo u Voćinu 1943 god. na dužnosti komandanta mjesta.
[7] Ova jedinica i njen štab dejstvovali su samo u toku neprijateljske ofanzive.
[8] Milan Stanivuković
[9] Vicko Antić
[10] Josip Antolović
[11] Ćedo Grbić
[12] Petar Car
[13] Franc Inkret

jica.[14] Komesar[15] i njegov zamjenik[16] ostaju isti. Pored svega toga za sve samostalne odluke toga štaba odgovorni su svi drugovi toga štaba.

U Štab XIX brigade ulazi kao komandant načelnik Štaba IV divizije drug Milan, njegov zamjenik drug Tihi,[17] komesar drug Stari,[18] njegov zamjenik drug Slobodan.[19] Pored svega toga odgovorni su za sve samostalne odluke toga štaba svi članovi štaba XVI i XVIII brigade.

3.) Raspored snaga na položajima:

Snage XII brigade rasporediće drug Pepe prema usmeno dobivenim direktivama i naređenju, te će o tome odmah izvjestiti ovaj štab.

Snage XVII brigade zauzeće ove položaje:

Dva bataljona: Točak. Dedovica—Trešnjevica. Tim bataljonima treba dodati i Karanovu četu.

II bataljon II odreda na položajima zapadno od Šiljkovca, kota 483—337—Pjetlovac kod slova P.

Oficirska škola na koti 683, koja će držati vezu sa snagama XII brigade na Krševinama (787).

Snage XIX brigade zauzeće ove položaje: Jedna četa jednog bataljona XVI brigade na položajima Bilo (830)—kota 720—Mrtvačka Kosa (586).

Dvije čete istog bataljona na položajima Šumeće Brdo (628)—Mihaljevo Brdo (344)—drum (437).

II bataljon XVI brigade zauzeće položaj na Pušinskoj Planini (469)—Pištanska Kosa (684).

Snage XVIII brigade i I bataljon II odreda zadržaće položaje dobivene naređenjem[20] Štaba divizije od 21. III. 1943, s tim da upute na Jankovac najmanje jednu četu.

4.) Mjesto štabova:

Operativni štab za Slavoniju nalaziće se u Štabu zone.[21]

Štab XII brigade biće u Amatovcima.

Štab XVII brigade nalaziće se u vili,[22] gdje je prije bio Štab zone.

---

[14] Nenezić
[15] Joco Krajačić
[16] Aleksandar Jovanović
[17] Rade Knežević
[18] Vlado Janić
[19] Milan Tomić
[20] Vidi dok. br. 52.
[21] Štab zone se tada nalazio na Lomu (vis na Papuku).
[22] Vila je ranije bila vlasništvo „Slaveksa" (preduzeća za eksploataciju šuma). 5 veljače 1943 god. neprijateljski avioni su bombardovali vilu. Vidi dok. br. 52.

Štab XIX brigade biće u baraki Ratkovac, s tim da postavi na putu od ovog štaba za Ratkovac relejnu stanicu za lakše održavanje veze preko kurira.

Veze između jedinica održavaće se jakim patrolama, a prema gore navedenom rasporedu. Dakle: XII brigada održavaće vezu sa XVII brigadom od Ravne Gore (Krševina) na kotu 682.

XVII brigada održavaće istu vezu sa XII brigadom obratnim pravcem, na svom lijevom krilu, a na svom desnom krilu održavaće vezu sa XIX brigadom od Točka na Bilo.

XIX brigada održavaće vezu sa XVII brigadom Bilo—Točak. Osim toga XIX brigada patroliraće jakim patrolama bilom Papuka od Duzluka prema Jankovcu i od Jankovca preko Uvačke Glave—Visokog Vrha patroliraće do Loma.

Vezu štabova brigada sa Operativnim štabom održavaće brigade direktnim kuririma, odnosno patrolama, a osim toga služiće se i telefonima i to: Štab XII brigade telefonom iz Vučjaka, Štab XVII brigade telefonom iz Zvečeva, a Štab XIX brigade telefonom iz Drenovca. Da bi ta telefonska veza bila što sigurnija treba da se telefonske stanice iz samih naprijed označenih mjesta povuku u šumu, na položaje iznad tih mjesta. Kuriri će izvještaje koje štabovi brigada šalju Operativnom štabu otvarati na telefonskim stanicama i čitati ih na telefonu. Akta strogo povjerljive naravi donosiće ravno u ovaj štab. Štabovi brigada za to će im svaki put naznačiti da li dotični izvještaj smiju kuriri slati preko telefona ili ne smiju.

5.) Zadatci pojedinih brigada:

Štab XII brigade skoncentrisaće potrebne snage na jednom mjestu svog sektora i prema konkretnoj situaciji udariti neprijatelja po jednom njegovom dijelu. Pri tome uvijek jače snage uputiti neprijatelju iza leđa sa zadatkom da ga s te strane napadnu i otmu teška oružja. Kroz to vrijeme na ostalim svojim položajima ostaviti oslabljene dijelove. Nakon razbijanja na ovaj način jednog dijela neprijateljskih snaga preći na drugi dio. Imati stalno na umu da pozicijski frontalni rat s neprijateljem nama ne donosi nikakve koristi, nego samo gubitke. Samo pokretom i vještim manevrima možemo uspješno obračunati sa bandom.

Glavni zadatak XVII brigade momentalno jest: da ni pod koju cijenu ne dozvoli bandi prodor od Voćina ka Zvečevu. Dobro postavljenim zasjedama i vještim manevrom uspjeće ne samo neprijatelja odbiti nego i razbiti.

XIX brigada treba da postupi kao i XII brigada, t.j. da sa skoncentrisanim snagama razbija neprijatelja po dijelovima.

6.) Ranjene drugove upućivaće XII brigada u bolnicu broj 4 u blizini Leštata.[23]

XVII brigada svoje ranjenike slaće u bolnicu broj 5 iznad Zvečeva, a XIX brigada isto u bolnicu broj 5.

Štabovi brigada dužni su o svim promjenama na položajima usljed kojih bi došle bolnice u opasnost, da iste obavijeste, da im naznače u kom pravcu se snage sa tog sektora povlače i da dadu bolnicama potrebno osiguranje za evakuaciju ranjenih drugova.

7.) Za ishranu drugova XII i XVII brigade staraće se šef ekonomskog otsjeka drug Pihler,[24] koji će dobiti po tom pitanju usmeno naređenje i upute. Komanda papučko-krnd. područja treba da sve poduzme da se ishranjuje pravilno XVI i XVIII brig.

8.) Komande područja treba da saberu ljude, žene i djecu iz svojih sela, da se staraju o njihovom smještaju i ishrani i da ne dozvoljavaju da se civili klate po položajima naših jedinica gdje mogu samo da unesu nered i paniku. Sve dakle ljudstvo sa svog područja treba da saberu i da se u redu zadržavaju uvijek iza položaja naših snaga.

Isto tako komande područja treba da mobilišu sve zdrave i sposobne muškarce i žene i da ih upute u sastav pojedinih brigada prema njihovim potrebama.

Ostalo ljudstvo kao i kola i konje treba da komande područja upotrebe za pripremanje i dostavljanje hrane kako vojsci tako i samom narodu. Uopće treba da se sav narod upotrebi i za pojedine dužnosti, koje olakšavaju našim borcima za vođenje borbe.

Važne napomene:

a) Štabovi brigada treba da odmah pristupe izvođenju gore dobivenog zadatka.

b) Štabovi brigada treba da ovome štabu šalju redovite izvještaje svaka 2 sata, a izvanredne izvještaje slati u izvanrednim prilikama bez obzira na vrijeme.

c) Štabovi brigada treba da imaju sa sobom izvjesnu rezervu koja će im služiti kako za osiguranje samog štaba, tako i za zatvaranje eventualnih rupa.

---

[23] Nalazila se u blizini sela Vučjaka.
[24] Ivan

d) Štabovi brigada treba da dostave svim jedinicama koje padaju pod [njihovu] komandu znakove raspoznavanja koje su dobili od Štaba IV divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

21. III o. g.

Polit. komesar:
Duško

Komandant:
M. Jerković

BR. 73

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 10 DO 19 OŽUJKA[1]

25. 3. 43
Ó. br. 40/43[2]

ŠTAB I KORDUNAŠKOG ODREDA
I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. službeno.
Dne 21. III. 1943 g.

Operativni izvještaj

ŠTABU I KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Dostavlja Vam se operativni izvještaj ovog odreda u vremenu od 10 do 19. III. 1943 godine.

I. Neprijatelj na sektoru ovog odreda dosta je aktivan, a pojačao je svoja stalna uporišta sa ustaškim posadama koje su naoružane dosta bolje nego ranije, a naročito sa teškim mitraljezima, lakim i teškim minobacačima. Neprijatelj u posljednje vrijeme vrši upade na naš oslobođeni teritorij i služi

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23—3. k. 421/a.

[2] Datum i broj pod kojim je dokumenat zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

se našom taktikom te ove upade u jednom danu vrši na više pravaca. Također ima običaj kretanja noću.

Na dan 20 ov. mj. upao je neprijatelj[3] na naš oslobođeni teritorij iz Kladuše i Cetingrada u jačini od oko 850 sa tri pravca: Cetingrad—Klokoč, Kladuša—Široka Rijeka i jednom kolonom ispod Petrove Gore, Crni Potok—Suvača—Perna. Zadatak ovih kolona bio je da se sastanu u Vojniću.

Neprijateljska avijacija bila je naročito aktivna na sektoru našeg 3 bataljona zbog toga što su izvođene operacije u okolini Plaškoga.[4] Šteta od bombardovanja nije naročito imala uspjeha.

II. Ovaj ored predvidio je akcije rušenja pruge na liniji Karlovac—Lička Jesenica sa jedinicama našeg 3 bataljona i minerske grupe pod parolom: pruga Karlovac—Plaški ne smije da radi; postavljanje zasjeda neprijatelju koji pokušava upade na naš teritorij; izvođenje zajedničkih akcija u slučaju smanjivanja nekog neprijateljskog garnizona; ispitivanje mogućnosti akcija na bolnicu Duga Resa; odlazak jednog bataljona u šumu Lekenik radi zarobljavanja domobrana Srba[5] koji izrađuju drva u šumi — ovo bi bili ovoga tjedna učinili, ali zbog aktivnosti neprijatelja nismo bili u stanju; postavljanje zasjeda na cesti Topusko—Kladuša sa jačim snagama obzirom da neprijatelj posljednjih dana saobraća ovom cestom.

III. Na dan 8 marta o. g. 1. četa 1. bataljona srušila je most na Glini između Topuskog i Kladuše.

Dana 9. III patrola iz 5. bataljona upućena je da pohapsi neke policijske agente u blizini Karlovca na Dubovcu. Prije hapšenja potrgane su telefonske žice, poslije čega je nastala uzbuna te isti nisu uspjeli. Vraćajući se natrag iz okoline Karlovca napadnut je jedan kamion. ali nisu uspjeli da ga osvoje. Na strani neprijatelja bila su 4 mrtva a na našoj nije bilo mrtvih ni ranjenih. Uz put vraćajući se dobili su 2 para cipela i jedno ustaško odijelo.

Dana 11. III jedinice 5. bataljona srušile su most u Stativama preko rijeke Dobre na Riječkoj cesti. Uslijed oskudice eksploziva most nije temeljito srušen, ali je onesposobljen za saobraćaj. Poslije izvršene akcije došlo je 500 Talijana[6] radi osiguranja.

Dana 13. III diverzantska grupa ovog odreda postavila je minu na pruzi između Zvečaja i Generalskog Stola. Uništena

[3] Odnosi se na dijelove Jedanaeste pješačke pukovnije.
[4] Vidi dok. br. 66.
[5] Srbi mobilisani u radne jedinice domobranstva.
[6] Odnosi se na dijelove iz sastava divizije „Lombardia".

je lokomotiva, 2 vagona i jedna cisterna. Dignuto je pruge 50 met., saobraćaj nije radio cio dan. Na strani neprijatelja kao i našoj nije bilo žrtava.

Dana 12. III jedinice 2. bataljona postavile su zasjedu ustašama koji su dolazili za smjenu domobranima u Barilović. Otvorena je jaka vatra na dolazeći kamion. Na strani neprijatelja bila su 4 mrtva i više ranjenih. Na našoj strani nije bilo žrtava. U ovoj akciji utrošeno je 150 metaka, a dobiveno nije ništa.

Dana 12 ov. mj. jedinice 3. bataljona ovog odreda razrušile su prugu između Latina i Vojnovca u dužini 200 met. Poslije razrušene pruge naišao je talijanski pružni tenk te na ovaj način onemogućio daljnje rušenje.

Prilikom ofanzive na Drežnicu[7] povučen je jedan veći broj četnika iz okoline Plaškoga, vagoniran za daljnji pokret, što je na njih loše djelovalo. i po iskrcavanju prešlo je na našu stranu 34 četnika sa 2 p. mitraljeza i 30 pušaka francuskih sa 2500 metaka. Pridošli četnici, veći broj upućen je u naše brigade, nešto je zadržano u našim bataljonima a manji broj starijih i bolesnih, a koji su prisilno naoružani i nemaju grehova na sebi, pušteni su kućama.

Noću između 12 i 13 o. mj. naš 3 i 4 bataljon sudjelovao je u zajedničkoj operaciji na neprijateljski garnizon Saborski[8] sa IV udarnom brigadom. Naš 4 bataljon imao je zadatak napasti neprijateljsku posadu u Biljevinama. Neprijatelj je bio ranije obaviješten o našem dolasku, postavio zasjedu i nailaskom naših jedinica otvorio je jaku blisku vatru gdje je od prvih metaka pao drug komandir 2 čete Rajić Milan, politički delegat Uroš Dražić, ranjen je Simo Janjanin. Drugovi su izvučeni i sahranjeni. Poslije ovoga, kada je neprijatelj osjetio da u samom Saborskom nema odpora, povukao se i izbjegao u pravcu Sertić Poljane, a naš bataljon usljed neodržavanja veze sa 3 bataljonom IV udarne brigade povukao se bez naređenja sa položaja. Bataljon je neorganizovano nastupio a također i odstupio, što je komandant odreda na licu mjesta stavio pogreške koje su napravili, prodiskutovali o toku cijele operacije kako sa starješinskim kadrom tako i sa svim drugovima.

Dana 16. III o. g. diverzantska grupa ovoga odreda postavila je minu na pruzi između Belavića i Duge Rese. Naišla je patrola koja je specijalno pregledala prugu, naišla na minu i istu podigla. Poginuo je jedan ustaški oficir i jedan talijanski

[7] Vidi dok. br. 68.
[8] Vidi dok. br. 37.

oficir specijalista i 2 domobrana. Mina je bila podešena tako da kada se podigne da eksplodira.

IV. Vojnička obuka sa jedinicama, naročito onima koje osiguravaju pogranična mjesta[9] radi izvođenja radova, izvodi se po planu.

V. Štabovi bataljona funkcionišu dosta dobro, ali zapažen je niz nedostataka u pogledu manevrisanja sa jedinicama, izviđanja i održavanja kontakta sa neprijateljem, što obilazeći štabove na konferencijama otklanjamo i dajemo direktive za budući rad.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **M.[10] Dejanović** (M. P.)[12] Komandant: **Mih.[11] Blažević**

BR. 74

IZVJEŠTAJ KOMANDE HAUBIČKE BATERIJE OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO O BORBAMA NA PODRUČJU MEDAK—LOVINAC[1]

22. 3. 43[2]

HAUBIČKA BATERIJA
KORPUSA N.O.V. HRVATSKE
21 marta 1943 g.

Operativni izvještaj dostavlja

ŠTABU KORPUSA N.O.V.H.

Ova baterija za vrijeme borbe na sektoru Medak—Lovinac,[3] bila je dodijeljena Štabu IX udarne brigade i otvarala vatru na neprijatelja po naređenju komandanta iste brigade.[4]

[9] Riječ je o mjestima koja se graniče sa neoslobođenom teritorijom.
[10] Milić
[11] Mihajlo
[12] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44—5, k. 421 B.
[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.
[3] Vidi dok. br. 86.
[4] Milan Kuprešanin

Na odmoru bila je u selu Ploča, i dana 18 ovog mjeseca krenula je po naređenju komandanta IX brigade na položaj Grabara —kod Žira— sa zadatkom da tuče neprijatelja ako naiđe na k. Šumaricu[5] i Bukovi Vrh. Neprijatelj nije naišao, te baterija nije ni otvarala vatru na istog.

Istog dana dobiveno je naređenje od komandanta IX udarne brigade da se baterija krene na položaj kod ceste Ploča—Lovinac, sa desne strane ceste kod s. Parčića, sa zadatkom da jedna haubica tuče neprijatelja oko crkve u Lovincu, i samu crkvu, a druga haubica da tuče neprijatelja na raskrižju u Lovincu.

Sa pomenutog položaja otvorena je vatra na neprijatelja po naređenju komandanta IX udarne brigade u 19.30 časova i ispaljeno je 12 zrna sa dobrim pogotcima. Projekcija zrna bila je dobra, odnosno svako zrno je eksplodiralo.

Gubitci kod neprijatelja nisu poznati, u bateriji nije bilo gubitaka.

Baterija je krenula sa pomenutog položaja u s. Ploča, i dobila naređenje od Štaba VI divizije da krene u s. Polić dana 20. III, gdje se i sada na odmoru nalazi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. pol. komesara,
Jovo Vujnović

V. d. komandira,
Đuro Bursać

(M. P.)[6]

---

[5] Vjerovatno Šušnjarica.
[6] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 75

PISMO ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 22 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE BRIGADE O NEKIM BORBAMA I DOSTAVLJANJU IZVJEŠTAJA[1]

OPERATIVNI ŠTAB
ZA
SLAVONIJU
Br. služ. / 1943
dana 22 marta 1943 u 10,15 sati
Položaj

ŠTABU XIX[2] BRIGADE N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Izvještaj XVI brigade poslan 21. III. 1943 u 13,30 sati primili smo danas u 10,15 sati, iz koga se vidi da je situacija na sektoru XVI brigade u vrijeme pisanog izvještaja bila sasvim povoljna.

S obzirom na vrijeme kad je izvještaj poslan i kad smo ga mi primili vidi se da je održavanje veze Štaba XVI brigade sa ovim štabom strahovito neuredno, što se ne može nikako dozvoliti. Jasno je naređenje da izvještaj treba slati svaka 2 sata, a tome štabu to je posebno moguće s obzirom na to da nemaju nikakvih osobitih i neprekidnih sukoba sa bandom. Još je neurednije odašiljanje izvještaja Štaba XVIII brigade od koga do sada nismo dobili ni jedan jedini izvještaj. Javite nam imate li vezu s njima i uručite im ovo pismo. Pod svaku cijenu treba da uhvatite vezu s njima i ne može biti izgovora da kuriri ne znaju gdje je Zona,[3] jer tu ima civila dovoljno koji znadu gdje je Točak, pa se poslužite civilima, neka odvedu kurira do

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—1, k. 470.

[2] Radi uspješnijeg dejstva u toku neprijateljske ofanzive, po naredenju Operativnog štaba za Slavoniju formiran je 21 ožujka 1943 god. Operativni štab Devetnaeste brigade. Komandant ovog štaba bio je Milan Stanivuković, a njegov zamjenik Rade Knežević. Politički komesar bio je Vlado Janić, a njegov zamjenik Milan Tomić. Pod komandu ovog štaba stavljene su sljedeće jedinice: Osamnaesta NO brigada, Šesnaesta NO brigada (bez Prvog bataljona), Prvi bataljon Drugog NOP odreda, straže Papučko-krndijskog područja i četa Komande mjesta Voćin. Vidi dok. br. 72.

[3] Štab Treće operativne zone nalazio se tada na Lomu (vis na Papuku).

Točka, a od Točka će se tome kuriru dati vodič do Štaba zone, odnosno do relejne stanice ili centrale u mobil. centru u Zvečevu. Izvještaje koje šaljete vi ili XVIII brigada, a to će poslije formiranja zajedničkog štaba vaše brigade biti jedinstveni izvještaji, treba da šaljete po kuririma, odnosno patrolama sa vodičem direktno u ovaj štab, a ne da kuriri predaju vaše izvještaje nekim drugim jedinicama, kuvarima, intendantima i što ti ja znam kakvim licima, koji su potpuno neodgovorni i pošalju izvještaj nakon 50 sati.

Javite nam odmah gdje se nalaze sada vaše jedinice, gdje su jedinice XVIII brigade, i zašto nije bataljon sa Jankovca[4] upućen u rezervu pri ovom štabu. Načelnik štaba naše divizije[5] poslan je u vaše štabove kao glavni rukovodilac, dobio je pismeno naređenje od ovog štaba u kome je pored ostalog bilo navedeno i to da taj vaš bataljon s Jankovca siđe u mobil. centar u Zvečevo kao rezerva ovog štaba. Ne znamo zašto to dosad nije učinjeno. Taj bataljon na Jankovcu treba da zamijeni jedna četa XVIII brigade.

Osim toga vi ste sinoć s nama razgovarali na telefonu iz Drenovca. Zašto niste preneli tu telefonsku stanicu u šumu do vašeg štaba, jer to je najbolja mogućnost održavanja brze i solidne veze s nama.

Opća situacija:

Na sektoru XII brigade[6] banda je potisnuta, mada su joj došla i neka pojačanja. XII brigada je dobila zadatak da opkoljava i uništava pojedine neprijateljske dijelove. Jutros je to brigada učinila i posljednji izvještaj koji smo primili od njih govori da se jedna neprijateljska kolona koja kreće od Kamenske cestom prema Zvečevu nalazi u kliještima naših jedinica, tako da su joj tri bataljona naša pozadi, a jedan ih bataljon sprijeda dočekuje. Jutros u zoru čula se tamo pucnjava i kako je izašla ta ratna igra s neprijateljem još ne znamo, no vjerujemo da se neće dobro banda provući.

Na sektoru XVII brigade banda[7] je također odbijena na zapadnom dijelu sektora, tako da banda koja je bila već zau-

---

[4] Riječ je o Prvom bataljonu Šesnaeste NO brigade.

[5] Milan Stanivuković

[6] Dvanaesta NOU brigada držala je tada položaje na Ravnoj Gori. Vidi dok. br. 71, 72 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 11 travnja 1943 godine.

[7] Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 67.

zela Zajle, Lutoč, Metlu, Skresine i Budiće protjerana je sa svih tih položaja na zapad.[8]

Najkritičnija situacija bila je na sektoru XVII brigade, na njihovom desnom krilu t.j. na cesti Voćin—Zvečevo, gdje je banda bacila oko 600—700 kulturbundovaca sa zadatkom da prodru u Zvečevo. Dijelovi XVII brigade zaprječili su im nadiranje na liniji Točak—Đedovica—Trešnjevica, našto je jedna neprijateljska kolona u jačini od 70 ljudi prodrla sa zapada na lugarnicu ispod Đedovice, ali je i ta kolona prema izvještajima XVII brigade uklještena i kako će se provući to ćemo uskoro vidjeti.

Izgleda da je bandi glavni cilj Zvečevo i da je ovdje navaljala najveći dio svojih snaga i najbolje svoje jedinice.

Ukoliko uhvatite vezu s nama telefonom, javite nam o situaciji na vašem sektoru, pa ćemo, prema izvještajima XVII brigade gdje se banda nalazi, načiniti plan za opkoljavanje i uništenje iste. Vaše bi jedinice neke došle s leđa bandi od Voćina. Zato nastojte pod svaku cijenu da uspostavite s nama telefonsku vezu, kako bismo kroz najkraće vrijeme mogli da dobijemo s jedne strane pregled situacije na desnom krilu XVII brigade, a s druge strane da vam možemo izdati hitno naređenje za rokiranje vaših snaga.

Uopće sada su izgledi da se čini da ofanziva jenjava, no to ne smijemo uzeti kao sigurnu stvar, nego uprijeti sve svoje snage da neprijatelja što više uništimo i da ga na taj način odučimo od ovako bezobraznih pothvata na naš slobodni teritorij.

U vašem štabu nalazi se načelnik štaba divizije, on je bio na savjetovanju, dobio je usmene direktive i pismeno naređenje što treba da načine jedinice XVI i XVIII brigade, pa ako ste uspjeli već neprijatelja djelimično uništiti i prognati, gonite ga i dalje ravno do njegovih uporišta.

Javite nam kako je sa ishranom vaših jedinica. Zgrabite Komandu papučko-krnd. područja i sve civilno stanovništvo, koje se zaklanja od bande iza vaših života, objasnite im da je sada momenat da pokažu kako cijene i vole našu vojsku, koja za njih sve skupa daje svoje živote. Naše jedinice treba da jedu i nikakvi izgovori bilo koga, koga vi zadužite tim, ne mogu se usvojiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar: Komandant:

[8] Vidi tom V. knj. 14, izvještaj Sedamnaeste NO brigade Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 11 travnja 1943 godine.

BR. 76

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR" OD 23 OŽUJKA 1943 GOD. ZA RASPORED JEDINICA I SPREČAVANJE NEPRIJATELJSKOG PRODORA NA OSLOBOĐENI TERITORIJ ŽUMBERKA[1]

ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA"
23 marta 1943 godine. —
Op. broj 177.

ZAPOVIJEST

(Sekcija Samobor 1 : 100.000)

Neprijatelj, ustaše i Talijani, već nekoliko dana vrši pripreme za udar na naš oslobođeni teritorij Žumberka.[2] Tokom prošle noći stiglo je u Stojdragu 30 kamiona ustaša, a jučerašnjim danom ustaše i Talijani zaposjeli su Brlenić gdje pojačavaju svoje snage i vrše ukopavanje.[3] Današnjim danom ustaše su krenule iz Stojdrage i zaposjele Novo Selo. Snage neprijatelja u oba ova mjesta iznose oko 1.000 vojnika. Pokreti neprijatelja od Jaske[4] i Metlike još nisu primjećeni.

Namjere neprijatelja nisu još potpuno jasne — da li su ovo samo njegovi ispadi ili samo priprema zauzimanja važnih strategiskih tačaka, s kojih će krenuti u ofanzivu.

Naša brigada pružiće neprijatelju najžešći otpor na mjestima gdje bude za to najpovoljnije. Mi moramo uspjeti neprijatelja razbiti dok vrši koncentraciju, ne dozvoliti mu da nesmetano izvrši koncentraciju.

Za izvršenje zadataka,

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 51/1, k. 721.

[2] Ofanziva na Žumberak počela je 23 ožujka. U njoj je učestvovao Pavelićev tjelesni zdrug i jedinice Samoborskog otsjeka. Vidi dok. br. 80 i tom V, knj. 14, dok. br. 22.

[3] Vidi dok. br. 80 i tom V, knj. 14, dok. br. 22.

[4] Jastrebarsko

NAREĐUJEMO:

1). III Proleterski bataljon, pojačan sa dva teška mitraljeza, zauzeće položaje od Hartja—Gorinje Vasi—Budinjak, na njima se dobro ukopati, cestu razrušiti, po mogućnosti napraviti nekoliko vučjih jama za tenkove. Neprijatelja koji bi kretao cestom Novo Selo—Kalje dobro osmatrati i onemogućiti mu da izvrši manevar bilo s koje strane.

a) II Proleterski bataljon tokom današnje noći izvršiće pokret u Gornje Prekrižje. Bataljon će biti pojačan sa dva teška mitraljeza. Zadatak mu je spriječiti neprijatelja koji bi krenuo cestom Krašić—Kostanjevac i Gornje Prekrižje—Kostanjevac.

b) I Proleterski bataljon odmah će poslati u Štab brigade 15 boraca 2 čete, sa jednim puškomitraljezom. Današnjim danom u prvi sumrak bataljon će izvršiti pokret do Kostanjevca gdje će izvršiti raspored četa u obližnjim zaselcima vodeći računa da bar jedna četa bude u selu Balaban.

c) Ostatak Matraljeske čete i Četa za vezu smjestiće se u Tupčinu, Četa pratećih oruđa smjestiće se u selu Mahovlići, Pionirska četa u Reljićima,[5] a Štab brigade na Oštrcu na starome mjestu.

d) U ovim momentima, kada neprijatelj vrši veće ispade na naš teritorij, postavlja se pred sve rukovodioce naše brigade savjesno izvršavanje svih naređenja. Danas moramo biti najbudniji, ne dozvoliti da nas neprijatelj iznenadi bilo preko dana ili preko noći; na položajima najbrižljivije voditi računa o rasporedu jedinica, vršiti prekopavanje cesta i puteva, pravljenje vučjih jama za tenkove, obučavanje boraca za borbu s tenkovima (benzinskim flašama, dopunskim topovskim punjenjima i svežnjevima bombi i t. d.), najčvršće održavati vezu sa svojim jedinicama i t. d.

2) Štabovi bataljona i komande četa onemogućiće svaki pokret iz sela u kojima se budemo nalazili i odmah izvršiti rekviriranje bicikla, dajući vlasnicima potvrde. Bicikle zadržati za sebe a prethodno o broju rekviriranih bicikla izvijestiti Štab brigade.

[5] Vjerovatno Relić.

3) Štab brigade do 19 sati nalaziće se u dvorcu Kukuljević a zatim će krenuti na Oštrc.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Božo Spaček

Komandant
Bulat R.[6]

(M. P.)[7]

Na znanje: II Operativnoj zoni. —
Na znanje i postupak: I, II. III Proleterskom bataljonu. Četi pratećih oruda. Mitraljeskoj četi.

BR. 77

IZVJEŠTAJ ŠTABA KALNIČKOG NOP ODREDA OD 23 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O AKCIJAMA I BORBAMA NA BILO GORI I KALNIKU[1]

ŠTAB
KALNIČKOG
NAROD.-OSLOBODILAČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
Op. br.: 41 — 43
23 ožujak 1943

KOMANDANTU II OPERATIVNE ZONE-

Stanje neprijatelja na terenu Kalničkog partizanskog odreda

Nakon ofanzive[3] neprijatelja vratio se naš odred ponovno na sektor Kalnik—Bilo Gora, dne 16 ožujka 1943. Neprijatelj se kao i uvijek nalazi u svojim starim bazama. Osim toga nalazio se neprijatelj i u mjestu Veliki Poganac u jačini od jedne satnije, odakle je stalno krstario po sektoru Kalnika.

---

[6] Rade

[7] Okrugli pečat: Štab Trinaeste proleterske udarne brigade „Rade Končar"

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/3, k. 1472.

[2] Dužnost komandanta vršio je tada politički komesar Marko Belinić.

[3], [5] i [13] Vidi dok. br. 18.

Isto tako je i vojska iz Ludbrega dolazila u sela na Kalniku — sve to u jačini od po 100 vojnika.[1] Brojno stanje tih posada stalno se mijenja. Vojska u Velikom Pogancu ukopana je i naoružana teškim automatskim oružjem. Pruga Križevci—Koprivnica kontrolirana je po neprijateljskim snagama. Ta kontrola je naročita noću i poslije 19 sati ne može nitko više prelaziti prugu. Te posade su u Carevdaru (navodno konjica iz Zagreba), Donjari (legija iz Križevaca), Sokclovcu (žandarmerija pojačana sa domobranstvom). Mučnoj Reci (koturaši i Njemci). Pred nekoliko dana preuzeli su kontrolu na pruzi Križevci—Koprivnica sami Njemci, a naročito Mučna Reka, Sokolovac i Lepavina. Pred dva dana otišli su koturaši iz Velikog Poganca u Lepavinu i Sokolovac gdje su se ukopali i utvrdili. Prema nekim podacima koje smo primili, na toj pruzi prevaža se ratni materijal iz Mađarske prema Zagrebu, a isto tako i iz Zagreba krenulo je 17 vagona vojnika za Koprivnicu. Kakav zadatak imadu ti Njemci nismo saznali. Čim smo prešli prugu Kloštar—Bjelovar neprijatelj je poduzeo napad na naše snage i to čitavim putem do Kalnika. I kad smo se prebacili preko pruge Križevci—Koprivnica neprijatelj je skoncentrirao vojsku u jačini od tri satnije (koturaši) da nas napadaju i ometaju, sve sa svrhom da nas otjera sa sektora Kalnika. Uspješnim našim manevriranjem a i dolaskom našeg II bataljona na sektor Bilo Gora omeli smo namjere neprijatelja.

Prema obavještenjima koje smo ovoga časa primili navodno će Njemci ubacivati u naše redove svoje ljude u civilnim odijelima, a koji znadu govoriti hrvatski, sa zadatkom da nas špijuniraju.

U posljednje vrijeme ponovo kruže glasine da bi ponovo trebala započeti ofanziva na Kalnik, Bilo Goru, Moslavinu i Slavoniju i to sa njemačkim snagama dopunjenim domobranstvom.

O stanju neprijatelja na sektoru Bilo Gore nije nam zbog oskudnih veza ništa naročito poznato.

Prema povjerljivim ali nepotvrđenim vijestima otišli su iz Koprivnice (ustaše), iz Križevaca (ustaše i legija) u Zagreb gdje bi se imali presvući u domobranska odijela i tamo bi se trebala formirati neka nova bojna. Njezin zadatak nam nije poznat.

[1] U Ludbregu se tada nalazila jedna legionarska satnija.

Akcije

Od polaska iz Moslavine prema Kalniku, naša vojnička djelatnost bila je uslovljena našim putovanjem. Naš otcijepljeni[5] III bataljon (Bojana) izvršio je na Bilo Gori dne 7 ožujka 1943 akciju na željezničku stanicu Veliko Trojstvo. Stanica je zapaljena. Zaplijenjeno nešto vojničkih stvari, pisaćeg pribora i oko 3.000 kuna. Taj isti bataljon bio je 4 ožujka napadnut u Kašljavcu. Neprijatelj je imao 2 mrtva i nekoliko ranjenih. Zarobljeno 2 karabina i 140 metaka mauzer.

9 ožujka 1943 akcija našeg III bataljona na Pitomaču i to na željezničku stanicu i žandarmerijsku stanicu. Zaplijenjeno 10 francuskih trometaka, 4 manlihera i 4 mauzera, 12 ručnih granata i 8 bombi. Osim toga zaplijenjeno je mnoštvo vojničke odjeće i oko 1.000 komada razne municije. Zaplijenjeno dosta pisaćeg pribora, 3 pisaća stroja i jedno bure petroleja.

10 ožujka 1943 stigao je naš II bataljon u mjesto Bačkovicu gdje se sastao sa III bataljonom. Toga dana napao je naš odred neprijatelj[6] iz Velike Pisanice. Neprijatelj je odbijen i imao je jednog mrtvog i dva ranjena.

11 ožujka neprijatelj je ponovo iz Velike Pisanice napao naše snage i kod toga je odbijen te je imao nekoliko mrtvih i ranjenih. S naše strane nije bilo gubitaka. Zaplijenjena 2 karabina.

12 ožujka krenuo je II bataljon prema Hampovici gdje je rekvirirana dućanska roba trgovca Laubera i zaplijenjeno oko 60.000 kuna. Istoga dana uništena arhiva u općini Semovci. Zaplijenjen je jedan karabin i jedan pištolj.

13 ožujka bio je II bataljon u pokretu u selu Javorovcu i tada nas je napao neprijatelj (koturaši, ustaše i žandari). Nakon kraće borbe naš II bataljon povukao se u šumu zadavši kod toga neprijatelju oko 10 do 12 što mrtvih što ranjenih. Snage neprijatelja mogle su se kretati oko 200. Istoga dana naišao je naš II bataljon na neprijateljsku zasjedu u šumi kod Gornjih Mosti. Neprijateljska zasjeda je razbijena i tad zarobljen jedan puškomitraljez, 2 karabina i dva koturaša. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Istoga dana naš III bataljon napao je Kloštar. Željeznička stanica zapaljena a telefonski i telegrafski uređaji uništeni. Uništena pošta. Zarobljena 2 karabina, 2 pištolja, dvije bombe, zaplijenjeno 5 radio aparata, osim toga zaplijenjeno je raznih drugih vojničkih stvari a isto tako pisaćeg pribora. Isto tako

[6] Odnosi se na Četvrtu bojnu Prvog gorskog zdruga.

izvršena je evakuacija žita od Zempro-a[7] i to 42 vreće kukuruza, 55 vreća pšenice, 9 vreća graha.

14 ožujka neprijatelj je ponovo napao naš II bataljon kod Velike Brajinske. Ispočetka nismo znali u kolikoj jačini neprijatelj nailazi. Kasnije se ustanovilo da je neprijatelj bio u jačini od oko 80 ljudi. Neprijatelju smo postavili u šumi kod Brajinske zasjede te je isti dva puta naletio na naše zasjede. Banda je kod toga imala nekoliko mrtvih i ranjenih. Naš jedan drug je kod toga ranjen a jedan nestao. Te iste zasjede nisu u potpunosti uspjele zbog prevelike zamorenosti naših partizana.

15 ožujka naš II bataljon prebacio se preko pruge Križevci—Koprivnica te je kod Prkosa zapalio jedan neprijateljski kamion koji je vozio hranu koturašima u Veliki Poganac. Zarobili 3 vojnička bicikla. Istoga dana koncentrirala se banda koturaška i krenula je za nama.[8] Mi smo se smjestili u Ivančecu i tu smo je čekali da prihvatimo borbu. Neprijatelj nije naišao. Toga dana zarobili jednog koturaša, 1 karabin i 100 komada municije.

16 ožujka ujutro naišla je banda koturaška u jačini od 250 do 300 ljudi iz pravca Radeljevo selo prema Ivančecu, Rasinici. Naše snage zauzele su položaje i čekale. Banda je krenula u pravcu Duge Rijeke gdje se počela ukopavati. Nakon toga mi smo naše snage razvili u pravcu Riječki Krči. Neprijatelj je poslao jednu patrolu u jačini od 12 ljudi na izviđanje. Mi smo, čim smo opazili da ta patrola kreće, nastojali da presječemo njima povratak i da iste zarobimo. Ta patrola opazila je našu zasjedu i razbježala se. Zarobljen je jedan domobran sa puškom. Neprijatelj je imao kod toga jednog mrtvog i dva ranjena.

17 ožujka mi smo se konspirirali u šumi a koturaška banda dobila je pojačanje od jedne satnije konjice iz Ludbrega.

Nakon svega toga jedna satnija koturaša krenula je u svoju bazu u Veliki Poganac, dok su ostali koturaši otišli prema Koprivnici a konjica se povratila u Ludbreg. Zbog prezamorenosti ljudstva krenuli smo na odmor u Osijek.

Opća situacija u odredu

Naš III bataljon, koji se odvojio nakon borbe u Bojani, sastao se s našim odredom, koji je krenuo iz Moslavine za Bilo Goru, u selu Bačkovici. Tokom ofanzive na naš odred imali smo

[7] Skraćeni naziv preduzeća preko kojeg su ustaške vlasti vršile prinudni otkup poljoprivrednih proizvoda.

[8] Vidi dok. br. 15/1—2, k. 20 u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

što nestalih što mrtvih 21 druga. Iz te ofanzive mi smo povukli zaključke. U cjelini naš odred ostao je i nadalje čvrst, dapače može se reći da se je i ojačao u samoj borbi sa pješadijom. Mnogi nestali drugovi većinom su ili mobilizirani ili su došli iz legije. Naše ranjene drugove koje smo imali tokom borbi od Kalnika do Moslavine spasli smo, osim jednoga koji je u bolnici u Bjelovaru umro. Naš I bataljon uputili smo u Slavoniju u sastav brigade.[9] Taj bataljon pratili su komesar i komandant odreda koji su tu priliku iskoristili za savjetovanje. Osim našeg Trećeg bataljona koji se je nalazio u Bačkovici našli smo tamo grupu od oko 50 naoružanih drugova pod vodstvom KK[10] Bjelovar. Ta četa po svemu izgleda da je trebala zamijeniti onu četu[11] koju je naš odred trebao formirati za OK[12] Bjelovar. Kako je u prošlom izvještaju rečeno da ćemo odposlati početkom ožujka jedan bataljon na sektor Bilo Gore, mi smo to i učinili. Onu grupu naoružanih drugova pod vodstvom KK Bjelovar stavili smo pod svoju vojničku kontrolu i uključili ih u naš sada II bataljon koji će stalno djelovati na tom sektoru. Na taj način imati će naš bataljon treću četu koja će se formirati čim ta grupa stigne do našeg bataljona.

Došavši na Kalnik naš odred našao je na tom sektoru oko 50 novih drugova koji su regrutirani prikupljanjem partizana sa bolovanja, nanovo pridošlim i sl. Ti novi drugovi raspodijeljeni su u naš I bataljon (prije II bataljon) po svim vodovima i nakon toga je formirana 3 četa. Disciplina i borbenost naših partizana uglavnom zadovoljava. Osnovali smo antitenkovsku desetinu snabdjevenu sa benzinskim bocama. Naš odred ponovno je porastao i sada broji oko 300 partizana. U posljednje vrijeme broj automatskog oružja povećao se za tri.

Dolaskom naših snaga na Kalnik mi smo naše ranjene drugove koje smo ostavili u skloništima našli. U posljednje vrijeme ponovo smo započeli kopanje zemunica.

Naš teški mitraljez kojega smo zakopali u jesen, početkom ofanzive na Kalnik, slučajno je pronađen po jednom seljaku koji je kupio list u šumi i prijavio ustaškim vlastima. Isti seljak je otkriven i strijeljan. Vojni kadar u bataljonima uglavnom zadovoljava. Njima se posvećuje puna pažnja u njihovom daljnjem razvoju. Sa partizanima održavaju se vojnički

---

[9] Vidi dok. br. 29.

[10] Kotarski komitet (Komunističke partije Hrvatske za kotar Bjelovar)

[11] Vidi tom V, knj. 11. dok. br. 37.

[12] Okružni komitet (Komunističke partije Hrvatske za okrug Bjelovar)

časovi kad god je to moguće. Zbog stalno dolazećeg novog ljudstva a koje nije služilo vojsku, održavati će se češće vojnički časovi i njima posvetiti puna pažnja.

Perspektive

Kao što je u prošlom izvještaju[13] naglašeno, mi ćemo odaslati jednu četu, odnosno bataljon prema Ivanščici da tako prodiremo u čisto hrvatske krajeve. Sa ostalim snagama napadati ćemo stalno neprijatelja i vršiti sabotaže na prugama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Horvat[14]

Komandant:
Štrok[15]

Dopuna izvještaja za vrijeme od 23 ožujka do 1 travnja: Izvršene su slijedeće akcije: I bataljon napao je posadu na pruzi Križevci—Koprivnica. Prilikom ove akcije minirana je pruga i skretnica na stanici Lepavina. Zaplijenjeno je: 1 puškomitraljez, 5 mauzera, 1.100 komada municije, zarobljeno 6 koturaša. Gubitaka na našoj strani nije bilo. II bataljon izvršio je slijedeće akcije: Uništio je rudnik Trešnjevica. Uništena su postrojenja, zapaljeno drvo koje je bilo spremljeno za rudnik. Uništena je željeznička stanica Suha Katalena, zarobljeno 6 karabina i 6 domobrana. Rekvirirano je od više bandita koji su napustili svoje domove žita oko 20 metara i ostalog pribora što je služio za obradu zemlje. Uništena je stanica Vlajislav kod Novi Grada.[16] Telefonske i telegrafske veze su uništene.

Bataljon[17] koji se nalazio na sektoru Bilo Gore i bataljon[18] koji se nalazi na Kalniku imali su slijedeće zadatke: 29. u noći da napadnu bandu koja je zaposjela prugu između Križevaca i Koprivnice. U toj akciji bataljon iz Bilo Gore imao je da izvrši akciju i da pređe prugu. Isti bataljon prešao je prugu ali je imao slabi uspjeh jer ga je dan našao na pruzi. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i dva legionara su zarobljena. Isti bataljon je imao 6 mrtvih i pet ranjenih. Bataljon sa Kalnika koji je napao Carevdar na pruzi nije uspio razoružati bandu, pošto se ona brzo povukla u prvi kat. Gubitak na strani neprijatelja

[14] Josip
[15] Izidor
[16] Podravski Novi Grad
[17] Treći bataljon
[18] Drugi bataljon

nije nam poznat, a na strani našeg bataljona 1 mrtav i 3 ranjena. U ovoj akciji pokazala je Treća četa, koja je jurišala, pravo herojstvo, tako da su skakali borci na krov. Radi nadmoćne neprijateljske vatre te ogromnog broja bombi koje je neprijatelj upotrijebio i pomoći koja mu je stizala, akcija nije mogla uspjeti. Na tu prugu između Koprivnice i Križevaca naši bataljoni prave pritisak i miniramo ju svakog časa pošto je to glavna neprijateljska pruga iz Mađarske za Zagreb. Na toj pruzi su posade najvećih bandita, tu se nalazi legija, koturaši, konjica, Njemci i ostali banditi, koji se bore na život i smrt.[19]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Horvat

Komandant:
Štrok

BR. 78

IZVJEŠTAJ KOMANDE TENKOVSKE ČETE OD 23 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O UČEŠĆU ČETE U BORBI ZA CRNU VLAST[1]

TENKOVSKA ČETA
I KORPUSA HRVATSKE
23 marta 1943 g.
Položaj

24. 3. 43.[2]

Operativni izvještaj.

KOMANDANTU[3] I KORPUSA HRVATSKE

Kod izvršenja akcije na Crnu Vlast[4] učestvovala su 3 tenka. Što se tiče uspjeha samih tenkova ovog puta imali su ga, a naročito veliki tenk, dok mali nisu mogli da postignu takove rezultate od samih neprijateljskih bombi, pošto je po-

[19] Na ovoj komunikaciji i u okolnim uporištima nalazili su se dijelovi Prve pješačke divizije i njemačke 187 rezervne divizije.

[1] Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 50—5, k. 421 B.

[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Ivan Gošnjak

[4] Vidi dok. br. 10, 19, 20 21 i 42.

sluga, čim je htjela bliže, bila odmah izranjavana. Kod rada sa velikim tenkom moglo je biti još većeg uspjeha da ga je naša pješadija pratila bar sa vatrom. Desilo se je to: kada je tenk istjerao iz zidova neprijatelja da istoga nije imao tko tući dok je isti bježao preko brisanog prostora.

Benzina je utrošeno 336 (tristotine i tridesetšest) litara.

Mitraljeskih metaka utrošeno je 963 komada. Topovskih udarnih granata utrošeno je 5 komada.

Ranjena druga 3 (tri), dva lakše i jedan teže.

Veće štete na kolima nije bilo.

Jedan je mitraljez oštećen, kao i poklopac na velikom tenku, koji je odmah uzet na popravku.

Zadocnjenje smo imali sa velikim tenkom. Zbog toga što je majstor ... [5] zakasnio u vodu 12 časova.

S. F. — S. N.

Za Politkomesara,
Dokić Dušan

Komandant,
Vlajko[6]

(M. P.)[7]

---

[5] Dokumenat je oštećen.
[6] Vlaisavljević
[7] Okrugli pečat: Tenkovsko-artiljeriski vod Prve operativne zone

BR. 79

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 24 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA CRNU VLAST I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

25/III-43
Op. br. 39/43[2]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 19
dne 24. III. 1943 g.

Izvještaj o operacijama

ŠTABU I KORPUSA N. O. V. HRVATSKE

16. III. 1943

V brigada postavila je zasjedu neprijatelju koji je prolazio cestom i prugom od Gospića prema Vrhovinama i Otočcu, u cilju uništavanja neke neprijateljske kolone i zadobijanja oružja. Zasjeda je postavljena na cesti i pruzi između željezničke stanice Lešće i Janjče.[3] Brigada je bila raspoređena ovako: Sa jednim bataljonom na k. 710 iznad stanice Lešće, pa na jug prema k. 679, te padine k. 826, sa zadatkom da propušta neprijatelja koji bi se eventualno kretao iz Lešća prema Janjču i da tuče njegovo začelje kad se na drugoj strani otvori vatra, zatim da tuče čelo neprijatelja koji se kreće iz Janjča prema Lešću. Jedan bataljon zauzeo je k. 679, pa dalje prema bataljonu koji je gore naznačen, sa zadatkom da propušta neprijatelja koji se kreće iz Janjča prema Lešću i da tuče njegovo začelje, kao i da tuče čelo neprijatelja koji bi se kretao iz Lešća. Jedan bataljon raspoređen je na kotu 711, pa na jug prema stanici Janjče, sa istim zadatkom kao i gore navedeni bataljon. Jedan bataljon sa jednom četom zauzeo je kotu 689, sa zadatkom da štiti bok sa jednom četom, a sa drugom četom

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36/7, k. 419 A.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 64.

na k. 789 također radi zaštite boka. Jedna četa zadržana na večeri[4] kod Štaba brigade.

Tok akcije:

Ujutro oko 7 sati naišlo je 7 kamiona iz Janjča prema Lešću. Kamioni su bili prazni i bataljoni su ih propustili. Odmah iza kamiona naišlo je 20 domobrana da osiguravaju saobraćaj tom cestom. Domobrani su primjetili naše snage i počeli bježati prema Janjču, ali je jedan bataljon na njih otvorio vatru i pohvatao ih. Jedna druga patrola u jačini od 12 vojnika išla je od Lešća i došla je do vaktarne, a zatim se povratila natrag. Pri povratku primjetila je naše jedinice i uspjela je da se povuče prema Lešću, pa je tako naša zasjeda bila otkrivena.

Oko 8 sati došao je blindirani voz iz Janjča, a dvije satnije domobrana iz lovačke bojne i jedna četa Talijana krenule su iz Lešća prema našim položajima u streljačkom stroju. Kako dvije čete koje su trebale biti na podnožju kote 826 nisu bile na svom položaju, neprijatelj je uspio da potisne taj bataljon sa njegovog položaja i produžio pokret prema Janjču. Ovaj bataljon, ojačan sa jednom četom iz rezerve, pošto se pribrao izvršio je napad na neprijatelja i protjerao ga prema Lešću, nanijevši mu gubitaka. Blindirani voz nalazio se stalno na pruzi i krstario gore-dolje. Jedan bataljon porušio je prugu prema Lešću, ali je neprijatelj popravio kad je bio krenuo u napad na naše jedinice. Pred večer se blindirani voz povukao prema Lešću. Voz je tučen iz protukolskog topa i kako smo kasnije doznali probio ga na nekoliko mjesta i ubio i ranio nešto neprijateljskih vojnika.

Oko 18 časova brigada se povukla u Ramljane na odmor pošto daljnje čekanje bi bilo uzaludno. Gubitaka na strani neprijatelja bilo je nešto više, a i na našoj strani bilo nekoliko ranjenih drugova i 2 mrtva.

17. III. 1943

Dva bataljona V brigade postavili su zasjedu na cesti Janjče—Perušić i to jedan bataljon na Jasenovači (k. 691) a jedan bataljon na Razbojištu sa dvije čete, dok je jedna četa ostala u rezervi kod Tomaševića Kuća.

Oko 10 sati naišla je kolona Talijana[5] u jačini od jednog bataljona sa 2 kamiona i nekoliko motora od Perušića prema Janjču. Neprijatelj je išao vrlo oprezno i vojnički i sa svojim

[4] Vjerovatno omaška. Treba: u rezervi.
[5] Dijelovi Prvog pješadiskog puka divizije „Re"

prednjim i bočnim odjeljenjima otkrio prije vremena našu zasjedu i otvorio vatru na naše položaje. Odmah je otvorena vatra i sa naše strane i prednji neprijateljski dijelovi odbačeni su natrag na Runjevicu, gdje su stizala pojačanja iz glavnine. Pored toga u tome momentu nastupao je neprijatelj sa stanice Studenci prema našim položajima. Kako je zasjeda bila otkrivena, a borba sa neprijateljem ne bi bila korisna, naše jedinice povukle su se k Tomaševića Kućama i tamo zauzele položaje. U Janjče je stiglo 2 satnije domobrana pješke i sedam kamiona punih vojske. Oni su kretali u nastupnom maršu prema Perušiću. Talijani su izbili na Jasenovaču i Razbojište, a naše jedinice povukle su se u Ramljane na odmaranje.

Ratni plijen: Zarobljeno je 24 domobrana i zaplijenjeno 27 karabina, 1400 metaka i nešto spreme.

Gubitci neprijatelja: 20 mrtvih i više ranjenih.

Naši gubitci: 4 mrtva, 15 ranjenih i jedan nestao.

Naknadno su umrla tri ranjena druga.

Utrošak municije 4.155 metaka, dobitak 1400, manjak 2755 metaka.

Kritički osvrt:

Ova akcija nije uspjela iz razloga što jedan bataljon nije zauzeo položaje koji su mu bili predviđeni, a pored toga svuda naokolo su hrvatska sela koja nisu najbolje naklonjena našoj borbi i obavještavala su neprijatelja o našem prisustvu. Teren je pošumljen i sprečava preglednost. Neprijateljske patrole stalno krstare, pa čak prireduju[6] sa većim snagama i zasjede, odnosno vrše osiguranja kada ima neka kolona ili transport da dođe.

Napomena:

Prema naknadno prikupljenim podacima naš protukolski top koji je gađao na blindirani voz imao je vrlo dobre uspjehe. Voz je probijen na nekoliko mjesta i neprijatelj je u vozu pretrpio gubitke od 7 mrtvih i 8 ranjenih. Među ranjenim nalazi se jedan poručnik kome je granata odbila obadvije noge. Oružje ranjenih i poginulih drugova je izvučeno. Za vrijeme borbe pokvarenog ili oštećenog oružja nije bilo. Noću između 17 i 18. III dva bataljona V brigade izvršili su rušenje pruge i sakupljanje tt. žice između želj. stanice Janjče i Lešće.

Porušeno je 2 km. pruge, pokupljeno oko 5 km. telefonske žice i oko 100 izolatora. Borbe sa neprijateljem nije bilo. Za

[6] Postavljaju

vrijeme rušenja pruge neprijatelj je gađao artiljerijom i minobacačima, ali gubitaka nije bilo.

18. III. 1943

IV udarna brigada minirala je prugu između Gornjih i Donjih Dubrava[7] i između Košara i Tounja sa ciljem da se sačekaju transportni vlakovi i zaplijeni ratnog materijala i oružja.

Do 10 sati bataljoni su ostali skriveni na svojim položajima, a neprijatelj se nije kretao iz svojih garnizona a niti su vlakovi nailazili.

U 10 sati naišao je oklopni vlak iz pravca želj. stanice Oštarije i pošto je prošao želj. stanicu Košare primjetio je jednu četu 3 bataljona koja je držala položaj na desnoj obali rijeke Tounjčice, između ceste i želj. pruge. Vlak se kretao vrlo sporo, a pred njim je išla patrola koja je kontrolisala i pregledavala prugu. Pošto je ova četa bila primjećena na istu je otvorena jaka minobacačka vatra iz oklopnog vlaka. Na ovu vatru naša četa nije odgovarala.

U 11 sati oklopni vlak produžio je za želj. stanicu Tounj i vratio se u Košare u 11.45 sati a odatle produžio u Oštarije.

U 12.50 sati naišao je transportni vlak iz Oštarija natovaren ratnim materijalom i vojnicima kojih je moglo biti oko 500. Drugi bataljon otvorio je vatru na vlak i zaustavio ga. Neposredno iza toga naišao je oklopni vlak iz Oštarija i tukao položaje našeg 2 bataljona jakom minobacačkom i mitraljeskom vatrom. Talijanska artiljerija tukla je također iz Ogulina jakom vatrom po našim položajima. Pod ovom vatrom Drugi bataljon se povukao na iduće prihvatne položaje i zatražio pomoć dvije čete od Štaba brigade. Odmah je naređeno 3 i 4 bataljonu da upute po jednu četu u pomoć Drugom bataljonu, što je odmah i učinjeno.

U 15.20 sati oklopni vlak koji je došao iz Oštarija pod jakom vatrom teških oruđa prikačio se za zaustavljeni transportni vlak i pošto su prednji vagoni i lokomotiva bili ukočeni rastrgao je kompoziciju i jedan dio vlaka odvukao u Oštarije. Poslije kraćeg vremena oklopni vlak se je ponovno vratio iz Oštarija i pokušao odvući ostatak kompozicije vlaka, ali bez uspjeha, pošto su vagoni bili dobro ukočeni. U isto vrijeme nadirala su tri tenka iz sela Josipdola cestom do sela Skradnika i pošto su odatle napucali na položaje 4. bataljona

[7] Vidi dok. br. 66.

vratili su se natrag u Josipdol. Ovo su pokušali još nekoliko puta, ali uvijek izvan dometa naše pješadijske vatre.

U 16.30 sati došla je pomoć oklopnom vlaku jačine oko 200 ustaša te izbila na kote 412, 361 i 389. Kako je neprijatelj ovim pokretom, uslijed neopreznosti Drugog bataljona, zauzeo dominantne tačke, naš 2 bataljon bio je ugrožen na svojim položajima oko pruge te se je oko 17.30 sati povukao preko želj. pruge u pravcu sela Kamenica, ostavivši u šumi više pruge dobar dio evakuisanog plijena iz transportnog vlaka. Dalje pokrete neprijatelj nije vršio.

U 18 sati 2, 3 i 4 bataljon povukli se preko sela Kamenice u svoje baze.

Jedan bataljon IV brigade, ojačan sa jednim bataljonom Kordunaškog odreda, vršio je operacije između Gornjih i Donjih Dubrava. Borba se odvijala ovako:

U 11.15 sati propušten je teretni vlak iz Donjih Dubrava radi toga što se tačno znalo da će iza ovoga naići još jedan vlak. Pošto je prošao ovaj teretni vlak, pruga je minirana i odmah je naišao oklopni vlak iz Donjih Dubrava. Mina je eksplodirala i onesposobila lokomotivu i 5 vagona, te vlak zaustavila. Na voz je izvršen napad i očišćeno je 10 vagona, dok je iz dva oklopna vagona i iz posljednjeg vagona neprijatelj davao jak otpor. Artiljerija je gađala iz Generalskog Stola. U momentu kad je plijen bio izvučen iz vlaka i kad je trebalo početi sa paljenjem vagona da bi se likvidirala posada iz ostala tri vagona, naišao je oklopni vlak iz G. Dubrava sa tri blindirana vagona za kojima se kretala i neprijateljska pješadija. Pod jakom vatrom iz oklopnih vagona naše jedinice nisu mogle evakuisati plijen ispred vlaka i povukle su se na iduće prihvatne položaje. Nakon kratkog vremena naišao je još jedan oklopni vlak iz pravca Donjih Dubrava praćen jednim pružnim tenkom, te osuo vatru na naše jedinice koje su vršile osiguranje na tom pravcu. Ovaj vlak nije mogao odmah prići oštećenom vlaku pošto je pruga bila razrušena od mjesta borbe u pravcu Donjih Dubrava. Naše jedinice uslijed jake neprijateljske vatre morale su se još dalje povući, jer je došao još jedan oklopni vlak sa 8 vagona i dva pružna tenka iz pravca Donjih Dubrava. Borba se vodila do 15 sati, kada su naše snage povučene na Bukovaču (k. 254, 275 i 206).

U 17 sati pokušan je ponovo napad na mjesto gdje je vlak miniran, ali na tom mjestu ostali su lokomotiva i 5 oštećenih vagona, koji su odmah zapaljeni, dok ostatak kompozicije od-

vučen u pravcu Generalskog Stola. Također su otišli i oklopni vlakovi.

Ratni plijen: Zarobljeno je 30 domobrana, 1 domobranski oficir, 6 ustaša, 8 Talijana, 23 željezničara, 3 financa, 2 pandura i 21 državni službenik. Od oružja zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez fijat (oštećen), 13 pušaka, 2 pištolja, 500 metaka za mitraljez i nešto vojničkog odijela i obuće.

Gubitci neprijatelja: Preko 100 mrtvih i mnogo više ranjenih.

Naši gubitci: 8 poginulih i 29 ranjenih drugova. Naknadno umrlih nije bilo.

Imena palih smrću heroja: Drug Branko Savić, politkomesar 2 čete 1 bataljona, rođen u selu Primišljanski Tržić, zanimanjem kovač, pao je junačkom smrću jurišajući na vlak u prvim redovima baš u momentu kad je bacio bombu među neprijateljske vojnike u vagonu.

Kritički osvrt: Starješine se nisu na svim mjestima i u svim situacijama dobro snalazile, a situacija se vrlo brzo mijenjala. Veće greške dešavale su se u tome što se je većina boraca okupljala oko vlakova a starješine su gubile iz vida osiguranje prema neprijatelju i držanje dominantnih točaka oko mjesta borbe, radi toga je Drugi bataljon bio iznenađen jer mu je neprijatelj nesmetano izbio na kote 412 i 361, iako su ove kote trebale držati snage istog bataljona. Grupisanje oko vagona i oko plijena imalo je za posljedice ovako velik broj mrtvih i ranjenih. Nedostajalo je organizovano izvlačenje plijena i brzina u rušenju pruge. Plijen je ostao neizvučen iako je bio izbačen ispred vagona, jer su se borci gubili u sitnicama a starješine nisu držale čvrsto jedinice u svojim rukama. II bataljon iako je bio izvukao plijen iz voza u šumu ostavio ga je jer je bio iznenađen od ustaša. Rušenje pruge nije izvršeno na vrijeme, tako da je oklopni vlak došao nesmetano do vlaka koji je bio miniran i time je onemogućeno izvlačenje plijena i savlađivanje do kraja neprijateljskog otpora.

Utrošak municije: Utrošeno je 3747 puščanih i mitraljeskih metaka, dobitak 500 metaka, a prema tome manjak u municiji iznosi 3.247 metaka. Od poginulih drugova koji nisu izvučeni izgubljene su dvije mauzer puške, a za vrijeme borbe pokvarene su dvije mauzer puške.

20. III. 1943 do 21. III. 1943

Snage naše divizije vršile su po treći put napad na četničko uporište Crnu Vlast[8] i uslijed malog broja snaga u Vrhovinama vršena je blokada i fingirani napad na same Vrhovine sa ciljem da se prema rezultatima napada na Crnu Vlast vrši dalje napredovanje na same Vrhovine.

Plan napada bio je slijedeći: VI brigada ojačana sa jednim teškim i dva laka tenka imala je zadatak da sa dva bataljona napadne i razoruža Crnu Vlast, s jednim bataljonom vršiti osiguranje i fingirani napad na Vrhovine, Panos i karaulu kod Brakusove Drage, od kote 1074 i zapadno od iste kote na Panos i Vrhovine, a sjeverno od kote 972 na karaulu. Jedan bataljon ostaje u rezervi kod Štaba brigade. Diverzanti da podmetnu minu koja se pali žicom ispod željezničke pruge između karaule i Vrhovina, sa zadatkom da sruši blindirani vlak koji bi prolazio tom prugom. Tenkovi vršiti će napad sa pješadijom lomeći neprijateljska uporišta i prepreke. Saradnju tenkova i boraca ima osigurati Štab VI brigade prema usmenim uputama.

XV udarna brigada ojačana sa jednim teškim bacačem dobila je zadatak da s jednim bataljonom zaposjedne položaj od kote 1030 do k 869 i da sprečava neprijatelju nadiranje svim putevima i stazama od pravca Doljana i Brezovca. S jednim bataljonom zaposjesti položaj južno od kote 1019 sa zadatkom da vrši fingirani napad na Vrhovine i veže neprijateljsku vatru za sebe, a bacačem ušutka neprijateljsku artiljeriju u Vrhovinama i to dok se ne zauzme Crna Vlast, a po zauzeću iste ovim bataljonom vršiti napad na neprijateljska uporišta u Vrhovinama. S jednim bataljonom postaviti zasjedu južno od kote 744 prema koti 963 sa zadatkom da se spriječi neprijatelju iz Vrhovina bježanje prema Zalužnici i kretanje iz Zalužnice prema Vrhovinama. Od ovog bataljona postaviti jednu četu na kotu 802 sa zadatkom da vrši fingirani napad na neprijatelja u Vrhovinama i veže neprijateljsku vatru za sebe a potom, tj. po zauzimanju Crne Vlasti, da vrši napad na neprijateljska uporišta na Vrhovinama. Jedan bataljon zadržati u rezervi, koristiti ga za pariranje neprijateljskih manevara do likvidacije Crne Vlasti, a po likvidaciji iste upotrebiti ga za napad na Vrhovine.

V udarna brigada ojačana sa jednim teškim bacačem mina imala je zadatak s jednim bataljonom zauzeti M. Obljaj (k.

[8] O ranijim napadima Osme divizije na Crnu Vlast vidi dok. br. 10, 19, 20, 21 i 42.

835) i kuće ispod toga visa, sa kojih protjerati neprijatelja. Po zauzeću istog visa ovaj bataljon štitit će bok VI brigadi i sprečavati će neprijatelju iz Vrhovina da dođe u pomoć posadi Crna Vlast. S jednim bataljonom blokirati sa jugoistočne strane želj. stanicu Rudopolje i zauzeti položaje južno od kote 1039 do 944. Ostale snage biti će u divizijskoj rezervi u Rudopolju i kućama ispod Perušića (D. Babin Potok).

Jačina neprijatelja u Crnoj Vlasti 278 četnika, smješteni u crkvi, školi i popovom stanu gdje su utvrđeni i ograđeni bodljikavom žicom, a u Vrhovinama oko 250 Talijana, 200 četnika. Pored toga na brdu Panos nalazilo se nešto Talijana, ali broj nije poznat.

Početak napada imao je uslijediti 20. III. 1943 u 20 časova. Topovi će dejstvovati pod komandom Štaba divizije.

Tok napada:

Do 20 časova uspostavljena je telefonska veza sa V, VI brigadom i baterijom. Jedinice zauzimaju svoje polazne položaje.

U 20.45 sati stigla su dva mala tenka, dok je veliki tenk još bio na putu iz Korenice. Naređeno je da artiljerija otpočne gađati, što će ujedno biti znak da kreću i tenkovi i da se otpočne napad.

U 21 sat krenuli su tenkovi i VI brigada izvještava da je borba otpočela. V brigada javlja da je satjeran neprijatelj sa Malog Obljaja i zauzima kuće ispod istog. Artiljerijska vatra bila je dobra i pogodci su bili u školu, a također jedan pogodak u crkvu.

Do 24 časa vođene su žestoke borbe sa neprijateljem koji je davao ogorčeni otpor. Zauzeta je jedna kuća izvan žičane ograde gdje su četnicima nanijeti gubitci. Također je zauzet i zapaljen popov stan i izvršen juriš na samu crkvu, ali je neprijatelj naš juriš odbio i nanio nam osjetljive gubitke. Neprijatelj iz Vrhovina gađa sa artiljerijom naše položaje, a naročito žestoko tuče položaje XV brigade. Na sektoru kod V brigade nije bilo nikakovih promjena. Borba se i dalje nastavlja.

21. III. 1943

Od 0—6 časova pokušano je još nekoliko puta da se neprijatelj u crkvi i školi uništi. Mineri su se privlačili da bi minirali crkvu ali uslijed jake neprijateljske vatre nisu mogli prići. Neprijateljska artiljerija i dalje je aktivna i tuče po našim položajima. Neprijatelj se još uvijek uporno drži, ali naši borci su u njegovoj neposrednoj blizini i ugrožavaju ga.

Očekuje se dolazak velikog tenka koji će potpomoći ponovni napad.

U 8.30 sati stigao veliki tenk u Babin Potok i kreće se prema Crnoj Vlasti. Do sada je bilo nekoliko zarobljenih četnika.

U 10.30 sati veliki tenk stigao je u blizinu crkve i počeo gađati crkvu, ali pješadija nije za njim nastupala. VI brigadi je naređeno da odmah pod zaštitom tenka krene u energičan napad. Veliki tenk je malo oštećen od neprijateljskih bacača, top i puškomitraljez su se pokvarili, tako da se tenk oko 11 sati povukao malo nazad.

XV brigada izvještava da neprijatelj jako tuče artiljerijskom vatrom njihove položaje i da vrši napad na kotu 1019, ali je na polovici kote zaustavljen. Od artiljerijske vatre poginuo je zamjenik komandanta brigade drug Milisav Dakić.[9] Iz Otočca je došlo 5 kamiona vojnika za Vrhovine. Do sada je bilo 6 mrtvih i oko 10 ranjenih i to sve od artiljerijske vatre. Borba se i dalje nastavlja.

U 12.30 časova ubačen je iz rezerve jedan bataljon za napad na Crnu Vlast i počeo da se prebacuje prema neprijatelju. Ponovni napad imao bi se izvršiti u prvi sumrak, a dotle neka se vrše pripreme. O ovome su izdata naređenja brigadama od Štaba divizije.

U 13.30 časova javlja V brigada da je neprijatelj po grupicama počeo da bježi prema Vrhovinama. VI brigadi skrenuta je pažnja da ovo bjegstvo onemogući.

U 15 sati primjećeno je da se neprijatelj i dalje prebacuje po grupicama prema Vrhovinama, te je naređeno da se otpočne sa napadom. Jedinice VI brigade u zajednici sa jednim bataljonom V brigade koji je došao iz rezerve otpočele su ponovo napad na četnike koji su počeli bježati. Oko 16 časova naše jedinice progonile su neprijatelja koji je bježao i vršio se napad na crkvu i školu. Neprijatelj je dijelom utekao, a dijelom je bio savladan. Crkva i škola su zauzete i zarobljeno je oko 70 četnika, dok ih se još uvijek pronalazilo i hvatalo u bježanju. Odmah se otpočelo sa prikupljanjem plijena.

Od XV brigade primljen je izvještaj da ih neprijatelj i dalje gađa žestokom artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Naši borci odbili su napad neprijatelja na koti 1019 i satjerali ga do samog podnožja. Jedan bataljon potisnuo je neprijatelja u same Vrhovine i dvije čete ušle u zaselak Seoce. Do sada je

[9] Proglašen za narodnog heroja.

bilo 8 mrtvih i 22 ranjena i to skoro svi od artiljeriske vatre. Zarobljeno je nekoliko četnika koji su u zajednici sa Talijanima napadali.

Oko 17 sati borba se utišala, pošto je neprijatelj bio likvidiran. Naši tenkovi progonili su neprijatelja prema samim Vrhovinama i došli do samog raskršća. Kod XV brigade borba se i dalje vodila i neprijatelj neprekidno tuče njihove položaje. Još uvijek pronalaze se i hvataju četnici i broj zarobljenika stalno raste. Štab divizije izdao je naređenje XV brigadi da se povuče u [Vrhov.] Dugi Dol sa isturenim osiguranjima prema Vrhovinama i Doljanima, VI brigada da se smjesti u Crnoj Vlasti sa osiguranjem od Vrhovina, a V brigada da u toku noći poruši prugu između Vrhovina i Dugog Dola, te da pokupi telefonsku žicu i izolatore. Ovo naređenje u toku noći je izvršeno.

Ratni plijen:

Zarobljeno je 125 četnika i zaplijenjeno 6 teških mitraljeza francuskih tipa „S. E."[10] 4 puškomitraljeza „Šoša". 104 karabina francuska. 2 mala bacača mina sa 20 mina, 40.000 metaka za francuske puške i mitraljeze, nešto ostale ratne spreme i životnih namirnica.

Gubitci neprijatelja:

60 mrtvih i mnogo više ranjenih četnika i Talijana.

Naši gubitci:

18 mrtvih i 128 ranjenih. Naknadno umrlih do sada nije bilo.

Smrću heroja pao je zamjenik komandanta XV udarne brigade drug Milisav Dakić. Drug Dakić je stalno bio na čelu svojih jedinica na najopasnijim mjestima, bodrio i hrabrio svoje drugove i to ne samo u ovim borbama nego u svim borbama koje je brigada do sada imala. Svojom hrabrošću, vedrinom duha i umješnim vođenjem svojih jedinica stekao je silnu ljubav partizana brigade. Već nekoliko puta pohvaljen je za hrabro držanje od Štaba korpusa. Detaljniji podaci o njegovom životu i radu dostaviće se najhitnije.

Za pohvaliti jedinica i boraca u ovim borbama nema.

Pokvarenog oružja za vrijeme borbe bilo je: 1 karabin. Izgubljenog oružja nije bilo. Oružje od mrtvih i ranjenih drugova izvučeno je iz borbe.

---

[10] Sentetjen

Utrošak municije:

60 granata za topove 65 i 75 mm, 26 mina za teške bacače, 8000 puščanih i mitraljeskih metaka. Dobitak 40.000 metaka za puške. Razlika kao višak: 32.000 puščanih i mitraljeskih metaka, a manjak: topovske granate i mine od teškog bacača koje su utrošene.

Kritički osvrt:

Operacija je izvedena po predviđenom planu. Teškoće prilikom napada bile su slijedeće: Neprijatelj je bio dobro utvrđen i imao je dobar sistem odbrane, dosta dobar plan vatre. Prozore i vrata imali su zazidane, tako da se nije moglo ulaziti u zgrade. Rovovi su bili natkriveni. Borbenost četnika bila je na visini i upravo su se ogorčeno branili. Teški tenk koji je bio otišao kod crkve, vratio se natrag sav crn od dima i bombi koje su četnici bacili na njega. Prostor oko neprijateljskih utvrđenja kao i prilazi su brisani, što je otežavalo napredovanje i održavanje veze. Za cijelo vrijeme borbe neprijatelj je gađao naše položaje sa artiljeriskom vatrom te vatrom bacaca mina pa čak i mitraljeskom vatrom sa Panosa. Također je neprijatelj pokušao prodirati prema našim položajima i upravo u momentu kada je neprijatelj bježao iz crkve, što je olakšalo četnicima da su dijelom mogli da pobjegnu u Vrhovine. Neprijateljska avijacija otežavala je i bombardovala naše položaje. Veliki tenk nije stigao na vrijeme već tek idućeg dana.

Glavni nedostatci koji su zapaženi za vrijeme operacija bili su: Kod VI brigade nije iskorišćena pojava tenkova i zabuna koja je nastala kod neprijatelja prilikom osvajanja popovog stana za energično dalje nadiranje. Kuće koje su zauzete nisu odmah podešene za odbranu. Slabo korišćenje i proučavanje zemljišta prilikom napada, jer se po zauzeću ustanovilo da je ipak bilo neravnina koje su se mogle iskoristiti za prilaze i podilaženje neprijatelju. Ovo se naročito odnosi na školu, koja sa jedne strane uopšte nije imala puškarnica. Slabo utvrđivanje boraca na položajima, što je prouzrokovalo veće gubitke. Automatska oruđa nisu iskorišćena kako treba a naročito teški mitraljezi, što znači da plan vatre nije valjao. Oruđa nisu postavljena na takva mjesta odakle bi najbolje mogla potpomoći naše borce u nastupanju, kao i da tuku međuprostore kuda se borci uslijed brisanog prostora nisu mogli kretati. Bilo je čak i netučenog prostora kuda se neprijatelj mogao da provuče bez većih gubitaka, tako da je neprijatelj koristeći ovo mogao vršiti i protunapade. Kada je tenk krenuo prema crkvi nije ga pješadija pratila niti ga je

iskoristila za napad. Četa koja je zatvarala pravac prema Vrhovinama napustila je položaj, što je omogućilo neprijatelju da većim dijelom pobjegne u Vrhovine.

Veza između Štaba brigade i štabova bataljona bila je slaba, što je otežavalo pružanje pomoći bataljonima.

Kod XV brigade: Borci na položaju i pored toga što im se stalno naglašavalo da se utvrde nisu to učinili i zbog toga bilo je nepotrebnih gubitaka od neprijateljske artiljerije. Kod pojedinih štabova bataljona osjeća se da slabo cijene opštu situaciju. Tako su dvije čete vršile prevelik pritisak na neprijatelja i ušle u samo mjesto. Ovaj njihov prodor bio je individualan i kasnije kada su se morali povlačiti imali su gubitaka. Slaba opreznost na položajima, tako da je neprijatelju uspjelo da bez gubitaka prođe cestom od Zalužnice prema Vrhovinama. Ipak se može reći da su borci XV brigade izdržali strahovitu artiljerisku vatru i nisu dali neprijatelju da zauzme kote na koje je napadao.

Veza za vrijeme operacija bila je dobra.

Kod V brigade većih grešaka prilikom operacija nije bilo.

Tenkovi su se ovoga puta pokazali dobri i izvršili su svoj zadatak.

Artiljerija je dobro gađala i također je doprinijela da se neprijatelj savlada. Rezerva je pravilno i na vrijeme upotrebljena.

Napomena: Zaplijenjeno oružje razdijeljeno je ovako:

V brigadi: 25 pušaka, 1 mali bacač sa 20 mina i 1750 metaka.

VI brigadi: 44 puške, 2.200 metaka.

XV brigadi: 25 pušaka i 1.250 metaka.

Automatska oruđa, laki bacač i 10 karabina neispravni su i poslati su na popravak, pa će se kasnije podijeliti po brigadama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
A.[11] Turkulin

Komandant
V.[12] Četković

(M. P.)[13]

[14] Prilog:

Liste gubitaka i opis života i rada druga Dakića koji je poginuo.

---

[11] Artur
[12] Vlado
[13] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
[14] Dopisano mastilom.

BR. 80

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 24 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NEPRIJATELJSKOJ OFANZIVI NA ŽUMBERKU[1]

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE
24. III. 43

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE

22. III ustaše su otpočeli ofanzivu zajedno sa Talijanima protiv našeg slobodnog teritorija Žumberka.[2] Neprijatelj je krenuo iz tri pravca: Jaske, Samobora i Draganića. Pošao je sa 23 tenka i ostalim naoružanjem. Njegove snage broje oko 5.000 vojnika.

Naše jedinice vodile su sa neprijateljem uporne bojeve kroz sva tri dana, ali je neprijatelju stalno dolazilo pojačanje i bacao je u borbu svježe snage, te uspio da potisne naše snage do Sošica. Neprijatelj je zauzeo Kalje, Krašić i Slavetić, odakle i dalje nadire u pravcu naših položaja. U toku ovih borbi neprijatelj je imao preko 100 mrtvih i uništena su tri tenka. Mi smo imali 3 mrtva i 4 ranjena.

Zbog stalnog nadiranja neprijatelja odlučili smo da evakuišemo bolnicu, jer se neprijatelj nalazi blizu bolnice. Bolnicu upravo sada evakuišemo u Sloveniju. Pošto imademo veliki broj nepokretnih ranjenika, moramo napustiti teren, jer cijela brigada mora da evakuiše ove ranjenike, a terenski je bataljon sam nesposoban da vodi borbu sa ovakvim neprijateljskim snagama. Na evakuaciju smo se odlučili radi toga da nam bude brigada što pokretnija i elastičnija za daljnju borbu, jer su ranjenici stalan balast. Nije nam bilo moguće manevrisati sa jedinicama, jer smo morali držati položaje u pravcu naše bolnice. Tako nas je neprijatelj stalno silio na frontalnu borbu i nastojao da nam što više razvuče naše snage.

Prilikom evakuacije bolnice sa sobom poveli smo i odbornike iz pojedinih općina, koji su izloženi opasnosti.

Opširan izvještaj poslat ćemo naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/3, k. 1472.

[2] Vidi dok. br. 76.

BR. 81

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA SEKTOR ZRMANJA OD 24 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU PLAVNO—PRLJEVO[1]

28. 3. 43
O. br. 44/43[2]

OPERATIVNI ŠTAB ZA SEKTOR
ZRMANJA
24 marta 1943 god.

Operativni izvještaj za
23 i 24. III. 1943 god.

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

23 marta:

Četničke bande toga dana napale su položaje 2 udarnog bataljona L. P. O[3] i jedne čete bataljona „M. O."[4] i to: položaj Kitu—Šijanovu Glavu i kote iznad Mračaja. Jačina neprijatelja bila je 450—500 četnika. Neprijatelj je uspio da zbaci sa položaja Kita (kota 676) i Šijanova Glava (kota 633) jedinice 2 udarnog bataljona L.P.O. koje su se povukle na liniju Plavno—Prljevo. Na sektoru bataljona „M. O." neprijatelj je bio odbijen. Tada je ubačen u borbu 3 bataljon I udarne brigade na prostor između bataljona „M. O." i 2 udarnog bataljona L.P.O. Sva tri bataljona dobili su zadatak da ponovno zbace neprijatelja sa novozauzetih položaja i gone ga. 2 udarni bataljon L.P.O. imao je zadatak da zauzme Kitu, 3 bataljon I udarne brigade imao je zadatak da zauzme Šijanovu Glavu a bataljon „M. O." da napadne neprijatelja bočno dolinom Zrmanje. Naveče je izvršen napad i neprijatelj je u panici napustio položaje i utekao.

Neprijateljski gubici u toku ove borbe iznose: oko 20 mrtvih i nepoznati broj ranjenih (na bojnom polju ostalo je 13 četničkih lešina).

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 53—5. k. 421 B.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Lički NOP odred

[4] „Marko Orešković"

Sopstveni gubici: 2 mrtva i 9 ranjenih.

Zarobljena dva četnika, a dvojica su se dobrovoljno predala.

Plijen: jedan mali bacač, jedan sanduk malih mina, jedan p. mitraljez (šoša), 14 pušaka, 1500 metaka, 4 konja sa samarima, 180 paketa duhana, 2 kazana sa gotovom večerom, nešto bombi, šatorskih krila, ćebadi i drugog materijala.

24 marta:

Toga dana u ranu zoru četničke bande napale su položaj Viojla (kota 885), Debelo Brdo i Popova Muda (kota 851). Te položaje držao je 4 bataljon L.P.O. Neprijatelj je napadao sa snagama jačine 200—300 četnika (bataljon Špire Lukića i Krupljanska četa). 4 bataljon L.P.O. povukao se sa položaja Viojla i Debelo Brdo, nakon kratke i bliske borbe. Odmah je izdato naređenje 2 i 4 bataljonu I udarne brigade da neprijatelja zaobiđe s obadva krila i na taj način pokušaju uništiti. 4 bataljon krenuo je iz Doljana pravcem Doljani—Vršak (kota 725)—Zekićev Stan. a Drugi bataljon I udarne brigade krenuo je sa jednom četom pravac Debelo Brdo, dok sa ostale dvije čete sedlom između Debelog Brda i Popovih Muda. Četnici čim su osjetili ovaj manevar pobjegli su u pravcu Turovca.

Neprijateljski gubici: neprijatelj je imao nepoznat broj mrtvih i ranjenih, ali se cijeni da svakako taj broj nije velik.

Sopstveni gubici: jedan mrtav i 3 ranjena.

Broj zarobljenih četnika jest 4 i jedan se dobrovoljno predao.

Plijen u oružju i materijalu: 7 pušaka, 700—800 metaka, nešto bombi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Branko[5]

Komandant:
M. Šakić

P. S.
Lista gubitaka naknadno će se dostaviti.

[5] Desnica

BR. 82

PREDLOG ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 25 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE DA IZVRŠI NAPAD NA BRLOG[1]

25-III-1943

KOMANDANTU[2] V OPERATIVNE ZONE

U vezi sa opštim operativnim planom jedinica našeg Korpusa[3] postoji mogućnost za učešće u tome i tvoje XIV Brigade. Pošto smo mi sa jednim dijelom naših snaga, među kojima se nalazi i tvoja VI Brigada, otpočeli čišćenje otočačkog sektora od četničkih bandi, to se pruža mogućnost da ti sa XIV Brigadom i sa VI Brigadom, koju bi ti mi poslali, očistiš i likvidiraš četničko uporište Brlog.[4] Ovo smo odabrali za tebe radi toga što ti je to vrlo blizu i što bi likvidacijom istoga upao u jedno od najbogatijih mjesta u Gackoj dolini i time popravio za izvjesno vrijeme ekonomsko stanje u tvojim jedinicama koje je, kako smo izviješteni, vrlo ozbiljno. Mi smo do sada likvidirali Babin Potok, Rudopolje i Crnu Vlast.[5] Neposredno pred nama sada stoji likvidacija Doljana i Škara[6] a poslije toga i ostalih četničko-ustaških uporišta na tom sektoru. Likvidaciju Brloga bi trebalo izvesti poslije zauzeća Škara i Doljana. Ukoliko se slažeš sa našim prijedlogom obavijesti nas o tome. Kurire šalji preko Dabra pošto se u njemu nalaze naše snage.[7]

Situacija u Lici je slijedeća: Mi smo otpočeli čišćenje prostorije između Knina i Gračaca od četničkih bandi.[8] U ovome

---

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 42—1, k. 421.

[2] Veljko Kovačević

[3] Prvi korpus NOV i PO Hrvatske

[4] Vidi dok. br. 97 i tom V, knj. 14, zapovijest Štaba Osme divizije od 2 travnja 1943 godine.

[5] O likvidaciji ovih četničkih uporišta vidi dok. br. 10, 19, 20, 21 i 42.

[6] Četnici su napustili ova uporišta. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 travnja 1943 godine.

[7] Vidi dok. br. 47.

[8] i [11] Vidi dok. br. 86.

sudjeluju dvije Kostine[9] brigade uz naše dvije.[10] U centru Like vršimo pritisak oko Gospića,[11] dok, kao što sam ti već gore napomenuo, čistimo sjever Like, tj. otočački sektor od četnika. Znači borba protiv četnika postavljena je pred nas na prvo mjesto. Osim toga sa čišćenjem otočačkog sektora mi dolazimo u najplodniji kraj Like gdje još jedino možemo u Lici prehraniti našu vojsku jer su naši vojni magazini prazni. Osim toga poslije uspješnog čišćenja otočačkog sektora mi ćemo u tom kraju imati mogućnost šire mobilizacije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar. Komandant,

BR. 83

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 25 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU ZRMANJE[1]

I KORPUS
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 38/43
Dne 25 marta 1943

Operativni izvještaj za sektor
Zrmanja od 16 do 20. III. 1943

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

16 marta 1943 oko 11 časova pokušali su četnici da zauzmu Bobiju i Konjsku Glavu,[2] a kad su vidjeli da su položaji posjednuti našim snagama povratili su se bez borbe.

---

[9] Kosta Nađ, tada komandant Prvog bosanskog NOU korpusa.

[10] U čišćenju ovog područja od četničkih elemenata učestvovale su sljedeće jedinice: Četvrta i Deseta krajiška brigada i Prva i Druga brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V. knj. 14. izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 godine.

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13—2, k. 105.

[2] i [6] Vidi dok. br. 60.

I KORPUS

HRVATSKE

Fotokopija dokumenta br. 83

Oko 15 časova jedan bataljon četnika „Marić“ nadirao je od Zrmanje prugom prema Benderu, gdje je položaje držao bataljon „Marko Orešković“.[3] Ovaj naš bataljon napravio je zasjedu četnicima i oni se nisu usudili prići bliže od 1500 m, već su sa tog otstojanja gađali naše položaje od 15 do 18 časova. Uvidjevši da je neprijatelj neodlučan, naše snage krenule su u protivnapad i do 20 časova zauzele sela Pribudić i Prljevo, a neprijatelj se povukao pravo u Zrmanju.

U toku noći 16/17. III o. g. prebačen je II bataljon Ličkog P. O.[4] u Pribudić i Prljevo.

17. III izdat je zadatak bataljonu „M. O.“ da pred samu zoru krene prugom prema Mračaju, Nad Vrelom i Rastičevu,[5] a IV bataljon Ličkog P. O. da potisne neprijatelja sa kota između Konjske Glave i Rastičeva, zatim da se rokira desnim krilom ispod Poštaka sa zapadne strane i da napadne Rastičevo sa sjeverne i istočne strane. Oko 6 časova naše su jedinice stegle Rastičevo u vidu potkovice sa sjeverne, istočne i južne strane. Zbog dana i slabe borbenosti IV bataljona Ličkog P. O. i njegovog rukovodstva, neprijatelj je uspio da zaustavi taj bataljon, tako da ni bataljon „M. O.“ nije mogao sam da prodire u selo, pošto se neprijatelj utvrdio u špiljama i kamenjarima Nad Vrelom i Rastičeva i davao jak otpor. Na ovim položajima naše jedinice ostale su do 18 časova, kada je pripremljen energičan napad, koga je bataljon „M. O.“ opet najozbiljnije shvatio, dok je IV bataljon Ličkog P. O. opet zatezao i nije imao odvažnosti da brzo i energično napadne neprijatelja, te je neprijatelj pod pritiskom bataljona „M. O.“ pobjegao preko Nad Vrelom i M. Popine u pravcu Viojle i Turovca.

Zaplijenjeno je 28 pušaka, 2800 metaka, 1 postolje za francuski t. mitraljez i ostale ratne spreme, a zarobljeno 32 četnika.

Gubici neprijatelja 11 mrtvih i 20 ranjenih.

Naši gubici 6 mrtvih i 25 ranjenih.

Akcije su izvođene po izgrađenom planu, ali s obzirom na naše male snage i veliki prostor, neprijatelj je uvijek uspijevao pobjeći.

Naročito se istakao bataljon „Marko Orešković“, koji je za sve vrijeme operacija pokazao visoku svijest i borbenost.

Utrošeno je 15 mina za bacače i 5770 metaka za puške i mitraljeze.

19. III. 43 naše snage napale su neprijatelja na liniji: Zrmanjski klanac—Palanka—Viojla (kota 875)—Mala Popina—

[3] Prvi bataljon Prve NOU brigade Šeste divizije
[4] Partizanskog odreda

D.[6] Brdo—kota 851. Napad je počeo u 21 čas. Kad je neprijatelj osjetio naše snage napustio je pomenute položaje i povukao se u padine Koma sjeverno od Palanke—kote Vrbice—Turovac i prema željezničkoj stanici Malovan. Izvršen je pretres sela Zrmanje i M. Popine. Narod je dočekao partizane mnogo bolje nego u ostalim do sada osvojenim selima.

20. III. 43 oko 8 časova neprijatelj — četnici — sa pravca Vrbica—Turovac napao je naše položaje Viojla—D. Brdo, koje je držao IV bataljon Ličkog P. O. Neprijateljev napad bio je potpomognut sa jednim malim bacačem i teškim mitraljezima. Kad je neprijatelj prišao na otstojanje od 200 m. naše snage izvršile su snažan protivnapad i neprijatelj je u paničnom bjegstvu otstupio na kamenjare Vrbice i u pravcu Turovca.

Našim jedinicama predalo se 15 četnika.

Gubici neprijatelja 4 mrtva i 8 ranjenih.

Naši gubici 3 mrtva i 5 ranjenih. Među ranjenima je i komesar IV bataljona L.P.O. drug Ilić Stevan.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
V.[7] Holjevac

Komandant:
Gošnjak[8]

(M. P.)[9]

---

[6] Debelo
[7] Većeslav
[8] Ivan
[9] Okrugli pečat: Štab Prvog korpusa NOV Hrvatske

BR. 84

PISMO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 26 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE O UOČENIM NEDOSTACIMA PRILIKOM NAPADA NA CRNU VLAST[1]

Sl.
26 marta 1943

ŠTABU VIII DIVIZIJE

Iz operativnog izvještaja Op. br. 39/43.[2] kao i izvještaja drugova ovoga Štaba koji su prisustvovali operacijama u Crnoj Vlasti[3] jasno se vidi da se pred nama pojavljuje još mnogo nedostataka, o kojima je već toliko govoreno i pisano i koji su uglavnom morali da budu uklonjeni.

Iako se u posljednjoj neprijateljskoj ofanzivi moglo jasno da uoči od kolike je važnosti utvrđivanje i nakon toga što se poslije te ofanzive energično skretala pažnja da se borci moraju priviknuti na utvrđivanje, još i sada se događa da se borci uopće ne pokušavaju utvrditi. Rezultat je ovoga da dajemo više žrtava negoli je to potrebno. Ovakav slučaj pojavio se i kod XV brigade te divizije, što znači da se nije uspjelo uvjeriti drugove borce o potrebi utvrđivanja, što u krajnjem slučaju znači da starješinski kadar nije poduzeo sve potrebne mjere da se borca istinski uvjeri u potrebu utvrđivanja. Ovakove nedostatke koje mi plaćamo žrtvama neće se moći u buduće trpiti, a da se odgovorni drugovi ne pozovu na odgovornost. Ako je borac u stanju da izvrši naređenje gdje je možda sa 90% uvjeren da će dati život, onda je sigurno u stanju i da se utvrdi ako mu to starješina naredi i ako mu se pravilno objasni važnost utvrđivanja. Zato je potrebno, osim objašnjavanja, prilikom operacija voditi kontrolu da li se borci utvrđuju i gdje to ne bude ispitati starješinsko osoblje šta su sve poduzeli da se borci na položajima utvrde.

Isto je tako primjećeno da se ne pridaje od strane pojedinih štabova važnost osmatranju. Događa se da ni Štab brigade nema osmatračnice i potpuno jasno da ne može imati tačan

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—15.

[2] Pod ovim brojem je izvještaj Divizije zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 79.

[3] Vidi dok. br. 10, 19, 20, 21 i 42.

uvid u situaciju, pogotovo kada se zna da je veza sa podređenim jedinicama dosta otežana. Osmatračnice su za svaki komandni punkt od velike važnosti, jer starješina može preko nje da lično osmatra razvoj akcije i da blagovremeno preduzima sve potrebne mjere koje zahtijeva konkretna situacija. Prednost osmatračnice je i u tome što izvještaji koji se dobijaju od podređenih jedinica često puta ne odgovaraju tačno konkretnoj situaciji, pa će lična zapažanja komandanta na osmatračnici najbolje koristiti pravilnom razvoju operacije. Na važnost osmatračnice kao i na važnost izviđanja potrebno je skretati energično pažnju sve dotle, dokle se ne bude jedno i drugo u operacijama u potpunosti primjenjivalo.

Također se primjetilo da štabovi pojedinih jedinica ne izaberu svoj komandni punkt na onome mjestu odakle mogu najbolje pratiti razvoj situacije, dobivati izvještaje i prema tome utjecati, odnosno davati pomoć podređenim jedinicama. Ovo je slučaj sa Štabom VI brigade, koji je bio udaljen od svojih jedinica i na takvom mjestu odakle je bila mala mogućnost da se blagovremeno stekne uvid u situaciju. Kod iste brigade pokazalo se da plan vatre nije odgovarao namijenjenom zadatku. Automatska oruđa bila su tako raspoređena da se od njih imala vrlo mala ili skoro nikakova korist. Osim toga ima još mnogo drugih nedostataka, a koje je pravilno primjetio i taj Štab u svome izvještaju. Sve ove nedostatke treba čim prije ukloniti iz naših redova da bi se u buduće snaga naše vojske i našeg oruđa mogla u potpunosti iskoristiti. Sve ovo će se najlakše ukloniti putem pravilne kritike po jedinicama poslije akcije, na sastancima sa štabovima kao i pravilnim izvođenjem vojničke obuke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 85

ZAPOVIJEST ŠTABA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 26 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA Nnapad NA VLAK NA PRUZI JAVORNIK—RUDOPOLJE[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 20
dne 26-III-1943 g.

ZAPOVIJEST
(Sekcija Gospić, razmjer 1 : 100.000)

Prema prikupljenim podacima jače neprijateljske snage skoncentrisane su u Vrhovinama, gdje sada ima oko 3.000 Talijana[2] i oko 200 četnika. Prugu koja je bila pokvarena neprijatelj je popravio i prema obavještenjima koja smo dobili neprijatelj ima namjeru da prebaci iz Vrhovina ratni materijal i hranu prugom prema Plaškom i Ogulinu, a tako isto da se povuče iz Vrhovina prema Ogulinu nakon izvlačenja materijala.

Na pruzi neprijatelj drži stanice i to:

Rudopolje gdje ima oko 150 do 200 Talijana[3] sa nepoznatim naoružanjem,

Javornik gdje ima oko 200 Talijana[4] sa nepoznatim naoružanjem.

Pored toga, dok je neprijatelj popravljao prugu i vjerovatno dok ne izvuče sav materijal, drži u svojim rukama M. Obljaj, k. 925, 1035, 954 i podnožje k. 1039 te k. 944.

Naša divizija dobila je zadatak da postavi zasjedu na neprijateljski voz, isti pomoću mina uništi, materijal izvuče i dođe do oružja i municije.[5]

Za izvršenje prednjeg zadatka

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43—1, k. 421.

[2] Odnosi se na dijelove divizije „Re".

[3] Vjerovatno dijelovi Osamnaestog konjičkog diviziona „Vittorio Emanuele".

[4] Iz sastava divizije „Re".

[5] Vidi dok. br. 94.

NAREĐUJEM:

1) V udarna brigada

Zadatak:

Jedan bataljon postaviti istočno od k. 1068 prema pruzi i k. 939 sa zadatkom da napadne vlak kada bude miniran u zajednici sa snagama XV udarne brigade koja će se nalaziti sa suprotne strane pruge.

Sa dva bataljona, koja ojačati sa teškim mitraljezima, postaviti osiguranje prema Vrhovinama i Rudopolju i to na južnim padinama od kote 1030 prema k. 1204, s tim što po rušenju vlaka i eksploziji mine postaviti jedinice koje će tući željezničku prugu.

Jednu četu postaviti sjeveroistočno od k. 991 prema stanici Javornik. Ovu četu s teškim mitraljezima ojačati. Zadatak: da po rušenju vlaka sprečava neprijatelju prodiranje u pravcu Rudopolja i blokira želj. stanicu Javornik.

Veza:

Po početku borbe, s jedinicama XV udarne brigade koje će se nalaziti južno od želj. stanice Javornik patrolama, s onim jedinicama XV brigade koje će se nalaziti prema Rudopolju na k. 1069 patrolama, a sa Štabom divizije relejima.

Štab brigade nalaziti će se oko k. 1068, gdje nek se nalazi i rezerva koja nije po rasporedu predviđena.

2) XV udarna brigada ojačana sa 2 bacača mina — teška

Komanda: Štab brigade.

Zadatak:

Sa dva bataljona postaviti zasjedu kod k. 939 sa zadatkom da čim bude miniran i zaustavljen vlak izvrše na isti napad i po likvidaciji neprijatelja izvlače plijen. Ovim bataljonima pridodati bacače koji će pomoći iste u izvršenju zadatka. Sa jednom četom blokirati sa južne strane stanicu Javornik, s tim da se ova četa ne primjeti do početka borbe. Ovu četu ojačati sa te-

škim mitraljezima. Jedan vod uputiti između želj. stanice Jesenica—Javornik sa zadatkom da u momentu kada se čuje da je vlak miniran prekine prugu i onemogući dolazak voza od [Lič.] Jesenice.

Jednu četu ojačanu sa tri teška mitraljeza postaviti kod k. 1069 sa zadatkom da sprečava neprijatelju iz Rudopolja nailazak prema mjestu gdje će se izvršiti rušenje vlaka. Kod ove čete biti će osmatračnica koja će biti telefonom povezana sa Štabom divizije i sa koje će se obavještavati o nailasku vlakova prugom.

Jedan bataljon nalaziti će se kod Štaba divizije u rezervi.

Četa koja će se nalaziti na k. 1069 po prolazu vlaka koji će se rušiti, porušiće prugu i spriječiti nailazak vlakova iz Rudopolja prema Javorniku i povratak prođenog vlaka prema Rudopolju.

Kod voda koji će biti između Javornika i Jesenice nalaziti će se osmatračnica koja će telefonom biti povezana sa Štabom divizije.

Veza: Sa jedinicama V udarne brigade koja će se nalaziti na osiguranju prema želj. stanici Javorniku i Rudopolju sa patrolama po početku borbe, sa Štabom divizije telefonska.

Štab brigade nalaziti će se kod slova c od riječi Pavlovac.

3) VI brigada **Zadatak:**

Jedan bataljon postaviti na k. 970, jedan držati u Donjem Babinom Potoku. Zadatak ovih bataljona da tuku neprijatelja bočno ukoliko isti krene prema mjestu gdje će biti srušen vlak. S jednim dijelom snaga držati Perušić.

S dva bataljona nalaziti se u Crnoj Vlasti u kućama sjeverno od Vrtlina, od k. 1082 i upotrebljavati ih prema

situaciji, s jednim dijelom snaga držati kotu 1074.

Veza: Sa Štabom divizije preko jedinica na k. 1069.

4) Vod za vezu: **Zadatak:**

Uspostaviti telefonsku vezu s osmatračnicama koje će se nalaziti uz jedinice XV brigade koje će biti na osiguranju prema Rudopolju, k. 1069 i koje će rušiti prugu između želj. st. Javornika i Jesenice, te sa Štabom XV brigade.

5) Minerska desetina **Zadatak:**

Postaviti će mine kod k. 939 i biti će u sastavu XV udarne brigade. Mine postaviti prema uputama oficira Korpusa.

6) Uspjeh ove operacije ovisi o tajnosti naših zasjeda, zato naredite da se zasjede dobro prikriju i najstrožije zabraniti kretanje ili govor na mjestima u blizini neprijatelja. Zasjede moraju ostati prikrivene sve dotle dok se vlak ne minira, jer se može desiti da neke vozove u kojima ne bi bilo nekog boljeg materijala propustimo. Također ćemo propustiti i sve neprijateljske patrole i od njih se naročito dobro zaklanjati.

7) Evakuacija plijena vršiti će se prema Štabu divizije. Odmah po likvidaciji neprijatelja vršiti hitno izvlačenje plijena iz voza i to: prvenstveno benzina, oružja i municije, a tek kad se to izvuče onda ostali materijal.

8) Divizijska prihvatna bolnica biti će u Čorkovoj Uvali. Brigadna previjališta smjestiti u blizini štabova brigada.

9) Miniranje pruge i zaposjedanje položaja ima se izvršiti 27 marta 1943 do 5 sati izjutra. Štab XV brigade odrediti će jednog druga iz štabova bataljona koji će osmatrati i javljati preko telefona koji voz treba da se minira, tj. koliko vagona dolazi, čime su natovareni, šta se u njima vidi itd.

10) Znaci raspoznavanja: **Nebo—Nevesinje,** a ugovoreni: dva puta **mjau, a** odgovor: jedan: **kuku.**

11) Na položaju se maskirati i utvrditi i prilikom nastupanja koristiti zemljište i zaklone te na položajima gdje je moguće utvrditi se.

12) Štab divizije nalaziti će se na k. 1030, gdje sve izvještaje slati. Na izvršenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

A.[6] Turkulin

(M. P.)[7]

BR. 86

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 28 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I AKCIJAMA NA PODRUČJU LIKE OD 10 DO 24 OŽUJKA[1]

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
— HRVATSKE —
Op. broj 26/43 O. br. 45/43 28. 3. 43[2]
28-III-1943

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dostavlja se operativni izvještaj o izvedenim akcijama ove divizije u periodu od 3-III do 24-III-1943.

I.
OPĆI PREGLED

Nakon neprijateljskog napada na sela Mogorić i Vrebac,[3] snage ove divizije napadale su neprijateljska uporišta u mjestima Raduču, Sv. Roku i Lovincu.[4] Mjesta Raduč i Sv. Rok su očišćena od neprijatelja, dok Lovinac nijesmo uspjeli likvi-

[6] Artur
[7] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 37/7, k. 419 A.
[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.
[3] Vidi dok. br. 50.
[4] Vidi dok. br. 33 i 59.

diratı zbog neupornosti i neenergičnosti ovoga štaba, kao i Štaba IX Brigade.

Poslije ovih akcija i upada jedne veće grupe četnika na gračačkom sektoru[5] upućene su I i II Brigada u pravcu Gračaca: I sa zadatkom da u sastavu Ličkog odreda i bosanskih brigada[6] čisti četnička uporišta na sektoru od Gračaca do Knina, a II Brigada da brani Gračac ı taj sektor od upada četničkih bandı iz Velebita i ustaša sa pravca Lovinca.

IX Brigada vršila je za to vrijeme napad na kote iznad Medka, ali taj napad nije uspio. Poslije ove akcije brigada je po vlastitoj inicijativi krenula u akciju na Brušane, nedaleko od Gospića, koja akcija je u toku.[7]

U ovom periodu jedan bataljon I Brigade i dva bataljona Ličkog odreda, kojima je komandovao operativni oficir ovoga štaba,[8] vršili su čišćenje četničkih uporišta na liniji Popina—Plavno i srušili vijadukt Bender,[9] kraj Plavna. Nakon dolaska I Brigade i jednog bataljona Ličkog odreda nastavlja se čišćenje terena koji drže četnici i u pravcu Rujišta, Turovca i Dubokog Dola. Operacijom rukovodi načelnik ovoga štaba,[10] a rad naših jedinica koordiniran je sa radom X Bosanske brigade, premda neka uska veza ne postoji, zbog velike udaljenosti sektora.

Za ovo vrijeme neprijatelj se uglavnom držao defanzivno. U toku akcije na Raduč i Medak, dvije ustaške bojne[11] kretale su iz Gospića u pravcu Lovinca u pomoć ustašama u Lovincu.[12] Nakon našeg otstupanja, te bojne su se povratile natrag u Gospić, a jedna je produžila u pravcu Otočca. Napušten je Sv. Rok i Raduč i neprijatelj je skoncentrisan u Lovincu i Medku, gdje drži posade prijašnje jačine, pojačavši nešto posadu u Lovincu. U Lovincu se neprijatelj utvrđuje na kotama iznad mjesta. Saobraćaj Lovinac—Medak zasad ne radi. U Ši-

---

[5] Vidi dok. br. 60.

[6] Riječ je o Četvrtoj i Desetoj krajiškoj brigadi. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 godine.

[7] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 1 travnja 1943 godine.

[8] Stevo Opsenica

[9] Vidi dok. br. 60, 69, 81, 87 i 89.

[10] Mićun Šakić

[11] i [20] Vidi dok. br. 139.

[12] U Lovincu se nalazila Trideset prva ustaška bojna. Vidi dok. br. 140.

rokoj Kuli pojačana je posada dolaskom 150 ustaša.[13] U Brušane stiglo je oko 50 nenaoružanih civila iz Varaždina, a preko Karlobaga.

Na jugu je primjećeno pojačanje neprijateljskog garnizona u Kninu, gdje je stiglo oko 3.000 Talijana.[14] Četnici se nalaze južno i zapadno od pruge Gračac—Knin. Mijenjaju stalno svoja mjesta koncentracije, vrše slabije prepade i pojedinačne napade. Na bosanskoj strani četnici se nalaze u Strmici i Peuljama.

II.

IZVEDENE AKCIJE

14-III-1943

I Brigada — sektor Gračac: Ovoga dana I Brigada imala je zadatak da sa svojim snagama očisti selo Sv. Rok, s tim da jednim dijelom svojih snaga zaposjedne selo Vratce kao i kote Volaricu i Razvalu.[15] Sa dva bataljona ove brigade napadnut je Sv. Rok, dok je jedan bataljon raspoređen po četama u selo Vratce, kota 640 i Volaricu (kota 770). Dva bataljona koja su napadala Sv. Rok bila su pojačana sa jednom mitraljeskom četom.

Neprijateljske snage u Sv. Roku bile su jedna satnija ustaša sa nešto naoružanih civila, koji su bili raspoređeni po kućama u samom selu kao i rovovima za odbranu istog.

Tok borbe: Jedan bataljon ove brigade napadao je selo sa istočne strane, prethodno čisteći neke manje kote prema samom mjestu, a zatim je oko 21 čas produžio sa nadiranjem u pravcu crkve i desno od iste, gdje je očekivao na II Bataljon koji je trebao napasti sa sjeverozapadne strane. Kako ovaj bataljon nije napadao, to se je bataljon koji je napadao sa istočne i jugoistočne strane povukao na prihvatne položaje.

Ova akcija nije izvedena po planu niti je prethodno kako treba pripremljena, a glavni razlog neuspjeha je skoro nikakvo funkcionisanje veze, a ni saradnje među jedinicama nije bilo.

---

[13] Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—17, k. 20.

[14] Odnosi se na dijelove divizije „Sassari" koji su se poslije neuspjelih borbi kod Gornjeg Lapca i Kulen Vakufa (vidi dok. br. 50) povukli i stigli u Knin 4 ožujka 1943 god. Prema dokumentu Petog armijskog korpusa br. 5321 od 9 travnja trebalo je da divizija „Sassari" ode u Italiju. Od 21 travnja 1943 god. ona se ne pominje u biltenima Osamnaestog armijskog korpusa.

[15] i [16] Vidi dok. br. 33.

Gubitci kod neprijatelja nisu poznati, dok je na našoj strani jedan drug poginuo i jedan ranjen.

II Brigada: U toku ovoga dana II Brigada nije imala nikakovih akcija.

IX Brigada:

10 marta dva bataljona ove brigade ušla su u selo Vranik i Parčići gdje su postavili obezbjeđenje i ostali na tim položajima do 11 ov. mj. Obezbjeđenje u vidu mrtvih straža i patrola za izviđanje imalo je za zadatak da osmatra rad i pokret neprijatelja u Lovincu i da u slučaju neprijateljskog napada iz Lovinca, držeći dominantne tačke, prihvati sa neprijateljem borbu, dok bi se ostali dijelovi bataljona razvili za borbu, t.j. za protunapad u povoljnom momentu.

11-III ujutro neprijatelj je, jačine 3 satnije ustaša, krenuo u pravcu položaja ove brigade slijedećim rasporedom: Jedna satnija krenula je sa manjim grupicama od pravca Visočice preko Brkić Dolca i došla je sa istočne strane kote Budak. Druga satnija krenula je od pravca Vagan i izašla na sedlo između kota Budak i Kukavec. Treća satnija kretala se je pravcem Kukavec, a sa jednim vodom prema Gradini (kota 723).

Kada je neprijatelj primjećen od strane naših patrola, bio je već u velikoj blizini, tako da su patrole napustile svoje položaje, t.j. povukle se izvijestivši štab bataljona o napadu neprijatelja. Veći dio snaga jačine dvije čete ovog bataljona upućen je da zaposjedne kote Gostušu i padine kote Kukavca. Četa koja se nalazila između Kukavca i Gradine odbila je satniju koja je napadala, ali, kad je neprijatelj zauzeo kotu Kukavec koja je dominirala položajem ove čete, ista se morala povući.

III Bataljon ove brigade usljed ovakove situacije napustio je selo Parčići i zauzeo Kik (kota 772). Istog dana pripremljen je protunapad koji je trebao biti izveden u 17 časova, ali je neprijatelj prije toga vremena napustio zauzete položaje i povukao se u pravcu Lovinca. Bataljoni su produžili sa gonjenjem neprijatelja do samog mjesta, gdje je izvršen energičan demonstrativni napad na neprijatelja u mjestu. Neprijatelj je na ovaj napad slabo reagirao.

Poslije toga, bataljoni ove brigade smjestili su se: jedan u selo Vagan, s tim da postavi izvidnice na Visočici, sa zadatkom da kontroliše Brkić Dolac i desno do Piplica. Jedan bataljon smješten je u Piplicu, jedan bataljon u Parčiće sa zadatkom da kontroliše cestu Lovinac—Vranik kao i prostor do

same pruge. Bataljoni su imali zadatak da svaku noć sa jačim patrolama privuku se što bliže samom Lovincu i sa bliskom vatrom uznemiravaju neprijatelja.

Rezultat akcije: zaplijenjena je jedna mauzer puška sa 50 metaka i dvije kragujevačke bombe.

Gubitci neprijatelja: bili su 4 mrtva i 9 ranjenih. Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Osvrt na akciju:

Glavni uzrok da nisu naneseni neprijatelju veći gubitci u ovoj akciji jesu: da patrole za osmatranje nisu shvatile svoju ulogu, nisu osmatrale predteren i pokret neprijatelja. Tako je neprijatelj pojavio se sa jačim snagama u neposrednoj blizini. U tom slučaju patrole se nisu snašle, nego su se povukle i kasno obavijestile štab bataljona, koji opet nije bio upoznat sa situacijom, na osnovu čega nije mogao da donese brzu i pravilnu odluku, niti je mogao upotrebiti snage koje su bile na ovakvim položajima ipak dovoljne da se neprijatelju nanesu osjetni gubitci.

U ovoj operaciji utrošeno je 800 metaka razne vrste.

15 marta

I Brigada: U toku ovoga dana vršila pripreme za ponovni napad na Sv. Rok, dok je I Bataljon „M. O."[16] ovoga dana sa I i IV Bataljonom Ličkog partizanskog odreda učestvovao u akcijama na selo Plavno, zaselke oko Bendera i u rušenju samog vijadukta Bendera.

Zahvaljujući iznenađenju kao i brižljivoj pripremi, ova je akcija uspjela, s tim što je bez sopstvenih gubitaka porušen (miniran) Bender, a zarobljeno je 12 četnika, dok su 4 poginula.

U toku ovoga dana II i IX Brigada vršile su pripreme za operacije.

16 marta

I Brigada: Ponovno je pripremljen napad na Sv. Rok koji je trebao biti izveden sa dva bataljona. II Bataljon krenuo je u pravcu Sv. Roka, gdje je došlo do sukoba sa neprijateljem oko 5 časova na koti 637. Borba je trajala oko 20 minuta, poslije čega su se ustaše iz Sv. Roka povukle za Lovinac. Jačina neprijatelja bila je jedna satnija.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 1 mrtvog i 7 ranjenih, dok su sopstveni gubitci: jedan mrtav i tri ranjena druga.

[16] „Marko Orešković"

Ova akcija nije izvedena po planu, što je razlog da naše snage nisu pristupile izvršenju zadatka na vrijeme i jednovremeno, iz čega je došlo do toga da ni sama veza između jedinica nije ni uspostavljena, da je neprijatelj kroz nezatvoreni prostor pobjegao u pravcu Lovinca.

U samom mjestu ostale su snage III Bataljona, koje su tek kasnije ušle u samo mjesto, t.j. oko 7.30 časova, sa kojima se povezala jedna četa II Bataljona. Oko 8 časova ustaše su izvršile protunapad gdje su postigli iznenađenje kod naših snaga koje su se naglo povukle. Tom prilikom poginuo je zamjenik komandanta brigade drug Rade Bubalo, bolničarka Soka Radović i još jedna drugarica iz čete za vezu.

Istoga dana jedna četa II Bataljona sa III Bataljonom izvela je ponovo napad na neprijatelja u Sv. Roku i protjerala ga u pravcu Lovinca. Ovom prilikom nije bilo gubitaka sa jedne ni druge strane.

Rezultat akcije: U ovoj borbi neprijatelj je imao 4 mrtva i 5 ranjenih. Sopstveni gubitci: poginuo je zamj. kdanta i dvije drugarice i jedan drug lakše ranjen.

Zaplijenjena je jedna bomba i 20 metaka.

Utrošeno je 386 mauzerovih metaka i 850 talijanskih.

Istoga dana V Bataljon ojačan sa jednom četom IV Bataljona vodio je borbu sa neprijateljem koji je krenuo iz Lovinca u pravcu naših položaja. Jačina neprijatelja bila je do 250 vojnika. Neprijatelj je odbijen.

Gubitci kod neprijatelja bili su 9 mrtvih i 7 ranjenih. Sopstveni gubitci bili su 2 mrtva druga.

Utrošeno je 400 mauzerovih metaka i 500 talijanskih.

II Brigada:

Između 13 i 14-III II Brigada prebacila je dva bataljona preko pruge u zaseoke Kruškovac, Papuča i Podbogunica. Zadatak je ovih bataljona bio da se postavi zasjeda na cesti i željezničkoj pruzi kuda je neprijatelj saobraćao: Medak—Lovinac. Dok su ostale snage bile raspoređene kako bi mogle uspješno uništiti neprijateljske dijelove koji bi se kretali ovim saobraćajnim linijama, dotle je jedna četa razrušila oko 100 metara željez. pruge. Ovi bataljoni ostali su u tajnosti čitavog dana do 13 časova, kada su naišla dva četnika iz Medka koji su vjerojatno izviđali put. Isti su naišli na zasjedu bataljona „Stojan Matić" gdje su uhapšeni. Jednovremeno naišla je jedna lokomotiva sa tri vagona iz Medka u pravcu Raduča. Voz je došao do razrušene pruge gdje je stao. Otvorena je na isti vatra, ali se je isti odmah povukao u Medak. Istoga dana

uhapšen je prema podatcima talijanski špijun željezničar i njegova kćerka u zaseoku Podbogunica. Nađena je jedna puška u grmu potpuno ispravna. Ovi bataljoni noću između 13 i 14 ov. mj. ostavili su manje dijelove na položajima, dok su se sa većim dijelovima povukli u gore navedene zaseoke. 14 ov. mj. ponovno su zaposjednuti položaji sa svim snagama. I Bataljon ojačan je sa tri teška mitraljeza, tri mala bacača i minerskim odjeljenjem (tri mine), a IV Bataljon imao je u svom sastavu tri teška mitraljeza. Snage su bile raspoređene po kotama između ceste i željezničke pruge, kontrolišući jednu i drugu saobraćajnu liniju, dok je jedna četa i dalje rušila prugu. Oko 11 časova neprijatelji (ustaše i nešto četnika) jačine oko 300 krenuli su iz Medka prema položajima I Bataljona „S. M.".[17] Jednovremeno krenuo je i jedan voz iz istog pravca prema četi koja je rušila prugu. Voz je bio sa tri vagona u kome su se nalazile ustaše. Isti je stigao do prekinute pruge, gdje je četa koja je istu rušila otvorila na voz vatru, odakle je voz pobjegao u Medak. Neprijatelj koji se je kretao prema našim položajima uspio se je podvući našem lijevom krilu na kome se nalazila kao osmatračnica i osiguranje jedna desetina. Kad je neprijatelj izbio blizu naših položaja, desetina se je počela povlačiti, dok je drug Nikola Bećir, vodnik, koji se nalazio na ovome položaju, sačekao neprijatelja sa nekoliko bombi na 20 metara, bacio bombe po neprijatelju, među kojim je nastalo panično bježanje. Ovo su iskoristili i ostali dijelovi koji su pojurili za neprijateljem i odbacili ga na njegove polazne položaje.

Neprijatelj je u toku ove borbe imao 10 izbačenih iz stroja. Na našoj strani gubitaka nije bilo. Zaplijenjena je jedna puška i 150 metaka. IV Bataljon držao je i dalje položaj, t.j. kotu 605, kote 582, 598 i 590, na kome se je bataljon dosta dobro i utvrdio. Ovome bataljonu dodijeljeno je šest teških mitraljeza i tri mala minobacača, kao i protukolski top i mitraljez i minersko odjeljenje sa tri mine.

Istoga dana prebacio se je i II Bataljon ove brigade iz Vrebca za Papuču sa dvije čete, dok je jedna četa ostala u tajnosti u Plantaži. Kad je pao mrak izvršeno je rušenje pruge i postavljena jedna nagazna mina na cesti kao i zasjeda kod Plantaže (kota 583). U toku noći porušeno je 1.300 metara pruge. U Papuči zaposjednuti su položaji od pruge do rječice Vedašice, kota 583. 15-og ujutru u 5.30 časova naišla su tri tenka od Gospića prema Medku. Dok su dva lakša tenka pro-

[17] „Stojan Matić"

šla preko postavljene mine, treći je naišao na istu koja je eksplodirala i prevrnula i oštetila tenk. Zatim je naišla pješadija (ustaše) u jačini jedne satnije, koja je naišla na zasjedu jačine jedne čete. Zasjeda je otvorila iz neposredne blizine vatru i nanijela neprijatelju gubitke od 4 mrtva i 10 ranjenih, dok na našoj strani gubitaka nije bilo.

Istog dana neprijatelj je sa kamionima krenuo u pravcu položaja koje je držao „Stojan Matić". Kad je došao blizu položaja, neprijatelj je izišao iz kamiona, te sa kolonom krenuo pjevajući prema našim položajima. Kad je došao na 200 metara ispred položaja, otvorena je žestoka vatra od koje se neprijatelj zbunjen u panici počeo povlačiti. Ovom prilikom neprijatelj je imao oko 30 izbačenih iz stroja. Neprijatelj se je sa kamionima povukao pravo za Medak.

Poslije toga neprijatelj (same ustaše) u jačini oko 500, sa rezervama u pozadini, krenuo prema našim položajima. Svojim manevrom neprijatelj je zaobišao lijevo krilo bataljona „Stojan Matić" koje je držala jedna četa. Vidjevši nadmoćnost neprijatelja, ova se četa povukla, te je njezine položaje zauzeo neprijatelj, odakle je ugrozio i položaje II Čete, koja se je također morala povući. Ove dvije čete ponovno su zaposjele zapadnu i istočnu padinu kote Bogunica, dok se jedan vod nalazio sa zapadne strane ceste na koti 582. Ovo povlačenje izvedeno je pod borbom. Neprijateljski gubitci bili su oko 10 izbačenih iz stroja, dok su na našoj strani poginula dva druga.

Poslije toga, ovaj je bataljon pojačan sa jednom četom te je isti izvršio protunapad na neprijatelja, izbacio ga na njegove polazne položaje. U ovom protunapadu neprijatelj je imao oko 50 mrtvih i 50—60 ranjenih. Zarobljeno je 12 pušaka, 1000 metaka, 8 pari odijela, 4 para cipela i jedna njemačka ručna bomba. Na našoj strani bila su 4 druga ranjena.

Pošto je neprijatelj bio na svojim polaznim položajima dobro utvrđen, to se nije moglo bez velikih žrtava nastaviti sa gonjenjem. Naše snage zaustavila je jaka neprijateljska vatra kako iz lakih, tako i iz teških oruđa, usljed čega su se naše snage morale povući na svoje polazne položaje.

II Bataljon ove brigade bio je u rezervi, dok je naveče sa jednim vodom fingirao napad na željezničku stanicu Medak.

Prema položajima IV Bataljona koji je držao svega jedan vod naišao je neprijatelj jačine oko 100 ustaša. Ovaj vod nalazio se je na Rastovači, gdje je iz rezerve odmah upućen još jedan vod. Neprijatelj primjetivši ovu zasjedu naglo se je počeo povlačiti na kojega su naše snage na dalekom otstojanju

otvorile vatru i nanijele mu gubitke od dva mrtva i 7 ranjenih. Neprijatelj je otstupio u pravcu Medka.

Oko 20 časova jedna patrola čete za vezu naišla je na jednog ustaškog bandita koji je pobjegao iz Raduča i istoga je uhvatila. Zaplijenjena je jedna puška. 50 komada metaka i jedna bomba. Također oko 20 časova naišao je kurir iz V Bataljona drug Pane Bubalo na nekoliko ustaških pobjeglih bandita. Isti je glasno viknuo: „Ko ide?" Oni su ćutali. On je opet ponovio, dok su banditi kazali da su iz I Bataljona. Kad je upitao iz koga su voda, nisu znali odgovoriti, a on je među njih bacio jednu bombu i opalio šest metaka među njih. Ustaše su se razbježale u panici, bacivši jednu pušku, 800 metaka, 4 ćebeta, tri torbice, jedan nizač metaka, dok je isti drug za njima jurio i vikao: „Zalomi desno krilo da ih žive pohvatamo".

U toku 16 ov. mj. snage ove brigade ostale su na svojim položajima, tj. sa manjim snagama držali su se položaji i osmatran pokret neprijatelja, dok su veće snage bile na odmoru u zaseocima. Neprijatelj je bez ikakvog pokreta ponekad iz Medka kao i sa bezimene kote zapadno od Medka pripucavao. Pred samu noć pošao je jedan neprijateljski tenk iz Medka prema Papuči i naišao na nagaznu minu koja je eksplodirala, prevrnula i oštetila tenk. Pošto je tenk u neposrednoj blizini neprijateljskog položaja, naši se borci nisu mogli približiti istom, nego je naišao drugi neprijateljski tenk i pod zaštitom artiljeriske vatre tenk je prikačen i odvučen u Medak.

U ovoj akciji razrušeno je oko 2.000 metara pruge. Utrošeno je 5.100 metaka, 61 ručna bomba, 26 mina za mali bacač. Gubitci kod neprijatelja bili su oko 100 mrtvih, oko 110—120 ranjenih.

Naši gubitci jesu 7 mrtvih i 31 ranjen, od kojih 8 teže.

U ovim akcijama kao cjelina istakao se bataljon „Stojan Matić", III četa IV Bataljona i I četa bataljona „Ognjen Prica".

Kao pojedinci istakli su se vodnik drug Nikola Bećir i kurir Pane Bubalo koji su svojom odvažnošću i ličnom hrabrošću pokazali kako treba udarati po neprijatelju.

Kritički osvrt na akciju:

U gore navedenim akcijama štabovi bataljona i četa nisu se dovoljno snašli, pa nisu uspjeli držati jedinice u ruci i predvidjeti sve eventualnosti. Tako na pr. Štab bataljona „Stojan Matić" nije predvidio da se zaposjedne bezimena kota sa lijevu stranu puta koji vodi u Medak, tako je neprijatelj uspio pokupiti mrtve kao i plijen koji je trebao pasti u naše ruke kad je izveden protunapad.

U toku ovih borbi izgubljenog oružja ova brigada nije imala, dok su dva teška mitraljeza manje oštećena.

IX Brigada: pojačana sa baterijom brdskih topova i jednim vodom teških bacača dobila je zadatak da likvidira neprijateljsku posadu na željez. stanici Raduč.[18]

Raspored snaga: IV Bataljon ove Brigade dobio je zadatak pa pod zaštitom mraka priđe k samim rovovima i žici sa južne, istočne i sjeverne strane, da se pred samom žicom pod zaštitom mraka borci ukopaju, presjeku žicu ispred sebe i spreme za juriš. Jedna četa ostala je u bataljonskoj rezervi. Jedan bataljon dobio je zadatak da pročisti Miletića Gaj i da na istom položaju postavi osiguranje prema Lovincu.

II Bataljon dobio je zadatak da zaposjedne kote 602, 608, Parčiće, Kik i Debeljak i da se poveže u Bukovcima sa III Bataljonom.

I Bataljon bio je u rezervi u neposrednoj blizini II Bataljona. Veza je bila uspostavljena, koja je dosta dobro funkcionisala, kao i saradnja među jedinicama.

Prema predviđenom planu napad je trebao otpočeti 15-III u 5.30 časova, ali pošto je artiljerija zakasnila sa utvrđivanjem, a niti je mogla usljed mraka u to vrijeme izvršiti korekturu, to je akcija počela u 6.20 časova. Artiljerija i bacači mina počeli su tući neprijateljske bunkere i rovove, ali bez naročitih pogodaka. Ipak se uspjelo neprijatelja zbuniti, tako da su čak neki počeli i bježati. Pošto naši borci nisu znali iskoristiti saradnju artiljerije i minobacača, nisu isti pošli u najpovoljnijem momentu na juriš, koji nije izvršen, nego se je isti odgodio do naveče. Blokada je produžena preko čitavog dana, kroz koje su vrijeme brižljivo pripremljeni za napad koji je uslijedio u. prvi sumrak. U prvi sumrak dat je signalni znak, našto je izbačeno nekoliko topovskih i minobacačkih granata na neprijatelja, što su borci iskoristili i podvukli se do same žice. Kada je artiljerija prestala, borci su provalili žicu i izvršili juriš na bunker. Jačina neprijatelja bila je jedna satnija od 70 vojnika, koji su se poslije kratkog otpora dali u paničan bijeg. Neprijatelj je uspio da pobjegne zato što je artiljerija prebacivala i našu zasjedu raspršila, tako da isti nisu imali samoinicijative da se poslije artiljerijske vatre vrate na svoje položaje, nego su se povukli i nijesu više pratili pokret neprijatelja.

Istoga dana neprijatelj je nadirao od željez. stanice Lovinac prema položajima III Bataljona koji ga je u zasjedi dočekao i nanio mu gubitke poslije čega je neprijatelj u panici

otstupio. U ovoj borbi učestvovala je naša jedna četa ojačana sa jednim vodom, a snage neprijatelja bile su jedna satnija od 100 ustaša. U ovim operacijama neprijatelj je imao 28 mrtvih koji su nađeni na licu mjesta, 30 ranjenih i 7 zarobljenih.

Zaplijenjeno je: 2 puškomitraljeza, 30 mauzerovih pušaka, 3.000 metaka, 20 bombi, 22 komada ćebadi, 10 šinjela 10 bluza i drugog materijala.

Naši gubitci jesu: tri druga lakše ranjena.

Kritički osvrt na akciju:

U samoj akciji nije se snašao komandni kadar, naročito kad je trebalo da usko sarađuje pješadija sa artiljerijom, a također sama artiljerija svojim slabo preciznim gađanjem dovela je do toga da su borci morali napustiti svoje položaje i skloniti se od opasnosti ispred naše artiljerije.

U toku ove borbe utrošeno je 1.500 mauzerovih metaka, 1000 metaka talijanskih i 500 za teške mitraljeze.

17-III o. g.

I Brigada: držala je položaje na sektoru Sv. Rok—Ličko Cerje sa tri bataljona, dok je I Bataljon „Marko Orešković" učestvovao sa bataljonima L. P. Odreda u akcijama na Rastičevo (sektor Zrmanja).

II Brigada: držala je položaje na koti Bogunica i padine iste, Papuču Kukljić do padina Paleža lijevim krilom, dok je desnim krilom držala prugu oslanjajući se na rječicu Kruškovac. Neprijatelj je držao istog dana kotu 697, 605 i bezimenu kotu ispod kote 697.

Oko 9 časova neprijatelj jačine 500—600 ustaša krenuo je prema našim položajima uz pomoć četiri tenka, dva brdska topa 75 mm i dva teška minobacača. Neprijatelj je nadirao uz pomoć tenkova velikom žestinom na naše lijevo krilo koje je, zahvaljujući povoljnom terenu, uspio zaobići i ugroziti. Naše snage dok su imale municije i bombi odbacile su prvi nalet neprijatelja ali kad je nestalo municije, a naročito bombi, neprijatelj, brojčano nadmoćniji i pod zaštitom zemljišta pokrivenog džbunjem, uspio se brzo podvući pod naše položaje, te prisiliti naše snage na povlačenje. Povlačenje naših snaga još je više okuražilo neprijatelja, te je još većom žestinom počeo da nadire na naše položaje. Naše snage oslabljene sa municijom morale su otstupiti na prihvatne položaje, t.j. na kotu Šušnjarice, gdje su ostale cio dan i cijelu noć, dok se veći dio snaga odmarao u selu Kruškovcu.

U ovoj kratkoj ali bliskoj borbi neprijatelj je imao 30 izbačenih iz stroja, dok je naš bataljon imao 4 mrtva i 7 ranje-

nih drugova. Za vrijeme ove borbe izgubljene su tri puške, a poginuli drugovi usljed brzog prodora neprijatelja nisu izvučeni.

Čim su naše snage otstupile na kotu Šušnjarica neprijatelj je istu tukao sa brzom paljbom iz dva brdska topa od kojih žrtava nije bilo.

Drugi bataljon ove brigade nalazio se je kao rezerva u selu Kruškovcu, a kad je neprijatelj počeo da nadire, bataljon je izvučen na položaje, tako da je sa jednom četom na lijevoj padini kote Bogunica izvršio protunapad na neprijatelja i istoga uspio odbaciti, ali pošto je Prvi bataljon otstupio, to se je i ova četa morala povući u pravcu kote Šušnjarice Ovaj bataljon imao je 2 mrtva druga i 8 ranjenih. Ranjeni drug Branko Brujić ostao je neiznešen na položaju gdje je sakriven u grmu ležao 36 sati, te kada je naš bataljon sutradan izvršio protunapad na Bogunicu, istoga je pronašao i iznio živa.

Ovaj bataljon nanio je gubitke neprijatelju od 4 mrtva i 10 ranjenih.

Neprijatelj sa jednom kolonom od dvije satnije, potpomognut sa tri tenka i dva brdska topa, napadao je istog dana i na položaje IV Bataljona, t.j. putem zapadno od želj. pruge. Ovaj se bataljon povukao pod pritiskom tenkova na prihvatne položaje, ali neprijatelj nije dalje nadirao.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 2 mrtva, a na našoj strani imali smo 1 mrtvog druga. Poslije ove borbe ovaj se bataljon povukao u selo Raduč, gdje se obezbijedio sopstvenim snagama i ostao na odmoru.

IX Brigada: Kako je ovoga dana neprijatelj sa jačim snagama napadao na položaje II Brigade, snage ove brigade dobile su zadatak da zaposjednu Gromaču (kota 594) u cilju potpomaganja dijelova II Brigade koji su vodili borbu oko Bogunice i da neprijateljske snage tuče bočno.

Ovo je učinjeno sa jednim bataljonom, dok su ostala tri bataljona ostala na svojim položajima. Toga dana nije došlo do borbe, pošto neprijatelj nije u toku dana napadao naše položaje. Naše patrole kretale su se u neposrednoj blizini samog Medka gdje je došlo do sukoba između naših patrola i neprijatelja. Naša patrola iako brojčano manja uspjela je razbiti neprijatelja jačine jednog voda nanijevši mu nepoznate gubitke. Na našoj strani bio je jedan drug mrtav i jedan ranjen. Zaplijenjena je jedna puška i 60 metaka.

18 marta

I Brigada:

U toku ovoga dana snage I Brigade držale su i dalje svoje položaje. t.j. Sv. Rok, Ličko Cerje, a sa jednim bataljonom Ričice—Gračac.

II Brigada:

U toku ovoga dana snage ove brigade zauzele su položaje na liniji: sjeverne padine Kozarišća, kota 785, Okić (683), Dobrića Glavica, 744, 625 i 522, s namjerom da spriječe neprijateljsko nadiranje iz Medka u pravcu Raduča i Lovinca. da koordiniraju rad sa IX Brigadom, koja je držala Bukovu Glavicu (705). Pošto neprijatelj ovoga dana nije napadao naše položaje, to do borbe nije došlo.

Noću između 18 i 19 ov. mj. I Bataljon ove brigade sa pridodata četiri teška mitraljeza imao je zadatak da zbaci neprijatelja sa kote Kukljić i zaposjedne Rastovaču i Brezik. Bataljon je na ovaj zadatak krenuo u 24 časa, ali na pomenutim položajima neprijatelja nije bilo, već se je isti povukao u pravcu Medka. Bataljon je sa jednom četom ostao na ovim položajima, dok je dvije čete povratio na odmor.

IV Bataljon ove brigade sa pridodata četiri mala minobacača dobio je zadatak da napadne i satjera neprijatelja sa kote Bogunica (706), s tim da popravi svoje položaje radi osiguranja izvođenja operacija naših snaga koje su operisale kod Lovinca. Ovaj bataljon krenuo je na svoj zadatak i napad je otpočeo u 24 časa. Na pomenutoj koti nalazio se je neprijatelj jačine jedne satnije, dobro utvrđen. Od oruđa pored pušaka imao je četiri teška mitraljeza, više puškomitraljeza i jedan teški bacač. Nakon žestoke borbe od 30 minuta naše snage su bile odbijene, te su se povukle i ponovno pripremile napad. Pošto isti bataljon nije imao dovoljnu količinu ručnih bombi, a morao je trpiti veće gubitke, isti je po naređenju Štaba brigade otstupio od ponovnog napada.

U ovoj akciji neprijatelj je morao imati prilične gubitke, koji su nepoznati, dok na našoj strani gubitaka nije bilo. Po svom povlačenju ovaj je bataljon sa jednom četom zaposjeo kotu 630 i Lulušu (kota 670), dok se sa ostale dvije čete povukao na odmor.

IX Brigada:

U toku ovoga dana snage IX Brigade držale su položaje sa sjeverne strane pruge oslanjajući se desnim krilom, sa jugozapadne strane Zira, te preko kote Debeljak (822), Kik Gla-

vica (772) i sela Brkić Dolac. IV Bataljon zaposjeo je Ljutu Glavicu (kota 647) sa zadatkom da tuku neprijatelja bočno koji bi nadirao od pravca Medka. Pošto neprijatelj ovoga dana nije nadirao iz pravca Medka, to u toku ovoga dana nije bilo nikakve borbe.

Istoga dana oko 13 časova izdato je naređenje da snage IX Brigade izvrše napad na Lovinac.[19] Ova brigada dobila je u svoj sastav bateriju haubica, bateriju brdskih topova i jedan vod teških bacača mina. Po zauzeću Lovinca ova brigada imala je zadatak da produži sa napadom preko Cvituše za želj. stanicu Lovinac.

Raspored snaga: I Bataljon ove brigade ostao je kao rezerva u selu Parčićima u neposrednoj blizini baterija. II Bataljon imao je zadatak da napadne Lovinac sa lijeve i desne strane ceste Ploča—Lovinac pod zaštitom artiljerijske vatre. U povoljnom momentu ovaj je bataljon imao zadatak da izvrši energičan prodor ovim pravcem. U nastupanju ovaj bataljon uspio se privući na otstojanje do 50 metara ispred neprijatelja. Na znak crvene rakete otpočeli su topovi i minobacači tući neprijateljske položaje, a po prekidu vatre teških oruđa bataljon je uspio sa jednom i pol četom istjerati neprijatelja iz rovova i zauzeti iste kao i prve kuće sve do mosta.

U ovoj akciji neprijatelj je imao deset mrtvih i nepoznati broj ranjenih. Na našoj strani bila su dva druga mrtva i devet ranjenih.

III Bataljon iste brigade imao je zadatak da napadne Lovinac sa istočne strane, t.j. pravcem Piplica—Lovinac i put Vagan—Lovinac. Ovaj bataljon nije izvršio zadatak što je naišao na jaku i dobro kombinovanu neprijateljsku vatru, a ispred sebe imao je brisani prostor, iz koga razloga nije uspio izvršiti svoj zadatak. Pored toga uzrok je što i komandni kadar ovog bataljona nije imao energičnosti i odvažnosti, iz koga razloga nije iskorišten ni onaj momenat kad je neprijatelj bio obasut vatrom naših težih oruđa. IV Bataljon imao je zadatak da napadne neprijatelja pravcem od Visočice prema crkvi. Napad je trebao kod svih bataljona biti izveden u vidu klinova tako, da se odmah domogne kontrole nad mostom Lovinac—Volarica i da spriječi neprijatelja da ne pobjegne u tom pravcu. Pored toga trebalo je brzo i energično preći brisani prostor i dokačiti se prvih kuća, što je uspio samo II Bataljon. Isti slučaj jest kod IV Bataljona kao i kod III. Naišli su na zaprečnu

[19] Vidi dok. br. 59.

neprijateljsku vatru, starješinski kadar plašeći se odgovornosti nije imao dovoljno odlučnosti i zadatak nije izveden.

Kod sva tri bataljona juriš se ponavljao tri puta, ali je uspio samo II Bataljon, koji je prilikom trećeg juriša upao u samo mjesto.

Jačina neprijatelja u Lovincu sa želj. stanicom računa se oko pet satnija.

Prilikom ovih juriša neprijatelj je pretrpio gubitke samo na sektoru II Bataljona, dok kod ostalih bataljona gubitci neprijatelja nisu poznati.

U ovoj akciji neprijatelj je imao 10 mrtvih i 10 ranjenih vojnika, dok je na našoj strani bilo pet mrtvih i 23 ranjena.

Ovdje nisu uračunati gubitci neprijatelja koje je imao na sektoru III i IV Bataljona kao ni od naše artiljerije i minobacača.

Zaplijenjeno je: dvije puške, 400 metaka, jedna rezervna cijev za puškomitraljez, jedan signalni pištolj, 17 ćebadi, 1 šinjel, dvoje čakšire i jedne cipele.

Kritički osvrt na akciju:

Prema planu napad je trebao otpočeti u 18 časova, ali pošto je zapovijest kasno primljena, bataljoni udaljeni od samog mjesta, dosta spora priprema bataljona, a baterije su kasno stigle na svoje položaje, te se nije mogla pravilno izvršiti korektura, a neprijatelj koji je imao snage u ruci dobio je u vremenu tako, da je svaki neprijateljski vojnik bio na svome mjestu i solidno utvrđen. Pored toga štabovi III i IV Bataljona nisu u dovoljnoj mjeri shvatili saradnju artiljerije sa pješadijskim jedinicama i iskoristili onaj momenat u samom prekidu vatre naših teških oruđa te sa jedinicama izveli brz i energičan prodor.

Prilikom samog juriša neprijatelj je bio demoralisan tako, da je sam bojnik Baljak sa 200 ustaša pobjegao iz Lovinca u pravcu Velebita.

U ovoj akciji utrošeno je 4.500 metaka po raznom oružju.

19 m a r t a :

I Brigada:

U toku ovoga dana držala je sa svojim snagama položaje Razvola, Volarica, Cerje, Zmelovača—612 do ceste Sv. Rok—Lovinac i do želj. pruge. Poslije napada na neprijatelja u Lovincu, [neprijatelj] kao i civilno stanovništvo oko 3.30 časova bili su krenuli u pravcu Sv. Roka, ali ih je III Bataljon ove brigade razbio i povratio natrag. Tom prilikom zaplijenjen je jedan puškomitraljez, jedna puška, nešto municije i 4 bombe.

Zarobljen je jedan žandar, nekoliko civila, među kojima i šef želj. stanice.

Pošto je neprijatelj bio odbijen na sektoru III Bataljona ponovno je vršio prodor na sektor II Bataljona sa tri pravca i uspio da se probije prema Raduču. Tom prilikom poginuo je komandant II Bataljona drug Bogdan Dukić.

II Brigada:

U toku ovoga dana snage ove brigade držale su položaje koje su zaposjele u toku noći između 18 i 19 ov. mj. Oko 6 časova ujutro primjećeno je kako neki dijelovi ustaša bježe padinama Velebita prema Medku i Gospiću, uslijed čega je naređeno I Bataljonu da presiječe pravac kud se neprijatelj provlači, te istog pohvata i potuče. Dok su naše snage stigle na određene položaje, neprijatelj je uspio proći u pravcu Medka i Gospića.

Oko 8 časova ujutru neprijatelj sa snagama oko 2000 vojnika krenuo je iz Medka prema položajima „Ognjena Price".[20] Neprijatelj je imao u svom sastavu dva brdska topa i jednu haubicu, kao i dva teška bacača mina. Pošto je neprijatelj energično nastupao sa daleko nadmoćnijim snagama bataljon „Ognjen Prica" počeo je da se povlači, što je uslijedilo i kod ostalih naših snaga, tako da su I i IV Bataljon otstupili sve do Kozarišća i Okića (kota 683) i tu su zauzeli položaje, dok je II Bataljon otstupio na Bukovu Glavu i odatle preko pruge za Zir. U tom momentu naređeno je od strane Štaba divizije da se jedinice ove brigade ne izlažu opasnostima i borbama na otvorenom polju sa neprijateljem koji je bio nadmoćniji. Ovo je učinjeno i iz toga razloga, što su naši borci ostali sa vrlo malim brojem municije.

Neprijatelj je produžio dalje napredovanje poljem, cestom i želj. prugom u pravcu Lovinca i kad se sastao sa snagama u Lovincu, a pošto je ostavio jača osiguranja sa jedne i druge strane ceste, počeo je da saobraća sa kamionima, koji su za Lovinac prolazili prazni, a iz Lovinca su se vraćali sa vojskom i civilnim stanovništvom. Između kamiona više puta prolazio je i tenk.

Gubitci neprijatelja biil su u ovim borbama oko 20 mrtvih i 30 ranjenih, dok su sopstveni gubitci bili 3 mrtva i 8 ranjenih.

Vod koji se nalazio u zasjedi na padinama Velebita sačekao je jednog ustašu i jednog ustaškog narednika koji je ubijen, dok je ustaša ranjen pobjegao. Zaplijenjeno je jedno

odijelo. jedan pištolj „Steyer", jedne cipele, 50 mauzerovih metaka, 2 bombe i jedan ručni sat.

U ovoj borbi ponovno se pokazao vodnik I voda drug Nikola Bećir, koji je i ovoga puta kao i do sada prednjačio u bacanju bombi i služio za primjer svima drugovima. Iz gore navedenih razloga ovaj štab imenovanog druga predlaže da se pohvali u „Dnevnim vijestima".

Kritički osvrt na akciju:

U toku ove borbe pokazali su se nedostatci kod nižih rukovodilaca u tome, što čim se mora jedinica povući na prihvatni položaj nisu u stanju držati jedinicu u ruci, niti istu kontrolisati. Nemaju više energičnosti i često puta gube prisebnost, usljed čega nestaje u jedinici borbene discipline, tako da pojedini dijelovi kao i pojedinci povlače se na vlastitu ruku ne čekajući naređenje od pretpostavljenog štaba niti komande na samom položaju. Pored toga, još nikad štabovi bataljona nisu u stanju prilikom zaposjedanja položaja kao i za vrijeme samog povlačenja odrediti svakoj jedinici pravac povlačenja, poredak u samom povlačenju, kao niti odrediti sektor koji će jedinica zaposjesti na prihvatnom položaju. Još uvijek štabovi bataljona kao i štabovi četa nisu u stanju u težoj situaciji i na novozauzetim položajima stvoriti plan i kombinaciju vlastite vatre kako bi se sopstvena oruđa i njihova upotreba iskoristila do maksimuma, što se naročito može postići prilikom povlačenja, t.j. odbrane.

Jedan od važnih razloga je taj, što su borci ove brigade bili na ovako važnim položajima sa vrlo malim brojem municije.

Poslije ovih akcija (borbe) i prodora neprijatelja ova se je brigada noću između 19 i 20 ov. mj. povukla preko pruge u Vrebac.

U toku istog dana III Bataljon „Mićo Radaković" dobio je zadatak od Štaba ove divizije da napadne neprijateljsku posadu u selu Ribniku, za koji se nisu imali tačni podaci, da poruši želj. prugu između Ribnika i Medka. Neprijatelj je ovdje bio dobro utvrđen, a snage su mu bile oko 180 ustaša naoružanih jednim teškim mitraljezom i sa tri puškomitraljeza. Ovaj bataljon pristupio je izvršenju dobivenog zadatka, te je isti izveo 18 ov. mj. u 24 časa. Napad je izvršen jednom četom i sa dva voda druge čete, dok je jedan vod iste čete bio u zasjedi prema Bilaju, a jedna četa sa vodom radničke grupe rušila je prugu između Medka i Ribnika i jednovremeno obezbjeđivala naše snage od pravca Medka.

Četa je napala samo selo od istočne strane prema mostu na Liki. Patrole ove čete pri izbijanju na glavnu cestu primjetile su neprijateljske rovove, tako da se ova četa odmah razvila u strijelce sa dva voda, dok je jedan vod ostao u rezervi. Bez vatre približavali su se borci bunkerima, međutim je neprijateljski stražar viknuo: „Stoj!" i otvorio vatru, ali naši borci nisu na istu odgovorili, već su se i dalje približavali neprijatelju. Usljed velike čistine i trnja ispred rovova nisu se naši borci mogli približiti i baciti bombe u rovove. Neprijatelj je obratio svu pažnju na ovu četu, dok je druga četa privlačila se od pravca Bilaja uzvodno Likom do blizu glavnog mosta. Također usljed brisanog prostora ni ova četa nije mogla prići na bombaški domet do rovova, a bacača nisu imali, morala se povući. Ove dvije čete koje su imale zadatak da upadnu u samo mjesto, isti nisu izvršile, već su se povukle u pravcu Vrebca. Četa koja se nalazila na zasjedi sačekala je dan tako, da je neprijatelj oko 6—7 časova krenuo u pravcu iste, ali je odbijen uz gubitke 3 mrtva i 4 ranjena, dok je prilikom napada na selo Ribnik imao 2 mrtva i 2 ranjena.

Na našoj strani bila su dva druga mrtva i dva ranjena, dok od oružja i spreme nije ništa izgubljeno niti šta dobiveno.

Prema izvještaju komandanta toga bataljona, da se je odlučno i energično nastupalo i da se nije zastalo pred stražarom dok je neprijatelj zaposjeo svoje položaje, zadatak je mogao biti izveden i polučen uspjeh.

IX Brigada:

U toku ovoga dana, poslije borbe na Lovincu snage ove brigade povukle su se u svoje polazne baze, t.j. selo Parčići, Smokrić i Vagan, Vranik, dok se je jedan bataljon prebacio u Buljmize, a jedan u Gor. Mogorić. Za vrijeme 20 i 21 ov. mj. bataljoni su ostali na odmoru i nije bilo nikakvih akcija.

22 m a r t a :

U sporazumu sa komandantom ove divizije i komandantom IX Brigade[21] ova je brigada dobila zadatak da sa dva bataljona napadne glavicu Medak 23 ov. mj. u 3 sata ujutro.

Bataljoni su dobili slijedeći zadatak: da I Bataljon sa pridodatim jednim teškim bacačem napadne kotu Medak i likvidira četničku bandu, koja se nalazila na pomenutoj glavici. Usljed osvijetljene noći mjesecom kao i otkrivanjem prolazeći kroz neprijateljska sela, neprijatelj je potpuno spreman dočekao ovaj bataljon, te je isti obasuo vatrom iz svih oruđa, a

[21] Milan Kuprešanin

potom i ručnim bombama tako, da se ovaj bataljon morao povući.

II Bataljon imao je zadatak da zaposjedne cestu i želj. prugu između Medka i Ribnika i da spriječi uzajamnu pomoć između ta dva mjesta, ali pošto je ovaj bataljon povukao se sa glavice ne izvršivši zadatak, na znak za povlačenje povukao se je i bataljon koji je bio u zasjedi.

Jačina neprijatelja na samoj Medačkoj glavici bila je jedna četa četnika, dok su se u samom mjestu nalazile dvije čete četnika i dvije satnije ustaša.[22]

U ovoj akciji neprijateljski gubitci nijesu poznati, ali izgleda da su bili vrlo mali.

Na našoj strani bio je jedan drug mrtav i 6 ranjenih. Mrtvi drug pao je na Medačkoj glavici, odakle nije mogao biti izvučen. Sa poginulim drugom ostalo je i njegovo oružje.

U ovoj borbi utrošeno je 1.390 metaka po raznom oružju kao i 58 bombi.

I Brigada:

U toku ovoga dana naređeno je I Brigadi da krene na sektor Gračac i da se poveže sa Operativnim štabom za sektor Zrmanju u cilju čišćenja četničke bande na tome sektoru. Istoga dana oko 20 časova Štab brigade sa III i V Bataljonom stigao je na Veliku Popinu, dok je II Bataljon sa načelnikom štaba ove divizije na isti sektor stigao 23 ov. mj.

Istoga dana četničke bande napale su položaje oko Bendera, koje je držao II Bataljon L. P.[23] Odreda. Neprijatelj je jačine 400—500 četnika uspio zbaciti čete II Bataljona sa Kite (kota 676) i Šijanove Glave (kota 633), koje su se povukle na liniju Plavno—Prljevo. Na sektoru bataljona „Marko Orešković" neprijatelj je bio odbijen. Odmah je ubačen u borbu III Bataljon I Brigade, koji je u zajednici sa bataljonom „Marko Orešković" i II Bataljonom L.P. Odreda dobio zadatak da ponovno napadne neprijatelja na sektoru Kita—Šijanova Glava, što je i učinjeno. Neprijatelj je pobjegao u pravcu Otona i Pađena ostavivši 13 četničkih lješina.

Sopstveni gubitci bili su dva druga mrtva i 9 ranjenih. Zarobljena su dva četnika i dvojica su se dobrovoljno predala.

Plijen: jedan mali bacač, jedan sanduk malih mina, jedan puškomitraljez „Šoša", 14 pušaka, 1.500 metaka, 4 konja sa

[22] O ovoj saradnji ustaša i četnika vidi dok. br. 160.
[23] Ličkog partizanskog

samarima. 180 paketa duvana, dva kazana sa gotovom večerom. nešto bombi, šatorskih krila kao i drugog materijala.

24 marta

Oko 5 časova ujutro neprijatelj je sa snagama oko 200 četnika (bataljon Špire Lukića) napao iz pravca Turovca naše položaje na Viojli (kota 875), Debelom Brdu i koti 851. Te položaje držao je IV Bataljon L. P. Odreda. koji se je pred iznenađenjem neprijatelja povukao sa ovih položaja nakon kratke i bliske borbe. Odmah je stupio u dejstvo II i IV Bataljon I Udarne brigade sa zadatkom da neprijatelja zaobiđu i na taj način istog pokušaju uništiti. Ali neprijatelj vrlo oprezan i lukav brzo se je povukao i pobjegao u pravcu Turovca. Neprijatelj je u ovoj borbi imao manje gubitke, koji nisu poznati. Sopstveni gubitci jedan mrtav i tri ranjena druga. Zarobljena su četiri četnika, a jedan se je dobrovoljno predao sam. Zaplijenjeno je 7 pušaka, 700—800 metaka i nešto bombi.

U toku svih operacija ove divizije u periodu od 10-III do 24-III o. g. neprijateljski gubitci iznose 240 mrtvih. 361 ranjen i 10 zarobljenih. Sopstveni gubitci iznose 37 mrtvih, 108 ranjenih i 2 nestala. (Pošto gubitci iz posljednjih akcija na selo Ribnik i kotu Medačka glavica nisu uneseni u listu gubitaka, koji iznose 10 ranjenih drugova. to se lista gubitaka ne slaže sa cifrom u ovome izvještaju.)

Zaplijenjeno je 4 puškomitraljeza, 51 puška. 5.570 metaka, 31 ručna bomba, 43 ćebeta, 3 torbice, 11 šinjela, 18 bluza, 10 čakšira i 6 pari cipela. Oštećena su tri neprijateljska tenka i to dva od nagaznih mina a jedan pogotkom protukolskog topa.

U ovoj borbi utrošeno je 130 kg eksploziva, 6 nagaznih mina. 16.866 metaka po raznim oruđima, 119 ručnih bombi, 12 haubičkih granata, 10 granata 75 mm, 10 granata za protukolski top, 70 mina za male bacače i 78 mina za teški bacač.

Izgubljene su sopstvene 4 puške i oštećena dva teš. mitraljeza (od puščanog zrna i to vrlo malo).

Napomena: U ovu statistiku neprijateljskih i sopstvenih gubitaka kao i zaplijenjenog i izgubljenog materijala nijesu unesene akcije sa sektora Zrmanja u kojima je učestvovao I Bataljon I Brigade, a u zadnja dva dana i cijela I Brigada. Ovo nije učinjeno iz razloga, što je pregled plijena i gubitaka redovno dostavljao tome štabu Operativni štab za sektor Zrmanju.

III.

SADAŠNJI RASPORED NAŠIH SNAGA JE SLIJEDEĆI:

I Brigada: nalazi se na sektoru Zrmanja, **II Brigada:** nalazi se sa dva bataljona na sektoru Gračac—Vučipolje, a sa dva bataljona nalazila se danas na sektoru kod Lovinca. Naređeno je od strane ovog štaba da se dva bataljona ove brigade prebace na sektor Barlete—Mogorić—Ploča.

IX Brigada: sa svojim snagama prebacila se je preko pruge na sektor Divoselo—Brušane.

IV.

KURSEVI, OBUKA, KONFERENCIJE

Pri Štabu divizije održava se kurs za komandire i vodnike. Slušalaca ima 39.

Po jedinicama vrši se svakodnevno obuka sa borcima iz ratne službe, borbene obuke, utvrđivanja itd. (U idućim izvještajima ćemo iznositi što je u kojoj jedinici pređeno.)

U planu imamo da formiramo pri štabovima brigada kurs za desetare. Kurs bi vodio neki aktivni narednik, a kontrolisao bi kurseve jedan od oficira-kursista pri ovome štabu. Skicu rada ćemo vam već dostaviti.

26-III održana je konferencija štabova bataljona i Štaba IX brigade u prisustvu komandanta i komesara ovoga štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.
otsutan

Komandant,
Đ.[24] **Jovanić**

(M. P.)[25]

Prilog: Liste gubitaka
Pregled gubitaka

[24] Đoko
[25] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 87

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA SEKTOR ZRMANJA OD 28 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU GRAČACA[1]

OPERATIVNI ŠTAB ZA SEKTOR
ZRMANJA
28 marta 1943 god.

30. 3. 43[2]

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Noćas smo počeli sa operacijom po zapovijesti od 27 marta 1943 god. i operacija je počela po planu. Bataljoni su na vrijeme izašli na položaje, uspjeli su da zauzmu sve položaje osim Plane (kota 951) i kote 950. Te dvije kote držali su i drže vrlo uporno[3] i bez teških bacača teško ih je dignuti sa njih. Neprijatelj iz Turovca i Dubokog Dola kao i svih kota okolo i predstražarskih položaja povukao se u pravcu kote Vučjak i gore spomenutih dviju kota koje nijesmo zauzeli. Također nije zauzeta ni kota Vučjak. Preko tih kota neprijatelj se jednim dijelom izvukao u Crnopac a dijelom se još nalazi na njima. Neprijateljske snage nisu bile jake koliko se predviđalo, a u samim selima Turovcu i Dubokom Dolu nije ih ni bilo, nego je sve bilo na položaju i brdima. Bataljoni I Udarne brigade još uvijek pokušavaju da otsijeku kote 951 i 950. te Vučjak i ako to uspijemo mislimo da ćemo i uspjeti likvidirati neprijatelja na njima. Kombiniramo da noćas pred zoru sa dijelom snaga izvršimo čišćenje Krupe i produžimo za Golubić tako da pokušamo četničke bande otsjeći od njihovih baza i držati ih u Velebitu i onda postepeno uništavati. Po svim izgledima sa ovom bandom u Vučjaku nalaze se i Krupljani.[4]

Na sektoru Zrmanje i Bendera danas nije bilo promjena. Tamo se sada nalaze dvije čete 4 bataljona L.P.O.[5] Uputićemo na taj sektor i treću četu toga bataljona i još jedan bataljon

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 56—5, k. 421 B.
[2] Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.
[3] Riječ je o četnicima.
[4] Četnici iz Krupe
[5] Lički NOP odred

L.P.O. To radi toga jer smo obaviješteni da se vrše neke koncentracije četnika u Pađenima.

Vezu sa X Krajiškom brigadom od juče nismo imali i ne znamo da li je ona već što pokušala u pravcu Strmice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Branko[6]

Komandant:
Mićun Šakić

P. S.

Jedinice II Udarne brigade nisu danas učestvovale u operaciji iako smo očekivali njihovo učestvovanje. Operativni izvještaj poslaćemo odmah poslije završene operacije a danas, ukoliko dosad znamo, predalo se[7] i zarobilo nešto pušaka. Imamo jednog mrtvog i nekoliko ranjenih. Zarobili smo sljedovanje u hrani koje su Talijani slali četnicima.

[6] Desnica

[7] U dokumentu nije navedeno koji neprijatelj i u kom broju se predao.

BR. 88

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 28 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŽELJEZNIČKU STANICU ŠAŠ I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
28. III. 1943. Broj 10 Op. br. 50/43 5. 4. 43.[2]

Desetodnevni operativni
izvještaj dostavlja

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Na dan 18. III [III] bataljon je bio u zasjedi na Kamenskom Mostu. Naišla je kolona kola koja su vozila sljedovanje iz Topuskog za Cetingrad. Tom prilikom zarobljeno je 5 domobrana, zaplijenjeno 5 karabina sa municijom. 5 kola i 5 pari konja sa sljedovanjem koje je bilo u kolima. U pratnji tih kola bile su dvije satnije domobrana i pomiješano ustaša, dok su ostali svi pobjegli.[3] Neprijatelj je imao dosta ranjenih. Na našoj strani gubitaka nije bilo. Bataljon je prebačen s toga sektora pošto neprijatelj nije išao tuda dva dana. Dobio je zadatak da se prebaci na cestu Dvor—Žirovac. 24. III spustio se prema cesti Dvor—Žirovac kuda je prolazio jedan kamion i oni su ga sačekali i uništili. U toj borbi dobiveno je 7 karabina sa municijom i 1 puškomitraljez, zarobljeno je 7 domobrana, i ostale ratne spreme. Kamion je uništen do kraja. Gubitci kod neprijatelja 1 mrtav i 1 ranjen. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Neprijatelj koji se nalazio u Žirovcu krenuo je 25. III prema Ljeskovcu za Dvor. Naš II bataljon i IV imali su zadatak da ga dočekaju. Neprijatelj je naišao na naš Drugi bataljon koji je primio borbu, dok na IV bataljon nije naišao. II je bataljon vodio s tom bojnom 7 sati borbu, te je odstupio[4]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58—5, k. 421 B.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Rečenica je nejasna. Vjerovatno hoće da kaže: svi pobjegli sem 5 zarobljenih domobrana.

[4] Riječ je o neprijatelju. Vidi dok. br. 177.

Ш Т А В
ПАРТИЗАНСКИ ОДРЕД
Б А Њ И Ј А
28.III.1943.
Десетодневни оперативни
извјештај достављен.

ШТАБУ I КОРПУСА Н.О.В. и Р.О. ХРВАТСКЕ

Da dan 19.III. bataljon je bio u zasjedi na Kamenskom mostu. Naišla je kolona koju kuje su vozila sledovanje iz Topuskog za Četanj grad. Tom prilikom zarobljeno je 5 domobrana zaplijenjeno 5 karabina sa municijom, 5 kola i 5 pari konja sa sljedovanjem koje bilo u kolima. U pretnji tih kola bile su dvije satnije domobrana i pomiješano ustaša dok su ostali svi pobjegli . Neprijatelj je imao dosta ranjenih. Na našoj strani gubitaka nije bilo.Bataljon je prebačen stupa sektora pošto neprijatelj nije išao tuda dva dana. Dobijo je zadatak da se prebaci na cestu Dvor Sirovac. 24.III.spustio se prema cesti Dvor Sirovac kuda je prolazio jedan kamion i 5ti vu pa sačekali i uništili. U toj borbi dobiveno je 7 karabina sa municijom i 1 puško mitraljez, zarobljeno je 7 domobrana i ostale ratne spreme. Kamion je uništen do kraja. Gubitci kod neprijatelja 1 mrtav i 1 ranjen. Na našoj strani nije bilo gubitaka . Neprijatelj koji se nalazio u Sirovcu krenuo je 25.III. prema Ljeskovcu za Dvor. Naš II bataljon i IV imali su zadatak da ga dočekaju . Neprijatelj jem naišao na naš drugi bataljon koji je primio borbu dok na IV bataljon nije naišao. II je bataljon vodio s tom bojnom 7 sati borbu te je odstupio u najvećem neredu i u paničnom bijegstvu ostavši na bojištu 9 mrtvih i dva živa t.j. 1 koji se nalazi u IV bataljonu, a 1 u II koji su izrazili želju da će ostati u partizanima 9 teško ranjeni među kojima je 1 oficir i 15 lakše ranjeni. Na našoj strani nije bilo gubitaka. U plijenu dobiveno je štit 1 postolje teškog mitraljeza 5 karabina nekoliko mina za bacač mali, 2000 metaka,1 puškomitraljez i ostale ratne spreme. 26.III.43. II bataljon poslan je 1 vod u zasjedu Zrinj Divuša. Taj je vod dočekao u zasjedi Zrinjane koji su vozili neprijateljske ranjenike za bolnicu u Dvor Prilikom vraćanje iz Dvora na Zrinj uhvatio je na segestinu 4 kola 4 para konja su opremom. Uhvaćen je 1 ustaša zove se Zorbez Mate koji je naknadno strijeljan, dok su ostali iz kola pobjegli. Iste kola i konji koji su zarobljeni to su iz obližnji sela Zrinje, pošto su ih civili odmah prepoznali. 26 na 27.III.43 III bataljon izvršio je akciju na Sis. Akcija je izvedena po prethodnom planu, u samoj stanici predviđeno je da ima 25 domobrana naoružanih sa maniherkama. Osiguranje je postavljeno prema Sunji i prema Novoselj, gdje je bila raspoređena grupa na obadve strane, tako da im nemože doći pomoć oklopni voz koji se sada stalno nalazi u Sunji, a 1 je četa izvršila napad na samu stanicu Sis. Pred stanicom se nalazio voz koji je stigao od Beograda, nije se znalo što se nalazi u tom vozu. U samoj akciji zarobljeno je slijedeći plijen 6 domobrana 3 talijana i 7 željezničara, a od oružja zarobljeno je slijedeće 12 komada maniherc 4 talijanske karabina i nekoliko ručni bombi 15 komada čehoslovački 8 komada šetorski krila i ostale ratne spreme. Talijanu su pretili voz koji je išao od Beograda za Zagreb, sviju skupa bilo ih je 12 dok su 3 zarobljena ostali su pobjegli. U vozu se nalazilo vojničko rublje 3 vagona duhana i ostalog ratnog plijena. Voz je zapaljen i sve što se nalazilo u vozu pošto nije bilo predviđeno akcija sama na voz tako da je sve izgorjelo i zapaljena je stanica. Drugi bataljon dana 22 o.m. između 11 i 2h časova sa drugom i trećom četom izvršio je napad na žandarmerijsku posadu u Divuši. Žandarmerijska posada bila je u jačini od 10 žandara koji su bili prilikom napada u samoj postaji. III četa koja se spustila na cestu od spomenute za Dvor i išla ravno prema žandarmerijskoj stanici. Dok su trojica od iste čete krenuli napred preme stražaru koji su bili u domobranskoj uniformi. Stražar ih je propitao ustavio i oni su stali i pitali su za gdje se nalazi zapovjednik postaje i oni su prišli bliže k stražaru kada se je stražar okrenuo da im pokaže gdje se zapovjednik postaje nalazi oni su ga razoružali i vikanuli ostaloj četi naprijed i uletjeli u samu žandarmerijsku postaju tako da su razoružali stanicu bez i jednoga metka.Tom prilikom zarobljeno je 9 žandara i ustaše župnik, učitelj,poštar, i zaplijenjeno je 15 karabina 2500 metaka 4 vojno državna pištolja i ostala ratna spremama. Tom prilikom kod neprijatelja nije bilo mrtvi ni ranjenih. Na našoj strani nije također bilo ni mrtvi ni ranjeni. Isti zarobljenici svi su preuljeni i pušteni svojim kućnam sem ustaše koji je bio te smo strijeljali.

Ocjena štabova bataljona.

1. bataljon komandant dobar, ali slabije se snalazi malo je prilježan njegov zamjenik pokazuje se vrlo dan bolji to je novi drug koji je skoro primio tu dužnost. Komesar isto tako prilježan i svuda olako sve naređenja i više puta pripitkuje iza toga naređenja ostali članovi štaba zadovoljavaju.

II. bataljon komandant skoro postavljen, ali obećava dobrog komandanta vrlo je hrabar i pouzdan, obljubljen među partizanima, samo prvih dana

. / .

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 88

u najvećem neredu i u paničnom bjegstvu ostavivši na bojištu 9 mrtvih i dva živa, t.j. 1 koji se nalazi u IV bataljonu a 1 u II koji su izrazili želju da će ostati u partizanima, 9 teško ranjenih, među kojima je 1 oficir i 13 lakše ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka. U plijenu dobiveno je štit i postolje teškog mitraljeza, 5 karabina, nekoliko mina za bacač mali, 2000 metaka, puškomitraljez i ostale ratne spreme. 26. III. 43 II bataljon poslao je 1 vod u zasjedu Zrinj—Divuša. Taj je vod dočekao u zasjedi Zrinjane koji su vozili neprijateljske ranjenike za bolnicu u Dvor. Prilikom vraćanja iz Dvora za Zrinj uhvatio je na Šegestinu 4 kola i 4 para konja sa opremom. Uhvaćen je 1 ustaša, zove se Zorbaz Mate, koji je naknadno strijeljan, dok su ostali iz kola pobjegli. Ista kola i konji koji su zarobljeni to su iz obližnjih sela Zrinja, pošto su ih civili odmah prepoznali. 26 na 27. III. 43 III bataljon izvršio je akciju na Šaš. Akcija je izvedena po predviđenom planu, u samoj stanici predviđeno je da ima 25 domobrana naoružanih sa manliherima. Osiguranje je postavljeno prema Sunji i prema Novskoj, gdje je bila razrušena pruga na obadvije strane, tako da im ne može doći u pomoć oklopni voz koji se sada stalno nalazi u Sunji. Napad na samu stanicu Šaš izvršila je I četa. Pred stanicom se nalazio voz koji je stigao od Beograda, a nije se znalo što se nalazi u tom vozu. U samoj akciji zarobljen je slijedeći plijen: 6 domobrana, 3 Talijana i 7 željezničara, a od oružja zarobljeno je slijedeće: 12 komada manlihera, 4 talijanska karabina i nekoliko ručnih bombi, 15 komada ćebadi, 8 komada šatorskih krila i ostale ratne spreme. Talijani su pratili voz koji je išao od Beograda za Zagreb, sviju skupa bilo ih je 12, dok su 3 zarobljena ostali su pobjegli. U vozu se nalazila vojnička kola, 3 vagona duhana i ostalog ratnog plijena. Voz je zapaljen i sve što se nalazilo u vozu pošto nije bila predviđena akcija sama na voz, tako da je sve izgorjelo i zapaljena je stanica. Drugi bataljon dana 22 o. mj. između 19 i 20 časova sa Drugom i Trećom četom izvršio je napad na žandarmerijsku posadu u Divuši. Žandarmerijska posada bila je u jačini od 10 žandara koji su bili prilikom napada u samoj postaji. III četa se spustila na cestu od Kostajnice za Dvor i išla ravno prema žandarmerijskoj stanici. Dok su trojica od iste čete krenuli naprijed prema stražaru, i koji su bili u domobranskoj uniformi. Stražar ih je propisno ustavio. Oni su stali i pitali su ga gdje se nalazi zapovjednik postaje i prilazili su bliže k stražaru. Kada se je stražar okrenuo da im pokaže gdje se zapovjednik postaje nalazi oni su ga razoružali i

viknuli ostaloj četi: naprijed! i uletjeli u samu žandarmerijsku postaju tako da su razoružali stanicu bez i jednog metka. Tom prilikom zarobljeno je 9 žandara, 1 ustaša, župnik, učitelj, poštar, i zaplijenjeno je 13 karabina, 3500 metaka, 4 vojnodržavna pištolja i ostala ratna sprema. Tom prilikom kod neprijatelja nije bilo mrtvih ni ranjenih. Na našoj strani nije također bilo ni mrtvih ni ranjenih. Isti zarobljenici svi su preslušani i pušteni svojim kućama, sem ustaše koji je bio, te smo ga strijeljali.

Ocjena štabova bataljona.

I bataljon: komandant[5] hrabar, ali slabije se snalazi, malo je prilijen; njegov zamjenik[6] pokazuje se svaki dan bolji, to je novi drug koji je skoro primio tu dužnost. Komesar[7] isto tako prilijen i shvaća olako sva naređenja i više puta pripitkuje za naređenja. Ostali članovi štaba zadovoljavaju.

II bataljon: komandant[8] skoro postavljen, ali obećava dobrog komandanta, vrlo je hrabar i pouzdan, obljubljen među partizanima samo prvih dana malo se teže snalazi; njegov zamjenik[9] kao vojnik vrlo sposoban, hrabar, ali svoj stav prema pozadini ne može da podesi pa u tom više puta je griješio, dočim i u tom se popravlja. Komesar bataljona[10] isto tako skoro postavljen, dobar, hrabar, ali još neupućen u komesarski posao.

III bataljon: komandant[11] dobar, hrabar, dovitljiv, kod partizana omiljen; njegov zamjenik[12] primio je tu dužnost skoro i pokazuje svaki dan bolju volju za rad. Ostali članovi štaba zadovoljavaju.

IV bataljon: komandant[13] dobar, hrabar, malo samovoljan; njegov zamjenik[14] kao vojnik dobar, samo svoje znanje teško prenaša na drugog i malo mora biti življi. Ostali članovi štaba mladi drugovi ali obećavaju dobre starješine.

Vojno-politička situacija u odredu.

Vojna situacija je slijedeća: borbenost kod I i II, III i IV bataljona dosta je dobra, dok ranije kod Drugog bataljona

[5] Đuro Vujić
[6] Stanko Prečanica
[7] Milan Pribičević
[8] Mile Dragišić
[9] Milan Rajković
[10] Dragan Studen
[11] Sava Miočinović
[12] i [14] Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.
[13] Petar Maljković

nije bila. Dok se u posljednje vrijeme u akcijama odlično pokazala.

Disciplina u svim bataljonima nije zadovoljavajuća, i ono discipline što ima to je vojna disciplina, a ne disciplina svijesti.

Svijest partizana skoro u svim bataljonima je jednaka, ne zadovoljava.

Pregled vojničke obuke.

U toku prošlih deset dana vršilo se vojnički, ukoliko su dozvoljavale prilike, sa partizanima slijedeće. Svako jutro 1 čas egzercira, borbena obuka i objašnjavanje iz kakvih se sve strojeva može dobiti streljački stroj i objašnjavanje kakvih ima zaklona, kako se koji koristi za vrijeme borbe. Zbog akcija koje smo izvršili u prošloj osmici i diverzija na pruzi i cestama radilo se više politički nego vojnički.

Ishrana, odjeća i obuća.

Ishrana partizana vrši se po selima dobivanjem priloga od narodno-oslobodilačkih odbora, a gdje su sela popaljena i opljačkana, trebuje se od ekonomata područja kako se na kom sektoru nalazimo.

Obuća i odjeća je sada zadovoljavajuća poslije ovih izvršenih akcija gdje smo dobili priličan broj odjeće i obuće i podmirili najpotrebniji broj odjeće i obuće.

U odredu pojavila se bolest (tifus) i dosada imamo priličan broj bolesnika, smrtni slučajevi su ređi, tako da imamo u odredu priličan broj partizana koji nose po 2 karabina, pošto mobilizacija dosta teško se sprovodi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Stojaković Dragutin

Komandant:
Bakrač Đuro

BR. 89

UPUTSTVO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 29 OŽUJKA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU SEKTORA ZRMANJE O NAČINU DEJSTVA PROTIV ČETNIKA NA PODRUČJU ZRMANJE[1]

29 marta 1943

OPERATIVNOM ŠTABU SEKTORA ZRMANJE

Primili smo vaše operativne izvještaje od 9—18[2] ov. mj., od 19—20 i posljednji od 23—24 marta.[3]

Prošle su već tri nedjelje od kako su naše snage otpočele sa čišćenjem južne Like od četničkih bandi. Činjenica je da mi u tom periodu nismo postigli u borbi sa četnicima tako reći nikakovih rezultata. Postavlja se pitanje koji je razlog tome. Vi niste uspjeli da parirate neprijateljsku taktiku, koji vješto manevriše, često mijenja mjesto svog boravka i koji je uz to skoro redovito napadač. Na ovaj način neprijatelj je taj koji nam nameće borbu i mjesto koje je za njega najpovoljnije, a mi smo ti koji se branimo.

Vaš budući operativni plan kojim namjeravate napasti neprijatelja u Dubokom Dolu, Turovcu i Vučjaku, a poslije toga izvršiti napad na Golubić i Krupu, smatramo da neće imati uspjeha.[4] Vi sami predviđate da bi neprijatelj mogao prije vašeg napada na Duboki Dol, Turovac i Vučjak napustiti uporište. Smatramo da taktika koju ste vi upotrebili čisteći neprijateljska uporišta oko pruge i vršeći pritisak od pruge u pravcu neprijateljskih baza neće dati rezultata. Na ovaj način neprijatelj vam redovito bježi u pravcu svojih baza. Pred vas se postavlja kao osnovni zadatak uništiti neprijatelja i njegove baze. Radi izvršenja toga zadatka vi trebate poći prije ne na Duboki Dol, Turovac i Vučjak, već se spustiti na Golubić i Krupu. Ovo su mjesta koja će neprijatelj morati braniti, iz kojih neće moći prosto da bježi bez borbe. Ove neprijateljske baze potrebno je **potpunoma uništiti** i tek tada goniti neprijatelja u pravcu istoka, sjeveroistoka i jugo-

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45—1, k. 421.

[2] Vidi dok. br. 60.

[3] Vidi dok. br. 81.

[4] Vidi dok. br. 87.

istoka, a ne obratno kao što to imate vi u planu. Nikakova vojska ne može dulje vremena opstati ako ne posjeduje svoje baze za svoje elementarne potrebe. Ako vi sa uspjehom riješite taj zadatak, da uništite neprijatelju njegove izvore snabdijevanja, mi ćemo u borbi protiv četnika na jugu Like doći brzo do željenog rezultata.

Obratite veliku pažnju na organizaciju i poboljšanje vaše obavještajne službe.

Upotrebite taktiku zavaravanja neprijatelja, odvojite manji dio vaših snaga za pomoćne i demonstrativne pravce vaših napada, koji treba uvijek da se prvi izbace, dok sa glavninom vaših snaga vršite iznenadne upade tamo gdje se neprijatelj ne nada i kuda on eventualno bježi pod pritiskom onog dijela snaga koji vrši demonstrativni napad. Ako ćete grupisati sve snage u jednu kolonu ili ako ćete sa više kolona napadati na jednom mjestu nećete imati uspjeha, jer će vam neprijatelj imati mogućnosti da izmakne obzirom da poznaje teren i da je njegova obavještajna služba na tom terenu bolja od naše.

Zadatak koji ste vi dobili jeste vrlo važan i obzirom na odlazak talijanskog okupatora iz Like ovo je najpovoljniji momenat za likvidaciju četničkih bandi u tom kraju. Imajte u vidu da povlačenje naših snaga sa juga Like neće uslijediti dok se zadatak koji je pred vas postavljen ne izvrši. Vaša je stvar da taj zadatak izvršite u što kraćem roku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 90

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 29 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA BRINJSKI KLANAC[1]

ŠTAB V OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODILAČKE PARTIZANSKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 107/43
Dne 29. III. 1943.

GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Operativni izvještaj

Neprijateljska ofenziva[2] se završila i možemo reći da je doživjela potpuni neuspjeh i u vojničkom i u političkom pogledu. Na sektoru Sušak—Kastav—Grobnik pojačan je neprijateljski teror. Veliki dio trupa neprijateljskih koje se vraćaju iz ofenzive iz Like[3] i iz Bosne, kao i od nas, još uvijek zadržava se u Gorskom Kotaru — Delnicama i Fužinama na odmoru. Primjećuje se kretanje neprijateljske vojske u pravcu Karlovca, te pretpostavljamo da možda pripremaju neku ofenzivu na Žumberak.[4]

Prema vašem naređenju većina naših raspoloživih snaga nalazi se u Brinjskom kotaru, očekujući vaša daljnja naređenja, ali mi sa jednom brigadom samostalno ne možemo napraviti mnogo. Povezali smo se sa IV brigadom, koja je očistila Letinac i Dabar,[5] i predlagao sam da idemo zajednički na Brlog,[6] ali to oni ne mogu, jer imaju drugi zadatak.[7]

---

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—2. k. 105.

[2] Vidi dok. br. 68.

[3] Vidi dok. br. 50.

[4] O ovoj neprijateljskoj ofanzivi vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Druge operativne zone Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 6 travnja 1943 godine.

[5] Vidi dok. br. 47 i tom V, knj. 14, izvještaj Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 travnja 1943 godine.

[6] Vidi dok. br. 47, 93 i tom V, knj. 14, zapovijest Štaba Osme divizije za napad na Brlog od 2 travnja 1943 godine.

[7] Vidi dok. br. 82, 97 i tom V, knj. 14, dok. br. 5.

Akcije

Poslije odmora od nekoliko dana sa 2 bataljona XIV brigade učinili smo u Brinjskom Klancu jednu uspjelu akciju.

25. III rano ujutro zaposjeli smo Klanac sa 2 bataljona i sa terenskim bataljonom „Ljubice Gerovac." Teren je bio vrlo nezgodan zato što neprijatelj[8] daje zasjede na cijeloj onoj strani prema Brlogu i osigurava transporte, a mi smo htjeli da uništimo i zasjede i kamione. Glavni zadatak je bio uništiti neprijateljske kamione i zaplijeniti oružje. Zasjeda je postavljena ovako: 2 čete I bat. XIV brigade prebačene su na onu stranu ceste, sa zadatkom da se pritaje i da puste da uđu u bunkere Italijani i četnici, koji dolaze da osiguravaju Klanac. Na toj strani oni imaju oko 10 bunkera. II bataljon XIV brigade imao je za zadatak da zaposjedne Klanac na ovoj strani od Skalića i to uza samu cestu i da čeka kamione.

Preostale snage I bataljona pojačane sa snagama bataljona „Ljubice Gerovac" imale su ostati pritajene u jednom jarku kod samog Brinja i čekati.

Glavni zadatak imao je II bataljon XIV brigade: da se pritaji i da sačeka kamione i da ih uništi. U tom momentu I bataljon, koji je čekao neposredno iza neprijateljskih bunkera na onoj strani ceste, da napadne sa leđa neprijateljske zasjede, koje će u tom momentu otvoriti vatru po II bataljonu. Bataljon koji je bio kod samog Brinja imao je za zadatak da pomlati Italijane koji bi krenuli u pomoć Klancu. Oko 9 sati naišla su 3 kamiona iz Brinja na položaj II bataljona XIV brigade na koje je greškom rukovodstva bataljona otvorena kasno vatra i uspjeli su pobjeći. Italijanska zasjeda momentano otvara vatru na II bataljon, ali I bataljon bacio se naglo sa leđa na njih, uskakivajući u bunkere, hvatajući ih za vratove i počeli klati Italijane, te se razvila žestoka borba sa zasjedom, u kojoj je poginulo 50 Italijana i nekoliko četnika. Od 50 poginulih više nego polovica zaklano je noževima. Borci I bataljona pokazali su nevjerojatnu hrabrost, a naročito se istakao Mihajlović Mane (Kombija), koji je u najtežem momentu, kada mu je zatajio puškomitraljez, bacio na zemlju puškomitraljez i sa nožem uskočio u fašistički bunker i u ogorčenoj borbi zaklao trojicu fašističkih razbojnika, među njima i jednog nižeg oficira. Dalje naročito su se istakli Branko Galović, polit. delegat Božanić Petar, desetar Obradović Ilija, desetar Stanić Dmitar, desetar Mavrić Ignac, vodnik Rade Radojčić, partizani Božo Vujnović-Gomirac, Vučević Mate, Skočilić

[8] Iz sastava divizije „Re".

Stjepan, Dolar Kazimir, Ščitar Drago, Jedinak Božo, Čargonja Josip i komandir Dušan Ivošević . . . Na našoj strani nije bilo gubitaka.

U ovoj akciji zaplijenjen je jedan teški mitraljez „Breda", 4 puškomitraljeza, preko 20 pušaka, 3—4.000 metaka, priličan broj odjeće i obuće i ostalog materijala.

Za ovakvo držanje naš Štab pohvalio je I bataljon XIV brigade, a posebno borce čija sam imena ovdje iznio.

Ova akcija izazvala je pravu paniku kod Italijana u Brinju, u Senju i obližnjim posadama, utoliko više, što je bila istovremeno sa akcijom IV brigade na Letinac, te od Letinca su bježale ustaše u Brinje, a iz klanca Italijani. Od toga dana pa do danas neprekidno tuku artiljerijom iz Senja i to, kako izgleda, iz brodova, a iz Brinja, Prokika i Križpolja da i ne govorimo. U ovoj akciji zarobljena su 4 živa Italijana, a sjutradan predala su se 4 četnika sa oružjem.

U ovu brojku neprijateljskih gubitaka nijesu uračunati oni na koje je otvorila vatru zasjeda koja je bila kod samog Brinja, gdje je palo najmanje 10 Italijana.

Za vrijeme neprijateljske ofenzive na Drežnicu[9] srušen je jedan neprijateljski bombarder. Da li je pao sam od sebe ili je oboren od naših kugla, to mi ne znamo, ali uglavnom on se survao i to negdje u šumu između Jasenka i Gomirja. Do sada smo pronašli 2 padobrana i lešine dvaju oficira, dok je jedan uspio, teško ranjen, da pobjegne. Ruševine aviona još nijesmo pronašli, zato što su na tom terenu nepregledne šume i teško prohodne, ali svakodnevno tražimo, jer bi se tamo moglo naći materijala koji se može iskoristiti. Italijani daju velike nagrade tko bi ih odveo na mjesto gdje je srušen avion, ali ne smije nitko da se usudi, pa ni sami Italijani.

12. III jedna naša patrola u blizini Grobnika ubila je 12-toricu fašista, poslije čega je okupator na tom dijelu spalio više sela.

15. III također jedna naša patrola na cesti Jelenje—Sušak sačekala je jedan kamion koji je vozio građu za Italijane i spalila ga.

Naročito bi bilo važno da jedna naša brigada prokrstari kroz Gorski Kotar, do Kupe i Gerova, jer ima vrlo lijepih prilika za dobiti oružje i za mobilizaciju novih partizana, ali momentano to ne možemo da učinimo, jer nas veže vaša naredba da budemo u Brinjskom kotaru, a tu su vrlo mali izgledi na

[9] Vidi dok. br. 68.

neke uspjehe, a sami ne možemo napadati Brlog. Dobro bi bilo kad bi mi sa IV brigadom i sa našom XIV, te i sa jednim bataljonom Odreda bacili se tamo put Otočca, da očistimo jednom za navijek taj teren od četnika i da dobijemo hranu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)[10] Komandant:
Veljko Kovačević

BR. 91

IZVJEŠTAJ ŠTABA BANIJSKOG NOP ODREDA OD 29 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O PREBACIVANJU DIJELOVA OSME KRAJIŠKE NOU BRIGADE NA PODRUČJE BANIJE I O RUŠENJU ŽELJEZNIČKE PRUGE PETRINJA—GLINA[1]

ŠTAB
PARTIZANSKOG ODREDA
BANIJE
29. III. 1943 god.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Obavještavamo vas da vezu sa VIII Kr. brigadom[2] imamo, njezin jedan bataljon sa komandantom brigade[3] prešao je 26/27 ov. mj. preko Une na našu stranu. S njima smo bili i oni su nam rekli da su za sada uglavnom prešli zato da bi politički što više djelovali na sektoru Bužim, Cazin, a ako budu u vidu kakove veće akcije koje ne bi mogli izvoditi sa jednim bataljonom, da će prebaciti još jedan svoj bataljon i da će se obratiti k nama radi zajedničkih akcija.

Pitate nas kako smo i na koji način potrgali prugu Petrinja—Glina. Pruga je potpuno onesposobljena za saobraćaj, šine su iskrivljene i bez fabrike ne mogu se popraviti, šliperi

[10] Okrugli pečat: Štab Pete operativne zone Hrvatske.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/4, k. 419.

[2] Osma krajiška NO brigada

[3] Hamdija Omanović

su većinom spaljeni i sjekirama cijepani. Šine nismo nikuda dalje odvozili nego su ostale odmah na samome mjestu trganja.

Opominjete nas da sve izvještaje redovito šaljemo. Mi smo do sada slali izvještaje o svim promjenama i akcijama na sektoru ali izgleda da vi te izvještaje niste na vrijeme dobijali. Mi smo izvještaje slali kao i prije ofanzive, uvijek dva dana ranije.[4]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Stojaković Dragutin** — Komandant: **Bakrač Đuro**

BR. 92

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NEKIM BORBAMA I AKCIJAMA NA PODRUČJU LIKE OD 3 DO 24 OŽUJKA[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 45/43
30 marta 1943

Operativni izvještaj o borbama
VI divizije od 3—24. III o. g.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

10 marta 1943 dva bataljona IX brigade ušli su u sela Vranik i Parčići i postavili obezbjeđenje prema Lovincu.

11. III. 43 neprijatelj je sa snagom od jedne bojne ustaša krenuo u pravcu sela Vranik i Parčići i to sa jednom satnijom pravcem Visočica—[Dolac] Brkić—Budak, druga satnija pravcem sedlo između Budaka i Krkinca, a treća pravcem na Krkinac i Gradinu[3] (kota 727). Zbog toga što naši obezbjeđujući

[4] Izvještaji su slati u određenom roku, a dostavljani su i vanredni izvještaji (po izvršenoj akciji i slično).

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—3, k. 421/a.

[2] do [13] Vidi dok. br. 86.

dijelovi nisu bili dovoljno budni, te neprijatelja nisu primjetili na vrijeme, već tek onda kad je došao u neposrednu blizinu, naše snage morale su se povući na položaj Gostuša—Kukavec—Kik (kota 772). U 17 časova trebao je biti izvršen povratni napad na izgubljene položaje, ali je neprijatelj još prije toga vremena napustio zauzete položaje i povukao se u pravcu Lovinca. Bataljoni su produžili pokret za neprijateljem i izvršili demonstrativni napad na Lovinac, ali je neprijatelj slabo reagirao.

Zaplijenjena je 1 puška, 50 metaka i 2 bombe.

Gubici neprijatelja 4 mrtva i 9 ranjenih.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Noću 13. III o. g. II brigada postavila je zasjedu na cesti i željezničkoj pruzi Medak—Lovinac kod zaseoka Kruškovac, Papuča i Podbogunica i porušila 100 m pruge.[3]

14. III. o. g. na gore pomenutu zasjedu naišla su dva četnika iz Medaka, te su zarobljeni. Jednovremeno naišla je i jedna lokomotiva sa tri vagona i kad je došla do mjesta gdje je pruga porušena, stala je i na nju je otvorena vatra, ali se voz odmah povukao u Medak.[4] Poslije je produženo rušenje pruge. Iza toga krenula je jedna neprijateljska kolona jačine oko 700 ustaša i nešto četnika prema zasjedi i uspjela je da podiđe našem lijevom krilu, gdje je bila osmatračnica sa jednom desetinom. Desetina se počela povlačiti, a vodnik drug Nikola Bećir sačekao je na ovom položaju neprijatelja, dok je došao na 20 m, bacio nekoliko bombi, te je neprijatelj iznenađen panično pobjegao. Ovaj je momenat iskorišćen, te su i ostale naše snage pojurile za neprijateljem i odbacile ga na njegove polazne položaje. Kad je pao mrak porušeno je 1700 m. pruge kod Plantaže.

Zaplijenjeno 1 puška i 150 metaka i porušeno 1300 m pruge.

Neprijateljski gubici: 10 izbačeno iz stroja.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Istoga dana jedinice I brigade napale su neprijateljsku posadu u Sv. Roku[5] jačine jedne satnije ustaša sa nešto naoružanih civila, koja je bila raspoređena po kućama i po rovovima za odbranu. Napad je vršen sa jednim bataljonom sa istočne i jugoistočne strane sela, a sa jednim bataljonom sa sjeverozapadne strane, dok je jedan bataljon bio raspoređen na položaju: selo Vratce—kota 640—Volarica (kota 770). Bataljon koji je napadao sa istočne i jugoistočne strane uspio je da prodre u pravcu crkve i desno od iste, ali pošto bataljon koji je imao

napadati sa sjeverozapadne strane nije napadao, ovaj prvi se morao povući na polazne položaje.

Gubici neprijatelja nisu poznati.

Naši gubici 1 mrtav i 1 ranjen.

Kritički osvrt: akcija nije pripremljena kako treba, nije izvedena po planu, a kao glavni uzrok bila je slaba veza, te se nije mogla ostvariti saradnja među jedinicama.

15. III. o. g. I brigada vršila je pripreme za ponovni napad na Sv. Rok.[6]

Istog dana jedinice II brigade postavile su zasjedu u Papuči na liniji od pruge do rječice Vedašice i kote 587. U 5.00 časova naišla su tri tenka od Gospića prema Metku. Dva su tenka prešla preko postavljenih mina, dok je pod trećim mina eksplodirala, oštetila ga i prevrnula. Zatim je naišla jedna satnija ustaša na zasjedu. Iz neposredne blizine na nju je otvorena vatra, te se povukla. Poslije je naišao neprijatelj u kamionima, a kad je došao blizu naših položaja, iskrcao se i u koloni krenuo pjevajući. Kad je došao na 200 m na njega je otvorena žestoka vatra, te je neprijatelj zbunjen i u panici se počeo povlačiti do kamiona, a zatim sa kamionima pravo u Medak. Nakon toga krenuo je neprijatelj u jačini od 500 ustaša u borbenom rasporedu, zaobišao lijevo naše krilo, te su se naše snage povukle na prihvatne položaje. Poslije pregrupisavanja snaga izvršen je povratni napad na neprijatelja, ali nije uspio jer je neprijatelj položaj utvrdio i organizovao jaku vatru, pa su se naše snage morale povući na polazni položaj. Pred veče izvršen je fingirani napad na željezničku stanicu Medak sa snagom od jednog voda. Oko 20 časova jedna naša patrola zarobila je 1 ustašu, koji je pobjegao iz Raduča. U isto vrijeme kurir V bataljona drug Pane Bubalo naišao je na nekoliko ustaških bandita. Kad ih je zaustavio i kad mu nisu mogli dati odgovore da bi saznao da nisu naši drugovi, on je među njih bacio jednu bombu i otvorio paljbu iz puške, poslije čega su se razbježali, a on je za njima jurio i vikao: „Zalomi desno krilo da ih žive pohvatamo".

Zarobljen je 1 ustaša.

Zaplijenjeno 15 pušaka, 1800 metaka, 2 bombe, te ostale ratne spreme. Oštećen 1 mali tenk.

Neprijateljski gubici: 163 izbačena iz stroja.

Naši gubici: 2 mrtva, 4 ranjena.

16. III. 1943 dva bataljona I brigade izvršili su napad na Sv. Rok. Do sukoba je došlo oko 5 časova na k. 637. Poslije borbe od oko 20 minuta neprijatelj se povukao iz Sv. Roka za

Lovinac. Naše snage ušle su u Sv. Rok oko 7.30 časova a već u 8 časova ustaše su izvršile protivnapad, postigli iznenađenje i potisnuli naše snage iz sela. Istog dana naše su snage izvršile povratni napad i protjerale neprijatelja iz Sv. Roka u pravcu Lovinca.

Zaplijenjeno: 1 bomba i 20 metaka.

Gubici neprijatelja: 5 mrtvih i 12 ranjenih.

Naši gubici: četiri mrtva (među njima zamjenik komandanta brigade drug Rade Bubalo i 2 drugarice, bolničarka i telefonistkinja) i četiri ranjena.

Istoga dana krenulo je neprijateljsko pojačanje jačine 250 ustaša iz Lovinca u pravcu naših položaja. Sa njim je vođena borba i neprijatelj je odbačen.

Gubici neprijatelja: 9 mrtvih i 7 ranjenih.

Naši gubici: 2 mrtva.

Utrošeno 2136 metaka u svima borbama oko Sv. Roka.

Na sektoru Bogunica—Papuča istoga dana pred samu noć pošao je 1 neprijateljski tenk iz Metka prema Papuči i naišao na nagaznu minu koja je eksplodirala, oštetila i prevrnula tenk, ali naši borci nisu se mogli približiti zbog blizine neprijateljskih položaja i jer je naišao drugi tenk koji je izvukao oštećeni tenk za Medak. Porušeno je 2000 metara pruge.

15. III. 1943 IX brigada izvršila je napad na željezničku stanicu Raduč.[7] Napad je otpočeo u 6.20 časova. Neprijatelj se zbunio i počeo bježati a naš komandni kadar nije iskoristio povoljan momenat da se izvrši juriš, već je produžena blokada cio dan. U prvi sumrak izvršen je ponovo napad i neprijatelj je poslije kratkog otpora uspio da pobjegne zato jer je naša artiljerija prebacivala u pravcu gdje je bila naša zasjeda, tako da se ona morala povući i nije pratila pokret neprijatelja.

Istog dana neprijatelj je nadirao od željezničke stanice Lovinac prema položajima naše zasjede, ali je dočekan i natjeran u panično bjegstvo.

Zarobljeno je nekoliko ustaša koji su na licu mjesta strijeljani.

Zaplijenjeno: 2 p. mitraljeza, 30 pušaka, 3.000 metaka, 20 bombi, te ostale ratne spreme.

Gubici neprijatelja: 20 ranjenih, 28 mrtvih.

Naši gubici: 3 lakše ranjena.

Utrošeno je 3.000 metaka.

17. III. o. g. neprijatelj je sa snagom od 500—600 ustaša, sa 2 t. bacača, 2 brdska topa i četiri tenka, sa položaja k. 697—605 i bezimene kote ispod k. 697 napao naše položaje Bogu-

nica—Papuča—Kukljić, do padine Paleža koje su držale jedinice II brigade.[8] Napad je otpočeo oko 9 časova jako energično. Prvi nalet neprijatelja odbijen je, ali je našim jedinicama ponestalo municije, te drugi napad naše jedinice nisu izdržale već su se morale povući na Šušnjarice i selo Raduč.

Gubici neprijatelja: 46 izbačeno iz stroja. Naši gubici: 7 mrtvih i 15 ranjenih. 4 mrtva nisu iznesena zbog brzog prodora neprijatelja.

Izgubljene su 3 puške.

Ovoga dana jedinice IX brigade bile su na položaju Gromača (k. 594) i jedan je bataljon bočnom vatrom potpomagao borbu II brigade.

Jedna naša patrola u neposrednoj blizini samog Metka sukobila se je sa neprijateljem [jačine] jednog voda i nanijela mu nepoznate gubitke.

Zaplijenjena je 1 puška i 60 metaka.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

18. III. 1943 I brigada držala je položaj Sv. Rok—Ličko Cerje—Ričice—Gračac.

II brigada držala je položaj: sjeverne padine Kozarišća—k. 785—Okić (k. 683)—Dobrića Glavica (k. 774)—625—522, da spriječi neprijateljsko nadiranje iz Medka u pravcu Raduča i Lovinca i da koordiniraju rad sa IX brigadom.[9]

IX brigada držala je Bukovu Glavicu (k. 703).

U toku dana nije došlo do borbe.

Noću 18/19 marta o. g. u 24 časa jedinice II brigade napale su neprijatelja sa ciljem da ga satjeraju sa položaja Bogunica—Kukljić kota i zaposjednu Brezik i Rastovaču. Na Bogunici neprijatelj je dao jak otpor, te su se naše snage nakon žestoke borbe od 30 minuta morale povući na k. 630—Lulušu (k. 670) a Brezik i Rastovača su zauzeti bez otpora.

Gubici neprijatelja morali su biti prilični ali su nepoznati.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

18 marta 1943 oko 18 časova snage IX brigade izvršile su napad na Lovinac[10] u kome je bio neprijatelj jačine oko 5 satnija. Poslije tri ponovljena juriša, jedan dio naših snaga upao je u Lovinac, a jedan dio neprijatelja izbjegao je u pravcu Velebita.

Zaplijenjeno je: 2 puške, 400 metaka, 1 rezervna cijev za p. mitraljez, 1 signalni pištolj i ostale spreme.

Gubici neprijatelja: 10 mrtvih i 10 ranjenih.

Naši gubici: 5 mrtvih i 23 ranjena.

Kritički osvrt: Zapovijest je kasno primljena, priprema za pokret bila je dosta spora, baterije su kasno stigle na položaje te se nije mogla izvršiti pravilna korektura, pješadija nije iskoristila saradnju artiljerije a to je dalo neprijatelju vremena da se dobro organizuje za otpor.

Utrošeno je 4500 metaka za razno oružje.

Kritički osvrt: Još uvijek ima nedostataka kod nižih rukovodilaca, da ne drže čvrsto svoje jedinice u ruci, da pri povlačenju ne otstupaju organizovano, već se dogodi napuštanje položaja na svoju ruku, da ne odrede pravac povlačenja, prihvatni položaj, niti su u stanju na prihvatnom položaju da zadrže jedinicu u ruci i organizuju posjedanje i plan vatre. Jedan od najvećih nedostataka bio je taj što su jedinice ostale sa malo municije.

Noću 18/19-III o. g. jedinice II brigade napale su neprijateljsku posadu u selu Ribniku[11] koja je bila jačine oko 180 ustaša, a jednim dijelom rušila je željezničku prugu Medak—Ribnik, dok je jedan dio bio u zasjedi prema Bilaju. Napad nije uspio. Ujutro oko 6—7 časova krenulo je neprijateljsko pojačanje u pravcu čete koja je bila u zasjedi. Neprijatelj je sačekan i odbijen.

Neprijateljski gubici: 5 mrtvih i 6 ranjenih.

Naši gubici: 2 mrtva i 2 ranjena.

19. III. 1943 oko 3.30 časova neprijatelj je sa civilnim stanovništvom pokušao da se krene iz Lovinca u pravcu Sv. Roka ali je naišao na snage I brigade, koje su držale položaj Razvola—Volarica—Cerje—Žmelovača—k. 612—cesta Sv. Rok—Lovinac—željeznička pruga, i odbijen natrag.[12] Poslije je neprijatelj pokušao da se probije u tri pravca i probio se je prema Raduču.

Zarobljen je 1 žandar, nekoliko civila i šef željezničke stanice.

Naši gubici: I mrtav (drug Bogdan Dukić, komandant II bataljona).

Istoga dana jedinice II brigade držale su položaj od 18 o. mj. Oko 6 časova primjećeno je da neki dijelovi ustaša bježe padinama Velebita prema Metku i Gospiću. Upućena je snaga da neprijatelju presiječe put, pohvata ga ili potuče, ali dok su naše snage stigle neprijatelj je uspio proći u pravcu Metka i Gospića.

Oko 8 časova neprijatelj je sa snagom od 2.000 vojnika, jedne haubice, 2 brdska topa i 2 t. bacača krenuo iz Metka prema Lovincu. Pred daleko nadmoćnijim snagama a i zbog

malog broja municije naše su se snage povukle na liniju Kozarišće—Okić (k. 683), a jednim dijelom pravac Bukova Glava—željeznička pruga—Zir. Neprijatelj je produžio nadiranje poljem, cestom i prugom u pravcu Lovinca, ostavio je jača bočna osiguranja i sastao se sa svojim snagama u Lovincu. Primjećen je saobraćaj na cesti i da su kamioni dolazili u Lovinac prazni a vraćali se sa vojskom i stanovništvom.

Gubici neprijatelja: oko 20 mrtvih i 30 ranjenih.

Naši gubici: 3 mrtva i 8 ranjenih.

Jedan naš vod koji je bio u zasjedi na padinama Velebita ubio je jednog ustaškog narednika i ranio jednog ustašu a zaplijenio 1 pištolj, 2 bombe, 50 metaka, 1 ručni sat i jedno odijelo.

23. III. 1943 u tri sata jedinice IX brigade sa pridatim jednim teškim bacačem napale su kotu Medak[13] koju je držala jedna četa četnika dok su se dvije čete četnika i jedna četa ustaša nalazile u mjestu Medak. Zbog jake mjesečine i prolaženja kroz neprijateljska sela, neprijatelj je potpuno spreman dočekao napad te su se naše snage morale povući.

Gubici neprijatelja nisu poznati.

Naši gubici: 1 mrtav i 6 ranjenih.

Utrošeno je 1390 metaka i 58 bombi.

Poginuli drug nije mogao biti iznijet iz borbe i sa njime je ostalo njegovo oružje.

Ukupno:

Zarobljen 1 žandarm, 1 ustaša i nekoliko civila.

Zaplijenjeno: 2 p. mitraljeza, 1 rezervna cijev za p. mitraljez, 50 pušaka, 4.530 metaka, 2 pištolja, 36 bombi i ostale spreme.

Oštećen 1 mali tenk a porušeno 1.400 metara pruge.

Gubici neprijatelja: 384 izbačeno iz stroja, od kojih, ukoliko se zna, 71 mrtav.

Naši gubici: 28 mrtvih i 61 ranjen, izgubljene 3 puške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar. Komandant,
Sl. otsutan.

[14] VI div.
od 10,23

[14] Dopisano mastilom.

BR. 93

DIREKTIVA ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA LIKVIDACIJU NEPRIJATELJSKIH UPORIŠTA U GACKOJ DOLINI[1]

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 47/43
30 marta 1943
17 sati

DIREKTIVA
ZA OPERACIJE U GACKOJ DOLINI

(Sekcija Gospić i Senj 1 : 100.000)

Opšta situacija: Talijanski okupatori evakuišu se iz Like. Posljednje njihove snage spremne su za odlazak iz Vrhovina.[2] Odlaskom okupatora pokolebale su se i demoralisale četničke bande i u strahu pred sutrašnjicom prelaze pojedinačno i u grupama na našu stranu, neki traže pregovore i garancije za život, neki su zato da ostanu u svojim sadanjim formacijama a pod našom komandom, dok su pravi zlikovci beskompromisni i boriće se. Jasno je da odlaskom okupatora iz Like situacija kod ustaša i domobrana nije ista kao i kod četnika, ali je za nas povoljnija, i olakšaće nam likvidaciju njihovih uporišta u Gackoj dolini.

Podaci o neprijatelju: Po do sada prikupljenim podacima njihove snage raspoređene su ovako:

Škare: Četnički udarni bataljon sa tri čete u ukupnoj jačini oko 500 četnika. Komandant je Sergije Živanović, a komandiri su Skendžić Sava, Bobić Mane i Marijan Ilija. Naoružanje: 1 t. i 1 l. bacač, 5 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, a ostalo puške. Utvrđenja: rovovi i bunkeri protežu se od pošte do crkve i zahvataju popov stan i štalu. Kuća i štala Opačića posebno je utvrđena sa rovovima i bunkerima. Škola nije ni po-

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—1/I, k. 424.

[2] O povlačenju talijanskih snaga iz Vrhovina vidi tom V, knj. 14, dok. br. 14, 15, 16, 26, 27 i 28

sjednuta ni utvrđena, jer je udaljena. Plan vatre: oba bacača su kod crkve, 1 mitraljez u Opačića štali brani prilaz od Poduma, drugi mitraljez u uglu pošte brani prilaz od Otočca, treći i četvrti mitraljez na crkvenom tornju brane prilaz od zaselka Stojanovića i s. Zalužnice, peti mitraljez u popovoj štali brani prilaz od zaselka Boškovići, a šesti u kući Opačića brani prilaz od Brda Savića. Štab bataljona i civilna vlast u pošti, a većina četnika stanuje u kući Opačića.

Opreznosti: osmatračnica je više kuća Stojanovića. Preko dana i noći patrole jačine 10—20 četnika krstare do Glavaca i Poduma. Tamo nema stalne posade.

[G. i D.] Doljani: Četnički bataljon sa tri čete u ukupnoj jačini oko 200 četnika, a ojačani sa mobilisanim mještanima iz sela Petrinić Polja i Brezovca. Komandant je kapetan Magdić Rade, njegov zamjenik i četnički sudija Mandić Mićo (Stojanov), komandiri: 1 čete Narančić Nikola, 2 čete Ružić Stojan, 3 čete Hrkalović Dušan, a mobilisanih Lužaić Milan. Naoružanje: 7 t. mitraljeza i 6 p. mitraljeza, a ostalo su puške. Imaju veću količinu municije. Utvrđenja: 4 bunkera oko crkve i škole povezani sa rovovima. Stanuju u kući Grozdanića koja je od tvrdog materijala. Četnici Petrinić Polja i Brezovca mobilisani su prisilno i nalaze se u Doljanima, ali odvojeno. Ne slažu se sa Doljančanima. Imamo vezu sa njima. Ima izgleda da se neće boriti, već bi učinili nešto za nas.

Zalužnica: Ima oko 200 četnika. Naoružanje: 2 laka bacača, 4 t. mitraljeza i 6 p. mitraljeza, a ostalo puške. Municije dosta. Utvrđenja: crkva sa rovovima oko nje, a posebno utvrđeni popov stan i kuća Miščević Mare. Ova posada je jako uporna i spada u najgoru vrstu bandita.

Vrhovine: Ostatci Talijana nepoznate jačine, 130 četnika sa 4 brdska topa — posluga neizvježbana, prilično nama sklona — i 2 p. mitraljeza; utvrđeni su u bunkerima; zatim 25 ustaša, a isto toliko žandarma i domobrana, koji stanuju u žandarmerijskoj stanici.

Veliki Tunel: Čuvalo ga je 13 Talijana s 1 p. mitraljezom. Stanovali su u Godači, 200 m daleko od tunela prema Sincu. Većinom su bili u samom tunelu. Pretpostavlja se da ni ustaško-domobranska posada nije jača.

Ž. st. Sinac: Čuvalo je 100 Talijana i 50 domobrana.[3] Naoružanje domobrana: puške. Talijani su stanovali u stanici, a domobrani na skretnici kod pumpe. Vjerovatno da sad ima

[3] Željezničku stanicu čuvala je jedna četa Šestog posadnog bataljona divizije „Re" i manji dijelovi Dvanaeste pješačke pukovnije.

više domobrana i da stanuju i u stanici. Utvrđenja su na krovu stanice, više stanice u pravcu tunela dva bunkera, više skretnice u pravcu Ramljana jedan bunker, skretnica utvrđena kao bunker, kod skretnice vojni magacin, oko stanice nema žice. Na stanici ima jedan željezničar kandidat K. P. i sa njim održavamo vezu. Napad na stanicu najlakši je sa pravca Vrhovina.

Selo Sinac: 105 domobrana[4] i 7 žandara. Komandant poručnik Marković, vodnici Crnković i Tonković, komandir ž. stanice Ilija Pavelić. Naoružanje: 1 t. mitraljez, 3 p. mitraljeza, 3 šmajsera, ostalo puške sa 45 hiljada metaka. Stanuju u školi, općini, kući Ermine Magdić i Duška Graovca. Žandari i t. mitraljez u žand. stanici. Na crkvi p. mitraljez i 7 domobrana. Imamo vezu sa jednim vodnikom, našim simpatizerom, i jednim domobranom na crkvi.

Mali tunel: Na pruzi sjeverno od Ramljana. Čuvalo ga je 5 Talijana sa 1 p. mitraljezom. Stanovali su u tunelu Pretpostavlja se da ni ustaška snaga nije jača.

Sisaljka: Na izvoru rijeke Gacke. Posada: 1 poručnik, 1 vodnik i 20 domobrana. Naoružanje nepoznato.

Ž. st. Ramljane: Bilo je 2 oficira, 4 podoficira i 85 Talijana sa 7 mitraljeza i 9 p. mitraljeza.[5] Stanica utvrđena. Pretpostavlja se da je i domobranska posada tolika.

Put ž. st. Ramljani—Sisaljka: Bilo je 24 Talijana sa 2 t. mitraljeza i p. mitraljeza.[6] Pretpostavlja se da ni domobranska posada nije jača.

Ž. st. Lešće: Štab bojne i dvije satnije domobrana,[7] većinom Dalmatinci i Zagorci, s 3 t. mitraljeza i nekoliko p. mitraljeza. Smješteni su: u stanici štab, a ostali u staničnim zgradama i većinom u pilani. Utvrđeni su: na stanici 1 bunker, na dvjema skretnicama po 1 bunker, na brijegu prema Ramljanima i selu Lešću 3 veća i 4 manja bunkera.

Selo Lešće: 1 satnija domobrana.[8] Dobro su utvrđeni.

Most na r. Gacki: Između Lešća i Čovića čuva 40 domobrana sa 1 t. mitraljezom i 2 p. mitraljeza.

Staro Selo: 85 domobrana, 1 t. i 1 p. mitraljez

Otočac: oko 600 ustaša i domobrana,[9] 7 mitraljeza i 12 p. mitraljeza.

---

[4] Jedna satnija Dvanaeste pješačke pukovnije.

[5] Na stanici se nalazila jedna četa Šestog posadnog bataljona divizije „Re".

[6] Broj puškomitraljeza je izostavljen.

[7] i [8] Tu se nalazila Treća lička željezničko-stražarska bojna.

[9] U Otočcu se tada nalazila Druga lovačka bojna i jedna posadna satnija.

Kompolje: 100 četnika, 1 mitraljez i 2 p. mitraljeza.

D. Švica: 120 domobrana[10] i 5 p. mitraljeza.

Brlog: 328 četnika, 2 bacača, 6 mitraljeza i 3 p. mitraljeza.

Ponor: 105 domobrana,[11] 1 bacač, 4 p. mitraljeza i 1 mitraljez.

Podaci o našim snagama: Cijela VIII divizija nalazi se na sektoru Dabar, VI brigada[12] na sektoru Crna Vlast, IX brigada[13] na sektoru Čanak—Kuzmanovača—Kozjan.

Opšti zadatak: Kod ovako povoljne situacije pred naše štabove i jedinice postavlja se kao glavni zadatak likvidacija četnika, a zatim i ostalih ustaških i domobranskih posada u Gackoj dolini.[14] Time se stvaraju povoljni uslovi da dođemo do naoružanja, mobilišemo nove snage, stvorimo bazu za ishranu i poboljšanje zdravlja naših boraca.

Posebni zadatak:

1) Za VII diviziju: osvajanje i oslobođenje Škara, Doljana i Zalužnice. Poslije nadirati pravcem: Škare—Glavace—Staro Selo—Otočac.

2) Za VI brigadu: jedan bataljon da ostavi na sektoru Crna Vlast, radi zatvaranja pravca za Babin Potok i Turjanski. Ovaj bataljon ima da budno pazi na evakuaciju Talijana i čim nastupi pogodan momenat da upadne u Vrhovine. Ostala tri bataljona ulaze u sastav Operativnog štaba Gacka.

3) IX brigada ulazi u sastav Operativnog štaba Gacka.

4) Operativni štab Gacka sačinjavaće: načelnik Štaba ovog korpusa[15] kao rukovodilac i komandanti[16] i politkomesari[17] VI i IX brigade kao članovi Štaba. Zadatak: osvajanje neprijateljskih uporišta: veliki tunel, mali tunel, Sisaljka, ž. st. Ramljani, st. Lešće i most na Gacki sjeverozapadno od Lešća.[18] Poslije produžiti nadiranje pravcem Lešće—Prozor—Otočac.

---

[10] i [11] Iz sastava Dvanaeste pješačke pukovnije

[12] Šesta NOU brigada Pete operativne zone

[13] Deveta NOU brigada Šeste divizije

[14] Vidi tom V, knj. 14, zapovijest Štaba Osme divizije podređenim jedinicama od 2 i 7 travnja 1943 godine.

[15] i [21] Milan Kuprešanin

[16] Komandant Šeste NOU brigade bio je Savo Vukelić a Devete NOU brigade Momčilo Novković.

[17] Politički komesar Šeste NOU brigade bio je Ranko Mitić a Devete NOU brigade Milan Basta.

[18] Vidi tom V, knj. 14, dok. br. 11.

Osvajanje vršiti energično, a ako neko manje uporište ostane nelikvidirano, blokirati ga sa manjom snagom.

Napomena: Predložili smo Štabu V operativne zone da XIV brigada nadire u pravcu Brloga.[19]

5) Naročitu pažnju obratiti:

— Izviđanju u svima pravcima tako da budu svi putevi i staze koje izvode na naše položaje pod našim osmatranjem.

— Hvatanju veza sa našim simpatizerima u neoslobođenim mjestima, radi prikupljanja podataka o neprijatelju.

— Obezbjeđenju krila, bokova i pozadine. Operativni štab Gacka obezbjediće prolaz pravcem Ramljane—Kozjan, radi evakuacije ranjenika i plijena. Po oslobođenju Zalužnice i Sinca tim pravcem moći će se služiti VIII divizija.

— Miniranju puteva i pruge koji izvode u bokove našeg rasporeda, radi sprečavanja dolaska pojačanja, oklopnih vozova i tenkova.

— Utvrđivanju položaja kad god ima vremena za to, jer se time umanjuju gubici.

— Da svaki štab ima svoju osmatračnicu odakle može da prati borbu i da utiče na događaje.

— Da svaka jedinica ima svoju rezervu.

— Da se izradi plan vatre, a naročito pri osvajanju bunkera, tako da jurišači budu potpomognuti vatrom za vrijeme podilaženja.

6) Vezu sa ovim štabom održavati preko radio-stanica i relejnih stanica. Međusobnu vezu VIII divizija i Operativni štab Gacka uspostaviće na Panosu (Brakusovica). To će se najbolje izvesti relejima. Krajnji releji jedne i druge strane treba da se sastanu u Brakusovici. Po oslobođenju Zalužnice i Sinca međusobnu vezu uspostaviti na raskrsnici južno od Zalužnice. **Ovom Štabu slati izvještaje tri puta dnevno.**

7) Ranjenike evakuisati: VIII divizija u prvo vrijeme u Dabar, a kad se obezbjedi put Sinac—Ramljane onda u Turjanski i Trnovac. Operativni štab Gacka evakuisaće u Kozjan.

8) Plijen evakuisati u Kozjan. Rekviziciji pristupiti najbrižljivije i paziti da se ne dese greške pa da se rekvirira i od onih od kojih ne treba.

Štab korpusa biće: komandant i obavještajni oficir[20] kod VIII divizije, politkomesar i v. d. načelnika štaba[21] kod Opera-

[19] Vidi dok. br. 82.
[20] Pero Grubor

tivnog štaba Gacka, a operativni oficir[22] u Štabu korpusa — Krbavica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.
V.[23] Holjevac

Komandant.
Gošnjak[24]

DOSTAVLJENO:
Na znanje:
Glavnom štabu NOV I PO Hrvatske
Na izvršenje:
Štabu VI i VIII divizije,
Operativnom štabu Gacka,
Štabu VI i IX brigade.

BR. 94

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE NOU BRIGADE OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PRUZI VRHOVINE—RUDOPOLJE[1]

ŠTAB
V UDARNE BRIGADE VIII D.
30. III. 1943

Operativni izvještaj od 22—30

ŠTABU VIII DIVIZIJE

23. III Brigada se nalazi u Rudopolju i D. B. Potoku.[2] IV bataljon blokirao je želj. stanicu Rudopolje.[3] Usljed bombardovanja naređeno je da se jedinice povuku u šumu.

24. III Brigada je zaposjela slijedeće položaje: IV bataljon kotu 944. I bataljon kotu 913 i 765, III bataljon 911 i II bataljon 901.

[22] Ilija Pavlović
[23] Većeslav
[24] Ivan

[1] Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/2. k. 831.
[2] Donji Babin Potok
[3] Vidi dok. br. 85.

Talijani[4] i četnici krenuli su iz Vrhovina i izbili na kotu 765. 913 i 944, koje su naše jedinice bez borbe napustile i povukle se na slijedeće položaje i to: I i IV bataljon na kotu 970, a II i III su ostali na istim položajima. Pri povlačenju iz D. B. Potoka komora IV bataljona, prilikom dovoženja hrane partizanima, ostala je u selu i pala četnicima u ruke.

Pred večer su se Talijani i četnici povukli sa kote 913 i 765, a ostali su na koti 944, koje smo mi pokušali protjerati, ali bez uspjeha.

Naše su se jedinice spustile u selo na spavanje.

25. III jedinice su zauzele iste položaje kao i prošli dan. Talijani su popravljali prugu Vrhovine—Rudopolje.

26. III jedinice su bile na istim položajima. Talijani su popravili prugu i toga su dana pošla tri transporta prema Ogulinu.

27. III o. g. krenula je naša Brigada zajedno sa XV brigadom na prugu između Javornika i Rudopolja sa zadatkom da sačeka talijanski transportni vlak, da ga digne u zrak i da pokupi plijen. Prema predviđenom planu Brigada je od 5 sati ujutro zaposjela položaj.

Ujutro oko 10 sati naišla je talijanska patrola u jačini od 50 vojnika od vaktarne prema Rudopolju radi kontrolisanja pruge. Patrola je naišla na mine koje su bile postavljene na pruzi, otkrila ih i počela ih otkopavati. Kad su mineri primjetili da Talijani režu žicu, zapalili su jednu minu, koja nije nanijela nikakove štete Talijanima. Time je zasjeda bila otkrivena. Kad su naši borci otvorili vatru na Talijane, 12 Talijana pobjeglo je u Rudopolje, a ostatak se vratio u vaktarnu. Iza toga napadnuti su Talijani i u vaktarni, ali usljed bodljikave žice i bunkera vaktarna se nije mogla likvidirati. —

Naš minerski vod prekinuo je prugu između Rudopolja i vaktarne. Voz koji je pošao iz Rudopolja došao je [do] srušene pruge i povratio se natrag. Oko 16 časova došao je blindirani vlak iz Javornika, dovezao nekoliko mitraljeza i municije i iskrcao ih u vaktarnu. Vlak se povukao prema Javorniku, a naše jedinice koje su napadale vaktarnu povukle su se i otišle na rušenje pruge. Oko 18 časova došao je blindirani voz iz Rudopolja do porušene pruge i odatle gađao bacačem po našim položajima. Kad je voz otišao u Rudopolje mi smo počeli rušiti prugu i porušili smo oko 600 metara pruge. Nakon toga naše su se jedinice povukle u Borić Selište i D. Babin Potok na odmaranje. —

[4] Odnosi se na dijelove divizije „Re". Vidi dok. br. 170.

Ratni plijen: Zaplijenjeno je 4 karabina sa municijom, 15 bombi i 1 pištolj. —

Gubitci neprijatelja: Neprijatelj je imao 10 mrtvih (među kojima jednog oficira-studenta filozofije) i nepoznat broj ranjenih. —

Sopstveni gubitci: Mi smo imali 4 mrtva i 5 ranjenih. —

Utrošeno 1.040 metaka. —

Kritički osvrt: Zasjeda nije uspjela radi toga što je talijanska patrola otkrila mine. Iako je u zapovijesti bilo tačno naznačeno da se pruga sruši kad vlak dođe na mjesto gdje su postavljene mine, i kad se čuje eksplozija, naši su mineri čuvši samo eksploziju podmetnute mine i detonaciju bombi i dosta jaku pješadisku vatru prekinuli prugu. Radi toga što je pruga bila prekinuta spriječeno je dolaženje ma kakvom vozu iz Rudopolja. Da bi naišao transportni voz iz Rudopolja nije bilo vjerovatnoće radi toga što je 12 Talijana, koji su vidjeli da je pruga minirana, prošlo za Rudopolje i tamo izvijestilo o našoj zasjedi. Voz koji je dolazio do mjesta gdje je pruga porušena imao je nekoliko oklopnih vagona i bio je naoružan sa artiljerijom i nekoliko mitraljeza. Veza je bila spora, naročito između Štaba brigade i Štaba divizije. —

Usljed brzog naleta naših boraca i usljed toga što je Talijanima bilo omogućeno da zauzmu nadvišavajući položaj ispod položaja XV brigade imali smo žrtve. —

28. III o. g. jedinice su se nalazile u Borić Selištu i D. Babinu Potoku na odmoru. —

29. III o. g. Brigada je krenula iz D. Babina Potoka preko Saborskog i smjestila se u Ličkoj Jesenici. U Ličkoj Jesenici bilo je četnika ali su čuli da će doći partizani i pobjegli prema Plaškom. —

30. III o. g. Brigada je krenula iz Ličke Jesenice u Dabar. U pokretu je bila u divizijskoj prethodnici, a k tomu dala je dvije stalne pobočnice: jednu prema Blatima, a drugu prema Ličkoj Jesenici. Talijani iz Jesenice pošli su prugom prema Blatima, ali su ih naše snage odbile. Minerski vod prekinuo je prugu ispred Jesenice. Nakon prolaza glavnine naše su se snage povukle sa osiguranja. —

U ovom periodu nije se izvodila nastava po jedinicama radi toga što su jedinice bile stalno ili na položajima ili u pokretu. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant:

BR. 95

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 19 DO 30 OŽUJKA[1]

ŠTAB
I KORDUNAŠKOG ODREDA I KORPUSA
HRVATSKE
Br. službeno
30. III. 1943.

8. 4. 43
op. br. 49/43[2]

ŠTABU I KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Operativni izvještaj

Dostavlja Vam se operativni izvještaj ovog odreda u vremenu od 19 do 30 ov. mjeseca.

1) Neprijatelj na sektoru ovoga odreda dosta je aktivan, a pojačao svoja stalna uporišta sa ustaškim i domobranskim posadama, koje su naoružane mnogo bolje nego ranije, naročito sa teškim i lakim mitraljezima i teškim minobacačima. Neprijatelj u posljednje vrijeme vrši upade na naš oslobođeni teritorij, te ove upade vrši jednom danju a jednom noću. Neprijateljska avijacija na sektoru ovoga odreda neaktivna je.

2) Ovaj odred predvidio je akcije: rušenje pruge, postavljanje zasjeda neprijatelju koji vrši upade na naš oslobođeni teritorij kako danju tako i noću, izvođenje neke akcije u slučaju da neki neprijateljski garnizon oslabi.

3) Dana 23. III jedinice I bataljona su se nalazile u zasjedi prema Bučici gdje je došlo do sukoba između neprijatelja i naših jedinica, te neprijatelj, primjetivši naše jače snage, vratio se u paničnom bijegu u pravcu Bučice.

Na neprijateljskoj strani bio je jedan mrtav, jedan teško ranjen, dočim na našoj strani nije bilo mrtvih ni ranjenih. Prilikom povratka naših četa iz ove zasjede rekvirirali su od ustaša

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27—3, k. 421/a.

[2] Datum i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

9 komada blaga, nekoliko kg masti, nekoliko kg meda, 10 komada sapuna za pranje veša, 5 kg luka.

Istoga dana jedinice II bataljona ovoga odreda, to jest jedna četa istog bataljona dočekala je neprijatelja u jačini od 500 do 600[3] koji se kretao iz Cetingrada prema Klokoču; nakon kratke a žestoke borbe neprijatelj se je povukao za Cetingrad.

Plijen: 2 karabina, 200 komada metaka i jedno kompletno vojničko odijelo.

Gubitci neprijatelja: jedan mrtav i jedan uhvaćen živ.

Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Istoga dana jedna četa II bataljona postavila je zasjedu neprijatelju, to jest neprijateljskoj patroli koja izlazi na Macutovo Brdo u jačini od 20 vojnika. Oko 8 časova naišla je neprijateljska patrola i pošto je došla u blizinu brda razvila se u strijelce a jednog vojnika uputila kao izviđača na brdo. Naša zasjeda pustila je toga vojnika na neposrednu blizinu, ali kako je bilo sigurno da bi ovaj vojnik otkrio našu zasjedu ubili su ga, odmah zatim izvršili juriš na ostali dio patrole, koji je uspio da im pobjegne u svoje položaje, to jest u sastav svoje posade.

Plijen: 1 karabin, 130 metaka, 2 defanzivne bombe, jedne cipele i vojničko odijelo sa šinjelom.

Gubitci neprijatelja: prema tačno dobivenim podatcima je 4 mrtva i 5 ranjenih.

Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Dana 23. III jedinice IV bataljona nalazile su se na položaju prema Širokoj Rijeci i Cetingradu, te oko 6 časova ujutro neprijatelj je krenuo sa jačinom od dvije bojne[4] streljačkim strojem od rijeke Gline pa do same ivice šume Petrove Gore. Naše jedinice pustile su neprijatelja na blisko otstojanje te potom otvorile žestoku vatru i borba je trajala 2 sata, gdje se je neprijatelj zadržao, to jest poslije otvorene naše vatre, na istom položaju duže vremena, otkud je tukao naše položaje bacačima i topovima, ali nije uspio da ih potjera sa položaja, te potom pod artiljerijskom i minobacačkom vatrom krenuo je naprijed, ali naši su opet otvorili na njih jaku vatru, gdje su se oni poslije toga povukli u dva pravca: jedna bojna prema Kladuši a jedna prema Cetingradu.

Gubitci neprijatelja: u ovoj borbi bilo je oko 15 mrtvih i više ranjenih.

---

[3] i [4] Odnosi se na dijelove Jedanaeste pješačke pukovnije.

Do plijena se nije moglo pošto neprijatelj bio je u neposrednoj blizini i tukao mitraljeskom, topovskom i minobacačkom vatrom. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Dana 23. III 2 četa V bataljona postavila je zasjedu prema neprijatelju od Netretića, te je ova zasjeda izdana od civila, gdje je neprijatelj u jačini od 400 ustaša i Talijana[5] krenuo u tri pravca. Naši su prihvatili borbu koja je trajala do 2 sata, gdje su se morali povući.

Gubitci neprijatelja: bilo je 9 mrtvih i 6 ranjenih.

Sopstveni gubitci bili su jedan mrtav i jedna drugarica uhvaćena živa i 2 lakše ranjena. Ime druga koji je mrtav jeste Marko Jarnjević; isti je sahranjen po ocu i majci u Ribniku. Drugarica koja je uhvaćena jeste Vida Hočeva. Drugovi koji su ranjeni jesu Smuković Mijo i Ivan Čašek. Isti su upućeni u bolnicu.

U ovoj borbi mi smo izgubili 2 karabina.

Istog dana 1. četa V bataljona sa minerskim vodom minirala je prugu između Zvečaja i Generalskog Stola, te je naišao jedan talijanski tenk mali i jedan veliki, mali je prešao, dok veliki nije mogao pošto ga je mina prebila na polovicu. Na neprijateljskoj strani bilo je mrtvih i ranjenih dosta ali se nije mogao broj ustanoviti.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

3 četa V bataljona istoga dana bila je u akciji na rekviriranju benzina za tenkove, gdje su sabrali oko 400 lit. benzina i dostavili kod Komande mjesta u Bosiljevu.

Jedinice II bataljona ovoga odreda 28 ov. mjeseca izvršile su napad na ustašku posadu u selu Donji Velemerić. Jačina posade bila je 32 ustaše. Naoružanje: 29 karabina i p. mitraljez.

Prilikom napada na ovu posadu neprijatelj je dao žestok otpor i pošto je bila velika pomrčina u kratko vrijeme pobjegao je.

Plijen: 3 karabina, 700 metaka, 22 ćebeta, 1 slamarica, 3 para cipela, 1 ranac, 13 čuturica i 7 šinjela.

Gubitci neprijatelja: 2 mrtva i jedan uhvaćen živ.

Sopstveni gubitci: jedan mrtav i to Stevo Cvijanović iz Brezove Glave; sahranjen na Končalovića groblju.

---

[5] Odnosi se na dijelove divizije „Lombardia" i na Drugu satniju desete ustaške bojne.

4) Vojnička obuka sa jedinicama izvodi se po planu i programu i uspijeva dosta dobro.

Štabovi bataljona funkcionišu dosta dobro.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
M.[6] Dejanović

Komandant
Mih.[7] Blažević

(M. P.)[8]

BR. 96

ZAPOVIJEST ŠTABA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 31 OŽUJKA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ZALUŽNICU[1]

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 21
Dne 31-III-1943 g.

ZAPOVIJEST

(Sekcije Gospić i Senj 1 : 100.000)

Prema prikupljenim podacima neprijateljske snage drže sljedeća uporišta:

Zalužnica: oko 300 četnika sa naoružanjem: 10 teških mitraljeza, 10 puškomitraljeza, 2 laka bacača mina a ostalo puške. Smješteni su u popovom stanu i još nekim okolnim zgradama, imaju iskopane pokrivene rovove sa kojima su povezali sve utvrđene zgrade. Ograđeni su bodljikavom žicom.

Otočac: oko 1000 Talijana,[2] jedna ustaška bojna[3] i nešto četnika. Od naoružanja imaju nekoliko topova, više bacača, ne-

[6] Milić
[7] Mihajlo
[8] Okrugli pečat: Štab Prvog kordunaškog odreda Prvog korpusa NOV Hrvatske.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1, k. 826 A.

[2] i [3] U Otočcu su se nalazile sljedeće talijanske i ustaško-domobranske jedinice: Štab i prištabske jedinice divizije „Re", Štab Dvadeset trećeg artiljeriskog puka, Druga lovačka bojna i jedna posadna satnija.

koliko blindiranih automobila, dok je ostalo naoružanje nepoznato. Saobraćaju cestom Otočac—Sinac—Vrhovine.

Sinac selo: 105 domobrana[4] i 7 žandara. sa naoružanjem: 3 puškomitraljeza. 3 šmajsera i puške.

Prozor: 40 ustaša i 30 domobrana sa naoružanjem: 1 puškomitraljez, a ostalo puške.

[Želj.] stanica Sinac: 90 Talijana,[5] sa naoružanjem: 10 teških mitraljeza, više puškomitraljeza, jedan teški i jedan laki bacač i puške.

Selo Lešće: 80 domobrana koji su smješteni u školi. Naoružani su sa nekoliko automatskih oruđa i puškama.

[Želj.] stanica Lešće: 60 Talijana i dvije satnije domobrana. Od naoružanja imaju 2 topa 65 mm, jedan teški bacač, 3 teška mitraljeza i puške.

Veliki tunel: Na ulazu i izlazu čuva po 13 Talijana, koji od naoružanja imaju 1 puškomitraljez i puške.

Vrhovine: Oko 2000 Talijana i oko 200 četnika. Od naoružanja imaju 2 teška topa, 12 brdskih topova i veći broj bacača mina i automatskog oruđa i ostalo puške. Ovaj broj nije stalan i Talijani neprekidno saobraćaju i kreću se iz Vrhovina prema Otočcu i obratno, te vozom prema Plaškom.

Moral kod četnika je u posljednje vrijeme slab, zbog odlaska Talijana i naših uspjeha.

Naša divizija dobila je zadatak da razoruža četničko uporište u Zalužnici i stvori mogućnost za daljnje napredovanje u Gackoj dolini.[6]

Za izvršenje ovog zadatka

NAREĐUJEMO:

1) IV udarna brigada ojačana sa 3 brdska topa 75 mm, 4 brdska topa 65 mm i 1 teškim bacačem, 1 topom 47 mm. Komanda: Štab brigade.

Zadatak:

Napasti i razoružati četnike u selu Zalužnici. Za napad koristiti pravce i to: duž ceste Sinac—Zalužnica, Otočac—Zalužnica, koristeći za nastupanje jaruge, kuće i sjeverne padine M. Griča, kao glavni pravac napada, jugoistočnim padinama k. 506, koristeći za prilaze kuće i gričeve prema neprijatelju, južne pa-

[4] Jedna satnija iz sastava Dvanaeste pješačke pukovnije

[5] Jedna četa Šestog posadnog bataljona divizije „Re"

[6] Vidi dok. br. 93 i tom V. knj. 14, izvještaj Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 travnja 1943 godine.

dine k. 516 prema crkvi. Sa jednim bataljonom postaviti zasjedu od k. 625 do sjevernih padina k. 543, do same ceste Zalužnica—Vrhovine. Od ovog bataljona jednu četu postaviti kao bočno osiguranje prema Vrhovinama kod k. 543.

Pridodatu artiljeriju 65 i 75 mm postaviti na prostoru od Jurjeve Kose pa na jug do k. 602, sa zadatkom da tuče i lomi neprijateljska uporišta. Protivkolski top koristiti za tučenje neprijateljskih bunkera, a isto tako i teški bacač mina.

Štab brigade mora osigurati saradnju artiljerije i boraca pješaka.

Veza:

Sa bataljonima koji će napadati i sa artiljerijom te Štabom divizije uspostaviti telefonsku vezu. Sa jedinicama V brigade na raskrsnici cesta Sinac—Zalužnica—Podum. Sa jedinicama XV brigade kod k. 543. Sa štabovima V i XV brigade preko Štaba divizije telefonom.

Mjesto Štaba brigade u kućama južno od kote 602.

2) XV udarna brigada ojačana sa 1 teškim bacačem.
Komanda: Štab brigade.

Zadatak:

Sa dva bataljona postaviti osiguranje Vrhovine od k. 744 pa na jug prema Brakusovoj Dragi, s tim da se presiječe cesta Vrhovine—Zalužnica. Ovu cestu minirati na dva mjesta sa nagaznim minama koje uzeti iz IV brigade. Presjeći telefonsku vezu između Vrhovina i Zalužnice i ukoliko je kabl istoga pokupiti. Jedan dio snaga postaviti kod k. 963. Prije postavljanja ovog osiguranja protjerati talijansku stražu koja se nalazi kod slova B od riječi Brakusova Čelina. Teški bacač koristiti za likvidiranje talijanske straže koja je gore

navedena, a kasnije za tučenje neprijateljskih kolona koje bi nastupale iz Vrhovina.

Jedan bataljon zadržati kod Štaba brigade, a jedan bataljon uputiti kod Štaba divizije kao divizijsku rezervu.

Veza:

Sa Štabom divizije uspostaviti telefonsku vezu. Sa jedinicama IV brigade kod k. 543, sa štabovima IV i V brigade preko Štaba divizije telefonom.

Mjesto Štaba brigade u kućama oko kote 516.

3) V brigada ojačana sa 1 protukolskim topom 37 mm.
Komanda: Štab brigade.

Zadatak:

Jedan bataljon postaviti za osiguranje od Sinca na zapadnim padinama k. 625, oko raskrižja ceste Sinac—Zalužnica—Podum, sa zadatkom da spriječi nastupanje neprijatelju od Sinca prema Zalužnici. Ovaj bataljon miniraće cestu Sinac—Zalužnica sa minama koje uzeti iz IV brigade.

Jedan bataljon postaviti na V. Umčić sa zadatkom da u zajednici sa bataljonom koji se nalazi na zapadnim padinama k. 625 spriječi neprijatelju nadiranje od Sinca i Otočca i da minira cestu Zalužnica—Podum. Jedan bataljon rasporediti ovako: jednu četu postaviti kod k. 566 sa zadatkom da tuče neprijatelja ako bi nadirao od Otočca prema Glavacama i Škarama, a ostatak snaga postaviti sjeverno od Sv. Marka, na južnim padinama Uma, sa zadatkom da spriječi neprijatelju nadiranje prema Podumu. Jedan bataljon ostaviti u Dabru sa zadatkom da čuva samo mjesto i daje patrole prema [Lič.] Jesenici, Glavacama i Petrinić Polju.

Protivkolski top postaviti na Umčić i tući neprijateljska borna kola i oklopne automobile ukoliko bi naišli od pravca Sinca ili Otočca.

Veza: Sa Štabom divizije telefonska, sa štabovima IV i XV brigade telefonom preko Štaba divizije. Sa jedinicama IV brigade kod k. 625.

Mjesto Štaba brigade u kućama zapadno od k. 506.

4) VI brigada. **Zadatak:**

Sa jednim bataljonom vršiti fingirani napad prema Panosu i Vrhovinama od voćnjaka i k. 1074. Fingirani napad vršiti kroz čitavo vrijeme dok bude borba trajala.

5) Teške mitraljeze postaviti na takva mjesta odakle mogu svojom vatrom najbolje potpomagati napad i vatrom štititi prilaz naših boraca, te da sprečavaju eventualne ispade neprijatelja.

6) Svi bataljoni ostaviti će jače rezerve koje će upotrebiti prema situaciji.

7) Na položajima se dobro utvrditi i ukopati, što će se odmah prekontrolisati.

8) Sve zgrade koje su utvrđene i neprijatelju služile kao uporišta odmah zapaliti i iz njih sve evakuisati.

9) Evakuaciju plijena i zarobljenika ima se vršiti odmah nakon savlađivanja neprijatelja za selo Doljani. Zarobljenike vezati.

10) Civilima za vrijeme operacije zabraniti prilaženje u zonu operacije.

11) Divizijska prihvatna bolnica nalaziti će se u Gornjim Doljanima. Brigadna previjališta smjestiti po kućama u blizini Štaba brigade.

12) Znaci raspoznavanja za dan operacije biti će: **Nos — Novi**, a ugovoreni znaci: dva kratka zvižduka a odgovor: jedan dugi, a za noć 1 na 2. IV biti će: **Trava — Travnik**, a ugovoreni isti.

13) Početak napada 1. IV. 1943 u 5 sati ujutro, do kog vremena sve jedinice imaju biti na svojim određenim položajima.

14) Štab divizije nalaziti će se u Doljanima u kućama jugozapadno od crkve.
Na izvršenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.[7] Turkulin

Komandant:
V.[8] Četković

(M. P.)[9]

Dostavljeno: Štabu I korpusa na znanje.
Štabovima IV. V, VI i XV udarne brigade na izvršenje.

Napomena:
IV udarna brigada ostaviće u Škarama jedan vod koji će isturati jače patrole prema Glavacama i Brlogu.

BR. 97

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 31 OŽUJKA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O MOGUĆNOSTIMA NAPADA NA BRLOG I O STANJU NA PODRUČJU BRINJA[1]

KOMANDANT V OPERATIVNE ZONE
HRVATSKE
Dne 31. III. 1943 god.
Na položaju.

KOMANDANTU I KORPUSA NOV I PO HRVATSKE

Primio sam vaš dopis od 25. III. 1943 u vezi sa akcijom koju bi trebalo izvesti na Brlog.[3] Imamo dobra obavještenja iz Brloga gdje ima priličan broj četnika pojačanih sa jednom če-

[7] Artur
[8] Vlado
[9] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

[1] Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/7, k. 1496.
[2] Ivan Gošnjak
[3] Vidi dok. br. 82 i 90.

tom Talijana. Ne bih se nadao uzeti Brlog bez nekog težeg oružja.

Momentalno mi svakim danom vodimo borbu sa Talijanima sa ciljem zauzimanja Brinja.[4] U roku od nekoliko dana ubijeno je oko 200 talijanskih vojnika, zaplijenjeno 6 puškomitraljeza i 1 teški, oko 30 pušaka i razne druge spreme. Mi stalno vršimo pritisak i prinudili smo Italijane da napuste Križpolje. Vjerujem da ako produžimo još nekoliko dana ovako kao do sada da će morati napustiti Brinje. Kada bi zauzeli Brinje to bi bilo od naročite važnosti i onda bi bilo lakše izvoditi i akciju na Brlog, odnosno padom Brinja u naše ruke nije teško odsjeći Otočac od Senja jer bi mi bili gospodari te ceste. U jutrošnjim borbama kod samog „predgrađa" Brinja ostalo je oko stotinu mrtvih i ranjenih Italijana. Zauzeće Brinja ne bi bilo manje važno nego zauzeti sam Otočac.[5] Tokom današnjeg dana dobiti ću detaljnije podatke o Brlogu, o čemu ću vas odmah obavijestiti i reći vam moje mišljenje. Akcija će biti mnogo lakše izvodljiva ako uspijemo zauzeti Brinje. O tome ćemo vas odmah obavijestiti.

Upozorite vaše kurire da idu malo brže jer pismo vaše putuje već 6 dana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Veljko Kovačević

[6] Ostali smo bez ijednog metka za francusko oružje, pa vas molim pošaljite nam nešto, ili nam odobrite pa ćemo sami donijeti.

---

[4] Vidi dok. br. 90.

[5] O borbama za oslobođenje Otočca vidi tom V, knj. 14, dok. br. 15, 17, 18, 29, 30, 37, 39, 41, 42, 65 i 66.

[6] Dopisano mastilom.

II

USTAŠKO-DOMOBRANSKI I TALIJANSKI DOKUMENTI

BR. 98

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA SJEVERNO OD SAVE I KUPE I NA BANIJI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 60

(po podatcima primljenim 1. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Žumberka: Noću 27/28. II. partizani[2] su napali Stojdragu (12 km s. z. od Samobora). Vlastiti gubici: 2 mrtva i 20 ranjenih, dok neprijateljski gubitci nisu poznati. Posada Stojdrage je pojačana.

Podr. Kalnika: Podhvat protiv partizanskih snaga[3] na području zapadno od želj. pruge Križevci—Koprivnica u toku je. — Udarna skupina koja iz Križevaca nadire prema sjeveru sukobila se 27. II. kod s. Kalnik (12 km s. z. od Križevaca) sa neprijateljem.[4] Ishod borbe još nije poznat. Udarna skupina koja iz Rasinje (9 km z. s. z. od Koprivnice) nadire prema s. V. Poganac (16 km. z. od Koprivnice) dostigla je istog dana bez neprijateljskog odpora s. Prkos (3,5 km. j. z. od Rasinje).

---

[1] Original, rađen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—23, k. 19.

[2] Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar" i NOU brigada „Ivan Cankar". Vidi dok. br. 25, 45, 105 i 114.

[3] Vidi dok. br. 18, 102, 110 i 112.

[4] Odnosi se na Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18 i 102.

28. II. u 23.30 sati partizani su napali Ludbreg.[5] 1 bojna iz Varaždina upućena je u Ludbreg.

Podr. Bilo Gore: Noću 26/27. II. partizani su napali s. Severin (12 km j. izt. od Bjelovara), zapalili općinsku zgradu, a iz pošte odnieli novac i marke u vriednosti od 16.104 kune.

Podr. Daruvara: 27. II. upućene potjere iz Daruvara i Pakraca prema s. Podbor—Doljani i Kip (2.5 km j. i. 6 km j. z. od Daruvara) napadnute su od partizana pri ulazu u ova sela. 3 domobrana su ranjena. Pojačanje je upućeno, a s. Kip i visovi oko s. Kip i Podbor—Doljani stavljeni su pod topničku vatru. — 28. II. u jutro neprijatelj se povukao u smjeru s. D. Borki (8 km izt. j. izt. od Daruvara). Prema izkazu pučanstva partizani su imali 67 mrtvih.

Nove partizanske skupine pojavile su se u s. Trnava i Palešnik (12 i 6 km s. izt. od Garešnice).

Prema izkazu seljaka iz s. Duhovi, Marino Selo i Antunovac (11—8 km s. izt. od Banove Jaruge), 26. II. prošle su glavne partizanske snage[6] (2 part. brigade) sa mnoštvom naroda, žena i djece (svega navodno oko 5.000 ljudi) kroz ova sela u iztočnom smjeru prema Psunj pl., s. Borki i Zvečevu (8 km j. j. z. od Voćina). U selima novačili su mladiće i odveli konje i kola.

Podr. Požega: Noću 25/26. II. u blizini s. Drežnik (7 km s. izt. od N. Gradiške) partizani su zapalili skladište drva na kojem je bilo 2.600 želj. pragova i oko 1.500 prostornih metara gorivog drveta. — Po izjavi žitelja u području Babje Gore sjeverno i iztočno od ceste Požega—N. Gradiška postoji više komunističkih sabotažnih skupina od 4—5 ljudi.

---

[5] Po našim dokumentima napad je izvršio Kalnički NOP odred 24 veljače. Vidi dok. br. 18 i 102.

[6] Riječ je o jedinicama Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske, koje su se poslije napada na Viroviticu, Vel. Pisanicu i Garešnicu povukle u Slavoniju. Vidi dok. br. 31.

Podr. Podravine: Noću 26/27. II. partizani[7] su napali i zapalili želj. postaju Zdenci (16 km s. z. od Našica).

Podr. Našica: Pothvat protiv partizanskih snaga na prostoru 10—20 km j. od Našica nastavljen je po osnovi. — Iztočna skupina odbila je 27. II. pokušaj partizanskog proboja[8] kod s. Podgorje (13 km j. izt. od Našica). — Južna skupina slomila je 27. II. kod s. Hrkanovci (17 km s. izt. od Broda) neprijateljski odpor.[9] Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 2 ranjena, dok neprijateljski nisu poznati. 4 zarobljena partizana streljana su. — Sjeverozapadna skupina savladala je kod Tromeđe (263 — 11 km j. izt. od Našica) neprijateljski odpor[10] i potisla protivnika prema iztočnoj zaprečnoj skupini. Vlastitih gubitaka nije bilo. 13 partizana je uhićeno, među njima i 1 vođa. — Kod s. Paučje (15 km j. izt. od Našica) uništeno je partizansko skrovište. — Pučanstvo dočekalo je oduševljeno naše čete.

Podr. Sriema: 26. II. 7 km z. od Rume partizani su zapalili 2 pustare.

19 uhićenih osoba iz s. Belegiš zbog dokazane sabotaže na b. b. spoju Stara Pazova—Inđija—Beška, streljano je.

——o——

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gline: Noću 26/27. II. kod Sv. Nikole (6 km j. od Gline) jača skupina partizana napala je uporište 1 satnije V. gorskog zdruga.[11] 2 domobrana su poginula, a 2 častnika, 2 dočastnika i 78 domobrana nestali. — Izgubljena je 1 strojnica, 3 strojopuške i 70 pušaka. Partizani su se povukli u smjeru Petrove Gore.

---

[7] Vjerovatno dijelovi Drugog NOP odreda Treće operativne zone.

[8], [9] i [10] Odnosi se na borbe koje je vodila Osamnaesta NO brigada prilikom povlačenja sa Dilja na Krndiju. Vidi dok. br. 86 i 105.

[11] Napad je izvršio Prvi bataljon Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 88.

Podr. Kostajnice: 26.II. kod s. Zecovi (8 km j. z. od Bos. Kostajnice) partizani[12] su napali 1 satniju 12 p. p. i primorali na povlačenje prema s. Dobrljin (9 km j. z. od Bos. Kostajnice). 9 domobrana je nestalo.

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)[13]

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

BR. 99

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 1 OŽUJKA 1943 GOD. O STANJU NA PODRUČJU SJEVERNO OD SAVE I NA BANIJI[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
Broj: V. T. 21/43. Zagreb, dne 1 ožujka 1943.

Predmet: Izvješće o stanju do 1. III. 1943. u u 12 sati.

IZVJEŠĆE

I. Velika župa Baranja:

Savezno izvješću ovog Glavnog ravnateljstva od 22. veljače javlja 25. o. m. Zapovjedničtvo III. oruž. pukovnije u Banjoj Luci prema podatcima primljenim od oruž. krila Osiek, da je u partizanskom napadu 18. i 19. veljače na Levanjsku

[12] Odnosi se na jedinice Druge i Pete krajiške NOU brigade. Vidi tom IV, knj. 10.

[13] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

[1] Original, pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—34. k. 20.

Varoš sudjelovalo oko 5.000 partizana.[2] Na našoj je strani prilikom zauzeća spomenutog mjesta palo 27 ljudi, a među ovima svih 12 oružnika na oruž. postaji.

II. Velika župa Bilogora:

Današnjim izvješćem javlja Vrhovno oruž. zapovjed., da je 27 pr. mj. skupina od oko 200 partizana VII partizanske brigade[3] upala u selo Severin, 11 km j. i. od Bjelovara. U mjestu su partizani zapalili općinu i opljačkali poštu, u kojoj su prethodno razbili brzoglasnu središnjicu.

Redarstvena oblast za grad Zagreb izvjestila je danas, da je noćas došlo do borbe između partizana i ustaško-domobranske straže kod želj. postaje Gradec. Partizani su svojom nadmoćnom snagom uspjeli svladati našu stražu, a nakon toga su opljačkali želj. postaju u Gradcu i odnieli iz blagajne sav novac. Sve brzoglasne i brzojavne naprave na želj. postaji su uništili.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

VI. Velika župa Gora:

Izpostava župske red. oblasti u Sisku izvjestila je jutros brzoglasno, da su partizani nepoznate jačine sinoć obkolili selo Greda kod Siska i odveli sa sobom 19 mladića između 16 i 20 godina. Prilikom napada poginuo je 1 legionar, a jedan je njemački vojnik ranjen.

Danas je Vrhovno oruž. zapovjed. izvjestilo, da su partizani[4] — njih oko 40 — 22. o. m. opljačkali selo Gornje Taborište, 11. km. s. z. od Gline. U selu su ubili jednog domobrana i 2 seljaka. Dne 26. veljače oko ponoći skupina od kojih 500 partizana[5] napala je domobransku posadu u Hajtiću kod Gline, koja je brojila oko 150 ljudi. Partizani su zarobili 2 častnika i 70 domobrana, te zaplienili 4 strojnice sa streljivom. 2 domobrana su poginula, a ostali su se nakon kraćeg odpora razbježali. Partizani su se povukli pravcem prema Orlovcu, odakle su i došli.

---

[2] Vidi dok. br. 52 i tom V, knj. 12, dok. br. 87.

[3] Netačno. Na ovom području nije dejstvovala Sedma NO brigada, već Sedamnaesta brigada Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 79 i 90.

[4] Odnosi se na Prvi bataljon Kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 2.

[5] Napad su izvršila dva bataljona Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 6 i 38 i tom V. knj. 12, dok. br. 88.

Župska red. oblast u Petrinji danas je brzoglasno izvjestila, da je kod sela Trešnjak, 7 km. od Gline, a na pruzi Petrinja—Karlovac, razorena želj. pruga[6] u dužini od 700—800 metara. Srbska sela u blizini pruge surađuju s komunistima.

ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)[7]

P[8] 1/III D[9]

Glavni ravnatelj:
Dr. Filip Crvenković
(Dr. Filip Crvenković)

BR. 100

DNEVNI IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 1 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA NA BANIJI I NA PODRUČJU KRIŽEVACA I ČAZME[1]

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA
Op. Br. 609/Taj.
U Sisku, dne 1. ožujka 1943

Predmet: Dnevno izvješće
I. D. Z. za 1. ožujka 1943.
do 1800 sati.

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA.
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi glst. op. br. 3919/tajno od 9. VIII. 1942 dostavlja se slijedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100000.)

---

[6] Rušenje su izvršili dijelovi Kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 2.

[7] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Ministarstvo unutrašnjih poslova — Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost

[8] i [9] Parafi generala Prpića, zapovjednika Glavnog stožera domobranstva, i generala Dragojlova, načelnika operativnog odjela Glavnog stožera domobranstva. Ovi parafi nalaze se i na ostalim ustaško-domobranskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi. Redakcija ih više neće objašnjavati.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—8, k. 20.

1. A. — KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Bez važnijih promjena.

1. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba: Bez događaja.

Operativno područje V. Gorskog zdruga:

Razviđanje 2. i 4. satnije I. bojne V. gorskog zdruga, XVI. ustaške bojne i 7. satnije II. bojne V. gorskog zdruga južno od Gline i potoka Maja.

Na Balincu (7 km j. z. od Gline) i kod Vrtljine (7 km j. od Gline) naišli izviđački odjeli na grupe partizana u jačini od 40 do 50 ljudi, koje su vatrom protjerane.

5. satnija II. bojne V. gorskog zdruga: razviđanje pravcem željezničke postaje Maja duž pruge za Vlaović (8 km j. i. od Gline). Jača grupa partizana odstupila vatrom gonjena preko Bijelih Voda za Šušnjar (12 km i. j. i. od Gline).

Željeznička pruga na djelu Hrastovica—Kraljevčani (4.5—9 km j. od Petrinje) u dužini od 2 km razorena, a u dužini od 2.5 km presječeni b. b. stupovi.

Istodobno su partizani porušili 30 m. dugački drveni most preko riečice Petrinjice (7 km j. od Petrinje) na putu između sela Hrastovica—Čuntića (5—9 km j. od Petrinje), te je promet otežan.

Partizani su došli iz obližnjih sela Jabukovca, Mlinoge, Jošavica (12.5, 11 i 14 km j. od Petrinje) kamo su se i udaljili.

Područje između tih sela je ugroženo.

Operativno područje 1. pješ. divizije:

Pothvat „MIRKO“ u toku dana produžen je sa sliedećim stanjem:

Partizanske skupine[2] u povlačenju su u jugoistočnom smjeru Vrbovec—Dubrava—Kostanj (20 km j. od Križevaca) u smjeru prema zapadnim obroncima Moslavačke gore.

U 16.30 sati partizanske skupine bile su u selu Kostanju. Istodobno naše čete doprle su: kod sela Dubrava njemačka motorizirana satnija i 2 satnije koturaške bojne, kod sela Kapela (16 km j. od Križevaca) ostatak koturaške bojne. U Križevce povučena je bojna Ivan.

U 1800 sati prispjela je kolona od 8 puzavaca u Čazmu, poslana od strane zapovjedničtva grada Zagreba.

[2] Odnosi se na Kalnički NOP odred, koji se prebacio sa Kalnika u Bilo Goru i Moslavinu. Vidi dok. br. 18, 98, 105 i 110.

Naložene su potrebne mjere opreze posadi u Čazmi kao i I. gorskoj diviziji.

Po nalogu zapovjednika
glavar stožera
pukovnik (Klišanić)
Klišanić

P. 2/III D

BR. 101

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI NA SELO MOGORIĆ I VREBAC[1]

Predmet: bg
Telegram

Datum i čas otpreme: 1 ožujak 43 23.20 č.
Datum i čas prijema: 2 ožujak 43-XXI 2.45 č.

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odjel.
i radi znanja
KOMANDI XI ARMIJ. KORPUSA
„ XVIII „

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3481
Stiglo 2 ožujka 43-XXI

Br. 3377/Op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 1 OŽUJKA 43-XXI

POKRETI USTANIKA

1) — Primijećene su partizanske formacije, koje imaju i po neki top. minobacače i 2 laka tenka,[3] kod Tobolića (Karlo-

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Pečat prijema. Nalazi se gotovo na svim talijanskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi.
[3] Odnosi se na Četvrtu NOU brigadu Osme divizije, koja je imala nekoliko topova, ali tada nije imala tenkova. Vidi dok. br. 1 i 37.

vac MH—AI) i u zonama Zbjeg (Karlovac NH—AF). Ljubča (Karlovac NH—AD), Ljetišta (Karlovac MH—AD).

2) — Stigla je u Čanak (Gospić MK—FV) jaka partizanska grupa[4] sa zadatkom da dejstvuje u zonama Perušić i Krš (Senj XV—FV).

3) — Primijećene su i druge ustaničke grupe[5] sa automatskim oružjem u zoni Srdari (Gospić NH—FR), Kuzmanovača (Gospić NH—FX) i Kozjan (Gospić NK—FV).

DIVIZIJA „RE"

Započeta je akcija na Mogorić—Vrebac.[6]

Svladavši znatan protivnički otpor,[7] kolone su zauzele toga dana unaprijed predviđene ciljeve, izbivši čelom na front: kota 690 (OI—FI Gospić), Zeba (Novigrad OI—FG), Ilinac, (Novigrad NM—FG).

Javiće se naknadno o zadatim i pretrpjelim gubicima.[8]

SEKTOR OGULIN

Prekid željez. pruge između Plaškog i Vojnovca (Karlovac IH—AI—KI—AF), o čemu telegram 3319 od 27 veljače, uspostavljen.[9]

SEKTOR DELNICE—VRBOVSKO

U toku noći neprekidna akcija na garnizon Delnice u cilju uznemiravanja.

Uslijed eksplozije mine civilni voz ostao je na mjestu, na km 583/7 (Ogulin ZI—BF), i napadnut je od ustanika.[10] Blindirani voz 9, upućen iz Moravica, iskliznuo je iz šina uslijed eksplozije mine na km 581 (Ogulin ZL—BF) i bio je napadnut.

Upućen je iz Fužina, sa posebnim konvojem, III bataljon 73 pješ. puka i vod željezničke jedinice, koji su preduzeli da otklone prekid. Intervencija bataljona i naša artiljerijska vatra natjerale su ustanike u bjekstvo. Civilni i blindirani voz odvučeni su u Skrad.

Naši gubici: 3 mrtva; hrvatski: poginuo je mašinista civilnog voza.

---

[4] i [5] Vjerovatno se odnosi na dijelove Osme divizije, koja je pripremala napad na Donji Babin Potok i Crnu Vlast. Vidi dok. br. 19, 20 i 42.

[6] Vidi dok. br. 4 i 50.

[7] Otpor je pružila Deveta NO brigada i jedan bataljon Prve NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 4 i 50.

[8] Vidi dok. br. 4, 50 i 111.

[9] i [10] Prugu su porušile jedinice Trećeg bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda i dijelovi Četvrte NOU brigade. Vid dok. br. 2 i 43.

V GRUPACIJA GRANIČNE STRAŽE (GAF)

Dana 26 prošl. mjes. četa graničnog bataljona izvršila je akciju čišćenja sjeverno od Čabra (VH—BS) i Trave (Sušak VK—BU).

Primijećen je prelaz u zonu brojnih ustaničkih bandi.

OSTALI SEKTORI

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

VAZDUŠNA AKTIVNOST

Osmatranje i upravljanje artiljeriskom vatrom iz Delnica na Ravnu Goru (Sušak ZN—BD) i Stari Laz (Sušak ZI—AX).

Izvršeno je izviđanje i bombardovanje u zoni Čanak (Gospić MK—FV).

Mitraljirana su kola duž druma Vrebac (Gospić MK—NH—FI), Podlapac (Gospić OL—FN), Pišać (Gospić ON—FP), Bunić (Gospić OL—FT), Breštane (Gospić OL—FL), Mekinjar (Gospić ON—FN—FL), Udbina (PN—FL); bombardovan je i obasipan malim bombama Vrebac, Vreb. Pavlovac (Gospić NH—NK—FI), Podlapac, Srednja Gora (Gospić OL—ON—FI—FG), Udbina.

GENERAL GLORIA
Z[11]

1 prepis Eksel.
Dato na uvid Nač. štaba
„ „ „ Pomoć. nač. štaba.
Upućen prepis Oper. odjelj.
„ „ Inf. odjelj.
„ „ kr. karab.

[11] Paraf pukovnika Giacomo Zanussi-a, pomoćnika načelnika štaba Više komande odružanih snaga „Slovenija-Dalmacija".

BR. 102

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA OD 2 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA LUDBREG I O VOJNO-POLITIČKOJ SITUACIJI NA KALNIKU[1]

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
OBĆE ZAPOVJEDNIĆTVO REDARSTVENE STRAŽE

V. T. broj: 350/1943. U Zagrebu, dne 2. ožujka 1943. —

Predmet: Napad partizana na Ludbreg. —

ZAPOVJEDNIĆTVU USTAŠKE VOJNICE
na ruke zapovjednika
u/

Zagrebu

Upravitelj župske redarstvene oblasti u Varaždinu sa broj: V. T. 22/43. izvještava:

„Sinoć 23. II. u 22 i 30 sati počeo je sa svih strana koncentričan napadaj vrlo jakih partizanskih odreda na Ludbreg.[2] —

Istodobno prekinute su sve brzoglasne i brzojavne veze sa Ludbregom. a također i željeznička pruga iza Martijanca dignuta je u zrak. —

Napadaj je trajao do 4 sati u jutro neprekidno!

U 6 sati preko Koprivnice i Zagreba javio se brzoglasom predstojnik koji javlja. da imadu velike gubitke u ljudima, te imade više mrtvih častnika i vojnika — poslije toga opet je veza prekinuta a za daljnji razvoj događaja ne može se ništa javiti. —

Čim je potpisani primio prvu obaviest o napadaju na Ludbreg zatražio sam od mjestnog zapovjedničtva, da se uputi pomoć u Ludbreg — dobio sam natrag odgovor: „Ne može se uputiti ništa, jer nema nikoga"!

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—55. k. 20.

[2] Napad je vršio samo Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18 i 98.

Podpisani je svojim izvještajima već mnogo puta zamolio da se odredi čišćenje Kalničkog područja — sve je to ostalo — uzalud glas vapijućeg u pustinji! Nije poduzeto ništa!

Neka mi se ne zamjeri ovakova primjedba — ali ja sam bio od početka na izvoru tragedije našega naroda u Bihaću i poznato mi je kako su se događaji razvijali — pa baš zato tvrdim, da je partizansko žarište na Kalniku — najopasnije po našu državu i sadašnji poredak i to iz sliedećih razloga:

1. Jer se tako-zvani Kalnički odred u većem dielu sastoji od Hrvata intelektualaca.

2. Jer pomenuti „odred" djeluje u čistim hrvatskim krajevima sve do Drave i preko Drave!

3. Jer takozvani „terenci" toga odjela kao domaći sinovi imadu vrlo mnogo uspjeha svojom promičbom — koja upravno razorno djeluje na naš inače čisti narodni elemenat, koji imade biti stup sveukupnih naših oružanih snaga!

4. Narod koji vrlo dobro znade da na tom Kalničkom području nema i nije nikada više bilo od 800—1000 odmetnika[3] i da njihovo skoro suvremeno vladanje traje na tom području već godinu dana — svakim danom gubi sve to više povjerenje u državnu vlast te mnogi pod pretnjom podležu partizanskoj promičbi — otrov se širi dalje poput zaraze, a posljedice su na dlanu — danas napadaj na Ludbreg — sutra će biti na Varaždin a preksutra .....

Po završetku izvještaja doznao sam: željeznička pruga Martijanec—Ludbreg je na 7 (sedam) mjesta dignuta u zrak. —

U Ludbregu ubijen je 1 zastavnik i 1 domobran, te kotarski pristav Kolarić, nestalo 21 domobran. Dvie strojopuške, 17 pušaka i 1 strojosamokres. —

Napadaj su izvršila 2 bataljona partizana (oko 600 ljudi),[4] 1 ranjeni partizan, teže ranjen, živ uhvaćen." —

———o———

Dostavljam prednje izviešće sa mišljenjem da bi trebalo žurno preduzeti čišćenje Kalničkog područja sa jakim snagama. —

[3] i [4] Odnosi se na Kalnički NOP odred, koji je u to vrijeme imao tri bataljona sa 300—400 boraca. Vidi dok. br. 18 i 25.

V.P.broj: 390/1943.- U Zagrebu, dne 2.veljače 1943.-

Predmet: Borba protiv
Gorski

Zapovjedništvu Ustaške vojnice
na ruke zapovjednika

u/

Z a g r e b u

Upravitelj mjesne vojne oblasti u Virovitici je brzojavio:

"Između 30.I.i.u ovaj je mjesec poleo je sa svih strana koncentrirani u pojas vrlo jakih partizanskih odreda na Ludbreg.-

Istodobno prekinute su sve brzojavne i brzojavno veze sa Ludbregom, a kodjer i željezničke pruge im partizanske dignute je u zrak.-

Zapovjedništvo je tri puta do danas ujutro neprekidno!

U 8 sati preko Koprivnice i Đurđevca javio se brzojavnom predstojnik koji je vijeće, da su u velike količine u ljudima, te kanda vile mrtvih građana i vojnika - koalicije toga opet je veza prekinuta i za daljnji razvoj događaja ne može se ništa javiti.-

Ujak je posljednji prije prvu obavijest o napadaju na Ludbreg primio od njemačkog zapovjedništva, da se upali pomoć u Ludbreg - bilo je na brzojavu: "Ne može se upaliti ništa, jer nema nikoga"!

Podpisnik je svojim izvještajima već mnogo puta nastojao da se otkloni zloćudno Križničko područje - sve je to uzalud - a sadašnji glas vapijaju u pustinji! Ništa podusmeto ništa!

Doduše ni se na mnjeri ovakova prijetnja - ali je ona bio od početka, no istina tri godine mnogo naroda u okolici i pomoću ni je kako su se događaji razvijali - je bio uvijek tvrdio, da je partizansko središte na Križnima - najopasnije po naš državu i sadašnji poredak i to iz slijedećih razloga:

1. Jer se tako-zvani križnički odred u velikom dielu sastoji od hrvatske inteligentnijeg.-

2. Jer pomenuti "odred" djelatnost ističu hrvatskim krvljevima ove je hrvate i preko hrvate!

3. Jer tako-zvani "terenci" toga odjela koje domaći sinovi imadu vrlo mnogo ujedno svojom prošlošću - koje upravno rusomo djelatnost ne može imati štetni moralni element, koji imade biti otep sveukupnih naših oružanih snaga!

4. Koraci koji vrlo dobro znade da na tom Križničkom području nema i nije nikada više bilo od 500 - 1000 odmetnika i da njihove skoro svakovrsne vladanje traje na tom području već godinu dana - svakim danom gubi ovo to više povjerenje u državnu vlast te mnogi pod pritiskom podleže partizanskoj propisbi - otrov se širi dalje pojat ozrnuse, a posljedice su na dlanu - doma se napadaj na Ludbreg - mutno će biti na Virovitičkom području.....

Po zadnjim izvještajima doznao smo: željezničke pruge Bartizanske - Ludbreg je na 7 /sedam/ mjesta dignuta u zrak.-

U Ludbregu ubijen je 1 stanovnik i 1 domobran, te kotarski pristav Križarić, nestale su dobrovoljne. Svie strojopuške, 17 puškara i strojosamokresa.-

Napadaj su izvršile 2 partizanske /oko 600 ljudi/ i mnogobrojni partizani toga područja niv naviknuti.".-

Postavljam predmet izvještaja na višnjanjem da bi trebala žurna predaznati Križničko područje od takih zmajeva.-

v/.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 102

Partizani su na tom području svakim danom brojniji i imaju sve jači upliv na sela. Još sada je moguće ovo područje podpuno očistiti, ali ako će se sa čišćenjem Kalnika dugo čekati, može Kalnik postati druga Kozara. —

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

OBĆI ZAPOVJEDNIK REDARSTVENE STRAŽE
USTAŠKI PUKOVNIK:
(Skoliber)
Skoliber.
(M. P.)[5]

Staro — već smo isto
izravno dobili **D**
—8. III. 1943[6]

BR. 103

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG SEKTORA OD 2 OŽUJKA 1943 GOD. O DEJSTVIMA USTAŠKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA U MJESECU VELJAČI[1]

ZAPOVJEDNIČTVO I. SEKTORA
Op. Br. 926/taj.
U Karlovcu, dne 2. ožujka 1943.

Predmet: Relacija za
mjesec veljaču 1943.

1. — MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel),
2. — OBĆEM VOJ. POVJEREN. KOD SUPERSLODE
3. — SASTAV.

I. Dio

Dostavlja se obća bojna relacija ovoga sektora za mjesec veljaču 1943. godine, kako sliedi:

[5] Okrugli pečat: NDH — Vrhovno zapovjedništvo redarstvene službe — Stožerni ured

[6] U originalu, ovaj dio teksta dopisan crnom i crvenom olovkom.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/2—2, k. 53.

1. II. 1943. Kod s. Barilovića partizanske obhodnje[2] napale našu obhodnju. Napad odbijen. Istoga dana napadnut samovoz koji je prevozio radnike za Krnjak za popravak brzoglasne linije. Poginuo jedan ustaša u Dugom Dolu.

2. II. 43. U 0.30 sati uslied razmaknutih tračnica iskočila su 2 stroja kod ž. postaje Desinec. Promet se je vršio prelaženjem. U 17 sati napadnut je njemački samovoz kod Krnjaka. Vozač ranjen. Opkopari i radnici kod Krnjaka bili su obkoljeni,[3] ali im je upućena pomoć iz Karlovca i oslobodila ih.

3. II. 43. Proteklo u miru. Na svima postavama bez promjena.

4. II. 43. 4. satnija V. ustaške bojne upućena je u Ozalj, radi zamjene 9. satnije 3. pješačke pukovnije, koja je povučena na odmor i uređenje.

9. satnija 3. pješačke pukovnije sudjelovala je u podhvatu[4] sa talijanskom bojnom na prostoru: Krnjak—Skradska Gora. Vlastitih gubitaka nije bilo.[5] Neprijateljski gubitci: 3 mrtva. 2 zarobljena.

5. II. 43. Zapovjednik XXX. ustaške bojne pojačao je satniju u s. Lasinji, sa djelom satnije iz D. Kupčine.

U 0.45 sati napadnuta je Zdenčina[6] (1. satnija V. ustaške bojne). Napad odbijen. Željeznički propust (južno s. Goli Vrh) bio je srušen.

6. II. 43. Slunjska dobrovoljačka satnija upućena je u Slunj za posadu i da osigurava dio puta: Blagajski Pavlovac—Slunj— Slušnica. Zapovjednik X. ustaške bojne uputio je u razviđanje jednu satniju pravcem: s. Novaki—Cvetković—Čabdin k. 120—šuma Krči.

Zapovjednik IX. novačke bojne uputio je jednu satniju u razviđanje u pravcu: Draganići—Lazina—Jezeračka šuma.

U ovim razviđanjima nije se naišlo na neprijatelja.

---

[2] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 27.

[3] Na ovom sektoru se tada nalazila Prva četa Drugog bataljona Kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 27.

[4] Riječ je o Četvrtoj ofanzivi.

[5] Netačno. Vidi tom V, knj. 12. dok. br. 27.

[6] Napad izvršila Četvrta NOU brigada. Vidi dok. br. 42 i 43.

7. II. 43. Prošlo u miru. Na svim postavima bez promjene.

8. II. 43. 10. satnija 3. pješačke pukovnije upućena je u Zdenčinu kao pojačanje 1. satniji V. ustaške bojne.

Zapovjednik X. ustaške bojne vršio je razviđanje pravcem: s. Volavje—Sv. Telo—k. 182—Izimje—G. Kupčina.

Zapovjednik IX. novačke bojne vršio je razviđanje pravcem: s. Vrh—Carski Brijeg—Brlenići—k. 230—Seljansko selo—šuma Jazbina.

U ovim razviđanjima nije se naišlo na neprijatelja.

9. II. 43. X ustaška bojna povukla je satniju iz Izimja na prostor Novaki—Domagović, uslied jačeg prikupljanja neprijatelja na odsjeku iste bojne.

Napadnut je kamion I. ž. stražarske bojne na putu Kamenica—Tržić. Gubitci: 5 mrtvih, 9 ranjenih i 5 nestalih.

10. II. 43. 9. satnija 3. pješačke pukovnije sudjeluje u podhvatu sa jednom talijanskom kolonom.

Napad na IX. novačku bojnu[7] počeo u 0.30 sati i trajao je do 15 sati. Najjači napad bio je na 2. satniju kod crkve Sv. Jurja, k. 230. Uslied nadmoćnijeg neprijatelja zarobljena je ciela 2. satnija ove bojne.

Upućena je pomoć i to: iz Ozlja 2 ustaške satnije i dvie satnije iz Karlovca, ali je ista stigla prekasno.

Vlastiti gubitci: 4 častnika i 110 domobrana zarobljeno.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

11. II. 43. Jedna talijanska bojna zaposjela k. 230 na mjesto zarobljene 2. satnije IX. novačke bojne.

Stanje u glavnom mirno.

12. II. 43. Napadnuta jedna njemačka kolona[8] u blizini s. Broćanca (južno od Slunja). Napadnuta radnička

---

[7] Napad izvršio Treći bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar". Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 44.

[8] Napad izvršila jedna četa Trećeg bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 51.

kolona[9] (južno od Krnjaka). Intervencijom jedne naše satnije neprijatelj razpršen.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Neprijateljski gubitci 8 mrtvih.

13. II. 43. Talijanski zrakoplovi bombardirali hrvatsko selo Petrovinu. Kada je narod bježao iz kuća bio je gađan strojnicama iz zrakoplova. Obhodnja upućena iz Pisarovine za Banski Kovačevac bila je napadnuta.[10] Bilo je 6 mrtvih i 4 nestala.

14. II. 43. 28. satnija 3. pješačke pukovnije premještena je iz Ogulina za Vrbovsko.

Stanje ovog dana u glavnom mirno.

15. II. 43. Između 22—23 sata napadnut je na pruzi talijanski teretni vlak. Za osoblje vlaka ne zna se.

16. II. 43. 1. satnija V. ustaške bojne vršila je razviđanje na pravcu: Klinča Selo—Tržić—s. Beter—s. Sv. Marija—s. Podgrađe—s. Gonjeva.

10. satnija 3. pješačke pukovnije vršila je razviđanje na pravcu: s. Goli Vrh—s.Prhoč—s. Vlaškovec—s. Orešje.

Za vrieme ovog razviđanja nije se naišlo na neprijatelja.

17. II. 43. Napad na stražu br. 321 na pruzi između Karlovca—Ogulina.[11] Porušena pruga dužine 130 metara. Straža od 21 domobrana zarobljena.

18. II. 43. Bez promjene.

19. II. 43. 9. satnija 3. pješačke pukovnije smjenjuje stožernu satniju X. ustaške bojne u s. Barilović.

XXX. ustaška bojna vrši razviđanje u pravcu: s. Topoljac—s. Britvec—s. Mihelj—s. D. Britvec—s. Seničak—Banski Kovačevac—s. Brezje—s. Prkos. U ovom razviđanju nije se naišlo na neprijatelja.

Napadnuti njemački kamioni[12] kod s. Mačešića. Jedan vod od 45 ustaša V. ustaške bojne

---

[9] Napad izvršila jedna četa Drugog bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 27 i 51.

[10] Napad izvršila Treća četa Prvog bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 64.

[11] Napad izvršile dvije čete Četvrtog bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 64 i dok. br. 2 u ovoj knjizi.

[12] Napad izvršile dvije čete Drugog bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 64.

pošao je u pomoć, ali se je uslied velike premoći neprijatelja morao povući.

10. satnija 3. pješačke pukovnije povučena je u Karlovac, a ustaška satnija iz D. Kupčine premještena je u Lasinju.

20. II. 43. U 15 sati napali odmjetnici[13] kod s. Krnjaka 2. i 3. satniju XXXV. ustaške bojne u pokretu iz Barilovića za Krnjak.

Preselica soli za Slunj stigla do Krnjaka, odakle se je morala vratiti uslied napada odmjetnika na V. ustašku bojnu.

21. II. 43. 9. satnija 3. pješačke pukovnije upućena u s. Barilović gdje sa stožernom satnijom X. ustaške bojne čini do dalnjeg posadu.

22. II. 43. XXXV. ustaška bojna krenula je iz Barilovića za Krnjak sa 10 kola raznog tovara. U 10.30 sati napadnuta[14] je kod s. Mačešić. Nakon jednosatne borbe, potisnut je neprijatelj sve do Krnjaka, gdje je borba trajala sve do 16. sati. Uslied prevelike nadmoćnosti neprijatelja morala se je povući na Brezovu Glavu, a zatim u Karlovac.

Vlastiti gubitci: 15 ranjeno i 12 nestalo.

Neprijateljski gubitci: 5 mrtvih.

23. II. 43. Manji napad na s. Vukmanić. Napad odbijen bez gubitaka.

24. II. 43. U toku noći partizani postavili nekoliko mina na pruzi Karlovac—Oštarije. Tri mine eksplodirale. Žrtava nije bilo.

Naše obhodnje ušle u s. Krašić. Na neprijatelja nisu naišle.

X. ustaška bojna zaposjela s. Škrtić—Cerovac.

U toku noći porušili su partizani dva betonska stuba od električnog voda između Lazine—Domagovići.

25. II. 43. Na pruzi između Gor. i Donj. Dubrava postavili partizani mine. Nekoliko mina eksplodiralo. Žrtava nije bilo.

Odmjetnici iz Bosiljeva ugrožavaju prugu Karlovac—Ogulin.

26. II. 43. Bez promjene.

---

[13] Napad izvršili Četvrti i Drugi bataljon Prvog kordunaškog NOP odreda u sadejstvu sa Četvrtom NOU brigadom. Vidi dok. br. 2.

[14] Napad izvršili Drugi i Četvrti bataljon Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 2.

27. II. 43. Bez promjene.
28. II. 43. Bez promjene.

IZKUSTVA:

Nisu vršena temeljita čišćenja većih razmjera, te su veće odmjetničke snage zaostale i dalje u Kordunu, gdje vrše i dalje razne napadaje na transporte i saobraćajne veze. Iz Slovenije stalno prelaze jače odmjetničke snage te se izvjesno vrieme nalaze na našoj teritoriji, vrše razne podhvate i pljačkaju naša nezaštićena sela čak i u bližoj okolici Karlovca, a zatim se opet vraćaju preko granice u nepoznatom pravcu.

Potrebno bi bilo izvršiti temeljito čišćenje Žumberka, a zatim zatvoriti državnu granicu, te tako spriečiti prielaz.

NEDOSTATCI:

Nema samovoza za brzo prebacivanje vlastitih četa na mjesto upotrebe, a osobito kada je pojedinim napadnutim djelovima potrebna najžurnija pomoć.

Nema oklopljenih kola koja bi bila neophodno potrebna za razne brze intervencije na pojedinim mjestima, kao i za vrieme raznih podhvata, od strane vlastitih četa.

Nema dovoljno brzoglasnog tvoriva te se ne može na vrieme doznati o napadu na pojedine vlastite jedinice, te tako im se ne može ni pomoć na vrieme pružiti.

Nema pričuve. Potrebno bi bilo imati jednu kompletnu bojnu kao pričuvu, te bi se moglo sa dovoljno snage i na vrieme izvršiti udar na mjesto gdje se ukaže potreba.

Što se tiče Talijana, ako se traži pomoć od njih da bi se mogla spasiti koja naša posada, onda u većini slučajeva ova pomoć dobije se prekasno, ili se u obće ne dobije.

Slabo naoružanje. Nema dovoljno automatskog oružja i bacača. Ima pojedinih satnija bez i jedne strojopuške dok većina ima najviše dvie do tri strojopuške.

Slabo opremljene jedinice u odjevnoj opremi. Potrebno je ustaške i ostale jedinice snabdjeti što prije sa potrebnom opremom.

VLASTITI GUBITCI:

Po priloženom izkazu gubitaka.

VJEROJATNI PROTIVNIČKI GUBITCI:

Po priloženom izkazu.

PRIJEDLOZI ZA ODLIKOVANJA:

Nema.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK
(Tomašević)

BR. 104

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 2 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA PAKRAC[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 2.3.43	SAT I MINUT: 0750	BROJ: 10
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 2.3.43	SAT I MINUT: 1022	BROJ: 47

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL I GRUPE WEST
SPOJ: .—.—

Od sinoć u 2005 sati neprijatelj[2] jačine oko 1000[3] ljudi napao je PAKRAC.
Borba sa promjenjenom žestinom trajala je cielu noć a još i sada traje.
Neprijatelj nigdje nije uspio prodrieti u naše postave.
Gubitci naši i neprijateljski još nisu poznati.
Na ostalom području noć je prošla bez naročitih događaja.

Op. broj 60 GORDIV

2/III **D** **P.**

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 2. 3. U SATI 1035
DEŠIFRIRAO DANA 2. 3. U SATI 1200 PODPIS: **D. Janda**

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE 15	PRIMLJENA: DAN 2. MJESEC III. GOD. 43. SAT 12 MINUT 00	Podpis i čin častnika, koji je brzojavku primio: Podpis: *Dm.* Čin: st.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—5, k. 20.
[2] Napad su izvršile jedinice Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske 1/2 veljače 1943 god. Vidi dok. br. 8.
[3] U originalu, iznad ove brojke, dopisano je crvenom olovkom: „vjerojatno XVI" (misli se na Šesnaestu NO brigadu).

BR. 105

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 2 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA SJEVERNO OD SAVE I KUPE I NA BANIJI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 61

(po podatcima primljenim 2. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Žumberka: Partizanski napadaj[2] na Stojdragu noću 27/28. II. (Dnevno izvješće broj 60) odbijen je. Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 14 ranjenih. a neprijateljski: 25 mrtvih.[3] — Partizani su se povukli u j. z. smjeru te su glavnim snagama[4] oko Sošica (26 km z. j. z. od Samobora) a slabijim dielovima kod Novog Sela (16 km z. od Samobora). —

Na području Kostanjevac — Prekrižje (13—14 km z. od Jastrebarskog) nalaze se 2 partizanske brigade[5] (1 slovenska i 1 nepoznatog naziva).

Podr. Kalnika: U podhvatu protiv partizanskih snaga[6] na području zapadno od želj. pruge Koprivnica—Križevci partizanska skupina oko Sv. Petra Orehovca (9 km s. z. od Križevaca) povukla se 28. II. gonjena 1 našom bojnom prema jugu u smjeru s. Ledine (12 km j. z. od Križevaca). — Jedna njemačka motorizirana satnija u nastupanju prema jugu sukobila se je 28. II. sa ovim partizanima kod s. G. Tkalec (9 km j. z. od Križevaca). — Neprijatelj se povukao dalje prema jugu gonjen od nje-

[1] Original. pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—59, k. 20.

[2] Napad su izvršile Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar" i NOU brigada „Ivan Cankar". Vidi dok. br. 45 i 98.

[3] Netačno. Gubici Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" bili su: 1 poginuo, 9 ranjenih i 2 nestala. Vidi dok. br. 45.

[4] U originalu, sa lijeve strane, dopisano zelenom olovkom: „To bi bili slov. partizani. jer su se drugi povukli."

[5] Vjerovatno Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar" i Treća slovenačka NOU brigada „Ivan Cankar".

[6] Odnosi se na Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18, 98, 100 i 110.

mačkog motoriziranog odjela i nalazio se 1. III. kod s. Kostanj (9 km s. s. z. od Čazme) kuda je upućen jedan naš motorizirani odjel.

Partizanski napadaj na Ludbreg noću 28. II./1. III. (Dnevno izvješće br. 60) odbijen je.

Podr. Daruvara: 1. III. izvršeno je ponovo čišćenje područja između Daruvara i Sirača (7 km j. i. izt. od Daruvara) ali se na neprijatelja nije naišlo.

Na području: Dišnik—M. Prokop—V. i M. Bršljanica (4.8 i 7 km zapadno i s. z. od Garešnice) javljeno je ponovno prikupljanje partizanskih snaga[7] (navodno Moslavački partizanski odred od oko 500—600 ljudi koji se noću 26/27. II. vratio u ovaj prostor).

Partizanske snage[8] koje su se iz Moslavine prebacile u Psunj pl. (Dnevno izvješće br. 60) krenule su u smjeru Voćina, a XVII. partizanska brigada[9] bila je 27. II. opet u području oko s. Topolovica (10 km s. izt. od Grubišnog Polja).

1. III. 1.5 km j. od Pivnice (11 km s. z. od Voćina) uslied kvara na tračnicama isklizнuo je oklopni vlak.

Prema iskazu seljaka u posljednjim borbama u Moslavini partizani su imali 302 mrtva[10] i mnogo ranjenih.

Podr. Požege: 1. III. kod s. Gradište (22 km s. izt. od Požege) došlo je do borbe između partizanske skupine jačine oko 400 ljudi[11] i posade uporišta Bekteže (20 km s. izt. od Požege). Neprijatelj je odbačen prema sjeveru. Do sada javljeni neprijateljski gubitci: 40 mrtvih.[12]

---

[7] U originalu, sa lijeve strane ovog odjeljka, dopisano zelenom olovkom: „To je teritorijalna jedinica pa se vraća na svoje područje."

[8] Odnosi se na jedinice Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 31.

[9] Vidi dok. br. 11.

[10] O gubicima jedinica Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske vidi dok. br. 31.

[11] Odnosi se na Osamnaestu NOU brigadu. Vidi dok. br. 27.

[12] Netačno. Vidi dok. br. 31.

Podr. Našica: Podhvat na području j. od Našica nastavlja se po osnovi. 28. II. u borbi kod s. Milinci (22 km s. s. izt. od Broda) poginulo je 10 partizana, a 3 naoružana partizana i 1 partizanka zarobljeni i streljani. Plien: 4 puške, streljivo, pismohrana i zdravstveno tvorivo. Vlastiti gubitci: 3 ranjena. U borbama južno od s. Podgorje (11 km j. izt. od Našica) 28. II. poginulo je 9 i zarobljeno 15 partizana, a 90 sumnjivih uhićeno.

Noću 28. II./1. III. partizani su upali u s. Feričanci (20 km s. z. od Našica) i zapalili općinsku zgradu te opljačkali dućane. Oklopni vlak protjerao je napadače.

Iste noći iztočno od s. Bare (17 km s. z. od Našica) partizani su porušili želj. prugu šumske željeznice u dužini od 900 metara.

Podr. Sriema: 27. II. u želj. postaji Buđanovci (12 km j. od Rume) odbijen je partizanski prepad na vlak. Vlastiti gubitci: 1 mrtav.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Petrinje: Noću 28. II./1. III. između želj. postaje Hrastovica i Kraljevčani (na pruzi Caprag—Glina) partizani su porušili 2 km tek dovršene želj. pruge, a na putu između Hrastovice i s. Čuntić (9 km j. od Petrinje) 1 drveni most.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[18]

[18] Okrugli pečat: NDH — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 106

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA OD 3 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA POSADE U HABJANOVCIMA I VELIKOJ[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
U ZAGREBU

Broj: V. T. 21/1943. Zagreb, 3 ožujka 1943.

Predmet: Izvješće o stanju do 3. III. 1943. u 12 sati.

IZVJEŠĆE

I. Velika župa Baranja:

Zapovjedničtvo 3. oružničke pukovnije u Banjoj Luci dostavlja izvješćem od 27. veljače prema podacima primljenim od oružničkog krila Osiek, da je 23. pr. mj. skupina od 45 partizana[2] došla u selo Habjanovci, 13 km. južno od Valpova. Partizani su u mjestu razoružali 12 članova pripremne bojne, i odnieli 12 vojničkih i 6 lovačkih pušaka, te oko 200 kg. masti, koja je bila skupljena za državne potrebe.

Današnjim svojim izvješćem javlja Vrhovno oružničko zapovjedničtvo, da je posada 24. pr. mj. navečer odbila partizanski napad[3] na oružničku postaju Velika. Dne 27. veljače partizani[4] — njih oko 80 na broju — opljačkali su pustaru Lanik kod Koške, 16 km. s. i. od Našica. S imanja su otjerali pravcem prema Podgoraču (9 km. j. i. od Našica) oko 60 komada različite stoke i odvezli 4 kola raznih stvari.

Poštanski ured Nova Bukovica izvjestio je jučer brzojavno preko pošte u Podravskoj Slatini, da su noću od 1—2. o.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—15, k. 20.

[2] Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 81.

[3] i [4] Akciju su izvršili dijelovi Drugog NOP odreda Treće operativne zone.

mj. partizani izvršili napadaj na isti ured. odnieli gotovinu i marke te brzoglasni uređaj.

* * *

— —

ZA DOM SPREMNI!

GLAVNI RAVNATELJ:
Dr. Crvenković
(Dr. Filip Crvenković)

(M. P.)[5]

[5] Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 107

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 3 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U LICI[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — Oper. odjelj.
i radi znanja:
XI ARMIJ. KORPUSU
XVIII „ „

Datum i čas: otpreme 3. III. 43 23.50 č. prijema 4. III. 43 2.15 č.

Br. 3484/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 3611
Stiglo 4 ožujka 43-XXI

7 prepisa:
1 Eksel.
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Operativ. odjelj.
1 Odjelj. za telefon.-telegraf. veze
1 Komandi kr. karabinjera

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 3 OŽUJKA 1943

KRETANJE USTANIKA:

Primijećene su u 18 časova brojne partizanske snage[2] u Čitluku (Novi Grad LI—FG) i grupe u zoni Janjče (Gospić IH—FX).

DIVIZIJA „RE":

Jučer je bila napadnuta 2-ga hrvatska patrola za vrijeme izviđanja željez. pruge kod Ličkog Osika (Gospić LI—FP) bez posljedica.

Noću uoči 3 o. m. ustanici su prekinuli telefonsku liniju Gospić—Otočac; odmah je uspostavljena.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Dijelovi Osme divizije. Vidi dok. br. 1, 19, 20 i 37.

Iste noći akcija u cilju ometanja garnizona Janjče—Lešće (Gospić IH—GK).

Prekinuta je željeznička pruga kod stražarnice 55 (Gospić IH—GK). Javiće se naknadno pojedinosti.

GRUPACIJA ROBERTI:

Jučer su se odredi M. V. A. C. iz Plaškog, pojačani našim jedinicama, sukobili sa partizanima[3] duž željezničke pruge.

Gubici M. V. A. C.: 1 mrtav i 2 ranjena; partizanski: provjereno 5 mrtvih. Zaplijenjena je jedna puška.

U zoni Plaški u toku noći bile su artiljerijskom vatrom rastjerane grupe partizana.

Patrola P. F. napadnuta kod Vojnovca[4] (Karlovac IH—AL) povukla se na polazni položaj bez gubitaka.

Patrola granične straže u izviđanju između stražarnice 383 (Ogulin ZL—BF) i blokadnog mjesta 40 (Ogulin (ZL—BF) napadnuta je vatrom automatskog oružja. Intervencija blindiranog voza natjerala je ustanike u bjekstvo. Željeznička je pruga prekinuta na km 14 (Ogulin XV—AN). Radnici inženjerije i blindirani voz koji su došli na mjesto radi uspostave bili su napadnuti. Nakon tri časa borbe vratili su se sa 2 ranjena. Naređeno je čišćenje zone Vojnovac na čiji garnizon vrše pritisak partizani.[5]

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

VAZDUŠNA AKTIVNOST:

Bombardovani su Milkovići (Karlovac MH—AI), Lisac (LI—AI), Egići (KI—AI), Bunjevci (KI—AL), Pešuti (KI—AF).

Na zahtjev je mitraljirana zona u dužini od 500 metara istočno od IH 22—AI 16 (Karlovac) i naselje Vukelići (Karlovac KI—AI) odakle je dolazilo protivavionsko dejstvo.

Bombardovani su i obasipani malim bombama: Srednja Gora (Gospić ON—FI), Podlapac (Gospić OL—FN), Udbina, Ivčevića Kosa (MH—CI—FX—FV).

GENERAL GLORIA

Z

---

[3] Sa Četvrtom NOU brigadom i dijelovima Kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 1, 26 i 43.

[4] Napad je izvršio Treći bataljon Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 43.

[5] Četvrta NOU brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 43.

BR. 108

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI PROTIV KALNIČKOG NOP ODREDA NA KALNIKU I BILO GORI I O BORBAMA NA BANIJI[1]

„Veoma žurno!"

Tajno!

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA
Glav. stož. odjel
Op. br. 668/Taj.
U Sisku, dne 5 ožujka 1943

Predmet: Dnevno izvješće I. D. Z. za 5 ožujak 1943. do 18 sati.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel.)

Savezno zapovjedi glst. op. br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942 dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100000)

1. — A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Bez važnijih događaja.

1. — B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba: Bez događaja.

Operativno područje 1. pješačke divizije:

Prema izvještaju zapovjednika 1 pješačke divizije produžuje se podhvat za čišćenje Kalnika i Bilo Gore[2] („Mirko 2").

1. — 5 ovog mjeseca vrši se podhvat za čišćenje Kalnika planine i to na prostoriji: s. Vel. Poganac—s. Grabičani—s. Mučna—s. Lepavina—s. Carevdar sa tri bojne.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—5, k. 20.

[2] i [3] Odnosi se na Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18, 98. 100, 105 i 136.

2. — 6 ovog mjeseca vrši se čišćenje Bilo Gore na prostoru: s. Hudovljani—s. Topolovac—s. Kapela—s. Javorovac sa tri bojne. Produžit će se sa drugim dielom podhvata i to protiv neprijatelja[3] koji se je opet pojavio zapadno od željezničke pruge Križevci—Koprivnica u području Kalnika, dok istočno od željez. pruge za sada prema ovom izvješću nema ništa.

Operativno područje V. Gorskog zdruga:

a. — Naknadno dobiveno izvješće za 2. III. o. g.

1. — 1/2. III. o. g. II bojna 11 pješ. pukovnije izvršila je noćno razviđanje pravcem Glina—Ravno Rašće (jug. ist. od Gline 6 km) — bez događaja.

2. — 1/2. III. o. g. izvršio je oklopni voz noćno razviđanje pravcem Glina—Maja (7 km juž. od Gline) — Dragotina (10 km juž. ist. od Gline). Bez događaja.

3. — 1. i 2. satnija XVI. ustaške bojne u toku 2. III. o. g. vršile su razviđanje pravcem Glina—Viduševac (3 km sjev. zap. od Gline) — šuma Pokole (8½ km sjev. zap. od Gline). Bez događaja.

4. — Cesta južno od Maje (7 km jug. ist. od Gline) na dva mjesta prekopana i most 1½ km juž. od Maje srušen.

5. — U toku 2. III. o. g. XI. ustaška bojna bila je u razviđanju pravcem Topusko—Bjeljevina (4½ km jug. zap. od Topuskog)—Staro Selo (6½ km jug. zap. od Topuskog)—Kameni Most (8 km jug. zap. od Topuskog)—Poljice (10 km juž. od Topuskog), naišla je na zasjedu od 400 partizana[4] kod zaselka Crkvina (9 km jug. ist. od Topuskog). Nastala je borba na najbližem odstojanju. Iz Gline upućena su bojna kola, koja su protjerala partizane i uzpjela izvući satniju iz teškog položaja.

Gubitci — 12 mrtvih, 12 ranjenih ustaša i 30 mrtvih partizana.[5]

b) Izvješće za 3. III. o. g.

1. U toku noći 2/3. III. o. g. postavljena klopka kod s. Gor. Selište (3 km jug. zap. od Gline) iznenadila grupu partizana u pokretu ka s. Gor. Selištu i protjerala ih.

2. — Bojna kola sa jednim vodom domobrana na svom krstarenju pravcem s. Maja (7 km juž. od Gline)—Dragotina (10 km jug. ist. od Gline)—Peler k. 416 (12 km juž. od Gline), nisu imali nikakvih događaja.

[3] Prvi kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 26 i 100.
[5] Kordunaški NOP odred nije imao gubitke. Vidi dok. br. 26.

1. C. — VLASTITE NAMJERE:

Zapovjedničtvo Gruppe West naložilo je sa Br. 1416/taj. od danas, da se poduzme odmah podhvat u području Ludbrega, podpuno odvojeno od podhvata Mirka.

Ovaj stožer taj podhvat ne može izvršiti, jer su i za podhvat Mirka angažirane sve raspoložive snage iz posade Zagreb, Bjelovar, Varaždin i Sisak.

2. i 3/. Nije bilo.

Napomena: Naknadno se saznalo o pojedinostima borbe kod Čazme u toku 2. III. o. g.

1. Pretraživanje šume Pijesak (7 km istočno od Čazme) završeno. Partizani[6] djelom pobjegli i povukli se u šumsko područje Moslavačke Gore. Pri pretraživanju šume nađeno 20 mrtvih partizana,[7] 5 kanti, 600 naboja, 5 bombi, 6 kola koja su vozila ranjene partizane.

2. — Savezno izvješću Mjestnog zapovjedničtva u Sisku Br. 184/taj. od 2. III. o. g. govori se među seljacima okoline Siska, kako će biti oglašena obća mobilizacija, te da će svi muškarci od 16 do 60 godina starosti biti pozvani u vojsku.

Ova viest provjerena je preko uglednih seljaka iz sela Bok, Budaševo, Odra i utvrdilo se da se zaista takove lažne viesti šire i da narod govori „idemo radije u šumu".

Po nalogu Zapovjednika
GLAVNOG STOŽERA
pukovnik (Klišanić)
Klišanić

P 4/III **D**

[6] Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18, 98, 110, 112, 125 i 136.
[7] Vidi dok. br. 18.

BR. 109

DNEVNI IZVJEŠTAJ USTAŠKOG VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJAMA PARTIZANA U LICI, GORSKOM KOTARU I KORDUNU[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO
Odjel za javnu sigurnost
Broj 64/tajni.
U Zagrebu, dne 5. ožujka 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od 5. ožujka do 8 sati

1.) GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)
2.) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST

PODRUČJE 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

24. II. oko 1400 sati kod željezničke postaje Latin osobni vlak Plaški—Ogulin naišao na porušenu prugu i napadnut od partizana.[2] — 1 talijanski vojnik i 1 putnik poginuli, 2 talijanska vojnika i 1 ustaša ranjeni, a zarobljeni 1 talijanski častnik i 15 tal. vojnika, 3 ustaše i nekoliko domobrana i građanskih osoba. — Vlak se spasio bez odštećenja.

28. II. oko 0130 sati na pruzi između Hrv. Moravica[3] i Vrbovskog eksplodiralo 5 mina i pruga manje odštećena. Žrtava nije bilo.

2. III. u 0730 sati putnički vlak Bubnjarci—Karlovac kod željezničke postaje Kamanje naišao na minu. Stroj sa 4 vagona izkliznuo i odštećeno 34 metra željezničke pruge. Žrtava nije bilo. pruga popravljena.

2. III. oko 2200 sata u selu Rečici (8 km izt. Karlovca) partizani[4] su napali oružničku obhodnju postaje Karlovac od 2 momka. Jedan oružnik zarobljen drugi se spasio.

---

[1] Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—7. k. 20

[2] Napad su izvršili dijelovi Četvrte NOU brigade 26 veljače 1943 god. Vidi dok. br. 1 i 43.

[3] Srpske Moravice

[4] Napad su izvršili dijelovi Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 26.

PODRUČJE 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

22. II. četnički odred u selu Škarama (7 km izt. Otočca) položio je prisegu na vjernost Kralju Petru II.

Noću 22/23. II. na potezu Lički Osik—Široka Kula (6 i 10 km s. s. izt. Gospića) partizani su srušili 23 b. b. stupa i odnijeli žice.

Prema izvješću oružničke postaje Perušić od 24. II. u selu Vrebcu (10 km izt. Gospića) nalazi se oko 1200 partizana.[5] Pored strojnica i strojopušaka imaju 2 bacača i 6 bornih kola, za koje nemaju tečnog goriva. Partizani[6] su ponovno zaposjeli selo Ljubovo (11 km izt. Perušića), gdje ih ima oko 200 i utvrđuju se.[7] — U selu Kuzmanovači (10 km s. izt. Perušića) ima oko 3—400 partizana.[8]

27. II. u selu Kvarte (1 km s. Perušića) partizani su posjekli 18 b. b. stupova.

Glavar sigurnosnog odjela
pukovnik (Osmanagić)
Osmanagić

(M. P.)[9]

D 5/III **P**

---

[5], [6] i [8] Deveta NOU brigada i jedna četa Ličkog NOP odreda. Vidi dok. br. 50.

[7] U originalu, sa strane ovog odjeljka, dopisano olovkom: „pretjerano".

[9] Pečat: kao u naslovu.

BR. 110

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI PROTIV PARTIZANA NA PODRUČJU KALNIK—BILO GORA I O BORBAMA NA BANIJI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 64
(po podacima primljenim 5. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Kalnik—Bilo Gora: Podhvat protiv partizanskih snaga[2] zapadno od želj. pruge: Koprivnica—Križevci završen je. Neprijateljske skupine su raspršene i protjerane prema iztoku. 3. III. kod s. Kalnik (12 km s. z. od Križevaca) jedna bojna imala je borbeni dodir sa neprijateljskom skupinom (vjerojatno ostaci partizanskih skupina koje su u prvom podhvatu razbijene).

3. III. odpočeo je drugi dio podhvata na prostoru: Bjelovar—Koprivnica—Križevci. Bližih podataka još nema.

Podr. Kutina—Novska: 4. III. odpočeo je manji podhvat čišćenja područja između glavne želj. pruge i r. Save u odsjeku Kutina—Novska.

Podr. Papuka: II. domobranski zbor javlja da se prema izkazima zarobljenih partizana stožer 4. partizanske divizije nalazi u Voćinu, njena XVII. brigada na području: Kometnik — Sekulinci — Meljani (3, 6 i 11 km j. izt. od Voćina), a XII. brigada na području: Ćeralije—Rijenci (12 i 10 km izt. od Voćina što je potvrđeno i vlasti-

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—45, k. 20

[2] Odnosi se na Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18, 98, 100, 105 i 125.

tim razviđanjem).[3] Ne zna se još da li je XVI. brigada ove divizije oko Voćina ili još u iztočnom dielu Bilo Gore.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gline:

2. III. prigodom razviđanja oko Topuskog, kod s. Crkvine (9 km j. z. od Gline) naišla je 1 ustaška satnija na partizansku zasjedu[4] od oko 400 ljudi. Nakon blizke borbe i uz pomoć upućenih bojnih kola iz Gline partizani su protjerani i satnija se izvukla iz težkog položaja. Vlastiti gubitci: 12 mrtvih i 12 ranjenih, a partizanski 30 mrtvih.

Noću 2/3. III. kod s. G. Selište (3 km j. z. od Gline) naša zasjeda protjerala je partizansku skupinu.

. . . . . .

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[5]

[3] Riječ je o razmještaju jedinica Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske poslije povratka iz Moslavine. Vidi dok. br. 31.

[4] Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 26.

[5] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 111

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. O UKUPNIM GUBICIMA DIVIZIJE „RE“ U AKCIJI NA PODRUČJU SELA MOGORIĆ I VREBAC[1]

Predmet: bg.

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje

Datum i čas	otpreme	5. III. 43-XXI 10 č.
	prijema	5. III. 43-XXI 11.20 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3710
Stiglo 5 ožujka 43-XXI

Br. 3535/op.

Radi izmjene prethodnih izvještaja upućuje se ukupan pregled pretrpljenih gubitaka divizije „Re“ u operacijama Mogorić—Vrebac dana 1 i 2 ožujka.[2]

Talijanski: poginuo 1 oficir (kapetan Livio Alfredo) i 15 vojnika; ranjeno 5 oficira i 68 vojnika; nestao 1 oficir (potporučnik D'Alessandro Nikola) i 25 vojnika.

Hrvatski: 8 poginulih, 35 ranjenih, sve vojnici.[3]

GENERAL GLORIA

Z

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 4, 50 i 101.
[3] Dopisano rukom: „za bilten, ako već nije saopćeno“.

OGGETTO:

ELETTRICITÀ

Data { partenza 5/2/1943 XXI ora 10...
arrivo 5/2/1943 XXI 11...

DA COMANDO V C.a.

AL COMANDO SUPERIORE AFRICA SETT.LE

3710

N. 3535/Op..

Fotokopija dokumenta br 111

BR. 112

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU PARTIZANA NA HERCEGOVAC I PALEŠNIK[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST

Broj: V. T. 21/1943. Zagreb, 5. ožujka 1943.

Predmet: Izvješće o stanju do 5. III. 1943. u 12 sati. —

IZVJEŠĆE

— — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

II. Velika župa Bilo Gora:

Župska redarstvena oblast u Bjelovaru javlja 3. ožujka, da je njemačka vojska 25. pr. mj. prilikom podhvata na području između mjesta Berek, Šimljani, Oštri Zid i Prokop zapalila sve kuće u Prokopu i 68 kuća te gospodarskih zgrada u Oštrom Zidu. Gubitci partizana u ovom podhvatu iznose 37 mrtvih i 5 ranjenih.[2] Noću od 23. na 24. pr. mj. jedna partizanska skupina[3] je zapalila željezničke postaje Hercegovac i Palešnik, koje su do temelja izgorjele. Tokom 26. veljače vođene su borbe između partizana[4] i domobranskih postrojbi u selu Trnovitički Vinogradi. Isti dan su partizani[5] napali teretni samovoz na putu između sela Pavlovca i Vel. Zdenaca. Oduzevši streljivo spalili su samovoz, a posadu su navodno poubijali. Pred podhvatima naše i njemačke vojske partizani[6] su se s područja na tromeđi kotara Križevci, Koprivnica i Ludbreg preko Kalnika povukli u općinu Raven. Vjerojatno se kane prebaciti u Moslavinu.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—29, k. 20.

[2] Tu su se nalazili dijelovi Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 39.

[3] Treći bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 80.

[4] Borbu je vodio Prvi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 79 i tom V, knj. 12, dok. br. 11.

[5] Drugi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 11.

[6] i [7] Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18, 98, 102, 107 i 123.

Dolaskom manjih partizanskih snaga[7] u selo Kabal 3. ov. mj. te zaposjedanjem sela Vukšinac i Bolč obkoljen je Farkaševac, i prijeti mu opasnost partizanskog napadaja. U borbama, koje su od 2. na 3. ov. mj. vođene kod Bojane u blizini Čazme, partizani[8] su pretrpjeli izvjesne gubitke, koji do sada nisu točno ustanovljeni. Iste su noći napali i Kloštar Ivanić.

ZA DOM SPREMNI!

PROČELNIK OBĆEG ODJELA:
Dr. Vidali
(Dr. Vidali)

(M. P.)[9]
P.
6/III **D**

BR. 113

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 5 OŽUJKA 1943 GOD. O OPERACIJI ČIŠĆENJA U ZONI VOJNOVAC[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operativ. odjeljenje
i radi znanja:
KOMANDI XI ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

	otpreme	prijema
Datum i čas	——	6. III. 43 2.20 č.

Br. 3567/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 5 OŽUJKA

POKRETI USTANIKA:

Primijećene su koncentracije ustanika[2] u Bunjevcima (KI-AL), Grkovićima (KI-AI), Janjatovićima (Karlovac KI-AI), Pi-

[9] Pečat: kao u naslovu.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Četvrti bataljon Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 43 i 47.

ljama (Karlovac MK-AF), Prodanovićima, Jančićima (XV-AL-AI) i u zoni Kum (KI-AL).

GRUPACIJA ROBERTI:

U operaciji čišćenja, koja je izvršena sinoć 4 o. m. u zoni Vojnovac, 74 pješ. bataljon imao je tri ranjena.

Umanjen je pritisak ustanika u toj zoni.

Voz sa radnicima, koji je krenuo jučer 4 o. m. iz Ogulina, vratio se u Josipdol sa dva ranjena lica ljudstva zaštite (pratnje).

Sinoć 4 o. m. garnizon Brod Moravice javio je o znatnoj aktivnosti ustanika[3] u Završju (ZL-NB), Kutima (ZP-BL), Velikoj i Maloj Dragi (Ogulin ZP-BL), koji su spremali napad na stanicu Brod Moravice. Naređeno upućivanje pojačanja od crn. košulja i blindiranog voza br. 9 odmah je dejstvovalo, dok je artiljerija tukla pomenuta mjesta. Ustanici nisu izvršili napad.

Uslijed eksplozije mine oštećeno je jedno šinsko polje na km 624/3 (Sušak US-AT); pruga je uspostavljena.

Izviđač je javio jutros o prekidu na 3 km sjeverno od Dragaša (IH-AI) uslijed izvrtanja 20 šinskih polja — i, kako izgleda, iskrivljen je kolosjek — i o drugom prekidu u Pečniku (XV-AN) uslijed 20—30 izvrnutih šinskih polja.

Pruga je uspostavljena[4] između Ogulina i Plaškog, u toku su radovi na ostalim dionicama.

DIVIZIJA „RE":

Jučer su partizani[5] pokušali da spriječe radove na uspostavi željezničke pruge između Blata i Jesenice, koji će, vjerovatno, biti završeni tokom sutrašnjeg dana, 6 o. m.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost čišćenja i zasjeda.

VAZDUŠNA AKTIVNOST:

Izviđan je dio željezničke pruge Plase—Delnice—Ogulin—Blata i primijećeni su prekidi pruge Pečnik—Dragaši.

Bombardovano je Bosiljevo (XT-BF).

---

[3] Vidi dok. br. 22.

[4] Rušenje je izvršio Prvi bataljon Četvrte NOU brigade 2 ožujka 1943 god. Vidi dok. br. 43.

[5] Odnosi se na Prvi i Drugi bataljon Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 43 i 108.

Bombardovan je i obasipan malim bombama Čitluk (LI-FG), Krš (XV-FV), Ivčevića Kosa (LI-MH-FX-FV), Čanak (MK-FX).

Mitraljirana su kola i stoka u pokretu na putu Pišać—Vrebac.

•

GENERAL GLORIA
22100503

8 prepisa

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Operativ. odjeljenju
1 Inform. odjeljenju
1 Kr. karab.
1 Odjeljenju za telef.-telegr. komunikacije

BR. 114

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA SAMOBORSKOG OTSJEKA OD 6 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U DRUGOJ POLOVINI VELJAČE[1]

ZAPOVJEDNIĆTVO SAMOBORSKOG ODSJEKA
Broj: 54/tajno
Samobor, 6. ožujka 1943. —

Predmet: Podhvatno izvješće
u toku mjeseca veljače. —

ZAPOVJEDNIKU GRADA ZAGREBA
u
Zagrebu. —

22. II. 1943. — Po saznanju naših izvidnika, partizani su opljačkali mjesto Stupnik, te smo krenuli u potjeru za partizanima sa 1. satom XIII. Ust. bojne i dijelovima brzog sklopa P.T.S.[2] u pravcu Rude

[1] Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/2—31, k. 53.
[2] Paveličev tjelesni zdrug

—Sv.Jana—Slavetić. Dostignute su zaštitnice partizana, te su 3 ubijena. Zarobljena je 1 puška i 1 ručna praska (bomba).

Vlastitih gubitaka nema. —

24. II. 1943. — Kombinirani sat XIII. Ust. bojne i dielovi brzog sklopa P.T.S. krenuli su u 5 sati u jutro na izviđanje okolice Okića.

Na neprijatelja nije se naišlo. —

26. II. 1943. — Uslied napada partizana na posadu u selu Stojdragi,[3] koja se sastoji od 1. sata Zagrebačke posadne bojne, pod zapovjedničtvom poručnika **Suk Vilima,** krenuli smo u pomoć prema Stojdragi dana 27. II. o. g. sa 1. satom XIII. Ust. bojne i dielovima brzog sklopa P. T. S., te 1. satom Ustaške posadne bojne iz Zagreba.

Neprijatelj je odbijen. —

Vlastiti gubitci: 2 mrtva (od toga 1 dočastnik) i 12 ranjenih (od toga 5 teže, a ostali lakše).

Neprijateljski gubitci: 24 mrtva (od toga 4 častnika. to jest komandir čete i politički komesari) i 8 kola ranjenih (oko 20 partizana).[4]

Grieške su bile sliedeće: Nastupanje cestom kroz klisuru iztovremeno kada i pobočnice grebenima.

Obskrba i popuna streljivom dobro je funkcionirala.

Moral kod jedinica bio je na visini. —

Hrabro su se iztakli u obrani Stojdrage Ust. poručn. **Vilim Suk,** zastavnik **Ivica Verner,** dovodnik **Srećko Marević,** rojnik **Mehmed Saldunović,** vojničar **Mato Stojaković.**

U prigibu dostavlja se obrazac br. 1. 2. 3. na daljnju upotrebu. —

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Zapovjednik Samoborskog Odsjeka
Ustaški bojnik:
M. Šulentić
M. Šulentić

[3] Napad na Stojdragu su vršile Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar" i slovenačka NOU brigada „Ivan Cankar". Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 84 i dok. br. 25, 45, 98 i 105.

[4] Netačno. Vidi dok. br. 45.

BR 115

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 6 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA NA KALNIKU, BILO GORI I MOSLAVINI U TOKU VELJAČE[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
1. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Glst. Br. 849/taj.
U Bjelovaru dne 6. III. 1943.

Predmet: Bojna relacija za mjesec veljaču 1943. godine.

TAJNO

Spoj: I. D. S. Gl. st. br. 2532/taj. 42. godine i Gl. st. br. 1293/taj. 43. god.

ZAPOVJEDNIČTVU I. DOMOBRANSKOG ZBORA.

Savezno nalogu toga Zapovjedničtva Gl. st. br. 2532/taj. 42. i Gl. st. br. 1293/taj. 43. godine dostavlja se **„Bojna relacija"** za mjesec veljaču 1943. godine u sliedećem:

I. DIO

OPERACIJE — AKCIJE.

U kojima su učestvovale pojedine čete na području operativne zone ove divizije u toku mjeseca veljače 1943. sa stečenim i uočenim nedostatcima i griješkama.

Oblast Kalnika:

31./1. II. 1943. Pod pritiskom njemačkih postrojbi koje su počam od 31. I. o. g. poduzele akciju protiv partizana u oblasti Bilo Gore (na području s. G. Sredice i Topolovac (8 km, s. z. od Kapele) uspjela je jedna partizanska skupina od oko 200 partizana[2] koja je uspjela da se izvuče iz njemačkog obruča, da pređe željezničku prugu između Carevdara i Lepavine i time prebaci u oblast

[1] Original se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/2—11, k. 53.

[2] i [3] Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 25 i tom V, knj. 12, dok. br. 45.

Kalnika. Po prelazu pruge ova je skupina pokušala da minira željezničku prugu. Po uspjelom prelazu željezničke pruge ova grupa partizana utaborila se je kod s. M. Poganac. U toku ovoga dana nije bilo borbe.

1./2. II. 1943. Između 23.00 i 24.00 sata ova skupina partizana prišla je željezničkoj postaji Kunovec (6 km. s. z. od Koprivnice), istu zapalila, minirala prugu a potom napala stražarski toranj Rasinja na potoku Gliboki. Ovu stražu daje Križevačka željeznička stražarska bojna. Straža je bila zarobljena, razoružana, svučena a potom puštena.

2. II. 1943. Legionarska satnija, koja taktički osigurava dio željezničke pruge od Križevaca do Lepavine, sukobila se je izmedu 23.00 i 24.00 sata sa ovom partizanskom skupinom, koja je prišla pruzi između Lepavine i Carevdara i ovom prilikom zapalila jednu stražarnicu i dignula prugu. Primivši borbu partizani su se pod zaštitom mraka povukli i razbježali u raznim pravcima.

4. II. 1943. Noću ovoga dana posada željezničke postaje Čukovec, koju daje Križ. želj. str. bojna, otkrila je približavanje partizana (gore spomenuta grupa) koji su ih napali i pri izvršenom napadu uspjeli da zapale postaju i miniraju prugu. Kako je u vođenoj borbi poginuo zapovjednik ove posade a partizani bili nadmoćniji uspjeli su da svu posadu (30 domobrana) zarobe, razoružaju, svuku a potom i puste. Osim zapovjednika posade, stožernog narednika Šarovića, koji je u ovoj borbi poginuo, 1 domobran je ranjen.

7. II. 1943. U toku ove noći jedna partizanska skupina[3] došla je do s. Rasinja i ovom prilikom napala oružničku postaju u istom selu. Oružnici su prihvatili borbu te su se partizani, koristeći noć, povukli.

15. II. 1943. Noću u 4 sata ova partizanska skupina, pod zaštitom mraka prišla je M. Rieci. Posada koja taktički osigurava ovaj dio pruge uz pripomoć koturaške satnije u vođenoj borbi odbila je partizane, koji su se pod zaštitom mraka povukli. U vođenoj borbi našim četama uspjelo je zarobiti 2 partizana. Za vrieme vođenja borbe sa

našim četama partizani uspjeli su da postavljenom minom dignu želj. prugu u namjeri da bi osujetili pristizanje pojačanja. Pruga je docnije opravljena.

17. II. 1943. Oko 6 sati pripremali su partizani prepad na osobni vlak br. 213 između postaje Sokolovac i Carevdar. Međutim strojovođa ovog osobnog vlaka i vlakopratno osoblje istog primijetili su kretanje partizana, te odustali od daljnje vožnje ka Križevcima i vlak povratili u Koprivnicu. Po povratku vlaka u Koprivnicu odmah je upućen ponovo vlak sa vojskom (ustaše iz Koprivnice i koturaška satnija) te je u Donjari između Lepavine i Carevdara došlo do borbe sa ovom grupom partizana, koja se je potom većim dielom prebacila na istok (Bilo Gore) a manjim dielom u Kalnik. Od ustaša 3 su poginula a 6 ranjeno. U vođenoj borbi poginuo je 1 partizan. Do ove borbe došlo je prilikom uspjelog partizanskog pokušaja da se iz Kalnika vrate u Bilo Goru.

18. II. 1943. Oko 8.00 sati dio partizana koji se je posle vođene borbe prethodnog dana povukao u Kalnik napao je osobni vlak kod Carevdara i tom prilikom bila je prevrnuta lokomotiva, 2 željezničara i 1 žena lakše a 1 domobran i 1 ustaša teže ranjeni. Posada koja taktički osigurava ovaj dio pruge (Križevačke želj. str. bojne) napala je ovu skupinu partizana koja se je razbježala u pravcu s. M. Poganac. Iste noći jedan drugi dio ove partizanske skupine uspio je da pod zaštitom mraka postavi mine i digne željezničku prugu između Kunovca i Čukovca. Ovom prilikom čule su se jake eksplozije. Pruga je odmah popravljena.

23. II. 1943. Legionarska satnija iz sastava odsjeka Kalnik—Bilo izvršila je prepad na jednu skupinu partizana[4] kod Ivanca (9 km. j. j. z. od Ludbrega) te uspjela da zarobi 5 partizana, u borbi ubije 10—15 partizana među kojima i samog zapovjednika ove skupine po imenu Cvitković.[5]

[4] Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18 i 25.

[5] Cvitković nije bio komandant, nego pomoćnik odredskog ekonoma. Vidi dok. br. 18.

Oblast Bilo Gore:

4./5. II. 1943. Oko 24.00 sata jedna skupina od 5—6 partizana došla je neopaženo u s. Novi Seljani (1½ km. od Bjelovara) i iz kuće odvela ustaškog zbirnika Jakova Vusića i ubila ga kod jednog plasta siena. Upućene potjere od ustaša i domobrana nisu mogle iste pronaći.

15. II. 1943. Jedna jača partizanska skupina[6] u toku ovoga dana zadržala se je na području: s. Zrinjska—s. Čremušina—s. Brzaja—s. Bačkovica i u toku istog dana obskrbljivala se stokom iz s. V. Črešnjevca a potom se povukla prema s. Brzaja (11 km. s. i. od V. Pisanice).

18. II. 1943. U 7.00 sati jedna skupina oko 50 partizana[7] došla je u V. Trojstvo. Napadnuta je ovom prilikom straža na postaji. Stražu daje Križ. želj. str. bojna. Straža je bila zarobljena, razoružana, svučena a potom puštena.

Istog dana 2. pohodna satnija 1. p. p. koja je vršila razviđanje u Gornjim Mostima i Gornjim Zdjelicama sukobila se je sa jednom jačom skupinom partizana[8] od oko 200 kod G. Zdjelice. U vođenoj borbi sa ovom skupinom 2. pohodna satnija imala je 1 poginulog domobrana, 2 zarobljena i 2 nestala domobrana. Kako su partizani bili brojno jači uspjeli su da se potom povuku u pravcu Sredica (20 km. od Đurđevca). Koturaški sat iz Bregi odmah je upućen u razviđanje prema Mostima.

19. II. 1943. Ovog dana bio je u toku podhvat 1. gorske divizije u Bilo Gori protiv partizana. Kombinovana satnija 3. nov. pukovnije koja je dejstvovala na pravcu od Bulinca ka istoku (između postrojbi gorske divizije i Njemaca) imala je tešku borbu sa partizanima[9] kod Bedenika (2 km. s. i. od Bulinca) gdje je bila i obkoljena

---

[6] Šesnaesta NO brigada Četvrte divizije i Treći bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 77 i tom V, knj. 12, dok. br. 62.

[7] Treći bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 77 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 19 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[8] Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 77.

[9] Borbu je vodio Drugi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 80.

te joj je žurno upućena u pomoć 1. pohodna satnija 1 p. p. iz Ivanjske. U ovom sukobu poginuo je 1 zastavnik i 3 domobrana . . .
Po provjerenim podatcima jedna jača partizanska skupina[10] od oko 800 partizana u toku dana 18. o. m. i u toku noći 18./19. o. m. uspjela je da se probije iz oblasti Bilo Gore preko s. Pavlovca i Trnovitice (13 km. s. od Garešnice) u Moslavinu i time izbjegne obuhvatu postrojbi 1. gorske divizije. Ovaj partizanski proboj iz oblasti Bilo Gore ka Moslavini pojačava djelatnost njihovog haranja u toj oblasti.

24. II. 1943. U toku ove noći jedna skupina od oko 100 partizana napala je želj. postaju Galovac (5 km. j. od Bjelovara). Ovom prilikom napadnuta je i straža na postaji koju daje Križ. želj. str. bojna. Straža je bila zarobljena, razoružana, svučena a docnije puštena. 1 domobran ranjen.
Iste noći jedna druga skupina partizana napala je želj. postaju Kokinac (7 km. j. i. od Bjelovara). Ovom prilikom napadnuta je i straža na samoj postaji, zarobljena, razoružana, svučena i dielom puštena. 7 domobrana odveli su sobom.

27. II. 1943. U 12.00 sati jedna skupina partizana napala je i zapalila općinu u Severinu i opljačkala poštu iz koje je odnjela 17.000 kuna.

Oblast Moslavine:

11. II. 1943. U suradnji postrojbi ove divizije u podhvatu 1. gorske divizije prema Moslavačkoj planini učestvovale su sliedeće [jedinice] ove divizije:
1. pohodna satnija učestvovala je aktivno u podhvatu pravcem: Ivanjska—Babinac—Krivaja—Šimljani—Oštri Zid sa zadaćom da što prije dođe u dodir II/L.G.z. u čiji sastav potom ulazi.
1 vod 2. pohodne satnije upućen je u Čazmu; i u zaprečavanju na liniji: južni rub Severina—Severinski potok—r. Čazma—most južno od s. Kabal učestvovala je 2. pohodna satnija bez

[10] Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske i Moslavački NOP odred. Vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 12, dok. br. 21.

1 vod 2.pohodne satnije upućen je u Čazmu,i u zapređivanju na liniji:južni rub Severina - Severinski potok - r.Česma - most južno od s.Kabal učestvovalo je 2.pohodna satnija bez jednog voda,14.polusatnija 1.p.p. i kombinovana satnija 3.nov.pukovnije i 80 ustaša.

20.II.1943. Jedna partizanska skupina od oko 1000 partizana stigla je ovog dana na područje s.Ostri Zid(12 km.j.od Ivanjske) - Simjenik - G.Čuređnica.Pomenuta partizanska skupina nastojala je probiti obruč i podhvatu 1.gorske divizije u Bilo gori u koji će podhvat ovog dana završen. Proboj je izvršen na pravcu V.Pisanica - Trnovitica(10 km s.od Čuređnice)-Moslavina.

B.ISKUSTVA.

Partizani izbjegavaju borbu sa jačim jedinicama.U toku ovoga mjeseca najviše su napadali slabe straže duž željezničkih pruga,koje su uvijek padale kao plijen istima.

C.NEDOSTACI I GRIJEŠKE:

1.-Domobrani nemaju mnogo borbenog duha.Poslije napada partizana izvjestan broj odlazi na istima.

2.-Slabo naoružanje jedinica Križevačke željezničke straže.bojne (stare francuske puške) na kojima domobrani iz sastava straža na željezničkim postajama ne mogu voditi borbu sa partizanima naoružanim boljim puškama.
Vidi prijedlog Gl.št.b.804/taj.od 3.o.m./

3.-Nemanje zamovora.Bez zamovora ne može biti uspjeha a podhvat se samo svodi na potiskivanje i uzaludno trošenje ljudske snage a onemogućuje svaku priliku za odsjecanje (koja se zamenjuje bez korisnih potiskivanja,u gubljenju dodira po padu mraka i za uredovnu obskrbu).

4.-Veoma slabe krugovalne veze zbog tehničkih nedostataka naših krugovala i veoma spora krugovalna šifra.

5.-Nagotrajno čekanje prilikom žurnih brzojavnih razgovora.

Zapovjednik pukovnije,
(Ignac)

Fotokopija zadnje stranice dokumenta br. 115

jednog voda. 14. polusatnija 1. p. p. i kombinovana satnija 3. nov. pukovnije i 80 ustaša.

20. II. 1943. Jedna partizanska skupina od oko 1000 partizana[11] stigla je ovog dana na područje s. Oštri Zid (12 km. j. od Ivanjske)—Simjenik—G. Garešnica. Pomenuta partizanska skupina uspjela je probiti obruč u podhvatu 1. gorske divizije u Bilo Gori a koji je podhvat ovog dana završen. Proboj je izvršen na pravcu V. Pisanica—Trnovitica (10 km s. od Garešnice)—Moslavina.

B. ISKUSTVA.

Partizani izbjegavaju borbu sa jačim jedinicama. U toku ovoga mjeseca najviše su napadali slabe straže duž željezničkih pruga, koje su uviek padale kao plien istima.

C. NEDOSTATCI I GRIJEŠKE:

1. — Domobrani nemaju mnogo borbenog duha. Poslije napadaja partizana izvjestan broj odlazi sa istima.

2. — Slabo naoružanje jedinica Križevačke željezničke straž. bojne (stare francuske puške) sa kojima domobrani iz sastava straža na željezničkim postajama ne mogu voditi borbu sa partizanima naoružanim boljim puškama.

Vidi priedlog Gl. st. b. 804 taj. od 3. o. m.

3. — Nemanje samovoza. Bez samovoza ne može biti uspjeha a podhvat se samo svodi na potiskivanje i uzaludno trošenje ljudske snage a onemogućuje svaku priliku za odsjecanje (koja se zamjenjuje bezkorisnim potiskivanjem u gubljenju dodira po padu mraka i za uredovnu obskrbu).

4. — Veoma slabe krugovalne veze zbog tehničkih nedostataka naših krugovala i veoma spora krugovalna šifra.

5. — Dugotrajno čekanje prilikom žurnih brzoglasnih razgovora.

Zapovjednik pukovnik,
(Zgaga)
Zgaga

[11] Četvrta divizija i Moslavački NOP odred. Vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 12. dok. br. 62 i 71.

BR. 116

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 6 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA TREĆE OPERATIVNE ZONE NA S. LJESKOVICU, MOSLAVINU I ČAĐAVICU[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 247/taj.
U Brodu n/S., dne 6. III. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel glavnog stožera)
Sastavak.

I.

a)

Upadljiva je pojava odvlačenja upljačkane hrane po komunistima zadnjih dana u Frušku Goru.

3. III. 43. razviđanjem ustanovljena je skupina od 50 komunista[2] u prostoru s. Čalma (26 ZZS Ruma), naoružanih kratkim talijanskim puškama, kakvo se oružje do sada na ovom području nije opažalo. Očekuje se prikupljanje većih komunističkih bandi u Fruškoj Gori iz raznih dielova ovog i susjednih područja. (Viest pouzdanika).

b)

Oblast Slavonija:

U noći 5/6. III. 43. komunisti u jačini bojne napali posadu uporišta Ljeskovica[3] (26 S Brod). Neprijatelj je uspio djelomično prodrieti u postave, zarobivši jedan dio posade, dok se ostatak bori oko željezničke postaje. Pruga i brzoglasni vodovi između Ljeskovice i Čaglina razoreni prije napada, tako da oklopni vlak i pojačanje nisu mogli biti upućeni. Točni gubitci još nisu ustanovljeni.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1—12, k. 20.

[2] Dijelovi Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda Treće operativne zone. Vidi tom I, knj. 6.

[3] Napad su izvršili Drugi i Treći bataljon Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 27 i 52.

5. III. 43. u 2200 sati komunistička banda jakosti satnije[4] prodrla u s. Moslavina i s. Čađevica (12 i 23 IIS Podrav. Slatina), te želj. postaju i b b. vodove razorila, općinu zapalila i vršila pljačku. Posada uporišta Čađavica napad odbila. bez vlastitih gubitaka. Gubitci neprijatelja 10 mrtvih ustanovljeno.

c) Nije bilo.

d) U području Vučjak planine (20 JI Brod) odpočeti podhvat sa 4, 5 bojne, 2 bitnice, 1 brze satnije.

II.

a) Uputiti željezničkom preselicom 1. p. p. (stožer, top. satniju, I i II bojnu) iz Dervente u Banja Luku.

b) Nije bilo.

c) Nije bilo.

III.

a) Nema.

b) Nema.

ZAPOVJEDNIK
general Iser v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik glavnostožernog odjela
glavnostožerni bojnik
(Nekić)
Nekić

Već dalekopisačem poznato (vidi izvj.)[5]
6/7/III 7/III **D**...
P

[4] Napad su izvršile jedinice Drugog NOP odreda. Vidi dok. br. 52 i 119.

[5] U originalu dopisano crvenom olovkom.

BR. 117

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 7 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU DRUGE NOU, ŠESTE NO I PETNAESTE NO BRIGADE NA ČETNIČKE GARNIZONE CRNA VLAST I BABIN POTOK[1]

Predmet: dst

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje
i radi znanja:
KOMANDI XI ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas	otpreme 7. III. 43 21.10 č. prijema 7. III. 43 23.45 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3851
Stiglo 8 ožujka 1943

Br. 3614/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 7 OŽUJKA 1943

POKRETI USTANIKA:

— Primijećena je grupa partizana u pokretu iz Ramljana (Gospić LI-FX) prema Čanku (Gospić MK-FX).

DIVIZIJA „RE":

— Prošle noći prekinuta je od partizana telefon. i telegraf. linija Otočac—Gospić.

U toku dana je uspostavljena.

— Jutros su se stalni odredi za zaštitu puta Gospić—Otočac sukobili sa partizanskom jedinicom[2] kod Runjavice (Gospić IH-FT). Brza intervencija pojačanja na kamionima natjerala je ustanike u bjekstvo.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Odnosi se na Drugi udarni bataljon Ličkog NOP odreda i bataljon „Marko Orešković". Vidi dok. br. 43 i 69.

Naši gubici: 3 ranjena.

Partizanske jedinice sa automatskim oružjem i topovima napale su jutros četničke garnizone Crna Vlast (Gospić MH-GO) i Babin Potok (Gospić NH-GO).[3] Brza intervencija naših odreda i četnika iz Vrhovina rastjerala je napadače. Naši gubici: 1 ranjen, četnički: 6 poginulih i 30 ranjenih.

Neprijateljski: provjereno 17 mrtvih i jedan zarobljen s oružjem u ruci.

GRUPACIJA ROBERTI:

— Potvrđuje se da je u toku jučerašnjeg dana. 6 o. m., uspostavljen prekid željezničke pruge kod km 549/8, o čemu telegram 3592 od 6 o. m.

Vatreno dejstvo protiv blokadnog mjesta XXXIX (Ogulin ZI-BH); protivdejstvo garnizona i intervencija minobacača iz Skrada natjerali su ustanike u bjegstvo.

— Naša patrola za zaštitu željezničke pruge napadnuta je od ustanika između mosta i tunela Tičevo[4] (Ogulin XL-AX).

Naši gubici: 1 mrtav i 5 nestalih.

— Odred u čišćenju zone kod tunela Kloster (Ogulin AX-XI) otkrio je i razrušio više položaja.

— Blindirani voz 9 na 589 km (Ogulin VU-BD) naletio je na hrvatskog čuvara pruge i ranio ga.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

— Predviđeni zadaci nisu se mogli izvršiti zbog nepovoljnih atmosferskih prilika.

METEOROLOŠKO STANJE:

— U zoni Delnice pada snijeg; putevima se može prolaziti pomoću lanaca.

GENERAL GLORIA

8 prepisa
1 Nj. eks. komandantu
1 Načelniku štaba
1 Pomoćniku nač. štaba
2 Šefu Operativ. odjeljenja
1 Infor. odjelj.
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju za telefon.-telegr. komunikacije

[3] Napad su izvršile Druga NOU, Šesta NO i Petnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 43 i 118.

[4] Napad su izvršili dijelovi Četrnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 68.

BR. 118

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 8 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU PETNAESTE NO BRIGADE NA ČETNIKE U DONJEM BABINOM POTOKU[1]

Predmet: gb

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjeljenje
i radi znanja:
KOMANDI XI I XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

Datum i čas	otpreme ——— prijema 9. III. 43-XXI 1 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3911
Stiglo 9 ožujka 43-XXI

Br. 3654/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 8 OŽUJKA 1943-XXI

POKRETI USTANIKA:

Nema šta da se javi.

GRUPACIJA FABBRI:

— Danas u 12 časova započeta je akcija na Ravnu Goru. U 18 časova kolona je u maršu, bez novosti posebnog značaja. Naknadno će se javiti o dostignutim položajima.[2]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Grupacija Fabbri zauzela je Ravnu Goru 8 ožujka u 19,30 časova — prema izvještaju komande Petog arm. korpusa, telegram br. 3667/op. od 9 ožujka 1943 god. (Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta). Vidi dok. br. 22.

Izvršeno je čišćenje iz Josipdola (Ogulin XT-AN) preko Munjave (Ogulin XT-AN) do raskrsnice četiri puta kod Kocelja (Ogulin XR-AL) ne naišavši na trag protivnika.

Izvršeno je još čišćenje zone Musulin (Ogulin XI-AX) izazvano dejstvom automatskog oružja i puščanom vatrom sa kote 638 (Ogulin XI-AV), koja je tučena artiljeriskom vatrom, i zarobljeni su nenaoružani ljudi.

GRUPACIJA ROBERTI:

— Jučer 7 o. m. patrola za zaštitu željeznice u blizini blokadnog mjesta 36 (Ogulin ZP-BH) zarobila je partizana naoružana ručnim bombama, bez dokumenata, i predala ga garnizonu Moravice.

Ustanici su prekinuli željezničku prugu kod km 546 (Ogulin XL-AX) dignuvši tri šinska polja na kolosijeku; upućen je na mjesto blindirani voz sa vodom željezničara. Radovi su ometani od partizanske vatre.[3]

Naknadno će se javiti vijesti.

DIVIZIJA „RE":

— Sinoć 7 o. m. partizani su, upotrijebivši minobacače i topove, ponovili napad na garnizon M.V.A.C.[4] Donji Babin Potok[5] (Gospić MK-GO) svladavši ga nakon žestoke borbe; izgleda da su partizani upotrijebili i 2 tenka; naknadno će se javiti o tom. Gubici M.V.A.C.: 10 mrtvih i 50 nestalih; partizanski gubici: 30 mrtvih, od kojih 2 oficira. Naša je artiljerija u toku dana dejstvovala protiv partizana koji drže kote koje dominiraju Crnom Vlašću (Gospić MH-GO) i Rudopoljem (Gospić MK-GO).

Noću uoči 8 o. m. partizani su prekinuli željezničku prugu između stražarnica 75 i 76 (Novi Grad MK-FG) preturivši 24 šinska polja kolosijeka; u toku su radovi oko uspostave.

OSTALI SEKTORI:

— Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

VAZDUŠNA AKTIVNOST:

— Bombardovani su i mitraljirani: Donji Babin Potok, brdo Perušić, kota 911 (Gospić MK-GO), Bogdanović, Pupovac (Go-

---

[3] Prekid pruge izvršili su dijelovi Četrnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 68.

[4] Milizia volontaria anti comunista.

[5] Napad na ovo uporište vršila je Petnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 43 i 117.

spić MK-GM), kota 1082 (Vrtlina) (Gospić NH-GM), Trtica (Gospić MK-GM).

GENERAL GLORIA

1 prepis Nj. eksel.
1 Načelniku štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Infor. odjeljenju
2 Operativ. odjeljenju
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju za telegr. i telefon. komunikacije

BR. 119

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 8 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU OSAMNAESTE NO BRIGADE NA S. LJESKOVICU[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST

Broj: V. T. 21/43. Zagreb, dne 8. ožujka 1943.

Predmet: Izvješće o stanju do 8. III. 1943. u 12 sati.

IZVJEŠĆE

I. Velika župa Baranja:

Vrhovno oruž. zapovjed. izvjestilo je jučer, da su noću od 4—5. o. m. partizani napali i uništili oruž. postaju Šljivoševci,[2] 11 km j. i. od Doljnjeg Miholjca. Sliedeće noći napali su oruž. postaje u Podravskoj Moslavini i Čađavici.[3] Malobrojnu

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—42, k. 20.

[2] i [3] Akciju je izvršio Drugi NOP odred Treće operativne zone. Vidi dok. br. 52 i 116.

posadu prvospomenute postaje su partizani zarobili i dielom svukli, dok se je drugi dio oružnika spasio. Postaja Čađavica je odbila napadaj bez vlastitih gubitaka. Partizani su na mjestu borbe ostavili 10 mrtvih.

Današnjim izvješćem javlja isto zapovjedničtvo, da su partizani noću od 1—2. ožujka opljačkali državno imanje u selu Gačište, 15 km i. od Virovitice. Ovom prilikom svukli su 14 domobrana, koji su radili na imanju. Dne 5. ožujka u noći partizani nepoznate jačine napali su selo Ljeskovica,[4] 12 km j. z. od Našica. Od posade, koja je brojila 150 domobrana, zarobili su oko 100 domobrana i zaplienili jednu težku strojnicu i 1 bacač sa 150 mina. Ostali dio posade povukao se u Čaglin, 5 km j. z. od Ljeskovice. Potanji podaci nedostaju.

Prema brzojavnom izvješću poštanskog ureda u Mikleušu partizani su 6. o. m. ponovno napali poštanski ured u istome mjestu.

— — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

ZA DOM SPREMNI!

PROČELNIK I ODJELA:
Dr. Vidali
(Dr. Vidali)

(M. P.)[5]

P 4 III D

[4] Napad su izvršile snage Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 27 i 52.

[5] Pečat: kao u naslovu.

BR. 120

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 8 OŽUJKA 1943 GOD. O DEJSTVU POTČINJENIH JEDINICA NA PODRUČJU DALMACIJE U TOKU DRUGE FAZE OPERACIJE WEISS[1]

Predmet: gb

Telegram

Datum i čas { otpreme / prijema 9/3/43-XXI 0.30

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3914
Stiglo 9 marta 1943/XXI

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — Operativno odjeljenje
i na znanje:
KOMANDI V I VI ARM. KORPUSA
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

Br. 3803/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA NA DAN 8 MARTA 1943

. . .

OPERACIJA 2 FAZE WEISS:

— Jedinice koje su se uredno sakupile u zoni Trilj (Split VM-BU) započele su danas 8 t. m. poznate ofanzivne pokrete. Prethodna izviđanja u zonama Otok (Split VM-VO-CD), Kovačevina (Split VH-CM) i Caporiće (Split VM-BU) dala su negativne rezultate.[2]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Na ovom području dejstvovala je Primorska četa Sjevernodalmatinskog bataljona.

Hrvatska jedinica,[3] koja je došla iz Šestanovca, u toku izviđačkog upada u zone Prpuša (Makarska ZN-BL) i Provo (Livno ZN-BN) pronašla je 15 napuštenih ustaničkih pušaka.

DRUGA DJELATNOST

SEKTOR „ZARA"

— Nastavlja se akcija normalizovanja zone Vodice (Žirje PN-CK); artiljerija je dejstvovala na šumu Guduća[4] (Šibenik QK-CQ).

Po naređenju političkih vlasti, kao odgovor na ubistvo našeg simpatizera, strijeljana su u Kali (Zadar XP-DL) dva politička zatvorenika.

SEKTOR „BERGAMO"

. . .

Parobrod Moschiera koji je napadnut u Starom Gradu na Hvaru dejstvovao je vatrom na ustaničke grupe u zoni Glavica (Omiš UQ-AN). Vrše se izviđanja u zoni.

. . .

GENERAL SPIGO

[3] Odnosi se vjerovatno na dijelove Druge bojne Petnaeste pješačke pukovnije, čije je sjedište bilo u Šestanovcu.

[4] Na ovom području dejstvovao je Sjevernodalmatinski bataljon. Vidi dok. br. 127.

BR. 121

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA DVIJE USTAŠKE SATNIJE KOD KAMENSKOG MOSTA I NA DOMOBRANSKU SATNIJU KOD HAJTIĆA[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST

Broj: V. T. 21/1943. Zagreb, 9. ožujka 1943.

Predmet: Izvješće o stanju do 9. III. 1943. u 12 sati.

IZVJEŠĆE

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

III. Velika župa Gora:

Izvješćem od 4. ov. mj. dostavlja Župska redarstvena oblast u Petrinji prema izvješću istomjesne kotarske oblasti. da su se noću od 2. na 3. ov. mj. pojavili partizani na području općine Blinja prolazeći pravcem od sela Letovanaca prema Stražbenici. Dne 28. veljače napala je skupina od 40 dobro naoružanih partizana[2] uz pomoć žena i djece također oboružanih kolcima i sjekirama jednu domobransku satniju kod Hajtića. Krivnjom i izdajom zapovjednika satnije izginula je skoro čitava satnija.[3] Ujutro 1. ov. mj. veća skupina partizana[4] napala je kod Kamenskog Mosta dvije ustaške satnije. U sukobu izginulo je oko 150 partizana,[5] dok na strani naše vojske ima 14 mrtvih i 20 ranjenih.

---

[1] Original, pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—9, k. 20.

[2] Vidi dok. br. 38.

[3] U originalu, sa lijeve strane, dopisano crvenom olovkom: „Nije točno. Kriv je ali nema podataka da je izdao."

[4] Prvi kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 26.

[5] Netačno. U ovoj borbi Prvi kordunaški NOP odred nije imao gubitaka. Vidi dok. br. 26.

Sliedeći dan izvješćuje ista oblast na temelju viesti primljene od kotarske oblasti u Sisku, da su 4. ožujka partizani u Bukovici zapalili dva traktora državnog dobra Topolovac.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

ZA DOM SPREMNI!

PROČELNIK I. ODJELA:
Dr. Vidali
(Dr. Vidali)

(M. P.)[6]

P 10/III **D**

[6] **Pečat**: kao u naslovu.

BR. 122

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U LICI I GORSKOM KOTARU[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI
i na znanje:
KOMANDI XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas.	otpreme 9. III. 43 22,50 č. prijema 9. III. 43 0,15 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3964
Stiglo 10 ožujka 43-XXI

Br. 3708/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 9 OŽUJKA 1943-XXI

POKRETI USTANIKA:

1) — Utvrđena je prisutnost VI, VIII i XIV brigade 8-e partizanske divizije[2] u zoni Vrhovine.

2) — Primijećena je prisutnost partizana u zoni Vučjak (Gospić KI-GM).

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Netačno. U sastavu Osme divizije bile su sljedeće brigade: Četvrta i Peta NOU i Petnaesta NO brigada. U ovom periodu ove jedinice nalazile su se u sljedećim rejonima: Četvrta NOU brigada: Plaški—Vojnovac, Peta NOU brigada: Krvavica—Vujinove Glave, Petnaesta NO brigada: Rudopolje—Vrhovine.

Od brigada koje se pominju u dokumentu, Šesta NOU brigada se nalazila u rejonu Vrhovina, Četrnaesta NO brigada u rejonu Vrbovskog, a Osma NO brigada bila je u sastavu Sedme divizije NOV i PO Hrvatske, koja je od 29 siječnja 1943 god. dejstvovala pod komandom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije. Vidi tom V, knj. 11, dok. br. 90.

GRUPACIJA FABBRI:

— Jučer 8 o. m. prilikom zauzimanja Ravne Gore zarobljeno je oko stotinu sposobnih ljudi.

— Raščišćena je zona Ravna Gora, Sušica, Jablan (Ogulin ZT-ZR-BD), zona zapadno od željeznice Vrbovsko—Ogulin i zona Mrkopalj. Nema šta da se javi.

DIVIZIJA „RE":

— Noću uoči 9 o. m. partizani[3] su napali garnizone M.V.A.C. u Crnoj Vlasti (Gospić MH-GO), u M. Obljaju (MH-GO) i u naselju Rudopolje (Gospić MK-GO); ovaj posljednji se povukao u pravcu Vrhovina.

— Partizani su djelomično zapalili i opljačkali naselje Rudopolje i Babin Potok, uznemiravajući automatskim oružjem i artiljerijom posade stanica Rudopolje i Javornik.

Jutros su odredi M.V.A.C. pojačani našim odredima izvršili nasilno izviđanje[4] s jedne i druge strane željeznice i u pravcu Crne Vlasti. Gubici: 1 poginuo i 7 ranjenih M.V.A.C.

— Potvrđuje se vijest o upotrebi tenkova od strane partizana u akciji kod Babinog Potoka, o čemu javlja telegram 3654/op. dana 8 o. m.[5] Zatraženi su tačni materijalni podaci i način njihove upotrebe.

— Noću uoči 9 o. m. željez. pruga prekinuta je na dionici između stražarnice 10 i 11. Misli se da će se uspostaviti u toku dana.

GRUPACIJA ROBERTI:

Prošle noći artiljerija u Delnicama vršila je paljbu za zaštitu garnizona Mrkopalj.

— Uspostavljen je prekid željezničke pruge na km 546, o čemu javlja telegram 3654 dana 8 o. m.

XIV OBALNA BRIGADA:

— Naša patrola u zoni Smolčići (Ogulin VU-AL) natjerala je u bjekstvo 2 partizana na konju, ranivši jednoga i zaplijenivši 2 konja.

OSTALI SEKTORI:

— Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

---

[3], [4] i [5] Vidi dok. br. 42. 43, 117, 118, 126.

VAZDUŠNA AKTIVNOST:

Onemogućena zbog rđavih atmosferskih prilika.

GENERAL GLORIA

8 prepisa
1 Nj. eksel.
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Infor. odjelj.
2 Šefu operativ. odjelj.
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 123

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NJENIH DVIJU BOJNI NA SELA BIJELA I BORKI[1]

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:	KOME SE JAVILO:
Divizija — Daruvar vodnik Buljan po nalogu Glavara glst. ppuk. Bestala.	SATI 2145 DAN 9 MJESEC III. GODINA 1943	
PRIMIO: Nadzorni častnik Sušić, nadpor.		PREDAO:

SADRŽAJ

Operod pod 0400. Poduzet podhvat iz Sirača i Daruvara u smjeru Bijela i Borki snagama II. bojne.

Neprijatelj u maloj jačini oko 200 pušaka dao prvi odpor z. Piljenice 3 i pol km ist. od Sirača i z. Petrovog Vrha 7 km ist. od Daruvara. Daljnje prodiranje vršeno pod stalnim slabim neprijateljskim odporom.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—19, k. 20.

Iz sela Bijela, Donjih, Srednjih i Gornjih Borki, neprijatelj[2] i stanovništvo se povuklo bijegom. U selima ostalo mnogo bolestnih od tifusa.

Selo Gornji Borki podpuno prazno. Pri povratku razbijena i uništena manja skupina. Vlastitih gubitaka nema. Neprijateljski gubitci: 5 mrtvih, 4 zarobljena, od kojih jedan sa puškom. Daljni gubitci vjerojatni. Plien 6 pušaka, od kojih 4 lovačke, strjeljivo, dielovi opreme i propagandni materijal.

II. — Skupina od 6 partizana sišla sa Bilo Gore i stigla oko 10.00 sati na cestu Daruvar—Končanica. Rastjerana je jednom satnijom II. bojne I. Zdruga. Vratila se u smjeru Bilo Gore.

Posade iz Križa i Čazme čistile prostor Vrtlinska—Pobjenik te rastjerale manju skupinu,[3] dva partizana ranjena. Ova skupina preniela je tokom noći jučer ubijenu partizanku u kuću učitelja u Vrtlinskoj, čija je kćerka bila. Učitelj, prič. častnik, nije mogao biti pronađen. U kući nađena kabanica, tri taborske kape i jedan par uvijača.

U Velikoj Trnovitici asistirala jedna satnija IV. bojne I. Zdruga u prikupljanju viškova plodina od strane Zempra.

Ostala razviđanja i podhvati čišćenja na području divizije izvršeni bez dodira.

U Banovu Jarugu i Gojlo dolazi jedna njem. vojno-priradna bojna. I. bojna I. Gorskog zdruga sa Gojla stavljena pod zapovjedničtvo njem. bojnika koji stoji neposredno pod grupom West.

Intervenirano kod Grupe West — odgovorili, da je to privremeno, dok njem. bojna ne ulazi u postave.

Obzirom da Grupa West traži još 2 (dvie) satnije za osiguranje prikupljanja riba iz ribogojstva Kaniške Ive, odgođeno za 10 dana rasformiranje 6. nov. bojne. Op. broj 695.

GORDIV.

P. 10/III **D**

---

[2] Vidi dok. br. 23 i 142.

[3] Odnosi se na dijelove Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 39, 107 i 112 i tom V. knj. 14. izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

BR. 124

PREGLED GUBITAKA DIVIZIJE „SASSARI" I JEDINICA ZA POJAČANJE, OD 9 OŽUJKA 1943 GOD. U PERIODU OD 13 SIJEČNJA DO 22 VELJAČE 1943 GODINE[1]

KOMANDA V ARMIJSKOG KORPUSA
Operativno odjeljenje

Prilog br. 3509 uz akt. br.
od 9. 3. 1943 — E. G. XXI

Gubici divizije „Sassari" i jedinica za pojačanje u operativnom periodu od 13 siječnja do 22 veljače 1943.

Jedinice	Oficira				Vojnika			
	Mrtvih	Ranjenih	Nestalih	Smrzlih	Mrtvih	Ranjenih	Nestalih	Smrzlih
151. pješ. puk	2	4	1	1	45	157	9	11
152. pješ. puk	3	6	—	—	9	64	2	3
34. art. puk	—	4	—	—	10	30	—	—
III/25. pješ. puk	5	5	—	—	17	48	1	14
Bersalj. batalj. „Zara"	1	6	—	—	9	104	—	8
IV esk. lakih tenkova	—	2	—	—	3	9	—	—
Četa „ardita" „F. N."	1	—	—	—	8	8	6	2
73. legija crnih koš.	—	2	—	—	8	35	2	—
12. četa T. M.	—	—	—	—	—	2	—	—
Komanda divizije	—	1	—	—	—	—	—	—
II/26. pješ. puka	—	—	—	—	2	3	—	—
XXVI bersalj. bat.	2	2	—	—	38	96	13	3
66. sanitet. sekc.	—	—	—	—	2	15	—	—
12. četa topova	—	—	—	—	—	14	8	—
1. pješ. puk „Re"	—	—	—	—	1	1	—	—
Komore 26. pješad.	—	—	—	—	2	7	1	—
Diviziski kr. karab.	—	—	—	—	—	3	—	—
Antijedinica[2]	—	—	—	—	—	1	—	—
XII minobacački bataljon	—	1	—	—	—	3	—	—
4. bersaljerski puk	—	4	—	—	1	19	—	—
Svega:	14	37	1	1	155	619	42	42

Oficira 53 Vojnika 858

(M.P.)
Štambilj V. A. K.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vjerojatno: Antikomunistička dobrovoljačka milicija — tj. četnici.

BR. 125

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 10 OŽUJKA 1943 GOD. O REZULTATIMA AKCIJE „MIRKO 1" I O PREDISLOKACIJI JEDINICA[1]

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA
Op. Br. 753/Taj.
U Sisku, dne 10. III. 1943

Predmet: Dnevno izvješće I. DZ.
za 10 ožujak 1943. do
1800 sati.

MINISTARSTVO ORUŽANIH SNAGA — GLAVNI STOŽER
(Operativni odjel)

Savezno zapoviedi GLST OP. br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942., dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo: 1 : 100000)

I. A. — KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Bez važnijih promjena.

I. B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba:

10. III. oko 0130 sati napali partizani stražu na željezničkoj stanici Konjščina. Partizana bilo oko 100. Napad je uslijedio sa sviju strana. Straža razoružana, skinuta i ostavljena na slobodi. Partizani odnijeli nešto odjeće i 10 pušaka. B. B. uređaj uništen.

Operativno područje 1. pješ-divizije:

Bez događaja.

Rezultat pothvata „Mirko 1":

Gubitci: 3 pripadnika njemačkih oružanih snaga mrtva. 12 ranjenih.

Gubitci partizana: 48 mrtvih, 20 ranjenih i 12 zarobljeih.[2]

Zaplijenjeno: Pismohrana Kalničkog odreda, sa raznim pečatima, 6 pušaka, ambulanta sa lijekovima i 3 kg. dinamita.

Iz partizanskog zarobljeničtva oslobođeno: 1 njem. častnik, 1. njem. dočastnik, 1 legionar i 1 domobran.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1—2, k. 20.

[2] O našim gubicima vidi dok. br. 77.

Uspjeh ovog dijela pothvata u Kalniku može se smatrati u tome, što je pored gornjih gubitaka partizana, Kalnički odred raspršen.[3]

Operativno područje V. Gorskog zdruga.

1. Javljena partizanska skupina kod Sv. Nikole 9. III. protjerana je i izmakla u šumu Gavranušu (2 km j.z. od Sv. Nikole). 1 partizan ubijen, 2 pomagača uhvaćena.

2. Pošto je utvrđeno stalno dolaženje partizanskih skupina, zapovjednik zdruga naredio je, da se noću 10./11. III. obkoli s. Hajtić radi uništenja ove skupine.

II. POKRETANJE I PREMJEŠTAJ VLASTITIH ČETA.

1. 10. III. stigla je III. bojna V. gorskog zdruga u Glinu.[4]

2. 5. III. otpremljena je 14. satnija 1. p. p. u sastav 2. lovačke brigade u Banja Luku.

3. Satnije koturaške bojne raspoređene su po sliedećem:
   1. satnija u Vel. Poganec.
   2. satnija u Koprivnici.
   3. satnija u Lepavini i Mučna.
   4. satnija: 1/2 u Bregi i 1/2 u Koprivnici.

4. Prema izvješću V. gorskog zdruga bojne 11. p.p. stigle su u sliedeća mjesta:
   I. bojna u Cetingrad.
   II. bojna u Glinu.
   III. bojna u Vrnograč.

III. Nije bilo.

Po nalogu zapovjednika
zastupa glavara stožera
Bojnik (Šteger)
Šteger

P 11/III **D**

[3] Kalnički NOP odred nije raspršen, već razdvojen. Vidi dok. br. 77, 98, 100 i 136.

[4] U originalu, ispod „III bojna", dopisano crvenom olovkom: „pređe IX nov. bojna".

BR. 126

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 10 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA VRHOVINE I CRNU VLAST[1]

Telegram:
OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — Operativ. odjelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas	otpreme 10. III. 43 23,50 č. prijema 11. III. 43 2.00 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4021
Stiglo 11 ožujka 43-XXI

Br. 3756/op. protokola

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 10 OŽUJKA 1943

POKRETI USTANIKA:

Primjećene su partizanske grupe[2] u okolini Vojnovca (Karlovac IH-AL) i Ramljana (Gospić LI-FX)

Dvije partizanske kolone[3] prešavši preko željezničke pruge između Dugog Dola (Gospić MH-GO) i s. Rudopolja (Gospić MK-GO) izgleda da su dostigle Malu Kapelu.

DIVIZIJA „RE":

Uspostavljena je željeznička pruga između stražarnica 75 i 76, o čemu telegram 3654 od 8 o. m.[4]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Dijelovi Četvrte NOU i Petnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 37 i 42.
[3] Šesta i Petnaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 42.
[4] Vidi dok. br. 118.

Sa nasilnog izviđanja s jedne i druge strane željezničke pruge, izvršenog jučer 9 o. m., o čemu telegram 3708,[5] naši odredi, gađani neprijateljskom vatrom, vratili su se sa 2 ranjena.

Četa na dužnosti zaštite pruge sinoć 9 o. m. napadnuta je u blizini Plaškog; nikakvi gubici.

Iste večeri drugi odred na dužnosti zaštite pruge, napadnut u blizini stražarnice 10 (Gospić IH-AI), vratio se bez posljedica.

Noću uoči 9 o. m. bio je odbijen napad partizana[6] protiv garnizona Vrhovine, koji je bio pomagan od artiljerije. I napad na garnizon M. V. A. C. u Crnoj Vlasti (Gospić MH-GO) odbijen je.

Posada stanice Rudopolje gađana je uzastopnom artiljeriskom vatrom i automatskim oružjem. Jutros su odredi M. V. A. C. ponova zauzeli brdo Obljaj (Gospić MH-GO).

Željeznička pruga Vrhovine—Rudopolje prekinuta je;[7] zbog borbe koja je u toku u toj zoni nije se mogla utvrditi veličina prekida.

Gubici M. V. A. C.: 3 mrtva; 10 ranjenih; 1 nestao.

Protivnički gubici: provjereno 56 mrtvih.

Napad partizana na četnički garnizon Plavča[8] (Gospić LI-AD) još uvijek je u toku. Gubici, još nepotvrđeni: 1 mrtav i 2 ranjena M. V. A. C.

Protivnički: provjerena 2 mrtva.

GRUPACIJA FABBRI:

Čišćenje u zoni zapadno od željeznice Vrbovsko—Ogulin.

GRUPACIJA ROBERTI:

U toku noći intenzivna akcija, u cilju ometanja, protiv garnizona Delnice.

Napad automatskim oružjem i ručnim bombama protiv stražarnice 401 (Sušak VS-AX) bio je osujećen protivdejstvom posade i intervencijom blindiranog voza. I napad na km 613 (Sušak VM-AT) bio je osujećen protivdejstvom našeg oružja i minobacačkom vatrom.

---

[5] Vidi dok. br. 122.

[6] Napad su vršili dijelovi Petnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 42.

[7] Prugu su porušili dijelovi Petnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 42, 117 i 122.

[8] Napad je vršila Četvrta NOU brigada i dva bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 37, 49 i 53.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

VAZDUŠNA AKTIVNOST:

Uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika predviđeni zadaci nisu se mogli izvršiti.

Avion upućen radi bombardovanja i mitraljiranja zone Gospić—Vrhovine zapalivši se srušio se u blizini Vrhovina. Nema vijesti o posadi.

GENERAL GLORIA

8 prepisa:
1 Nj.eksel.
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Infor. odjelj.
2 Operativ. odjelj.
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 127

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 10 OŽUJKA 1943 GOD. O DEJSTVU POTČINJENIH JEDINICA NA PODRUČJU DALMACIJE U TOKU DRUGE FAZE OPERACIJE „WEISS 1"[1]

Telegram

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4024
Stiglo 11 ožujka 1943-XXI

Datum i čas: otpreme 10/3/43 20.50; prijema 11/3/43 2.00

OD KOMANDE XVIII ARM. KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJENJE
i na znanje:
KOMANDI V i VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

Br. 3921/op. prot.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA NA DAN 10 OŽUJKA

Djelatnost ustanika:
Nema šta da se javi.

Operacije 2 faze Weiss: Operišuća kolona,[2] pošto je prenoćila u Vrpolju (Split VS-BU), produžila je jutros 10 t. m. pokret i stigla u toku jutra u Vukine Staje (Livno ZI-BU) čisteći zonu s obje strane pravca kretanja.
Popravljeno je 9 prekida puta i uklonjene prepreke i neeksplodirano artiljerisko zrno.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Talijanska kolona iz sastava divizije „Bergamo". Vidi dok. br. 130 i 133.

Ostale aktivnosti:
Sektor „Zara“: Nastavlja se akcija na normalizovanju Vodica (Žirje PN-CK). U pećini pronađena dva pištolja. slagalište hrane, odjeća i propagandni materijal.
Uništena su na rijeci Krka 3 ustanička čamca.
Sektor „Bergamo“: Jutros 10 tek. m. oko osam časova vod 229. bataljona t. m.[3] za zaštitu drumskih radova napadnut je od jake grupe ustanika[4] kod Čarije (Šibenik SP-BQ). Iz Trogira su odmah upućeni blindirani auto i ojačani auto na koje je otvorena vatra iz automatskog oružja iz šume Vlaška (Šibenik SP-BN) a zatim četa, koja je očistila zonu, sakupila 19 mrtvih i 12 ranjenih iz voda T. M.
Nestalo je, kako proizilazi, 6 vojnika.
Na ustaničkoj strani do sada je ustanovljen 1 mrtav.
Dalje pojedinosti daćemo naknadno.
Hrvatske jedinice sukobile su se blizu Sv. Andreje (Makarska ZT-AT) sa ustaničkom grupom:[5] potpomognute vatrom naših minobacača iz Makarske rastjerale su partizane nanijevši im gubitke od 5 mrtvih. Na hrvatskoj strani 1 mrtav i 3 ranjena.
Sektor „Sassari“: Na dan 6 tek. m. četa motociklista iz 11. bersaljerskog bataljona uhvatila je vezu sa njemačkim jedinicama u blizini Pečenaca (Drvar TN-DT).
Sektor „Celere“: Artiljerija iz Šibenika dejstvovala je kratko vrijeme na čamce u zoni Čalete (Šibenik QM-CM). Jedinice Kr. Mornarice zaustavile su sumnjiv čamac kod Krke u visini Podlanove (Šibenik QK-CK).

Vazdušna aktivnost: Potpomaganje i oružano izviđanje duž pravca kretanja kolone koja operiše u Weiss 2. Zona Kraj (Makarska XI-AP).
Oblačno.

GENERAL SPIGO

8 kopija:
— 1 Ekselenciji
— 1 Nač. štaba
— 1 Pomoć. nač. štaba
— 1 Odjeljenju „I“ (obavješt.)
— 1 Operativnom odjeljenju
— 1 Komandi kr. karab.
— 1 Odjelj. telekomunikacija

[3] Teritorijalno-mobilnog. Vidi dok. br. 130 i 133.
[4] Napad izvela Šibensko-drniška četa Sjevernodalmatinskog bataljona.
[5] Odnosi se na dijelove Biokovskog NOP odreda.

BR. 128

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGE PJEŠ. DIVIZIJE OD 11 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI PROTIV SNAGA BANIJSKOG NOP ODREDA NA PODRUČJU MEČENČANI—KOMOGOVINA I O NAPADU OVOG ODREDA NA SUNJU[1]

IZVJEŠĆE BR. 70
o događajima u toku 11. III. 1943.

Jutarnje.

a. — Nema.
b. — Od I. i III. bojne 11. p. p. još nema izvješća.
c, d, e. — Prema večernjem izvješću od 10. III.
f, g. h. — Nema.

Naknadno izvješće krugovalom 714. diviziji:
U 10.40 sati:

Prilikom podhvata III. bojne II. G. Z. u prostoru: Mečenčani—Komogovina došla je bojna u dodir sa neprijateljem[2] u 8.00 sati kod s. Grabovac (vis 244). Jačina partizana cieni se oko 100 ljudi. Partizani su imali i tovarne konje. Neprijatelj se povukao u sj. zap. pravcu.

IV. bojna II. G. Z. nije naišla na neprijatelja.

U 14.00 sati:

Partizani su se povukli prema s. Jošavici, gdje su primjećene jače partizanske snage.[3]

III. II. G. Z. progoneći neprijatelja stigla je do visa 268.

Od II. II. G. Z. još nema izvješća.

Podhvat se nastavlja.

U 18.10 sati:

Namjere II. G. Z., kao i II. bojne 11. p. p. za 12. ov. mj.: Nastavljanje podhvata;

II. i III. bojna II. G. Z. razviđati će prostor. Jošavica—Mlinoga—Šušnjar—Bijele Vode.

IV. II. G. Z. razviđati će prostor: Biskupovac (vis 288) — Severovac—Paukova—Drljače—Sunja, odakle će vlakom krenuti u Kostajnicu.

---

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—35, k. 20.

[2] Odnosi se na Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 32, 48 i 135.

[3] Tu se nalazio samo Banijski NOP odred.

MHO.

Br. Pov. 1179-36

K. ___/___

Do sada su ustanovljeni slijedeći gubici:
3 mrtva, 11 ranjenih i 134 neutrlih, koji su vjerojatno pali u
zarobljeništvo partizana.

Brzoplanni vod razoren je kod Stubljana. Poništeno je nekoliko brzodurnih otupova.

Vodjen je jedan mrtav partizan, imena Oliverić Marko. Partizani su imali više mrtvih i ranjenih, koje su povukli.

Uhvaćeno je 28 seljaka i Hrvata. Zarobljeno je više vozova.

U drugim predjelima [illegible]

Za točnost:

Glavar stožera
bojnik/ Brunić

Fotokopija zadnje stranice dokumenta br. 128

II. bojna 11. p p. napreduje u pravcu: Glina—Vlahović, gdje će uhvatiti spoj sa dielovima II. G. Z.

I. bojna II. G. Z. vraća se u Dvor.

Večernje.

a, b. — Prilikom današnjeg podhvata primijećena je jedna jaka partizanska skupina sa velikim povozom na putu Severovac—Staro Selo, na koju je otvorena topnička vatra. Navodno se radi o partizanima, koji su izvršili napad na Sunju.[4]

II. bojna II. G. Z. naišla je na manje partiz. skupine kod Gradina (vis 431), koje su se poslije kratke borbe povukle u sj. pravcu.

III. i IV. bojna II. G. Z. osim što je već javljeno, nije imala dodira sa neprijateljem.

Od I. i III. bojne 11. p. p. još nema izvješća.

Brzoglasni vod za Dubicu je popravljen.

c, d. — II., III. i IV. bojna II. G. Z. nalaze se u prostoru 2½ km sj. zap. od Komogovine; I. bojna II. G. Z., osim jednesatnije, i 1. bitnica IV. top. skl. nalaze se u Kostajnici.

Inače nepromijenjeno.[5]

e. — Prema krugovalnoj brzojavci od 714 divizije.

f, g. — Nepoznato.

h. — Nema.

Izvješće o napadu na Sunju:

U noći 10/11. III. partizani su napali na Sunju.[6] Navodno je bilo partizana oko 1000. U toku borbe, koja je navodno trajala od 1.00—4.00 sati, posada Sunje je svladana. Poslije napada partizani su se povukli sa velikim povozom u pravcu: Drljače—Staro Selo.

Do sada su ustanovljeni sliedeći gubitci: 3 mrtva, 11 ranjenih i 134 nestalih, koji su vjerojatno pali u zarobljeničtvo partizana.

Brzoglasni vod razoren je kod Stubljana. Posječeno je nekoliko brzoglasnih stupova.

Nađen je jedan mrtav partizan, imenom Malivuk Mirko. Partizani su imali više mrtvih i ranjenih, koje su sa povozom odvukli.

Nestalo je 28 željezničara iz Sunje. Zapaljeno je više vagona.

---

[4] i [6] Napad je izvršio Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 32, 48. 131 i 135.

[5] U originalu, sa lijeve strane, dopisano crvenom i crnom olovkom: „Ovo izgleda samo za trajanja podhvata čišćenja sjev. Šamarice".

Po drugim podatcima, do sada neprovjerenim. posada Sunja nije dala dovoljan odpor. Ovo se provjerava.

Za točnost:
Glavar stožera
Bojnik (Brusić)
Brusić (M. P.[7])

BR. 129

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 11 OŽUJKA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU ČETNIČKIH GARNIZONA PLAVČE I DRAGE OD STRANE ČETVRTE NOU BRIGADE I DIJELOVA KORDUNAŠKOG NOP ODREDA[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odjelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas	otpreme 11. III. 43 20,35 č prijema 11. III. 43 24.00 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4081
Stiglo 12 ožujka 43-XXI

Br. 3798/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 11 OŽUJKA

POKRETI USTANIKA:
Nema što da se javi.

[7] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedničtvo 2. pješačke divizije

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

GRUPACIJA FABBRI:

Predao se konsulu Fiordiponte bivši pretsjednik opštine Mrkopalj.

Strijeljana su u Ravnoj Gori dva partizana koji su zarobljeni pod oružjem.

Sutra 12 o. m. započeće napredovanje na Jezerane.

DIVIZIJA „RE":

Jučer 10 o. m. odredi M. V. A. C. sukobili su se sa partizanima[2] u zoni Dugi Dol (Gospić MH-GO) i na koti 1074 (Gospić LI—GO).

Gubici, o kojima u telegramu 3756[3] od 10 o. m., ovako se mijenjaju:

M. V. A. C.:

— 2 mrtva, 17 ranjenih.

Protivnički:

— 6 mrtvih; zaplijenjene 4 puške.

Traganja za avionom, o čemu telegram 3756 od 10 o. m., izvršena od M. V. A. C. poslatih jučer 10 o. m. iz Vrhovina i iz Javornika u pravcu kote 1068 (Gospić MH-GQ) i 1064 (Gospić MH-GS) imala su negativan rezultat zbog vrlo guste šume.

Četnički garnizoni Plavča (LI-AD) i Draga (LI-AF) bili su sinoć 10 o. m. svladani od znatnih partizanskih snaga;[4] pučanstvo se povuklo prema Plaškom.

Noću uoči 11 o. m. partizani su prekinuli željez. prugu između stražarnica 75 i 76 (Novi Grad MK-FG); u toku su radovi oko uspostave. Iste noći odbijeni su partizanski napadi[5] protiv garnizona M. V. A. C. na brdu Obljaj i u Crnoj Vlasti (Gospić MH-GO).

Gubici M. V. A. C.:

— 1 mrtav i 2 ranjena.

Sukobi, bez posljedica, patrola M. V. A. C. sa ustanicima na brdu Grič i Panos (Gospić IH-GO). Uspostavljen je prekid na željez. pruzi između stražarnica 10 i 11, o čemu telegram 3708 od 9 o. m.

---

[2] i [5] Odnosi se na snage Šeste NOU i Petnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 42.

[3] Vidi dok. br. 126.

[4] Napad je izvršila Četvrta NOU brigada i dva bataljona Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 37, 46 i 53.

GRUPACIJA ROBERTI:

Gubici napadnute patrole kod tunela Tičevo[6] (Ogulin XL-AH), o čemu telegram 3614 od 7 o. m., ovako se mijenjaju:

— 2 mrtva, 2 ranjena, 4 nestala.

Uporna akcija, u cilju uznemiravanja, protiv garnizona Delnice.

Napad ustanika na P. E. 43 i 44 i stražarnicu 398; brza akcija jedinica na mjestu, intervencija T. E. i artiljeriska paljba natjerale su u bjekstvo ustanike.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

VAZDUŠNA AKTIVNOST:

Izviđačka aktivnost u zoni Plaški otkrila je prekid željezničke pruge u mjestu Ralići (LI-RD).

GENERAL GLORIA

9 prepisa
1 Pomoćniku nač. štaba
2 Šefu Oper. odjeljenja
1 Infor. odjeljenju
1 Odjeljenju za telekomunikacije
1 kr. karab.

[6] Napad su izveli dijelovi Četrnaeste NO brigade i Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 68 i 126.

BR. 130

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 11 OŽUJKA 1943 GOD. O DEJSTVU POTČINJENIH JEDINICA NA PODRUČJU DALMACIJE[1]

Telegram

Datum i čas | otpreme prijema 12/3/1943 2.00

OD KOMANDE XVIII ARM. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJ.
i na znanje:
KOMANDI V i VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 3970/op.

Br. 4084
Stiglo 12 ožujka 1943/XXI

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA NA DAN 11 OŽUJKA 1943

AKTIVNOST USTANIKA:

Izviđanje iz vazduha javlja o koncentraciji oko 500 partizana[2] u zoni Podgora (Makarska ZV-AR)—Gornje Igrane (Makarska XL-AR)—Tučepi (Makarska ZT-AT).

OPERACIJE 2 FAZE WEISS:

Operišuća kolona[3] stigla je danas 11 t. m. u 12 časova u Aržano (Livno ZP-BS) gdje je uhvatila vezu sa brzom njemačkom jedinicom[4] koja je došla iz Prisoja (Livno ZV-CD).

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Dijelovi Biokovskog NOP odreda
[3] Vidi dok. br. 127 i 133.
[4] Dijelovi njemačke SS divizije „Princ Eugen"

OSTALE DJELATNOSTI:

— Sektor „Bergamo“:

Naši gubici u sukobu kod Čarije (Šibenik SP-BQ), o čemu je javljeno komunikeom juče 10 tek. m.,[5] iznose: 19 mrtvih, 13 ranjenih, između kojih poručnik D'Amico Antonio iz 229. bataljona T. M., vodnik napadnutog voda, i 6 nestalih. — Izgubljena tri puškomitraljeza, 37 pušaka i 1 karabin.

— Sektor „Sassari“:

Nema šta da se javi.

— Sektor „Celere“:

Dejstvo artiljerije na Štriku (Šibenik OK-CF) i Rodin Stan (Žirje QH-CK).

VAZDUŠNA DJELATNOST:

Potpomaganje i borbeno izviđanje duž pravca kretanja kolone koja vodi operacije Weiss 2. Bombardovanje, tučenje malim bombama i mitraljiranje zone Strižirep (Livno VU-BS), Marendića Staje (Split VM-CM), Vlake (Split CO-CM), Muć (Split UK-CD), Makirisa[6] (Žirje ON-CO) i Šimići (Makarska ZV-AR).

Oblačno.

GENERAL SPIGO 18001103

Kopija 9

1 Pomoć. načel. štaba
2 Nač. operat. odjelj.
1 Odjeljenju „I“ (obavještajnom)
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju telekomunikacija

[5] Vidi dok. br. 127, 133 i 138.
[6] Vjerovatno Makirina.

BR. 131

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIŠTVA OD 12 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU BANIJSKOG NOP ODREDA NA SUNJU I O DRUGIM AKCIJAMA[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
GLAVNO ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČTVA
Odjel za javnu sigurnost
Broj 71/Tajni.

U Zagrebu. dne 12. ožujka 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od 12. ožujka do 8 sati.

1.) GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel.)
2.) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST.

PODRUČJE 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Noću 7/8. III. oko 60 partizana[2] u selu Vel. Trojstvu (9 km s. izt. Bjelovara) opljačkali su poštu i željezničku postaju. Na pošti slupali b. b. uređaje, a uredovnicu željezničke postaje demolirali. Razoružali i svukli 2 riznička stražara.

11. III. od 0055 do 0330 sati partizani su vršili napadaj na mjesto i kolodvor Sunju.[3] Zapalili su zgradu u kojoj je bila smještena općina, pošta i oružnička postaja, zatim skladište koža, koje su prije toga opljačkali. Osim toga izgorjelo je pola zgrade željezničke postaje. Jedna trgovina je također opljačkana i zapaljena. Na našoj strani poginula 3 domobrana i 2 ustaše, ranjeno 9 domobrana, a zarobljeno sa svom opremom i odvedeno 130 domobrana, 3 častnika, 1 dočastnik, 1 njemački vojnik i 52 željezničara. Zapovjednik X. stražarske bojne bojnik i 1 nadsatnik se spasili. Oružnici su se pod borbom povukli. —

[1] Original. pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—22, k. 20.

[2] Treći bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 77 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 19 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] i [4] Napad je izvršio Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 32, 48, 128 i 135.

Prije napadaja partizani su odštetili željezničku prugu ispred Sunje prema Sisku, Kostajnici i Novskoj. Jedan partizan nađen ubijen.

11. III. oko 2100 sat partizani su napali općinu i oružničku postaju u Topolovcu[4] (6 km j. izt. Siska). Oružnici od postaje napadaj odbili bez vlastitih gubitaka. Partizani su općinu opljačkali i spalili knjige i pismohranu. Upućena odmah pomoć iz Siska, ali su partizani prije pobjegli.

PODRUČJE 2. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

27. II. četnici-talijanski suborci pljačkali su seljacima u selu Dabar (10 km s. s. izt. Otočca) novac, blago i živežne namirnice.

28. II. kod sela Kvarte (1.5 km s. Perušića) partizani su posjekli 18 b. b. stupova.

28. II. u selu Bukovac (2 km j. izt. Perušića) partizani su opljačkali imućnije seljake.

1. III. između sela Vukšića i Klenovca (5 km j. izt. Perušića) oružnička obhodnja od 23 momka odbila je napadaj jedne skupine partizana i 3 ubila bez vlastitih gubitaka.

PODRUČJE 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

7. III. na željezničkoj pruzi Čačinci—Mikleuš (12 i 16 km j. izt. Podr. Slatine) partizani su posjekli 33 b. b. stupa.

PODRUČJE 4. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

7. III. u 1520 na željezničkoj postaji Putinci (11 km izt. Rume) brzi vlak Zemun—Zagreb naletio je na jedan njemački transportni vlak, koji je stajao u postaji. Četiri stroja obaju vlakova jače oštećena, 5 vagona uništeno i više ih oštećeno. Strojovođa i ložač brzog vlaka i 1 njemački vojnik poginuli. Nekoliko konja usmrćeno i povrijeđeno. Skretničar i prometni činovnik uhićeni.

Glavar sigurnostnog odjela
pukovnik (Osmanagić).
Osmanagić

(M. P.)[5]

---

[5] Okrugli pečat: NDH — Vrhovno oružničko zapovjedništvo — Odjel za javnu sigurnost

BR. 132

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 12 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI NA JASENAK[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operat. odjelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum	otpreme 13. III. 43 — XXI
čas	00,10 č.
	prijema 13. III. 43 — XXI
	1,40 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4131
Stiglo 13 ožujka 43—XXI

Br. 3846/op.

Prepis: 1 Nj. ekselenciji
„ : 1 Nač. štaba
„ : 1 Pomoć. nač. štaba
„ : 2 Šefu Oper. odjelj.
„ : 1 Infor. odjeljenju
„ : 1 Komandi kr. karab.
„ : 1 Odjeljenju za telekomunikacije

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 12 OŽUJKA

POKRETI USTANIKA:

Primijećen je premještaj partizanskog bataljona[2] iz Čanka (Gospić MK-FX) u Bunić (Gospić OI-FT).

GRUPACIJA FABBRI:

Jutros u 6 časova započeo je pokret na Jasenak.[3] U 12 časova kolone su dostigle ove položaje:

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 64.
[3] Napad je izvođen protiv dijelova Četrnaeste NO brigade i Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 68.

— Kolona C:Planu (Ogulin ZN-AR) i V. Duboko (Ogulin ZP-AT);

— Kolona A:zonu kote 1050 (ZN-AV);

— Kolona D:zonu Musulinski Potok (Ogulin XI-AR).

Dalje napredovanje produžava se lagano uslijed prepreka i prekida puteva branjenih od partizana.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

Naknadno će se javiti o položajima dostignutim navečer.

DIVIZIJA „RE":

Željeznička pruga između Vrhovina i Rudopolja, o čemu telegram 3756 od 10 o. m., prekinuta je u dužini od 30 šinskih polja kolosijeka, koja su istrgnuta. Naređena je uspostava.

Noću uoči 12 o. m. partizani su napali bunker između tunela 4 i 5 (LI-AD); napad je odbijen.

Naši gubici: 1 ranjen; protivnički: nisu utvrđeni.

Zarobljen je jedan partizan i strijeljan.

Iste noći uoči 12 o. m. partizani, dolazeći iz zone Perušić (Gospić MK-GO), kota 827 (Gospić MH-GO) i kota 1082 (Gospić MH-GM), ponovno su napali automatskim oružjem garnizon M. V. A. C. Crna Vlast[4] (Gospić MH-GO); protivdejstvo branitelja i intervencija artiljerije natjerala je u bjekstvo napadače.

Partizanski gubici: provjereno 3 mrtva.

Naređeno je čišćenje u pravcu: kota 1074 (Gospić LI-GO), kota 1082 i kota 1000 (Gospić MH-GM). Naknadno će se dati vijesti.

Uspostavljen je prekid željezničke pruge između stražarnica 75 i 76 (Novi Grad MK-FG), o čemu telegram 3798 od 11 o. m.

Prema neprovjerenim vijestima Begovac (LI-AB) koji drži posada M. V. A. C. opkoljen je od neprijateljskih snaga.[5]

GRUPACIJA ROBERTI:

U toku noći partizani su napali kantonmansku prostoriju našeg odreda u blizini stanice Brod Moravice; brzo protivdejstvo posade natjeralo je u bjekstvo napadače. Na našoj strani jedan ranjen.

Napad partizana automatskim oružjem na blokadno mjesto XLIII (Sušak NQ-BD) osujećen je intervencijom blindiranog voza.

Avion nepoznate narodnosti nadletio je Moravice u pravcu zapad-istok.

---

[4] Vidi dok. br. 42, 126 i 129.

[5] Dijelovi Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 37 i 53.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Jučer, 11 o. m.. bombardovana su sela Živica (Gospić KI-GU) i Petrinić Polje (Gospić IH-GS); bombardovana je i obasipana malim bombama kota 369 (Karlovac MH-AD).

GENERAL GLORIA

BR. 133

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 12 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU DALMACIJE[1]

Kopija telegrama

Datum i čas | prijema 12. III. 1943 časova 23,45
otpreme 12. III. 1943 „ 20,30

OD KOMANDE XVIII ARM KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJ.
i na znanje:
KOMANDI V ARM. KORP.
KOMANDI VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

Br. 4032 op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4134
Stiglo 13 ožujka 1943/XXI

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 12 OŽUJKA 1943

DJELATNOST USTANIKA:

— Izgleda da se ustaničke grupe koje dolaze iz Like[2] nalaze na Bobiji i da su zauzele prolaz na Mali Halan (Novi Grad

[1] Kopija originala u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na dijelove Šeste divizije. Vidi dok. br. 86.

OL-EH) i Golu Glavu (Novi Grad PI-DX) kontrolišući na taj način puteve koji vode prema Obrovcu (Novi Grad ON-DV).

SEKTOR „ZARA":

— Jedinice koje operišu u zoni Vodice sukobile su se sa ustanicima[3] u blizini Kamena (Žirje ON-PI-CM). Naši gubici: ranjen poručnik[4] Antonelli Davide iz VII batalj. skvadrista „Milano". Protivnički gubici: 12 mrtvih; zaplijenjeno municije, mnogo ručnih bombi, eksploziva, odeće, dokumenata i stoke. Akcija se nastavlja.

Započelo je čišćenje na poluostrvu Srima (Žirje QH-CK).

SEKTOR „BERGAMO":

— Kolona Aržano čistila je zonu sa obje strane pravca kretanja Vukine Staje (Livno ZI-BU) — Aržano (Livno ZP-BS).

Nema nikakvih novosti.

Kolona za pojačanje VI-og arm. korpusa stigla u Studence (Livno ZR-ZT-BN) savladavši prekide na putu.

Jedinice M. V. A. C. sukobile se u 2. zoni istočno od Zrmanje (Knin RQ-DX) sa ustaničkim grupama.[5]

Gubici M.V.A.C.: 4 mrtva i 10 ranjenih;

protivnički: 48 mrtvih i 50 ranjenih.

Zaplijenjene puške.

Kao represalija za zasjedu ustanika kod Čarije (Šibenik SP-BQ), o čemu je javljeno u saopštenju od 10 i 11 t. m., strijeljano je u Trogiru, u saglasnosti sa političkim vlastima, 19 talaca.

Opreznošću zaštite autokolone Split—Šibenik otkrivene su i uništene dvije mine na putu za Prapatnicu (Šibenik SN-BU-BS) te je izbjegnuta zasjeda.

SEKTORI „SASSARI" I „CELERE":

Nema šta da se javi.

VAZDUŠNA DJELATNOST:

Oružano izviđanje i potpomaganje kolone divizije „Bergamo".

---

[3] Odnosi se na Primorsku četu Sjevernodalmatinskog bataljona. Vidi dok. br. 120, 127 i 138.

[4] U originalu stoji: „capo manipolo" — fašistički čin u rangu poručnika.

[5] Vidi dok. br. 60.

Bombardovanje zone Bitelić (Split US-VH-CM).
— Vedro.

GENERAL SPIGO

Kopija kom. 1: Ekselenciji
„ 1: Načelniku štaba
„ „ 1: Pomoćniku nač. štaba
„ „ 2: Načelniku Operativ. odjelj.
„ „ 1: Odjeljenju „I" (informativnom)
„ „ 1: Komandi kr. karabinjera
„ „ 1: Odjeljenju telekomunikacija

BR. 134

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 12 OŽUJKA 1943 GOD. O ČIŠĆENJU TROKUTA BANOVA JARUGA—OKUČANI—LIPIK[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 12. 3. 43.	SAT I MINUT: 1900	BROJ: 88
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 13. 3. 43.	SAT I MINUT: 1545	BROJ: 356

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: .—.—

Tokom noći 11. na 12. ovog mjeseca partizani presjekli brzoglasne stubove od **Dežanovca** 14 km.
Stubovi većinom na tri diela.
Opravka se vrši od 0900 sati i biti će završeno još večeras.
Jedna satnija IV. bojne I. zdruga pri razviđanju prema **Bilo Gori** naišla u selu **Čađevac** na jak odpor.
Jačina partizana 150 do 200 sa strojnicama.
Vlastiti gubitci — 1 teško ranjen, 1 nestao.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—16, k. 20.

Neprijatelj ima sigurno gubitke no točno neutvrđene.
Pruga **Đulavec—Daruvar** opet u prometu.
Brzoglasna veza uspostavljena.
Tokom dana sa dvie pojačane bojne čišćen trokut Banova Jaruga—Okučani—Lipik.[2]
Sa polaskom postignuto iznenađenje.
Dosada javljeni neprijateljski gubitci — 5 mrtvih, 17 zarobljenih od kojih 12 partizana a ostali sumnjivi.
Plijen — 2 puške i oružno streljivo.
Vlastitih gubitaka nema.

GORDIV DARUVAR

Op. broj 729 **P. 13/III D**

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 13. 3. 43 U SATI 1858

PODPIS: .....

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE 110	PRIMLJENA: DAN 13. MJESEC III GOD. 43. SAT 19 MINUT 00	PODPIS I ČIN ČASNIKA. KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO: PODPIS: ..... ČIN: dopuk.

[2] U ovom trokutu su se nalazili dijelovi Prvog NOP odreda Treće operativne zone.

BR. 135

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. O DEJSTVU DRUGOG GORSKOG ZDRUGA I JEDANAESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE[1]

IZVJEŠĆE BR. 72
o događajima u toku 13. III. 1943.

Jutarnje

a. — Izvršen je vatreni prepad na Sunju[2] u noći 12/13. III. bez posljedica.

b. — Od II. i III. bojne II. G. Z. još nema izvješća.

c, d. — Nepromienjeno.

e. — Prema večernjem izvješću od 12. III.

f. — Nema.

g. — Kod Jošavice uhvaćena su dva čovjeka i dvije žene koje su nosile sol za partizane.

h. — Nema.

Večernje.

a. — Prema izvješću jedne povjerljive osobe partizani ove noći namjeravaju napasti želj. postaju u Volinji od s. Velešnja preko Čukura i duž r. Une do Volinja.

Prema izvješću zapovjednika V. gor. zdruga. partizani,[3] koji su izvršili napad na Sunju. otišli su sa zarobljenicima u pravcu Petrove Gore. Navodno su pustili 2 željezničara. koji se sada nalaze na putu prema Glini.

Zapovjednik posade u Sunji javlja da partizani ove noći namjeravaju napasti Sunju.

Kotarski predstojnik iz Dvora javlja da partizani iz okolice Dvora namjeravaju napasti Dvor, u toku ove noći.

b. — Prilikom podhvata 12. ov. mj. II. i III. bojna II. G. Z. došle su u dodir sa neprijateljem[4] nepoznate jačine na crti: Babino Br.—Pastuša (13 km j.j.i. od Petrinje). U toku borbe partizani su se povukli u zapadnom pravcu. Bojne su stigle na crtu: Rakita Br.—Mandići (17 km. j. od Petrinje). Vlastiti gubitci: 1 mrtav, 3 ranjena i 1 nestao.

---

[1] Original, pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—6, k. 20.

[2] Prepad je izvršio Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 38 i 48.

[3] Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 128 i 131.

[4] Odnosi se na dijelove Banijskog NOP odreda.

II. bojna 11. p.p. stigla je 12. ov. mj. u s. Vlaoviće bez dodira sa neprijateljem. Bilo je ipak primjećeno oko 100 partizana koji su se povukli u j. pravcu. Noć 12/13. III. protekla je u miru.

II. i III. bojna II. G. Z. stigla je 13. ov. mj. u 12 sati na crtu: Trnovac—Sankovići (14 km j. i. od Gline) bez dodira sa neprijateljem. a II. bojna 11. p. p. dostigla je vis 283 (12 km j.i. od Gline) gdje je naišla na manje partizanske skupine, koje su se povukle u južnom pravcu.

Od I. i III. bojne 11. p. p. izvješća još nema.

Zapovjednik 2. pj. divizije vratio se je danas iz Gline.

c, d. — Stožer II. i III. bojne II. G. Z. i stožer III. boine 11. p.p. nalazi se u prostoru Žirovca.[5]

I. bojna II. G. Z. nalazi se u s. Gvozdansko (16 km. sj. z. od B. Novo).

II. bojna 11. p.p. nalazi se na visu 283 (12 km. j. i. od Gline).

Ostalo nepromienjeno.

e. — Prema krugovalnoj brzojavci.

f. — 1 mrtav, 3 ranjena, 1 nestao.

g, h. — Nepoznato.

Krugovalna brzojavka 714. diviziji

Namjere za 14. o. mj.:

Dielovi koji se nalaze u podhvatu, imaju zadaću pročistiti zemljište po zapoviedi 714. div. i da dođu u zapovjeđena uporišta. osim II. bojne 11. p.p. koja se vraća u Glinu i IV. bojne II. G. Z. koja se nalazi u Kostajnici.

Za točnost:
Glavar stožera
Bojnik (Brusić)
Brusić (M. P.)[6]

P. 15 III **D**

[5] U originalu, iza ove riječi, dopisano crvenom olovkom: „privremeno", a sa lijeve strane: „Odsj. 3 sve dok akcija traje".

[6] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedničtvo 2. pješačke divizije

BR. 136

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI „MIRKO" U KALNIKU I BILO GORI OD 27 VELJAČE DO 8 OŽUJKA[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
1. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Glst Br. 974/tatj.
U Bjelovaru, dne 13. III. 1943

Predmet: Bojna relacija za podhvat „Mirko".

ZAPOVJEDNIČTVU I. DOMOBRANSKOG SBORA

Dostavlja se **bojna relacija za podhvat „Mirko" u Kalniku i Bilo Gori** od 27. II. do 8. III. ov. god. u sliedećem:

I. IZVRŠENJE PODHVATA: po zapovjedi I. Domobranskog sbora Op. br. 499/tajno od 24. II. ove godine.

II. TRAJANJE PODHVATA: od 27. II do 8. III. ov. god. uključno.

III. ZAPOVJEDANJE PODHVATOM: zapovjedničtvo 1. pješačke divizije.

IV. ZADAĆA PODHVATA:
Uništenje komunističkih skupina u prostoru Kalnik pl. i Bilo Gore s obje strane željezničke pruge Križevci—Koprivnica.

V. IDEJA PODHVATA:
Da bi taj podhvat uspio važno je bilo sliedeće:

1. — Energično i skroz ofanzivno dejstvo protiv komunističkih skupina u Kalniku.

2. — Sigurno zatvaranje željezničke pruge Križevci—Koprivnica sa ciljem da se onemogući:

a) bjegstvo komunista iz Kalnika u Bilo Goru a zbog podhvata pod 1); i

b) bjegstvo komunista iz Bilo Gore u Kalnik zbog podhvata pod 3) ili pak radi pojačanja kalničkih komunista iz Bilo Gore.

3. — Sigurno zatvaranje svih pravaca koji iz insurgiranog djela sjevero zapadne Bilo Gore vode duž iste u jugo istočnom

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/2—15. k. 53.

pravcu (sprečavanje bjegstva partizana u pravcu oblasti Grubišno Polje).

Zbog iznietih zadaća pod 1) do 3), podhvat se je imao izvršiti sa dvije skupine i to.

— skupina A izvršila je zadaće pod 1) i 2); i

— skupina B izvršila je zadaću pod 3).

VI. POSTROJBE KOJE SU U PODHVATU UČESTVOVALE I PODJELA ISTIH NA SKUPINE A I B.

1. — **Skupina A.:**

a) **Zapovjednik:** pješački pukovnik Antun Nardeli;

b) **Stožer skupine A:** Operativni dio stožera 11. pješačke pukovnije (postrojen u Sisku), dojavni vod za ovaj stožer dati će nadzorničtvo dojavničtva i biti će postrojen u Zagrebu;

c) **Bojna Ivan:**

— Zapovjednik: odrediti će zapovjedničtvo operativnog područja grada Zagreba;

— 1. pohodna satnija 2. p. p.;

— 1. novački eskadron konjaničke pukovnije (postrojen kao streljačka satnija);

— 1. bitnica II. topničkog sklopa (postrojena kao pješačka satnija);

Cjela bojna postrojava se u Zagrebu.

d) **Bojna Josip:**

— Zapovjednik: nadsatnik Josip Horžić;

— koturaška bojna (stožer; 1., 2., 3., 4., i stožerni sat);

— 1. bitnica I. topničkog sklopa postrojena kao pješačka satnija u Varaždinu); i

— 2. bitnica II. topničkog sklopa sa 2 brdske haubice 10 cm M. 16/19 sa konjskom zapregom (postrojena u Varaždinu).

e) Bojna Antun:

— Zapovjednik: pješački bojnik Miroslav Štampar sa stožerom bojne koga je obrazovao pješački bojnik Eršek u Križevcima;

— legionarski sat;

— udarna satnija I. konjaničkog sklopa;

— 1 ustaška satnija; i

— 1 njemačka satnija koju će uputiti zapovjednik grupe West.

f) **Jedna prateća satnija Antuna:** 1 poluvod topova 37 mm. i 1 poluvod bacača 80 mm (postrojen kod 11. p. p. u Sisku); i

g) **1 roj obkopara:** iz I. obkoparske bojne (postrojen u Sisku).

Raspored postrojbi pod f) i g) izvršiti će zapovjednik skupine A.

h) Sve ustaške, oružničke i naoružane rizničke snage koje se nalaze na području skupine A.

2. — **Skupina B:**

a) Zapovjednik: pješački podpukovnik Josip Trupac;

b) stožer skupine: postrojen po zapovjedi Gl. st. br. 688/ taj. 1. pješačke divizije;

c) **sastav:**

— 2. pohodna satnija 1. p. p.;

— 14. satnija 1. p. p. (kao streljačka satnija);

— 1 oružnički sat (200 ljudi) iz oružničke škole Bjelovar;

— 1 vod P. O. topova; i

— 1 vod strojnice;

— sve ustaške, oružničke i naoružane rizničke snage na području skupine B.

Brojčana stanja skupine A. i B.: vidi prigib 1.

VII. OSNOVNA ZAMISAO PROVEDBE PODHVATA bila je:

— **1. period:** uništenje komunističkih skupina u Kalniku sa jednovremenim zatvaranjem svih prolaza iz Kalnika u Bilo Goru (sve to radi skupina A) kao i zatvaranja prolaza duž Bilo Gore od sjevero zapada ka jugo istoku (radi skupina B); i

— **2. period:** koji je izravno imao slieditи prvom, kao njegovo prirodno taktičko produženje sa ciljem: uništenje komunističkih skupina i čišćenje istočno od željezničke pruge (rade skupine A i B).

a) **1. Period:**

Skupina A:

— **aktivno dejstvo u Kalniku:**

— što brže nadrieti sa bojnom Ivan iz Križevaca i bojnom Josip iz Koprivnice sa ciljem da se u **što kraćem roku** zatvori obruč u obliku polukruga zapadno od željezničke pruge.

U tome cilju:

— sa bojnom Josip dejstvovati iznenadno pravcem: Rasinja —Ivanjčec—D. Rijeka—Ivanec, a sa bojnom Ivan pravcem: Križevci—D. Glogovnica—Osijek—Apatovac, obuhvatajući sva spomenuta mjesta prema sjeveru i sjevero zapadu. Označeni pravci su vanjski i zbog toga trebalo je paziti da i ostali važni pravci između naznačenog vanjskog pravca i željezničke pruge Križevci—Koprivnica ne budu zanemareni.

Zatvaranje pravca — puta koji od Martijanca vodi preko Kalnika ka D. Rijeki bila je zadaća 1. bitnice I. topničkog sklopa (pješačka satnija). Ova satnija imade biti kod D. Rijeke odnosno u borbenom rasporedu u visini toga sela u isto vrieme u koje će vrieme otpočeti i pokreti ostalih snaga 1. dana pod-

hvata prema ciljevima koje je u vezi napried iznietog imao odrediti zapovjednik skupine A.

— Zatvaranje želj. pruge Križevci—Koprivnica:

Vrši bojna Antun. Pomenuta pruga imala se je najsigurnije zatvoriti, naročito na jače ugroženom djelu: Carevdar—Sokolovac.

Skupina B: Skupina B imala je zadaću nadziranje i pouzdano zatvaranje pravaca koji vode sa zapada na istok i obratno a na području od s. D. Zdjelica do zaključno Kapele i Lipovog brda. Pri tome energično izviđati jačim obhodnjama prema sjeveru (D. Mosti) i sjevero zapadu. U ostalom za skupinu B važe u svemu načela koja su iznieta kod skupine A u pogledu zatvaranja želj. pruge.

b) **Drugi period:**

Drugi period podhvata imao se je razvijati iz prvog perioda, kao njegov prirodni nastavak, ne čekajući na neko veće pregrupiranje, niti gubiti vrieme.

VIII. TOK PODHVATA.

A. — PRVI PERIOD (27. II. do 4. III)

1. — **Skupina A.**

a) **27. veljače:**

Bojna Josip 27. II. u 03.00 sata krenula je iz Koprivnice pravcem: s. Subotica — raskrsnica puteva (Rasinja—Kuzminec) —K. 163—K. 234 (Cvetkovečki Brdo)—K. 282 (Orsagovića Šuma)—s. Ivanjčec—K. 284, kojoj je koti težila kao prvom cilju. Tu je trebala doći u dodir sa bojnom Ivan. Međutim, kako je bojna Ivan morala promjeniti pravac, produžila je prodiranje Rakovčica Šuma—s. Radeljevo—s. Prkos — gdje je zanoćila. U svome radu nailazila je na **slabiji odpor.** Bitnica od 2 haubice bila je na položaju kod s. Rasinja, ali do njene uporabe nije došlo.

Bojna Ivan trebala je vlakom stići iz Zagreba do 03.00 sati u Križevce. Međutim stigla je u Križevce oko 05.00 sati. Zbog toga je preduzela **pokret sa zakašnjenjem od 2.00 sata** pravcem: Križevci—s. Ivanec—Glogovnica—Ivanova strana do s. Apatovca, gdje je dobila zapovjed da skrene od dobivene zadaće jer je jedna jaka grupa partizana bila u to vrieme u s. Kalniku.[2] Bojna Ivan promjenila je pravac ka zapadu za odmetnicima koje je potiskivala ka jugu. U vriemenu od 17.00 do 18.00 sati stupila je u borbu sa odmetnicima na prevoju Kalnika—Vratnog, te je uspjela produžiti gonjenje do pada mraka. Noć je

[2] Tada se tu nalazio Štab Kalničkog NOP odreda sa tri bataljona. Vidi dok. br. 18, 98, 100, 105, 110, 125 i 136.

omogućila odmetnicima da se izgubi dodir, ali su u toku noći do svanuća prikupljeni podatci da je odmetnička skupina zanoćila u s. Miholjcu. a bojna Ivan vratila se i zanoćila u s. Osijeku.

Bojna Antun vršila je osiguranje pruge bez uznemiravanja.

U toku ovoga dana **bitnica pješke iz Varaždina** nije uhvatila dodir sa našim djelovima.

b) **28. veljače:**

Bojna Josip 28. veljače koja je zanoćila u Prkosu vršila je detaljno razviđanje diela predjela od Glibovačkog potoka do željezničke pruge Lepavina—Rijeka, no pretraživanjem na odmetnike nije naišla. Zbog toga je izdat nalog da zanoći u Sokolovcu, a 2 satnije da uputi u Koprivnicu, koje satnije da uzmu koturove, te da na koturima iste večeri budu u Križevcima.

Ovoga dana cjela pažnja i živahnost bila je upravljena na rad **bojne Ivan**, koja je trebala energično goniti neprijateljsku skupinu,[3] koja se je sa svog prenoćišta iz s. Miholjca povlačila ka jugu u pravcu Zagrebačke ceste kroz šumu Globočec. Međutim rad bojne Ivan bio je veoma spor.

Obavješten o namjerama odmetnika i njihovom pravcu kretanja, zapovjednik skupine A izdao je nalog u 12.00 sati da njemačka satnija na samovozima, koja se je nalazila u Lepavini, odmah i najbržim putem krene za Križevce, gdje je stvarno stigla u 15.00 sati. Zapovjedniku ove njemačke satnije izdao je zapovjed da odmah produži Zagrebačkom cestom za Vrbovec te da presječe odstupnicu partizana.[4] Kod s. G. Tkalec, njemačka satnija na samovozima dočekana je vatrom od strane odmetnika uslied čega je pokret obustavljen i kod s. G. Tkalec razvila se oštra borba, koja je trajala do pada mraka. U ovoj borbi uzelo je učešće svo naoružanje njemačke satnije, te su u ovoj borbi gubitci na strani njemačke satnije 3 mrtva i 12 ranjenih, a na neprijateljskoj strani 12 mrtvih i 17 ranjenih.[5] Među poginulim partizanima bio je zapovjednik bataljona i komandir čete. Čim su 2 koturaške satnije kasno u večer stigle u Križevce upućene su ka s. G. Tkalec i stavljene pod zapovjedničtvo zapovjednika njemačke satnije kao pojačanje sa nalogom da se preko cjele noći održava sa neprijateljem dodir i progoni dalje u stopu.

Partizani su noć iskoristili za dalji bjeg i prešli preko s. Gradec ka šumi Novakuši i šumi Bukovac.

---

[3] i [4] Odnosi se na Kalnički NOP odred, koji se probijao prema Moslavini. Vidi dok. br. 18, 98, 100 i 136.

[5] i [9] O gubicima vidi dok. br. 18.

Prema izjavi kasnije zarobljenih partizana sukobio se kod s. G. Tkalec spomenuti njemački sat sa II. i III. partizanskom bojnom koja je bila na maršu u pravcu Moslavine. I. partizanska bojna je tome sukobu pravodobno izmakla i prešla cestu još prije nailaska spomenutog njemačkog sata a prilikom prelaza pruge uništila uređaje željezničke postaje Gradec.[6]

c) **1. ožujak:**

1. ožujka, pošto je uhvaćen spoj sa njemačkom satnijom i pridate 2 koturaške satnije kod s. Vrbovec, izdat je nalog da se produži sa proganjanjem partizana u cilju njihovog podpunog uništenja. Zbog toga je za ovaj dan izdat sliedeći nalog:

a) da njemačka satnija sa 2 koturaške satnije obrazuje desnu skupinu za progon partizana u pravcu Dubrave;

b) da 1. pohodna satnija 1. p. p., koja je od strane ovog zapovjedničtva stavljena u toku noći na raspolaganje zapovjedniku skupine A u Sv. Ivanu Žabno. preduzme progon pravcem s. Haganj—Bukovac šuma—s. Dubrava, a

c) da ostatak koturaške bojne. koji je prebačen vlakom iz Sokolovca preko Križevaca na Sv. Ivan Žabno. produži odmah progon na jug preko s. Žavnice—s. Srpske Kapele—s. Vukšinca.

U ovom proganjanju partizana došlo je do mjestimičnih borbi i to kod s. Srpske Kapele i u šumi Bukovac.

Kako je ovoga dana stavljena na raspoloženje iz Zagreba 1 satnija oklopljenih kola na željezničkoj postaji Križ, to je izdat nalog da ova satnija bojnih kola krene odmah za Čazmu. gdje će dobiti daljne zapovjedi.

Po padu mraka ovoga dana ponovno je izgubljen dodir sa odmetnicima ali se je do svanuća dobilo obavještenje da su partizani zanoćili u selu Bojanu i Dragancu.

U toku noći 1./2. III. sve postrojbe koje su uzele učešća u progonu partizana ovim pravcem stavljene su pod zapovjedničtvo ustaškog bojnika Oreškovića kako bi se 2. ožujka objedinjenim zapovjedanjem moglo uspješno završiti likvidiranje cjele ove partizanske skupine.

Bojna Ivan koja je zanoćila u s. Miholjcu i zatvarala pravac ka sjeveru da ne bi partizani u toku noći imali mogućnost da se probiju ka Kalniku ovoga dana nije učestvovala u borbi.

Kod bojne Antun na želj. pruzi bilo je stanje bez promjene.

d) **2 ožujka:**

2. ožujka u samo svanuće izvršeno je obkoljavanje s. Bojana i s. Draganac. Kako su partizani uhvaćeni na prenoćištu, to

[6] i [7] Akciju su izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 18.

se je razvila ovdje oštra borba koja je trajala od 07.00 do 09.00 sati. Iako su partizani imali dosta gubitaka, uspjelo im je da se kroz šume pokrivenim zemljištem uvuku u šumu Pijesak. Izvršeno je obkoljavanje ove šume, a po izvršenom stezanju obruča obkoljavanja ponovno su se razvile jake borbe gdje su partizani imali velike gubitke. Najbolji dokaz da je kod partizana nastupila panika jeste taj, što je pretraživanjem šume Pijesak pored pronađenih mnogo mrtvih, pronađeno dosta pušaka, streljiva, lijekova, nosila i t. d. Tu je pronađena pismohrana štaba Kalničkog partizanskog odreda sa pečatom i cjela ambulantna pismohrana. U ovoj oštroj borbi uspjehu je doprinjela najviše satnija bornih kola Poglavnikovog Tjelesnog zdruga, kojom prilikom su spašeni partizanskog ropstva 1 njemački častnik, 1 njemački dočastnik i 1 njemački vojnik. Po padu mraka, njemačka satnija ostala je u s. Mikleušu sa 1 pohodnom satnijom I. p. p., dok se koturaška bojna sa satnijom bojnih kola povukla na prenoćište u Čazmu.

Istoga dana **bojna Ivan** vraćena je u Križevce pošto u Kalniku nije bilo više partizanskih skupina.

U toku noći 2./3. III. dobiven je izvještaj da se u Kalničkom Gorju pojavila ponovno jedna partizanska skupina (vjerojatno slovenačka) zbog čega je iste noći bojna Ivan upućena u G. Rijeku radi uništenja ove nove pojavljene skupine.

e) **3. ožujak:**

Dne 3. ožujka izdat je nalog za progon partizanskih raspršenih manjih skupina koji su po dobivenim podatcima istoga dana rano odstupili preko Šumarice—Oštrog Zida ka Moslavačkom Gorju. Ali kako su se imali podatci da se pojedine manje partizanske skupine raspršile u sve strane, kako prema Narti i Bjelovaru, tako i prema sjeveru i zapadu a pošto su postrojbe već bile u nemogućnosti da stignu one djelove koji su se već povukli u Moslavinu, te da bi se podhvat mogao produžiti u Kalniku i Bilo Gori izdat je nalog da se podhvat u predjelu Čazme obustavi i postrojbe prikupe u Čazmi, a potom prebace u Križevce.

Bojna Ivan je toga dana izvršila razviđanje od južnih padina Kalnika grebenom u pravcu Kozjeg Hrbeka—K. 426, i kako nije naišla u obće na partizanske skupine u zapadnom djelu Kalničkog Gorja, prenoćila je u Varaždinskim Toplicama.

f) **4. ožujak:**

4. ožujka izvršeno je prebacivanje **koturaške bojne i satnije bojnih kola** iz Čazme na željezničku postaju Križ odakle vlakom za Križevce gdje su stigli istoga dana poslie podne.

Bojna Ivan ovoga dana upućena je iz Varaždinskih Toplica preko istočnog djela Kalničkog Gorja ka s. V. Poganac gdje je zanoćila. Do dodira sa partizanima nije u obće došlo.

U toku noći 4./5. III. izvršene su potrebne pripreme za pretresanje jugo istočnih padina Kalnika a u predjelu Glibovački potok — Koprivnička Rijeka — željeznička pruga (Donjara—Mučna) — Potum potok, uslijed čega je koturaška bojna tokom noći prebačena vlakom na svoj odsjek.

Kod bojne Antun nije bilo nikakovih promjena na pruzi.

2. — **Skupina B.**

Kod skupine B nije bilo nikakovih događaja. Ovo je razumljivo zbog toga što su partizani iz Kalnika odstupili u Moslavinu a ne — kako se je to predpostavilo — u Bilo Goru. Vjerovatni razlog za ovo odstupanje u Moslavinu (u mjesto u Bilo Goru) je taj što su oni (partizani) vjerovatno saznali za jačinu zapriečnih pojasa, kako na pruzi Križevci—Koprivnica (bojna Antun) i s.z. od pruge Bjelovar—Kloštar (skupina B), tako i na liniji: Hum—Bisag (zapriečavanje od strane zapovjedničtva grada Zagreba).

Kako je 28. II. skupina A od strane ovoga stožera bila pojačana sa 1. pohodnom satnijom 1. p. p. (do sada u Ivanjskoj) to je, radi zaštite Ivanjske i Bjelovara prema jugu (insurgirana Moslavina), iz sastava skupine B izvučen 1 kombinirana satnija i bačena u Ivanjsku.

2. III. u 8.00 sati izdata je zapovjedniku skupine B zapovjed da 2. pohodnu satniju 1. p. p. ostavi u Kapeli a da se sa ostatkom skupine B vrati u Bjelovar.

Po dolasku skupine B. u Bjelovar a pošto je i ranije spomenuta kombinovana satnija iz Ivanjske (koja je zamjenila 1. pohodnu satniju 1. p. p.) upućena u pojačanje skupine A ka Pijesak šumi kod Čazme, je 14. satnija 1. p. p. (iz sastava dosadanje skupine B) upućena u Ivanjsku.

B. DRUGI PERIOD (5. III. do 8 III.)

Za drugi period podhvata bila je izdata sliedeća zapovjed:

1. — **5. ovog mjeseca — čišćenje Kalnika na prostoru između Glibokog potoka i želj. pruge** i to sa:

a) **bojnom Ivan:** sa odsjeka: s. Grabičani—V. Poganac—Gokot šuma nadirati pravcem: V. Poganac—Botinovac—Lepavina ka odsjeku V. Mučna—Carevdar;

b) bojnom Josip: (koja stiže 4. ovog mjeseca želj. preselicom iz Križa, istu zadržati u Križevcima i instradirati dalje

4./5. ovog mjeseca tako da 5. III. o. g. u 3.00 sata osvane na odsjeku: V. Mučna—Carevdar) sa odsjeka V. Mučna—Carevdar nadirati ka odsjeku: Grabičani—Gokot šuma;

c) **bojna kola:**

1 vod stražara na cesti Carevdar—V. Mučna; i

1 vod u pričuvi u Križevcima (na raspoloženju zapovjednika skupine A);

d) **bojna Antun:** osiguranje pruge.

2. — **6. ovog mjeseca — čišćenje Bilo Gore na prostoru između pruge i linije: Javorovac—Kapela** i to sa:

a) **bojnom Ivan:** nadiranje sa odsjeka: Carevdar—Rijeka ka odsjeku Topolovac—Hudovljani;

b) **bojna Josip:** 5./6. ovog mjeseca prebacuje se u najvećoj tajnosti u Podravski Novigrad odakle najkraćim pravcem izbije na liniju: Javorovac—Svinjčina (231 — j. i. od G. Sredica) i sa tog odsjeka nadire ka bojni Ivan. U njen sastav ulazi i 2. pohodna satnija 1. p. p. u Kapeli koja obrazuje lijevo krilo bojne Josip pravcem Kapela—Topolovac.

Razlozi za ovo:

1. — Kalnik još uvjek nije čist. U njemu nema više partizanskih postrojbi ali se u njemu još uvijek zadržavaju male partizanske grupice, dobro sakrivene od strane njima naklonjenog pučanstva koje ništa ne javlja o pokretima i bavljenju partizana; i

2. — **Čišćenje sjevero zapadnog djela Bilo Gore.**

a) **5. ožujak:**

Dne 5. III. **bojna Ivan** imala je zadaću da sa linije Glibovački potok nadire ka pruzi u cilju pretresa ovog djela zemljišta. Po izvršenoj zadaći stigla je na želj. prugu, ali bez ikakvih podataka o partizanima.

Bojna Josip imala je istu zadaću u suprotnom smjeru ali isto bez rezultata.

b) **6. ožujak:**

Radi skupina A (bez njemačke motorizovane satnije) pojačana jednom kombiniranom bojnom („Zvonimir") zapovjedničtva grada Zagreba a koja je u toku prvog perioda podhvata vršila zaprečavanje u dolini r. Lonje između Novog Marofa i Bisaga.

Bojna Josip koja je u toku noći 5./6. III. bila prikupljena u Koprivnici prebačena je vlakom u 02.00 sati 6. ovog mjeseca na želj. postaju Podravski Novigrad, a po izvršenom tajnom iskrcavanju odmah je upućena preko s. Javorovca na svoj položaj

odakle je trebala odpočeti čišćenje zemljišta od odmetnika i to na prostoriju: s. D. Mosti—Poljančani—Svinjčina (231)—Pavlin Kloštar. Sa ove linije oko 07.00 sati preduzela je nadiranje općim pravcem s. G. Sredica—G. Križ—M. Mučna—M. Branjska. Lijevom granicom zone nadiranja upućena je iz Kapele 2. pohodna satnija 1. p.p. pravcem: Reskovac—Topolovac—Ladislav. Haubička bitnica iz Koprivnice bila je postavljena u osmatrajući postav za djelovanje u pravcu s. Hudovljani na prostoriju k. 183—Sv. Vid—s. Širovica.

Bojna Josip izvršila je svoju zadaću u podpunosti i stigla u Sokolovac poslie podne u 16.00 sati, no u toku svoga podhvata, i ako je detaljno pretresano svako selo i šuma, nije naišla na odmetnike.

Bojna Josip prenoćila je u Sokolovcu i u toku noći 6./7. III. dobila je zapovjed da 7. sa manjim odjelima vrši razviđanje ka selima: Vrhovec—Grdak—Prnjavor—M. Poganac—M. Branjska —Miličani—Paunovac, inače da dan koristi za odmaranje.

Bojna Ivan, koja je prenoćila 5./6. III. u Sokolovcu, krenula je 6. ovog mjeseca sa linije: Rijeka—V. Mučna—Sokolovac—Lepavina—Carevdar i nadirala općim pravcem: Lepavina—M. Branjska—M. Mučna—G. Križ—G. Sredice, dakle u susret bojni Josip i zanoćila u s. Topolovac. I ova bojna u pretresu zemljišta u određenoj zoni nije nailazila na odmetnike.

Oko 08.00 sati zapovjednik **kombinirane bojne**, koja je bojna vršila zaprečavanje na liniji: Hum—Bisag, javio se brzoglasom i stavio na raspolaganje zapovjedniku skupine A. uslied čega, a pošto je dobiven izvještaj da je u toku noći napadan ugljenokop Rasinja[7] i isti opljačkan od strane 30 odmetnika, koja je grupa odmetnika navodno krenula ka Kalniku, izdata je zapovjed da se odmah krene pravcem: Sudovec—Vojnovec—s. Kalnik, te da ovu skupinu pronađe i uništi. Ova bojna stigla je oko 15.00 sati u G. Rijeku, gdje je po naknadnoj zapovjedi ostala bez 1 satnije, a 1 satnija upućena je u s. Kalnik. U tom rasporedu bojna je prenoćila. Kako na svom putu ni ova bojna nije naišla na odmetnike, naloženo je da prikupi u toku noći što više podataka o prenoćištu odmetnika.

Bojna Antun vršila je osiguranje želj. pruge Križevci—Koprivnica. Oko 20.00 sati kod Donjare bilo je puškaranja sa odmetnicima, koji su vjerovatno preko dana bili prikriveni i pokušali da pređu sa jedne strane pruge na drugu, i u kojoj su namjeri suzbijeni.

Satnija oklopljenih kola, koja je bila prikupljena u Križevcima, dobila je zadatak da 6. ovog mjeseca preko cjelog dana

zatvori cestu Sv. Ivan Žabno—Rovište i da preko ustaškog logora i oružnika u Sv. Ivanu Žabno i Bjelovaru prikuplja podatke i vrši razviđanje o kretanju odmetnika, ali nije ništa doznato. Poslije podne satnija je vraćena na prenoćište u Križevce, gdje je dobila zapovjed da 7. III. jutarnjim vlakom krene u Zagreb.

c) **7. ožujak:**

7. III. **bojna Josip** vršila je razviđanje manjim djelovima u pravcu Vrhovca — Grdaka — Prnjavora — M. Poganca — M. Branjske — Miličana i Paunovca, ali nije došla u dodir sa odmetnicima.

Bojna Ivan po zapovjedi vršila je razviđanje u pravcu s. Jakopovca—s. G. Sredice—s. Poljančani—s. D. Mosti u kojem da prenoći. Vršeći ovaj zadatak nije naišla na odmetnike, niti je o njima od mještana što doznala.

Bojna Zvonimir: u Kalničkom Gorju vršila je pretres sela Kalnik, Vratno, Osijek i naročito Jasenovo Brdo, da bi se pronašla skladišta odmetnika, no nije ništa nađeno.

Bojna Antun vršila je osiguranje želj. pruge Carevdar—Rijeka, a satnija oklopljenih kola prebačena jutarnjim vlakom u Zagreb.

d) **8. ožujak:**

Bojna Josip dobila je zapovjed da 1 satniju uputi iz Topolovca pravcem: Donjara—Koprivnička Rijeka—Zlodava šuma u V. Poganac, razviđajući i prikupljajući podatke o odmetnicima i da tamo ostane do daljeg, 1 satniju da uputi pravcem: Sokolovac—Grdak—Orlovac—Vincekova kota — Razbojište—Koprivničko groblje—Koprivnica, 1 satniju uputi da osigura želj. pruga Mučna—Lepavina i najzad jedna satnija da preuzme posadne straže u Koprivnici i da osigura rudnik „Mirna—Bregi".

Bojna Ivan iz s. D. Mosti gdje je prenoćila, krenula je pravcem rudnika ugljа s. D. Bakovčin za Koprivnicu, razviđajući taj prostor, a po stignuću u Koprivnicu da pripremi potrebno za utovar i prievoz u Zagreb, što je toga dana i izvršeno. Prievoz u Zagreb izvršen je 9. ovog mjeseca.

Bojna Zvonimir krenula je pravcem s. Apatovac—Grabulin šuma—s. Ribnjak—s. Radeljevo—s. Rasinja razviđajući zemljište. U Rasinji bojna se ukrcala na vlak za prievoz u Zagreb, kamo kreće dne 9. ovog mjeseca.

Bojna Antun u toku 8. III. uputila je ustašku satniju iz svog sastava u Bjelovar, a bitnicu haubičku iz Varaždina u Varaždin, kao i bitnicu pješke iz sastava bojne Ivan. Osiguranje

djela pruge koje je vršila ustaška satnija, preuzela je satnija iz bojne Josip.

IX. PODATCI O PARTIZANIMA.

1. — **Kalnik:**

a) **stanje prije podhvata:**

Prema izjavama kod s. Brezovljani (z. od Sv. Ivana Žabna) zarobljenih partizana čijim se izjavama može podpuno povjeriti, nalazile su se u Kalniku 3 partizanske bojne (I., II. i III.) od kojih je III. bojna formirana tek 25. i 26. veljače t. j. neposredno prije početka podhvata (27. II.). Ukupno brojčano stanje tih bataljona bilo je 420—450 partizana (naoružanih). Strojnice ni jedan bataljon nije imao već je svaki bataljon od automatskog naoružanja imao 2—3 strojopuške. Streljivo poprečno 20—25 naboja na pojedinca. Obuća i odjeća naročito kod onih koji su posljednje vrieme regrutovani iz s. Branjska, V. i M. Sesvete, Rasinjice i Poganca je vrlo slaba te su gotovo većina novaka u svojim građanskim odjelima.

1a) **Stanje poslie podhvata:**

Pošto su spomenute 3 partizanske bojne uspjele umaknuti u Moslavinu, to se Kalnik za sada može smatrati kao **očišćen od partizanskih postrojbi ali ne i od partizana, takozvanih terenaca**, kojih ima u svakom selu po nekoliko. Oni se povremeno skupljaju u grupe od 25—30 partizana i kao takvi preduzimaju manje podhvate (kao na primjer onaj u Rasinji 5./6. III.). U pogledu uznemiravanja, ti su partizani najopasniji baš zato što su malobrojni i što se zbog toga ne mogu pronaći pošto su sakriveni kod pučanstva koje njih ne izdaje.

2. — **Sjevero zapadni dio Bilo Gore:**

U tome djelu Bilo Gore nije bilo partizanskih postrojbi već samo „terenci" (seoski partizani) kojih ima vjerovatno i sada i za koje važi iznieto u predhodnoj točci pod b).

X. PODATCI O PUČANSTVU.

Pučanstvo je, ili njima (partizanima) naklonjeno (najvećim djelom) ili se plaši partizanske osvete. Svakako niko apsolutno ništa ne javlja. Podhvat „Mirko" je u tome pogledu eklatantan primjer.

27. i 28. II. dvije bojne krstare Kalnikom uzduž i poprieko, bez nailaska na partizane — a 28. II./1. III. izvršen je partizanski napadaj na Ludbreg.[8]

[8] Napad je izvršio Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 18, 98, 100, 105, 125 i 136.

1., 2., 3. i 4. III. krstari u Kalniku jedna bojna a 5. III. dvije bojne — a 5./6. III. izvršen je partizanski napadaj na rudnik Rasinja.

Nepobitno je dokazano da stanovnici „prelaznici", bivši pravoslavci, pomažu odmetnike, kako sa hranom tako i sa obavještenjima a pogotovo stanovnici sela: V. i M. Branjska, Ladislav (jugo istočno od pruge) i V. i M. Poganac, Sokolovac, Osijek, Radeljevo (sjevero zapadno od pruge).

Nepobitno je tako isto dokazano da u samoj Koprivnici ima dosta partizana. Ovo proizilazi iz izjava spomenutih partizana. Potrebna uhićenja su izvršena, a istraga se dalje najtemeljitije vodi.

XI. GUBITCI.

1. — **Vlastiti:**

28. II. u borbi kod s. G. Tkalec:

— 3 mrtva njemačka vojnika;

— 12 ranjenih njemačkih vojnika.

2. — **Partizanski:**

27. II. u Kalniku: 1 partizanski jatak poginuo a 2 su ranjena;

28. II. kod G. Tkalca: 12 partizana poginulih a 6 ranjenih;

2. III. u borbi kod s. Bojana i Pijesak šuma: 35 partizana poginulo i 12 ranjenih. 7 partizana zarobljeno;

6. III. u Bilo Gori: 1 partizan streljan i 9 osoba uhićenih.

Svega: 48 partizana poginulih, 1 streljan, 20 ranjenih, 7 zarobljenih i 9 uhićenih.[9]

Plien: 6 pušaka, 600 naboja, 5 bombi, 3 kgr. dinamita, ambulanta sa ljekovima i pismohrana. 600 cigareta i 6 kola koja su vozila njihove ranjenike.

Od partizanskog zarobljeničtva oslobodeni: 1 njemački častnik, 1 njemački gefreiter, 1 hrvatski legionar i 1 domobran.

XII. PRIEDLOG ZA ODLIKOVANJE.

Dostavljen je zapovjedničtvu I. Domobranskog sbora sa:

Gl. st. br. 891/taj. od 10. ov. mjeseca za ljudstvo njemačke motorizovane satnije;

— Gl. st. br. 891 I./taj. od 12. ov. mjeseca za ljudstvo brzog sklopa P. T. Z.

XIII. IZKUSTVA.

1. — Uspjeh ovog podhvata bio bi još veći da je bilo moguće osigurati **brza prenosna sredstva,** t.j. veći broj samovoza

za brzo prebacivanje postrojbi. Ovako su častnici, dočastnici i domobrani, izdržavajući najteže fizičke napore, ipak uspjevali da vrše neprekidno potiskivanje, ali **presjecanje odstupnice pri kraju nije se moglo sprovesti zbog zamora.** Najbolji dokaz za ovo jeste da je baš ovaj uspjeh koji je postignut došao od brzog sklopa Poglavnikovih T. Z. pod zapovjedničtvom ustaškog bojnika Oreškovića i njemačke motorizirane satnije Oberleutnanta Lüdtke-a; i

2. — Improvizirane postrojbe nikada nisu pogodne za uspješno vođenje operacija. Prvi je uslov da postoji poznavanje starješina i pravi pojam podređenosti. Na pr.: Zapovjednik pukovnije, ako vrši jedan podhvat sa svojim bojnama, poznavajući zapovjednike bojni i zapovjednike satnija najpravilnije će odrediti svakom svoju ulogu. Svakoga treba iskoristiti prema njegovim sposobnostima. Međutim, kada su satnije raznorodne iz više postrojbi, kada zapovjednik bojne ne poznaje svoje zapovjednike satnija i zapovjednik pukovnije ne poznaje zapovjednike bojni veoma je teško raditi.

XIV. GRIEŠKE.

1. — **Zakašnjenje kombinirane Zagrebačke bojne („Ivan")** koja je morala stići u Križevce 27. II. u 3.00 sata a stigla je sa zakašnjenjem od 90 minuta. Navodno je saobraćajni činovnik na postaji Zagreb—Borongaj imao zapovjed da kovertu sa instradacijom bojne otvori u 2.45 sati i da preselicu stavi u pokret 15 minuta kasnije t.j. u vremenu kada je ista trebala biti u Križevcima.

Napominjem da je zakašnjenje baš te bojne imalo jako nezgodnih posljedica pošto je baš ta bojna imala mogućnost da još u posljednjem trenutku zakači začelje odstupajućih partizanskih bojni, a što bi njoj vjerojatno i uspjelo da je pravodobno (u 3.00 sata) ili možda još nešto ranije, stigla u Križevce.

2. — **Spori, mlitavi i izrazito neenergični rad zapovjednika kombinovane Zagrebačke bojne** ustaškog bojnika Josića (vidi izvješće ovoga zapovjedničtva Op. Br. 787/taj. od 1. ovog mjeseca i Gl. st. br. 816/taj. od 3. ovog mjeseca).

XV. NEDOSTATCI.

1. — **Nemanje samovoza za brzo prebacivanje bojna.** Bez samovoza ne može biti uspjeha u partizanskom ratovanju a podhvat se svodi samo na pritiskivanje i uzaludno trošenje snaga ljudstva a onemogućava svaku priliku za odsjecanje koje se zamjenjuje bezkorisnim potiskivanjem i gubljenjem svakog dodira po padu mraka. (2179 vojnika protiv 450 partizana).

Jasno je da partizan koji bjega od sigurne smrti koja ga čeka **pozadi njega** i koji ima osnovicu za obskrbu **ispred sebe, nesravnjeno brže bježi** nego što ga domobranska postrojba bez mehaničkih prevoznih sredstava i sa osnovicom pozadi sebe, može goniti.

2. — **Upotreba kombiniranih bojni** sastavljenih od raznih bitnica i eskadrona pješke i podpuno nepoznata zapovjedničtvu podhvata.

3. — **Jako osjetljive krugovalne postaje u spoju sa jednom nemogućom šifrom** koja u pogledu sporosti šifrovanja i dešifrovanja vjerovatno nema primjera.

4. — **Dugotrajno čekanje na brzoglasne spojeve.** Njemci na primjer počnu govoriti u 8.00 sati a završavaju u 10.00 sati a poslie 10.00 sati su opet svi drugi razgovori važniji od operativnih.

XVI. PRIGIBI.

Prigib 1): Brojčani stališ u podhvatu upotrebljenih postrojbi; i

Prigib 2): Pronađena pismohrana sa izkazom spisa (Gl. st br. 894/taj. od 12 ovog mjeseca).[10]

Zapovjednik pukovnik,
(Zgaga)
Zgaga pk.

[10] U originalu, cela ova rečenija prevučena plavim mastilom.

BR. 137

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. O OSLOBOĐENJU GRAČACA I SABORSKOG OD STRANE NAŠIH JEDINICA I PONOVNOM ZAUZIMANJU PLAVČE I DRAGE OD STRANE TALIJANA I ČETNIKA[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas	otpreme 13. III. 43-XXI 20.43 č. prijema 14. III. 43-XXI 1.10 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4191
Stiglo 14 ožujka 43-XXI

Br. 3902 op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 13 OŽUJKA 1943-XXI

POKRETI USTANIKA:

— Javlja se o zauzimanju Gračaca od strane ustanika[2] sa jedinicama isturenim prema Ričicama (Novi Grad PI-EO); izgleda da su željeznička stanična postrojenja srušena.

— Sukob bez posljedica između hrvatskih patrola i ustanika u zoni Lovinac (Novi Grad ON-EQ) i Papuča (Novi Grad NK-EU).

— Izbjeglice potvrđuju zauzimanje naselja Saborski i kote 712 (MH-GZ)[3] od strane jake grupe ustanika sa dva topa i sa 1 tenkom.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 86 i 140.
[3] Saborski je oslobodila Četvrta NOU brigada, ojačana jednim bataljonom Kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br 37, 53 i 73.

GRUPACIJA FABBRI:

— Kolona A kod Jasenka (Ogulin ZT-AP); kolona C, nakon što je izvršila izviđanje u Bjeleš Poljani (Ogulin ZR-AP), vratila se u Jasenak; kolona D nastavlja put prema Tisovcu (Ogulin ZT-AP) i radi na uspostavi prekida na putevima.

DIVIZIJA „RE":

— Prilikom čišćenja izvršenog jučer, o čemu javlja telegram 3846 od 12 o. m., pretrpljeni su sljedeći gubici: talijanski: 1 mrtav; M.V.A.C.: 2 mrtva, 5 ranjenih.

— Naselje Lič. Jesenice evakuisano je od četnika koji su se povukli u garnizon željezničke stanice.

— Odredi M.V.A.C. uz pomoć naših trupa ponovo su jučer, 12 o. m., zauzeli Plavču (Karlovac LI-AD) i Dragu (Karlovac LI-AF); uspostavljeni su četnički garnizoni.[4]

Naši gubici: 5 ranjenih; M.V.A.C.: 7 ranjenih; protivnički: 25 mrtvih; 16 strijeljanih.

— Željeznička pruga je prekinuta između stražarnice 33 (Gospić MK-GS) i 34 (MK-GQ) uslijed dizanja 31 šinskog polja.

GRUPACIJA ROBERTI:

— Prekinuta je željeznička pruga kod stražarnice 11 (Ogulin XT-AN) uslijed skidanja zavrtanja sa 5 šinskih polja. Prekid je odmah uspostavljen.

XIV OBALSKA BRIGADA:

Jučer, 12 o. m., vršene su akcije uznemiravanja protiv brežuljaka jugoistočno od Krivog Puta (ZN-AD) koje drže ustaše; 1 ranjen. Istoga dana naša patrola zarobila je u mjestu Poduljin (VO-AL) jednog nenaoružanog partizana. Predao se u Kraljevici jedan naoružani partizan.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Izviđačka akcija u zoni Plaški.

GENERAL GLORIA

Z

8 prepisa:

1 prep. Nj. ekselenciji
1 „ Nač. štaba
1 „ Pomoć. nač. štaba
1 „ Infor. odjelj,
2 „ Operativ. odjelj.
1 „ Komandi kr. karab.
1 „ Odjeljenju za telekomunikacije

[4] Vidi dok. br. 53.

BR. 138

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 13 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U DALMACIJI[1]

Telegram

Datum i čas { slanja / prijema 13. III. 1943 23,45

OD KOMANDE XVIII ARM. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDI V I VI ARM. KORPUSA
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORPUSA

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4194
Stiglo 14. III. 1943

Br. 4093/op.

SAOPŠTENJE U 18 ČASOVA NA DAN 13 OŽUJKA

AKTIVNOST USTANIKA:

— Izgleda da se u zoni G. Tiškovac (Knin SN-DX) koncentriše 1000 ustanika.[2] Zapaženo je prisustvo ustaničkih grupa u zoni južno od s. Bisko (Split VK-BS).

SEKTOR „ZARA":

Prema dosad primljenim vijestima, od 7 tek. m., tj. od početka operacije u zoni Vodice, do zaključno 12 tek. m. ubijena su 52 ustanika.

Poluostrvo Srima (Žirje QH-CK) je evakuisano i stanovništvo je upućeno u Vodice: požari izvjesnih kuća i malih šumaraka izazivaju očigledne eksplozije.

Akcija se nastavlja.[3]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na snage Šeste divizije. Vidi dok. br. 60 i 86.
[3] Vidi dok. br. 133 i 167.

TELESCRITTO

partenza

Data e ora arrivo 13/3/43 23.45

DA COMANDO XVIII CARM
AT COMANDO SUPERIORE OPERAZIONI
e, per conoscenza:
AT COMANDO V° ET VI° CARM
AT COMANDO TATTICO VI° CARM

A 19/4
K-3

N° 4093/Op.

COMUNICATO ORE 16 GIORNO 13 MARZO.

ATTIVITA' RIBELLI:

Sembrerebbe che in zona J. Piskovac (Knin SA-BX) si stiano concentrando 1000 ribelli. Segnalate presenze nuclei ribelli zona sud di Sisko (Spalato VK-BS).

SETTORE ZARA:

Da notizie finora pervenute da giorno 7 corr.mese, inizio operazioni zona Vodice, a tutto 12 corrente sono rimaste uccisi 52 ribelli.

Penisola di Sriac (Zirje QA-CX) è stata sgomberata e popolazione avviata a Vodice: incendiati alcune case e piccoli boschi provocano vistose esplosioni.

Azione prosegue.

D'ordine autorità politiche, per ritorsione uccisione padre milite M.V.A.C., passati per le armi at Stankovici (Zirje QA-CV) due detenuti politici.

SETTORE SPALATO:

In corso rastrellamento da parte colonna Arzano zona Kamenako (Lisno ZP-BV) e Vinica (Lisno ZP-BS). Colonna rinforzo 6° Carm, raggiunta 13 corrente sera e ore 11 Imotski (Makarska XP-BE), ha proseguito ore 16 per Posusje (Makarska XV-BL).

Mezzi R. Marina hanno distrutto a Postira (Curzola UB-BD) 4 imbarcazioni ribelli.

SETTORE SPALATO-ISOLE CENTRALI :

Normale attività perlustrazione e spostamenti.

ATTIVITA' AEREA:

Ricognizioni armate e protezione colonne Bergamo. Bombardamento e mitragliamento zone Brnaze (Zirje QA-CQ), Olipica (Sebenico QB-CE) e Prapatnica (Sebenico SA-BS-BT).

./.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 138

Po naređenju političkih vlasti, kao odgovor na ubistvo oca jednog milicionara M.V.A.C., strijeljana su u Stankovcima (Žirje ON-CU) dva politička zatvorenika.

SEKTOR „BERGAMO":

U toku je čišćenje zona Kamensko (Livno ZP-BU) i Vinica (Livno ZT-BS) od strane kolone Aržano. Kolona za pojačanje 6. arm. korpusa, stigavši 13 tek. m. u 11 časova u Imotski (Makarska XP-BH), nastavila je u 16 časova prema Posušju (Makarska XV-BL).

Kr. Mornarica je svojim sredstvima uništila u Postiri (Omiš US-BD) 4 ustanička čamca.

SEKTOR „SASSARI" I „CELERE":

Uobičajena djelatnost pretraživanja i zasjeda.

VAZDUŠNA DJELATNOST:

Oružana izviđanja i zaštita kolone Bergamo. Bombardovanje i mitraljiranje zone Brine (Žirje QH-CQ), Glavica (Šibenik QK-CM) i Prapatnica (Šibenik SN-BS-BU).

Bombardovani i mitraljirani sa značajnim efektom Igrane (Makarska XL-AN) i Vrulja (Makarska ZV-AP).

Vedro.

GENERAL SPIGO
Z

8 kopija:
1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pomoćniku nač. štaba
2 Operativnom odjeljenju
1 Odjeljenju „I" (obavještajnom)
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju telekomunikacija

BR. 139

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 14 OŽUJKA 1943 GOD. O DEJSTVIMA POTČINJENIH JEDINICA[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE
i radi znanja:
KOMANDI XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas	otpreme ——— prijema 14. III. 43-XXI 23,30 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4241
Stiglo 15 ožujka 43-XXI

Br. 3958 op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 14 OŽUJKA

POKRETI USTANIKA:

Primjećena je:

1.) — koncentracija partizana u zoni Tuk (Karlovac MH-AF) i Libinje (Novi Grad NK-EH);

2.) — partizanska brigada[2] koja se razmjestila između Kosanovići—Strmica—Vezmari (Karlovac MH-AF)—Osredak (Karlovac LI-AF);

3.) — objedinjena komanda VI i XIV partizanske brigade[3] sa 700 oružanih ljudi kod Babinog Potoka (Gospić, NH-GO) i druga odjeljenja kod Turjanskog (Gospić NH-GK) i Bogdanovića (Gospić MK-GN);

4.) — grupe partizana sa položajima na k. 944 (MK-GO), k. 913, Perušiću, k. 827 (MH-GO) i k. 1000 (MH-GM).

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na Četvrtu NOU brigadu. Vidi dok. br. 47, 53 i 145.
[3] Netačno. Četrnaesta NO brigada se tada nalazila u rejonu Drežnice. Vidi dok. br. 68.

GRUPACIJA FABBRI:

— Za vrijeme čišćenja izvršenih jučer, 13 o. m., u zoni Bjeleš Poljana (Ogulin ZR-AP) naši su odredi iznenadili ustanike, koji su se dali u bjekstvo.

Naši gubici: 13 ranjenih, od kojih 3 oficira; protivnički: 50 što mrtvih što ranjenih.

Zarobljena su i strijeljana 4 partizana, od kojih 3 žene.

Sutra, 15 o. m., nastaviće se akcija na konačni cilj — Drežnica.[4]

GRUPACIJA ROBERTI:

— Ustaničke grupe napale su automatskim oružjem baraku i ulaz u tunel Risnjak (Ogulin VU-BD); brzo protivdejstvo našeg odjeljenja i intervencija patrole iz stražarnice 393 (Sušak VS-BD) natjerali su u bjekstvo napadače. Nismo imali gubitaka.

DIVIZIJA „RE":

— Prekid željezničke pruge između Vrhovina i Rudopolja, o čemu javlja telegram 3756 od 10 o. m., uspostavljen jučer, 13 o. m.

Za vrijeme nasilnog izviđanja izvršenog jučer, 13 o. m., od naših odreda iz Plaškog na Kunić Selo (Ogulin XV-AI) zapaljena su sela Vulići i Grbe (Ogulin XV-AF) zbog datog otpora.

Prekinuta je željez. pruga između Raduča i Metka.

Hrvatski konvoj napadnut u blizini Raduča, povukao se na Gospić sa nekoliko ranjenih.[5]

OSTALI SEKTORI:

— Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

— Bombardovana su i mitraljirana mjesta MH-AF 3 i LI 2-AF 4 jer su zauzeta od ustanika.

GENERAL GLORIA

16 III R[6]

1 prepis Nj. eksel.
1 „ Nač. štaba
1 „ Pomoć. nač. štaba
1 „ Infor. odjelj.
2 „ Šefu Operativ. odjelj.
1 „ Komandi kr. karab.
1 „ Odjeljenju za telekomunikacije

[4] Prilaze Drežnici štitila je Četrnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 68, 140, 143, 151 i 152.

[5] Vidi dok. br. 33 i 86.

[6] Paraf generala Robotti-a, komandanta Druge talijanske armije.

BR. 140

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 OŽUJKA 1943 GOD. O PRODORU TALIJANA U DREŽNICU I O BORBAMA U LICI[1]

Predmet: rzb

Te'egram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — Oper. odjelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum	otpreme
1 čas	prijema 16. III. 43, 1 čas

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4301
Stiglo 16. III. 43-XXI

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 15 OŽUJKA 1943-XXI

POKRETI USTANIKA:

1) — Primijećen je premještaj ustanika[2] iz Saborskog (Gospić MK-GZ) u zonu Sivnik i Skrad (Karlovac MK-AB).

2) — Utvrđena je koncentracija partizana[3] kod Tobolića (Karlovac MH-AI). Pothuma (Karlovac IH-AI). Turkalja (Ogulin XV-AI).

GRUPACIJA FABBRI:

Jučer, 14 o. m., i pored neprestanih neprijateljskih ometanja u mjestu Tisovac (Ogulin XI-AR) naše su trupe završile

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na snage Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 37 i 66.
[3] Vidi dok. br. 53. 65 i 66.

radove na uspostavi prekida puta Ogulin—Jasenak; 3 ranjena na našoj strani.

Jutros je započeto napredovanje na Drežnicu, koja je zauzeta u 9 časova od naših trupa koje su došle iz Brinja.[4]

Ostale kolone napreduju lagano zbog otpora u zoni Javornica (Ogulin ZR-AP), Gračac (Ogulin XI-AP).

Predao se dosada neprovjeren broj partizana.

GRUPACIJA ROBERTI:

U toku noći partizani su snažno napali stanicu i osmatračnicu Brod Moravice;[5] protivdejstvo garnizona i intervencija motornog voza i blindiranog auta prisilili su napadače da odustanu od napada. Na našoj strani 1 ranjen.

DIVIZIJA „RE":

Dana 13 o. m. posada M.V.A.C. u Kosinju (Senj XR-FX) odbila je napad ustanika; protivnički gubici: 1 mrtav i 3 ranjena, od kojih jedan sa značkom političkog komesara.

Jučer, 14 o. m., hrvatski odredi natjerali su u bjekstvo grupe ustanika u zoni Divoselo (Novi Grad KI-FC), Čitluk (Novi Grad LI-FG).

U toku noći napadnut je bez posljedica garnizon Josipdol (Ogulin XT-AN). Prilikom čišćenja mjesta Skorupani (Karlovac KI-AF-AD) i Šumonjić (Karlovac MH-AF) ustanici su natjerani u bjekstvo; nismo imali nikakvih gubitaka.

Jutros je XXXIV ustaški bataljon uzalud pokušao da otvori sebi put Medak—Lovinac naišavši na jak otpor[6] u zoni Bogunica (Novi Grad NK-EZ); hrvatski gubici dosad provjereni: 11 mrtvih, 21 ranjen.

XXXI ustaški bataljon opkoljen je u Lovincu od strane ustanika.[7] Hrvatska operativna komanda naredila je intervenciju pojačanja i vazdušno snabdijevanje garnizona Lovinac.

Uspostavljena je željez. pruga prekinuta između stražarnica 33 i 34, o čemu telegram 3902 od 13 o. m.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

---

[4] O zauzimanju Drežnice vidi dok. br. 68, 139 i 143.
[5] Vidi dok. br. 61 i 132.
[6] Vidi dok. br. 33.
[7] Lovinac je opkolila Deveta NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 86.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika nisu se mogli izvršiti predviđeni zadaci.

Jedan avion nije se vratio.

GENERAL GLORIA

8 prepisa

1 Njeg. ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Operativ. odjelj.
1 Infor. odjelj.
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 141

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI U ZONI VODICE[1]

Predmet: rzb.

Telegram

Datum i čas { slanja / prijema 16. III. 43 0,15

OD KOMANDE XVIII ARM. KORPUSA
SUPERSLODI — Operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDI V ARM. KORP.
KOMANDI VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4304
Stiglo 16. III. 43

Br. 4178/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA NA DAN 15 OŽUJKA 1943/XXI

DJELATNOST USTANIKA:

Zapažena sve jača djelatnost ustanika duž gornje doline Zrmanje: jake grupe dolazeći od Srba (Knin SI-EO) uzaludno su pokušavale proteklih dana da zauzmu Zrmanju (Knin RO-RQ-DT-DR) jer su odbijene od strane formacija M.V.A.C. koje su im nanijele gubitke, i to 8 mrtvih, što je ustanovljeno, pored 50 ranjenih, i zaplijenile im 20 pušaka.[2] Gubici M.V.A.C.: 4 mrtva i 10 ranjenih.

Od 15 tek. m. u noći zona sjeverno od s. Plavno (Knin SL-SN-DR) izložena je osjetnom pritisku partizana[3] koji, kako izgleda, imaju namjeru da izbiju na Pađene (Knin RQ-SI).

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Vidi dok. br. 69 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šeste divizije od 8 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Vidi dok. br. 17, 49, 69 i izvještaj Štaba Šeste divizije od 8 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Zapaženo stotinak ustanika[4] u zoni Prgomet (Šibenik SP-SR-BU) koji su došli iz s. Trolokve (Šibenik SP-SR-BN-BZ).

SEKTOR „ZARA":

Nastavlja se akcija u zoni Vodice (Žirje PN-CK).

Sjeverno od Zatona (Žirje QH-CM) sukob sa malom grupom ustanika[5] koja je raspršena: ubijeno 3; plijen: 2 puške, 50 ručnih bombi, 5 bajoneta, eksplozivni materijal, hrana i odjeća.

Od početka operacija nanijeti gubici: 112 mrtvih, pretrpljeni gubici: 4 ranjena, od kojih 1 oficir. Njegovo ime javljeno je u saopštenju od 12 tek. m. Akcija se nastavlja.

SEKTOR „BERGAMO":

Kolona koja operiše, čisti sada zonu sa obje strane pravca kretanja Vrpolje (Split VS-BU)—Trilj (Split VM-BU). Do sada sakupljeno 66 sposobnih muškaraca.

Kr. Mornarica je svojim sredstvima zaplijenila na ostrvu Čiovo 16 čamaca.

SEKTOR „SASSARI":

Ispravlja se ono što je javljeno u jučerašnjem komunikeu od 14 tek. m. time što se je sukob između ustaša i partizana desio u zoni Gradan (Šibenik TI-CQ). Četiri zarobljena ustanika bila su strijeljana.

SEKTOR „CELERE":

Na zahtjev odreda koji operiše u zoni Vodice tučene su artiljerijom zone Strika (Šibenik QK-CF) i Sv. Ante (Žirje QH-CK).

Vedro.

GENERAL SPIGO

8 kopija

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Operativnom odjeljenju
1 Odjeljenju „I" (obavještajnom)
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju telekomunikacija

[4] Odnosi se na Trogirsku četu.

[5] Odnosi se na dijelove Sjevernodalmatinskog bataljona. Vidi dok. br. 138 i 150.

BR. 142

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 15 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI IZ PAKRACA U PRAVCU S. BIJELA I BORKI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 15. 3. 43.	SAT I MINUT: 2030	BROJ: 103
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 15. 3. 43.	SAT I MINUT: 2245	BROJ: 432

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL I GRUPPE WEST
SPOJ: .—.—

II/4 sa polazkom iz **Pakraca** u 0200 sati obkolila u svitanje i upala u s. **Skenderovci** (5 km. ji. **Pakraca).** Neprijateljski gubitci 21 mrtav, 5 zarobljenih, a plien 6 pušaka. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Upućeni dojavnici sa osiguranjem radi podizanja brzoglasne veze **Daruvar—Pakrac** imali dodir sa većom skupinom kod željezničke postaje **Bijela.**[2]

Sa pojačanjem iz **Daruvara** neprijatelj protjeran u pravcu **Borki.** Neprijateljski gubitci 1 mrtav, vlastitih nije bilo.

Neprijatelj je navodno smjerao napadaj na putnički vlak. U **Čađavcu,** sjeveroiztočno **Velike Pisanice,** pojavila se ponovno veća skupina partizana **Tenovačke** mladice.[3]

Oko 30 porodica izbjeglo u **Veliku Pisanicu.**

Pri pretresu sela **Goveđe Polje, Trojeglave, Sredani** u ranu zoru uhićena tri sumnjiva u **Trojeglavi.**

Dodira inače nije bilo.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—33, k. 20.

[2] Tada se u s. Bijela nalazio Operativni štab Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske sa Sesnaestom i Sedamnaestom NO brigadom. Vidi dok. br. 34 i 123.

[3] Redakcija nije mogla ustanoviti koja je ovo jedinica.

Noću 14. na 15. ožujka opljačkali partizani općinu i poštu u **Ludini**[4] (5 km. s. z. **Popovače)** te privatne osobe u **Slatini** i **Šartovcu** (4 km. s. **Kutine).**

GORDIV

OP. broj 729 **P** 16/III **D**

BR. 143

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRANSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-DALMACIJA" ZA 16 OŽUJAK 1943 GOD. O BORBAMA 14 i 15 OŽUJKA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Sušaka	DAN: 16. 3. 43.	SAT I MINUT: 1115	BROJ: 78
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 16. 3. 43.	SAT I MINUT: 1607	BROJ: 451

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: NAŠ 1788 TAJNO

NOVOSTI ZA 14. i 15. OVOG MJESECA.

15. o. m. predhodnica 10. Ustaške polubojne zauzela iztočni rub s. **Netretić.**[2]
Uslied jakog pritiska[3] iz pravca **Novigrad, Vinski Vrh** (5—8 km. z. **Karlovca)** povukla se polubojna na crtu s. **Prašine, Zubenko, D. Stative, Bezja-**

[4] Akciju izveo Moslavački NOP odred. Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—32, k. 21.
[2] U originalu, sa lijeve strane, dopisano crnom olovkom: „Ovo sve već poznato (izv. I Sektor)".
[3] Vidi dok. br. 61.

kovo Brdo, sve s. z. i j. z. od **D. Stative.**
15. o. m. oko 1 sat odmetnici porušili 6 m. pruge između **Domagovića** i **Lazine** i električni vod.[4]
Vlak iz **Karlovca** kod **Generalskog Stola** naišao na minu, stroj izkočio.[5]
U toku je akcija Talijana prema **Drežnici.**[6]
Čišćenje u zoni **Aržana, Vrpolje.**
Talijansko četničke kolone operiraju sa juga duž lieve obale **Neretve.**
U borbi s. **Glogovnice** zauzeta **D. Jablanica** 5 km j. z. **Jablanica.**
U zoni južno **Konjica** četnici odoljevaju jakim napadima partizana.

HRVOPO

Op. broj 1813 tajno

P 17/III **D**

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 17. 3. U SATI 0810
DEŠIFRIRAO DANA 17. 3. U SATI 1010 PODPIS: .....[7]

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE 154	DAN 17. MJESEC III GOD. 43. SAT 10 MINUT 10	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO: PODPIS: D ČIN: st

[4] Rušenje izvršio Treći bataljon Trinaeste NOU proleterske brigade „Rade Končar". Vidi dok br. 61.
[5] Minu postavila diverzantska grupa Kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 73.
[6] U originalu dopisano crnom olovkom: „Već zauzeli, javlja danas I Sektor, vidi (10)." Vidi dok. br. 139 i 140.
[7] Dva nečitka potpisa.

BR. 144

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA NA KNINSKOM SEKTORU[1]

Predmet

Telegram

Datum i čas: slanja 16/3/43 19.22; prijema 16/3/43 23.25

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE-OPERATIVNO
i na znanje:
KOMANDI V i VI ARM. KORPUSA
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

Br. 4221/op. prot.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4354
Stiglo 17-3

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 16 OŽUJKA 1943/XXI

Djelatnost ustanika: Ustaničke snage[2] koje dolaze sa sjevera, savladavši otpor formacija M. V. A. C., zauzele su u noći uoči 15 t. m. Bender (Knin SL-DP) i Plavno (Knin SL-SN) oštetivši željeznički most sjeverozapadno od Bendera i zapalivši stanicu i barake u Plavnu.[3]

Juče, 15 tek. m.. M. V. A. C. su ponovo zauzeli Plavno.[4]

Pretrpljeni gubici: jedan ranjen i 14 M. V. A. C. nestalo; nanijeti gubici nisu utvrđeni.

GENERAL SPIGO

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2], [3] i [4] Vidi dok. br. 49 i 69 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šeste divizije od 8 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

BR. 145

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 OŽUJKA 1943 GOD. O GUBICIMA U OPERACIJI NA S. DREŽNICU[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

SUPERSLODI — Oper. odjelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI ARMIJ. KORPUSA
„ XVIII „ „

Datum i čas	otpreme	16. III. 43 23,50 č.
	prijema	17. III. 43 1,10 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4351
Stiglo 17. III.

Br. 4054/op. protokola

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 16 OŽUJKA 1943—XXI

POKRETI USTANIKA:

Primijećena je koncentracija ustanika[2] s jedne i druge strane puta i željeznice na dionici Janjče—Lešće i na dionici Josipdol—Vojnovac i Ramljane (Gospić LI-FX).

GRUPACIJA FABBRI:

Jučer 15 o. m. naše kolone, slomivši neprijateljski otpor,[3] dostigle su dnevni cilj, izbivši čelom u zone Drežnica—Tomić—

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2], [5] i [6] Odnosi se na Petu NOU brigadu. Vidi dok. br. 64 i 139.
[3] Otpor je pružila Četrnaesta NO brigada i Prvi kordunaški odred. Vidi dok. br. 68. 139, 143 i 153.

Trbovići (Ogulin ZT-AL), Pražići (Ogulin ZV-AL) i Brezno (Ogulin XI-AN).

Srušeno je 200 baraka i logor i skladišta namirnica; zaplijenjeno je oružje, municija i razni materijal.

Protivnički gubici:[4] 65 mrtvih, od kojih 2 oficira.

Naši gubici do uključivo 15 o. m. zajedno sa onima javljenim telegramom 3846 i 3598 dana 12 i 14 o. m.: 19 mrtvih, 31 ranjen, od kojih jedan oficir.

Izvršeno je čišćenje doline Drežnice.

Za sutra 17 o. m. naređeno je čišćenje zone Brezno gdje se utvrdilo da su koncentrisani partizani.

GRUPACIJA ROBERTI:

Željez. pruga između Josipdola (Ogulin XT-AN) i Vojnovca (Karlovac LH-AL) je prekinuta; u toku su radovi oko uspostavljanja.

Izvršeno je čišćenje u zoni Delnice—Marija Trošt—Turni, kota 751 (Sušak VS-BF) i kota 562 (Ogulin VU-BF); nema što da se javi.

DIVIZIJA „RE":

Izvršeni su prekidi malog značaja na sljedećim dionicama željez. pruge: Janjče—Lešće, Vrhovine—Rudopolje, Rudopolje —Javornik.

Jaka hrvatska patrola za zaštitu željeznice, izišavši iz stanice Janjče (Gospić IH-FX) prema Lešću, sukobila se sa ustaničkom formacijom;[5] 19 nestalih. Hrvatski bataljon premještajući se redovnim putem iz Otočca za Gospić sukobio se sa partizanskom formacijom[6] i povukao se u Lešće sa 4 ranjena.

Naš blindirani voz, došavši u pomoć iz Vrhovina, pogođen je protivtenkovskim topom i vratio se sa 3 ranjena. Naređeno je uspostavljanje situacije u toku sutrašnjeg dana, 17 o. m.

XIV OBALSKA BRIGADA:

Odredi posade Grižane (Sušak VM-AP) zarobili su jednog nenaoružanog partizana.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

---

[4] O našim gubicima vidi dok. br. 62.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Za vrijeme akcije obasipanja malim bombama i mitraljiranja u zoni Lovinac (Novi Grad ON-FQ) od vazdušnog protivdejstva ranjen je oficir-izviđač, kapetan Radica, iz vazduhoplovne grupacije Zadar.

GENERAL GLORIA

8 prepisa:

— 1 Nj. eksel.
— 1 Načelniku štaba
— 1 Pomoć. nač. štaba
— 2 Operativ. odjelj.
— 1 Infor. odjelj.
— 1 Komandi kr. karab.
— 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 146

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJAMA U POŽEŠKOJ KOTLINI[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 292/taj.
U Brodu n/S dne 17. III. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel glavnog stožera),
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

Pretresom s. Šašinci 15.—16. III. 1943. uhićeno 100 osoba, među njima 13 ustanovljenih komunista. Zaplienjene važne isprave, na temelju kojih će uslijediti nova uhićenja.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—28. k. 21.

17. III. 1943. komunisti[2] napali ustaško uporište Obrež (32 JJI Ruma). Pojedinosti nepoznate.

Slavonski zdrug:

Područje Požega: Nastupanje naših snaga, jačine 2 bojne, iz Požege preko Trenkova u pravcu Velika (144 S Požega), do zaključka dnevnog izvještaja, nailazili na neprijateljski odpor.[3] Podrobniji izvještaji nedostaju, jer su tamo b. b. veze oštećene. Do sada stiglo oklopnim vlakom u Požegu 8 mrtvih od 16. III. i više ranjenih od 17. III. 1943. Nema nikakvih viesti za 1 častnika i 80 ljudi posade Velika i 17 ljudi posade Kaptol (12 SSI Požega). U s. Njem. Mihaljevci (6 S Požega) zapaljena tvornica žeste.[4]

3. pješ. divizija:

Podhvat 6. p. p. iz Bijeljine u pravcu Crnjelova izvršen bez dodira sa neprijateljem.

U noći 16/17. III. 1943. borbe u području Kalesija (18 JI Tuzla), gdje su komunisti, jačine bojne, s jakim obskrbnim povozom, nastojali probiti se prema jugu. Djelomično se neprijatelj probio kod s. Memići (14 SZZ Zvornik) prema jugu, a djelomično se uputio u Majevicu pl. Vlastiti gubitci: 1 ranjen, gubitci neprijatelja: 6 mrtvih izbrojano. Pilen: 9 tovarnjaka sa živežom.

4. pješ. divizija:

Komunisti su se povukli iz prostora oko s. Kamenica (12 JJI Teslić) u pravcu Ravna Jelka i Smolik (16 JJ Teslić), ali su se vratili 17. III. 1943. popodne opet u s. Rajiševo (11 J Teslić) i zaposjeli ga.

Namjere:

Sriemski zdrug: Podpomaganje hvatanja komunista navedenih u zaplienjenim izpravama.

Slavonski zdrug: Nastavak podhvata u Požeškoj kotlini.

3. pješ. divizija: Krstarenje snagom jedne bojne od Bije-

---

[2] Dijelovi Četvrtog bataljona Trećeg NOP odreda Treće operativne zone. Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 56.

[3] Odnosi se na Četvrti bataljon Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 44, 46 i 147.

[4] Akciju je izveo Prvi bataljon Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 46.

ljine prema s. Brodac (14 S Bijeljina). Krstarenje područjem Kalesija i Capardi (18 i 10 ZZS Zvornik).

4. pješ. divizija: Pojačano razviđavanje iz Teslića u pravcu s. Kamenica.

II.

III 8. p. p. iz Tuzle u Trbuk (10 J Doboj).

ZAPOVJEDNIK
general Iser v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik glavnostožernog odjela
glavnostožerni bojnik
(Nekić)
Nekić

P 19 III D

BR. 147

USTAŠKI IZVJEŠTAJ IZ POŽEGE OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU DVANAESTE NOU BRIGADE NA S. VELIKU[1]

PRIEPIS!

Ustaša — Hrvatski oslobodilački pokret
Logor Požega
Broj taj. 493 Požega, 17 ožujka 1943.

USTAŠKOM STOŽERU VELIKE ŽUPE LIVAC ZAPOLJE
Nova Gradiška

Dana 15. ožujka ove godine oko 8 sati naveče došla je u selo Velika, daleko od Požege 17 km. jedna grupa partizana,[2] koja je počela po kućama liepit letke, u kojima vele, da su bolestni i da se žele predati. Domobranska posada, koja se nalazi izvan sela kod željezničke postaje nije za njihov dolazak ni znala, jer je od sela udaljena oko dva kilometra, a uz to bilo je veče kada svi ljudi moraju biti kod svojih kuća. Ni oružnici nisu tome povjerovali nego su bili na oprezu i nisu se dali iz

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—38, k. 28.

[2] Dielovi Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 44 i 56.

svoje nastambe. Oko jedanaest sati u noći najednom započeo je na selo Velika sa svih strana partizanski napadaj,[3] najveća se vatra skoncentrisala na oružničku postaju, koja je u sredini sela i na domobransku posadu, koja se nalazi kod željezničke postaje. Partizani, čiji se točan broj ne zna, (neki pripoviedaju pet tisuća, a neki pet stotina) bili su naoružani uglavnom automatskim oružjem, teškim strojnicama, lakim strojopuškama i „askericama". a imali su nekoliko i bacača mina. najtežeg kalibra. Da ne može u Veliku ni od kuda doći pomoć pobrinuli su se tako, da su sa svih strana na puteve i prilazna mjesta stavili jake zasjede s strojnicama. Tako je iz Kaptola pošao u noći u pomoć zapovjednik domobranske posade satnik g. Božidar Ferić zajedno s članovima ustaške pripreme, koji su kod kuće i nisu pozvani u Novu Gradišku, ali su kod sela Češljakovac naišli na partizansku zasjedu i tamo je palo pet domobrana, a jedan je ustaša i to Ilija Kovačević ranjen u nogu i nalazi se sada u bolnici u Požegi.

Dok se u Velikoj vodila borba drugi jedan jači odred partizana[4] otišao je u selo Trenkovo i ako u tom mjestu nema nikakve posade, otišao je na imanje člana Njemačke narodne skupine Zeissa i tamo sve opustošio tako, da je od toga liepog imanja, koje je još nekada bilo vlasničtvo Baruna Trenka, ostala tek uspomena i ime. Zapaljene su sve gospodarske zgrade, kudeljara, sva marva, preko stotinu i pedeset volova i krava najbolje pasmine odvedeno u šumu za štab partizanski u Vučjaku. Kada su sve poharali, jedna je njihova grupa ostala i nadalje u samom dvorcu i perivoju a druga je vozila i gonila za Vučjak. Dok su još partizani u podpunoj jačini bili u Trenkovu u dvorcu, pošao je tabornik Ustaškog tabora Mihaljevci Vladimir Boškoviće, koji je inače trgovac u Trenkovu, u dvorac, da brzoglasi u Požegu, da se nešto sumnjiva u blizini događa. Dok je išao prema dvorcu, iz mraka su ga uhvatila tri partizana i zarobili, te zajedno s vlastnikom dvorca Zeissom, njegovim upraviteljem Oreškovićem, Dragutinom Štimac, tabornim pobočnikom. kojega su također uhvatili na imanju i jednim prelaznikom-slugom poveli zajedno s kolima i ostalim stvarima za Vučjak. Prolazeći nedaleko Velike dobili su vatru iz domobranskih bunkera, morali su svi na zemlju leći i tom prilikom je tabornik Bošković uhvatio priliku i pobjegao partizanima, te tako spasio život. Nikom drugom nije uspjelo pobjeći, a dana 16. ožujka

[3] Napad je izvršila Dvanaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 44 i 56.
[4] Četvrti bataljon Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 44, 56 i 146.

pred večer pustili su upravitelja imanja Oreškovića, koji je inače jugoslovenski nastrojen. —

Domobranska posada u Velikoj držala se sve do 16. ožujka do deset sati prije podne, kad je od sebe prestala davati znakove života. Ove sve naime viesti, koje se odnose na Veliku, ne mogu se provjeriti, jer su partizani još uviek u selu i ne puštaju nikoga ni van ni unutra. O svemu tome pripoviedaju se najalarmantnije viesti. Tako se pripovieda, da se šesnaest domobrana povuklo na tavan željezničke postaje i odatle se branilo. Partizani su navaljivali, ali niesu mogli osvojiti postaje, pa su donieli slame, zapalili postaju i svi domobrani su unutra živi izgorjeli. Napominjem ponovno, da to nije provjereno. Tako se šire jednake glasine i za oružničku postaju. Na oružničkoj postaji bio je sklonjen i ustaški tabornik Mijo Lukić. Što se s njime dogodilo, do ovoga časa nam je nepoznato. —

Od Požege cielo vrieme išlo je domobranstvo u pomoć Velikoj, ali nije nikako moglo prodrijeti jaki obrambeni partizanski pojas, koji su oni stvorili oko Velike. U borbu su stavljeni i oklopni vlakovi, no i oni nisu imali nikakvog uspjeha. Domobranstvo je imalo dosta gubitaka, njihov točan broj još nije ustanovljen. Mnogo je i vojske razpršeno, te ona luta poljima, dok se ne vrati u svoju jedinicu. Jutros oko osam sati došlo je požeškoj posadi pojačanje iz Broda na Savi i odmah se uputilo u borbu. Posljedci nisu do sada poznati. Iz sela Velike razširili su se partizani po selima Radivancima, Potočanima, Dragi, Biškupcima, Stražemanu i Doljancima na zapad, te na istok po selima Češljakovci, Golobrdce, a oko jedan sat danas poslije podne ušli su i u Kaptol. Radi opasnosti, koja prieti Požegi od ove strane, povučena je posada iz sela Tornja i Kaptola ovamo u Požegu, te poslana u borbu prema Velikoj. —

Nastalom ovom situacijom sam grad Požega je vrlo ugrožen. Možemo kazati, da se njen pad može očekivati svaki čas, u koliko ne dođe jača snaga vojske, da suzbije njihovu najezdu. Prema sjeveru Požege nema više nikakve ni najmanje posade i partizani mogu svaki čas doći u predgrađe Požege, gdje će opet lako proći, jer Požega nije nikako utvrđena. O svemu tome htio je ovaj logor brzoglasom izviestiti naslov, ali uslied vojničkih operacija nismo mogli nikako dobiti brzoglasnu vezu. —

Radi ovako nastalih prilika, oko Požege, umoljavamo Naslov, da odmah poduzme sve, kako bi nadležni uvidjeli, u kakvoj se opasnosti nalazi Požega i kakvom će barbarluku biti

izvržen taj naš stari grad — Slavonska Atena. ako dođu partizani u njega. Naslovu je poznato. da nismo nikada kukali ni jaukali, ali sada je nastala situacija da se mora. —

ZA POGLAVNIKA I DOM — SPREMNI!

Logornik:
Prof. Ivo Petričević v. r.

Broj: 11-27-1943. (M. P.)[5]

Za točnost priepisa jamči:

ODJELNI UPRAVITELJ
za vezu sa državnim vlastima
(Prof. M. Eterović)
Eterović

BR. 148

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA SLAVONSKOG ZDRUGA OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJAMA USTAŠKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA OD 21 DO 26 VELJAČE 1943 GODINE[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
SLAVONSKOG ZDRUGA
Op. Br. 1206/taj.
17. ožujka 1943.
u Osieku.

Predmet: Obća bojna relacija za
mjesec veljaču 1943. g.

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA (Gst)

Brod.

Savezno zapoviedi Ministarstva oružanih snaga Glst. br. 1242/taj. od 9. prosinca 1941. i zapoviedi toga Zapovjedničtva Gst. br. 4107/taj. od 1. svibnja 1942., dostavljam obću bojnu relaciju Slavonskog Zdruga za mjesec veljaču 1943. god.

[5] Okrugli pečat: kao u naslovu.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—26. k. 55.

Nadopuna II. diela bojne relacije dostavit će se naknadno.
za II/4. p. p. —

Prilog: Bojna relacija I., II. i
III. dio.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK
(Grum)
Grum

(M. P.)[2]

I. DIO

Predmet: Obća bojna relacija
za mjesec veljaču
1943. godine.

ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA (Gst) —
Brod.

Savezno zapoviedi Ministarstva Hrvatskog Domobranstva br. 1242/taj. od 9. XII. 1941. i zapoviedi toga Zapovjedničtva Gst. br. 4107/taj. od 1. V. 1942. dostavljam obću bojnu relaciju za mjesec veljaču 1943. god.

21. veljače 1943.

U noći oko 2400 sata oko 300 pobunjenika[3] zapalilo želj. postaju Mikleuš te razbili b. b. uređaje.

Između Zdenaca i Feričanaca prerezano 20 a između Feričanaca i Đurđenovca 400 b. b. stupova, koje su bacili na prugu.

Iz Našica upućeni improvizirani oklopni vlakovi, te se pobunjenici povukli u pravcu s. Kraskovića.

Radi podhvata koji će se vršiti u toku dana na području Đakova, upućena je jedna satnija iz Našica pravcem:

— Našice—Ceremošnjak—Živčane. radi vezivanja pobunjeničkih snaga kod Živčana a u vezi podhvata kod L. Varoši.

Vršen podhvat pravcem:

— Lev. Varoš — s. Paučje (22 ZSZ Đakovo) sa II./4. p. p. ojačan sa jednom satnijom E. S. iz Osieka.

U toku podhvata naši dielovi naišli kod Vuka Šume (4 SSZ L. Varoš) na nadmoćnijega — dobro naoružanog protivnika[4].

[2] i [10] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedničtvo Slavonskog zdruga

[3] Prvi bataljon Drugog slavonskog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 81.

[4] i [8] Osamnaesta NO brigada. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 87.

Uslied pokušaja obkoljenja vlastitih dielova i mnogo nadmoćnijeg neprijatelja, morao se podhvat u 1500 sati prekinuti. Za zaštitu izvlačenja upućen motorizirani odjel iz Osieka, koji je uspješno zadatak riešio.

Pobunjenici jakim snagama drže s. Paučje, s. Milinci, Vuka Šuma, s. Trnava, Hrkanovce u ukupnoj jačini oko 1500 ljudi sa dosta automatskog oružja.[5]

Vlastiti gubitci: kod II./4. p. p.: 2 poginula, 10 ranjenih i 32 nestala; kod E. S.: 19 mrtvih, 25 ranjenih. Neprijateljski gubitci: 25 mrtvih i 1 zarobljen.[6]

27. veljače 1943.

Oko 0300 sata grupa pobunjenika od 80—100 ljudi zapalila želj. postaju Zdenci[7] (6 JI Čačinci) i prerezali 27 b. stupova između Zdenaca i Čačinaca. Oklopni vlakovi upućeni iz Čačinaca i Našica nisu naišli na pobunjenike, jer su se isti povukli u nepoznatom pravcu nakon što su postaju zapalili.

Odpočeo podhvat „Zelen". Pod zapovjedničtvom zapovjednika Sl. Zdruga nalazila se je u prvom dielu podhvata „Zelen" (t. j. skupina od 27.—28. II.) skupina „Iztok". Sve postrojbe u sastavu skupine „Iztok" pošle su na vrieme sa svojih početnih postava. Do dodira sa neprijateljem[8] došlo je kod s. Podgorje, koje je pod borbom zauzeto. Komunistička posada s. Podgorje povukla se je u pravcu Paučki mlin. Sa svima dielovima dostignut dnevni cilj.

Vlastitih gubitaka nije bilo. Gubitci protivnika nepoznati.

28. veljače 1943.

Postrojbe skupine „Iztok" u nastavku podhvata „Zelen" pošle sa svojih polaznih postava po zadatku. U toku čišćenja s. Bračevci, s. Razbojište i s. Potnjani, naišao je motorizirani odjel E. S. na slabijeg protivnika koji je protjeran. U tim selima uhićeno oko 140 sumnjivih osoba. Postignut dnevni cilj po zadatku.

U toku 28. II. zarobljeno 4 partizanke i 1 partizan, strieljan 1 partizan i 1 partizanka, a 3 partizanke odpremljene u sabiralište u Osiek. Zaplienjeno: 2 kola seljačka sa konjskom spregom, 1 vreća kukuruza, posteljina i odjeća pobunjenika, zatim 35 naboja, 1 samokres 6,35 i zdravstveni materijal. Vlastitih gubitaka nije bilo.

[5] Odnosi se na Osamnaestu NO brigadu.

[6] Netačno. Gubici Brigade su bili: 1 mrtav i 3 ranjena. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 87.

[7] Akciju su izvršili dijelovi Drugog NOP odreda.

Fotokopija zadnje stranice dokumenta br. 14

B) IZKUSTVA:

U posljednje vrieme pobunjenici napadaju naše jake posade, za koje podhvate upotrebljavaju uviek jake i prema našim posadama nadmoćne snage.

Pri ovakvim napadima, pobunjenici nastoje postići cilj bez obzira na žrtve, a služe se raznim lukavštinama, kako bi naše posade zavarali i postigli uspjeh.

Svaki njihov napad unapried je dobro pripremljen, a ako se radilo o napadu na veća nastanjena mjesta, pobunjenici su vršili napad i iz samog mjesta, bilo da su to učinili njihovi sumišljenici mještani ili sami pobunjenici, koji su se prije samoga napada uvukli u mjesto.

Na području ovoga zapovjedničtva nalazi se sada oko 6000 pobunjenika.[9] Ove su snage za vrieme kada nisu u akcijama, razpoređene u manjim grupama po pojedinim selima, a ta ih sela moraju snabdjevati sa hranom. Kada je u toku pripremanje njihove akcije, onda se te snage prikupljaju i nastupaju kao podpuno organizirane vojničke jedinice.

U napadima, pobunjenički dielovi su vješto vođeni, a tome je jedan od uzroka vrlo dobro razvijena dojavna služba, koja ih izvještava skoro o svima potrebnim pojedinostima o našim postrojbama.

Do sada pobunjenici nisu primali otvorenu borbu, nego su se uviek pravovremeno povukli i razpršili u manje grupe kako bi izbjegli borbu.

C) NEDOSTATCI I GREŠKE:

Zapaženo je, da su veze između pojedinih naših postrojbi vrlo slabe. Tome je glavni uzrok nedostatak prievoznih sredstava, kao i sredstava za održavanje veze. Naročito se osjeća nedostatak krugovalnih postaja.

Izhrana naših postrojbi je slaba, jer postrojbe nemaju stručnih obskrbnika, koji bi vršili obskrbu postrojbi po točno utvrđenom planu.

Domobranske kao i ustaške postrojbe vrlo su slabo obskrbljene sa odjećom i obućom.

Osjeća se veliki nedostatak u zapovjednom osoblju, koje u koliko ga ima, nije niti dovoljno stručno niti često puta dovoljno pouzdano u borbi.

[9] Na području Slavonije, krajem februara 1943 god., dejstvovale su sljedeće jedinice: Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske (sastava: Dvanaesta NOU brigada, Šesnaesta i Sedamnaesta NO brigada), zatim Osamnaesta NO brigada i Prvi i Drugi NOP odred, koji su dejstvovali pod komandom Treće operativne zone. Ukupna jačina ovih snaga u to vrijeme iznosila je, po našim dokumentima, oko 4.000 ljudi.

Pojedine postrojbe ne dobivaju pravovremeno zamjenu za ljudstvo koje je pozvano na vježbu na određeno vrieme. dok su sve ostale udarne jedinice, koje nisu vezane za posadnu službu, prenapornim radom fizički premorene, što sve utiče na moral i stegu postrojbi.

Naoružanje naših postrojbi je manjkavo. a ova se manjkavost najviše osjeća u automatskom oružju.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK
Grum

(M. P.)[10]

BR. 149

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED I SIGURNOST OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU BANIJSKOG NOP ODREDA NA BLINJSKI KUT I DRUGIM AKCIJAMA[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST U ZAGREBU

Broj: V. T. 21 1843. Zagreb. dne 17. ožujka 1943.

Premet: Izvješće o stanju do 17. III. 1943. u 12. sati. —

Prema izvj. HDŽ od 17/III 11h izgorio privr. prom. ured te 1 stanbena zgrada želj. stražar. odjela, odvedeno je 45 domobrana i 2 dočastnika![2]

IZVJEŠĆE

1. **Velika župa Bilo Gora:**

Na temelju obavjesti primljene od željezničke postaje u Pitomači izvjestilo je danas brzojavno Ravnateljstvo hrvatskih državnih željeznica, da je noćas oko ponoći jedna skupina partizana zapalila na postaji u Pitomači 2 kola drva, 1 kola siena

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—18, k. 21.
[2] Ovaj tekst je dopisan rukom.

i 17 kola ugljena.[3] Nakon toga su se partizani uputili prema Vukosavljevici.

Župska redarstvena u Bjelovaru javlja izvješćem od 13. ožujka, da je stožer kalničkog partizanskog odreda 12. ov. mj. u selu Črešnjevici na području đurđevačkog kotara pismenim pozivima pozivao pučanstvo, da stupi u partizanski odred.

II. **Velika župa Gora:**

Izpostava župske redarstvene oblasti u Sisku danas je brzoglasno izvjestila da je jača skupina partizana noćas iza ponoći napala željezničku postaju Blinjski Kut.[4] Posada, koja je sačinjavala 80 domobrana, predala se je bez borbe. 75 domobrana su partizani odveli sa sobom a prije toga su zapalili zgradu i skladište same postaje te su prekinuli brzoglasne veze. Sa sobom su odveli i prometnog činovnika. Iz Siska upućeni oklopni vlak njemačke vojske se je vratio natrag ne uhvativši dodir s partizanima, koji su se prije povukli.[5]

III. **Velika župa Hum:**

IV. **Velika župa Lašva—Glaž:**

V. **Velika župa Livac—Zapolje:**

Današnjim izvješćem javlja vrhovno oružničko zapovjedništvo, da su 9. ov. mj. partizani u selu Gaj, 12. km s. z. od Lipika, zapalili zgradu občine. Isti dan su u Tornju kod Lipika zapalili pučku školu i seljački dom, koji je bio pripremljen za smještaj njemačke vojske.

Ravnateljstvo hrvatskih državnih željeznica izvjestilo je jučer prema podatcima primljenim iz Požege, da su noću od 15. na 16. ov mj. odmetnici zauzeli željezničku postaju Velika i obližnje područje te razorili prugu pred spomenutim mjestom. Na postaji Trenkovo zapalili su skladište robe, a u uredu su razbili uređaj i namještaj.

Željeznička postaja Okučani dostavila je jutros brzojavno, da je noćas teretni vlak između Okučana i Raića naišao na minu. Oba stroja vlaka, koji je bio natovaren rudačom za Njemačku, izbačena su s kolosjeka zajedno sa 7 vagona. Svi izbačeni vagoni su potpuno uništeni. Ljudskih žrtava nije bilo.

---

[3] Akciju izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

[4] Napad je izvršio Drugi bataljon sa dvije čete Prvog bataljona Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 48.

[5] U originalu, sa lijeve strane ovog odjeljka, dopisano crvenom olovkom: „Dits. pitati I. D. sbor", a sa desne: „vidi i u izvj. br. 7" i „od 16 na 17. III".

VI. **Velika župa Modruš:**

Župska redarstvena oblast u Ogulinu dostavlja izvješćem od 12. ov. mj. prema podatcima oružničke postaje Generalski Stol, da je 9. ov. mj. talijanska vojska putem iz Delnica prema Ravnoj Gori u mjestu Zalesini uhitila 12 osoba. U Kupjaku, Leskovoj Dragi i Sijama Talijani su uhitili sve muškarce i odveli ih u Vrbovsko. Drugi fašistički odred uhitio je isti dan preko 40 osoba u Starom Lazu, općine Ravna Gora, također na području kotara Vrbovsko. Ovi su uhićenici odpremljeni u Ogulin. Razlog uhićenja nije poznat. Uhićenici u Zalesini i Kupjaku bili su tobože upućeni na popravak razorene ceste.

Prema brzojavci primljenoj od željezničke postaje Josipdol jučer je izvjestilo Ravnateljstvo H. D. Ž., da su odmetnici u noći od 15. na 16. ožujka na pruzi Ogulin—Split. a između postaja Josipdol i Vojnovac razorili prugu u dužini od pola km.

VII. **Velika župa Vrhbosna:**

VIII. **Velika župa Zagorje:**

Župska redarstvena oblast u Varaždinu javila je jučer prema primljenim viestima od Kotarske oblasti u Ludbregu. da su partizani u noći od 15. na 16. ov. mj. uništili brzoglasne stupove između Cvjetkovca i Rasinje. Jučer su kod sela Prkosa napali teretni samovoz koturaške bojne iz Koprivnice. koji je vozio vojničke potrebštine u Veliki Poganac.[6] Samovoz su partizani zaplienili i spalili.

ZA DOM SPREMNI!

GLAVNI RAVNATELJ:

Dr. Vidali

(M. P.)[7] (Dr. Vidali)

P 17 III **D**

[6] Napad je izvršio Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. **77.**

[7] Pečat: kao u naslovu.

BR. 150

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. O ZAVRŠETKU OPERACIJE U ZONI VODICE[1]

Telegram

Datum i čas: slanja / prijema 17. III. 1943 23,30

OD KOMANDE XVIII ARM. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJ.
i na znanje:
KOMANDI V I VI ARM. KORPUSA
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

Br. 4271/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4404
Stiglo 18. III. 43-XXI

SAOPŠTENJE U 18 ČASOVA NA DAN 17 OŽUJKA 1943

DJELATNOST USTANIKA:

Nikakva. —

SEKTOR „ZARA“:

Operacija Vodice (Žirje PN-CK) završena sa potpunim postignućem predviđenih ciljeva.

Ustanici[2] nisu prihvatili borbu već su se naprotiv rascijepali na male grupe u namjeri da se izvuku pred našom akcijom pomažući se terenom i pećinama.

Potraga za ustaničkim grupama koje su rastjerane kao i za onim po pećinama bila je vrlo teška i trajala je deset dana.

U sukobima sa raznim grupama koje su pritiješnjene pri pokušaju bjekstva ili koje su bile sakrivene po pećinama, na-

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na dijelove Sjevernodalmatinskog bataljona. Vidi dok. br. 141.

nijeti su ukupno slijedeći gubici pored onih koje je avijacija tukla i koje nije moguće identifikovati: mrtvih ustanovljeno 119, ranjenih nije utvrđeno. Pretrpljeni gubici: 4 ranjena. — Plijen: 17 pušaka, 9 pištolja, 9 sablji, 130 ručnih bombi, mnogobrojna municija za puškomitraljez, pušku i pištolj, 40 detonatora i nekoliko metara štapina, 100 kg eksploziva, kutija za nošenje municije, jedan mornarički durbin i 4 obična durbina kao i mnogo drugog raznog materijala.

SEKTOR „BERGAMO":

Kolona koja operiše vratila se u redu u Sinj.

SEKTOR „SASSARI" I „CELERE":

Obična djelatnost pretraživanja i zasjeda.
Vedro.

GENERAL SPIGO

Kopije:
1 — Ekselenciji komandantu
1 — Načelniku štaba
1 — Pomoćniku nač. štaba
3 — Operativnom odjeljenju
1 — Odjeljenju „I" (obavještajnom)
1 — Komandi kr. karab.

BR. 151

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 17 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U GORSKOM KOTARU I LICI[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odjeljenje
i radi znanja:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas { otpreme ____ / prijema 18. III. 1943 2,30 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4401
Stiglo 18. III.

Br. 4104/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 17 OŽUJKA 1943

POKRETI USTANIKA:

1) — Primijećena je koncentracija još jedne partizanske brigade,[2] kao pomoć onoj o kojoj je već javljeno telegramom 3958 od 14 o. m., u zoni Tuk—Kosanovići (Karlovac MH-AF), Osredak, Pošmuge, Graovci (Karlovac LI-AF) i Klasnica (Karlovac KI-AF); primijećene su grupe ustanika[3] na padinama Radošića (Ogulin XV-AN), u zoni Kuti (Ogulin ZP-BL), Drage (Ogulin ZR-BL), Razdrto, Blaževci (Ogulin ZT-BL) i Plemenitaš (Ogulin ZV-BH).

GRUPACIJA FABBRI:

Za vrijeme čišćenja doline Drežnice i padina Crnog Vrha (Ogulin XL-AL) izvršenih jučer, 16 o. m., u zoni Vukelić (Ogu-

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 79.
[3] Odnosi se na dijelove Četrnaeste NO brigade i Prvog kordunaškog odreda. Vidi dok. br. 68.

lin ZT-AL) srušen je logor barake i artiljeriski položaji; zapaljeno je naselje Tomić (Ogulin ZT-AL). Naši gubici: 1 mrtav i 4 ranjena; protivnički: 12 mrtvih i 1 zarobljen. — Zaplijenjene su 2 puške, municija, razni materijal i prepiska komande V partizanske zone.

Danas su, 17 o. m., kolone izbile čelom na polazne položaje radi raščišćavanja u zoni Brezno, koje će se izvršiti sutra, 18 o. m.

GRUPACIJA ROBERTI:

Sinoć 16 o. m. ustanici su automatskim oružjem napali blokadno mjesto XLV (Sušak VQ-AX), stražarnicu 404 (Sušak VQ-BD) i baraku na km 599 (Sušak VQ-AX). — Intervencija artiljerije i blindirani voz natjerali su napadače u bjekstvo. Na našoj strani jedan ranjen.

Naši i ustaški odredi prilikom čišćenja izvršenih u zonama: kote 793, 813, 863 (Ogulin ZN-AX) i Lepušine Drage (Ogulin ZN-AV) našli su namirnica, materijala i dokumenata.

Prilikom drugih čišćenja u zonama: Ravna Gora, Rez, Vrh, na koti 939, Žnelerov Vrh, Hlevci (Ogulin ZN-BD), na koti 920, koti 899 (Ogulin ZN-BF) i koti 658 (Ogulin ZP-BD) otkrivene su i zapaljene 2 barake.

Prekid željezničke pruge između Josipdola i Plaškog, o čemu telegram 4054 od 16 o. m. uspostavljen je.

Danas, 17 o. m., ustanici[4] su napali između Oštarija i Košara naš transport koji je krenuo iz Ogulina za Karlovac; gubici nisu još provjereni.

DIVIZIJA „RE":

Jučer, 16 o. m., naša patrola natjerala je u bjekstvo grupe ustanika između stražarnica 16 i 17 (Ogulin KI-AD). — Druga je patrola srušila mjesta za automatsko oružje podignuta od partizana na visinama koje idu duž stražarnice 10 (Ogulin IH-AI). Nismo imali nikakvih gubitaka; protivnici — 2 mrtva provjerena.

Gubici za vrijeme sukoba u zoni Janjče—Lešće, o čemu telegram 4054 od 16 o. m., ovako se mijenjaju:

Talijani: 1 mrtvog, 2 ranjena; Hrvati: 2 mrtva, 15 ranjenih, 19 nestalih.

[4] Odnosi se na dijelove Četvrte NOU brigade i na Četvrti bataljon Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 65 i 68.

Jutros, 17 o. m., naši odredi krenuvši iz Lešća i Perušića, nakon što su slomili otpor ustanika,[5] riješili su situaciju u zoni Janjče. — Naši gubici: 4 mrtva i 8 ranjenih, od kojih 2 oficira.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Izviđačka akcija u zoni Plaški—Vojnovac i želj. pruga Ogulin—Blata i Vrhovine—Javornik.

Obasipana je malim bombama sa najboljim rezultatima, kota 710 (Gospić KI-FN) i 627 (Gospić KI-FX) i bombardovano je i mitraljirano naselje Ramljane.

GENERAL GLORIA

Broj prepisa:

1 — Ekselenciji
1 — Načelniku štaba
1 — Pomoć. nač. štaba
1 — Infor. odjelj.
2 — Operativ. odjeljenju
1 — Komandi kr. karab.
1 — Odjeljenju za telekomunikacije

[5] Borbu su vodili dijelovi Pete NOU brigade. Vidi dok. br. 64, 73 i 145.

BR. 152

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U LICI I GORSKOM KOTARU[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — Operativ. odjelj.
i radi znanja:
XI i XVIII ARMIJ. KORPUSU

(dopisano) Gosp. Pomoć. načel. štaba
V. P. 10, dne 18 ožujka 43, 1.15 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4466
Stiglo 19. III.

Br. 4155/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 18 OŽUJKA 1943 — XXI

POKRETI USTANIKA:

1. Primijećena je prisutnost XIV partizanske brigade u zoni Veliki Ogradak[2] (Gospić MK-GO). XV brigade u Trtici[3] (Gospić MK-GM) i V brigade u Ramljanima[4] (Gospić LI-FX).

2. U Babinom Potoku nađeno je jedno artiljerisko oruđe od 75 mm, jedan protivtenkovski top i dva „L" tenka od kojih je jedan oštećen; još jedno artiljerisko oruđe od 75 mm i protivavionski mitraljez u Žutulji (Gospić MK-GM).

GRUPACIJA FABBRI:

Prilikom akcije Drežnica[5] kolone su prikupile tri minobacača od 45 mm, jedan mitraljez S. Etienne, 2 puškomitraljeza.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Netačno. Četrnaesta NO brigada se tada nalazila u rejonu Drežnice.
[3] Vidi dok. br. 42 i 79.
[4] Vidi dok. br. 64.
[5] Vidi dok. br. 68, 143 i 151.

20 karabina, veliki broj municije i raznih eksploziva, jedan Fiat 500, 10 motocikla bez motora, koža, namirnica i razne robe.

Provjereno je kod protivnika još 50 mrtvih.

Kolone su zastale u zoni Musulinski Potok (Ogulin XL-AR), Jasenak (Ogulin ZT-AP) i Drežnica (Ogulin ZT-AL), polazne baze za čišćenje zone Brezno koje će se izvršiti sutra, 10 o. m.

DIVIZIJA „RE":

Jučer, 17 o. m., kod stražarnice 33 (Gospić MK-GS) ustanici su napali našu zaštitnu željezničku patrolu; jedan je ranjen na našoj strani.

Popravljen je željeznički prekid na dionici Javornik—Rudopolje, o čemu telegram 4054 od 16 o. m.

Željeznička je pruga prekinuta u dužini oko jednog km u blizini stražarnice 55 (Gospić KI-FX); u toku su radovi oko uspostave. Odbijen je napad ustanika na četnički garnizon Plavča (Karlovac LI-AD), Draga (Karlovac MH-AF).

Nikakvi gubitci kod M. V. A. C.; neprovjereni kod protivnika.

Ustanici su napali kod tunela 2 (Karlovac KI-AD) naš odred za zaštitu željeznice; brzo protivdejstvo i intervencija odreda poslatog za pojačanje natjerali su u bjekstvo napadače, koji su odustali od sabotaže željezničke pruge nakon što su uklonili zavrtnje sa jednog polja kolosijeka.

Naših gubitaka nema; neprovjereni protivnički.

GRUPACIJA ROBERTI:

Dovučene lokomotive transporta napadnute su jučer, 17 o. m.. između Oštarija i Košara. o čemu današnji telegram 4119; protivnički gubici: provjereno 11 mrtvih; nije utvrđen broj ranjenih.

Naši su odredi raščistili zonu Ravna Gora (Ogulin ZN-BD), Dedin (Sušak VU-BD), Delnice; nema što da se javi.

Naša patrola našla je jučer, 17 o. m., 1.500 km od Vrbovskog ranjena starijeg vodnika vazduhoplovstva iz posade aviona koji se nije vratio, o čemu telegram 4006 od 15 o. m. Utvrđeno je da se poručnik-izviđač, bacivši se padobranom, zapleo među drvećem u zoni Tepice (Ogulin ZT-AT), Smolnik (Ogulin ZT-AT).

Naređena je potraga.

Nema vijesti o mehaničaru ni o avionu.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Bombardovana je zona Radošić (kota 606) (Ogulin XV-AN) i zona Kneja (Karlovac LI-MH-AI); izviđačka akcija u zoni Plaški i duž dionice željezničke pruge Ogulin—Blata.

GENERAL G.

8 prepisa:
1 Nj. ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pomoć. načel. štaba
2 Šefu Operativ. odjelj.
1 Informativ. odjeljenju
1 kr. karab.

BR. 153

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 19 OŽUJKA 1943 GOD. O ČIŠĆENJU U ZONI BREZNO I O REZULTATIMA NAPADA NA TALIJANSKI ŽELJEZNIČKI TRANSPORT KOD OŠTARIJA[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odjeljenje
i radi znanja:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

Datum i čas | otpreme 19. III. 43-XXI 20,40 č. | prijema 20. III. 43-XXI 0. 30 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4521
Stiglo 20. III. 43.

Br. 4194/op.

8 prepisa:
— 1 Nj. ekselenciji
— 1 Nač. štaba
— 1 Pomoć. nač. štaba
— 1 Informativ. odjelj.
— 2 Šefu Oper. odjelj.
— 1 Komandi kr. karab.
— 1 Odjelj. za telekomunikacije

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 19 OŽUJKA 1943 — XXI

POKRETI USTANIKA:

— Primijećeni su pokreti ustanika[2] u zoni istočno od željez. pruge Janjče (Gospić IH-FX) — Lešće (Gospić XI-GK).

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 64 i 65.

GRUPACIJA FABBRI:

— Započeto je čišćenje u zoni Brezno, u koje se mjesto stiglo u 14 časova. Brezno i okolna naselja zapaljeni su. Naknadno će se dati vijesti.

GRUPACIJA ROBERTI:

— Naši gubici prilikom napada na transport između Oštarija i Košara,[3] o čemu telegram 4119 od 18 o. m., ovako se mijenjaju: 4 mrtva, 11 ranjenih, 3 nestala.

— Intenzivna akcija uznemiravanja protiv garnizona Delnice.

— U Ravnoj Gori predao se naoružani partizan.

— Naš odred izvršio je čišćenje u zoni Radigojna (Ogulin ZR-BH); nema šta da se javi.

DIVIZIJA „RE":

Nastavljaju se radovi oko uspostave željezničkih prekida na dionicama Vrhovine—Rudopolje i Janjče—Lešće.[4]

OPERATIVNA AKTIVNOST:

— Naknadno će se javiti vijesti.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

VAZDUŠNA AKTIVNOST:

— Uspješno su bombardovana naselja Ramljane (Gospić LI-FX), Turjanski (Gospić NH-GK), Čanak (Gospić MK-FX). Izviđačka akcija u zoni Lovinac i na dionici želj. pruge Gospić—Ogulin.

GENERAL GLORIA

[3] Vidi dok. br. 65 i 79.

[4] Ova rušenja su izveli dijelovi Pete NOU brigade. Vidi dok. br. 64 i 151.

TELEGRAMMA

partenza 19.3.43 XXI.
Data e ora
arrivo 20.40
20.3.43 XXI.
0.30

Da Comando V C.d'A.

At C.do Superiore Operazioni
et, per conoscenza:
At C.do XI et XVIII Corpo

8 copie:
- 1 all'Aeronautica.
- 1 al Capo di S.M.
- 1 al Sottocapo di S.M.
- 1 all'Uff."I"
- 2 al Capo Uff.Op.
- 1 al C.do CC.RR.
- 1 all'Uff.Telecomunicazioni.

Nr.4194/Op.

NOTIZIE del 18.3.43 ore 19 al 20.3.1943 XXI.

Movimento ribelli:

- Segnalati movimenti partigiani sono in atto ferrovia Janice (Gospic KR-FK) Lesce (Gospic KL-GK).

Rgpt.Fabbri:

- Iniziate mitragliamento sono Brezno ove abitato est stato raggiunto ore 14. Brezno et abitato incendiati. Riserva notizie.

Rgpt.Roberti:

- Nostre perdite in attacco trasporto tra Ostarje et Kosare con tele 4119 giorno 18 sono così modificate: morti 4, feriti 11, dispersi 3.
- Intensa azione disturbo contro presidio Delnice.
- Costituitosi at Kavna Gora partigiano armato.
- Nostro reparto ha effettuato mitragliamento sono Radigo ad (Ogulin KR-KK); nulla da segnalare.

Attività aerea:

- Proseguono lavori ripristino interruzioni ferroviarie tratto Vrbovsko - Mrkopolje et Janice - Lesce.

Attività operativa:

- Riserva notizie.

Risultanti settori:

- Normale attività pattugliamento et appostamento.

Attività ricognizione:

- Bombardato efficacemente abitati Ramljane (Gospic LL-FK) Turjanski (Gospic KK-GK) Canak (Gospic KK-FK). Azione ricognitiva sono Lovinac et tratto ferrovia Gospic Ogulin.

Generale G l o r i a

BR. 154

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 303/taj.
U Brodu n/S. dne 20 ožujka 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel glavnog stožera),
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:
Bez naročitih događaja.

Slavonski zdrug:
Podhvat „B r a u n“:

Skupina Sjever: Odpor komunista[2] kod s. Krajna, D. Pištana i Duzluk (6.5 JZ, 6.5 J i 9 J Čačinci) svladan. Dnevni ciljevi dostignuti.

Skupina Jug: Odbijen komunistički napad u Požeškoj kotlini kod s. Kutjevo.[3] Uz odpor protivnika dostignuta crta: Bjeliševac—Tominovci—Tekić—Ramanovac. Kod s. Mihaljevci dodir sa protivnikom. U području Vilić Sela (10 Z Požega) komunisti bačeni u smjeru sjeverozapada. Odpor komunista u Babjoj Gori svladan, oni se povukli u pravcu sjevera i sjeverozapada.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—16, k. 21.

[2] Vidi tom V, knj. 14. Izvještaj Štaba Četvrte divizije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu Hrvatske i dok. br. 156, 158, 159, 164 i 165 u ovoj knjizi.

[3] Na Kutjevo su napadale Dvanaesta NOU i Osamnaesta NO brigada (vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Četvrte divizije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu Hrvatske). Poslije izvršenog napada, jedinice Četvrte divizije povukle su se na nove položaje, i to: Dvanaesta NOU brigada na južne padine Ravne Gore; Šesnaesta NO brigada (bez jednog bataljona) južno od Slat. Drenovca, jedan bataljon je zatvarao pravac Velika—Jankovac; Sedamnaesta NO brigada na Lutoč (k. 695)—sjeverozapadne padine Ravne Gore; Osamnaesta NO brigada na sjeverne padine masiva Papuka. Vidi dok. br. 63.

Vlastite snage dostigle crtu: Vučjak—Podvrško (16 i 20 Z Požega). Skupina Jug zbog komunističkog odpora, naročito na lievom krilu, nije mogla dostići dnevne ciljeve.

Vlastiti gubitci: 1 poginuli. 28 ranjeno, 1 strojnica, 18 zarobljenc od povoza II/4. p. p. — Gubitci komunista: 19 mrtvih nađeno, svoje ranjene odvukli na 5 kola. Plien: 6 pušaka, 2 strojopuške. 1 plinska maska, zdravstveno tvorivo, 2 komunističke zastave, povoz od 30 konja.

Pošto je spoj sa zapovjednikom skupine Zapad (187. Res. div.) nepovoljan, nije zboru poznata crta, koju su dostigle snage 187. Res. div. i 1. gorske divizije.

3. pješ. divizija:

Iz Zvornika i Kasabe upućene 2 ustaške satnije u smjeru s. Milići (30 J Zvornik). Komunisti se povukli u područje Šekovića. Inače bez naročitih događaja.

4. pješ. divizija:

Bez naročitih događaja.

Namjere:

Sriemski zdrug: krstarenje prostorom istočno Iriga.

Slavonski zdrug: nastavak podhvata „Braun". Kod skupine Sjever po osnovi. a kod skupine Jug, koncentričnim nadiranjem. protivnika potući u području Vetovo—Velika—Stražeman.

3. i 4. pješ. divizija: Razviđanje i krstarenje u okolini četnih nastanbenih mjesta.

II.

Nema.

ZAPOVJEDNIK
general Iser, v. r.

ZA TOČNOST:
Glavar stožera
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich

P 23/III D

BR. 155

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU KORPUSA[1]

Telegram

OD KOMANDE V. ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — Oper. odjelj.
i na znanje:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

V. P. 10, 20 ožujka 43-XXI
1 čas

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4581
Stiglo 21 ožujka 43-XXI

Br. 4243/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 20 OŽUJKA 43-XXI

POKRETI USTANIKA:

— Nema što da se javi.

GRUPACIJA FABBRI:

— Jučer, 19 o. m., kolone su raščistile Maravićе (Ogulin XI-AP) Tatalovićе, Boce. Radulovićе (Ogulin XI-AN), Belce (Ogulin XL-AN), Ivošević Lug i Debeli Lug (Ogulin ZV-AP). U cilju represalija ta su mjesta zapaljena.

Strijeljano je 10 naoružanih partizana i zarobljeno je desetak što žena što djece.

Trupe su se vratile u Ogulin.

DIVIZIJA „RE":

— Jučer, 19 o. m., jedan naš odred za zaštitu željeznice natjerao je u bjekstvo kod tunela 2 (Karlovac XI-AD) ustanike koji su namjeravali da sabotiraju prugu; mi nismo imali gubitaka; kod protivnika provjeren 1 mrtav.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Prilikom ofanzivnog napada na Staro Selo (Karlovac KI-AF), kotu 448 i Dragu (Karlovac LI-AF), koji je izvršen jučer, 19 o. m., od naših odreda, ustanici su bili natjerani u bjekstvo. Mi nismo imali nikakvih gubitaka; jedan partizan je zarobljen i strijeljan.

Jutros, 20 o. m., patrola za zaštitu željeznice, kad je pošla iz Rudopolja do stražarnice 33 (Gospić MK-GF), bila je gađana puščanom vatrom; nema posljedica.

Uspostavljen je željeznički prekid kod stražarnice 55 (Gospić KI-FX), o čemu telegram 4155 od 18 o. m.

Ustaški bataljon koji je opkoljen u Lovincu,[2] o čemu telegram 4008 od 15 o. m., izgleda da je oslobođen od jedinica prispjelih iz Gospića.

XIV OBALSKA BRIGADA:

Noću uoči 20 o. m. jedna patrola naših vojnika u zoni Sv. Vid (Sušak UO-AI) na ostrvu Krk otvorila je vatru protiv triju sumnjivih lica, zarobivši jednoga.

GRUPACIJA ROBERTI:

— Uveče 19 o. m. ustanici su napali automatskim oružjem blokadno mjesto 29 i stražarnicu 380 (Ogulin ZL-BH); protivdejstvo odreda i intervencija artiljerije prisilili su napadače da odustanu.

Telefonske linije Ogulin—Delnice i Ogulin—Karlovac prekinute su; u toku su radovi oko uspostave.

Prilikom napada na civilni voz,[3] o čemu telegram 4110 od 18 o. m., prema izjavama putnika, zaštita voza hrabro je branila konvoj prouzrokovavši neprijatelju znatne gubitke. Divizija „Lombardia" javila je da su u pomenutom napadu jedan oficir i tri vojnika nestala, o čemu javlja telegram 4130 od 18 o. m.

GRUPACIJA ROBERTI:

— 19 o. m. javila je da su prilikom napada na pomenuti civilni voz vjerovatno zarobljeni tri oficira, nekoliko podoficira i dvadesetak vojnika.

Zbog nesaglasnih vijesti zatraženi su tačni podaci o gubicima i o držanju zaštite voza.

---

[2] O borbama oko Lovinca vidi dok. br. 86 i 59.
[3] O napadu vidi dok. br. 66.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

— U izviđačkoj akciji nad naseljima Ramljane (Gospić LI-FX), Turjanski (Gospić NH-GK), Babin Potok (Gospić NH-GO), Čanak (Gospić MK-FX) nije uočeno ništa neobično.

Atmosferske prilike i prolaznost puteva:

kod Delnica pada snijeg; putevi su prolazni.

GENERAL GLORIA

Prepisi:
— 1 Njeg. eksel.
— 1 Nač. štaba
— 1 Pomoć. nač. štaba
— 2 Operativ. odjelj.
— 1 Infor. odjelj.
— 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 156

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 20 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 20. 3. 43.	SAT I MINUT: 2240	BROJ: 137
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 21. 3. 43.	SAT I MINUT: 0730	BROJ: 557

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: .—.—

Tokom podhvata **Braun**[2] dostigla su: glavna kolona crtu **Bukovik** jl. **Buča Glavica istočno Buča**

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—4, k. 21.

[2] U originalu dopisano olovkom: „Izvj. II D Sbora preko 1. Dom. podhvat „Braun" vidi pod br. (15.) izvj. od 20/21 III." Vidi dok. br. 154, 158, 159 i 164.

531—856 **Krševina** sa jakim bočnim osiguranjima i zaprekama na **Metli**[3] i **Vel. Javorniku.**
Pomoćna kolona po izvješću od 1630 sati desnim krilom **Dolari,** lijevim dolinu **Jankovac.**[4]
Neprijatelj davao mjestimično, često vrlo jakog odpora[5] osobito pred pomoćnom kolonom, uslied čega ista nije mogla dostići dnevni cilj.
Napredovanje glavne kolone usporeno je bilo sa 17 zaprieka na cesti od **Dragovića** do **Buča,**[6] od kojih pet porušenih mostova.
Radi zatvaranja međuprostora između kolona, koji je nastao zadržavanjem desnog krila pomoćne kolone upućena je jedna satnija između **Golog Erda** i manastira **Pakra.**
Ukupni vlastiti gubitci — 4 mrtva i 7 ranjenih.
Ukupni neprijateljski gubitci — 20 mrtvih prebrojano, po izjavi seljaka ispred pomoćne kolone još 25 mrtvih i 9 kola sa ranjenicima. Plien: 16 pušaka i 1 samokres, 40 bombi, 2000 puščanih naboja i 1 truba.
Na ostalom području izvan podhvata tokom dana bez događaja.

GORDIV

Op. broj 810

P 21/III D

[3] Na Metli se tada nalazili dijelovi Sedamnaeste NO brigade i Drugi bataljon Prvog NOP odreda.

[4] U originalu je „Jankovac" precrtano i rukom napisano „Stankovac".

[5] Otpor je pružao Prvi bataljon Sedamnaeste NO brigade, potpomognut od dijelova Drugog bataljona. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[6] Zadržavanje glavne kolone vršili su dijelovi Dvanaeste NOU brigade. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

BR. 157

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA DRUGOG GORSKOG ZDRUGA I JEDANAESTE PJEŠAČKE PUKOVNIJE[1]

IZVJEŠĆE BR. 80
O događajima u toku 21. ožujka 1943.

Jutarnje.

a). Nema.

b). Pojedinosti od 1. bojne II. gorskog zdruga nisu primljene. Krugovalna brzojavka od 11. pješačke pukovnije nije dobivena. Inače noć je protekla u miru.

c). d). Nepromjenjeno.

e). Prema večernjem izvješću.

f) g)—h). Nema.

Večernje.

a). Prema izjavi seljaka, bilo je u noći 20/21. u selu Majuru i Stubljani oko 30 partizana,[2] koji su iz općinske zgrade odnijeli jedan pisaći stroj i službene spise. Osim toga odvedena su petorica mještana. Partizani su se povukli u pravcu Krčevo—Svinica.

b). 11. pješačka pukovnija je 20. ovog mjeseca zauzela borbeni postav za podhvat. I. bojna II. pješačke pukovnije prilikom prelaza rieke Gline zadržana je sa kote 212. (Klokoč) i iz sela Kušaja od jače strojničke i strojopuščane vatre, tako da je daljnje kretanje zaustavljeno. II. bojna 11. pješačke pukovnije imala je dodir sa neprijateljem kod Široke Rijeke.[3] Za vrijeme borbe partizani su se povukli u sjeverozapadnom pravcu. Od III. bojne 11. pješačke pukovnije nema izvješća. Jedan partizan je zarobljen. Vlastitih gubitaka nije bilo. I. bojna II. gorskog zdruga prilikom noćnog podhvata u prostoru Udetina zarobila je jednu partizansku stražu u jačini od 6 ljudi i četiri sumnjive osobe uhitili. II. bojna II. gorskog zdruga: djelatnost razviđanja južno od Žirovca protekla bez uspjeha. Djelatnost čišćenja od III. bojne i dielova IV. bojne II. gorskog

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—9, k. 21.

[2] Odnosi se na dijelove Banijskog NOP odreda.

[3] Odnosi se na Prvi kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 73 i 159.

zdruga i obkoparskog voda II. gorskog zdruga. podpomognutih sa bitnicom u prostoru Mečenčani i Komogovine, protekla bez dodira sa neprijateljem.

c) d). 11. pješačka pukovnija stigla je sa I. II bojnom 11. pješačke pukovnije crta: Štakorovica—Brusovača—kota 199. III. bojna 11 pješačke pukovnije imala je nalog probiti se preko Crnog Potoka—Perne u pravcu Vrgin Mosta, II. bojna II. gorskog zdruga kota 349. (jedan i pol. Klm. sjeverno od Komogovina). Inače nepromjenjeno.

e). 11. pješačka pukovnija nastavlja podhvat i moli za 22. ovog mjeseca bombardiranje sliedećih sela Krstina—Kušaja—Prisjeka (partizanski stožer Dunjak—Klokoč). I., II. i IV. bojna II. gorskog zdruga: izobrazba momčadi. III. bojna II gorskog zdruga uređenje postava u Komogovini.

f). Nema.

g). 7 partizana zarobljeno, 4 sumnjive osobe uhićene.

h). 3 puške zaplienjene.

Za točnost:
Glavar stožera (M. P.)[4]
Bojnik (Brusić)
Brusić

P. 23/III **D**

[4] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedničtvo 2. pješačke divizije.

BR. 158

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 308/taj.
U Brodu n/S. dne 21-III. 1943.

Predmet: Dnevno izvješće.

MINISTARSTVO ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel glavnog stožera)
Sastavak.

I.

Slavonski zdrug:

Podhvat „Braun":

Skupina Sjever: odpor komunista[2] kod s. Krasković i Pušine (8 Z, 10 JZ Čačinci) svladan, te odbačen u pravcu zapada. Na cieloj crti vode se još borbe sa manjim skupinama. Dnevni ciljevi: — Lipovac—Ćeralije—Rijenci—Đurišić—Slat. Drenovac (o, 9, 11, 13, 17 J Podrav. Slatina) najvećim dielom dostignuti.

Skupina Jug: neprijatelj[3] u Požeškoj kotlini u povlačenju pravcem sjever i sjeverozapad. Stožer IV komunističke divizije[4] povlači se iz Vetova u smjeru sjeverozapada. Slab neprijateljski odpor svladan na cijeloj crti. Vlastite snage dostigle dnevni cilj: Klokočica 743 (16,5 SSI Požega)—Komarovac—Kaptol (11 SSI Požega)—Golobrdo—Češljakovci—ž. st. Velika (11 S Požega)— Draga (12 SSZ Požega)—Stražeman—Kantarovci (14 SZ Požega).

Posljedak djelatnosti skupine Zapad (Gruppe West — general Brauner) nepoznat.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1—34, k. 21.

[2] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. i izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije i dok. br. 154, 156, 159 i 164 u ovoj knjizi.

[3] i [4] Vidi dok. br. 58.

Vlastiti gubitci: dosada poznati: 1 poginuo, 28 ranjenih, 18 nestalih od povoza II/4. p. p.

Gubitci neprijatelja: 37 mrtvih nađeni, svoje ranjene neprijatelj odvukao u 5 kola, 23 zarobljena, plien 8 pušaka, 2 strojopuške, zdravstveno tvorivo, 2 komunističke zastave, povoz sa 30 konja.[5] Iz zarobljeništva oslobođeno: 1 častnik i 11 domobrana.

. . .

Namjere:

. . .

Slavonski zdrug: nastaviti podhvat „Braun" sa skupinom Sjever kao zaprečnom skupinom na crti: Ćeralije—Rijenci—Đurišić—Slat. Drenovac—k. 437—Jankovac (20 S Požega), i sa skupinom Jug: nadiranje do crte k. 657—Koprivnato Brdo (19 S Požega)—Uvačka Glava (19.5 SSZ Požega)—Papuk 953 (21 SSZ Požega).

. . .

ZAPOVJEDNIK
general (Iser)
Iser, v. r.

Za točnost:
Glavar stožera
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich

P 23/III D

[5] O gubicima naših jedinica vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 20 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

BR. 159

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. O AKCIJI U POŽEŠKOJ KOTLINI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 80

(po podacima primljenim 21. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Bilo Gore: U s. Hudovljani (10 km j.j.z. od Koprivnice) nalazi se part. skupina[2] koja je došla iz sjeverozapadnog diela Bilo Gore i pokušava se probiti u Kalnik pl. Pokušaji su do sada spriečeni.

Podr. Požege: Noću 19/20. III. između želj. postaje Vukosavljevica i Špišić Bukovica (na pruzi Kloštar—Virovitica) partizani su prekinuli želj. prugu.

Noću 18/19. III. odbijen je part. napadaj na s. Mihaljevci (4 km s. od Požege). — Iste noći jače part. snage (navodno oko 1000) napale su i zauzele s. Vetovo[3] (13 km s. izt. od Požege). Naša slaba posada probila se u smjeru Kule (18 km s. izt. od Požege). — Partizani drže put: Cerovac—Bjeliševac (10 i 14 km izt. s. izt. od Požege) i pripremaju navodno napadaj na Kutjevo (19 km s. izt. od Požege).

20. III. odpočeo je naš podhvat u Požeškoj kotlini. Sjeverna skupina 20. III. nije uspjela slomiti neprijateljski odpor[4] kod s. D. Pištane (7 km j. od s. Čačinci), a južna skupina naišla je kod s. Kutjevo i Tominci (13 km s. izt. od Požege) na jak neprijatelj-

[1] Original, rađen na šapirografu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—27, k. 21.

[2] Odnosi se na Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 77.

[3] O napadu na Vetovo vidi dok. br. 58 i tom V. knj. 14, izvještaj Štaba Četvrte divizije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske i izvještaj Štaba Dvanaeste brigade od 20 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[4] Odnosi se na Osamnaestu NO brigadu. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije i dok. br. 154, 158, 164, 165 i 169 u ovoj knjizi.

ski odpor. — Neprijatelj drži crtu: s. Vetovo —s. Kaptol (11 km s. s. izt. od Požege)—s. Velika (14 km s. od Požege)—s. Stražeman (13 km s. z. od Požege).

———o———

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: 20. III. zapaženo je jače prikupljanje partizana[5] na području oko s. Perjasica (22 km j. j. z. od Karlovca).

Danas se vrše manji podhvati protiv partizanskih skupina[6] na potezu: s. Trebinja—s. Udbina (10 i 16 km izt. j. izt. od Karlovca) i na potezu: s. Lasinja—s. Cremušnjica (6 km j. od Pisarovine i 17 km s. izt. od Vrgin Mosta).

Podr. Gline: Prigodom razviđanja područja j. izt. od Gline naši razviđački dielovi dobili su sa visa k. 292 (12 km j. izt. od Gline — a 1 km z. od s. M. Gradac) jaku vatru. Sa pojačanjem iz Gline partizani su protjerani.

. . .

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[7]

[5] i [6] Odnosi se na Kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 74, 95 i 157.
[7] Pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 160

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE NA CRNU VLAST[1]

Predmet: rzb

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — Oper. odjelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

	otpreme
Datum i čas	prijema 22. III. 43 0,25 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4636
Stiglo 22. III. 43-XXI

Br. 4292/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA 21 OŽUJKA 1943-XXI

POKRETI USTANIKA:

Primijećen je prolaz partizanske formacije[2] iz Jesenice (Gospić LI-GZ) prema Jezeranu (Ogulin XN-AD) i Drežnici (Ogulin ZP-AD).

DIVIZIJA „RE":

Iz hrvatskog izvora se javlja da su odredi M.V.A.C. Medak uspješno sarađivali sa ustaškim odredima u operacijama da se

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na Četvrtu NOU brigadu. Vidi dok. br. 66.

olakša pritisak partizana na Lovinac.[3] Za pomenutih operacija ustaše su zaplijenile 3 mitraljeza, 3 puškomitraljeza i 2 minobacača od 81 mm.[4]

Hrvatski bataljon stigao je u Lovinac sa municijom i živežnim namirnicama. Izgleda da je situacija u zoni normalizovana.

Noću uoči 21 o. m. partizani su napali garnizon M.V.A.C. u Crnoj Vlasti[5] (Gospić MH-GO); odbrana se jutros povukla u pravcu Vrhovina. Gubici M.V.A.C.: 3 mrtva i 15 ranjenih; protivnički nisu provjereni.

Iste noći uoči 21 o. m. partizani[6] su gađali minobacačima 81 mm. i automatskim oružjem posadu Vrhovine prouzrokovavši nam ove gubitke:

1 mrtvog, 6 ranjenih.

Paljba u cilju ometanja, bez posljedica, protiv garnizona Lič. Jesenica—Blata (Karlovac KI-AB) i Vojnovac (Karlovac IN-AN).

GRUPACIJA ROBERTI:

Odredi talijanski i hrvatski jučer, 20 o. m., raščišćavali su zonu Ravne Gore (Ogulin ZG-BD), Jurkovićev Laz, k. 793, k. 863 (Ogulin ZN-AX), k. 955. k. 909 (Ogulin ZL-AX) i k. 782 (Ogulin ZL-BD); nema šta da se javi.

Jučer, 20 o. m., partizani su napali u blizini km 614.700 (Sušak VM-AR) našu patrolu za zaštitu željeznice, koja se suprotstavila i koja je uspjela da se izvuče; naši gubici: 1 ranjen.

XIV OBALSKA BRIGADA:

Prilikom slučaja koji se desio u zoni Sv. Vid. o čemu telegram 4243 od 20 o. m., zarobljena su 3 sumnjiva lica, a ne jedno, kako je javljeno.

OSTALI SEKTORI:

Uobičajna aktivnost patrola i zasjeda.

---

[3] Napad na Lovinac vršile su Prva NOU, Druga NOU i Deveta NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 59 i 86.

[4] Vidi dok. br. 86.

[5] Napad su vršile snage Osme divizije, i to: Peta, Šesta i Petnaesta brigada. Vidi dok. br. 79 i 163.

[6] Vidi dok. br. 79.

OGGETTO: rsb.

partenza

Data e ora

arrivo 22.3.43

0.25

4815

al, per conoscenza:

N. 4202/Op.-

Movimento ribelli :

Segnalato passaggio formazione partigiana da Jesenice (Gospic LI-32) diretta verso Semeane (Ogulin EN-AD) Dreznica (Ogulin ZT-AB).

Divisione "Lika" :

Fonte ottima segnala che reparti ...J.J. Serbi hanno efficacemente cooperato con reparti Ustascia et operazioni alleggerimento pressione partigiana su Lovinac. Durante anzidette operazioni ustascia avrebbero catturato 3 mitraglistici, 3 fucili mitragliatori et 2 mortai 8/.

Lovinac raggiunto da btg. croato con munizioni et viveri. Situazione sempre normalizzata.

Notte sul 21 partigiani hanno attaccato presidio M.V.A.C. Crna Vlast (Gospic ZE-AC); difensori stamane hanno ripiegato su Vrhovine. Perdite M.V.A.C. : 3 morti et 15 feriti; avversario inpreciate.

Stessa notte sul 21 partigiani hanno effettuato tiri mortai 8/ et armi automatiche contro presidio Vrhovine causando seguenti nostre perdite : 1 morto, 2 feriti.

Tiri disturbo senza conseguenze contro presidi Lic Jesenica - Vlaka (Karlovac KI-AB) et Vojnovac (Karlovac IN-AN).

Raggruppamento Roberti :

Reparti italiani et croati ieri 20 hanno rastrellato zona Kuvna Gora (Ogulin ZK-BD) Jurkovisev Laz, q. 791, q. 861 (Ogulin EN-AX), q. 955, 909 (Ogulin ZL-AX) et q. 782, (Ogulin ZL-BD); nulla da segnalare.

Ieri 20 partigiani hanno attaccato presso km. 614,700 (Buzet VE-AB) nostra pattuglia P.F. che reagiva et riusciva ad disimpegnarsi; nostre perdite : 1 ferito.

XIV Brigata Costiera :

In episodio zona Sv.Vito cui tele 4243 giorno 20 risultano catturati 3 individui sospetti anzichè 1 come segnalato.

../..

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 160

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Prilikom izviđačke aktivnosti nad naseljima Ramljane (Gospić LI-FX), Turjanski (Gospić MH-GK), Babin Potok (Gospić NH-GO) i Čanak (Gospić MK-FX) nije uočeno ništa neobično.

GENERAL GLORIA

8 prepisa

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Operativ. odjeljenju
1 Infor. odjeljenju
1 Kr. karab.
1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 161

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 21 OŽUJKA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU S. MUĆ[1]

Predmet: rzb.

Telegram

Datum i čas { slanja / prijema 22. III. 43 1.00

OD KOMANDE XVIII ARM. KORP.
KOMANDI SUPERSLODE
i na znanje:
KOMANDI V i VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4639
Stiglo 22 ožujka 1943/XXI

Br. 4436/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 21 OŽUJKA 1943/XXI

AKTIVNOST USTANIKA:
Nema šta da se javi.

SEKTOR „BERGAMO“:
Naše su trupe juče. 20 tek. m., zauzele Muć (Split UK-CD). Partizanski štab[2] i oko 300 ljudi povuklo se u pravcu Drniša. Uništena parohova kuća u Prugovu (Split UK-BU) koja je bila sjedište partizanskog štaba. Pretrpljeni gubici pored

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na Splitski odred. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

onih već javljenih saopštenjem od 20 t. m.: 4 ranjena. Protivnički: neutvrđeni. Zarobljeno 57 sposobnih ljudi.

Danas, 21 tek. m., nastavljeno je čišćenje zone Muć i Postinje (Split TR-CE). Uništeno je sjedište partizanskog štaba gdje je bilo dinamita i nagaznih mina. Ustanici su se povukli u pravcu Milešina (Split UH-CK)—Svilaja (Split UK-CM).

SEKTOR „ZARA":

Uslijed ubistva dvojice naših simpatizera, politička vlast je naredila da se u s. Brgulje (Zadar VU-DV), za odmazdu, strijelja 6 političkih uhapšenika.

SEKTOR „CELERE" I „SASSARI":

Obična djelatnost pretraživanja i zasjeda.

VAZDUŠNA DJELATNOST:

Zaštita operišućih trupa u zoni Muć. Bombardovanje naselja Umljanović (Šibenik TP-CM), Grbeše (Šibenik TI-CH), Visoka (Šibenik SP-CD), Kladnjice (Šibenik TI-TL-CD) sa znatnim uspjehom i mitraljiranje položaja u zoni Prnjak (Split TN-CK).

Vedro.

GENERAL SPIGO

8 kopija

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Načel. Operat. odjelj.
1 Odjelj. „I" (obavještajnom)
1 Komandi kr. karab.
1 Odjelj. telekomunikacija

BR. 162

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 22 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA DRUGOG GORSKOG ZDRUGA I JEDANAESTE PJEŠAČKE PUKOVNIJE[1]

IZVJEŠĆE BR. 81

O događajima u toku 22. ožujka 1943.

Jutarnje.

a). Nema.

b). Od 11. pješačke pukovnije krugovalna brzojavka još nije primljena. Inače noć protekla u miru

c) d). Prema krugovalnom izvješću od 21. ovog mjeseca.

e). Prema večernjem izvješću.

f) g)—h). Nema.

Večernje.

a). Prema izvješću 11. pješačke pukovnije, jače partizanske snage nalaze se još i dalje u prostoru Klokoč—Dunjak—Kušaja—Krstine—Prijeka.[2] Prema izvještaju izbjeglica iz Dobretina oko 100 partizana opkolili su selo Dobretin noću 21/22 (6 Klm. jugozapadno od Bos. Novog).[3] Javljeno je da se jače partizanske snage nalaze južno od Bos. Kostajnice.[4]

b). III. bojna 11. pješačke pukovnije imala je dodira sa manjim partizanskim grupama kod Crnog Potoka—Malička—Milići, dalje u jugozapadnom pravcu Margačevac (474), koje su grupe raztjerane. III. bojna 11. pješačke pukovnije stigla je danas u selo Svinica (4 Klm. sjeverozapadno od Kladuše). Vlastiti gubitci: jedan ranjen i dva nestala. Neprijateljski gubitci nepoznati. Zapljenjeno je: dvije puške, 3 samokresa. 100 puščanih naboja i 6 naboja za samokres. I. i II. bojna 11. pješačke pukovnije zauzele su borbeni postroj za dalji podhvat. I. bojna II. gorskog zdruga: razviđanje u Međumajdanu. III. bojna II. gorskog zdruga: uređenje borbene postavi Komogovina—Kukuruzari. II. i IV. bojna II. gorskog zdruga: izobrazba momčadi.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—8, k. 21.

[2] Odnosi se na Kordunaški i Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 73 i tom V, knj. 14 izvještaj Štaba Prvog korpusa od 6 travnja 1943. god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Odnosi se na dijelove Banijskog NOP odreda.

[4] Odnosi se na Banijski NOP odred.

c) d). III. bojna II. gorskog zdruga bez jednog sata u Komogovini, jedan sat u Kukuruzarima. II. bojna II. gorskog zdruga bez jednog sata u Dvoru, jedan sat u Međumajdanu. I. bojna 11. pješačke pukovnije Buhača, II. bojna 11. pješačke pukovnije Mračaj, III. bojna 11. pješačke pukovnije Svinica.

e). 11. pješačka pukovnija: podhvat u prostoru Krtinja—Klokoč—Kušaja—Prisjeka—Dunjak. Za bombardiranje navedenih mjesta moli za 23. ovog mjeseca oko 8. sati. Osiguranje preselice sa municijom biti će izvedeno sa dijelovima V. gorskog zdruga. I. i III. bojna II. gorskog zdruga: noćni podhvat. II. i IV. bojna II. gorskog zdruga: djelatnost razviđanja.

f). Jedan ranjen, dva nestala.

g). Nepoznato.

h). Dvije puške, tri samokresa, 100 puščanih naboja i šest naboja za samokres.

(M. P.)[5]

P. 24/III **D**

Za točnost
Glavar stožera
Bojnik (Brusić)
Brusić

[5] Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedničtvo 2. pješačke divizije.

BR. 163

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U LICI[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odjelj.
i radi znanja:
KOMANDI XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

V. P. 10, dne 23 ožujka 43-XXI
0,10 čas.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4701
Stiglo 23 ožujka 43-XXI

Br. 4331/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 22 OŽUJKA 1943

POKRETI USTANIKA:

Iz izvora M.V.A.C. javlja se o koncentraciji XIV partizanske brigade[2] u zoni Dabar (Senj XV-GU).

DIVIZIJA „RE":

Gubici uslijed puščane vatre ustanika na garnizon Vrhovine, javljeni telegramom 4292 od 21 o. m., ovako se mijenjaju: 3 mrtva, od kojih jedan oficir, potporučnik Leto Giuseppe, iz 1/XXV granične straže; devet ranjenih, od kojih jedan oficir, kapetan Bertoli Francesco, iz 1/XXV granične straže.

Jučer, 21 o. m., naš odred u izviđanju dionice željezničke pruge Lič. Jesenica (Gospić LI-GZ)—Blata (Karlovac KI-AB) natjerao je u bjekstvo partizane, koji su ostavili u našim rukama jednog vojnika 57-og minobacačkog bataljona divizije

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 68, 166, 170 i 175.

„Lombardia", zarobljenog od ustanika u ranijim akcijama. U toku su provjeravanja.

Garnizon M.V.A.C. iz Dabra povukao se u pravcu Škara (Senj XV-GO) s ciljem da pojača taj garnizon i izbjegne oštećenje.

Četnici garnizona Crna Vlast[3] koji su se povukli prema Vrhovinama, o čemu telegram 4292 od 21 o. m.. broje oko 40 vojnika; ostalih 120 izgleda da su poginuli, ranjeni ili nestali.

Noću uoči 22 o. m. vatra artiljerije i automatskog oružja u cilju ometanja garnizona Vrhovine.

GRUPACIJA ROBERTI:

Akcije uznemiravanja garnizona Delnice.

OSTALI SEKTORI:

Uobičajena aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Izviđanje željezničke pruge Ogulin—Blata. Obasipano je malim bombama i mitraljirano mjesto Kosanovići i kota 563 (Karlovac MH-AF).

GENERAL GLORIA

8 prepisa

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Infor. odjeljenju
2 Šefu Operativ. odjelj.
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju za telekomunikacije

[3] O borbama kod Crne Vlasti vidi dok. br. 79 i 160.

BR. 164

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 23 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 314/taj.
U Brodu n/S dne 23. III. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel glavnog stožera)
Sastavak.

Sriemski zdrug:

Prema viesti želj. osiguranja, odsjek C, 22. III. 43. komunisti[2] u jačini bojne prešli želj. prugu Šid—Sriemska Rača južno od s. Grk (Višnjićevo) (18 JI Šid) u nepoznatom pravcu, ali vjerojatno u pravcu Fruške Gore. U borbi 1 poginuo i 6 zarobljeno od želj. stražara, 6 pušaka izgubljeno. Gubitci neprijatelja nepoznati. Općina Kuzmin javlja, da 3 brigade[3] u smjeru sjevera nadiru sa predhodnicom u šumi Klještevica (2 S Bosut). Viest u provjeravanju.

20. III. 43. u 1500 5—600 komunista,[4] najvećim dielom seljani iz s. Surduka i Belegiša (27 i 21 SSZ Zemun) napali oružničku obhodnju jačine 15 ljudi između Surduka i Slankamena (17 SSZ St. Pazova). Vlastiti gubitci: 9 oružnika poginulo, 5 zarobljeno i 1 nestao. 23. III. 43. 2 oružnika bijegom vratila se iz zarobljeničtva i javili da komunisti borave kod s. Šibanovci (13 JJZ St. Pazova). Krstarenje zapovjeđeno.

Slavonski zdrug:

Podhvat „Braun":

Skupina Sjever: 23. III. 43. rano izjutra jedna bojna u nadiranju od grebena iztočno Slat. Drenovac—sjeverno k. 437 na-

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—26, k. 21.

[2], [3] i [4] Vidi tom I. knj. 6, dok. br. 92.

išla na jak odpor.[5] Bojna vodila borbu od 1000—1400 sati, ali k. 437 do 1200 sati nije mogla zauzeti. U isto vrieme neprijatelj je desnokrilnu satniju skupine Jug na k. 574 (3.5 J Slat. Drenovac) obkolio. U 14 sati neprijatelj[6] poduzeo žestoki protunapad preko Razboja 1 km istočno k. 437 u pravcu sjevera, podpomognut jakom vatrom bacača i gorskog topa. Bojna se pod borbom povukla na južni rub s. Pušine. Isto je tako morala bojna kod Slat. Drenovca lievo krilo prema Pušinama zalomiti. U Slat. Drenovac—Čačić 158 (1 Z Slat. Drenovac) — Mihaljevo Brdo 384 — k. 437 — k. 523 (3 J Slat. Drenovac) — Torinačko Brdo (2.5 JI Slat. Drenovac) navodno XII. i XVI. komunistička brigada[7] sa namjerom da uništi naše snage kod prodiranja u Slat. Drenovac.

Neprijatelj označuje vlastite postave paležem većih šumskih površina i prikriven nastalim dimom poduzima protunapade. Neprijatelj je vrlo dobro naoružan strojopuškama i strojnicama, te nekoliko bacača i jednim gorskim topom. Strieljivo ne štedi.

Do sada javljeni gubici skupine Sjever: 12 mrtvih, 1 častnik i 10 domobrana ranjeno, 1 častnik i nekoliko ljudi nestalo. Jedna strojnica uništena punim pogodkom topa. Gubitci neprijatelja nisu ustanovljeni, ali se ocjenjuju visoko. Uhićeno 60, plien veća množina stoke i svinja.

Skupina Jug: Razviđanjem ustanovljene jače komunističke snage[8] između Slat. Drenovac i šumarije Jankovac (4 JJZ Slat. Drenovac).

I 5. p. p. u nadiranju prema k. 574 radi uzpostave sa lievim krilom skupine Jug, kod k. 574 naišla na jak odpor neprijatelja[9] i bila jedno vrieme obkoljena, ali joj uspjelo probiti se u smjeru k. 657.

Na odsjeku Koprivnato Br. — Papuk (5 JJZ i 7 JZ Slat. Drenovac) bez naročitih događaja.

Jedna i pol bojna u nadiranju od Kaptola (11 SSI Požega) pravcem Češljakovački V. 820 (6 S Kaptol) dosegla Cipelevac 817 — Češljakovački V. 820.

Vlastiti gubitci: 2 ranjena, 2 nestala. Gubitci neprijatelja: 1 zarobljen, 1 puška zaplienjena. Drugi gubitci nisu ustanovljeni.

---

[5] i [6] Vidi tom V, knj. 14 izvještaj Šesnaeste NO brigade Štabu Četvrte divizije od 12 travnja 1943 godine, i dok. br. 154, 158 i 159 u ovoj knjizi.

[7] i [9] Na ovom području dejstvovala je Šesnaesta NO i Osamnaesta NO brigada. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Osamnaeste NO brigade Štabu Četvrte divizije od 14 travnja 1943 godine.

3. pješ. divizija:

Područje Zvornik: U dnevnom izvještaju 22. III. 43. javljeno komunističke bande[10] kod Rakino Brdo (11 Z Zvornik) povukle se u smjeru Sekovića. Navodno pripremaju se za odlazak, ali nije ustanovljeno kuda (viest pouzdanika).

U prostoru južno Koraj (20 JJI Brčko) po četnicima ustanovljeno, da je oko 200 komunista sa povozom u pokretu smjerom juga.

4. pješ. divizija:

Bez naročitih događaja.

Namjere:

Sriemski zdrug: krstarenje jugoiztočnim dielom Sriema.

Slavonski zdrug: u podhvatu „Braun": Pričuvom skupine Jug i snagama sa desnog krila skupine Sjever kotlinu na crti Pušine—Pušinska Pl.—Rust—k. 753 (5.5 J Slat. Drenovac) — k. 657 — zatvoriti i neprijatelja koncentrično napasti u prostoru Slat. Drenovac—Jankovac.

3. pješ. divizija: krstarenje iz Bijeljine u smjeru Međaši—Balatum (12 i 17 SI Bijeljina) i od Capardi u smjeru Borogovo.

4. pješ. divizija: razviđanje u okolišu četnih nastanbenih mjesta.

II.

U s. Donja Vrba (7.5 I Brod) u noći 22/23. III. 43. 15—20 komunista opljačkalo od šumskih radnika 18 kg eksploziva, 988 komada kapsla i 180 metara štapina. Zapovjeđeno uhićenje svih šumskih radnika i iztraga.

ZAPOVJEDNIK
general Iser, v. r.

ZA TOČNOST:
Glavar stožera
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich

[10] Birčanski i Sremski NOP odred. Vidi tom I, knj. 6.

BR. 165

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 23 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI NA PODRUČJU PAPUKA, PSUNJA I POŽEŠKE KOTLINE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 82

(po podatcima primljenim 23. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Požege: Obći podhvat protiv partizanskih snaga[2] na području Papuka. Psunja i Požeške kotline nastavlja se. Dielovi 1. gor. div. koji nastupaju prema iztoku dostigli su 21. III. crtu: s. Amatovci— s. Striježevica — Krševina (787) — Jasikovo Br. — Lutoč — dolina Jovanovica (18 i 16 km j. j. z., te 14, 11, 10 i 9 km. j. z. od Voćina). — Do sada poznati gubitci 21. III. kod 1. gor. div. iznose:

a) Neprijateljski: 33 mrtva i 3 zarobljena.[3]

b) Vlastiti: 2 mrtva i 13 ranjenih.

c) Plien: 10 pušaka.

Sjeverna skupina je 22. III. izvršila napadaj na Slat. Drenovac (17 km j. od Podr. Slatine). Neprijatelj[4] drži visove zapadno od Slat. Drenovca.

Južna skupina savladavši nepr. odpor[5] izbila je 22. III. na crtu: Jankovac—Koprivnato Br.— Uvačka Gl.—Papuk (3.5, 5, 6 i 8 km j. z. Slat. Drenovca). Vlastiti gubitci: 3 mrtva, 10 ranje-

---

[1] Original, umnožen na šapirografu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1—43, k. 21.

[2] Odnosi se na Četvrtu diviziju. Vidi dok. br. 159 i 164.

[3] O gubicima vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

[4] i [5] Odnosi se na Drugi bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 12 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

nih i 1 nestao, a neprijateljski: 12 mrtvih i 10 zarobljenih.

O radu 1. gor. div. 22. III. još nema podataka.

. . .

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[6]

[6] Pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 166

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 23 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA NA SEKTORU VRHOVINE[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odjeljenju
i radi znanja:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas | prijema 23. III. 43. otpreme 23. III. 43. 00,10 č.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4761
Stiglo 23 ožujka 43—XXI

Br. 4368

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 23 OŽUJKA 1943 — XXI

POKRETI USTANIKA:

Javlja se: o premještaju XIV brigade iz Dabra (Senj XV-GU) prema Rudopolju[2] (Gospić MK-GO); o koncentraciji partizana u zoni G. Kosinj (Senj XR-FV).

DIVIZIJA „RE":

Danas, 23 o. m., započeta je akcija protjerivanja partizana[3] iz zone Vrhovine sa dvije kolone, koje su, svladavši jak protivnički otpor, raščistile kote: 1074 (Gospić LI-GO), 1082 (Gospić MH-GM), 1000 (Gospić MH-GM), 1019 (Gospić LI-GO), 925

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Tada se u Rudopolju nalazila Peta NOU brigada. Vidi dok. br. 94, 163 i 170.
[3] i [4] Vidi dok. br. 94 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

(Gospić MH-GO), 1035, 954 (MH-GQ) i 944 (Gospić MK-GO) izbivši čelom na kote 1035 i 827.

Sutra, 24 o. m., akcija će se nastaviti.

Naši gubici: 7 mrtvih, od kojih jedan oficir, i 42 ranjena, od kojih 4 oficira; protivnički: provjereno 70 mrtvih;[4] zaplijenjeno nekoliko pušaka i municija. Naknadno će se javiti ime poginulog oficira.

Naši odredi raščistili su zonu Tuk i Lisac (Karlovac AF-LI) natjeravši u bjekstvo ustanike i zapalivši naselja Pošmuge i Graovci (Karlovac AF-LI).

Drugi odredi započeli su čišćenje zone Treskavac, Radošić (Ogulin XV-AN); naknadno će se javiti vijesti.

GRUPACIJA ROBERTI:

Naš odred raščistio je zonu Škrbasti Vrh (Ogulin ZN-AX); nema što da se javi.

Blindirani voz je kod km 588 4 (Ogulin VU-BD) prouzrokovao eksploziju artiljeriskog zrna koja je oštetila željez. prugu; pruga je odmah uspostavljena.

OSTALI SEKTORI:

Uobičajena aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Jučer, 22 o. m., bombardovani su i obasipani malim bombama Crna Vlast, V. Obljaj (Gopsić MH-GO), i kote 944 (MH-GO), 1000 i 1082 (MH-GM); protivavionsko dejstvo pogodilo je jedan avion.

Danas, 23 o. m., vršeno je izviđanje zone Plaški i nad dionicom želj. pruge Ogulin—Blata.

Bombardovani su i gađani malim bombama Crna Vlast, kota 827 (MH-GO), padine Perušića (Gospić MK-GO), kote 1000 i 1082, Babin Potok i Turjanski. Bombardovano je naselje Dabar (Senj XV-GU).

NAČELNIK ŠTABA PUKOVNIK
ZAPPINO 23402303

8 prepisa

1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pom. nač. štaba
1 Infor. odjeljenju
2 Operativ. odjeljenju
1 kr. karab.
1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 167

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 23 OŽUJKA 1943 GOD. O PONOVNOJ AKCIJI U ZONI VODICE[1]

Telegram

datum i čas { slanja / prijema 24. III. 1943 2.30

OD KOMANDE XVIII ARM. KORP.
SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJ.
i na znanje:
KOMANDI V i VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4764
Stiglo 24 ožujka 1943/XXI

Br. 4510/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 23 OŽUJKA 1943—XXI

AKTIVNOST USTANIKA:

Nema šta da se javi.

SEKTOR „BERGAMO“:

Juče 22. t. m., očišćena je zona Pod Glavicom (Split UK-CD). Konfiskovano 4 vola i 10 ovaca. — Pronađeni su upola razrušeni: 1 kamion, 4 kola i 2 autobusa.

Pokupljen još 21 sposoban čovjek.

Nanijeti gubici: 4 mrtva, 6 ranjenih, 1 strijeljan.

Motociklistu autokolone Zadar—Split teško je ranila grupa partizana u blizini s. Bilice (Šibenik RO-BZ).

U zoni Farska (Omiš UO-AT) naša patrola je otvorila vatru na lice koje je ostavilo lovačku pušku.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

SEKTOR „ZARA“:

Nastavlja se akcija[2] o kojoj je javljeno u saopštenju od 22 tek. m.

Konfiskovano 160 ovaca, 6 konja, 18 goveda i zapaljene su neke partizanske kuće.

21 tek. m. započeta je nova akcija u zoni Vodice (Žirje PN-CK), Zaton (Žirje QH-CM), Srima (Žirje QH-OK): pronađena tri leša partizana, propagandni materijal, fotografije, lijekovi, optički aparat.

U zoni Turanj (Žirje PN-CQ) naša patrola protjerala partizansku grupu. — Pronađeni su tragovi krvi, tri noža, razni materijal.

SEKTOR „CELERE“:

Baterija Lusa (Šibenik QO-CD) je otvorila vatru na dvadeset barki prispjelih na ostrvo Krbela (Šibenik QO-BZ).

Remorker koji je zatim upućen na lice mjesta, zarobio je 25 civila, među kojima i jednog ranjenika.

U zoni Beljne Junaković (Šibenik RK-CF) zarobljena su 2 partizana kod kojih su pronađeni okviri za municiju i razna dokumenta.

Kr. karab. su u zoni Pekas (Šibenik RK-CK) našli municiju i razni materijal.

Vedro.

GENERAL SPIGO 18002303

Broj kopija:

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Odjeljenju „I“ (obavještajno)
2 Operativnom odjeljenju
1 Komandi kr. karab.
1 Odjelj. telekomunikacija

[2] Ova akcija se vodila protiv snaga Sjevernodalmatinskog bataljona. Vidi dok. br. 141 i 150.

BR. 168

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 24 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE BRAUN U SLAVONIJI[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 319/taj.
U Brodu n/S., dne 24-III. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel glavnog stožera),
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

Povećava se aktivnost komunističkih bandi.

Slavonski zdrug:

Nastavak podhvata „Braun":

Skupina Sjever: Odbijen noćni napad[2] 0200 na odsjeku Slat. Drenovac—Pušine.

Skupina Jug: Osiguranje desnog boka kod Češljakovački V. 820 (16,5 SSI Požega) u noći 24. 3. 43 od 0300 obkoljeno i razbijeno od mnogo nadmoćnijeg protivnika.[3] Polubojna III/4. p. p. (250 ljudi) pružila slab odpor i najvećim dielom zarobljena. Zapovjednik bojne, ranjen, sa 2 čstka[4] i 30 domobrana probili se. Točni gubitci nisu još poznati. Upućena pričuva od Kaptola u smjeru sjevera nije mogla svladati neprijateljski odpor i povukla se na visove sjeverno Kaptola nakon što je prihvatila momčad u povlačenju.

Sa skupinom Zapad nije bilo spoja.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—24, k. 21.

[2] Vidi dok. br. 102 i 106.

[3] Vidi dok. br. 164 i 171 i tom V, knj. 14, izvještaj Šesnaeste NO brigade Štabu Četvrte divizije od 12 travnja 1943 godine.

[4] časnika

Iztočno od bočnog osiguranja naniela je IV. obk. polubojna neprijatelju veće gubitke, ali se morala zbog obkoljavanja povući u smjeru Kaptola.

Do sada javljeni gubitci: 2 častnika poginulo, 3 častnika ranjeno i 3 častnika i oko 150 domobrana nestalo.

3. pješ. divizija:

Područje Bijeljina: Ustanovljena komunistička banda jačine bojne kod Bogutovo Selo (22 JZ Bijeljina).

Područje Zvornik: Razviđanjem ustanovljene komunističke bande 8—10 km južno Capardi (9 Z Zvornik).

4. pješ. divizija:

Bez naročitih događaja.

Namjere:

Nastaviti podhvat „Braun": Zatvoriti gorske ceste na crti Kokočak—Kaptol.

Kod 3. pješ. div.: Upućivanje jedne bojne od Bijeljine u pravcu rudnika Ugljevik (18 JZ Bijeljina).

U ostalim područjima i odsjecima razviđanje i krstarenje u okolini četnih nastanbenih mjesta.

ZAPOVJEDNIK
general Iser, v. r.

ZA TOČNOST:
Glavar stožera
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel

Op. Broj_____/taj.

U Sarajevu, dne _____ 194_

Predmet: Operativni izvještaj. ZAPOVJEDNIŠTVU OKUPACIONIH SNAGA(operativni otjel glavnog stožera), Beograd.

I.

Neprijatelj:
Izvršava se aktivnost komunističkih bandi.

Naše snage:
Sastave 4.pješ.divizije "Prinz Eugen"

Okupacija "jeverČehićen noćni napad ojde na odsjeku 1.bat.4.renovac-Lušine.

Okupacija Jug.:Otpuštanje zarobljenog Srba vod 1.ojdjeljenja 4.čet.1.bat.4.pp.(Ilijaš) u noći 24.5.43 od njega obkoljene i razbijene od znatno nadmoćnijeg protivnika.Poslubojna 1.čet/4.p.p. (Ilijaš) pružila slab otpor i najvećim dijelom razbijena. Zapovjednik bojne,ranjen,na 2 četka i 3e domobrana probili se. Ostali gubitci nisu još poznati.Upućena pričuva od 1.voda u rejonu ojevera nije mogla savladati neprijateljski otpor i povukla se na visove ojevera kapetola najvećeg je pričuvnika zarobljenog u ojevera.

Za okupaciju napad nije bio uspjela.

Izbijanje od bolnog obezbjeđenja mostova je IV.obr.pukovnija neprijatelju vrše gubitke,ali se morala zbog obkoljavanja povući u rejonu Kapetola.

Do sada poznati gubitci: 2 domobrana poginula, 3 domobrana ranjena i 3 domobrana nestalo.

Susjedna divizija:
Područje Ilijaša:Ustanovljena komunistička banda jačine bojne vod Sokolovo selo (29 22 Ilijaša).
Područje Tvornik:Razvidjenjem ustanovljene komunističke bande 6 - 1c na jugu Čevarli (9 2 Tvornik).

Susjedna divizija:
Bez naročite promjene.

Namjera:
Namjerava pokret "Braun" izbaciti gorske snage na crti Osmanuk-Kapetol.
Jač.1.pješ.div./Upućivanje jedne bojne od Ilijaša u pravcu raskršća Ugljevik (18 22 Ilijaša).
O ostalim pokretima i događajima razvijanje i kretanje u obalini četnih zatamnjenih mjesta.

ZAPOVJEDNIK
general Iser v.r.

Za vjernost:
Glavni stožer
Glavno stožerni odjeljak
Major
Stošić

Fotokopija dokumenta br. 168

BR. 169

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 24 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI NA PAPUKU, PSUNJU I U POŽEŠKOJ KOTLINI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 83
(po podatcima primljenim 24. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Moslavine: Noću 22/23. III. između želj. postaje Ludina—Vidrenjak i Moslavina—Popovača (na pruzi Dugo Selo—Banova Jaruga) naišao je putnički vlak na rastavljene tračnice i iskliznuo. Žrtava nije bilo.

Iste noći između želj. postaje Gračanica i Repušnica (na pruzi Dugo Selo—Banova Jaruga) partizani su oštetili želj. prugu i b. b. liniju.

Podr. Nova Gradiška: Noću 22/23. III. kod želj. postaje Medari—Dragalić (7 km z. od Nove Gradiške) naišao je teretni vlak na minu. Stroj i 7 vagona su iskliznuli.

Podr. Požege: U podhvatu protiv partizanskih snaga na Papuku, Psunju i Požeškoj kotlini, jedna bojna sjeverne skupine u nadiranju grebenom iztočno od Slat. Drenovca naišla je 23. III. kod k. 437 (2 km j. od Slat. Drenovca) na jak neprijateljski odpor[2] i poslie neprijateljskog protunapadaja kod visa Razboj (2.5 km j. izt. od Slat. Drenovca).

Dielovi južne skupine u nadiranju od Kaptola (11 km s. s. izt. od Požege) dostigli su 23. III. crtu: Cipelovac (817 — 6 km s. s. izt. od s. Kaptol) — Češljakovački V. (820 — 6 km s. od Kaptola). Na

[1] Original, umnožen na šapirografu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—41, k. 21.

[2] Vidi dok. br. 165, 168, 171, 173 i tom V. knj. 14, izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 12 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

ovom području zapaženi su dielovi XVIII. partizanske brigade.[3]

Čete 1. gor. div. napredovale su tokom 22. i 23. III. pod neprekidnim i žilavim neprijateljskim odporom[4] do ceste: Bučko Kamensko (19 km s. z. od Požege) — Vučjak — Zvečevo (12 i 9 km j. i j. j. z. od Voćina) — Voćin i ušle u s. Vučjak i Zvečevo. Od 23. III. u večer čete drže zaprečnu crtu: Kamengrad (2 km izt. od Vučjaka) — Velebit (2 km s. izt. od Vučjaka) — Zvečevo — Tejina Kosa (5 km j. j. z. od Voćina) — Selaški Potok. — Vlastiti gubitci 22. i 23. III.: 4 mrtva, 5 ranjenih i 1 nestao, a izgubljena je 1 strojopuška i 2 puške. Neprijateljski gubitci 22. III.: 59 mrtvih.

22. III. zorom uspjelo je jakim partizanskim snagama preći Ravnu Goru (5 km j. z. od Zvečeva) i preko Buča se prebaciti u Psunj pl.[5] Na putu: Pakrac—Bučko Kamensko ove partizanske snage napale su i uništile 2 preselice sa streljivom, 1 zdravstveni samovoz i 4 teretna samovoza. Za sudbinu momčadi se još ne zna. — Dve bojne i 1 sat čiste sada područje sjeverno i južno od r. Pakre.

* * *

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[6]

---

[3] Tada se tu nalazile Šesnaesta i Osamnaesta NO brigada. Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 12 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[4] Odnosi se na Dvanaestu NOU brigadu. Vidi tom V. knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije i izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[5] Dvanaesta NOU brigada sa dijelovima Sedamnaeste NO brigade prebacila se 23 ožujka 1943 god. sa Ravne Gore na sektor Psunja. Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

[6] Pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 170

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U LICI[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — Oper. odjeljenju
i radi znanja:
KOMANDI XI ARMIJ. KORPUSA
„ XVIII „ „

Datum i čas | otpreme 24. III. 43-XXI 20.40 č. | prijema 24. III. 43-XXI 22,45 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4814
Stiglo 25 ožujka 43-XXI

Br. 4400 op.

8 prepisa
1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Infor. odjeljenju
2 Operativ. odjeljenju
1 Komandi kr. karab.
1 Odjelj. za telekomunikacije

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 24 OŽUJKA 1943-XXI

POKRETI USTANIKA:

— Četničke i hrvatske vijesti potvrđuju da je u zoni Dabar (Senj XV-GU), Vrhovine prisutna Osma partizanska divizija[2]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 163, 166 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

sa 4 brigade, sa ponekim artiljerijskim oruđem i 2 tenka njemačkog tipa; vjerovatno su ista o kojima je već javljeno teleg. 3377 od 1 ožujka.

DIVIZIJA „RE":

— Dana 23 o. m. o čišćenju zone Treskavac—Radošić (Ogulin XV-AN), o čemu telegram 4368 istog datuma, nema šta da se javi.

— Naši gubici javljeni citiranim teleg. 4368 ovako se mijenjaju: 8 mrtvih, od kojih jedan oficir: vodnik Gambi Francesco iz LVI bat. cr. koš.; 43 ranjena, od kojih 5 oficira.

— Danas 24 o. m. završeno je čišćenje u zoni Vrhovine.

— Odredi M V. A. C. zapalili su naselja na padinama Perušića (MK-GO) i Dugi Dol, Crnu Vlast i Rudopolje[3] (Gospić MH-GO).

Naši gubici: 3 ranjena.

— Obrazovani su stalni garnizoni na kotama 925, 954 (Gospić MH-GQ) i 944 (Gospić MK-GO) za zaštitu odreda koji rade na uspostavi pruge na dionici Vrhovine—Rudopolje, o čemu telegram 4054 od 16 o. m.

GRUPACIJA ROBERTI:

— Akcije uznemiravanja garnizona Delnice.

— Na putu Senjsko (Ogulin ZT-BD) izviđačke jedinice gađane mitraljeskim rafalima bez posljedica.

OSTALI SEKTORI:

Uobičajena aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

— Izviđanje zone Dabar i pravca Brezovac (Gospić KI-GS) — Samar (Gospić LI-GQ).

Bombardovana je kota 1164 (Gospić MH-GM), Turjanski (Gospić NH-GK), Babin Potok Gornji i Donji (Gospić MH-GO) MH-GO).

GENERAL GLORIA

[3] Vidi dok. br. 94.

BR. 171

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 24 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: - 24. 3. 43	SAT I MINUT: 2355	BROJ: 157
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 24. 3. 43	SAT I MINUT:0755	BROJ: 623

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: .—.—

Tokom 22. i 23. o. m. napredovale su kolone **Gordiv**-a pod neprekidnim žilavim i jakim odporom neprijatelja[2] do ceste **Bučko Kamensko—Vučjak—Zvečevo—Voćin** i ušle u **Vučjak** i **Zvečevo.**
23. u večer kolone drže cestu: **Kamen Grad—Velebit—Lipov Vrh—Zvečevo—Tejina Kosa—Đukina Kosa—Selaški Potok,** stvarajući na istoj zapreku neprijateljskom prebacivanju na zapad.
Desno traže spoj sa djelovima drugog zbora na **Papuku,** lievo u spoju sa djelovima skupine podpukovnika **Vukića.**
Vlastiti gubitci — 22. ov. mj. — 3 mrtva, 5 ranjenih i jedan nestao.
Izgubljeno — 1 strojopuška i 2 puške.
23. ov. mj. dopodne bez gubitaka.
Neprijateljski gubitci 22. ov. mj. — 59 mrtvih.[3]
Plien — 12 pušaka, jedna poljska kuhinja.
23. ov. mj. dopodne jedan mrtav.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—9, k. 21.
[2] Otpor je pružala Dvanaesta NOU i Sedamnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 75, 168, 169 i 173 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste i Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.
[3] O gubicima vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

Plien — 1 puška, partizanska pismara i pisma.
Ranom zorom 22. o. m. uspjelo je vrlo jakim neprijateljskim snagama,[4] kada je glavna kolona bila grupirana prema cesti kod **Bučkog Kamenskog** za nastupanja jedne bojne skupine **Ruckser,** prelaziti **Ravnu Goru** i preko **Buča** se prebaciti u **Psunj** pl.
U bujicu ove mase upale su dvije preselice sa streljivom, 100 W krug. postajom i jedan sanit. samovoz te četiri teretnjaka pod vodstvom podpukovnika . . .[5] Simića iz **Pakraca** i jedan sanit. samovoz, jedna oklopna kola i jedan teretnjak natovareni neispravnim djelovima iz **Bučkog Kamenskog.**

Preselica iz Kamenskog makar obkoljena sa svih strana izdržavajući preko noći sedam masovnih juriša, uzpjela je održati se i spasiti pješ. streljivo, ručne bombe i veći dio topničkog streljiva, a sanit. samovoz i dva teretnjaka oštećeni.
Vlastitih dva mrtva i sedam ranjenih.
Preselica je oslobođena tek dvadeset trećeg ov. mj. u 1000 sati dolaskom motorizirane bojne **Ruckser** iz smjera **Bučko Kamensko.**
Stovatna krugovalna postaja sa krugojavnikom su nestali.
Vjerovatno zarobljeni. —
Preselica od **Bučkog Kamenskog** uništena je.
Za sudbinu momčadi još se ne zna.
Bojna **Ruckser** i 4 bojna IV Gor. zdruga koja je jutros stigla u **Pakrac** te jedna satnija na teretnjacima iz **Daruvara** čiste sada prostor sjev. i južno **Pakre.**
Spoj sa kolonama vrlo otežan zbog nedovoljnog polja rada krugovalnih postaja sa kojima se raspolaže.
Noću 22. na 23. ov. mj. oko 0100 sati partizani kod sela **Vlahnička** 3 km. sj. zap. **Popovac** presjekli 16 stubova brzoglasno-brzojavne linije.[6]

---

[4] Prema izvještaju Štaba Dvanaeste NOU brigade, ova se brigada sa jednim bataljonom Sedamnaeste NO brigade 20 travnja prebacila na Psunj.

[5] U originalu, iza ove riječi, dva reda tačkica označavaju nejasna mjesta u primljenoj depeši.

[6] Akciju su izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

Iste noći oštećena je pruga između **Garešnice** i **Repušnice**, razorene b. b. linije i presječeno 13 b. b. stubova.
Željeznički promet uspostavljen u 0900 sati.
Opravak linija je u toku.

Op. broj 835

GORDIV

P 24/III **D**

BR. 172

IZVJEŠTAJ VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA OD 25 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA KLOŠTAR IVANIĆ, VETOVO I KUTJEVO[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO
Odjel za javnu sigurnost
Broj 84/tajni
U Zagrebu, dne 25. ožujka 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od 25. ožujka do 8 sati.

1). GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)
2). GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST

PODRUČJE 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

23. III. u 2100 sat neutvrđen broj partizana Moslavačke skupine[2] upao je u sela Čaire i Šartovac (8 i 5 km s. izt. Kutine) i od seljaka iz oba sela pokupili sav višak živežnih namirnica pripremljenih za predaju Zempru. Od dvojice ustaša odveli po jedan par konja sa kolima i opremom i otišli u smjeru Prokopa (10 km s. z. Garešnice). Potjere upućene.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—6. k. 21.
[2] Dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 187.

24. III. od 0020 do 0320 sati partizani Moslavačke skupine[3] neutvrđene jačine vršili su napadaj na oružničku postaju Kloštar Ivanić (16 km z. Čazme). Napadaj je odbijen bez vlastitih gubitaka, dok su partizani svoje ranjene odvezli na 3 kola. Istodobno su opljačkali iz općine 60.000 kuna gotovine i spalili sve spise. Povukli su se u dvije skupine prema Čemernici i šumi Marča (4 km s. i 5 s. ist. Kloštar Ivanića).

PODRUČJE 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

19. III. u 0500 sati oko 200 partizana napalo je i zauzelo selo Vetovo[4] (12 km s. izt. Požege), koje je branilo oko 50 pripadnika njemačke narodnostne skupine. Poginulo je 20. a nestalo 16 branitelja ovog sela, dok partizanski gubitci nisu poznati.

Istog dana u 2100 sat oko 500 partizana napalo je mjesto i oružničku postaju Kutjevo.[5] Napadaj je odbijen, 1 ustaša i 1 domobran poginuli, dok se za gubitke partizana ne zna. Za vrieme borbe partizani su uspjeli iz državne pastuhane odtjerati 20 pastuha i selo opljačkati.

(M. P.)[6]

Glavar sigurnostnog odjela
pukovnik Osmanagić
Osmanagić

[3] Jedna četa Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj 14, izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.
[4] Vidi dok. br. 58.
[5] Vidi dok. br. 63.
[6] Pečat: kao u naslovu.

BR. 173

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 25 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 25. 3. 43.	SAT I MINUT: 2335	BROJ: 162
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 26. 3. 43.	SAT I MINUT: 0728	BROJ: 705

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNOM ODJELU
SPOJ: .—.—.—.

U podhvatu **Braun** vršeno je tokom dana pregrupisanje snaga na odsjeku **Bučko Kamensko—Obrov** sjev. **Zvečevo.**
Zapovjedničtvo nad cielim odsiekom preuzeo je zapovjednik gor. zdruga.
II/I. gor. zdruga vraćena je u **Daruvar.**
Osobitih događaja nije bilo.
Završno od 20. do 24. 3. 43. zaključno javljeni su dosada sliedeći gubitci. vlastiti 20 mrtvih, 43 ranjena, 1 častnik. 21 nestalih, 1 častnik apotekar, 3 dočasnika.

Izgubljeno 5 pušaka, 1 strojopuška, 2 strojosamokresa, 3 samokresa, 1 zdrav. samovoz, 2 teretnjaka, 1 motorkotač, 2 laka oklopna kola i 21 sanduk sa haubičkim streljivom.
Oklopna su kola samo izgorjela.
Neprijateljski gubitci:[2] 314 mrtvih nađenih.
Prema izjavi seljaka trebalo bi ovome dodati još 150 mrtvih, i odgovarajući broj ranjenih, 43 zarobljena.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1—2, k. 21.

[2] O ukupnim gubicima naših jedinica za vrijeme ove neprijateljske ofanzive vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Četvrte divizije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu Hrvatske.

Plien: 150 pušaka, 1 samokres, 40 ručnih bomba. veće količine puščanog streljiva, 1 poljska kuhinja, 1 osobni samovoz, 1 gorski top 65 mm. izgubljen 10. XI. 42. god. 4 gor. zdruga i 2 laka oklopna kola neupotrebljiva izgubljena 6. I. 43., 240 raznih bombi za bacače, 3 pisaća stroja, dva do tri vagona neprerađene kože, veće količine živežnih namirnica, veći broj žive stoke, pismohrana III. zone 4. partizanske divizije i XVII. part. brigade. Oslobođeno od zarobljeničtva: 47 domobrana i 29 željezničara.

Razviđački odjel iz **Grubišnog Polja** ustanovio je novo prikupljanje partizanskih snaga jačine oko 700 sa puškama, strojnicama, stokom, hranom i pučanstvom u selima **M.** i **V. Peratovica** i **Gakovo** (si. **Grubišnog Polja.)**

Na ostalom području divizije tokom dana ništa osobitoga.

Op. broj 852.

GORDIV.

P 26/III D

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 26. 3. U SATI 0825
DEŠIFRIRAO DANA 26. 3. U SATI 0945 PODPIS: Filković .....

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA: DAN 26. MJESEC 3. GOD. 43.	PODPIS I ČIN ČASTNIKA. KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
232	SAT 09 MINUT 50	PODPIS: D.. ČIN: st

BR. 174

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 25 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Broda	DAN: 25. 3. 43.	SAT I MINUT: 0845	BROJ: 262
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 25. 3. 43.	SAT I MINUT: 0935	BROJ: 678

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL i GORDIV DARUVAR.
SPOJ: .—.—

Skupina sjever i jug: Nedvojbeno ustanovili prisustvo XII. i XVI. komunističke brigade[2] na prostoru **Slat. Drenovac—Jankovac** 4 jjz. **Slat. Drenovac—kota 768—Pušinska Planina—kota 315.**
Kod skupine sjever noćni napad[3] na odsjeku **Đurišić,** želj. st. **Slat. Drenovac** odbijen.
Kod skupine jug bez promjene.
Namjera: pošto grupa **Vukić** očistila područje zapadno od crte **Slat. Drenovac, Jankovac** sa cielom skupinom sjever napasti neprijatelja na prostoru **Slat. Drenovac, Jankovac,** k. 711, k. 772, **Pušinska Pl.** i nabaciti ga u obruč.

Op. broj 295/60 tajno

II. D. S.

P

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistorisk**o**g instituta pod reg. br. 10/1—9, k. 21.

[2] Na tom području dejstvovale su Šesnaesta i Osamnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 165. 171, 173, 176 i tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[3] Napad su izvršili dijelovi Šesnaeste i Osamnaeste NO brigade.

BR. 175

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 25 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU ČETVRTE NOU BRIGADE NA LETINAC[1]

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Oper. odjeljenju
i radi znanja:
KOMANDI XI ARMIJ. KORPUSA
„ XVIII „ „

Datum i čas	otpreme prijema 25. III. 43 23,40 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4877
Stiglo 26 ožujka 43-XXI

Br. 4429/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 25 OŽUJKA 1943

POKRETI USTANIKA:

Primijećen je u zoni Dabar (Senj XV-GU) pridolazak Četvrte partizanske brigade.

DIVIZIJA „RE“:

Jučer, 24 o. m., naši su odredi u akciji raščišćavanja zone Vezmari (Karlovac MH-AF) zarobili 2 Hrvata koje su ustanici odvukli za vrijeme napada na civilni voz dana 17 o. m. između G. Dubrava i D. Dubrava.[2]

Jutros 25 o. m. jake partizanske formacije napale su naselje Letinac[3] (Senj XP-GZ). Ustaška posada, uza sav otpor, bila je

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi dok. br. 65.
[3] Napad je izvršila Četvrta NOU brigada. Vidi dok. br. 183, 187 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

svladana. Od 150 ustaša, od kojih se sastojala posada, samo 30 je dosada stiglo u Brinje.

Naknadno će se javiti vijesti.

Danas, 25 o. m., ustanici su jačim snagama napali naše odrede za stalnu zaštitu u zoni sedla Klanac[4] (Senj ZV-GZ). Protivdejstvo našeg oružja i intervencija odreda garnizona Brinje i Prokike (Senj ZT-GZ) normalizovali su situaciju. Naši gubici: 11 mrtvih, 6 ranjenih, od kojih jedan oficir, 8 nestalih; zadati gubici: 27 mrtvih provjerenih i 25 vjerovatnih; zaplijenjeno oružje: 8 pušaka.

GRUPACIJA ROBERTI:

Jučer, 24 o. m., predao se garnizonu Mrkopalj jedan nenaoružani partizan.

OSTALI SEKTORI:

Uobičajena aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Vazduhoplovna grupacija Pula: predviđeni zadaci nisu se mogli izvršiti zbog nepovoljnih atmosferskih prilika.

Vazduhoplovna grupacija Zadar: izviđanje u zoni Otočac—Lešće—Gospić—Turjanski (NH-GK) — Babin Potok—Javornik (MK-GB)—Dabar—Senj. Izviđanje i bacanje letaka u zoni Drežnica i Ogulin.

GENERAL GLORIA

8 prepisa:
1 Ekselenciji
1 Nač. štaba
1 Pomoć. nač. štaba
2 Operativ, odjeljenju
1 Infor. odjeljenju
1 kr. karab.
1 Odjeljenju za telekomunikacije

[4] Napad je izvršila Četrnaesta NO brigada. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Pete operativne zone od 6 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

BR. 176

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 25 OŽUKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 25. 3. 43.	SAT I MINUT: 2330	BROJ: 159
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 25. 3. 43.	SAT I MINUT: 0230	BROJ: 676

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNOM ODJELU.
SPOJ:

U podhvatu **Braun** postrojbe **Gordiva** obrazuju zapreku na odsjeku od **Bučko Kamenskog** do **Obrova** 4 km. jug. zapad od **Voćina.**

Izvješća o događajima tokom dana još nisu primljena, ali je nad postavima letio glavar stožera divizije.

Naknadno su primljena izvješća: 23 o. m. poslije podne dočekana je i napadnuta od jakih partizanskih snaga[2] kod **Zajle** obskrba preselica nenatovarena ppuk. **Šimića.**

Preselica je razpršena.

Dva roja su se vratila koloni **Šnura.**

8 domobrana 24 o. m. u **Daruvar.**

Poručnik **Videc** sa 50 domobrana prilikom razvidanja smjerom **Sovjak zap. Zvečeva—Kupusina—** k. 712 **Kestenova Poljana** i natrag razbio je kod

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—11, k. 21.

[2] Napad izvršili dijelovi Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 171, 173, 179, 181 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

k. 581 jaču partizansku skupinu[3] bez vlastitih gubitaka.
Neprijateljski gubitci: 6 mrtvih, 40 zarobljenih.
Razni ratni plien.
Pri napadu na obkoljenu preselicu ppuk. **Šimića** imali su partizani 35 prebrojano mrtvih.
Bilo ih je međutim oko 120 i odgovarajući broj ranjenika.
Plien 5 pušaka.
Ukupni vlastiti gubitci: 4 mrtva, 8 ranjenih, 9 nestalih među kojima doktor nadporučnik **Matić** i krugojavnik.
Nadalje izgubljeno: 2 teretnjaka, 21 sanduk haubičnog streljiva. 89 sanduka spašeno i svo pušča no streljivo, i ručne bombe.
Pronađena je i 100 W krugo-postaja, danas je izprobana i ona je izpravna.
Gubitci lakooklopne satnije 22 o. m. poslie podne istočno **Buča: 2** oklopna kola izgorjela, 2 strojosamokresa, 3 samokresa. 3 puške izgubljene.
Nestalo 2 dočasnika i 3 domobrana.
Noću 23 na 24 o. m. bio je od 2330 do 0015 partizanski napadaj na Hercegovac[4] (10 km s.i. Garešnice).
Isti je odbijen bez gubitaka.
Iste noći izkidana je brzogl. linija između **Končanice** i **Daruvara** na dužini oko 2 km., veza je bila uspostavljena dopodne.
Tokom dana izvršena razviđanja u selima istočno od **Križa** završena su bez dodira.

Op. broj 848

GORDIV.

P

[3] Odnosi se na jednu četu Trećeg bataljona Sedamnaeste NO brigade. Vidi tom V. knj. 14. izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.
[4] Napad izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda.

BR. 177

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 26 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA DRUGOG GORSKOG ZDRUGA I JEDANAESTE PJEŠAČKE PUKOVNIJE NA BANIJI[1]

IZVJEŠĆE BR. 85
O događajima u toku 26. III. 1943.

Jutarnje.

a. — Nema.
b. — I. i III. bojna II. G. Z. prema zapoviedi divizije.
Od II. bojne II. G. Z. još nema izvješća.
Inače noć je protekla u miru.
c, d. e. — Prema večernjem izvješću.
f, g, h. — Nema.

Večernje,[2]

a. — razviđanjem vlastitih četa ustanovilo se je da se na visovima južnog diela Šamarice u izgrađenim postavima nalazi neprijatelj[3] u jačini od 500—600 ljudi (i to na: visu 468, 423. 401, 258 i 484), a stožer partizana[4] navodno na Čavić Brdu.

Jedan teretni samovoz, koji je išao preko Siska u Zagreb. napadnut je od nepoznate jačine partizana[5] u šumi Brezovica. Samovoz je zapaljen. Prema izjavi jednog domobrana komu je uspjelo pobjeći, partizani su od posade samovoza dvojicu ubili, a trojicu zarobili.

Mještani javljaju da se partizani danas skupljaju oko s. Čukura (3 km zap. od Kostajnice).

b. — II. bojna II. G. Z. stigla je 24. ov. mj. bez dodira sa neprijateljem u s. Leskovac. U daljem podhvatu bojna je 25. ov. mj. došla u dodir sa jačim neprijateljskim snagama[6] u prostoru kao što je pod a) navedeno.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—15, k. 21.

[2] U originalu. ispod ove riječi, dopisano zelenom olovkom: „Vjerojatno XVI part. brigada".

[3] i [4] Odnosi se na Banijski NOP odred.

[5] Napad izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

[6] Odnosi se na Drugi bataljon Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 88, 181, 187 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Prvog korpusa od 6 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

U toku borbe koja je trajala od 6.30 do 13.30 sati nije uspjelo partizane izbaciti iz njihovog položaja. Bojna je imala sliedeće gubitke: 8 ranjenih, 1 mrtav, 6 nestalih, 1 podnožje strojnice. Bojna se je povukla u s. Zrin, a odavde 26. ov. mj. u Dvor.

I. i III. bojna II. G. Z. nalazi se danas u podhvatu prema zapoviedi divizije.

III/II. G. Z. došla je u dodir sa manjim partizanskim skupinama (oko 50 ljudi), u području Tubica Br. (vis 332). Partizani su se povukli u juž. pravcu (Karan šume).

Razviđački dielovi IV. bojne II. G. Z., koji su razviđali u j. i. pravcu od Bos. Kostajnice, vratili su se bez dodira sa neprijateljem.

I. i III. Bojna 11. p. p. razviđale su okolicu uporišta. Nisu naišle na neprijatelja.

Dielovi 12. p. p. koji su razviđali u istočnom pravcu od B. Novog, vratili su se bez dodira sa neprijateljem.

c, d. — I. i III/II. G. Z.: Strigovo, II/II. G. Z.: Dvor, IV. bojna II. G. Z. nepromienjeno.

e. — Djelatnost razviđanja i izgradnje postava.

f. — 3 mrtva, 8 ranjenih i 9 nestalih, i 1 ter. samovoz.

g. — Nepoznato.

h. — Nema.

Za točnost:
Zamj. glavara stožera
Satnik (Kniha)
Kniha

P 28/III. 29/III **D**

BR. 178

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 OŽUJKA 1943 GOD. O IZVRŠENOM ČIŠĆENJU ZONE MUĆ[1]

Predmet: wt

Telegram

Datum i čas | slanja 26. III. 43 20,30 | prijema 27. III. 43 0,10

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNO ODJELJ.
i na znanje:
KOMANDI V I VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

Br. 4660/op.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4935
Stiglo 27 ožujka 1943/XXI

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 26 OŽUJKA 1943

SEKTOR „BERGAMO“:

Završivši metodično čišćenje zone Muć, naše jedinice su započele operacije na teritoriji zapadno od pomenutog mjesta.

Kolone su stigle do Mutvice (Split TP-CF), Brštanova (Split TR-BZ) Pometanog Br. (Split UH-DZ) savladavši neprijateljske otpore.[2]

Pretrpljeni gubici: jedan mrtav, dva ranjena; nanijeti gubici:[3] 20 mrtvih, jedan strijeljan, zaplijenjene 2 puške. —

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] i [3] Otpor su pružali dijelovi Splitskog odreda. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

U sukobu između Dicma (Split UQ-BU) i Dugopolja (Split US-BS). o čemu je javljeno izvještajem od 25 tek. m., partizani[4] su pretrpjeli 2 mrtva.

* * *

BR. 179

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 27 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE BRAUN U SLAVONIJI[1]

ZAPOVJEDNIĆTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 333/taj.
U Brodu n/S., dne 27-III. 1943

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel Glavnog stožera),
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

27. III. 43. u 0600 oružnička obhodnja naišla na komunističku bandu[2] jakosti 80 ljudi na cesti između s. Irig i Neradin (3 SI Irig). Pomoću I. zrakoplovne polubojne komunisti su obkoljeni. U borbi do sada ustanovljeno 16 mrtvih komunista. 1 ranjen i 4 zarobljena, od ovih 1 ranjen. Uhićeno 126 sumnjivih iz okoline. Plien 6 pušaka, 3 strojopuške.[3] Vlastiti gubitci: 4 mrtva, 1 ranjen.

*

Slavonski zdrug:

Podhvat „Braun": Prokrstaren prostor Pušinska Pl.—Slat. Drenovac—Češljakovački V. 820—Bazova Gl. 772—Rust 772 sa

[4] Odnosi se na Mosorski bataljon. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—27, k. 21.

[2] i [3] Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92.

dodirom neprijatelja samo kod k. 684 (4 J Pušine). Neprijatelj[4] suzbijen i bačen prema sjeveru.

Jedna komunistička skupina, jaka navodno 2.000 ljudi (zajedno sa neborcima) ustanovljena u prostoru 2—4 km iztočno Kutjevo.[5] Njeno naoružanje: 1 težki i 12 lakih bacača, 8 strojnica i pušaka više od ljudstva. Ova je skupina danas uspješno bombardirana i tučena topničkom vatrom.

Kod Kapovca 792 (7 SSZ Kutjevo) opaženi znaci vatrom.

Komunisti mnogo se boje zračnih napada (izjave iz zarobljeničtva vraćenog dočastnika).

Skupina Jug i skupina Sjever: Razviđanje pred frontom bez dodira sa neprijateljem.

Čete spremne za podhvat gonjenja u smjeru iztoka, čim se dobije odobrenje zapovjednika skupine Zapad za napuštanje zaprečne crte.

Iz zarobljeničtva pobjegli dočastnik izjavio je kod skupine Sjever: Jedna bojna XVII. i dvie bojne XVI. komunističke brigade otišle u noći 23/24. III. 43. iz prostora Zvečevo i Voćin između Đulaveca i Bastaji u Bilo Goru u s. Jasenaš, Đakovac, Turčić Polje.[6] Svaki zračni napad ima krajni moralni učinak na komuniste.

XII. i XVII. komunistička brigada[7] navodno su 23. III. 43. otišle iz prostora Jankovac prema zapadu, a XVI. i XVIII. brigada[8] borave navodno u prostoru iztočno Kutjevo—Orahovica sa mnogim bolestnim i ranjenim. Četvrtina su navodno naoružane ženske (izjava narednika Novšak, pobjeglog iz zarobljeničtva).

Dvie krilne bojne zaprečne skupine Jug upućene za Veliku.

Do sada nisu javljeni vlastiti gubitci.

Vlastito ljudstvo: 3 častnika, 1 dočastnik i 5 domobrana oslobođeno iz zarobljeničtva. 7 komunista zarobljeno.

3. pješačka divizija:

Krstarenje u prostoru Bogutovo Selo (22 JZ Bijeljina) sa slabim dodirom neprijatelja.

---

[4] Odnosi se na snage Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 173, 181, 184 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 12 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[5] i [6] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šesnaeste i Osamnaeste brigade od 12 i 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[7] O ovome vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[7] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Dvanaeste NOU i Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

U noći 26/27. III. 43. odbijen neprijateljski napad na postave kod Capardi (11 Z Zvornik).[9]

4. pješačka divizija:

Prema izjavi pouzdanika i pučanstva došlo je na područje Ozrena četnicima 10 častnika od štaba Draže Mihailovića. Sada borave kod Trebavske četničke skupine. Njihova zadaća nepoznata. Vjerojatno će preuzeti zapovjedničtvo nad četnicima.

Namjere:

Sriemski zdrug: krstarenje prostorom iztočno i sjeveroiztočno Irig.

Slavonski zdrug: Početak gonjenja neprijatelja u pravcu iztoka sa svim raspoloživim snagama, u koliko skupina Zapad odobri napuštanje zaprečne crte Rijenci—Slat. Drenovac—Jankovac—Papuk.

3. pješačka divizija: Razviđanje u prostoru Bijeljina. Krstarenie snagom jakosti bojne od Čelića (16 J Brčko) u smjeru Mačkovac i Jablanac (7 J i 10 JJZ Čelić). Razviđanje od Capardi u smjeru Borogovo (13 ZZJ Zvornik) i od Kladnja u smjeru Trnave (12 IIS Kladanj).

4. pješačka divizija: Razviđanje i krstarenje u okolini četnih nastambenih mjesta.

II.

Nema.

ZAPOVJEDNIK
general Iser, v. r.

ZA TOČNOST:
Glavar stožera
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich

P

[9] Napad vršili dijelovi Sremskog NOP odreda. Vidi tom I, knj. 6.

BR. 180

IZVJEŠTAJ VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA OD 27 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA SUNJU I ŠAŠ[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO
Odjel za javnu sigurnost
Broj 86/tajni
U Zagrebu, dne 27. ožujka 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od 27. ožujka do 8 sati.

1). GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel).
2). GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST.

PODRUČJE 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

Prema naknadnim podacima, prilikom napadaja na putnički vlak Zagreb—Sušak na 17. III. (dnevno izvješće broj 77, od 18. III) poginulo je 14 osoba među kojima 4 domobrana i 2 ustaše, a ranjeno 15 osoba, od kojih 1 domobran i 3 ustaše. Partizani su odveli oko 150 osoba, među kojima je bilo domobrana, ustaša i talijanskih vojnika, te jedan naš satnik.[2]

23. III. oko 2200 sata 4 naoružana partizana upala su u selo Dol. Dragonožec (10 km z. Odre) i ubili općinskog načelnika i tabornika Petra Markulini.

26. III. u 0730 sati u šumi Brezovica (12 km j. z. Popovača) oko 30 partizana napalo je samovoz 1. samovozne bojne iz Zagreba.[3] Poginuo 1 stožerni narednik i upravljač samovoza, 3 domobrana razoružali, svukli i pustili, 1 se domobran spasio, a samovoz zapalili. U ruke partizana pale su 3 puške sa nešto streljiva.

26. III. u 2100 sat javljeno je, da se veća skupina partizana kreće prema Vrbovcu i da je u izgledu napad na oružničku postaju. Potrebno poduzeto.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—6, k. 21.

[2] O ovoj akciji vidi dok. br. 65, 66 i 79.

[3] Akciju su izveli dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

26. III. od 2230 do 2315 sati skupina oko 200 partizana vršila je napadaj na željezničku postaju Sunja.[4] Napadaj odbijen. Naši gubitci 1 domobran ranjen. Potankosti nedostaju.

27. III. u 0100 sat partizani su napali domobransku stražu jačine 30 domobrana na željezničkoj postaji Šaš.[5] na pruzi Sunja—Novska i nakon kraće borbe savladali i zarobili zajedno sa još 30 talijanskih vojnika. Željezničku postaju zapalili. Potankosti nedostaju.

PODRUČJE 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

16. III. iz sela Dol. Bazije (10 km izt. Podr. Slatine) pridružile su se partizanima 22 osobe mlađih godina.

19. III. oko 0100 sat neutvrđeni broj partizana upao je u selo Međurić (13 km s. z. Novske) i iz općine opljačkali oko 4000 kuna gotovine.

26. III. u 0020 sati teretni vlak Brod—Vinkovci kod sela Sapci (15 km izt. Broda) naišao na minu. Stroj i 6 vagona izkočili, ljudskih žrtava nije bilo. Šteta je velika. Pruga će biti popravljena u toku dana.

. . .

Glavar sigurnostnog odjela
pukovnik (Osmanagić)
Osmanagić

(M. P.)[6]

P 27/III D

[4] i [5] Napad je izvršila Prva četa Trećeg bataljona Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 88, 181 i 187.

[6] Okrugli pečat: kao u naslovu.

BR. 181

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 27 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI NA PODRUČJU PAPUKA, PSUNJA I POŽEŠKE KOTLINE I O BORBAMA U KORDUNU, LICI I DALMACIJI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 86
(po podacima primljenim 27. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Bilo Gore: Noću 24/25. III. manja skupina partizana[2] napala je stajalište između želj. postaje Bregi i Podr. Novi Grad (na pruzi Koprivnica—Virovitica). Bližih podataka još nema.

Iste noći partizani su 2 puta pokušali prijeći želj. prugu: Koprivnica—Križevci, ali su odbijeni.

Podr. između Siska i Kutine: 26. III. u šumi Brezovica (12 km izt. od Siska) partizani su zapalili 1 teretni samovoz.[3] 1 dočastnik i 1 domobran su poginuli. a 3 domobrana razoružana. Iz Popovače je upućena potjera.

U nekim selima sjeveroistočno od Siska (Gušće, Cigoč, Kratečko i Vel. Svinjičko — 16—23 km s. izt. od Siska) manje partizanske skupine napadaju i pljačkaju seljake te drže javne zborove. U s. Kratečko 24. III. spalili su općinske spise.

Podr. Daruvara: Noću 25/26. III. kod s. Koreničani (12 km s. izt. od Daruvara) oko 200 partizana[4] naišlo je na našu zasjedu. Poslije 2 satne borbe partizani su protjerani.

---

[1] Original. umnožen na šapirografu. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1—44, k. 21.

[2] Vidi dok. br. 77.

[3] Akciju su izveli dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 177, 187 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

[4] Odnosi se na Prvi bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 12 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

Podr. Papuka—Psunja—Požege: Podhvat protiv partizanskih snaga na području Papuka, Psunja i u Požeškoj kotlini nastavljaju se. — 25. III. naše čete zauzele su polazne postave za napadaj na neprijatelja na području: Pušinska Pl.—Slat. Drenovac—Jankovac—Češljakovački V.—Bazova Gl.—Rust (15—21 km j. izt. od Voćina). Istog dana u 12 sati odpočelo je nadiranje. Bližih podataka još nema.

Noću 25/26. III. zapažena je jača partizanska skupina[5] u pokretu smjerom: Gradac—Londžica—Živčane (9 km j. j. z. i j. izt. od Našica).

26. III. oko 150 partizana[6] boravilo je u s. Orahovica (16 km z. od Našica). Upućena potjera iz s. Čačinci (7 km s. od Orahovice) protjerala je partizane preko s. Duzluk u gradinu Ružica (2 km j. j. z. od Orahovice) gdje neprijatelj daje odpor. Vlastiti gubitci: 1 mrtav, a neprijateljski: 15 mrtvih i 2 zarobljena.

Podr. Sriema: Kod s. Kupinovo, Progar i Petrovčić (30, 22 i 20 km z. j. z. od Zemuna) naši razviđački dielovi imali su manje okršaje sa partizanima. Vlastiti gubitci: 1 mrtav, 2 ranjena i 1 nestao.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Like: 24. III. završeno je čišćenje područja oko Vrhovina. U toku su radovi na popravki želj. pruge. U raznim sukobima prigodom ovog čišćenja ubijeno je 70 partizana i zaplienjeno oružje i streljivo. Talijanski gubitci od 22. do 24. III.: 11 mrt-

[5] Odnosi se na Šesnaestu i Osamnaestu NO brigadu. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[6] Odnosi se na dijelove Drugog i Trećeg bataljona Šesnaeste NO brigade.

vih (među njima 1 častnik) i 50 ranjenih (među njima 5 častnika).[7]

Na području Plaški—Josip Dol rastjerana je partizanska skupina.

Podr. Petrinja—Glina:

25. III. V. gorski zdrug prešao je kod s. Stankovac i Slatina (10 km s. i 16 km s. z. od Gline) na lievu obalu r. Kupe i vršio čišćenje ove obale i šume Kljuka (10 km izt. od Pokupskog). Na lievoj obali r. Kupe naišlo se samo na pojedine partizanske stražare koji su vatrom protjerani. —

Noću 24/25. III. jače partizanske skupine[8] prebacile su se sa područja: Pokupsko—Cerje—Auguštinovac (15, 12 i 14 km j. izt. od Pisarovine) na desnu obalu r. Kupe na područje: Cremušnica—Kirin Grad (oko 11 km s. s. izt. od Vrgin Mosta). — 25. III. naše čete su zauzele Pokupsko.

Na području: Kraljevčani—Jabukovac (oko 12 km j. od Petrinje) i u s. Tremušnjak i G. Pastuši (15 i 14 km j. od Petrinje) prikupljaju se jače partizanske snage.[9]

Jedna jača partizanska skupina prebacila se navodno iz Petrove Gore u okolicu Klasnića (12 km j. j. izt. od Gline), a druga skupina u smjeru Cazina (18 km s. s. izt. od Bihaća).

Podr. Sunje:

Noću 26/27. III. odbijen je partizanski prepad na Sunju.[10] Bližih podataka još nema.

Podr. Sinja:

24. III. završeno je čišćenje područja oko s. Muć (12 km z. od Sinja). 23. i 24.

---

[7] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[8] Odnosi se na Kordunaški NOP odred.

[9] Odnosi se na Banijski NOP odred. Vidi dok. br. 88 i 91.

[10] Prepad su izvršili dijelovi Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 88 i 180.

III partizani su imali 5 mrtvih. 6 ranjenih, 25 zarobljenih, a 32 sumnjive osobe su uhićene.

Južno od Sinja došlo je do manjih sukoba između talijanskih obhodnja i partizana.

Podr. Metkovića: Na području zapadno od Metkovića talijanske čete vrše čišćenje. Bližih podataka još nema.

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[11]

[11] **Pečat**: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 182

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U DALMACIJI[1]

Predmet: rzb.

Telegram

Datum i čas { slanja 28. III. 43 1.— prijema

OD KOMANDE XVIII ARM. KORPUSA

SUPERSLODI — Operativno odjelj.

i na znanje:

KOMANDI V I VI ARM. KORP.

TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 4974
Stiglo 28 ožujka 1943/XXI

Br. 4708/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 27 OŽUJKA 1943-XXI

DJELATNOST USTANIKA:

Izgleda da su partizani[2] koncentrisali dvije brigade u zoni Zrmanja (Knin RO-DT) i Plavno (Knin SL-SN-DR), jednu brigadu sjeverno od Gračaca i jednu u zoni Borovačko Polje (Knin RM-DX-DV).

M.V.A.C. izgleda da je zametnula borbu sa ovom posljednjom.[3]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] Odnosi se na Prvu i Drugu NOU brigadu Šeste divizije. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šeste divizije od 7 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Druga NOU brigada sa tri bataljona čistila je okolinu Gračaca (padine Velebita) od manjih četničkih grupa. Vidi izvještaj Štaba Šeste divizije od 7 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

SEKTOR „BERGAMO“:

Naše trupe nastavivši akciju u zoni Muć[4] stigle su u Kladnjice (Šibenik TL-DC)—Lećevica (Šibenik TI-TL-TN-BZ).

U zoni [Krilo] Jesenice (Omiš US-VH) pronađene dvije lovačke puške i dinamit.

SEKTOR „ZARA“:

U zoni Rasline (Šibenik QK-CO) ubijeno je 10 ljudi pri pokušaju bjegstva. Pokupljeno 20 sposobnih ljudi i zapaljeno nekoliko čamaca.

SEKTOR „CELERE“:

Za odmazdu zbog ranjavanja motocikliste autokolone Split —Zadar, o čemu je javljeno saopštenjem od 23 tek. m., strijeljani su u zoni Bilice (Šibenik RO-BZ) 2 taoca iz tog mjesta.

SEKTOR „SASSARI“:

Normalna djelatnost pretraživanja i zasjeda.

VAZDUŠNA DJELATNOST:

Oružano izviđanje u zoni Bilice (Šibenik RO-BZ).

Oblačno — jak vjetar — more uzburkano.

GENERAL SPIGO

8 kopija

1 Ekselenciji[5]
1 Načelniku štaba
1 Pomoćniku nač. štaba
2 Operativnom odjeljenju
1 Odjeljenju „I“ (obavještajnom)
1 Komandi kr. karab.
1 Odjeljenju telekomunikacija

[4] O ovoj akciji vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[5] U originalu, sa desne strane, dopisano: „28/III M“ (Mario Robotti).

BR. 183

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA OPERATIVNOG PODRUČJA LIKE OD 27 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA BRUŠANE I LETINAC[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 27. 3. 43.	SAT 1 MINUT: 1820	BROJ: 83
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 28. 3. 43.	SAT 1 MINUT: 0845	BROJ: 772

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNOM ODJELU i HRVOPOU
SPOJ: .—.—.

25. ožujka 43. polusatnija 17. pripremne bojne iz **Senja** u selu **Letincu** (oko 13 km. S. od puta) napadnuta od jačih odmetničkih snaga.[2]
Po do sada dobivenim podacima polusatnija se je povukla iz sela. Sa naše strane 4 mrtva među kojima i zapovjednik ustaški poručnik Zelić.
Doglasnim izvješćem saznalo se je da će jedna grupa od 600 odmetnika napasti **Brušane.**
Radi toga upućena je 26. ožujka pred mrak jedna bojna u **Brušane** kao pojačanje.
Odmetnici su napali **Brušane**[3] u 2200 sata 26. III. i borba se je vodila do 0500 sati 27. ožujka.
Pored strojnica odmetnici su tukli i težkim bacačima.
Pošto su odmetnici odbijeni, preduzeto je gonjenje jače odmetničke skupine u pravcu **Baških Oštarija.**
Naši gubitci: 2 mrtva vojničara i 10 domobrana nestalih.
U naše ruke pala je strojnica i 5 pušaka.
Op. broj 238/tajno.

ZAPOLI

P 28/III. 29/III D

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—5. k. 21.

[2] Odnosi se na Četvrtu NOU brigadu Osme divizije. Vidi dok. br. 90, 175 i 187 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osme divizije od 11 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

[3] Napad je izvršila Deveta NO brigada. Vidi dok. br. 187 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šeste divizije od 1 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

BR. 184

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 28 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE NA PODRUČJU PAPUKA, PSUNJA I POŽEŠKE KOTLINE[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 87

(po podacima primljenim 28. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Bilo Gore: Noću 26/27. III. partizani su izvršili prepad na Sokolovac i Lepavinu (11 i 14 km j. z. od Koprivnice).[2] Bližih podataka nema.

Podr. Daruvara: Noću 26/27. III. odbijen je partizanski napadaj na s. Hercegovac[3] (10 km s. izt. od Garešnice).

Podr. Papuk—Psunj —Požega: Podhvat protiv partizanskih snaga na području Papuka, Psunja i u Požeškoj kotlini nastavlja se.

Sjeverna skupina: dielovi ove skupine koji su 26. III. nadirali preko Pištanske kose (6 km z. od Orahovice) savladali su slabiji neprijateljski odpor[4] i odbacili ga prema zapadu.

Južna skupina: ova skupina zauzela je 26. III. bez neprijateljskog odpora Bazovu Gl., Cipelovac i Češljakovački V. (oko 17 km s. s. izt. od Požege) i brzim napredovanjem dostigla k. 711 (3,5 km s. s. z. od Bazove Gl.). Noć 26/27. III. protekla je u miru. — Prema iskazu iz partizanskog zarobljeničtva odbjeglog dočasnika, nalazila se je noću 26/27. III. skupina od navodno

---

[1] Original, umnožen na šapirografu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—30, k. 21.

[2] Akciju su izveli dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 187.

[3] Napad je izvršio Moslavački NOP odred. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

[4] Odnosi se na dijelove Šesnaeste i Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 179, 186, 187 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šesnaeste i Osamnaeste NO brigade od 12 i 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

2.000 dobro naoružanih partizana[5] u šumi na brdu Hajderovac (2 km izt. od s. Kutjevo). Ova skupina je jako izmorena i bez hrane te pljačka u području: s. Bekteže—s. Gradište—s. Duboka (4.5, 5 i 8 km j. izt. od Kutjeva).

Dielovi 1. gor. div. čistili su područje zapadno od puta: Bučko Kamensko—Voćin.

Skupina Schrieber čistila je područje sjeverno od puta: Bučko Kamensko—Dragović (7 km s. izt. od Pakraca).

Skupina Ruckner u napadaju sa crte: s. Dragović—s. Buč (9 km izt. od s. Dragović) prema jugu savladala je jak neprijateljski odpor i zauzela s. G. Šumetlica (5 km j. izt. od s. Dragović) te drži crtu: Zabrdske Rogulje (3 km j. j. z. od s. Buč) —G. Šumetlica. — Neprijatelj[6] u jačini oko 1.000 ljudi sa dosta strojnica nalazi se južno od ove crte.

Podr. Sriema: 26. III. iztočno od Hrv. Mitrovice naišao je teretni vlak na minu, 2 stroja i 16 vagona su izkliznuli, a želj. pruga u dužini od 100 metara oštećena. 5 željezničara je ranjeno.

——o——

Glavar Glavnog Stožera.
General (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)[7]

ZA TOČNOST:
Pročelnik Operat. Odjela,
general (Dragojlov),
Dragojlov

---

[5] Odnosi se na Šesnaestu i Osamnaestu NO brigadu. Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 12 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[6] Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[7] Pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 185

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 28 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U DALMACIJI[1]

Kopija telegrama

Datum prijema: 28/3/43, čas. 24

OD KOMANDE XVIII ARM. KORP.
SUPERSLODI
i na znanje:
KOMANDI VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 5034
Stiglo 29 ožujka 1943/XXI

Br. 4736/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 28 OŽUJKA 1943

DJELATNOST USTANIKA:

Izgleda da su partizani zauzeli Lotiće (Novi Grad OL-EK).

SEKTOR „BERGAMO“:

Zapadno od Muća[2] raščišćena naselja Lećevica (Šibenik TI-TL-TN-BZ) i Kladnjice (Šibenik TL-CD). Pretrpljeni gubici: nema; nanijeti gubici: 16 mrtvih ustanovljeno,[3] zaplijenjene 2 puške, konfiskovano 50 goveda; jednovremeno danas je započelo čišćenje zone sjeverno od Kozjaka (Split TR-BS).

Juče, 27 tek. m., u zoni Ljubitovci (Šibenik SI-SL-BU) partizani su doveli do eksplozije mine koja je oštetila oklopni auto motorne kolone Split—Zadar ranivši tri lica, od kojih jednog oficira; jedan od ranjenih vojnika umro je zatim. Naša pojačanja koja su odmah upućena u pomoć autokoloni čistila su zonu i ubila 7 partizana a 4 zarobljenika su strijeljala.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] i [3] Vidi dok. br. 161, 178, 182 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Danas u blizini kote 430 (Split UM-BQ) napadnut je voz Split—Sinj. Brzo protivdejstvo pratnje i hitna intervencija naših trupa otjerali su neprijatelja koji je imao jednog poginulog i jednog ranjenog. Pretrpljeni gubici: umro je ložač Hrvat i ranjen je mašinovođa Italijan, lako je oštećena lokomotiva uslijed eksplozije mine.

Sukob između hrvatske patrole i partizana[4] u zoni Trilj (Split VM-BU). Nanijeti gubici: jedan mrtav.

SEKTOR „ZARA":

U zoni Brgud (Novi Grad PL-DH) ubijeno je jedno sumnjivo lice pri pokušaju bjegstva.

U zoni V. Glava (Šibenik QO-CQ) ubijen partizan, pronađena lovačka puška.

U zoni Preko (Zadar XN-DN) ubijeni su desetar Kr. mornarice i jedan crnokošuljaš; izviđaji su u toku.

SEKTORI „SASSARI" I „CELERE":

Obična djelatnost pretraživanja i zasjede.

Poluoblačno.

GENERAL SPIGO 18002803

8 kopija

— 1 kopija Ekselenciji
— 1 kopija Načelniku štaba
— 1 kopija Pomoćniku nač. štaba
— 2 kopije Operativnom odjeljenju
— 1 kopija Odjeljenju „I" (obavještajnom)
— 1 kopija Odjeljenju telekomunikacija

[4] Odnosi se na dijelove Mosorskog bataljona.

BR. 186

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 29 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE BRAUN U SLAVONIJI[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 337/taj.
U Brodu n/S., dne 29. ožujka 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel glavnog stožera),
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

Bez osobitih događaja.

Slavonski zdrug:

Podhvat „Braun": Podhvat gonjenja nastavljen.

Dnevni ciljevi 28. III. 43. najvećim dijelom dostignuti na crti Feričanci—G. Motičina—Gradište (10 ZZS i 10 ZZJ Našice, odnosno 21 SI Požega).

Prikupljanje skupine za uporedno gonjenje u prostoru Čaglin—Djedina Rijeka (24 i 21 I Požega) u 1100 dovršeno.

Njemačka polubojna u nadiranju od Oriovca preko Lovčić i Odvorci (19 Z, 17 ZZS i 15 SZ Brod). Posljedak nije javljen.

Viest, da je neprijatelj u noći 28/29. III. 43. pobjegao iz prostora Londžica i Ljeskovica u smjeru Rozmajerovac (30. i 26 S i 25 SSI Brod) i od Granice (28 SSI Brod) u jugoiztočnom smjeru.[2] Upućene bojne iz Našice i Podgorača (10 JI Našice) u smjeru Tromeđa (263) (11 JJI Našice) kod Tromeđe naišle na jak neprijateljski odpor[3] i stoje u napadu. Skupina za gonjenje,

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—21, k. 21.

[2] i [3] Vidi dok. br. 184, 190 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

upućena sa zapada, približava se prostoru Tromeđa. Dnevni cilj za 29. III. 43.: Borovik—Rozmajerovac—Vladkovac—Paka —Dubovik (30 SI, 25 SSI, 22, 15 i 11 S Brod).

II. novačka bojna željezničkom preselicom iz Požege stigla u Andrijevci (22 I Brod) u 1800 i upućena kod Novo Topolje (18 IIS Brod) kao zaprečna skupina. Zaprečna crta Iztok: Mandičevac 231—Gašinci—Kondrić (28, 29 i 24 SI Brod) zaposjednuta.

Današnji gubitci nisu javljeni.

Naknadno izvješteno, da je na Češljakovački V. 820 (17 S Požega) nađeno 40 vlastitih mrtvih.

3. i 4. pješ. divizija:

Bez osobitih događaja.

Namjere:

Nastaviti podhvat gonjenja „Braun", i neprijatelja koji uzmiče, u prostoru sjeveroiztočno do Broda potući. Podpomaganje jednom skupinom susjedne skupine zapad u težkim obranbenim borbama kod Podvrško[4] (11 S Nova Gradiška).

U ostalim područjima krstarenje u okolini četnih nastanbenih mjesta.

II.

Nije bilo.[5]

ZAPOVJEDNIK
general Iser, v. r.

31/III **D**

ZA TOČNOST:
GLAVAR STOŽERA
glst. ppk. (Helbich)
Helbich

[4] Riječ je o borbi na Javorovici (vis na Psunju). Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Dvanaeste NOU brigade Štabu Četvrte divizije od 11 travnja 1943 godine.

[5] U originalu, dopisano crvenom olovkom: „Sve već poznato!"

BR. 187

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 29 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE NA PODRUČJU PAPUKA, PSUNJA, POŽEŠKE KOTLINE I O BORBAMA U LICI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 88
(po podatcima primljenim 29. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. KUPE I SAVE:

Podr. Bilo Gore: Noću 26/27. III. prigodom napadaja part. na želj. postaju Lepavina[2] (14 km j.z. od Koprivnice) (Dnevno izvješće br. 87) partizani su na tri mjesta oštetili želj. prugu i 3 legionara sa 1 strojnicom zarobili.

Podr. između Siska i Kutine: Prigodom razviđanja šume Brezovica (12 km izt. od Siska) uspjelo je izvući lješine dočastnika i domobrana koji su 26. III. ubijeni. (Dnevno izvješće br. 86). Ovom prigodom ranjen je 1 dočastnik i 1 domobran, a 2 strojopuške po partizanima zaplienjene.[3]

Podr. Pakraca: Noću 27/28. III. odbijen je bez vlastitih gubitaka partizanski prepad na Lipik.

27. III. pri prolazu željez. postaje Brezina —Bujavica (na pruzi Banova Jaruga—Pakrac) izvršen je manji prepad na putnički vlak bez žrtava.

Podr. Daruvara: 26. III. između Garešnice i Hercegovca (10 km s. izt. od Garešnice) jake partizanske snage[4] prošle su iz jugoiztočnog smjera prema Prokopu (10 km s. z. od Garešnice).

28. III. u 10 sati na želj. postaji Hercegovac oko 50 partizana u domobranskim odorama napalo je putnički vlak.[5] 6 ustaša i 1 ženu

---

[1] Original, rađen na šapirografu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1—43, k. 21.

[2] Akciju izveli dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 184.

[3] Borba je vođena protiv dijelova Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 172, 177 i 181.

[4] Vjerovatno Moslavački NOP odred

[5] Napad izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 1 travnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone.

su ubili, 2 dočastnika i 2 rizničara odveli, a ostale putnike istjerali te vlak bez pratnje pustili prema Garešnici. Po napadaju povukli se u Trupinski Gaj (3 km. z. od Hercegovca).

Noću 27./28. III. iz s. Tomašica (6 km s. izt. od Garešnice) partizani su odveli 20 mladića koji su se imali javiti na stavnju.

Podr. Sriema: 27. III. između Iriga i Neradina (3 km s. izt. od Iriga) sukobila se oruž. obhodnja sa skupinom od oko 80 partizana. Upućena pojačanja razbila su partizane. 16 partizana je poginulo, 1 je ranjen, 4 zarobljena, a 126 sumnjivih osoba uhićeno. Vlastiti gubitci: 4 mrtva i 1 ranjen. Plien: 6 pušaka i 3 strojopuške.[6]

Podr. Papuk—Psunj—Požega: Podhvat protiv partizanskih snaga na području Papuka, Psunja i u Požeškoj kotlini nastavlja se.

Zaprečne skupine sjever i jug ukinute su.

27. III. završeno ja prikupljanje četa sjeverne i južne skupine na polaznim postavama na crti: Orahovica—Kaptol za podhvat progona neprijatelja u smjeru iztoka i jugoiztoka. Progon je otpočeo 28. III. — Noć 27/28. III. protekla je u miru.

Dielovi 1. gor. div. čistili su 27. III. područje uzduž zapadne zaprečne crte na odsjeku: Bučko Kamensko (19 km s. z. od Požege) — Obrov (539 — 4 km j. izt. od Voćina). 15 partizana je poginulo, a 1 puška zaplienjena.

28. III. jači dielovi 1. gor. div. čistili su ponovo šumski predjel: Obrov—Vučjak—Sirač—Vukovje (3 km j. z. od Voćina, 12 km j. od Voćina, 7 km j. j. izt. od Daruvara i 5 km s. izt. od Daruvara).

U borbama oko s. G. Borki (15 km j. z. od Voćina) poginulo je 12 partizana,[7] dok vlastitih gubitaka nije bilo.

---

[6] Vidi tom I, knj. 6, dok. br. 92.

[7] Borbu vodili Prvi i Treći bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 186, 192 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

Prema izjavi iz partizanskog zarobljeništva vraćenog dočastnika jače partizanske snaga iz područja Zvečevo (8 km j. j. z. od Voćina) povukle su se noću 23/24. III. u Bilo Goru, a druge snage na područje iztočno od Kutjeva.[8]

Prema iskazu kneza s. Poljakovci (15 km s. z. od Požege) 27. III. došlo je u s. Poljakovci navodno oko 1000 partizana[9] koji su 28. III. napustili selo.

27. III. utvrđena je partizanska skupina jačine 1 sata u šumama sjeverno od s. Stražeman[10] (13 km s. s. z. od Požege).

Između želj. postaje Latinovac i Ciglenik (na pruzi Pleternica—Našice) partizani su oštetili želj. prugu.

28. III. odbijen je uz osjetne neprijateljske gubitke partizanski napadaj na naše uporište Ljeskovica (12 km j. z. od Našica). — Istodobno partizani su napali s. Darkovac (15 km j. z. od Našica). Pojačanje iz Čaglina potisnulo je neprijatelja i kod s. Jurkovac (13 km j. z. od Našica) nanielo mu gubitke od 15 mrtvih, mnogo ranjenih i 30 zarobljenih.[11] Vlastiti gubitci: 5 mrtvih i 1 ranjen.

Vlastiti zrakoplovi otvorili su zabunom strojničku vatru na s. Kutjevo. 1 dječak je poginuo, a 1 žena ranjena.

Ukupnim gubitcima kod 1 gor. div. koji su javljeni u dnevnom izvješću broj 85 valja dodati:

a) Vlastiti: 26 nestalih, 11 tovarnih konja i 1 neizpravan bacač izgubljeni.

b) Neprijateljski: 62 mrtva i 51 zarobljen.[12]

---

[8] Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[9] Odnosi se na Šesnaestu i Osamnaestu NO brigadu.

[10] Odnosi se na Drugi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Sedamnaeste brigade od 11 travnja 1944 god. Štabu Četvrte divizije.

[11] i [12] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

Oslobođeno je iz partizanskog robstva: 2 častnika, 1 dočastnik i 2 domobrana.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Like: 25. III posada s. Letinac (16 km izt. j. izt. od Brinja) napadnuta je od jačih partizanskih snaga[13] i povukla se iz sela.

Vlastiti gubitci: 1 ustaški poručnik i 3 ustaše poginuli.

Noću 26/27. III. odbijen je part. napadaj na s. Brušane[14] (10 km j. z. od Gospića). Vlastiti gubitci: 10 domobrana i 2 vojničara nestali. U naše ruke pala je 1 strojnica i 5 pušaka.

Podr. Sunja—Novska Naknadno je utvrđeno da je prigodom napadaja partizana na želj. postaju Šaš[15] (na pruzi Sunja—Novska) (Dnevno izvješće broj 87) osim 2 skladišta izgorilo i 6 vagona. Od talijanskog vojnog vlaka izgorila su 3 vagona, a iz vlakopratnje nestalo je 5 talijanskih vojnika i 5 domobrana.

. . .

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)[16]

[13] Napad izvršila Četvrta NOU brigada Osme divizije. Vidi dok. br. 90, 175 i 183.

[14] Napad izvršila Deveta NOU brigada. Vidi dok. br. 183 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šeste divizije od 7 travnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa.

[15] Napad izvršio Treći bataljon Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 180 i tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Prvog korpusa od 6 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[16] Pečat: NDH — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 188

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 29 MARTA 1943 GOD. O BORBAMA U DALMACIJI[1]

Predmet: bg.

OD KOMANDE XVIII ARM. KORP.
SUPERSLODI — OPERATIVNO ODJELJ.
i na znanje:
KOMANDI V I VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 5084
Stiglo 30 ožujka 1943/XXI

Br. 4764/op.

Datum i čas { slanja 29. III. 1943/XXI 20,30 / prijema 29. III. 1943/XXI 23,30

8 kopija
1 Ekselenciji
1 Pomoć. nač. štaba
3 Operativnom odjelj.
1 Odjeljenju „I" (obavještajnom)
1 Komandi kr. karabinjera
1 Odjeljenju telekomunikacija

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 29 OŽUJKA

DJELATNOST USTANIKA:

Izgleda da su partizani,[2] poslije borbi o kojima je javljeno saopštenjima od 24 i 25 t. m., zauzeli Zrmanju (Knin RO-DT) i Plavno (Knin SL-SN-DR), dok M. V. A. C. izgleda drže još neke visove. Gubici nisu utvrđeni.

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Odnosi se na Lički NOP odred i dvije čete bataljona „Marko Orešković". Vidi dok br. 81, 83 i 182.

Borbe između M. V. A. C. i partizana u zoni Borovačko Polje (Knin RM-DX-DV) izgleda da se još nastavljaju.

Partizanske formacije su koncentrisane u Guduri (Novi Grad PL-EK), kako izgleda, sa namjerom da napadnu Obrovac (Novi Grad ON-DV).

Sukobi između M. V. A. C. i partizana[3] u zoni G. Maovice (Split TN-TP-CU-CS) — Štikovo (Šibenik TL-CU) — Koljani (Split UK-CS).

SEKTOR „BERGAMO":

Nastavljaju se operacije u zoni jugozapadno od Muća.[4]

Čišćenje u naseljima Radošić (Šibenik TI-TL-BU), Crni Krug (Šibenik TI-BS), Biranj (Split TN-BS), Ljubeć (Split TP-BU).[5] 59 sposobnih ljudi pokupljeno i konfiskovano još goveda.

U zoni sjeverno od Kozjaka (Split TR-BS), raščišćena su naselja Boban (Split UK-BS), Vučevica (Split TR-BS), Broćanac (Split UH-BU).

Odvedeno 6 sposobnih ljudi. U zoni Bitelić (Split US-VH-CM) hrvatske trupe su nanijele partizanima 6 mrtvih.

Automobili o kojima je javljeno u saopštenju od 23 t. m., koji su nađeni upola uništeni u zoni Pod Glavicom (Split UK-CD), pripadali su partizanskom štabu Muć.

SEKTOR „ZARA":

Zbog ubistva desetara Kr. mornarice i jednog crnokošuljaša, o čemu je javljeno saopštenjem od 28 t. m., po naređenju političke vlasti strijeljana su 4 politička uhapšenika. Druga četvorica strijeljana su u Poduštu (Novi Grad KI-BH) zbog ubistva članova porodice dvojice dobrovoljaca A. C.

U zoni Preko (Zadar XN-DN) 1 sumnjivo lice, koje je uhapšeno, ubijeno je pri pokušaju bjekstva.

SEKTORI „SASSARI" I „CELERE":

Obična djelatnost pretraživanja i zasjeda.

Oblačno, kiša, vjetar snažan sa naletima.[6]

GENERAL SPIGO

---

[3] Odnosi se na dva bataljona Splitskog odreda. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[4] Ove operacije su vođene protiv jednog bataljona Splitskog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[5] Na tom terenu je dejstvovao Sjevernodalmatinski bataljon, protiv koga se i vršilo ovo čišćenje.

[6] U originalu ispod ovog reda, dopisano: „30. III. M." (Mario Robotti).

BR. 189

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 29 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA GARNIZONE BRUŠANE I KRIŽPOLJE[1]

Predmet: bg

Telegram

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — Operativ. odjeljenju
i radi znanja:
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Datum i čas | otpreme 29. III. 43-XXI 21.00 č. | prijema 29. III. 43-XXI 22.50 č.

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 5081
Stiglo 30 ožujka 43-XXI

Br. 4542 op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 29 OŽUJKA

POKRETI USTANIKA:

Primijećena je prisutnost XIV partizanske brigade i 2-og dalmatinskog bataljona u zoni Brinje (Ogulin XL-AB) i Žuta Lokva (Senj ZT-GZ).

DIVIZIJA „RE":

Gubici koji se odnose na 19-u konjičku grupu „Genova" za borbu pješke, o čemu telegram 4520 od 28 o. m., ovako se mijenjaju: 1 mrtav, 20 ranjenih, nestalih 29, od kojih 2 oficira; naknadno će se javiti imena oficira.

U toku su dalja provjeravanja o početku i razvoju akcije.[2]

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

[2] U originalu, ispod ovog reda, dopisano crvenim mastilom: „Ja sam naredio generalu Gloria da izvrši provjeravanja".

Uvečer 28 o. m. garnizon M. V. A. C. na brdu Obljaj (Gospić MH-GO) napustio je položaje povukavši se u pravcu Vrhovina.

U toku noći uoči 29 o. m. ustanici su napali hrvatski garnizon Brušane[3] (Senj XT-FI); pojačanja upućena iz Gospića uspostavila su situaciju i ustanici su se povukli prema Vrebcu (Gospić MK-FI).

Jutros 29 o. m. partizanske formacije napale su automatskim oružjem i minobacačima naš garnizon Križpolje[4] (Ogulin XN-AB); naše protivdejstvo odbilo je napadače. Nismo imali nikakvih gubitaka; posada se povukla u pravcu Brinja kao što je bilo određeno.

Istog jutra odredi za stalnu zaštitu itinerera: Križpolje—Brinje, Prokike (Senj ZT-GZ)—Brinje i Žuta Lokva—Vratnik (Senj ZP-GZ) sukobili su se sa grupom ustanika i natjerali ih u bjekstvo nakon jake borbe. Naši ukupni gubici: 9 mrtvih, 15 ranjenih, 2 nestala; kod protivnika provjereno 100 mrtvih;[5] zaplijenjeno 6 pušaka. Predao se garnizonu Vrhovine jedan partizan pod oružjem.

GRUPACIJA ROBERTI:

Sinoć 28 o. m. ustanici su napali kod 600 km (Sušak VO-AX) patrolu za zaštitu željeznice, koja se uspješno izvukla bez posljedica.

OSTALI SEKTORI:

Uobičajena aktivnost zasjeda i patrola.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika predviđeni zadaci nisu se mogli izvršiti.

GENERAL GLORIA[6]

8 prepisa

1 prepis Ekselenciji
1 „ Pomoć. nač. štaba
3 „ Operativnom odjeljenju
1 „ Infor. odjeljenju
1 „ Odeljenju za telekomunikacije
1 „ Komandi kr. karab.

[3] Vidi dok. br. 86.

[4] i [5] Po našim dokumentima, naši gubici su bili: 6 mrtvih i 6 ranjenih. Vidi dok. br. 92 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Pete operativne zone od 6 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[6] U originalu, ispod teksta, dopisano crvenim mastilom: „30. III M" (Mario Robotti).

BR. 190

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE BRAUN U SLAVONIJI[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. broj 338/taj.
U Brodu n/S. dne 30. III. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel glavnog stožera)
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

Nije javljena osobita borbena djelatnost.

Slavonski zdrug:

Podhvat „Braun": Podhvat gonjenja nastavljen po osnovi.

Svladan odpor neprijatelja kod Tromeđe 263 (27 SSI Brod).[2] Neprijatelj bačen prema jugu ususret crti nadiranja susjedne kolone, gdje se vodi borba od 1430 u prostoru Paučje na sjevernom rubu Vuka šume (24 SSI Brod). Bojna buka iz prostora Paka.[3] Potanja izvješća, kao i izvješća o gubitcima dana 30. 3. 43 još nisu prispjela.

Gubitci skupine Sjever kod Tromeđe 29. 3. 43. uveče: 2 mrtva, 7 ranjenih. gubitci neprijatelja nepoznati, ali se ocjenjuju visoko.[4] Plien: 1 krugopostaja i razno tvorivo.

Naknadno izvješteno, da je neprijatelj imao u borbi u prostoru Ljeskovica—Darkovac (26 i 23 S Brod) 27/28. 3. 43. oko 150 mrtvih i vrlo mnogo ranjenih, od toga 20 težko.[5] Plien: 8 pušaka.

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1—24, k. 21.

[2], [3] i [4] Vidi dok. br 187, 192, 193 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[5] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

U području Broda u noći 29/30. 3. 43. oko 0200 komunistička banda nepoznate jakosti napala želj. postaju Sibinj (8 Z Brod).[6] Zarobili i odveli 40 domobrana stražara sa zapovjednikom nstkom Stopićem, te 60 ljudi iz domobranske radne bojne, kao i 5 željezn. službenika, od kojih je 1 uspio pobjeći. Borbe nije bilo.

3. i 4. pješ. divizija:

Nisu javljeni osobiti događaji.

Namjere:

Sriemski zdrug, 3. i 4. pješ. divizija: krstarenje u okolini četnih nastanbenih mjesta.

Slavonski zdrug: Podhvat „Braun": Završiti podhvat gonjenja i četama u prostoru Drenje—Paučje—Paka—Andrijevci omogućiti odmor. Daljne namjere ovise o konačnom posljedku i o stanju kod skupine Zapad u prostoru Nova Gradiška i sjeverno.

II.

Nema.

ZAPOVJEDNIK
general Iser. v. r.

P 1/IV D

ZA TOČNOST:
GLAVAR STOŽERA
glst. ppk. (Helbich)
Helbich

[6] Vidi tom V, kni. 14, izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

BR. 191

IZVJEŠTAJ VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA JEDNU NJEMAČKU ČETU KOD S. LUKAČ[1]

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO
Odjel za javnu sigurnost
Broj 89/tajni.

U Zagrebu, dne 30. ožujka 1943.

Predmet: Dnevno izvješće od 30. ožujka do 8 sati.

1). GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel).
2). GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST.

PODRUČJE 1. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

23. III. u 1100 sati na pruzi Delnice—Ogulin, nedaleko postaje Kupjak talijanski oklopni vlak naišao na minu. Pruga neznatno oštećena, žrtava ni druge štete nije bilo.

PODRUČJE 3. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE:

Prilikom borbi oko Kutjeva partizani su opljačkali državno imanje Milekić u Vetovu (7 km z. Kutjeva) i dva vlastelinstva u selima Hrnjevcu i Tominovcu (4 km z. i 5 km j. z. Kutjeva).

19. III. oko 1000 sati kod sela Lukača (5 km z. Kutjeva) partizani su napali jednu satniju Niemaca, koja je išla u pomoć napadnutim kod Vetova.[2] Poginula su 24 pripadnika bojne Princ Eugen, 14 ih je ranjeno i 9 nestalo, dok su nađena 2 ubijena partizana.

Glavar sigurnostnog odjela
pukovnik (Osmanagić)
Osmanagić

(M. P.)[3]

30/III **D**

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—7, k. 21.

[2] Vidi dok. br. 58 i tom V. knj. 14, izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[3] Okrugli pečat: kao u naslovu.

BR. 192

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE BRAUN[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: BRODA	DAN: 30. 3. 43.	SAT I MINUT: 0850	BROJ: 351/352
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 30. 3. 43.	SAT I MINUT: 0944	BROJ: 816

PRIJE SVEGA!!!

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL i GORDIV
SPOJ:

Podhvat **Braun** — gonjenje neprijatelja u **Krndiji** i **Dilju.**
Stanje 30 ov. mj. u 0800 sati.
Skupina **Jug:** bez osobitih događaja.
Skupina **Sjever:** oko 300 do 400 komunista, navodno od 18. kom. brigade drži Tromeđu kote 263 koju su utvrdili i pružaju jak odpor.[2]
Razpolažu strojnicama i bacačima.
Jedna naša bojna četiri puta jurišala na gornje neprijateljske postave, ali uslied prejake neprijateljske vatre bila odbačena. Pri tome odbila i sama tri neprijateljska protunapada.
Vlastiti gubitci: 2 mrtva, 7 ranjenih, od ovih 1 častnik.
Gubitci neprijatelja nepoznati.
Plijen: jedna krugovalna postaja za davanje, jedna za primanje i razno drugo tvorivo.
Namjera: bezuvjetno ovladati kotom 263 koncentričnim napadom triju bojni, a potom energično goniti neprijatelja u zapovjeđenim pravcima.

Op. broj 295/87 tajno II. D. S.

P 30/III D

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1--2, k. 21.

[2] Vidi dok. br. 190, 193, 197 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

BR. 193

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI NA PODRUČJU PAPUKA, PSUNJA I POŽEŠKE KOTLINE I O DRUGIM BORBAMA U SLAVONIJI[1]

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 89

(po podacima primljenim 30. III. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Bilo Gore: Noću 28/29. III. partizani[2] su ponovno izvršili prepad na želj. prugu između želj. postaje Lepavina i Sokolovac, a noću 29/30. III. na Carevdar (na pruzi Koprivnica—Križevci).

Noću 27/28. III. na pošti u s. Severin (12 km j. izt. od Bjelovara) partizani su uništili b. b. uređaj, a na željez. mostu razoružali 4 i ranili 1 domobrana.

Noću 28/29. III. odbijen je napadaj partizana na Balinac (13 km j. izt. od Bjelovara).

29. III. zorom između Pivnice i Đulaveca (12 i 10 km s. z. od Voćina) prebacila se skupina od oko 450 dobro naoružanih partizana[3] iz Papuka u Bilo Goru.

Podr. Pakraca: Noću 28/29. III. odbijen je bez vlastitih gubitaka manji partizanski napadaj na munjaru i ergelu u Lipiku.

Podr. Daruvara: 28. III. prigodom čišćenja područja oko s. Zajle (15 km izt. j. izt. od Daruvara) poginulo je 6 partizana, a 3 puške i 1 samokres zaplienjene.

28. III. oslobođen je 1 dočastnik i 3 domobrana partizanskog ropstva.

---

[1] Original, umnožen na šapirografu, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—46, k. 21.

[2] Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 195 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 19 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[3] Riječ je o Trećem bataljonu i Operativnom štabu Sedamnaeste NO brigade. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 11 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

Podr. Broda: Noću 29/30. III. u s. Sibinj (8 km z. od Broda) partizanska skupina nepoznate jačine iznenadila je u neosiguranim nastanbama i zarobila 2 častnika i 35 domobrana želj. stražarske sati, i 2 častnika i 140 domobrana radne polubojne.[4] 12 domobrana pobjeglo je iz robstva i vratilo se. Zapovjeđena je istraga.

Podr. Papuka—Psunja—Požege: Dosadašnjim podhvatom u Slavoniji partizani na području Papuk pl. razbijeni su i njihove snage podieljene u 3 skupine povukle su se u sjeverozapadnom, jugozapadnom i jugoiztočnom smjeru.

28. III. odpočeo je progon ovih partizanskih skupina.

Iztočna skupina (10 bojni): nastupala je 28. III. sa 2 skupine sa crte: Našice—Podgorač (10 km j. izt. od Našica), sa 3 skupine sa područja Klokočica (743 — 18 km s. s. izt. od Požege), a sa po 1 skupinom na području Andrijevci (22 km izt. s. izt. od Broda), Oriovca (20 km z. od Broda) i Čaglina (24 km izt. s. izt. od Požege), protiv partizanskih snaga[5] na području Krndije i Dilj pl.

Noću 28/29. III. manje partizanske skupine prebacile su se sa područja Londžica i Ljeskovica (10 i 13 km j. j. z. od Našica) prema s. Rozmajerovac (14 km j. j. izt. od Našica) i od s. Granice (10 km j. j. izt. od Našica) u jugoiztočnom smjeru.

Čete koje vrše progon neprijatelja sa zapada prema iztoku, dostigle su 28. III. crtu: s. Feričanci (10 km z. s. z. od Našica) —D. Motičina (10 km z. j. z. od Našica) —s. Gradište (15 km j. z. od Našica), a 29. III. u nadiranju su prema crti: s. Borovik (13 km j. izt. od Našica)—Rozmajerovac (14 km j. j. izt. od Našica)—s. Vlatko-

[4] Akciju izvršili dijelovi Osamnaeste NO brigade.

[5] i [6] Odnosi se na Šesnaestu i Osamnaestu NO brigadu. Vidi dok. br. 192, 197, 199 i tom V. knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

vac (15 km j. od Našica)—s. Paka (15 km s. s. izt. od Broda)—s. Dubovik (10 km s. od Broda), koja međutim još nije dostignuta, jer su se 29. III. čete tek približavale području oko Tromeđe (263 — 11 km j. izt. od Našica)—Rozmajerovac sa zapada.

Upućene bojne sa sjevera sa crte: Našice—Podgora prema jugu, naišle su kod Tromeđe na jak nepr. odpor.[6]

Dielovi za zaprečavanje zaposjeli su iztočnu zaprečnu crtu: s. Gašinci—s. Kondrić—s. N. Topolje (29, 25 i 18 km s. izt. od Broda).

Zapadna skupina: nastavlja dielovima napadaj sa Psunj pl. sa crte: G. Šumetlica —Zabrdske Rogulje (9 i 14 km izt. od Pakraca) prema jugu. dok zaprečna skupina vodi težku odbranbenu borbu sa nadmoćnijim neprijateljem kod s. Podvrško[7] (11 km s. od Nove Gradiške).

Gubitci 29. III. još nisu javljeni. Na Češljakovačkom Visu (17 km s. od Požege) pronađeno je 40 poginulih domobrana.

—o—

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 28/29. III. partizani su napali ustašku posadu s. Velemerić[8] (10 km j. izt. od Karlovca). Posada od 30 ustaša povukla se, dok je 1 ustaša zarobljen.

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik operat. odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov (M. P.)[9]

[7] Borbu vodili dijelovi Dvanaeste NOU i Sedamnaeste NO brigade.
[8] Napad izvršio Drugi bataljon Prvog kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 95.
[9] Pečat: NDH — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

BR. 194

IZVJEŠTAJ POZADINSKOG ODJELA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA SIBINJ[1]

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Pozad. odjel pukovnik Jendrašić	SATI	1020	
	DAN	30.	
	MJESEC	III.	
PRIMIO: ppukovnik Dits	GODINA	1943	PREDAO:

SADRŽAJ

Brzoglasno izvješće primljeno od pobočnika T.O.R.:

„30. III. u 2 sata skupina partizana nepoznate jačine[2] došla je u Sibinj (8 km z. od Broda) i najprije prodrla u nastanbe 2 častnika koji pripadaju sati želj. straž. bojne, iznenadili ih i zarobili i vezane odpratili neopaženo izvan sela. Zatim se vratila u nastanbu domobrana iste stražarske sati i tu na isti način zarobila 35 domobrana i vezane odpratila za častnicima. Vratili se ponovo u Sibinj u stan nadporučnika Arnauta i poručnika Bobića iz radne polubojne i njih iznenadili, zarobili i vezane odpratili za ovim grupama. Potom se ponovo vratili u nastanbu radne polubojne gdje je iznenadili i zarobili 140 domobrana. Opljačkali opremu koju su zatekli i odnieli kasu. Sve je ovo odvedeno u obližnje šume odakle se do sada vratilo 12 domobrana koji su pobjegli iz robstva.[3] Pada u oči da oružnička postaja u Sibinju koja je 15 koraka udaljena od nastanbe radne polubojne do danas u jutro nije znala za napadaj.“[4]

30/III D

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—37, k. 21.

[2] Odnosi se na dijelove Osamnaeste NO brigade.

[3] Domobrani su bili razoružani i pušteni.

[4] U originalu, ispod teksta, dopisano crvenom olovkom: „Ovo je moguće samo kod nas!“

BR. 195

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. O NAPADU NA ŽELJ. PRUGU CAREVDAR—MAJUREC[1]

„Veoma žurno"

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA
Op. Br. 1003/taj.
U Sisku, dne 30. ožujka 1943

Tajno!

Predmet: Dnevno izvješće
IDZ. za 30/III. do 18 sati.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA. —
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Glstožera Op. Br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942. dostavlja se sliedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

1. A. — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Bez većih promjena.

I. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU

Operativno područje 1. pješačke divizije:

30. III. o. g. u 0330 sati jedna jača partizanska skupina izvršila napad na želj. prugu Carevdar—Majurec[2] (4—10 km. s. i. od Križevaca), ali su naišli na našu zasjedu i odbijeni su. Željeznička pruga na dva mjesta porušena.

Gubitci: vlastiti: 1 poginuo i 2 ranjena domobrana, partizanski: 4 poginula i 2 ranjena.[3]

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg.br. 16/1—9, k. 21.

[2] Napad izvršio Kalnički NOP odred. Vidi dok. br 193 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Pete operativne zone od 19 travnja 1943 god. Glavnom štabu Hrvatske.

[3] Netačno. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 19 travnja 1943 god. Glavnom štabu Hrvatske.

Operativno područje V. gorskog zdruga:

1. — U podhvatu dielova V. gorskog zdruga u dnevnom izvješću od 29. III. o. g. gubitci partizana iznose 12 poginulih.

2. — U toku 30. III. o. g. izvršena su razviđanja dielova V. gorskog zdruga — bez događaja.

3. — Prema izvješću zapovjednika V. gorskog zdruga u okolici Vojnića nalaze se 60 zarobljenih domobrana i 60 zarobljenih talijanskih vojnika, koji rade na polju.

Operativno područje grada Zagreba:

Bez događaja.

1. C., 2. i 3. Nije bilo.

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA
ZASTUPA GLAVARA
bojnik (Šteger)
Šteger

P 31/III D

BR. 196

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 30 OŽUJKA 1943 GOD. O BORBAMA U DALMACIJI[1]

Predmet: EB

Telegram

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
»SLOVENIJA-DALMACIJA«
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 5149
Stiglo 31 ožujka 1943/XXI

Datum i čas: slanja 30. III. 1943 20.30; prijema 31. III. 1943 24,30

OD XVIII ARM. KORP.
SUPERSLODI — Operativno odjelj.
i na znanje:
KOMANDI V ARM. KORP.
KOMANDI VI ARM. KORP.
TAKTIČKOJ KOMANDI VI ARM. KORP.

Br. 4848/op.

1 Ekselenciji
1 Načelniku štaba
1 Pomoć. nač. štaba
1 Odjeljenju „I" (obavješt.)
2 Operativnom odjeljenju
1 Komandi kr. karab.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 30 OŽUJKA 1943

Djelatnost ustanika: Izgleda da su partizani[2] zauzeli Vrbicu (Knin RK-DT), Vučjak (Knin QD-RH) i Krupu (Knin QM-DT). Borba između M.V.A.C. i partizana nastavlja se. Pretrpljeni gu-

[1] Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.
[2] Vidi tom V, knj. 14. izvještaj Štaba Šeste divizije od 8 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

bici kod M.V.A.C.: 22 mrtva i 34 ranjena. Nanijeti gubici: oko šezdeset mrtvih; strijeljana su 42 partizana, između kojih i vođa Krajnović; zaplijenjeno 60 pušaka. Zapažene su partizanske formacije[3] u zoni Jerkovići (Knin SN-DN) i Veljuv (Split SP-DN).

Sektor „Bergamo": Partizani[4] su zauzeli Strmicu i zonu Cetina (Split TR-UH-DE-CZ). U toku je utvrđivanje pretrpljenih gubitaka kod M.V.A.C. kao i nanijetih gubitaka. Patrole M.V.A.C. koje su iznenada došle u Suvaju (Knin SI-EU) i Srb (Knin SI-EO) ubile su 20 partizana i pokupile oko 40 ljudi koji su radili po naređenjima partizana.

U zonama jugozapadno od Muća završeno je čišćenje[5] naselja Radošić (Šibenik TI-TL-BU), Crni Krug (Šibenik TI-BS), Biranj (Split TN-BS), Ljubeć (Split TP-BU). Čišćenje se nastavlja u pravcu jugozapada. Naše jedinice su završile čišćenje u zoni sjeverno od Kozjaka (Split TR-DS).

Na Rtu Kabal (Omiš AP-UM), partizani su primorali motorni jedrenjak „Sv. Nikola" da priđe obali, oteli su 7 džakova žita i 2 džaka pasulja namijenjenih civilnom stanovništvu. Naše jedinice, koje su brzo intervenisale, pregledale su zonu sa negativnim rezultatom.

Sektor „Zara": Čistili su zonu Budak (Žirje OK-CU) i Kašić (Žirje ON-OS); ubijeno 7 partizana i 1 strijeljan. Zaplijenjena 1 lovačka puška, odjeća i razna hrana. Zaplijenjeno je nekoliko goveda i 150 ovaca. Zapaljeno je sklonište partizana i slagalište municije. U Žegaru (Knin QK-DR) ubijen partizan pri pokušaju bjekstva.

U zoni Bribirske Mostine (Žirje QH-CU) uhapšen i strijeljan partizanski kurir.

Sektor „Celere": Garnizonu Rogoznica (Šibenik AK-BN) prijavio se naoružan partizan.

Sektor „Sassari": Obična aktivnost pretraživanja i zasjeda. Oblačno, pljuskovi.[6]

GENERAL SPIGO

---

[3] Odnosi se na dva bataljona Splitskog NOP odreda. Vidi tom V. knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[4] Odnosi se na Desetu krajišku brigadu. Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Šeste divizije od 8 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[5] Vidi dok. br. 185, 188 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba grupe NOP odreda Dalmacije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

[6] U originalu, ispod teksta, dopisano: „31. III M" (Mario Robotti).

BR. 197

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 31 OŽUJKA 1943 GOD. O TOKU OFANZIVE BRAUN[1]

ZAPOVJEDNIČTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glavno-stožerni odjel
Op. Broj 340/taj.
U Brodu n/S., dne 31. III. 1943.

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
(operativni odjel Glavnog stožera)
Sastavak.

I.

Sriemski zdrug:

Nisu javljeni osobiti događaji.

Slavonski zdrug:

Podhvat „Braun": Dielovi ES bojne „Prinz Eugen" i mot. sat. ES na postavima Sovski Dol (16 S Brod) napadnuti u 0630 od nadmoćnog neprijatelja,[2] te se dielovi ove bojne, nakon što su imali 5 mrtvih, 9 ranjenih i više nestalih, u 0930 povukli u Čaglin, prepustivši svojoj sudbini mot. satniju ES na Zečje B. (1,5 I Sovski Dol), koja se satnija cieli dan borila s jakim neprijateljem. 2 vojnika ove satnije došla do Broda.

Javljeno prikupljanje neprijatelja, navodno dijelova XVI. i XVIII. kom. brigade, u ukupnoj jakosti 1500 ljudi, u prostoru Imbrijevci—Paka—Borojevci—Ratkov Dol (oko 17 SSI Brod).[3] Četnim razviđanjem Imbrijevci nađeni bez neprijatelja. Razviđanjem ES postrojbe iz Čaglina ustanovljene komunističke bande i u prostoru Vlatkovac—Dobrogošće—Migalovci (22 i 20 SSI i 18 S Brod) u jakosti 80—100 ljudi.[4]

---

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—18, k. 22.

[2] Odnosi se na dijelove Šesnaeste i Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 193, 199 i tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

[3] i [4] Vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 14 travnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije.

Prikupljanje četa:

Skupine Sjever: Na crti Čenkovo (21 SSI Brod)—k. 221—k. 236—iztočni rub Slobodna Vlast (19 SI Brod)—Musić 261 (18 SI Brod) sa pričuvom i zapovjednim mjestom u Levanjskoj Varoši, dovršeno.

Skupine Jug: Na crti 355—414—Lipovica—423—Crveno Brdo 328—Matković Mala—D.Slatnik (14 SI, 12 SSI i 11 S Brod) u toku i bit će dovršeno do jutra 1. IV. 1943.

Vlastiti gubitci: Kod ES bojne „Prinz Eugen" i mot. satnije 31. III. 1943.: 6 mrtvih, 14 ranjenih i 40 nestalih kod II. Jurbo 30. III. 1943. u borbama kod Ratkovog Dola i Slobodne Vlasti: 4 mrtva, 10 ranjenih, među ovima jedan zapovjednik satnije teško.

Gubitci neprijatelja:[5] kod mot. satnije ES preko 100 mrtvih ocijenjeno i kod II. Jurbo preko 50 mrtvih ocijenjeno. Plien nešto pušaka, opreme i mnogo streljiva.

3. i 4. pješ. divizija:

Bez osobitih događaja.

Namjere:

Sriemski zdrug. 3. i 4. pješ. div.: Krstarenje u okolini četnih nastambenih mjesta.

Slavonski zdrug: Podhvat Braun: Po prikupljanju četa neprijatelja u prostoru Paka—Sovski Dol obkoliti i napasti.

ZAPOVJEDNIK
general Iser v. r.

ZA TOČNOST:
Glavar stožera
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich

[5] O našim gubicima vidi tom V, knj. 14, izvještaj Štaba Četvrte divizije od 15 travnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

Fotokopija dokumenta br. 197

BR. 198

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRANSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-DALMACIJA“ OD 31 OŽUJKA 1943 GOD. O STANJU KOD OTOČCA I GOSPIĆA[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: SUŠAKA	DAN: 31. 3. 43.	SAT I MINUT: 1130	BROJ: 143
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 31. 3. 43.	SAT I MINUT: 1231	BROJ: 860

SADRŽAJ

NAJŽURNIJE

ZA KOGA: OPERATIVNOM ODJELU
SPOJ: Vaš broj 3348/tajno

Ako odmah ne mogu dobiti pomoć ostajem pri mojoj odluci iznetoj u 2093.
Talijani napustili prugu **Gospić—Lešće** i odvukli sve lokomotive i vagone.
Pruga na dielu Vrhovine—Plaški ruši se svaki čas.
Druga lička bojna osigurava dio pruge **Oštarije—Ogulin—Dubrave** i sumnjam da će nam je Talijani trenutno staviti na raspolaganje. Molim imati u vidu moj dopis 2121/tajno upućen generalu **Prpiću.** Prevoz eksploziva u **Gospić** za sada nemoguć, obustavite.

HRVOPO

Broj 2131/tajno.
Odgovor sa op. br. 3404/ taj. od 31/III 43.
Brolich
Odsj 2- Kal
Odgovorili
P 31/III D

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1—21, k. 21.

Sadržaj Hrvopo 2093:

Stanje oko Otočca i Gospića vrlo ozbiljno. Zapoviedio sam povlačenje i napuštanje prostora j. ist. Gospića i po potrebi povlačenje svih snaga sa osiguranja pruge na dielu Sinac—Gospić. Pa ipak snage slabe. Molim za obavieštenje da li ima ikakvog izgleda za pomoć ma sa koje strane. Sa četnicima uspostavljen dodir.

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 31. 3. U SATI 1250
DEŠIFRIRAO DANA 31. 3. U SATI 1330 PODPIS: Filković

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE	PRIMLJENA:	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO:
295	DAN 31. MJESEC 3. GOD. 43. SAT 13 MINUT 30	PODPIS: Šimeković ČIN: bojnik

BR. 199

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 31 OŽUJKA 1943 GOD. O OFANZIVI BRAUN U SLAVONIJI[1]

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: Daruvara	DAN: 31. 3. 43.	SAT I MINUT: 2300	BROJ: 211
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 1. 4. 43.	SAT I MINUT: 0700	BROJ: 878

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: ====

Tokom dana produženo čišćenje pored zapriečne crte **Bučko Kamensko—Vučjak—Zvečevo—Voćin.**
Tom prilikom jedan partizan ubijen.
Bez vlastitih gubitaka.
Iz zapriečne crte jedna bojna upućena u Voćin a jedna bojna u Buč. 1. 4. 43. ostaje jedna bojna u **Bučko Kamenskom** a stožer IV. gor. zdruga vraća se u **Pakrac.**
Haubička bitnica danas vraćena u **Daruvar.**
Na ostalom dielu područja tokom dana bez događaja.

GORDIV

Op. broj 902

P 1/IV D

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 1. 4. U SATI 0745
PODPIS: Filković

OČEVIDNI BROJ BRZOJAVKE 1	PRIMLJENA: DAN 1. MJESEC IV. GOD. 43. SAT 08 MINUT 00	PODPIS I ČIN ČASTNIKA, KOJI JE BRZOJAVKU PRIMIO: PODPIS: ..... ČIN: poručnik

[1] Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1—28, k. 21.

REGISTAR

A

Ajderovac — 28;
Alat — 35;
Andrijevci (s.) — 263;
Antić Vicko (Vinko) — 69, 119, 258, 334;
Antolović Josip — 41, 119, 203, 279, 334;
Arbutina Stanko — 38;
Aržano (s.) — 569;

B

Babin Potok (G. i D.) — 8, 48, 49, 50, 52, 53, 81, 82, 83, 84, 170, 171, 173, 174, 212, 215, 233, 270, 363, 371, 381, 428, 430, 431, 432, 498, 499, 500, 501, 509, 628, 638;
Babino Brdo — 537;
Babje Gore — 599;
Bačkovica — 127, 350;
Baće Maks-Milić — 109;
Bajt Franjo — 259;
Bakarić Vladimir — 70;
Bakrač Đuro — 136, 158, 209, 411, 418;
Balaban (s.) — 347;
Balinac (s.) — 33, 34, 451, 683;
Baltić Mirko — 208;
Banija (predeo) — 7, 157, 164, 445, 448, 466, 473, 478, 650;
Banova Jaruga — 535;
Banski Kovačevac — 462;
Barać Mumin — 206;
Baranja — 448;
Bare — vidi Bare Slavonske;
Bare Slavonske — 468;
Barilović (s.) — 13, 340, 460;
Barlete — 18, 252, 403;
Basta Milan — 428;
Baške Oštarije — 664;
Bataljon čehoslovački narodnooslobodilački — 65;
Bataljon prvi („Marko Orešković") Prve NOU brigade Hrvatske — 72, 214, 216, 222, 293, 296, 323, 326, 369, 375, 387, 393, 402, 498, 675;
Bataljon drugi Prve NOU brigade Hrvatske — 370, 385, 387, 398, 401, 402;
Bataljon treći Prve NOU brigade Hrvatske — 18, 27, 29, 369, 388, 397, 398, 401;
Bataljon četvrti Prve NOU brigade Hrvatske — 370, 402;
Bataljon peti Prve NOU brigade Hrvatske — 388, 401;
Bataljon prvi („Stojan Matić") Druge NOU brigade Hrvatske — 149, 151, 170, 217, 229, 245, 389, 391, 395, 398;
Bataljon drugi („Ognjen Prica") Druge NOU brigade Hrvatske — 215, 217, 219, 228, 229, 236, 389, 390, 398;
Bataljon treći („Mićo Radakovic") Druge NOU brigade Hrvatske — 156, 219, 229, 231, 290, 399;
Bataljon četvrti Druge NOU brigade Hrvatske — 220, 389, 390, 398;
Bataljon prvi Četvrte NOU brigade Hrvatske — 189, 485;
Bataljon drugi Četvrte NOU brigade Hrvatske — 181, 186, 188, 189, 359, 485;
Bataljon treći „Jože Vlahović" Četvrte NOU brigade Hrvatske — 182, 188, 189, 359, 471;
Bataljon četvrti Četvrte NOU brigade Hrvatske — 13, 181, 186, 187, 188, 189, 359, 484;
Bataljon prvi Pete NOU brigade Hrvatske — 430, 431;

Bataljon drugi Pete NOU brigade Hrvatske — 431;
Bataljon treći Pete NOU brigade Hrvatske — 431;
Bataljon četvrti Pete NOU brigade Hrvatske — 430, 431;
Bataljon prvi Šeste NOU brigade Hrvatske — 82, 145, 146, 147, 148, 149, 150;
Bataljon drugi Šeste NOU brigade Hrvatske — 145, 146. 147, 148, 149. 150;
Bataljon treći Šeste NOU brigade Hrvatske — 144. 145, 146, 147, 148, 149. 150;
Bataljon četvrti Šeste NOU brigade Hrvatske — 145, 146. 147, 148, 149, 150;
Bataljon prvi Devete NOU brigade Hrvatske — 18, 149, 214, 216, 245, 392, 396;
Bataljon drugi Devete NOU brigade Hrvatske — 18, 214, 219, 220, 245, 392, 396, 397;
Bataljon treći („Mirko Štulić") Devete NOU brigade Hrvatske — 18, 21, 30. 213, 216, 220, 225, 245, 386. 392, 396. 397;
Bataljon četvrti Devete NOU brigade Hrvatske — 213, 218, 225, 245, 392. 394, 396, 397;
Bataljon prvi Dvanaeste NOU brigade Hrvatske — 193, 201, 275, 574;
Bataljon drugi Dvanaeste NOU brigade Hrvatske — 193, 201, 275;
Bataljon treći Dvanaeste NOU brigade Hrvatske — 124, 143, 201, 274;
Bataljon četvrti Dvanaeste NOU brigade Hrvatske — 159. 201, 275, 574, 576;
Bataljon prvi Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" — 96, 297, 347;
Bataljon drugi Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" — 95, 96, 199, 347;
Bataljon treći Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" — 96, 297, 347, 461, 569;
Bataljon prvi Četrnaeste NO brigade Hrvatske — 316, 317, 415, 416;
Bataljon drugi Četrnaeste NO brigade Hrvatske — 415;
Bataljon treći Četrnaeste NO brigade Hrvatske — 316;
Bataljon prvi Petnaeste NO brigade Hrvatske — 176;
Bataljon prvi Šesnaeste NO brigade Hrvatske — 121, 124, 344, 658;
Bataljon drugi Šesnaeste NO brigade Hrvatske — 124, 625. 659;
Bataljon treći Šesnaeste NO brigade Hrvatske — 124. 659;
Bataljon prvi Sedamnaeste NO brigade Hrvatske — 55, 300. 305, 483, 604. 672;
Bataljon drugi Sedamnaeste NO brigade Hrvatske — 55, 300. 305, 483, 491, 604;
Bataljon treći Sedamnaeste NO brigade Hrvatske — 300, 305, 483, 649, 672. 683;
Bataljon prvi Osamnaeste NO brigade Hrvatske — 193;
Bataljon drugi Osamnaeste NO brigade Hrvatske — 105, 192, 496;
Bataljon treći Osamnaeste NO brigade Hrvatske — 105, 496;
Bataljon prvi Banijskog NOP odreda — 33, 35, 37, 38, 135, 410, 447, 585;
Bataljon drugi Banijskog NOP odreda — 35, 37, 38, 135, 406, 409, 410. 585. 650;
Bataljon treći Banijskog NOP odreda — 35, 37, 38, 135, 406, 409, 410, 657, 674;
Bataljon četvrti Banijskog NOP odreda — 135, 406, 410;
Bataljon prvi Kalničkog NOP odreda — 109, 352, 353;
Bataljon drugi Kalničkog NOP odreda — 350, 351, 352, 353, 586;
Bataljon treći Kalničkog NOP odreda — 76, 80, 350, 351, 353, 481, 529;
Bataljon prvi Kordunaškog NOP odreda — 14, 99, 100, 340, 433, 449, 462;
Bataljon drugi Kordunaškog NOP odreda — 12, 13, 100, 340, 434, 460, 462, 463, 685;
Bataljon treći Kordunaškog NOP odreda — 14, 99, 100, 340, 453, 461;
Bataljon četvrti Kordunaškog NOP odreda — 11, 13, 99, 100, 188, 307, 340, 434, 462, 463, 590;
Bataljon peti Kordunaškog NOP odreda — 8, 435;

Bataljon prvi udarni Ličkog NOP odreda — 22, 24, 30, 31, 587;
Bataljon drugi udarni Ličkog NOP odreda — 23, 27, 30, 31, 293, 296, 323, 326, 369, 375, 401, 498;
Bataljon treći Ličkog NOP odreda — 31, 215, 228;
Bataljon četvrti Ličkog NOP odreda — 18, 293, 295, 296, 324, 326, 375, 387, 402, 404;
Bataljon treći Trećeg ličkog NOP odreda — vidi bataljon treći Ličkog NOP odreda;
Bataljon prvi Moslavačkog NOP odreda — 159;
Bataljon drugi Moslavačkog NOP odreda — 159;
Bataljon mosorski — 668;
Bataljon sjevernodalmatinski — 505, 566, 587, 630, 678;
Bataljon drugi Drugog slavonskog NOP odreda — 579;
Bataljon drugi Drugog NOP odreda Treće operativne zone — 262;
Bataljon četvrti Trećeg NOP odreda Treće operativne zone — 496, 574;
Bataljon drugi („Ljubica Gerovac") Prvog NOP odreda Pete operativne zone — 317, 320, 415, 604;
Batinjani (s.) — 261;
Bazova Glava — 303, 659, 665;
Bećir Nikola — 389, 399, 419;
Bedenička — 126, 127;
Bedenik — 491;
Begovac — 10, 532;
Bekteže — 300, 301;
Belinić Marko — 74, 154, 348;
Bender (vijadukt) — 22, 23, 210, 270, 292, 293, 294, 324, 375, 384, 387, 401, 570;
Beograd — 257;
Berek — 161;
Bijela — 142, 510, 567;
Bijele Vode — 157;
Bijelić Ostoja — 206;
Bijelo Polje — 150;
Bilaj — 18, 252, 399, 400, 423;
Biletić (s.) — vidi Bitelić;
Bilica (s.) — 629;
Bilo Gora — 80, 95, 116, 126, 159, 348, 350, 449, 473, 478, 495, 539, 541, 658;
Biljevina (s. kod Saborskog) — 156, 340;
Biškupci — 202;
Bitelić — 535, 676;
Bjeleš Poljana — 561;
Bjeliševac — 301;
Bjelovar — 93, 124;
Bjeljevine — 8;
Blanuše — 83;
Blata — 10, 100, 268;
Blažević Mihajlo — 7, 15, 309, 341, 436;
Blinjski Kut — 205, 207, 584, 585;
Bobić Mane — 425;
Bobija — 23, 295, 372;
Bogdanović Dragutin — 298;
Bogunica (kod Medka) — 290, 390, 393, 394, 395, 421, 422, 563;
Bogutovac — 26;
Bogutovo Selo — 632, 654;
Bojana (s.) — 484, 544, 551;
Bokan Žarko — 232;
Bokani — 90;
Borić Selište — 431, 432;
Borićevac (s.) — 240, 242;
Borki (G., Sr. i D.) — 88, 142, 510, 511, 567, 672;
Borojevići (s.) — 157, 205, 206;
Borovačko Polje — 662, 676;
Boršić Stanislav — 70;
Bos. Krupa — 25;
Bos. Petrovac — 36;
Bosanac Branko-Zoran — 142;
Bosanski Osredci — 26;
Bosansko Grahovo — 26;
Bosiljevo — 8, 15, 98, 187, 435, 486;
Boškovići (s.) — 426;
Botinovac — 75;
Božanić Petar — 415;
Božić Nikola — 91;
Bračevci — 580;
Brakusova Draga — 438;
Brakusovica (s.) — 429;
Brezik — 395, 422;
Brezno — 320, 572, 593, 595, 596;
Brezova Glava — 13;
Brezovac (s.) — 362, 426;
Brezovica Š. — 650, 656, 658, 671;
Brigada čehoslovačka „Jan Žiška" — 65;
Brigada treća dalmatinska Devete NOU divizije — 107;
Brigada četvrta dalmatinska Devete NOU divizije — 107;
Brigada peta dalmatinska Devete NOU divizije — 107;
Brigada prva NOU Šeste divizije NOV i PO Hrvatske — 63, 137, 138, 212, 217, 220, 222, 224, 225, 226,

228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 289, 372, 384, 385, 387, 393, 395, 397, 401, 402, 403, 404, 419, 420, 422, 423, 453, 612, 662;
Brigada druga NOU Šeste divizije NOV i PO Hrvatske — 49, 51, 137, 138, 171, 212, 217, 219, 221, 222, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 239, 240, 290, 372, 384, 386, 387, 388, 393, 395, 398, 403, 405, 419, 420, 422, 423, 498, 499, 612, 662;
Brigada četvrta NOU Osme divizije NOV i PO Hrvatske — 7, 8, 13, 63, 100, 155, 163, 166, 179, 180, 181, 183, 185, 187, 188, 189, 191, 204, 266, 307, 309, 340, 359, 414, 416, 437, 452, 460, 472, 476, 508, 515, 516, 525, 532, 554, 560, 562, 590, 611, 646, 664, 674;
Brigada peta NOU Osme divizije NOV i PO Hrvatske — 8, 63, 166, 303, 356, 357, 358, 362, 364, 365, 380, 430, 439, 508, 571, 591, 596, 612, 627;
Brigada šesta NOU Pete operativne zone Hrvatske — 16, 49, 51, 81, 82, 86, 144, 169, 170, 172, 174, 175, 177, 270, 362, 364, 365, 367, 371, 381, 417, 428, 440, 498, 499, 508, 515, 525, 612;
Brigada osma NO Sedme NO divizije NOV i PO Hrvatske — 36, 508;
Brigada deveta Šeste NOU divizije NOV i PO Hrvatske — 18, 63, 137, 138, 212, 217, 218, 220, 224, 225, 226, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 290, 384, 386, 387, 392, 394, 400, 403, 418, 422, 424, 428, 453, 477, 563, 612, 664, 674;
Brigada dvanaesta NOU Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 40, 88, 90, 125, 193, 200, 265, 274, 283, 299, 301, 302, 312, 331, 333, 335, 336, 337, 344, 575, 576, 583, 599, 604, 608, 625, 636, 639, 640, 654, 666, 670, 685;
Brigada trinaesta proleterska NOU „Rade Končar" — 95, 96, 97, 153, 179, 180, 183, 185, 186, 197, 272, 297, 346, 445, 466, 487;
Brigada četrnaesta NO Pete operativne zone Hrvatske — 85, 87, 147, 169, 313, 314, 315, 316, 317, 320, 371, 415, 417, 429, 499, 501, 526, 531, 560, 561, 571, 589, 592, 647;
Brigada petnaesta NO Osme divizije NOV i PO Hrvatske — 50, 63, 81, 82, 145, 147, 166, 170, 171, 173, 174, 177, 241, 243, 270, 362, 364, 365, 367, 377, 380, 431, 438, 491, 498, 499, 501, 508, 515, 516, 525, 612;
Brigada šesnaesta NO Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 34, 88, 110, 125, 141, 160, 299, 301, 302, 312, 331, 333, 335, 343, 345, 483, 567, 583, 599, 623, 631, 635, 636, 645, 654, 659, 665, 666, 673, 684, 691;
Brigada sedamnaesta NO Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 55, 88, 126, 127, 128, 142, 299, 301, 302, 312, 331, 333, 335, 336, 337, 344, 345, 449, 567, 583, 604, 607, 636, 639, 640, 648, 673, 680, 681, 685;
Brigada osamnaesta NO Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 69, 89, 102, 192, 203, 257, 258, 259, 260, 265, 280, 284, 285, 301, 302, 312, 331, 333, 335, 337, 343, 345, 447, 467, 502, 503, 579, 580, 583, 599, 607, 609, 623, 636, 645, 654, 659, 665, 666, 669, 673, 679, 682, 684, 686, 691;
Brigada druga krajiška NOU — 447;
Brigada četvrta krajiška NOU — 372;
Brigada peta krajiška NOU — 447;
Brigada sedma krajiška NOU — 34, 35;
Brigada osma krajiška NOU — 35, 417;
Brigada deseta krajiška NOU — 24, 328, 372, 405, 690;
Brigada slovenačka udarna „Ivan Cankar" — 95, 96, 97, 197, 445, 466, 487;
Brigada slovenačka udarna „Matija Gubec" — 97;
Brigada slovenačka udarna „Tone Tomšič" — 97;
Brinje — 270, 315, 415, 416, 441, 442, 677;
Brinjski Klanac — 414, 415;
Brkić Dolac (s.) — 386, 396, 418;
Brkić Dušan-Duško — 258, 334, 338;
Brlenić — 180, 181, 184, 346;
Brlog — 371, 416, 428, 429, 441, 442;
Broćanac — 461;
Brod Moravice — 485, 532, 563;
Brotnja — 29;

Broz Josip-Tito — 126;
Brujić Branko — 394;
Brušane (s. kod Gospića) — 384, 385, 403, 664, 674, 677, 678;
Bruvno — 168. 211, 217;
Bubalo Pane — 420, 421;
Bubalo Rade — 388;
Bubnjarci — 101;
Buč — 604. 640, 666;
Bučica — 14. 433;
Bučko Kamensko — 636, 640;
Bućan Mile — 10:
Budak — 386, 418;
Budić — 345;
Budinjak — 347;
Budanovci (s.) — 468;
Bukova Gl. (k. 705) — 395, 398, 422, 424;
Bukovac (s. kod Perušića) — 530. 544;
Bukovača (k. 254, 275 i 206) — 360;
Bukovica — 507;
Bulat Rade — 298, 348;
Bunić (s.) — 149, 168, 232;
Bursać Đuro — 342;
Bužim — 35, 417;

C

Caparde (s.) — 632, 655;
Car Petar — 334;
Carevdar — 76, 349. 353, 490. 683. 687;
Cazin — 417;
Cerje — 423;
Cerovac — 13, 294;
Cetingrad — 11, 100, 339, 434;
Cipelovac — 665;
Cremušnjica — 610;
Crkvina (s. kod Gline) — 474. 479;
Crna Vlast (s.) — 8, 48, 49, 50, 52, 81, 82, 83, 84, 170. 172, 174, 175, 222. 270, 354. 356, 362, 363, 364. 365, 371, 377, 381, 428, 498, 499, 509, 515. 516. 525, 532, 611, 612, 621, 628. 638;
Crni Potok — 339, 618;
Crni Vrh (k. 805) — 110;
Crnobrnja Bogdan —258;
Crnopac — 404;
Crvenković dr Filip — 450, 470;
Crvić Gvido — 316;
Cvetković (s.) — 184;
Cvijanović Stevo — 435;
Cvitović — 8, 12;
Cvituša (k. 665) — 289, 290, 396;

Č

Čačinci (s.) — 89, 262;
Čađevac — 535;
Čađavica — 262, 496, 497, 502, 503, 567;
Čaglin — 496;
Čaire (s. kod Kutine) — 641;
Čalma — 496;
Čamdžić Zijad — 125;
Čanak — 428, 454, 595;
Čankovića Brdo — 32;
Čardak (k. 942) — 223·
Čargonja Josip — 416;
Čarija — 519, 528. 534,
Čašek Ivan — 435;
Čazma — 93, 161. 450, 475;
Čeglje (s.) — 184, 186:
Čemernica — 28;
Češljakovac (s.) — 576;
Češljakovački V. — 659, 665, 670, 685;
Četa primorska Sjevernodalmatinskog bataljona — 504;
Četa nemačka partizanska „Ernest Telman" — 66:
Četa „Kljuka" — 98;
Čiovo — 566;
Čitluk — 471, 563;
Čorak — 236;
Čorkova Uvala — 145, 382;
Čorkovača — 34;
Črešnjevica — 585;
Črnomelj — 97;
Čubrilo Vlade — 222;
Čudin Klanac — 51, 168, 171, 218, 219, 221;
Čukovec — 94, 489;
Čuntić (s.) 468;

Ć

Ćeralije — 330;
Ćetković dr Slava — 54;
Ćetković Vlado — 53, 64, 81, 83, 84, 179, 191, 268. 269, 310, 367, 441;
Ćujića Krčevina (s. kod Prijeboja) — 148, 223;

D

Dabar — 204. 307, 310, 414, 428, 429, 432, 439, 620, 628, 637, 646;
Dabašnica — 28;
Dabina Strana — 29, 241;
Dakić Milić — 183;
Dakić Milisav — 173, 364, 365;

Dalmacija — 504, 518, 527, 533, 550, 662, 667, 689;
Darkovac (s. kod Našica) — 105, 673, 679;
Daruvar — 264, 658;
Deanovec (s.) — 161;
Debeli Lug — 320;
Debelo Brdo — 28, 149, 233, 234, 327, 370, 376, 402;
Debeljača — vidi Debeljak;
Debeljak (k. 822) — 216, 218, 392, 395;
Dedin — 593;
Dejanović Milić — 15, 101, 341;
Delnice (s.) — 85, 86, 414, 453, 526, 593, 596, 638;
Demonja Nikola — 120;
Deringaj — 214;
Deriguz (s.) — 111;
Desinec (ž. st.) — 460;
Desnica Branko — 370, 405;
Desnica Ilija — 232;
Dežanovac — 535;
Dicmo — 653;
Dilj (pl.) —102, 257, 682, 684;
Divizija prva proleterska NOVJ — 259;
Divizija četvrta NOV i PO Hrvatske — 42, 65, 80, 88, 89, 91, 95, 109, 116, 141, 192, 258, 283, 299, 311, 330, 334, 343, 465, 467, 479, 492, 495, 567, 583;
Divizija šesta NOV i PO Hrvatske — 18, 137, 169, 211, 254, 270, 289, 383, 533, 556, 565, 570;
Divizija sedma NOV i PO Hrvatske — 34, 35, 166, 428;
Divizija osma NOV i PO Hrvatske — 48, 58, 81, 82, 84, 169, 170, 179, 266, 309, 356, 379, 428, 436, 453, 471, 508, 611, 612;
Divizija deveta dalmatinska NOU — 107;
Divoselo — 31, 234, 403, 563;
Divuša — 409;
Dmitrović Jovo — 34;
Dobretin (s.) — 618;
Dobrića Gl. (k. 774 kod Medka) — 395, 422;
Dokić Dušan — 355;
Dol, Dragonožec — 656;
Dolar Kazimir — 416;
Dolovi — 26;
Doljani (G. i D.) — 29, 204, 362, 371, 426, 428, 440, 441, 446;
Domagovići (s.) — 298;
Donja Jablanica — 569;
Donja Pištana — 609;
Donja Vrba — 624;
Donjara — 76, 94, 349, 490, 548;
Donji Lapac — 163, 168;
Donji Velemerić — 435;
Došen Stevo — 110;
Dotlić Dušan — 316;
Dragalić — 121, 122;
Draganići (s.) — 183, 187, 298, 368;
Dragaši — 485;
Dragašići (s.) — 210, 324;
Draginac (s.) — 544;
Dragišić Mile — 208, 410;
Dragojlov (dom. general) — 448, 479, 610, 661;
Dragovići (s.) — 604, 666;
Drapšin Nada — 119;
Dražić Uroš — 340;
Drenovača — 325;
Drežnica — 144, 313, 316, 317, 319, 340, 416, 561, 562, 563, 569, 571, 592, 593;
Drežnik — 446;
Drljače — 523;
Drniš — 616;
Dubica — 166;
Duboki Dol — 384, 404, 412;
Dubovac — 339;
Dubrave (G. i D.) — 9, 11, 307, 309, 310, 360;
Duga Resa — 339;
Dugi Dol — 365, 525, 638;
Dugo Polje — 26, 653;
Dugo Selo — 14;
Dukić Bogdan — 398, 423;
Duler — 24;
Durljaj — 28;
Duvno — 107;
Duzluk — 331, 599;
Dvor — 406, 409;

Đ

Đakovo — 579;
Đedovica — 345;
Đulavec — 88;
Đurin Vrh (kod Mogorića) — 18, 250;
Đurišić — 645;

F

Farkaševac — 484;
Feričanci — 468;
Ferovački Majur — 301;

Frkašić — 149, 150, 151, 304;
Fužine — 414;

G

Gabrovica — 198;
Gacko Polje — 170;
Gačište (s.) — 503;
Gaj (s. kod Lipika) — 585;
Gajdek Ivan — 124;
Gajine (s.) — 241, 304;
Gakovo — 644;
Galovac — 492;
Galović Branko — 415;
Garešnica (G. i D.) — 57, 79, 117, 118, 127, 159, 160, 161, 196, 264, 641;
Gavranuša (s.) — 514;
Generalski Stol — 100, 101, 339, 360, 435, 569;
Gerovo — 416;
Glavace — 428;
Glavica — 505;
Glavni štab NOV i PO Hrvatske — 70, 163, 270;
Gliboki (potok) — 489;
Glina (r.) — 33, 158, 339;
Glina — 417, 434;
Glogovica — 569;
Glogovo — 32, 212;
Gloria (ital. general) — 454, 472, 480, 486, 499, 502, 510, 517, 526, 533, 555, 561, 564, 573, 596, 603, 615, 647, 678;
Gojilo — 128;
Golubić — 404, 412;
Gomirje — 314, 416;
Gorica — 314;
Gorinja Vas — 347;
Gornja Šumetlica — 666;
Gornjača (brdo) — 220;
Gornje Maovice — 676;
Gornje Prekrižje — 347;
Gornje Selište (kod Gline) — 474, 479;
Gornje Taborište — 449;
Gornje Zdjelice — 491;
Gornji Daruvar — 263;
Gornji Kosinj — 627;
Gornji Lapac — 46, 168, 237, 239, 242, 243, 245, 246, 247;
Gornji Mosti — 491;
Gornji Tkalec — 466, 543, 544, 551, 556;
Gornji Zaklopac — 28;
Gorski Kotar — 85, 164, 313, 414, 416, 476, 508, 589, 592;
Gospić — 18, 137, 289, 372, 389, 398, 423, 695, 696;
Gostuša — 214, 225, 386, 419;
Gošnjak Ivan — 325, 354, 376, 430, 441;
Grabovac (k. 244) — 520;
Gračac — 31, 72, 138, 139, 163, 168, 211, 214, 216, 384, 385, 403, 404, 422, 554, 563;
Gradan — 566;
Gradec — 449, 659;
Gradina (kod Boricevca) — 240;
Gradina (k. 727) — 418;
Gradina (k. 882) — 219, 222;
Gradina (k. 723) — 386;
Gradina (k. 431) — 523;
Gradište — 102, 467;
Grbe (s.) — 561;
Grbić Čedo — 40, 120, 279, 334;
Grbovac — 93;
Greda (kod Siska) — 449;
Grgić Boje — 115;
Grič — 525;
Grk (Višnjićevo) — 622;
Grmeč (pl.) — 36;
Grobnik — 414, 416;
Gržetić Joso — 322;
Gromača (k. 594) — 214, 394, 422;
Grubišno Polje — 93, 128, 644;
Grubor Pero — 429;
Grujić Mile — 207;
Guduća (šuma) — 505;

H

Habjanovci (s.) — 469;
Hajderovac — 666;
Hajtić (s.) — 37, 157, 449, 506, 514;
Hancl Josip — 65;
Hariš Ivan (Ilija Gromovnik) — 263;
Hartje (s.) — 347;
Hercegovac (s.) — 127, 128, 160, 483, 649, 665, 671;
Hero Tomislav — 149;
Hočeva Vida — 435;
Holjevac Većeslav — 325, 376, 430;
Horvat Josip — 80, 353, 354;
Hrastovac (G. i D.) — 135;
Hrastovica — 468;
Hrkalović Dušan — 426;
Hrkanovci — 447, 580;
Hrnjevac (s.) — 301;
Hrženik — 185;

Hudek Šime — 110;
Hudovljani (s.) — 609;
Hum — 88;
Husijan — 92;
Hutin Lović (s.) — 185;

I

Ilić Slobodan — 119;
Ilić Stevan — 327, 376;
Ilića Kosa — 238, 246, 247;
Imotski — 107;
Inkret Franc — 334;
Irig (s.) — 653, 672;
Iser (dom. general) — 497, 575, 600, 624, 632, 655, 670, 680, 692;
Ivanec — 75, 78, 490;
Ivanić Grad — 93, 161;
Ivanov Vrh — 234, 235;
Ivanska — 92;
Ivas Šime — 73;
Ivošević Dušan — 415;
Izimje — 186;

J

Jagetić (brdo) — 319;
Jalkovac — 131;
Jandrić Dušan — 39;
Janić Vjekoslav — 162;
Janić Vlado — 120, 335, 343;
Jankovac (s.) — 287, 623, 624, 625, 645, 659;
Janja Gora — 189;
Janjče (ž. st.) — 51, 171, 304, 305, 306, 356, 357, 358, 471, 472, 571, 590, 591, 595;
Jarnjević Marko — 435;
Jasenak — 315, 316, 317, 319, 321, 416, 531, 593;
Jasenovača (k. 691) — 305, 306, 357;
Jastrebarsko (Jaska) — 187, 298, 368;
Javornica — 563;
Javornik — 142, 148, 379, 380, 381, 382, 431, 509, 604;
Javorovac — 350;
Jedinak Božo — 416;
Jelenje — 416;
Jelovi Vrh — 250;
Jergović Ivan — 127;
Jerković Mato — 45, 88, 110, 197, 303, 333, 334, 338;
Jerković Mile — 34;
Jezerane — 320;
Jezerca — 147, 148;
Jezernica — 98;
Joka Milan — 65;
Josipdol — 144, 145, 189, 360, 568, 571, 660;
Josipovac — 316;
Josipovača — 225;
Jošane (s. kod Udbine) — 150, 151, 238;
Jovanić Đoko — 403;
Jovanović Aleksandar — 120, 335;
Jurkovac (s. kod Našica) — 673;
Justement Joža — 124;

K

Kajgana (s.) — 160;
Kalati — 32, 304;
Kaldrma — 24, 26;
Kalesija (s. kod Zvornika) — 574;
Kalnik (predeo) — 80, 91, 94, 348, 473, 478, 514, 539, 541, 546, 547, 550;
Kalnik (s.) — 445, 455, 459, 478;
Kalje — 180, 368;
Kamanje — 101, 182, 476;
Kamen — 534;
Kamenite Poljice — 241;
Kamensko (s.) — 149, 559;
Kam. Most — 33, 99, 406, 506;
Kamešnica — 78;
Kaptol — 202, 275, 577, 631, 632;
Karan Tomislav — 334;
Karas Pajo — 267;
Karlovac — 8, 97, 101, 153, 166, 339, 414;
Kastav — 414;
Kašljavac — 350;
Kestbaum (pustara) — 262;
Kezele Slavko — 162;
Kijani (s.) — 214, 216;
Kik Gl. (k 772) — 386, 392, 395, 419;
Kip (s.) — 446;
Kiršner Jozef — 66;
Kita (k. 676) — 369, 401;
Kladuša — 9, 11, 339, 434;
Klanac — 647;
Klapavica — 222;
Klašnica — 149, 151, 304;
Klenovac (s.) — 530;
Kleut Petar — 156;
Klinča Selo — 185;
Klišanić — 452, 475;
Klokoč (k. 212) — 339, 434, 605;
Kloštar (s.) — 350;
Kloštar Ivanić (s.) — 641, 642;

Kljajić Miloš — 180,
Knebl Franc — 119, 143, 197, 288, 333;
Knežević Rade — 120, 335, 343;
Knežević Veljko — 24;
Knin — 163, 385;
Kofler Franjo-Gašpar — 286, 302;
Kokinac (ž. st.) — 492;
Kokočak (s.) — 311;
Kolac — 287;
Koljani (s.) — 676;
Kom — 376;
Komljenović Stojan-Čoka — 121;
Komogovina — 157, 520;
Kompolje — 428;
Končarev Kraj — 151, 223, 225, 229, 236;
Konjodor — 35;
Konjska Glava — 23, 210, 295, 372;
Konjski Vrh — 227;
Konjščina — 513;
Koprivnato Br. — 625;
Koprivnica — 75, 76, 77, 95, 349;
Koraćuša — 28;
Kordun (predeo) — 101, 163, 179, 187, 307, 476, 658;
Korenica — 148, 168, 212, 230;
Koreničani (s.) — 658;
Koreničke Kapela — 148;
Korpus prvi NOV i PO Hrvatske — 46, 71, 72, 165. 204, 323, 371, 372, 377, 412, 418, 425;
Kosanovići (s.) — 621;
Kosinj — 563;
Kosovčev Vrh — 235;
Kostanjevac — 347, 466;
Kostelac Tomo — 110;
Košare (s. kod Oštarija) — 9, 307, 590, 596;
Koška (s. kod Našica) — 262;
Kovačević Veljko — 87, 322, 371, 417, 442;
Kovačevići (s.) — 189;
Kovačica (r.) — 251;
Kozarišće — 395, 398, 422, 424;
Kozjača — 29;
Kozjan — 428, 429;
Krajačić Joco — 57, 335;
Krajnović Rade — 222;
Kraljevčani (s.) — 468;
Krasković (s.) — 607;
Krasić — 180, 181, 368;
Krbavica — 230, 232, 233, 234, 304;
Krčevine — 251;
Krčko Brdo — 26;
Kriva Glavica — 215, 217;
Krivi Put — 555;
Križevci — 75, 450;
Križpolje — 677, 678;
Krkinac — 418;
Krndija — 102, 105, 682. 684;
Krnjak — 12, 13, 14, 167, 188, 460, 463;
Krnjeuša — 36;
Kruge (s.) — 303, 304:
Kruškovac — 388, 393, 394, 419;
Kučišec Anđelko — 202;
Kuk (kod D. Lapca) — 151, 168, 242, 243;
Kukavec — 386, 419;
Kukljić — 393, 422;
Kukuruzari (s.) — 37;
Kula — 299, 300, 301;
Kulen Vakuf — 303;
Kunić Selo — 144, 561;
Kunovec — 26, 94, 489;
Kupa (r.) — 187. 660;
Kupčina (r.) — 184;
Kupinovo (s.) — 659;
Kupirovo — 26;
Kuprešanin Milan — 341. 400, 428;
Kušaja (s.) 605, 606;
Kuselj — 156;
Kutjevo (s.) — 299, 300, 301, 599, 609, 641, 673, 681;
Kuzmanovača — 428, 477;
Kvarta (s. kod Perušića) — 530;

L

Lasinja — 9, 610;
Latin (s.) — 7, 14, 188, 189, 476;
Lazina — 187, 298;
Leka Dmitar — 115;
Lepavina — 349, 353, 665, 671, 683;
Lešće (s. i ž. st.) — 51, 171, 303, 304. 305, 306, 356. 357, 427, 428. 437, 472, 571, 572, 590, 591, 595;
Leševica — 108;
Letinac (s. kod Brinja) — 87, 414, 416, 646, 664, 674;
Levanjska Varoš — 257, 260, 448;
Lička Jesenica — 10, 100. 145, 147, 156, 166, 204, 307, 310, 339, 381, 432;
Lički Doljani — 26;
Lički Osik — 471;
Lički Osredci — 26;
Ličko Cerje — 393, 422;
Ličko Petrovo Selo — 111, 148;
Lika (predeo) — 73, 168, 211, 371, 372, 413, 418, 425. 471, 476, 508, 562, 589, 592, 620, 637, 658, 671;

Lipač (k. 794) — 18, 224, 248, 250;
Lipik — 35, 535, 671, 683;
Lipovača — 29;
Lisac — 241, 628;
Lisina — 317;
Livada Dane — 126;
Livanjsko Polje — 108;
Livno — 107;
Logorište — 246;
Lohovska Brda — 31;
Lokve — 86, 320;
Londžica — 659;
Lončari — 172;
Lotići — 667;
Lovinac — 137, 138, 168, 211, 224, 239, 270, 289, 290, 329, 341, 342, 383, 384, 386, 387, 388, 392, 395, 396, 397, 398, 403, 418, 419, 421, 422, 423, 424, 554, 563, 573, 602, 612;
Lučaić Milan — 426;
Ludina — 568;
Ludbreg — 76, 77, 95, 349, 446, 455, 456, 467, 550;
Lukač — 124, 681;
Luluša (k. 670) — 395, 422;
Lumbardenik — 238;

Lj

Ljeskovac — 406;
Ljeskovica — 102, 105, 261, 496, 502, 503, 673, 679;
Ljubina Poljana — 294;
Ljubitovci — 607;
Ljubovo — 149, 168, 212, 215, 216, 222, 227, 235, 477;
Ljuština Marko — 221;
Ljuta Glavica (k. 647) — 396;

M

Macute — 88;
Macutovo Brdo — 434;
Mačešić (s.) — 462, 463;
Magdić Rade — 426;
Maglaj — 28;
Maglajlić Ekrem — 56;
Mahovlići (s.) — 347;
Maja — 474;
Majevica — 260;
Majur — 605;
Majurec (ž. st.) — 687;
Mala Popina — 294, 323, 327, 375, 384;
Mala Rijeka — 489;
Mala Trnovitica — 55;
Mali Obljaj (k. 835) — 34, 82, 170, 172, 174, 175, 176, 216, 362, 363, 379, 509, 525, 678;
Mali Poganac — 94;
Malička — 618;
Malivuk Mirko — 207, 523;
Malovan — 376;
Maljen — 317;
Maljković Petar — 208;
Mandić Mićo (Stojanov) — 426;
Mandićevac — 260;
Manola Srećko — 21, 140, 253, 292;
Maoduš Stevo — 32;
Margačevac — 618;
Marić Đuran — 293;
Maričić Vlado — 293;
Marijan Ilija — 425;
Marinković Ivo — 259;
Martijanec — 76, 456;
Martin Brod — 241;
Martinović Mile — 156;
Mavrić Ignac — 415;
Mazin — 168, 237, 243, 245, 246, 247;
Mazinska Previja — 220, 225;
Mazinske Pl. — 237, 238;
Mečenčani — 37, 206, 520;
Medak — 18, 30, 137, 252, 289, 341, 383, 388, 389, 390, 395, 398, 399, 400, 401, 419, 420, 422, 423, 424;
Medvjedovača — 214, 216, 225;
Međeđak — 29;
Međugorje — 294, 295, 324;
Međurić — 657;
Memići (s. kod Zvornika) — 574;
Metković — 107;
Metla — 345, 604;
Metlika — 8, 96, 97;
Mihajlović Mane-Kombija — 415;
Mihaljevci (s.) — 599, 609;
Mikleuš — 88, 90, 503, 579;
Milanović Ilija — 184;
Miletić Gaj — 392;
Mileusnići — 215;
Miličević Boro — 263;
Milići (s.) — 618;
Milinci (s.) — 468, 580;
Miočinović Sava — 208, 410;
Mišević Jovan — 34;
Mišljenovac — 304;
Mitić Ranko — 16, 152, 428;
Mitrovac — 302;
Močila — 147;

Mogorić — 18, 31, 46, 139, 249, 291, 383, 400, 403, 452, 453, 480;
Moslavačka Gora — 475;
Moslavina (predeo) — 80, 91, 93, 95, 116, 159, 262, 467, 492, 494, 546, 635;
Moslavina (s.) — 496, 497;
Mosor (pl.) — 35;
Mračaj — 369;
Mraović Milan-Simić — 199;
Mučna Reka — 75, 349;
Muć — 108, 616, 617, 652, 661, 676;
Muker Johan — 66;
Musulin — 501;
Musulinski Potok — 315, 593;
Mutelić — 232, 244;

N

Nad Vrelom (s.) — 27, 29, 210, 293, 375;
Nađ Kosta — 372;
Narančić Nikola — 426;
Našička Breznica — 262;
Nebljuse — 303;
Nedrug (k. 674) — 317;
Nenadović Sava — 310;
Nenezić Radojica — 57, 120, 335;
Neradin (s.) — 653, 672;
Netretić — 435, 568;
Nova Bukovica — 469;
Nova Gradiška — 635;
Novaki (s. kod Jastrebarskog) — 184;
Novakovići (s.) — 29;
Novi Grad — 568;
Novković Momčilo — 246, 428;
Novo Selo — 199, 346;

Nj

Nježić Pane — 124;

O

Obradović Ilija — 415;
Obradović Mile — 222, 232;
Obrež — 574;
Obrovac — 676;
Obsenica Ilija — 100;
Odred NOP banijski — 9, 33, 132, 157, 164, 205, 406, 417, 449, 520, 523, 529, 537, 584, 605, 618, 650, 660;
Odred NOP biokovski — 107, 519, 527;
Odred NOP birčanski — 624;
Odred NOP kalnički — 348, 445, 446, 451, 455, 456, 467, 473, 475, 478, 483, 488, 490, 514, 542, 543, 544, 550, 585, 609, 665, 671, 683, 687;
Odred NOP kordunaški — 10, 11, 71, 99, 155, 307, 338, 433, 450, 472, 474, 476, 479, 506, 518, 526, 554, 569, 571, 589, 605, 609, 618, 660;
Odred NOP lički — 22, 63, 72, 323, 384, 477, 675;
Odred NOP moslavački — 127, 159, 492, 495, 510, 568, 640, 641, 642, 649, 650, 656, 658, 665, 671;
Odred NOP sjevernodalmatinski — 73;
Odred NOP splitski — 616, 652, 676, 690;
Odred NOP sremski — 624, 655;
Odred NOP prvi Treće operativne zone Hrvatske — 121, 142, 261, 334, 536, 583;
Odred NOP drugi Treće operativne zone Hrvatske — 261, 334, 447, 469, 497, 502, 580, 583;
Odred NOP prvi Pete operativne zone Hrvatske — 86, 314, 315;
Ogulin — 156, 309, 314, 315, 453;
Okić (k. 683) — 395, 398, 422, 424;
Okrugla — 220, 226;
Okučani — 43, 121, 122, 261, 535;
Omanović Hamdija — 35, 417;
Omsica (s.) — 217;
Ondić — 232, 234, 235, 244;
Opčuv — 220, 225;
Operativni štab za Slavoniju — 333;
Operativni štab šesnaeste i sedamnaeste NOU brigade — 142;
Opoljenica — 251;
Opsenica Stevo — 211, 293, 330, 384;
Orahovica — 105, 659;
Orozović Pajo — 334;
Oreščanin Bogdan — 10, 46, 156;
Orlovica — 23;
Osmanagić (ust. pukovnik) — 477, 530, 642, 657, 681;
Osredak — 198;
Ostojić Dušan — 196, 203;
Ostrožnica — 35;
Oštarije — 9, 204, 309, 359, 590, 595, 596;
Oštarski Stanovi — 147;
Oštrc — 347;

Oštri Zid — 160, 483;
Otočac — 417, 427, 428, 436, 442, 695, 696;
Oton — 401;
Otrić — 23, 29, 72, 163, 294, 323;
Ozalj — 101;

P

Pađene — 401, 405, 565;
Pakrac — 117, 122, 123, 465, 636;
Palanka — 327, 375;
Palešnik (s.) — 483;
Palež — 393, 422;
Panos (brdo) — 50, 171, 172, 175, 362, 363, 366, 440, 525;
Papuča (zaselak) — 388, 389, 419, 420, 421, 422, 554;
Papuk (pl.) — 136, 330, 625, 635 658, 659, 665, 671, 683, 684;
Parčići (s.) — 342, 386, 392, 396, 400, 418;
Pastuša — 537;
Paučje (s.) — 447, 580, 679;
Pavelić Ilija — 427;
Pavlovac — 55;
Pavlović Ilija — 430;
Pavlović Nikola — 232;
Pečnik — 485;
Peratovica (M. i V.) — 644;
Perjasica — 610;
Perna — 339;
Perušić — 51, 83, 171, 173, 306, 357, 358, 381, 591, 628;
Petrinić Polje — 426, 533;
Petrinja — 158, 166, 417;
Petrinjica (r.) — 451;
Petrov Vrh — 142;
Petrova Gora — 9, 339, 434;
Petrovčić — 659;
Petrović Fabo — 257;
Petrovina (s.) — 462;
Pihler Ivan — 337;
Pijesak (šuma) — 545, 551;
Piljenica — 142;
Piplice (k. 661) — 291, 386, 396;
Pitomača — 124, 350, 584;
Pištana — 599;
Pivnice (s.) — 467;
Plana (k. 951) — 404;
Plantaža (k. 583) — 389;
Plaški — 8, 9, 144, 155, 156, 307, 315, 339, 340, 432, 472, 516, 660;
Plavča Draga — 9, 155, 266, 516, 524, 525, 554, 555, 593;
Plavno (s.) — 22, 23, 24, 210, 294, 295, 324, 369, 384, 387, 401, 565, 570, 662, 675;
Pleševica — 23;
Pleternica — 301;
Plitvički Ljeskovac — 147, 148, 227;
Ploča (s.) — 30, 227, 244, 245, 248, 249, 396, 403;
Pločanski Klanac — 30, 168, 212, 213, 214, 216, 217, 226, 245, 250;
Podbor (s.) — 446;
Podbrežje — 181;
Podbogunica (zaselak) — 388, 389, 419;
Podgorje (s.) — 447, 468, 580;
Podlapac — 454;
Podum — 439, 562;
Podvrško (s.) — 670, 685;
Pogledalo — 149, 230, 231, 236;
Poklek — 198;
Pokor — 428;
Pokuplje — 98;
Pokupsko — 660;
Poljakovci (s.) — 673;
Poljanak — 147;
Popara Milan-Seljo — 50;
Popara Uroš — 106, 259, 280;
Popina — vidi Mala Popina;
Popovac — 88, 92, 160;
Popović Jovo — 249;
Popović Simo — 232;
Popović J. Tomica — 32, 293;
Popović Vladimir — 69, 93, 118, 161, 259;
Popovići (s.) — 145;
Posavski Bregi — 161;
Postinje — 617;
Postira — 559;
Potnjani — 580;
Potočani — 202;
Požega — 265, 275, 299, 301, 302, 635, 659, 665, 671, 683;
Pražić Mane — 238;
Pražići (s.) — 571;
Prečanica Stanko — 207, 410;
Prekrižje — 185, 466;
Prgomet — 566;
Pribičević Milan — 208, 410;
Pribić Crkveni — 298;
Pribudić — 23, 295, 375;
Prijeboj — 147, 148, 149, 168, 212, 224, 226;
Prkos (s.) — 351, 445, 586;
Prljevo — 22, 295, 327, 369, 375, 401;
Progar — 659;
Prokop — 483, 641;

Prozor (s. kod Ramljana) — 428, 438;
Prpić (dom. general) — 418, 479, 610, 626, 636, 661, 666, 674, 685;
Psunj (pl.) — 330, 625, 635, 640, 658, 659, 666, 671, 683;
Puač Dako — 120;
Pupovci — 50, 171;
Pusto Polje — 28;
Pušine (s.) — 607, 623, 631;
Pušinska Planina — 645, 659;

R

Radaković Ilija — 293, 330;
Radakovići (s.) — 217;
Radeljevo (s.) — 351;
Radigojna — 596;
Radoičići (s.) — 317, 319, 321;
Radojčić Rade — 415;
Radošić (k. 606) — 594, 690;
Radović Soka — 388;
Raduč — 137, 138, 270, 383, 384, 388, 392, 395, 398, 421, 422, 561;
Rajić (s.) — 121, 122, 261;
Rajić Milan — 340;
Rajševo — 574;
Rajković Milan — 208, 410;
Rakić Dragan — 221;
Rakići (s.) — 223;
Rakovica — 137;
Ralići (kod Plaškog) — 526;
Ramljane — 304, 306, 357, 422, 429, 515, 571, 591, 592, 596;
Rasinja — 94, 489, 548, 551;
Rastičevo — 27, 29, 210, 247, 293, 294, 296, 324, 375, 393;
Rastovača — 390, 395, 422;
Rašetina Strana (brdo) — 229, 233;
Ravna Gora — 141, 257, 313, 454, 500, 593, 636;
Ravni Lug — 145;
Razboj — 635;
Razbojište — 305, 306, 357, 358, 580;
Razvala (brdo kod Levinca) — 138, 397, 428;
Relić (s.) — 347;
Repušnica — 641;
Ribnik — 30, 138, 290, 399, 400, 401, 402, 423;
Ričica (s.) — 100, 422, 476;
Risnjak — 561;
Rizvanuša — 30;
Robotti Mario (ital. general) — 561, 678;
Rodin Stan — 528;
Roksandić Pero — 34;
Romanić Petar — 106;
Rudopolje (s. i ž. st.) — 8, 48, 50, 51, 83, 84, 170, 172, 173, 174, 175, 176, 248, 363, 371, 379, 380, 381, 382, 430, 431, 432, 509, 561, 602, 627, 638;
Rujevac — 10;
Rujiška (V. i M.) — 36;
Rujište — 384;
Rukavina Ivo — 70, 85;
Runjavica (kod Ramljana) — 498;
Runjevica (kod Otrića) — 323, 358;
Rust — 659;
Ružička Josip — 65, 263;
Ružić Stojan — 426;

S

Saborski — 10, 145, 146, 147, 156, 166, 266, 269, 307, 310, 432, 554, 562;
Samobor — 95, 181, 186, 368;
Sandžak Jocan — 229;
Sapci (s. kod Sl. Broda) — 657;
Saršon Zdenko — 38;
Savić Branko — 361;
Selišta — 142;
Selnik — 75, 76;
Senokos — 215;
Senj — 28;
Seoce (s.) — 364;
Sertić Poljana — 8, 147, 340;
Severin — 446, 449, 492, 683;
Severovac — 523;
Sibinj (s.) — 680, 684, 686;
Sinac (s. i ž. st.) — 49, 426, 427, 437, 439;
Sisak — 166;
Sivnik — 562;
Skenderovci — 567;
Skendžić Sava — 425;
Skočalić Stjepan — 416;
Skorupani — 563;
Skrad — 156, 562;
Skradnik (s.) — 359;
Skradska Gora — 460;
Skresine — 345;
Sladojevci — 88;
Slankamen — 622;
Slavetić — 368;
Slat, Drenovac — 622, 623, 624, 625 631, 635, 645, 659;
Slavonija (predeo) — 93, 116, 311, 599, 603, 607, 631, 639, 643, 645, 648, 653, 669, 679, 683, 697;
Slunj — 147, 166;

Smokrić (s.) — 400;
Smuković Mijo — 435;
Sokolovac — 75. 349. 665. 682;
Sopje — 261
Sošice — 3[illegible];
Sovski Dol — 691;
Spaček Božo — 298. 348;
Spigo (ital. general) — 505. 519. 528. 535. 555. 566. 570. 588. 617. 630. 663. 668. 676. 690;
Srb — 26. 29. 242. 245. 690;
Srbski Klanac — 24. 31;
Srdari (s.) — 218;
Srednja Gora — 454.
Srim (poluotok) — 534. 630;
Srpska Kapela — 544;
Stanić Dmitar — 415;
Stanivuković Milan — 66. 334. 343. 344;
Stankovci — 100;
Stari Grad — 505;
Stari Laz — 454;
Staro Selo — 427. 428. 523. 602;
Stative (s.) — 339;
Stilinović Marijan — 258;
Stojaković Dragutin — 209. 411. 418;
Stoidraga — 95. 197. 199. 346. 445. 466. 487;
Stolac (V. i M.) — 220;
Stožište — 24;
Stražbenica — 29;
Stražeman — 673;
Strika — 566;
Strmica — 23. 24. 26. 329. 405;
Stubljani — 523. 605;
Studen Dragan — 410;
Studenci — 306. 358;
Stupnik — 486;
Subotica (s.) — 94;
Sučević Petar — 183;
Suha Katalena — 353;
Suhopolje — 125;
Suleševica (k. 1106) — 247;
Sunja — 133. 157. 166. 205. 206. 520. 523. 529. 537. 656. 657. 660;
Surduk — 622;
Sušak — 414. 416;
Suvača — 339;
Suvaja (G. i D.) — 28. 29. 35. 690;
Sv. Andreja — 519;
Sv. Ante — 566;
Sv. Nikola (kod Gline) — 447. 514;
Sv. Petar Orehovac — 76. 466;
Sv. Rok — 137. 138. 139. 270. 383. 385. 387. 388. 393. 397. 419. 420. 421;

Š

Šakić Lj. Mićun — 140. 370. 384. 405;
Šalamunić — 235. 236;
Šarampov — 92;
Šartovac — 641;
Šaš (ž. st.) — 406. 409. 656. 657. 674;
Šašić Jefto — 119. 334;
Šašinci (s.) — 573;
Ščitar Drago — 416;
Šegestin — 409;
Šekići — 318. 319;
Šibanovci — 622;
Šijanov Klanac — 233;
Šijanova Glava (k. 633) — 369. 401;
Šimljanik — 161;
Široka Kula — 168. 212. 215. 385;
Široka Rijeka — 339. 434. 605;
Škare — 204. 371. 425. 428. 441;
Škorića Brdo — 228. 231;
Škrbasti Vrh — 628;
Škundrići (zaselak) — 27;
Šljivoševci — 262. 502;
Špišić Bukovica — 124;
Šrac Đuka — 124;
Štajnbrikner Adam-Žan — 66;
Štikovo — 676;
Štorh Rudolf — 110;
Štrika — 528;
Štrok Izidor — 80. 353. 354;
Štulića Kula — 248;
Šumonja Miloš — 152;
Šumonjić — 563;
Šušnjarica (brdo) — 394. 422;

T

Taborište — 14;
Tarbuk Milan — 34;
Terzić Đuro — 90. 196;
Tičevo — 499. 526;
Tisovac — 562;
Tisovac G. i D.) — 23. 24. 26. 31.
Tobolić — 562;
Tomašević (puk.) — 464;
Tomaševića Kuća — 357;
Tomašica (s.) — 160. 672;
Tomić (s.) — 317. 319. 321. 571. 590;
Tomić Milan — 106. 259. 280. 335. 343.
Tominci — 609;
Tominovci (s.) — 301. 302;
Topolovac — 530;
Topusko — 339;
Toranj (kod Lipika) — 585;
Tounj — 9. 307;

Tounjčica (s.) — 359;
Trbovići (s.) — 321, 572;
Trebinja — 14, 610;
Trenkovo (s.) — 274, 276, 574, 576, 585;
Trešnjak (s.) — 450;
Trešnjevica — 353;
Trilj — 566, 668;
Trnava — 248, 250, 530;
Trninić Milan — 39;
Trnovac — 53, 234, 304;
Trnovitica — 495;
Trnovitički Vinogradi — 483;
Trojvrh (kod Kunić Sela) — 144;
Tromeđa (k. 263) — 447, 669, 679, 685;
Troura — 226, 230;
Trtica — 592;
Trubari — 26;
Tržić — 9;
Tubica Brdo (s.) — 651;
Tuk (kod Plaškog) — 7, 188, 628;
Tupčina (s.) — 347;
Turanj — 630;
Turjanski — 52, 54, 151, 228, 428, 429, 596, 628, 638;
Turkalji — 562;
Turkulin Artur — 64, 179, 191, 268, 269, 310, 367, 383, 441;
Turovac — 294, 327, 370, 376, 384, 402, 404, 412, 429;
Tušice — 218;
Tušilović (s.) — 13, 14, 166;

U

Udbina — 168, 244, 454, 610;
Ugarković Dane — 215;
Uremović Ivica — 115;
Urljaj — 225;
Uvačka Gl. — 625;
Uzelac Đoko — 222;
Uzelac Miloš — 293;

V

Vagan — 236, 386, 396, 400;
Vampotić Rudolf — 66;
Varda Demetar — 131;
Vedašica (r.) — 389, 420;
Velebit — 384, 397, 398, 404, 423, 424;
Velemerić (s.) — 685;
Veličanka (r.) — 193;
Velika — 89, 192, 200, 202, 265, 274, 280, 469, 574, 575, 576, 577, 586;
Velika Barna — 55;
Velika Brajinska — 351;
Velika Mučna — 75;
Velika Pisanica — 117, 126, 350, 495;
Velika Popina — 294, 401;
Veliki Botinovac — 94;
Veliki Grđevac — 93, 128;
Veliki Lisac — 146;
Veliki Obljaj — 628;
Veliki Ogradak — 592;
Veliki Poganac — 348, 349;
Veliki Prokop — 93;
Veliki Umčić — 439, 440;
Veliki Zdenci — 55, 93, 160;
Veliko Trojstvo — 350, 491, 529;
Velonj (k. 1134) — 224, 225, 227;
Velum — 12, 14, 146, 152, 188;
Venje — 302;
Vetovo (s.) — 283, 299, 300, 301, 609, 641, 642, 681;
Vezmari — 646;
Vilić Selo — 599;
Vinica — 559;
Vinski Vrh (kod Karlovca) — 568;
Viojla (k. 875) — 250, 294, 327, 370, 375, 376, 402;
Virovitica — 117, 118, 120, 123, 124, 125, 264;
Visočica — 386, 396, 418;
Visuć (s.) — 168, 235, 242;
Vitunj — 314;
Vivodina — 185;
Vlahnička (s.) — 640;
Vlaisavljević Vlajko — 70, 355;
Vlaška (šuma) — 519;
Voćin — 109, 110, 128, 142, 330, 345, 478;
Vodice — 565, 587, 629, 630;
Vojaček Josip — 65;
Vojni Križ — 92;
Vojnić — 167, 339, 688;
Vojnovac — 14, 144, 145, 189, 472, 484, 485, 515, 571;
Volarica (k. 770) — 138, 396, 397, 419, 423;
Volavje — 184;
Vrani Kamen — 330;
Vranik — 213, 386, 400, 418;
Vranovina — 34;
Vratce (s.) — 138, 385, 419;
Vrbica — 327, 376, 689;
Vrbijanec — 76;
Vrbovsko — 314, 453;
Vrebac — 18, 31, 46, 249, 252, 383 400, 452, 453, 477, 480;
Vrebački Pavlovac — 18, 454;
Vrelo Mrežnice — 8;

Vrginmost — 14;
Vrhovac — 181;
Vrhovine — 49, 50, 51, 83, 168, 170, 172, 174, 212, 362, 363, 364, 365, 379, 380, 425, 426, 428, 430, 437, 438, 440, 515, 516, 561, 620, 627, 637, 659;
Vrh. Dugo Selo — 175, 176;
Vrlika — 108;
Vrpolje — 518, 566, 569;
Vršić (brdo) — 219;
Vrtlina — 172, 381;
Vučević Mate — 415;
Vučipolje — 403;
Vučjak (s.) — 404, 412, 639, 689;
Vujić Đuro — 28, 410;
Vujnove Glave — 232, 304;
Vujnović Božo-Gomirac — 415;
Vujnović Jovo — 342;
Vuka Šuma — 579, 580;
Vukelić (s.) — 318, 319;
Vukelić Savo — 17, 82, 152, 428;
Vukmanić — 11, 13, 14, 463;
Vukšić — 530;
Vulići (s.) — 561;

Z

Zagreb — 153, 186, 257;
Zajle — 345, 648, 683;
Zaklopac (G. i D.) — 28, 29;
Zalužnica (s.) — 49, 362, 426, 428, 429, 436, 437, 438, 439;
Zanussi Giacomo — 454;
Zaton — 566, 630;
Zavišić Vršina — 230, 233;
Zavlaka' — 26;
Zbjeg — 147;
Zbornjača — 222;
Zdenci — 447, 580;
Zdenčina (s.) — 185, 460;
Zec Ranko — 119;
Zecovi (s. kod Bos. Kostajnice) — 448;
Zgaga (dom. pukovnik) — 495, 553;
Zir — 139, 395;
Zmelovača — 397;
Zmijanac Boško — 124;
Zona druga operativna Hrvatske — 91, 153, 368, 687;
Zona treća operativna Hrvatske — 69, 496;
Zona peta operativna Hrvatske — 85, 164, 313, 414, 441, 678;
Zorbaz Mate — 409;
Zorić Dušan — 291;
Zorić Luka — 222;
Zorić Mile — 183;
Zrinići (s.) — 321;
Zrinj — 409;
Zrmanja — 210, 293, 326, 327, 369, 372, 375, 376, 401, 402, 403, 412, 505, 662, 675;
Zrmanjski Klanac — 327, 375;
Zvečaj — 101, 339, 344, 435;
Zvečevo — 345, 636, 639;
Zvrkan Stanko — 34;

Ž

Željava — 111;
Žigić — 140, 253, 292;
Žir — 395, 398, 424;
Žirovac — 34, 406;
Živanović Sergije — 425;
Živčane — 579, 659;
Živica — 533;
Žmelovačka — 423;
Žnidovac — 316, 318;
Žumberak — 86, 91, 95, 166, 179, 187, 346, 368;
Žuta Lokva — 677;

S A D R Ž A J

BORBE U HRVATSKOJ 1943

— ožujak —

Dokumenti jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda

Strana

Izvještaj vršioca dužnosti načelnika Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 1 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa o nekim akcijama Četvrte NOU brigade i stanju na području Korduna i Banije — — — — — — — — — — — — 7

Izvještaj Štaba Kordunaškog NOP odreda od 1 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama u drugoj polovini veljače — — — — — — — — 11

Pregled brojnog stanja i naoružanja Šeste NOU brigade Pete operativne zone Hrvatske od 2 ožujka 1943 godine — — — 16

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 3 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na području Mogorića 18

Izvještaj Štaba Ličkog NOP odreda od 3 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — — 22

Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 3 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — — 33

Pregled brojnog stanja Dvanaeste NOU brigade od 3 ožujka 1943 godine — — — — — — — — — — — — — — 40

Uputstvo Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 5 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama o nekim nedostacima i o načinu izvođenja obuke sa borcima — — — — — — — 42

Pismo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 5 ožujka 1943 god. Štabu Banijskog NOP odreda o dostavljanju izvještaja o postignutim uspjesima jedinica Korpusa u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — — — 46

Zapovijest Štaba Osme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 5 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na četnike u Donjem Babinom Potoku i u Crnoj Vlasti — — — 48

Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 5 ožujka 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama kod Male Trnovitice i Pavlovca — — — — — — — — 55

Strana

Pismo Štaba Osme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 6 ožujka 1943 god. starješinama podređenih jedinica o nekim nedostacima i stečenim iskustvima u Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi — — — — — — — — — — — — — 58
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 6 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama u vezi s formiranjem čehoslovačkog bataljona i njemačke desetine — — — — — 65
Obavještenje Štaba Treće operativne zone od 6 ožujka 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o stavljanju Osamnaeste NO brigade pod komandu Divizije — — — — — 69
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 7 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa o formiranju Tenkovske čete i postavljanju rukovodilaca — — — — — — — — — — — 70
Naredba Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 7 ožujka 1943 god. o pohvali Kordunaškog NOP odreda za postignute uspjehe u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — 71
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 7 ožujka 1943 god. Štabu Šeste divizije da uputi Prvi bataljon Prve NOU brigade na područje Gračaca — — — — — — — — 72
Izvještaj Štaba Kalničkog NOP odreda od 7 ožujka 1943 god. Štabu Druge operativne zone o stanju u Odredu i o izvršenim akcijama od 12 veljače do 7 ožujka — — — — — — — — 74
Izvještaj Štaba Osme divizije od 7 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o toku borbe za Gornji Babin Potok i Crnu Vlast — — — — — — — — — — — 81
Izvještaj Štaba Osme divizije od 7 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa o toku borbe za Gornji Babin Potok i Crnu Vlast — 82
Izvještaj Štaba Osme divizije od 7 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o toku borbe za Gornji Babin Potok i Crnu Vlast — — — — — — — — — — — 84
Izvještaj Štaba Pete operativne zone od 8 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na vlak kod Delnica i o koncentraciji talijanskih snaga na području Gorskog Kotara 85
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 9 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama da postave obezbjeđenja na pravcima Podravska Slatina, Đulavec, Borki — — — — 88
Uputstvo Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 9 ožujka 1943 god. Štabu Osamnaeste NO brigade u vezi s pripremama za napad na Veliku i ostala neprijateljska uporišta u Požeškoj kotlini — — — — — — — — — — — — — 89
Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 9 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama podređenih jedinica na području Moslavine, Kalnika i Žumberka 91
Izvještaj Štaba Kordunaškog NOP odreda od 9 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama od 1 do 9 ožujka — — — — — — — — — — — 99
Izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 10 ožujka 1943 god. Štabu Treće operativne zone o napadu na Ljeskovicu — — 102
Izvještaj Štaba Grupe partizanskih odreda Dalmacije od 10 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o formiranju Devete dalmatinske divizije i stanju u Dalmaciji — — — 107
Obavještenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 11 ožujka 1943 god. Štabu Šesnaeste NO brigade o ulasku Prvog Kalničkog bataljona u sastav brigade — — — — — — 109

Strana

Izvještaj Komande mjesta Ličko Petrovo Selo od 11 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o zločinima Njemaca i ustaša na području Ličkog Petrovog Sela — — — — — 111
Izvještaj Štaba Četvrte divizije od 12 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o stanju u diviziji i o izvršenim akcijama na području Slavonije, Moslavine i Bilo Gore — — 116
Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 12 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Sunju — — 132
Zapovijest Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 13 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na neprijateljske posade u Svetom Roku i Raduču — — — — — — — 137
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 13 ožujka 1943 god. Operativnom štabu Šesnaeste i Sedamnaeste NO brigade da spriječi prodor neprijatelja na Ravnu Goru — — 141
Izvještaj Štaba Šeste NOU brigade od 13 ožujka 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama Brigade od 7 siječnja do 6 ožujka — — — — — — — — 144
Naređenje Štaba Druge operativne zone od 13 ožujka 1943 god. Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" da sruši prugu Zagreb—Karlovac — — — — — — — — 153
Izvještaj Štaba Četvrte NOU brigade od 13 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Plavču Dragu 155
Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 13 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o stanju na Baniji 157
Izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 13 ožujka 1943 god. o napadu na Garešnicu i o drugim akcijama — — — — 159
Obavještenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 14 ožujka 1943 god. Štabu Druge operativne zone o neuspjehu Četvrte neprijateljske ofanzive i o nekim akcijama podređenih jedinica — 163
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 14 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o pravcima nastupanja i načinu dejstva neprijatelja u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — 165
Izvještaj Štaba Osme divizije od 14 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Gornji Babin Potok i Crnu Vlast — — — — — — — — — — — — 170
Izvještaj Štaba Osme divizije od 14 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama Četvrte NOU brigade na Žumberku i Kordunu od 25 prosinca 1942 do 26 veljače 1943 godine — — — — — — — — — — — — — 179
Zapovijest Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 14 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Veliku — — 192
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" Štabu Druge operativne zone od 14 ožujka 1943 god. o napadu na Stoidragu — — — — — — — — — — — — 197
Zapovijest Štaba Dvanaeste NOU brigade od 14 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Veliku — — — — 200
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 15 ožujka 1943 god. Štabu Osme divizije da uputi Četvrtu NOU brigadu prema Dabru — — — — — — — — — — — — 204
Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 15 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi kod Borojevića i napadu na Sunju i željezničku stanicu Blinjski Kut — — 205
Izvještaj Operativnog štaba za sektor Bender od 15 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Plavno i vijadukt Bender — — — — — — — — — — — 210

Izvještaj Štaba Šeste divizije od 16 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na području Like u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — 211
Pregled brojnog stanja i naoružanja Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 god. — — — — — — — 254
Izvještaj Štaba Treće operativne zone od 16 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama podređenih jedinica — — — — — — — — — — — — 256
Izvještaj Štaba Osme divizije od 16 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu Četvrte NOU brigade na Plavča Dragu i Saborski — — — — — — — — — 266
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 17 ožujka 1943 god. Štabu Pete operativne zone da svojim snagama vrši pritisak u pravcu Brinja — — — — — — — — — — 270
Pregled brojnog stanja i naoružanja Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" od 17 ožujka 1943 godine — — — 272
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 17 ožujka 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Veliku 274
Izvještaj Štaba Osamnaeste NO brigade od 17 ožujka 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Veliku 280
Zapovijest Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 18 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Vetovo — — 283
Zapovijest Štaba Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 18 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Lovinac — — 289
Izvještaj Operativnog štaba za sektor Zrmanja od 18 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o rušenju vijadukta Bender — — — — — — — — — — — — — 292
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade od 18 ožujka 1943 god. Štabu Druge operativne zone o rušenju komunikacije Zagreb—Karlovac i električnog voda Ozalj—Zagreb — — — 297
Pregled brojnog stanja i naoružanja Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 19 ožujka 1943 god. — — — — — — — 299
Zapovijest Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 19 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Kutjevo — — 299
Izvještaj Štaba Pete NOU brigade od 19 ožujka 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o borbama na području Lešća — — — — — — — — — — — — — 303
Izvještaj Štaba Kordunaškog NOP odreda od 19 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na vlak između Gornjih i Donjih Dubrava i o stanju na Kordunu poslije Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — — — 307
Izvještaj Štaba Osme divizije od 20 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na željezničku prugu Ogulin—Dubrave — — — — — — — — — — — — 309
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 20 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama da unište neprijatelja koji je prodro na oslobođeni teritorij Slavonije — — — — — 311
Izvještaj Štaba Pete operativne zone od 20 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama u toku talijansko-četničke ofanzive u Gorskom Kotaru — — — — — — 313
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 20 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama Ličkog NOP odreda i bataljona „Marko Orešković" od 7 do 17 ožujka — — — 323

Strana

Izvještaj Operativnog štaba za sektor Zrmanja od 20 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na četničke položaje u dolini Zrmanje — — — — — — — — — — 326
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 21 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo u toku neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — — — 330
Naređenje Operativnog štaba za Slavoniju od 21 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo u toku neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — — — 333
Izvještaj Štaba Prvog kordunaškog NOP odreda od 21 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama od 10 do 19 ožujka — — — — — — — — 338
Izvještaj Komande haubičke baterije od 21 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na području Medak—Lovinac — — — — — — — — — — — 341
Pismo Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 22 ožujka 1943 god. Štabu Dvanaeste brigade o nekim borbama i dostavljanju izvještaja — — — — — — — — — — — 343
Zapovijest Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar" od 23 ožujka 1943 god za raspored jedinica i sprečavanje neprijateljskog prodora na oslobođeni teritorij Žumberka — — 346
Izvještaj Štaba Kalničkog NOP odreda od 23 ožujka 1943 god. Štabu Druge operativne zone o akcijama i borbama na Bilo Gori i Kalniku — — — — — — — — — — — — 348
Izvještaj Komande Tenkovske čete od 23 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o učešću čete u borbi za Crnu Vlast — — — — — — — — — — — — — 354
Izvještaj Štaba Osme divizije od 24 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Crnu Vlast i o drugim akcijama — — — — — — — — — — — — 356
Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 24 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o neprijateljskoj ofanzivi na Žumberku — — — — — — — — — — — — — 368
Izvještaj Operativnog štaba za sektor Zrmanja od 24 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na području Plavno—Prljevo — — — — — — — — — 369
Predlog Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 25 ožujka 1943 god. Štabu Pete operativne zone da izvrši napad na Brlog 371
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 25 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama na području Zrmanje — 372
Pismo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 26 ožujka 1943 god. Štabu Osme divizije o uočenim nedostacima prilikom napada na Crnu Vlast — — — — — — — — 377
Zapovijest Štaba Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 26 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za napad na vlak na pruzi Javornik—Rudopolje — — — — — — — — — — 379
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 28 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama i akcijama na području Like od 10 do 24 ožujka — — — — — — — 383
Izvještaj Operativnog štaba za sektor Zrmanja od 28 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na području Gračaca — — — — — — — — — — — 404
Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 28 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na željezničku stanicu Šaš i o drugim akcijama — — — — — 406

Strana

Uputstvo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 29 ožujka 1943 god. Operativnom štabu sektora Zrmanja o načinu dejstva protiv četnika na području Zrmanje — — — — — — 412
Izvještaj Štaba Pete operativne zone od 29 ožujka 1943 god Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Brinjski Klanac 414
Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda od 29 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o prebacivanju dijelova Osme krajiške NOU brigade na područje Banije i o rušenju željezničke pruge Petrinja—Glina — — — — — 417
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 30 ožujka 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o nekim borbama i akcijama na području Like od 3 do 24 ožujka — — — — — — — 418
Direktiva Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 30 ožujka 1943 god. podređenim jedinicama za likvidaciju neprijateljskih uporišta u Gackoj dolini — — — — — — — — 425
Izvještaj Štaba Pete NOU brigade od 30 ožujka 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o borbama na pruzi Vrhovine—Rudopolje — — — — — — — — — — 430
Izvještaj Štaba Prvog kordunaškog NOP odreda od 30 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama i izvršenim akcijama od 19 do 30 ožujka — — — — — — 433
Zapovijest Štaba Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 31 ožujka 1943 god podređenim jedinicama za napad na Zalužnicu — 436
Izvještaj Štaba Pete operativne zone od 31 ožujka 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o mogućnostima napada na Brlog i o stanju na području Brinja — — — — — 441

II

Talijanski i ustaško-domobranski dokumenti

Dnevni izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 1 ožujka 1943 god. o borbama sjeverno od Save i Kupe na Baniji — — — 445
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 1 ožujka 1943 god. o stanju na području sjeverno od Save i na Baniji — — — — — — — — — — — — — 448
Dnevni izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 1 ožujka 1943 god. o borbama na Baniji i na području Križevaca i Čazme — — — — — — — — — — — 450
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 1 ožujka 1943 god. o akciji na selo Mogorić i Vrebac — — — — — 452
Izvještaj ustaškog Ministarstva unutrašnjih poslova od 2 ožujka 1943 god. o napadu na Ludbreg i o vojno-političkoj situaciji na Kalniku — — — — — — — — — — — — 455
Izvještaj Zapovjedništva Prvog sektora od 2 ožujka 1943 god. o dejstvima ustaško-domobranskih jedinica u mjesecu veljači 459
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 2 ožujka 1943 god. o napadu na Pakrac — — — — — — — — — 465
Dnevni izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 2 ožujka 1943 god. o borbama sjeverno od Save i Kupe i na Baniji — — 466
Izvještaj ustaškog Ministarstva unutrašnjih poslova od 3 ožujka 1943 god. o napadu na posadu u Habjanovcima i Velikoj — 469

Strana

Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 3 ožujka 1943 god. o borbama u Lici — — — — — — — — 471
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 5 ožujka 1943 god. o akciji protiv Kalničkog NOP odreda na Kalniku i Bilo Gori i o borbama na Baniji — — — — — — — 473
Dnevni izvještaj ustaškog Vrhovnog oružničkog zapovjedništva od 5 ožujka 1943 god. o akcijama partizana u Lici, Gorskom Kotaru i Kordunu — — — — — — — — — — — — — 476
Dnevni izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 5 ožujka 1943 god. o akciji protiv partizana na području Kalnik—Bilo Gora i o borbama na Baniji — — — — — — — — — — 478
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 5 ožujka 1943 god. o ukupnim gubicima divizije „Re" u akciji na području sela Mogorić i Vrebac — — — — — — — — 480
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 5 ožujka 1943 god. o napadu partizana na Hercegovac i Palešnik — — — — — — — — — — — — — 483
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 5 ožujka 1943 god. o operaciji čišćenja u zoni Vojnovac — — — 484
Izvještaj Zapovjedništva Samoborskog otsjeka od 6 ožujka 1943 god. o akcijama jedinica NOV i PO Hrvatske u drugoj polovini veljače — — — — — — — — — — — — 486
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 6 ožujka 1943 god. o borbama na Kalniku, Bilo Gori i Moslavini u toku veljače — — — — — — — — — — — — — 488
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 6 ožujka 1943 god. o napadu jedinica Treće operativne zone na s. Ljeskovicu, Moslavinu i Čađavicu — — — — — — — — 496
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 7 ožujka 1943 god. o napadu Druge NOU, Šeste NO i Petnaeste NO brigade na četničke garnizone Crna Vlast i Babin Potok — 498
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 8 ožujka 1943 god. o napadu Petnaeste NO brigade na četnike u Donjem Babinom Potoku — — — — — — — — — 500
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 8 ožujka 1943 god. o napadu Osamnaeste NO brigade na s. Ljeskovicu — — — — — — — — — — — — 502
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 8 ožujka 1943 god. o dejstvu potčinjenih jedinica na području Dalmacije u toku druge faze operacije Weiss — — — — 504
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 9 ožujka 1943 god. o napadu na dvije ustaške satnije kod Kamenskog Mosta i na domobransku satniju kod Hajtića — 506
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 9 ožujka 1943 god. o borbama u Lici i Gorskom Kotaru — — — 508
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 9 ožujka 1943 god. o napadu njenih dviju bojni na sela Bijela i Borki — — 510
Pregled gubitaka divizije „Sassari" i jedinica za pojačanje od 9 ožujka 1943 god. u periodu od 13 siječnja do 22 veljače 1943 godine — — — — — — — — — — — — — 512
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 10 ožujka 1943 god. o rezultatima akcije „Mirko 1" i o prediskolaciji jedinica — — — — — — — — — — — — — 513

Strana

Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 10 ožujka 1943 god. o napadu na Vrhovine i Crnu Vlast — — 515
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 10 ožujka 1943 god. o dejstvu potčinjenih jedinica na području Dalmacije u toku druge faze operacije „Weiss 1" — — — 518
Izvještaj Zapovjedništva Druge pješ. divizije od 11 ožujka 1943 god. o akciji protiv snaga Banijskog NOP odreda na području Mečenčani—Komogovina i o napadu ovog Odreda na Sunju 520
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 11 ožujka 1943 god. o zauzimanju četničkih garnizona Plavča i Draga od strane Četvrte NOU brigade i dijelova Kordunaškog NOP odreda — — — — — — — — — — — — 524
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 11 ožujka 1943 god. o dejstvu potčinjenih jedinica na području Dalmacije — — — — — — — — — — — 527
Izvještaj Glavnog zapovjedništva oružništva od 12 ožujka 1943 god. o napadu Banijskog NOP odreda na Sunju i o drugim akcijama — — — — — — — — — — — — 529
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 12 ožujka 1943 god. o akciji na Jasenak — — — — — — 531
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 12 ožujka 1943 god. o borbama na području Dalmacije — — 533
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 12 ožujka 1943 god. o čišćenju trokuta Banova Jaruga—Okučani—Lipik — 535
Izvještaj Zapovjedništva Druge pješačke divizije od 13 ožujka 1943 god. o dejstvu Drugog gorskog zdruga i Jedanaeste pješačke divizije — — — — — — — — — — — — 537
Izvještaj Zapovjedništva Prve pješačke divizije od 13 ožujka 1943 god. o akciji „Mirko" u Kalniku i Bilo Gori od 27 veljače do 8 ožujka — — — — — — — — — — — — — 539
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 13 ožujka 1943 god. o oslobođenju Gračaca i Saborskog od strane naših jedinica i ponovnom zauzimanju Plavče Drage od strane Talijana i četnika — — — — — — — — — — — 554
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 13 ožujka 1943 god. o borbama u Dalmaciji — — — — — 556
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 14 ožujka 1943 god. o dejstvima potčinjenih jedinica — — — 560
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 15 ožujka 1943 god. o prodoru Talijana u Drežnicu i o borbama u Lici — — — — — — — — — — — — 562
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 15 ožujka 1943 god. o akciji u zoni Vodice — — — — 565
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 15 ožujka 1943 god. o akciji iz Pakraca u pravcu s. Bijela i Borki — — — 567
Izvještaj ustaško-domobranskog Vojnog povjereništva pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija-Dalmacija" za 16 ožujak 1943 god. o borbama 14 i 15 ožujka — — — — — — — 568
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 16 ožujka 1943 god. o borbama na Kninskom sektoru — 570
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 16 ožujka 1943 god. o gubicima u operaciji na s. Drežnicu — — 571

Strana

Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 17 ožujka 1943 god. o akcijama u Požeškoj kotlini — — — — — — 573
Ustaški izvještaj iz Požege od 17 ožujka 1943 god. o napadu Dvanaeste NOU brigade na s. Veliku — — — — — — — 575
Izvještaj Zapovjedništva Slavonskog zdruga od 17 ožujka 1943 god. o akcijama ustaško-domobranskih jedinica od 21 do 26 veljače 1943 godine — — — — — — — — — — 578
Izvještaj ustaškog Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 17 ožujka 1943 god. o napadu Banijskog NOP odreda na Blinjski Kut i drugim akcijama — — — — — — — 584
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 17 ožujka 1943 god. o završetku operacije u zoni Vodice — 587
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 17 ožujka 1943 god. o borbama u Gorskom Kotaru i Lici — — 589
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 18 ožujka 1943 god. o borbama u Lici i Gorskom Kotaru — — 592
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 19 ožujka 1943 god. o čišćenju u zoni Brezno i o rezultatima napada na talijanski željeznički transport kod Oštarija — — 595
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 20 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — 599
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 20 ožujka 1943 god. o borbama na području Korpusa — — — 601
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 20 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — — 603
Izvještaj Zapovjedništva Druge pješačke divizije od 21 ožujka 1943 god. o borbama Drugog gorskog zdruga i Jedanaeste pješačke pukovnije — — — — — — — — — — — 605
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 21 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun — — — — — — — — 607
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 21 ožujka 1943 god. o akciji u Požeškoj kotlini — — — — — — — — — 609
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 21 ožujka 1943 god. o napadu jedinica Osme divizije NOV i PO Hrvatske na Crnu Vlast — — — — — — — — — 611
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 21 ožujka 1943 god. o zauzimanju s. Muć — — — — 616
Izvještaj Zapovjedništva Druge pješačke divizije od 22 ožujka 1943 god. o borbama Drugog gorskog zdruga i Jedanaeste pješačke pukovnije — — — — — — — — — — — 618
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 22 ožujka 1943 god. o borbama u Lici — — — — — — — 620
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 23 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — — 622
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 23 ožujka 1943 god. o ofanzivi na području Papuka, Psunja i Požeške kotline — 625
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 23 ožujka 1943 god. o borbama na sektoru Vrhovine — — — 627
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 23 ožujka 1943 god. o ponovnoj akciji u zoni Vodice — — 629
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 24 ožujka 1943 god. o toku ofanzive Braun u Slavoniji — — — — 631

Strana

Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 24 ožujka 1943 god. o ofanzivi na Papuku, Psunju i u Požeškoj kotlini — — — 635
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 24 ožujka 1943 god. o borbama u Lici — — — — — — — 637
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 24 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — — — 639
Izvještaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva od 25 ožujka 1943 god. o napadu na Kloštar Ivanić, Vetovo i Kutjevo — — — 641
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 25 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — — — 643
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 25 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — 645
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 25 ožujka 1943 god. o napadu Četvrte NOU brigade na Letinac — 646
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 25 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — — — 648
Izvještaj Zapovjedništva Druge pješačke divizije od 26 ožujka 1943 god. o borbama Drugog gorskog zdruga i Jedanaeste pješačke pukovnije na Baniji — — — — — — — — — 650
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 26 ožujka 1943 god. o izvršenom čišćenju zone Muć — — — 652
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 27 ožujka 1943 god. o toku ofanzive Braun u Slavoniji — — — — 653
Izvještaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva od 27 ožujka 1943 god. o napadu na Sunju i Šaš — — — — — — — — 656
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 27 ožujka 1943 god. o ofanzivi na području Papuka, Psunja i Požeške kotline i o borbama u Kordunu, Lici i Dalmaciji — — — — — — — 658
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 27 ožujka 1943 god. o borbama u Dalmaciji — — — — 662
Izvještaj Zapovjedništva operativnog područja Like od 27 ožujka 1943 god. o napadu na Brušane i Letinac — — — — — 664
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 28 ožujka 1943 god. o toku ofanzive na području Papuka, Psunja i Požeške kotline 665
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 28 ožujka 1943 god. o borbama u Dalmaciji — — — — 667
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 29 ožujka 1943 god. o toku ofanzive Braun u Slavoniji — — — — 669
Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 29 ožujka 1943 god. o toku ofanzive na području Papuka, Psunja, Požeške kotline i o borbama u Lici — — — — — — — — — — 671
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 29 ožujka 1943 god. o borbama u Dalmaciji — — — — 675
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 29 ožujka 1943 god. o napadu na garnizone Brušane i Križpolje 677
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 30 ožujka 1943 god. o toku ofanzive Braun u Slavoniji — — — — 679
Izvještaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva od 30 ožujka 1943 god. o napadu na jednu njemačku četu kod s. Lukač — — 681
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 30 ožujka 1943 god. o toku ofanzive Braun — — — — — — 682

Strana

Izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 30 ožujka 1943 god. o ofanzivi na području Papuka, Psunja i Požeške kotline i o drugim borbama u Slavoniji — — — — — — — — 683
Izvještaj Pozadinskog odjela Drugog domobranskog zbora od 30 ožujka 1943 god. o napadu na Sibinj — — — — — — 686
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 30 ožujka 1943 god. o napadu na želj. prugu Carevdar—Majurec — — 687
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 30 ožujka 1943 god. o borbama u Dalmaciji — — — — 689
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 31 ožujka 1943 god. o toku ofanzive Braun — — — — — — — 691
Izvještaj ustaško-domobranskog Vojnog povjereništva pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija-Dalmacija“ od 31 ožujka 1943 god. o stanju kod Otočca i Gospića — — — — — 695
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 31 ožujka 1943 god. o ofanzivi Braun u Slavoniji — — — — — — — 697
Registar — — — — — — — — — — — — — — 699

Tehnički urednik

Džinić Dragoslav, major

Korektori

Sokolović Uroš

Sotirović Siniša

Rukopis predat u štampu marta 1955 god.

Štampanje završeno jula 1956 god.

Tiraž 3500 primjeraka